

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za slovanske jezike in književnosti

Peter Weiss

GOVORI ZADREČKE DOLINE
MED GORNJIM GRADOM IN NAZARJAMI
Glasoslovje, oblikoslovje in skladnja

Magistrsko delo

Ljubljana 1990

PREDGOVOR

Pričujoče delo opisuje zgornjesavinjsko narečje v Zadrečki dolini med Gornjim Gradom in Nazarjami, in sicer govore vasi Bočna, Kraše in Kokarje. Poleg teh (pisec sam obvlada govor Kraš) so bile upoštevane še vasi Šmartno ob Dreti, Lačja vas in Dobletina.

V uvodu so poleg osnovnih zemljepisno-zgodovinskih dejstev navedena tudi tista, ki so (morda) vplivala na narečni razvoj na obravnavanem področju. Dodan je pregled dosedanjih obravnav narečne podobe in upoštevanj besedišča na obravnavanem področju predvsem v objavljenih jezikoslovnih delih.

Osrednji del naloge predstavlja opis glasoslovja, oblikoslovja in skladnje. Zaradi nekaterih posebnih pripon pri izpeljankah so nakazani tudi nekateri besedotvorni problemi. Vendar pa bo besedotvorno problematiko mogoče obdelati šele takrat, ko bo zapisano celotno besedišče obravnavanega področja (ali katere od vasi).

Obsežno poglavje je namenjeno kar se da dosledno zapisanim besedilom, ob katerih predstavljajo novost komentarji: ti opozarjajo predvsem na posebnosti in dvojnice v besedišču posameznega govora in na oblikoslovne značilnosti.

Pri izdelavi naloge so mi pomagali učitelji – mentorica doc. dr. Zinka Zorko, somentor prof. dr. Tine Logar, prof. dr. Martina Orožen in prof. dr. Breda Pogorelec, in sicer tako s konkretnimi nasveti kot tudi zgolj s spodbudami. Moji rojaki iz Zadrečke doline, imenovani in neimenovani informatorji in pripovedovalci, so žrtvovali veliko časa za posredovanje podatkov. Primož Jakopin mi je kot avtor prijaznega računalniškega programa STEVE omogočil, da sem zahtevno besedilo z računalnikom atari ST zlahka obvladoval in tudi natisnil. Vsem prav lepa hvala.

Gornji Grad je stopil v dokumentirano zgodovino leta 1140, torej pred 850 leti. Njegova razgibana preteklost bi si ob častitljivi obletnici na tem mestu zaslužila več kot le posvetilo.

Ljubljana, oktobra 1990

ZAPISOVANJE GLASOV, POSEBNI ZNAKI IN KRAJŠAVE

Mesto naglasa je označeno s pokončno črtico pred soglasnikom, ki mu sledi naglašeni samoglasnik (npr. k'râ:va 'krava').

Dvopičje za samoglasnikom (in v nekaterih primerih tudi za soglasnikom) označuje njegovo dolžino (npr. 'tò:ča '1. toča, 2. tolče', p'rim:a 'primiva').

Pika pod naglašnim ali nenaglašnim samoglasnikom označuje njegovo napetost in ozkost, ki pa sta nekoliko manjši kot v knjižnih primerih *nós*, *zvézda* (npr. 'nò:s 'nos', 'pě:ška 'peš').

Pika nad naglašnim samoglasnikom označuje njegovo močno napetost in ozkost (npr. 'pè:t 'pet', š'kò:da 'škoda').

Polkrožec pod *i*-jem (i) označuje sestavni del dvoglasnika *ie*: (npr. 'tjē:ta 'teta').

Polkrožec pod *u*-jem (u) označuje dvoustnični *v*, ki nastopa na koncu besede, lahko pa tudi na njenem začetku (npr. u'zè:u 'vzel') in pred soglasnikom (npr. p'ra:ute 'pravite') ter kot sestavni del dvoglasnika *uo*: (npr. 'kūo:za 'koza').

Krožec pod *e*-jem označuje polglasnik ejevsko-ijevske barve (»mehki« polglasnik – npr. 'nūo:sēt 'nositi'). Pod zvočniki *l m n r* označuje zlogotvornost (npr. 'mūo:dļte 'môlite', 'nisṃ 'nisem', 'me:sṃc 'mesec', 'xitṛ (prisl.) 'hitro'). Nad *a*-jem (â) označuje njegovo zaokroženost (npr. t'râ:va 'trava').

Z *ł* je označen mehkonobni (»trdi«) *l* (npr. g'ļa:va 'glava').

Z *ŋ* je v glasoslovju označena izgovorna varianta *n*-ja pred *k, g*; v gradivu je zapisana z *n*-jem.

Znak za opuščaj (') za soglasnikom označuje mehčanje soglasnika (npr. p'rim' 'primi', na'rè:d'u 'naredil').

S *x* je zapisan nezveneč mehkonobni pripornik, enak knjižnemu *h*-ju.

Le v nekaterih posameznih primerih je zapisan nezveneči grlni pripornik *ħ* (npr. ə'ħə, 'a:'ħa: 'aha').

Čustvenostne, časovne in pogostnostne oznake se ravnaajo nekaj po Slovenskem pravopisu 1990 (Toporišič 1990: 133–138) oz. po *SSKJ* I: LX–LXI. Okrajšave so takele (oznaki *nizko* in *redko* v Slovenskem pravopisu 1990 nista izpisani):

- čustv. – čustvenostno, ekspresivno
- ljubk. – ljubkovalno
- nizko
- nov. – novejše: jezikovna prvina, ki je značilna za mlajše govorce, tj. za tiste, ki povečini še nimajo otrok
- omilj. – omiljevalno
- otr. – otroško
- posam. – posamezno: jezikovna prvina, ki je značilna za enega samega govorca ali eno samo družino (idiolektizem)
- poud. – poudarjalno
- redko
- slabš. – slabšalno
- star. – starejše: jezikovna prvina, ki je značilna za starejše govorce, tj. za tiste, ki staršev povečini nimajo več živih
- šalj. – šaljivo

Uporabljeni so še tile znaki:

- ≈ dvojnica
- || dvojnica z omejitvijo (zaradi položajne, pomenske ali zemljepisne izključevalnosti obeh oblik)
- ˘ izgovorna enota dveh besed, nastala po premiku naglasa (npr. 'na:˘tle 'na tla')
- ⊗ neobstoj glasu
- ∅ ničta končnica
- stranska oblika sklonljivih besednih vrst, ki označuje pregibanje z neglasovnimi končnicami
- ◊ pri glagolu v preglednicah označuje odsotnost oblike
- < > besednovrstne in slovnične oznake, uveljavljene v slovenistični jezikoslovni literaturi
- ' ' pomen
- || zamejitev ali natančnejša določitev pomena (in predvsem pri medmetih med enojnimi narekovaji opisani pomen)
- ← nastalo iz
- prešlo v
- ↑ glej, primerjaj (v komentarjih k besedilom in v literaturi)

Okrajšave:

kor. – koroško
m n. m. – metrov nad morjem (v zemljepisnem delu uvoda na str. 16–18)
n. – nemško
sh. – srbohrvaško
stlp. – stolpec

Kratice krajev, iz katerih izvira zapisano gradivo:

Bo – Bočna
Ko – Kokarje
Kr – Kraše

(pri čemer za neko besedo npr. oznaka (*Kr*, *Ko*; *Bo* ≈ pomeni, da je beseda značilna za Kraše in Kokarje, v Bočni pa je običajnejša njena dvojnica, ki je navedena za znakom ≈)

Stična številka za katero od teh kratic pomeni besedilo, v komentarjih k besedilom za dvopičjem navedena številka pa vrstico v določenem besedilu (*Kr1*: 16 pomeni vrstico 16 v besedilu Antonije Levar iz Kraš).

Kratice pripovedovalcev in udeležencev pri pripovedovanju so navedene v seznamu informatorjev (na str. 9), posebni znaki, ki se pojavljajo v besedilih (in tudi v poglavju o skladnji), so navedene in razložene na začetku besedil (na str. 180–181), kratice in okrajšave navedenih del in tiste, ki so uporabljene v seznamu literature, pa na začetku seznama literature (na str. 249).

ZBIRANJE GRADIVA IN INFORMATORJI

Gradivo na obravnavanem področju je bilo zbirano od leta 1981 dalje, predvsem intenzivno pa po letu 1986. V tem času je bilo posnetih tudi kakih 30 ur besedil, ki pa so različno kakovostna, in sicer tako tehnično kot tudi pripovedovalsko.

V prvem, najizčrpnem seznamu so navedeni informatorji – 34 jih je – po abecedi. Imenu in priimku sledijo pri pripovedovalcih in dejavno sodelujočih pri pripovedovanju, upoštevanih v besedilih, kratica ter rojstna letnica (z natančnejšim datumom in morebitnim datumom smrti), domače ime (tudi v narečnem zapisu), kot ga uporabljajo informatorjevi vrstniki (z morebitnim vzporednim imenom), in naslov. Temu sledi skica sorodstvenih odnosov med navedenimi informatorji. V oglatih oklepajih so navedena nadomestna (ali prvotna) domača imena, ki se za informatorje uporabljajo v okolici; nove hiše namreč marsikdaj (še) nimajo imen. – Sledijo še sezname informatorjev po kraju bivanja in po starosti ter abecedni seznam kratic pripovedovalcev in dejavno sodelujočih pri pripovedovanju (in v besedilih).

Franc BIDER, Séčki Fráncelj ('sɛ:čkɛ f'rã:ncɛl), roj. 1909 (1. 11.); Lačja vas 23; brat Frančiške BIDER

Frančiška BIDER, Séčka Fránca ('sɛ:čka f'rã:nca), roj. 1907; Lačja vas 23; sestra Franca BIDRA

Franc ČEPLAK, Harížev Frànc (xa'rižɔ f'rãnc), roj. 1900 (15. 12.); Bočna 27; oče Vere LOČIČNIK

Ana FALE, Zóbejeva Ána ('zɔ:bɛjɔva 'ã:na), roj. 1926 (14. 12.); Kraše 36; žena Jožeta FALETA

Jože FALE, Zóbejev Józha ('zɔ:bɛjɔ 'jɔ:ža), roj. 1924 (9. 3.); Kraše 36; mož Ane FALE

Franc GLUK, Ánzov (Glúk) Frànc ('ã:nzɔ (g'łukɔ) f'rãnc), roj. 1920 (8. 11.); Šmartno ob Dreti 70; mož Jozefe GLUK

Jozefa GLUK, Ánzova (Glúk) Zêfa ('ã:nzɔva (g'łukɔva) 'zjɛ:fa), roj. 1923 (26. 2.); Šmartno ob Dreti 70; žena Franca GLUKA, sestra Petra WEISSA st.

Milan GROS, Grósov (Kriǵljev) Mílan (g'rɔ:sɔ (k'riǵlɔ) 'miłan), roj. 1947 (4. 4.); Dobletina 8

Antonija IRMANČNIK (AI), Vrtáčka Tónčka (vɛr'tã:čka 'tò:nčka), roj. 1918 (11. 5.); Kraše 42; sestra Franca in Rudolfa IRMANČNIKA

Franc IRMANČNIK (FI), Vrtáčki Frànc (vər'tá:čkə f'rənc), roj. 1908 (1. 11.); Kraše 42; brat Antonije in Rudolfa IRMANČNIKA

Rudolf IRMANČNIK, Vrtáčki Rúdelj (vər'tá:čkə 'rudəl), roj. 1931; Kraše 42; brat Antonije in Franca IRMANČNIKA

Anton LEVAR, Tínčkov Tóna ('tinčkə 'tó:na), roj. 1904 (4. 8.), u. 1982 (22. 12.); Kraše 1; mož Antonije LEVAR, oče Jožice WEISS, stari ata Renate in Petra WEISSA ml.

Antonija LEVAR (AL), Tínčkova Tónčka ('tinčkəva 'tó:nčka), roj. 1908 (17. 1.), u. 1984 (9. 3.); Kraše 1; žena Antona LEVARJA, mati Jožice WEISS, stara mama Renate in Petra WEISSA ml.

Jože LOČIČNIK (JL), Skónčki Józha (s'kə:nčkə 'jó:ža), roj. 1920; Bočna 28; mož Vere LOČIČNIK

Vera LOČIČNIK (VL), Skónčka Vêra (s'kə:nčka 've:ra), roj. 1929; Bočna 28; žena Jožeta LOČIČNIKA, hči Franca ČEPLAKA

Ana POTOČNIK, Gírmova Ána ('ga:rməva 'á:na), roj. 1923 (25. 3.); Kraše 4; mati Mirka POTOČNIKA

Mirko POTOČNIK, Gírmov Mírko ('ga:rmə 'mè:rkə), roj. 1948 (7. 6.); Kraše 4; sin Ane POTOČNIK

Ana RAJTER, Vórhova Ána ('və:rxəva 'á:na), roj. 1928 (5. 7.); Kraše 7; sestra Pepe RAJTER

Pepa RAJTER, Vórhova Pêpa ('və:rxəva 'pe:pa), roj. 1931 (3. 5.); Kraše 7; sestra Ane RAJTER

Ana REMIC (AR), Žóljeva Ána ('žə:ləva 'á:na), roj. 1906 (24. 5.); Bočna 16; mati Franca REMICA, stara mama Mance in Frančka REMICA

Franc REMIC, Žóljev Frànc ('žə:lə f'rənc), roj. 1932 (28. 11.); Bočna 16; mož Olge REMIC, sin Ane REMIC, oče Mance in Frančka REMICA

Franček REMIC, Žóljev (Fránceljnov) Fránček ('žə:lə (f'râ:ncəlno) f'ra:nček), roj. 1966 (9. 6.); Bočna 17; sin Olge in Franca REMICA, brat Mance REMIC, vnuk Ane REMIC

Manca REMIC, Žóljeva (Fránceljnova) Mánca ('žə:ləva (f'râ:ncəlno) 'mâ:nca), roj. 1959 (15. 11.); Bočna 17 (= Polanškova 35, 61231 Ljubljana); žena Petra WEISSA ml., hči Olge in Franca REMICA, sestra Frančka REMICA, vnukinja Ane REMIC

Olga REMIC, Žóljeva Ólga ('žə:ləva 'olga), roj. 1936 (30. 6.); Bočna 16; žena Franca REMICA, mati Mance in Frančka REMICA

Jernej RIGA, Júrkov Néča ('jurčkə 'nə:ča), roj. 1939 (4. 3.); Kokarje 21; sin Marije RIGA

Marija RIGA (MR), Júrkova (Tonáčeva) Mícka ('jurčkova (tə'ná:čova) 'mic'ka), roj. 1908 (27. 3.); Kokarje 21; mati Jerneja RIGA

Marija STRGAR, Méžnerjeva Mícka ('mè:žnerjova 'mic'ka), roj. 1926 (9. 4.); Kokarje 31; sestra Zofke TOMINŠEK

Frančiška TEVŽ, Čepljakova Fránca (čep'lá:kova ≈ čap'lá:kova f'râ:nca), roj. 1905 (15. 12.); Kraše 38

Zofka TOMINŠEK, Méžnerjeva Zófka ('mè:žnerjova 'zɔ:fka), roj. 1923 (13. 5.); Kokarje 31; sestra Marije STRGAR

Jožica WEISS, [Tínčkova Joža ('tinčkova 'jɔ:ža)], roj. 1942 (14. 3.); Kraše 46; žena Petra WEISSA st., hči Antonije in Antona LEVARJA, mati Renate WEISS in Petra WEISSA ml.

Peter WEISS ml. (PW), [Tínčkov Pêro ('tinčkɔ 'pe:rɔ)], roj. 1959 (6. 3.); Kraše 46 (= Polanškova 35, 61231 Ljubljana Črnuče); mož Mance REMIC, sin Jožice WEISS in Petra WEISSA st., brat Renate WEISS, vnuk Antonije in Antona LEVARJA

Peter WEISS st., [Fránceljnov Péter (f'râ:ncɛlnɔ 'pè:tər)], roj. 1939 (29. 6.); Kraše 46; mož Jožice WEISS, oče Renate WEISS in Petra WEISSA ml.

Renata WEISS, [Tínčkova Renáta ('tinčkova rɛ'nâ:ta)], roj. 1964 (29. 3.); Kraše 46 (= Gotska 9, 61117 Ljubljana); hči Jožice WEISS in Petra WEISSA st., sestra Petra WEISSA ml., vnukinja Antonije in Antona LEVARJA

Franc ŽUNTER, Rémcjev Fránce ('rɛ:mčɔ f'rænce), roj. 1915 (14. 9.); Kraše 22

INFORMATORJI PO KRAJU BIVANJA

Bočna

Franc ČEPLAK, Jože LOČIČNIK, Vera LOČIČNIK, Ana REMIC, Franc REMIC, Franček REMIC, Manca REMIC, Olga REMIC

Dobletina

Milan GROS

Kokarje

Jernej RIGA, Marija RIGA, Marija STRGAR, Zofka TOMINŠEK

Kraše

Ana FALE, Jože FALE, Antonija IRMANČNIK, Franc IRMANČNIK, Rudolf IRMANČNIK, Anton LEVAR, Antonija LEVAR, Ana POTOČNIK, Mirko POTOČNIK, Ana RAJTER, Pepa RAJTER, Frančiška TEVŽ, Jožica WEISS, Peter WEISS ml., Peter WEISS st., Renata WEISS, Franc ŽUNTER

Lačja vas

Franc BIDER, Frančiška BIDER

Šmartno ob Dreti

Franc GLUK, Jozefa GLUK

INFORMATORJI PO STAROSTI

1900 (15. 12.) – Franc ČEPLAK
1904 (4. 8.), u. 1982 (22. 12.) – Anton LEVAR
1905 (15. 12.) – Frančiška TEVŽ
1906 (24. 5.) – Ana REMIC
1907 – Frančiška BIDER
1908 (17. 1.), u. 1984 (9. 3.) – Antonija LEVAR
1908 (27. 3.) – Marija RIGA
1908 (1. 11.) – Franc IRMANČNIK
1909 (1. 11.) – Franc BIDER
1915 (14. 9.) – Franc ŽUNTER
1918 (11. 5.) – Antonija IRMANČNIK
1920 – Jože LOČIČNIK
1920 (8. 11.) – Franc GLUK
1923 (26. 2.) – Jozefa GLUK
1923 (25. 3.) – Ana POTOČNIK
1923 (13. 5.) – Zofka TOMINŠEK
1924 (9. 3.) – Jože FALE
1926 (9. 4.) – Marija STRGAR
1926 (14. 12.) – Ana FALE
1928 (5. 7.) – Ana RAJTER
1929 – Vera LOČIČNIK
1931 – Rudolf IRMANČNIK
1931 (3. 5.) – Pepa RAJTER
1932 (28. 11.) – Franc REMIC

1936 (30. 6.) – Olga REMIC
1939 (4. 3.) – Jernej RIGA
1939 (29. 6.) – Peter WEISS st.
1942 (14. 3.) – Jožica WEISS
1947 (4. 4.) – Milan GROS
1948 (7. 6.) – Mirko POTOČNIK
1959 (6. 3.) – Peter WEISS ml.
1959 (15. 11.) – Manca REMIC
1964 (29. 3.) – Renata WEISS
1966 (9. 6.) – Franček REMIC

KRATICE PRIPOVEDOVALCEV IN UDELEŽENCEV PRI PRIPOVEDOVANJU

AI – Antonija IRMANČNIK (Kr3)
AL – Antonija LEVAR (Kr1)
AR – Ana REMIC (Bo1)
FI – Franc IRMANČNIK (Kr2)
JL – Jože LOČIČNIK (Bo2)
MR – Marija RIGA (Ko1)
PW – Peter WEISS ml. (Kr) (sodelujoči pri pripovedovanju v vseh besedilih)
VL – Vera LOČIČNIK (Bo2) (sodelujoča pri pripovedovanju)

UVOD

K POIMENOVANJU OBRAVNAVANEGA PODROČJA

Zadréčka dolina pomeni porečje Drete, desnega pritoka Savinje (vanjo se izliva v Nazarjah), katerega tok je dolg 24 kilometrov, njegovo porečje pa meri okoli 130 km² (Ilešič 1958). Narečna oblika imena (zad're:čka də'lina) bi se v knjižnem jeziku pravzaprav morala glasiti *Zadréška dolina*, vendar pa se je ob vztrajanju pri priponskem obrazilu *-čki* mogoče sklicevati na dosedanjo večinsko rabo in na določilo iz Slovenskega pravopisa 1990, ki pravi, da je »[v] lastnih imenih [...] včasih knjižno uveljavljena slovenska narečna oblika na *-čki* (*Donačka gora*)« (Toporišič 1990: 120).

Ime reke Dréte se v narečju glasi d're:ta d'rete ⟨ž⟩, pri starejših pa redko tudi d're:tja -a ⟨ž⟩ (torej *Drétja*). Takó domačini imenujejo dolino tudi kot področje za *Dréto* – pravzaprav za *Drétjo* – odgovor na vprašnji *kje* in *kam* je za d're:tjə (tj. za *Drétjo*) in na vprašanje *od kod* z(:)a d're:tja (tj. *izza Drétje*). Vendar pa so predvsem pri mlajših govorcih vse manj v rabi tovrstna krajevna imena, ki so sestavljena iz predloga in imena, pri čemer je predlog včasih sestavni del imena, drugič pa samostojen. Vse bolj v rabi enobesedno ime zad're:tjə -a ⟨s⟩, ⟨mest.⟩ u zad're:tjə, tj. *Zadrétje -a* ⟨s⟩, v *Zadrétju*. K temu spadajo pridevnik *zadréčki*, *zadréški* (zad're:čkə -a -ə ⟨prid.⟩) ter ime za prebivalca, ki je *Zadréčan* (zad're:čan -a ⟨m⟩), in prebivalko, to je *Zadréčanka* (zad're:čanka -e ⟨ž⟩).

Nekako tako je tudi z imenom *Savinja*, ki bi se poknjiženo, če bi osnovo zanj vzeli v zgornjesavinjskem narečju – na obravnavanem področju govorijo 'sa:une -e ⟨ž⟩ –, pravzaprav moralo glasiti *Sávinja* (gl. Tominšek 1927: 97); predvsem mlajši govorijo pod knjižnim vplivom sa'vinja -a ⟨ž⟩ (in seveda samo tako za trgovsko podjetje Savinja in za njegove trgovine). Področje ob Savinji imenujejo Zadrečani za *Sávinjo* ali *Zasávinje* – odgovor na vprašnji *kje* in *kam* je za 'sa:unə (za *Savínjo*), na vprašanje *od kod* z(:)a 'sa:une (*izza Savínje*), vendar pa imajo predvsem mlajši govorci to krajevno ime za sestavljeno, tako da področje imenujejo za'sa:unə -e ⟨s⟩, ⟨mest.⟩ u za'sa:unə; to bi dalo poknjiženo *Zasávinje -a* ⟨s⟩, v *Zasávinju*, kar pa se v knjižnem jeziku le redko piše, sploh pa se ne govori (medtem ko se

Zadrétje v knjižnem jeziku piše in tudi govori). Pridevnik k temu imenu je *savínjski* (sa'vin'skə -a -ə ⟨prid.⟩), ime za prebivalca tega področja *Savínjčan* (sa'vin'čan -a ⟨m⟩), za prebivalko pa *Savínjčanka* (sa'vin'čanka -e ⟨ž⟩). (Weiss 1985: 195; Meze 1966: 7–9.)

Tovrstna sestavljena krajevna imena so na obravnavanem področju pogosta. Ime naselja Žlavor ima v narečju dve obliki – ž'łá:bər -bra ⟨m⟩, ⟨mest.⟩ u ž'łá:brə (torej *Žlábtor* -bra ⟨m⟩, v *Žlábtoru* – ta samostalnik se v knjižnem jeziku v stranskih sklonih obnaša tako kot samostalnik *blagor* -gra) in predvsem pri starejših pədz'łá:bər -bra ⟨m⟩, ⟨mest.⟩ pəd ž'łá:brə, sliši pa se tudi u pədž'łá:brə (torej *Podžlábtor* -bra oz. pri predložnem rod. *iz Podžlábtor* ali *izpod Žlábtor* ⟨m⟩, ⟨mest.⟩ *pod Žlábtor*, v *Podžlábtoru*). Ime enega od zaselkov Kraš je *Podgóra* – pəd'gʊo:ra -a ⟨ž⟩, ⟨mest.⟩ u pəd'gʊo:rə in predvsem pri starejših pəd 'gʊo:rə (torej *Podgóra* -e oz. pri predložnem rod. *iz Podgore* ali *izpod Gore* ⟨ž⟩, ⟨mest.⟩ v *Podgoro* in *pod Goro*). Zaselek Bočne je *Nadbočna* – nad'bɔ:čna ≈ 'na:d'bɔ:čna -e ⟨ž⟩, ⟨mest.⟩ u nad'bɔ:čnə ≈ u 'na:d'bɔ:čnə, predvsem pri starejših pa nad'bɔ:čnə ≈ 'na:d'bɔ:čnə (torej bi bili poknjiženi obliki v *Nadbočni* in *nad Bočno*). V Krašah je ledinsko ime pəd'vinca -e ⟨ž⟩, ⟨mest.⟩ pəd 'vincə (kar bi bilo poknjiženo *Podvinica* -e oz. pri predložnem rod. *iz Podvinice* ali *izpod Vinice* ⟨m⟩, ⟨mest.⟩ *pod Vinico*) – v im. ed. ni znana oblika 'vinca, ki bi jo pričakovali (sploh glede na mestniško obliko). Podobno je še z ledinskim imenom pət'xom -a ⟨m⟩, ⟨mest.⟩ pət 'xɔ:mə 'Podhom |ledinsko ime v Bočni|. Posamezna ledinska imena torej sploh nimajo predloga v, ki ga srečujemo kot dvojnico pri sorazmerno pogostnejših krajevnih imenih in imenih zaselkov. (Weiss 1989; za *Žlavor* Jakopin 1985: 354; o tem besedotvornem tipu imen v črnovrškem narečju gl. Tominec 1964: 63.)

Ime *Zgórnja Savínjska dolína* (tudi *Górnja Savínjska dolína* – Meze 1983; Weiss 1983b) je novejša in umetno tvorjena poimenovanja za celotno področje od izvira Savinje do Soteske pod Mozirjem, tako da vključuje tudi Zadrečko dolino. Pridevnik k temu imenu je *zgórnesavínjski* (tudi *górnesavínjski*), prebivalec tega področja pa je *Zgórnesavínjčan* (tudi *Górnesavínjčan*) in prebivalka *Zgórnesavínjčanka* (tudi *Górnesavínjčanka*). Vendar pa pri specializiranem obravnavanju prebivalcev ob Savinji ali Dreti – tudi pri zbadanju enih ali drugih – prihaja do ločevanja na Zadrečane in Savinjčane, na Zadrečko in Savinjsko dolino, na Zadrétje in Zasavinje, na zadrečko in savinjsko stran.

Obravnavano področje bi smeli imenovati tudi spodnja Zadrebka dolina, kot je Drago Meze (1966: 9) – malce nejasno – poimenoval predel »med Kropo oziroma Bočno in Nazarji«.

Isti pisec je opredelil tudi ime *Gorogranec*, ki je za prebivalce Spodnje Savinjske doline »bolj pojem, ki meri na »gorjance« in je za tiste, ki jih zadeva, žaljiv. Gorogranci so za domačine prebivalci Gornjega grada in najbližje okolice.« (Meze 1966: 7.) Dejansko se v obravnavanih govorih pri starejših govorcih prebivalec naselja Gornji Grad (manj pa najbližje okolice) imenuje *grag'rá:nc -a* (m), prebivalka *grag'rá:nka -e* (ž), pridevnik pa je *grag'rá:nskę -a -ę* (prid.). (Poknjžene oblike teh sicer neknjžnih imen bi bile *gorogránski* in *Gorogránec* oz. *gragránski* in *Gragránec* – zadnje dvojje zapisuje Jakopin 1985: 91.)

ZEMLJEPISNI DEL

Področje med Gornjim Gradom in Nazarjami obsega del Zgornje Savinjske doline ob spodnjem toku reke (potoka) Drete, torej spodnji del (približno spodnjo polovico) Zadrebke doline. Ta del doline omejujejo na zahodu (proti Gornjemu Gradu) hrib Gradíšče (542 m), na severu (proti doline Savinje) vzpetina in hkrati razvodje med Savinjo in Dreto – njena najvišja vrhova sta severno od Bočne Hom (621 m) in severno od Lačje vasi Gorica (413 m) –, na vzhodu prav tako večje naselje Nazarje in na jugu podaljška Menine (1508 m) in Dobroveljske planote – njena dela se imenujeta Krašica in Čreta – z dvema enako visokima vzpetinama, Tólstim in Šentjóškim vřhom (1077 m). Naselja so tu (od zahoda proti vzhodu) Bočna, Volog, Rovt pod Menino, Homec-Brdo (pravzaprav samo zaselek Brdo, ker zaselek Homce leži že na savinjski strani), Šmartno ob Dreti, (Spodnje) Kraše, Pusto Polje, Lačja vas, Potok, Kokarje, Čreta pri Kokarjah, Dobletina, Žlavor in Zavodice.

Po obravnavanem delu Zadrebke doline pelje asfaltirana cesta Celje oz. Velenje–Mozirje–Nazarje–Bočna–Gornji Grad–Črnivec–Kamnik. Pomembnejša je še (asfaltirana) cestna povezava Bočna–Grušovlje (čez Homce), medtem ko drugi cestni odcepi (povečini prav tako asfaltirani – asfalta nimajo v oddaljenih višinskih vaseh Rovt pod Menino in Čreta pri Kokarjah) vodijo le do tistih vasi

in zaselkov, ki ne ležijo ob glavni cesti. V zadnjem času je bila posodobljena še cesta iz Šmartna ob Dreti čez preval Lipa (721 m) v Vologo in na Vransko v občini Žalec, vendar je to le poskus obuditve nekdanj res živahne vozne poti in predvsem poti za pešce. Slabša in težja je pot čez preval Slopí (925 m) v Tuhinjsko dolino.

Delavci hodijo na delo v Gornji Grad (kjer so zaposleni v lesnem obratu Smreka in v Gozdnem gospodarstvu), v Nazarje (kjer delajo povečini v podjetju za predelavo lesa Gorenje-Glin, v modni konfekciji Elkroj, v podjetju za izdelavo malih gospodinjskih aparatov Gorenju-MGA in v Gozdnem gospodarstvu, ki je trenutno tik pred razformiranjem), v Mozirje, v Velenje in drugam v manjša podjetja (v zadnjem času predvsem manjša zasebna), seveda pa delajo tudi v krajih bivanja, in to predvsem v trgovini in gostinstvu, v vzgojno-izobraževalnih organizacijah ipd. Še zdaj v Litostroj v Ljubljani vozi delavce avtobus. – Nekaj Zadrečanov živi in dela tudi drugod, največ v Ljubljani; ti se vračajo domov v različnih časovnih presledkih. Nekateri delajo v tujini (v ZRN), vendar pa nič ne kaže, da bi bilo njihovo delo začasno; domov se vračajo povečini le enkrat ali dvakrat na leto.

Kmetje se ukvarjajo z živinorejo (in oddajajo mleko, kar predstavlja glavnino njihovih dohodkov), s poljedelstvom (sadijo krompir ter sejejo korenje, peso in koruzo, medtem ko žita skorajda ne več) in gozdarstvom (velikokrat tudi na črno). Kar nekaj je tudi polkmetov.

Osnovnošolci hodijo v osnovne šole iz Bočne, Vologa, Rovta pod Menino, z Brdega, iz Šmartna ob Dreti, Kraš, Pustega Polja, Lačje vasi in Potoka (gre torej za zahodni del obravnavanega področja) v prve štiri razrede v Šmartno ob Dreti in nato v Gornji Grad, iz preostalih krajev (tj. iz vzhodnega dela obravnavanega področja) pa v prve štiri razrede v Nazarje in potem v Mozirje. – Srednješolci se vozijo v šole v Celje in Velenje, le tisti, ki se morajo šolati drugje (npr. v Ljubljani in Škofji Loki), se vračajo domov povečini vsak teden in v počitnicah. Študenti se iz Ljubljane in Maribora vračajo domov prav tako povečini vsak teden in v počitnicah; nekateri so hodili na predavanja na oddelek Višje ekonomsko-komercialne šole v Celje, vendar so ga pred časom ukinili.

Avtobusne zveze krajev z obravnavanega področja so dobre predvsem proti Celju (in seveda v Mozirje, Nazarje in Gornji

Grad), medtem ko je avtobusna povezava z Ljubljano mogoča le ob delavnikih (zjutraj v Ljubljano in pod večer nazaj). Avtobusi postajajo v Gornjem Gradu (pri Joški, kjer je glavna postaja, in v Spodnjem trgu), na Kropi (zaselek Bočne), v Bočni, na Delcah (zaselek Bočne), v Vologu, v Šmartnu ob Dreti, v Zgornjih Krašah (zaselek Šmartna ob Dreti), (Spodnjih) Krašah, v Pustem Polju, v Lačji vasi in v Kokarjah ter nato v Nazarjah.

Pošti sta v Šmartnu ob Dreti in v Nazarjah; treba pa je povedati, da Bočani uporabljajo tudi gornjegrajsko, saj jim ni nič bolj oddaljena kot šmarška. Telefonska povezava je boljša od nekako leta 1980 dalje, nasploh pa veliko hiš nanjo še čaka. – Banki sta v Gornjem Gradu in Nazarjah. – Trgovine so v Bočni, Šmartnu ob Dreti in Kokarjah, tisti, ki delajo v večjih središčih, pa uporabljajo tudi gornjegrajske, mozirske in nazarske; mozirske – tam jih je največ – obiskujejo tudi pri zahtevnejših nakupih, medtem ko po najzahtevnejših hodijo v Celje. – K zdravniku (in zobozdravniku) hodijo domačini v Gornji Grad in Nazarje (le ob dežurstvih zdravnika iz Mozirja tudi tja), v bolnico pa v Celje in na Topolšico (in na specialistične obravnave predvsem v Celje in tudi v Ljubljano). – Obravnavano področje spada v krajevna (matična) urada Gornji Grad in Nazarje ter v katastrske občine Bočna, Šmartno ob Dreti, Pusto Polje, Kokarje in Prihova; zemljiške zadeve prebivalci opravljajo na pristojnem sodišču v Šoštanju. – Krajevna samouprava združuje prebivalce v Bočni, Šmartnu ob Dreti in Nazarjah, kjer so sedeži krajevnih skupnosti. (Prebivalci Brdega spadajo trenutno v krajevno skupnost in Rečica ob Savinji, prej pa so v Šmartno ob Dreti.) – Lovski družini sta na obravnavanem področju dve, in sicer v Gornjem Gradu in Nazarjah, prav tako tudi čebelarski društvi in ribiški družini. – Predšolski otroci hodijo v vrtce v Bočno, Šmartno ob Dreti in Nazarje (kamor jih vozijo starši, ki so tu zaposleni). – Dejavní so še upokojenci v društvih v Nazarjah, Šmartnu ob Dreti in Bočni (prirejajo izlete in v zadnjem času vse več družabnih prireditev ter sodelujejo pri pogrebih), gasilci v Bočni, Šmartnu ob Dreti in na Gorici (v Lačji vasi) ter mladinci, ki delujejo v Bočni, Šmartnu ob Dreti in Nazarjah. – Športniki (povečini so to prav tako mladinci) se združujejo v nekaj društev (igrajo predvsem nogomet, prirejajo kolesarske maratone ipd.).

Na obravnavanem področju najbrž ni več gospodinjestev brez radia, večina pa jih ima tudi televizijske sprejemnike. Poleg prvega in drugega programa Radia Ljubljana veliko poslušajo tudi Radio Velenje, ki poroča tudi o dogajanju v občini Mozirje. Od televizijskih programov je mogoče na obravnavanem področju gledati prvi program ljubljanske televizije, medtem ko drugega ne morejo povsod. Spremljanje zagrebškega televizijskega programa je na obravnavanem področju ponekod sicer mogoče, vendar redko. Kar hitro se v zadnjem času množijo antene za sprejem satelitskih programov. (Kabelskotelevizijsko omrežje imajo trenutno v Gornjem Gradu.) – Filmi v kinih v Gornjem Gradu in Nazarjah, pa tudi v Mozirju, ki jih gledajo predvsem mladi dvakrat ali trikrat na teden, niso ravno kakovostni (največkrat akcijski in velikokrat s srbohrvaškimi podnapisi). – Vsa gospodinjstva vsak mesec prejema občasno glasilo Savinjske novice, ki piše predvsem o sedanjem in tudi preteklem dogajanju v Zgornji Savinjski dolini, sicer pa še predvsem Kmečki glas, Nedeljski dnevnik, od lokalnih glasil še celjski Novi tednik in velenjski Naš čas, ki poročata o krajevnem dogajanju, medtem ko v cerkvi dobivajo Družino in Ognjišče. – Šolske knjižnice imajo v vseh šolah na obravnavanem področju. Odrasli bralci z obravnavanega področja si izposojajo knjige v oddelkih občinske matične knjižnice v Šmartnu ob Dreti ter v Gornjem Gradu in Nazarjah, pa tudi v Mozirju (izkaznica velja v vseh oddelkih).

Do druge svetovne vojne je bilo upravno središče Zgornje Savinjske doline v Gornjem Gradu: tu je bil od leta 1924 dalje sedež sreza, obravnavano področje pa je spadalo v občini Bočna in Rečica ob Savinji (Savnik 1937); po njej je bilo upravno središče sprva v Šoštanju in od leta 1965 dalje v Mozirju, kjer je sedež občine. (V Šoštanju je bil sedež okraja, področje spodnje Zadrecke doline pa je spadalo povečini v upravno občino Nazarje in le Brdo in del Šmartna ob Dreti v upravno občino Rečica ob Savinji (Okraj Šoštanj 1954).)

Opisi krajev z obravnavanega področja si sledijo tako kot kraji od zahoda proti vzhodu, tj. od Gornjega Grada proti Nazarjam. Povzeti so po podatkih v *KLS III* (Meze 1976) in po popisu prebivalstva leta 1981 (Popis 1984). – Takoj za izhodiščno obliko navajam narečne oblike imena in izpeljanke iz njega; zapored-

je pri njih je tako kot v leksikonu Slovenska krajevna imena (Jakopin 1985). Žensko obliko imena za prebivalko je treba narediti iz moške s pripono *-ka* (rodilniška končnica je *-e*), kjer to ne gre, pa je izpisana (ali so izpisane vse možnosti, če jih je več). – Podatki o številu prebivalcev so navedeni po popisih v letih 1961 in 1971 (Meze 1976) ter 1981 (Popis 1984).

Za lažjo orientacijo sta dodana zemljevida Slovenije z vrisanim položajem občine Mozirje in obravnavanega področja ter zemljevid občine Mozirje, ki zganjen pred zalistom.

Bóčna ('bò:čna -e ⟨ž⟩, ⟨mest.⟩ u 'bò:čnə, 'bò:čkə -a -ə ⟨prid.⟩, bə'čā:n -a ⟨m⟩) (678 – 682 – 670), 400–630 m n. m., obcestna gručasta vas na severnem vznožju Menine; iz Bočne vodi gozdna cesta v zaselek Nadbočna in naprej na Menino, skoz Otok pa na Homce in v Grušovlje v dolino Savinje.

Vôlog ('va:łək və'łò:ga ≈ (star.) və'łò:gəga ⟨m⟩, ⟨mest.⟩ u və'łò:gə ≈ (star.) u və'łò:gəm(ə), ⟨za prid.⟩ z və'łò:ga ≈ (star.) z və'łò:gəga, vəła'žā:n -a ⟨m⟩) (153 – 129 – 138), 378–402 m n. m., obcestna gručasta vas na desni strani Drete in proti vznožju Menine; cesta, ki se odcepi od glavne ceste Mozirje–Gornji Grad, vodi naprej v Rovt pod Menino.

Róvt pod Meníno ('rɔ:t -a ⟨m⟩, ⟨mest.⟩ u 'rɔ:tə, 'rɔ:tɔskə -a -ə ⟨prid.⟩, 'rɔ:tɔc -a ⟨m⟩, 'rɔ:tɔka -e ⟨ž⟩) (163 – 141 – 125), 450–940 m n. m., naselje samotnih hribovskih kmetij na severnem pobočju Menine in podaljška Dobroveljske planote; dostop iz Šmartna ob Dreti in iz Vologa ter prehod po stari vozni poti čez preval Lipa v Vologo in naprej na Vransko in čez preval Slopí v Tuhinjsko dolino.

Brdo ('ba:rdə -əga ⟨m⟩, ⟨mest.⟩ na 'ba:rdəm, br'dɔ:skə -a -ə ⟨prid.⟩, br'dɔ:c -a ⟨m⟩, br'dɔ:ka -e ⟨ž⟩), 375–465 m n. m., gručasti zaselek vasi Homec-Brdo (147 – 140 – 142) na slemenu in severnem pobočju razvodnega gričevja med Dreto in Savinjo; cesta iz Šmartna ob Dreti, ki se razcepi – ena vodi naprej na Homce, druga pa na Zgornje Pobreže.

Šmártno ob Dréti (š'mā:rtne ⟨s⟩ ≈ (redko) š'mā:rtne ⟨ž⟩, ⟨rod.⟩ š'mā:rtne ⟨ž⟩ ≈ (redko) š'mā:rtne ⟨s⟩, ⟨mest.⟩ u š'mā:rtne ⟨ž⟩ ≈ (redko) u š'mā:rtne ⟨s⟩, š'ma:rčkə -a -ə ⟨prid.⟩, šmar'čā:n -a ⟨m⟩) (275 – 262 – 275), 370–450 m n. m., obcestna gručasta vas na obeh straneh Drete; ena od cest vodi v Rovt pod Menino (in naprej na Vransko in v Tuhinjsko dolino), druga na Brdo (in naprej na Homce in na Zgornje Pobreže).

(Spódnje) **Kráše** (s'pò:dne) k'râ:ša (s'pò:dnɛx) k'râ:š (ž mn.), (mest.) u k'râ:šax, k'ra:škɛ -a -ə (prid.), kra'šâ:n -a (m)) (176 - 165 - 154), 366-450 m n. m., gručasta vas v glavnem na levi strani Drete ob cesti Mozirje-Gornji Grad. - Pridevnik *Spodnje* ob imenu se uporablja redko, in sicer le takrat, kadar je treba te Kraše ločiti od Zgornjih Kraš, ki so zaselek Šmartna ob Dreti, recimo za natančno opredelitev avtobusne postaje, ki je tako v Spodnjih kot v Zgornjih Krašah. Pridevnik v imenu *Spodnje Kraše* zahteva uradna raba, zato se skoraj dosledno piše npr. v naslovih; v temle delu ga v skladu z narečno rabo opuščam.

Pústo Pólje ≈ **Pólje** ('pustə 'puo:lɛ -ɛga -e (s), (mest.) u 'pust(ɛ)mə 'puo:lɛ, pɛsta'pɔ:lskɛ -a -ə (prid.), pɛsta'pɔ:lc ≈ pɛsta'pɔ:lčan -a (m), pɛsta'pɔ:lka ≈ pɛsta'pɔ:lčanka -e (ž)) (98 - 98 - 105), okoli 360 m n. m., obcestna gručasta vas na desni strani Drete; od tod vodi cesta na Čreto in Korošico. - Samostalnik 'polje' ima v narečju obliko 'pɔ:lɛ -e (s), prid. k njemu pa je (tako kot k *Pusto Polje*) 'pɔ:lskɛ -a -ə.

Láčja vás ('lâ:čɔva 'vè:s -e 'vje:sɛ ≈ (nov.) 'lâ:čja 'vè:s -a 'vje:sɛ (ž), u 'lâ:čɔvɛ ≈ (nov.) 'lâ:čjɛ 'vje:sɛ, (za prid.) z 'lâ:čɔve ≈ (nov.) 'lâ:čja 'vje:sɛ, (za prebivalca) z 'lâ:čɔve ≈ (nov.) 'lâ:čja 'vje:sɛ ≈ (star.) lã'čã:n -a (m), (star.) lã'čã:nka -e (ž)) (88 - 110 - 100), 355-410 m n. m., obcestna vas na levi strani Drete; z glavne ceste vodi odcep skozi zaselek Gorica na Trnovec, čez Seče pa gozdna cesta na Zgornje Pobreže.

Pôtok ('puo:tək pɛ'tɔ:ka (m), (mest.) u pɛ'tɔ:kə, pɛ'tɔ:čkɛ -a -ə (prid.), pɛta'čã:n -a (m)) (135 - 125 - 121), 355-380 m n. m., razpotegnjeno naselje na desni strani Drete proti Dobroveljski planoti; dostopno je po cestah, ki se odcepita od ceste Mozirje-Gornji Grad in se potem združita v eno, ki vodi naprej na Čreto in Korošico; eden od odcepov pripelje do Kokarij. - Zgolj v stranskih sklonih se od tega imena loči ime 'puo:tək pɛ'tó:ka (m), (mest.) u pɛ'tó:kə, pɛ'tɔ:čkɛ -a -ə (prid.) 'Potok |prvotno ledinsko in iz njega hišno ime v Rovtu pod Menino|'.

Kókarje ('kɔ:karja 'kɔ:kari (ž mn.), (mest.) u 'kɔ:karjax, 'kɔ:karskɛ -a -ə (prid.), 'kɔ:karčan -a (m), (mn.) 'kɔ:karčanɛ ≈ (redko) 'kɔ:karcɛ, 'kɔ:karčanka -e (ž)) (169 - 182 - 167), 350-380 m n. m., gručasta vas predvsem na desni strani Drete in delno tudi ob cesti Mozirje-Gornji Grad; ena od stranskih cest vodi v Potok, druga pa v Žlabor.

Čréta pri Kókarjah (č'rè:ta -e (ž), (mest.) na (≈ u) č'rè:tę, (za prid.) s č'rè:te ≈ (redko) č'rè:tənskę -a -ə ≈ (redko) č'rè:tlenskę (prid.), (za prebivalca) s č'rè:te ≈ (redko) č'rè:tlen -a (m), (redko) č'rè:tlenka -e (ž)) (31 - 28 - 23), 425-885 m n. m., razloženo naselje samotnih hribovskih kmetij na severozahodnem pobočju Dobroveljske planote; dostop po gozdnih cestah iz Potoka in iz Žlabra ter z braslovških Dobrovelj.

Dobletína (dəblę'tina -e (ž), (mest.) u dəblę'tinę, dəblę'tinskę -a -ə (prid.), dəblę'tinc ≈ dəblę'tinčan -a (m), dəblę'tinka ≈ dəblę'tinčanka -e (ž)) (157 - 186 - 107; podatki se tako zelo razlikujejo zato, ker je bil del Dobletine leta 1973 priključen Nazarjam), 346-375 m n. m., naselje južno od Nazarij na levi strani Drete in ob cesti Mozirje-Gornji Grad proti Kokarjam. Ker se Nazarje hitro večajo, se je z njimi skorajda že zlil tudi del Dobletine južno od njih.

Žlábör (ž'ľá:bər -bra (m) ≈ (star.) pədž'ľá:bər -bra (m), (mest.) u ž'ľá:brə ≈ (star.) pəd ž'ľá:brə ≈ (redko) u pədž'ľá:b-rə, ž'ľá:bərskę ≈ žľab'rá:nskę -a -ə (prid.), žľab'rá:n -a (m)) (116 - 105 - 113), 345-380 m n. m., razpotegnjena vas na desni strani Drete ob vznožju Dobroveljske planote med Nazarjami in Kokarjami; dostop iz Kokarij, skozi Zavodice iz Nazarij in iz Dobletine.

Zavodíce (zavə'dice zavə'dic (ž mn.), (mest.) u zavə'dicex, zavə'dičkę -a -ə (prid.), zavə'dičan -a (m)) (52 - 41 - 48), 430-545 m n. m., razloženo naselje predvsem hribovskih kmetij na severozahodnem apneniškem pobočju Dobroveljske planote jugovzhodno od Nazarij; dostop iz Kokarij, Žlabra, Dobletine in Nazarij; od tod vodita cesti dalje na Čreto in Dobrovlje pri Mozirju.

ZGODOVINSKI DEL

Rimljani so s svojo naselitvijo segli tudi v Zadrečko dolino, saj najnovejša odkritja kažejo, da je stala na hribu Gradišče med Gornjim Gradom in Bočno poznoantična utrdba, velika približno 170 krat 100 metrov; neki novc, najden na tem hribu, naj bi okvirno sodil v 4. stoletja (Ciglencečki 1987). Največ sledov Rimljanov pa je ohranjenih okoli Mozirja in v Šentjanžu, pa tudi ob Savinji navzgor vse do Radmirja. (V Šentjanžu (nad Rečico ob Savinji) je bilo odkrito tudi grobišče iz starejše železne dobe,

in sicer iz 7. stoletja pr. n. š. (Bolta 1965).) Tako imenovana rimska cesta je obravnavani del Zadrečke doline obšla: tekla je prek Mozirja, Prihove, Spodnje Rečice, Šentjanža, Radmirja in Gornjega Grada v Mekinje in naprej v Kamnik (Arheološka najdišča 1975: 103).

Slovani so pri naselitvi prodrli v Zgornjo Savinjsko dolino iz Spodnje. Večje naselitveno področje so ustvarili med Rečico in Ljubnim ob Savinji, dve manjši pa okrog Luč in Solčave. Zadrečko dolino so poselili slabše, še najbolj strnjeno pa okrog Gornjega Grada in Nove Štifte. Naselitev v ravnini je nedvomno starejša kakor po obronkih: Slovani so najprej poselili ravnine in doline, ki so jih pred njimi izkrčili že Rimljani, šele nato pa obrobno gričevje in hribovje.

Gornji Grad se prvič omenja v darilni listini, izdani 7. aprila 1140, ko sta Dipold Chager in njegova žena Truta vso svojo gornjegrajsko posest izročila oglejskemu patriarhatu, ki je nato dal že obstoječemu benediktinskemu samostanu (ta je bil ustanovljen že prej - Kovačič 1928: 114) ves obdelani svet z nekaj izjemami, kmečke podložnike - bilo jih je okoli 500 z ženami in otroki vred -, ribištvo in lov, sebi pa je pridržal neobdelani svet (gozd) in grad z najpotrebnejšim gospodarstvom ter ministerialce. V listini je bila gozdnata zemlja obljubljena samostanu: več ko bodo izkrčili gozda in na krčevinah naselili kmetov, več bo njihovega. Tako je bila patriarhova posest omejena na Zadrečko dolino in dostopnejše dele Zgornje Savinjske doline ter - po mnenju nekaterih raziskovalcev - menda na grad Gornji grad, ki naj bi stal na hribu Gradišče (Stopar 1982: 141). Z njo je upravljal oskrbnik, ki je stanoval v gradu Vrbovec v Nazarjah (Stegenšek 1910: 15). (Prim. Pirchegger 1962: 194-198.)

Do sredine 13. stoletja je bila kolonizacija v glavnem končana. Gozd se kot predmet sporov poslej v listinah ne omenja več. Samostanski so postali tudi tisti patriarhovi ljudje, ki so se naselili na krčevinah.

Za zgodovino Zadrečke doline je zelo pomemben urbar iz leta 1426, iz katerega je razvidna razširjenost kmetij in ki je bogat vir krajevnih, ledinskih (ter iz njih hišnih) in osebnih imen (I. Orožen 1876: 222-322). Iz njega je razvidna razdelitev samostanske gosposčine na 12 uradov, pri čemer je treba povedati, da je obravnavano področje med Gornjim Gradom in današnjimi Nazarjami spadalo v urad ob Dreti («officium prope Drietam»), le

da je segal delno še v Zasavinje (vasi in zaselki Hom, Lešje, Dobrova, Spodnje in Zgornje Pobreže ter Trnovec). (I. Orožen 1876: 251–265; prim. še J. Orožen 1965: 363; Gestrin 1952–53; za imena iz tega urbarja (in iz ostalih virov do leta 1500) prim. Blaznik 1986, 1988.)

Področje celotne Zgornje Savinjske doline je do leta 1461, ko je bila ustanovljena ljubljanska škofija, je pripadalo gornjegrajskemu samostanu oz. oglejskemu patriarhatu, tega leta pa je bilo dodeljeno tedaj ustanovljeni ljubljanski škofiji. Gornji Grad je bil v srednjem veku tako pomemben, da je bil že leta 1237 predviden za sedež škofije (M. Kos 1918). Nekdanje sorazmerno zaključeno Chagerjevo ozemlje v Zgornji Savinjski dolini, ki sta ga dobila gornjegrajski samostan oz. oglejski patriarhat, se je skoraj v celoti ujemalo z današnjo gornjegrajsko dekanijo, če odvezamemo župniji Mozirje in Šmihel nad Mozirjem (Kovačič 1928: 114), ali z gornjegrajsko pražupnijo (vanjo je spadala še župnija Bele Vode); z nekaterimi manjšimi odstopanji je to ozemlje enako kot današnja občina Mozirje, vse pač zaradi zemljepisne zaključenosti (Kovačič 1928: 103).

Središče cerkvene organizacije ni bilo na Rečici ob Savinji, kar bi pričakovali glede na položaj tega kraja v Zgornji Savinjski dolini, temveč v Gornjem Gradu, kjer je bil nekdanj sedež zemljiškega gospostva (Kovačič 1928: 103).

Dokler so prebivalci Zgornje Savinjske doline živeli le po ravninah, Gornji Grad kot cerkveno središče obsežne Zgornje Savinjske doline še ni bil problematičen, kmalu pa je bilo zaradi poselitve višje ležečih predelov potrebno postaviti cerkve tudi drugod in jim dati lastnega duhovnika. Zato so ob spodnjem toku Drete nastale cerkve v Bočni, Šmartnu in v Šentjoštu ob Lipi, prelazu iz Zadrebke doline na Vransko, kjer so imeli v uradu Vologa gornjegrajski benediktinci eno izmed večjih posestev izven Zgornje Savinjske doline. Vse tri cerkve so prav stare, omenjene že v urbarju leta 1426. (Kovačič 1928: 103.)

V Gornjem Gradu je bil sedež ljubljanskih škofov sprva neuradno. Že škof Ravbar je npr. imel v začetku 16. stoletja na gornjegrajskem dvoru okrog 90 služabnikov (Miklavčič 1960–71a: 37). Škof Peter Seebach je recimo v času škofovanja v letih 1558–1568 redno bival v Gornjem Gradu. (V tesnih stikih je moral biti tudi z okoliškim prebivalstvom, saj je menda imel z

neko Nežo z Ljubnega ob Savinji celo otroka, zaradi česar je moral na očiščenje v Rim (Miklavčič 1960–71b: 264.) Leta 1581 je škof Janez Tavčar dejansko prestavil sedež svoje škofije v Gornji Grad. Škof Tomaž Hren (škof je bil v letih 1597–1630) je kolegij posvetnih duhovnikov, ki je v samostanu deloval od leta 1473, leta 1605 spremenil v vzgojni zavod za klerike (marijanski kolegij), v katerem so uporabljali tudi slovenska besedila (I. Orožen 1877: 54–60; Kidrič 1929–38: 98, 146). V Gornjem Gradu so bile v njegovem času škofovske sinode, katerih določbe so bile objavljene vzporedno v slovenščini (Steska 1912), pa tudi sicer je del njegovega uradovanja v Gornjem Gradu potekal v slovenščini, kar kaže na njeno prav široko rabo. (V sicer nemško pisanem pismu škofu Hrenu v Gradec je recimo uradnik Elias Andrian v Gornjem Gradu 4. januarja 1620 po slovensko dopisal: »Tudi se V. Furstovi Gnadi posleio od letod koline, 12 ardezih klobass, 6 Schabelnau, 4 Jetternize, 5 karuauiz, 2 Herbta inu en Shelodez.« (I. Orožen 1877: 171.)) Dejansko je bil sedež škofije prestavljen v Ljubljano šele ob jožefinski reorganizaciji škofij v letih 1786–1788, še naprej pa so ljubljanski škofi v Gornjem Gradu letovali (in ostali tudi lastniki obsežnih gozdov – oboje do druge svetovne vojne). (Dolinar 1989: 21, 111–116; Kovačič 1928: 119.)

Prvotno samostansko poslopje v Gornjem Gradu je škof Ravbar okoli leta 1500 dal prezidati in razširiti v drugo škofovsko rezidenco, nekaj pozneje pa tudi utrditi z obzidjem, stolpi in jarkom. V 18. stoletju je knezoškof Ernest Attems graščino uredil kot baročni dvorec; v njem je bila tudi kapela. V škofovski lasti je ostal vse do druge svetovne vojne, pravzaprav do avgusta 1944, ko je bil v bojih za Zgornjo Savinjsko dolino požgan in potem po vojni porušen, tako da je danes ohranjen le še del nekdanjega zidovja s stolpi. – Stara samostanska cerkev je bila romanska bazilika; leta 1671 so jo – razen zvonika – podrli in v letih 1752–1760 postavili novo baročno stolnico s kupolo. (Še danes je največja cerkev v mariborski škofiji.) (Resman 1989; Stopar 1982: 142–144.)

Benediktinski samostan v Gornjem Gradu je ob napovedani razpustitvi leta 1461 (dokončno je bila izpeljana leta 1473, torej 333 let po ustanovitvi oz. formalni potrditvi obstoja samostana) očitno imel več »listin in zapiskov« (poleg dragočnosti, posodja, zlatnine in srebrnine, pohištva, živil in živi-

ne), kar vse so odnesli redovniki, ki so se v letih 1461–1473 upirali razpustitvi samostana (Kovačič 1928: 118; Gruden 1908: 62–63); to naj bi bilo razvidno iz spiska kodeksov, ki so jih leta 1439 poslali v Gornji Grad iz Melka v Avstriji. – Danes je ohranjenih še šest tako imenovanih gornjegrajskih srednjeveških rokopisov, in sicer iz knjižnice škofa Petra Seebacha in njegovega sina Janeza Krstnika ter škofa Tomaža in njegovega brata Andreja Hrena. Peter in Janez Krstnik Seebach sta bila poleg tega v Gornjem Gradu še lastnika nad 70 inkunabul in nad 70 po letu 1500 natisnjenih knjig. (Kos – Stelè 1931: 88; Gspan – Badalić 1957; Simoniti 1974a, 1974b; Miklavčič 1960–71b: 269).

Trg Gornji Grad se omenja prvič leta 1349 kot »trg Rore«, kakor se je imenoval prvotno; šele pozneje se je ime gradu preneslo na celotno naselje. (Poleg Gornjega Grada so bili trgi v Zgornji Savinjski dolini še Rečica ob Savinji od leta 1350 dalje, Ljubno ob Savinji od leta 1459 dalje in Mozirje, ki je imelo trške pravice že pred letom 1580, ko je trg pogorel, zato je nadvojvoda Karel naslednje leto o tem izdal novo listino.) Gornji Grad je 5. avgusta 1928 postal mesto. – Zasilna šola je bila tu že okrog leta 1785 in je leta 1804 postala redna javna enorazrednica. (Vrečer 1930: 57–67.)

Drugi kraj, ki omejuje obravnavano področje na skrajnem vzhodu, so Nazarje. Tu je stal prvotni grad Vrbovec, kjer je bil sedež samostanskih in potem škofovskih upraviteljev; njegovi lastniki so bili med drugimi tudi celjski grofje. – Cerkev v Nazarjah je dal pozidati Tomaž Hren v letih 1624–1625, samostan pa so gradili pregnani bosanski frančiškani, ki jim je (v letih 1632–1639) pomagal ljubljanski škof Rajnald Scarlich. V samostanu je bila obsežna knjižnica, v njem pa so živeli tudi redovniki, ki so se ukvarjali z zdravilstvom (tudi še po reformah Jožefa II. ob koncu 18. stoletja, pač zaradi dobrodelnih dejavnosti). (Kokol 1915; Kovačič 1928: 274–275, 346; Stopar 1976.) – V letih 1774–1775 je v Nazarjah opravil obvezni enoletni noviciat za frančiškanski red Valetin Vodnik. – Šola je bila tu – v samostanu – ustanovljena leta 1787. (Vrečer 1930: 144–146; J. Orožen 1965: 369.)

Gornji Grad in Nazarje sta kraja, ki res ne spadata na obravnavano področje, vendar sta kot vplivni središči gotovo uravnavala življenje v delu Zadrečke doline, ki sta ga zamejevala.

Šole so bile na obravnavanem področju v Bočni od leta 1876, v Šmartnu ob Dreti od leta 1879 in v Lačji vasi (na Gorici, od leta 1854 dalje).

Razvoj cerkvene uprave je bil na obravnavanem področju takle. Danes ima Bočna samostojno župnijo, s tem da prebivalci Delc (zaselka Bočne) spadajo v župnijo Šmartno ob Dreti. Vanjo spadajo poleg Delc še vasi Volog, Rovt pod Menino in Šmartno ob Dreti, medtem ko Brdo, Kraše, Pusto Polje, Lačja vas, Potok, Kokarje in Čreta pri Kokarjah spadajo v župnijo Rečica ob Savinji, vasi Dobletina, Žlavor in Zavodice pa v župnijo Nazarje. Toda prebivalci posameznih vasi iz rečiške župnije obiskujejo cerkev po svoje: Brdovci, Krašani in Pustopoljci hodijo v cerkev povečini v Šmartno ob Dreti, prebivalci drugih vasi pa povečini v Nazarje in le še redki izjemoma na Rečico ob Savinji. (V zadnjem času je nedeljska maša izmenoma na Gorici (v Lačji vasi) in v Kokarjah, ki sta podružnici rečiške župnijske cerkve.) Nekoč so – kot vejo povedati starejši – hodili vsak v svojo župnijsko cerkev; do spremembe je prišlo po letu 1960. Krašan ima recimo do Rečice, kjer je dejansko njegova farna cerkev, kakih osem kilometrov, do Šmartna pa le dva. Starejša razdelitev je posebej dobro vidna pri pokopavanju mrličev. Nove grobove dobijo pokojniki povečini pač tam, kamor imajo njihovi svojci navado hoditi v cerkev, starejši družinski grobovi pa so pri tisti cerkvi, kjer je sedež župnije, v katero spada določen kraj, torej za velik del obravnavanega področja na pokopališču na Rečici ob Savinji.

K cerkvenoupravni razdelitvi obravnavanega področja je treba povedati še tole. Prvotno – sredi 12. stoletja – je bilo središče cerkvenega življenja v Zgornji Savinjski dolini v Gornjem Gradu, kjer je bil tudi samostan. Kmalu (v letih 1140–1173) pa se je iz gornjegrajske pražupnije izločila župnija (vikariat) s središčem na Rečici ob Savinji. (Spremembe cerkvene organizacije na ostalih področjih v Zgornji Savinjski dolini tule niso upoštevane.) Meja med gornjegrajsko in rečiško župnijo je prvotno potekala tako, da so v gornjegrajsko na njenem skrajnem vzhodnem delu spadali Bočna, Vrhi (zaselek Šmartna ob Dreti), Šmartno ob Dreti in Rovt pod Menino, v rečiško pa Brdo, Zgornje Kraše (zaselek Šmartna ob Dreti) in (Spodnje) Kraše.

Cerkve v Šmartnu ob Dreti, Šentjoštu, ki je zaselek Rovta pod Menino, in Bočni so stale že pred letom 1426, ker so tega leta omenjene v urbarju, v Kokarjah je manjša cerkev stala najbrž že sredi 14. stoletja, v Lačji vasi (na Gorici) pa je bila prvič omenjena leta 1631.

Do večjih preureditev je prišlo v 80. letih 18. stoletja, v času jožefinskih reform, ko je področje celotne Zgornje Savinjske doline pripadlo mariborski škofiji (1787). Leta 1788 je bila ustanovljena lokalija Šmartno ob Dreti in v tem času je najbrž prišlo do dodelitve Zgornjih Kraš tej župniji.

Nekaj pred tem, leta 1783, je hotel ljubljanski škofijski ordinariat ustanoviti lokalijo v Kokarjah, vendar pa je prišlo do posega svetne oblasti in do zapletov, tako da je lokalija nastala štiri leta pozneje v Nazarjah. Vanjo so bile iz prvotne rečiške župnije z obravnavanega področja vključene vasi Dobletna, Žlabor in Zavodice. Lokaliji v Šmartnu ob Dreti in Nazarjah sta bili leta 1891 povzdignjeni v župniji.

Župnija Bočna je bila ustanovljena leta 1905, in sicer iz prvotne gornjegrajske župnije. (I. Orožen 1877; Kovačič 1928: 103–104, 346, 423; Dolinar 1989: 11, 18, 21, 101, 107, 109–116.)

STIKI PREBIVALCEV Z DRUGIMI NAREČJI IN JEZIKI

Prebivalci Zgornje Savinjske doline so prihajali v stik z govorniki drugih narečnih skupin in jezikov na več načinov. Tule bodo nakazane nekatere možnosti, in to predvsem za čase, ko so bile prometne povezave mnogo šibkejše, kot so danes.

1. Kot pravi Danijel Alerić (1979: 157–158), vodno ime *Dreta* skriva furlanski pridevnik *dret* 'desni' – to ime naj bi prišlo iz furlanskega *Dret* (namreč *flum* ali *riu*), saj je Dreta desni pritok Savinje. Opatija Gornji Grad je imela svoje posesti namreč tudi v Furlaniji (v Buttriu blizu Vidma), zato je ta povezava čisto mogoča.

2. Glede sestave prebivalstva pravi F. Gestrin (1952–53: 513) v zvezi z urbarjem iz leta 1426 tole: »Podložniki in prebivalci v trgih so bili razen redkih izjem slovenske narodnosti; samostanci in verjetno tudi oskrbniki pa so bili po večini Nemci. O tem nam pričajo krajevna in ledinska imena ter v neki meri tudi imena in priimki podložnikov, ki so se začeli že v

precejšnji meri pojavljati.« Vendar pa je že A. Stegenšek opozoril, da so morali biti prvotni priseljenci tudi Nemci, saj se v urbarju iz leta 1426 pojavljajo tudi imena »Haracher, Turnefurter, Engelschalk, Dietmar in Sieghart« (Stegenšek 1910: 23). (Na obravnavanem področju sta bila od teh v (takrat Zgornjem) Vologu *Ths engelschalk* in *Martin Sighart*, ki sta v urbarju vpisana celo zaporedoma. (I. Orožen 1876: 259.))

3. V 15. stoletju in v začetku 16. so na dunajski univerzi študirali in učili nekateri Gornjegrajčani ali okoličani. – Lovrenc iz Gornjega Grada (Laurentius de Oberburg) je leta 1426 na dunajski univerzi predaval skladnjo (in menda tudi civilno pravo). – Primož Berneker iz Gornjega Grada (Primus Bernegker de Oberburga) se je vpisal na dunajsko univerzo leta 1458, nato predaval, leta 1498 je postal dekan artistske fakultete in leta 1503 kanonik pri cerkvi sv. Štefana na Dunaju. Umril je leta 1522, star 84 let. (Weiss 1982c.) – Mohor Kraft iz Gornjega Grada (Hermachoras Crafft ex Obernburg) se je leta 1509 vpisal na dunajsko univerzo in do leta 1539 bil kanonik, večinoma pri drugem ljubljanskem škofu Krištofu Ravbarju. Umril je leta 1553. Izdelal je zemljevid potovanj apostola Pavla, tako da po mnenju Primoža Simonitija Kraftovo »kartografsko delo iz časa okoli 1530 kaže na prav nič zamudniški odziv na zelo specialistična vprašanja tako humanistične kartografije kakor tudi teologije in biblicistike« (Simoniti 1979: 81). – Benedikt Kuripečič je bil rojen v Gornjem Gradu okoli leta 1488, študiral je na dunajski univerzi. V Ljubljani je deloval kot javni notar, nato pa je kot latinski tolmač leta 1530 s cesarskim odposlanstvom odpotoval k sultanu Sulejmanu II. Veličastnemu v Carigrad. Naslednje leto sta v nemščini izšli dve njegovi knjigi – *Potopis* in *Pogovor dveh konjarjev*; v prvi se prišteva zdaj k Slovanom, zdaj k Nemcem. (Weiss 1987: 29.)

4. Romarsko središče je bilo na obravnavanem področju v Kokarjah, v bližini pa sta bili dve večji v Novi Štifti in v Radmirju. Prebivalci obravnavanega področja so prihajali v stik s tujci tudi na ta način, namreč ker so se zbirali v Kokarjah in ker so hodili v Novo Štifo in v Radmirje (pa seveda še v druga romarska središča). (Prim. Tominšek 1903: 6 – tule na str. 34.)

(a) K cerkvi v Kokarjah se je začelo romanje v času zadnjega po vseh pravilih izvoljenega gornjegrajskega opata Gašperja Pintarja (opat je bil v letih 1453–1461), in sicer zoper strahotno zimo, ko so zaradi mraza in pomanjkanja umirali ljudje

in živina. Verniki se odtlej zbirajo vsako leto na kvatrnih petek v postu. K Mariji kokarski so se priprosili tudi vsi tisti, ki so bili v stiski; slovi celo v slovenski ljudski pesmi (Štrekelj 1904-07: 802-804; J. Orožen 1965: 388-389).

(b) V Novi Štifti je pomagal pri nastanku romarske poti škof Peter Seebach, ki je živel v bližnjem Gornjem Gradu, in sicer ob koncu 50. in v začetku 60. let 16. stoletja. Po njegovih navedbah v Novo Štifo »skoraj na vse praznike, tako posebno o veliki noči, o binkoštih, na rojstvo blažene Device in na Marijino vnebovzetje pride od vseh koncev in krajev toliko ljudstva, iz Štajerske, Koroške, Kranjske, Dalmacije, Hrvatske in iz drugih dežel z veliko pobožnostjo na omenjeni [tj. Metuljski - P. W.] grič ter prisostvujejo daritvi sv. maše in pridigam in večerniškim molitvam, da jih je ne malokrat zdaj morda po deset, zdaj po dvajset, zdaj po trideset tisoč« (Grafenauer 1939: 145). O znamenitosti tega romarskega kraja priča tudi jezen odziv Primoža Trubarja, ki je viden iz njegove korespondence in objavljenega dela (Grafenauer 1939: 146-147; Weiss 1982b).

(c) K cerkvi sv. Frančiška Ksaverija v Radmirju so začeli romati leta 1715 - začetek te romarske poti je povezan z imenom Ahacija Stržinarja, pisca prve slovenske katoliške pesmarice *Katoliš keršanskiga vuka pejsme*, ki je izšla leta 1729.

5. Splavarski promet iz Zgornje Savinjske doline se je odvijal vsaj od leta leta 1478 pa vse do leta 1941. V času največjega razcveta splavarstva je večina odraslega moškega prebivalstva iz spodnjega dela Zadrecke doline, to je od Bočne navzdol (in seveda tudi od Ljubnega ob Savinji navzdol), potovala vsaj do Celja, tisti, ki so potovali naprej, pa so že prihajali v stik z drugimi narodi (predvsem Hrvati, Srbi in Romuni). Kot piše Angelos Baš, so bile »v drugi polovici 19. stoletja vožnje savinjskih splavarjev najdaljše in doslej sploh najdaljše delovne vožnje slovenskega kmeta, kočarja in najemnika« (A. Baš 1974: 45). Leta 1854 so začeli voziti skozi Železna vrata in še naprej, vse do romunske Cernavode (vzhodno od Bukarešte); v 90. letih 19. stoletja v Romunijo niso več vozili, ker je bil v letih 1890-1896 narejen kanal v Železnih vratih (Đerdapu). Ko so se vračali iz Romunije, so se pripeljali s parnikom do Mohača na Madžarskem, kjer so romunski denar zamenjali v avstrijskega. »Če se to ni moglo zgoditi že ondi, pa sta se dva odpeljala do Budimpešte, da sta ga tamkaj premenjala. Od

Mohača so se vračali dalje preko Pragerskega domov z vlakom.« (Zemljič 1956: 63.) Do leta 1941 se je promet odvijal do Velikega Gradišta v Srbiji, odjemna mesta za les iz splavov pa so bila ob Savi in Donavi (A. Baš 1974: 48–49). (V knjigi Savinjski splavarji je v tej zvezi še posebej zanimivo poglavje o stikih z drugimi narodi (A. Baš 1974: 224–232).) – Iz srbohrvaščine je po tej poti, namreč s splavarji, prišlo v narečje nekaj izrazov, ki pa se danes uporabljajo le še pri pripovedovanju o splavarjenju, recimo ta'žâ:s -a <m> 'val', lę'mâ:n ≈ li'mâ:n -a <m> 'vrtinec'. (Mogoče so v govore na obravnavanem področju samostalniki kə'fija ≈ (posam.) kə'fijə -a <s>, <mn.> kə'fijə -o || -u <m> 'kava' prinesli splavarji in gre – pač zaradi drugačne podobe, kot jo ima beseda na slovenskem ozemlju sicer – za izposojenko iz romunskega *cofea*? Sprememba v končaju -'ija iz -ea je taka kot v 'vę:ja ≈ 'vija 'veja', b'rę:ja (nov.) ≈ b'rija (prid.) 'breja'.)

6. Ker se je velik del prebivalstva na obravnavanem področju nekoč ukvarjal z gozdarstvom in predelovanjem lesa, so to znanje posredovali tudi drugim. Tako je recimo znano, vendar pa nezadovoljivo dokumentirano, da so prebivalci Zgornje Savinjske doline delali v romunskih (karpatskih) gozdovih ob koncu prejšnjega in v začetku tega stoletja. – Tako je zagotovo romanskega (romunskega) izvora medmet 'va:r'da: 'pazi, bliža se hlod' (← romunskega *vard-* 'pazi'), ki ga kmetje še vedno uporabljajo pri spuščanju lesa po drči (Zemljič 1956: 57; Hribernik 1956: 47).

Prav tako so po avstro-ogrski okupaciji leta 1878 do prve svetovne vojne Zadrečani in Zgornjesavinjčani nasploh hodili delat tudi v bosanske gozdove. (Informatorka Antonija Levar je bila npr. rojena leta 1908 v Sanici pri Ključu, kjer je delal njen oče kot gozdni delavec. V družini njene hčerke se še zdaj govori recimo fř'žâ:nčək -čka <m> (≈ 'šâ:lčka -e <ž>)) 'skodelica za pravo kavo' (← sh. *fildžànčič* ← *fildžān* 'skodelica za kavo (brez roča)'), kar je prineseno iz Bosne.) – Nasploh je bila lesna trgovina spodbujevalec stikov predvsem s hrvaškim in srbskim jezikom (prim. Kotnik 1930–31).

7. Znano je bilo zadrečko lončarstvo, s katerim so se ukvarjali v Bočni na Kropi, v (Spodnjih) Krašah, Potoku, v Lačji vasi, Kokarjah, Dobletini in Nazarjah, drugod pa še v Varpoljah, na Spodnjih in Zgornjih Pobrežah, na Trnovcu, v Spodnji Rečici in na Prihovi. Prvo zgodovinsko poročilo o lončarstvu v Zadrečki dolini je iz leta 1340, največji razcvet je doživelo v 18. stoletju s središčem v Kokarjah (zato *zadrečko* lončarstvo!),

propadlo pa je ob koncu 19. stoletja; zadnji dve lončarski delavnici sta nastali zaradi pomanjkanja po prvi svetovni vojni, zadnja pa je v vasi Potok prenehala delati leta 1931. – V drugi polovici 18. stoletja so zadrečki lončarji razpečavali svoje izdelke »po sejmi in proščenjih po vsem Gornjegrajskem, nadalje pa tudi po spodnji Savinjski dolini ter pod Celjem po vsem Dolenjskem tja do Sotle, torej povsod, kjer je obstajal politični in gospodarski vpliv Gornjega grada« (F. Baš 1938: 130). V tem času se je na navedenem področju ukvarjalo z lončarstvom »60–70 lončarskih rodbin« (F. Baš 1938: 130). Prodaja zadrečkih glinastih izdelkov je cvetela predvsem v prvi polovici 19. stoletja, in to v Šoštanj in na Trojane, do koder so posodo vozili z vprego, naprej pa so Zadrečani na nosilih raznašali svoje izdelke v Tuhinjsko dolino, po Črnem grabnu proti Brdu, predvsem pa proti Zagorju in vse do Radeč (F. Baš 1938: 142).

8. Pred prvo svetovno vojno so se Zadrečani veliko izseljevali v ZDA; kar nekaj se jih je vrnilo, tudi z družinami, in na obravnavanem področju še živijo nekateri, ki so bili rojeni v ZDA. Po prvi svetovni vojni pa so se zelo zaostрила merila za sprejem priseljencev, zato so (že na ameriških tleh) zavračali recimo nosečnice, invalide in nepismene. Ameriški Slovenci iz Zadrečke doline (teh je seveda vse manj, govorijo pa slovensko) se redko vračajo v svoje rojstne kraje; njihovi otroci obiskujejo sorodnike (in praviloma govorijo le angleško). – Po prvi svetovni vojni so Zadrečani odhajali na delo v rudnike v Francijo (in večina se jih je vrnila). – V govoru Kraš je iz angleščine ostal le en pojav, in sicer beseda 'pa:j v stalni besedni zvezi ja 'dʏo:brə kə g'rè:xčə 'pa:j (iron.) 'zelo dobro je |za peciva|. Sorazmerno veliko iz družine Grehčevih v Krašah jih je namreč res bilo v ZDA; angleški samostalnik *pie* pomeni 'kolač, pita', s pecivom in seveda z angleškim imenom zanj pa so se prav pri tej hiši (tako ustno izročilo) radi postavljali pred sovaščani, ki so njihovo njihovo poimenovanje začeli uporabljati posmehljivo.

9. Na besedišče je vplivalo tudi to, da so do prve svetovne vojne skoraj vsi fantje služili vojaški rok v avstro-ogrski vojski in bili med prvo svetovno vojno avstrijski vojaki (tu so govorili nemško), od tedaj naprej pa so služili (služijo) vojaški rok v jugoslovanski vojski, ki je (bila) srbohrvaško govoreča. Danes govorci, ki so služili vojsko še pod cesarjem,

niso več živi, v spominu njihovih potomcev pa so ostali nekateri prvotno nemški izrazi iz vojaškega življenja, npr. 'a:nt're:tat -əm <dov.) 'kreniti [na pohod]', 'šicg'rā:bən -bna <m) 'strelski jarek'.

10. Med drugo svetovno vojno so bili mnogi (predvsem moški) odpeljani na prisilno delo v Avstrijo in Nemčijo, nekateri tudi v delovno taborišče v nekdanje Strnišče (današnje Kidričevo) pri Ptujju, drugi so bili prisilno mobilizirani, veliko prebivalcev obeh spolov in vseh starosti pa so nemški okupatorji odpeljali v takratna koncentracijska taborišča. Tu so prišli v stik z nemščino, ki so se je povečini za silo naučili. Tisti pa, ki so ostali doma, so se morali vsaj na začetku okupacije učiti nemško: odrasli so obiskovali tečaje nemščine, medtem ko so bili osnovnošolci deležni pouka v nemščini (razen menda v prvem razredu, kjer je bil tudi v slovenščini). – Iz tega časa je recimo ohranjen glagol zafɾ'dunklet -əm <dov.) 'zatemniti [zakriti, tako da ne uhaja svetloba]', ki pa ga v prvotnem pomenu govorijo seveda predvsem tisti, ki so doživeli okupacijo.

11. Drugi val izseljevanja je kraje na obravnavanem področju – tako kot Slovenijo nasploh – zajel ob koncu 50. in predvsem v začetku 60. let tega stoletja, ko se je veliko Zadrečanov izselilo predvsem v Avstrijo in ZR Nemčijo, od tod pa so nekateri odšli še naprej, predvsem v Severno Ameriko in Avstralijo. Povečini so si ustvarili družine in njihovo zdomstvo se spreminja v izseljenstvo. Iz Avstrije in ZR Nemčije se vračajo mogoče dvakrat na leto, primerov, da bi se vrnili, pa zaenkrat še ni; to možnost mnogi povezujejo z upokojitvijo.

12. Na obravnavanem področju so po drugi svetovni vojni živeli otroci iz drugih jugoslovanskih republik (predvsem menda iz Srbije), ki so med vojno postali sirote; v nekaj primerih so tu celo ostali. – Začasno pa so v Zadrečki dolini bivali delavci predvsem iz Bosne in Srbije, ki so pomagali domačim gozdnim delavcem izsekavati gozd, še posebej po katastrofalnih neurjih v 50. letih.

13. Ob koncu 70. in v začetku 80. let se je v Nazarje in okolico (pač zaradi Glina) priselilo več srbohrvaško in albansko govorečih pripadnikov drugih jugoslovanskih narodov oz. narodnosti; nekateri od njih živijo tudi na obravnavanem področju.

DOSEDANJE UPOŠTEVANJE NAREČNEGA GRADIVA

1. Kolikor je znano, je v literaturi prvič upoštevano narečno gradivo z obravnavanega področja pri Francu Lekšetu, duhovniku in jezikoslovnem publicistu, ki je bil rojen 27. januarja 1862 v Pustem Polju v kmečki družini pri Marki (Vrečer 1930: 141; Meze 1976: 233; Weiss 1983a: 8) – torej ne na Rečici ob Savinji, kjer je bil le krščen (Lukman 1925–32: 633), ali v Spodnji Rečici (B. Orožen 1971–72: 215). Služboval je med drugim v Lučah ob Savinji (v letih 1897–1926); umrl je 2. februarja 1928 na Polzeli. Članke o slovenskem knjižnem jeziku, v katerih je tu in tam upošteval tudi gradivo predvsem iz štajerske narečne skupine (in tudi iz svojega govora in zgornjesavinjskega narečja nasploh), je objavljial v Domu in svetu (Lekše 1888, 1890, 1891, 1892, 1893, 1896, 1898), objavil pa je tudi ljudsko pripovedko iz Zadrečke doline (Lekše 1895).

Tako npr. v članku Recimo katero o našem pravorečju! navaja (Lekše 1888: 153, op. 2), da je slišal v rod. mn. govoriti *čebew* v »gornji Posavinji, kjer se tudi izgovarja *l* povsod, kakor v literaturnem dijalektu«, in sicer »samo v stavku, »koliko čebew pa imaš letos?««. Dodaja še: »Tudi čebel se sliši.« (Danes je *čebew* popolnoma neznano; običajno je *čę'be:l* ali *ča'be:l*, v Bočni pa predvsem *bę'čę:l*.) – V članku Nekaj porabnih mislij o slovenščini v govoru in pismu (Lekše 1890) zapisuje besedo 'bęk 'bika <m> v pomenu 'nesežgan kamen med apnom', ki živi »po Zadretju, po gornji Savinski Dolini« (Lekše 1890: 122). Od tod ima besedo *bik bíka* s prav tem pomenom (in dostavkom *Gornja Savinska dol.-DSv.*, kar pomeni, da je iz Zgornje Savinjske doline, in sicer po podatku iz revije Dom in svet) tudi Plet. (I: 25). (Prepisi gesel iz Pleteršnikovega slovarja so tule iz tehničnih razlogov prilagojeni: namesto tonemskih naglasov so zapisani dinamični, ohranjen pa je zapis *l* za dvo-ustnični *ų*.) Danes v govoru Kraš pomeni poleg tega še 'jalovina |v premoğu|'. – V istem članku je navedena tudi zveza *smrdljiva voda* 'petrolej', ki naj bi bila iz Zadrečke doline (Lekše 1890: 122); danes se starejši še spominjajo izrazov *smęrd'liųka -e* <ž> (Kr) in *smęrd'liųc -a* <m> (Bo), govorijo pa starejši *pet'rọ:lęm -lma* in mlajši *petrọ'lę:j -a* <m>. Zvezo *smrdljiva v.[oda]* ima (pod *voda* 1) v pomenu 'das Petroleum' Plet. II: 779 (z dostavkom *Savinska dol.*). – Zveza *zabavljati koga* (Lekše 1890:

343) naj bi imela »v zadreški in gorenji savinski dolini med preprostim ljudstvom pomen francoskega: >faire la cour à q.<«, npr. v zvezi »Danes po potu je ongav I. tako zabavljaj ongavo M.«, kar pa v obravnavanih govorih ni več znano. – Lekše (1890: 343) ima glagol *spleveniti* -im, ki da pomeni »nemško entwenden. Ne ravno >vzeti< in tudi ne >ukrasti<. >Pustil sem ruto in mi jo je nekdo splevenil.<« Besedo ima z nemškim pomenom in z dostavkom *Savinska dol.* tudi Plet. (II: 546). V Krašah se starejši še spominjajo glagola sple've:net -em (dov.) '1. ukrasti, 2. skrivaj oditi, uiti', vendar pa ga ne govorijo več. – Neznano je *zvest* v pomenu 'varen', pri Lekšetu npr.: »Pred takim človekom si še človek življenja ni zvest.« (Lekše 1890: 343.) – Besedi *zlobiti se* Lekše (1890: 343; prim. še 1891: 138) pripisuje pomen 'pretiti, žugati komu s čim', npr. »On se mu je *zlobil*, da ga bo nabíl«. Vendar pa je danes v Krašah *złə'bit se* *złə'bim se* (nedov.) znano le še v pomenu 'pripravljati se', npr. v zvezi 'dɔ:ɣə se žə złə'bim, da m š'ła: x 'nɛmə 'dolgo se že pripravljaj, da bom šla k njemu'. (Mogoče je Lekše pomen izvedel iz zveze, kot je *złə'bi se*, da ga bo bɔ pram'ła:t'u 'pripravljaj se, da ga bo pretepel'?) Leksem *z.[lobíti] se* ima (pod *zlobíti*) v pomenu 'drohen' tudi Plet. (II: 925), in to z dostavkom *Fr.-C., Savinska dol.-DSv.* – V članku Porabne misli o slovenščini v govoru in pismu Lekše (1891) ob besedi *polť* piše: »Ni-li v zadreški in savinjski dolini navadna beseda >pont< nastala iz stsl. plъть?« (Lekše 1891: 140.) Danes je v govoru Kraš beseda 'pɔ:t -a (m) znana le v zvezi 'kurjə 'pɔ:t. – Za pomen 'drstiti' navaja Lekše (1891: 512) *drsiti* (z dostavkom »Gorenja Savinjska dolina«), kar je danes v Krašah znano pri nekaterih govorcih v obliki 'da:rsɛt -ɛ, (del. na -l ž. sp.) 'da:rsła; pri drugih sta običajni vse bolj prevladujoči obliki 'da:rstɛt -ɛ, (del. -l ž. sp.) 'da:rstła in dɛrs'tit dɛrs'ti, (del. -l ž. sp.) dɛrs'tiła. – Lekše (1891: 514) navaja še besedo *zasegati*, ki naj bi »v gorenji Savinjski dolini« pomenila »približno to, kar nemški >vorwerfen<«, to je 'očitati', s primeroma: »Saj mi ni obstati, on me zmirom zasega zarad njega« in »Ker sem ti dal ondan denarje, kolikokrat sem bil zasegan za to, kako me je ona zasegala za to!« Glagol se v pomenu 'zmerjati' vsaj v Krašah govori še zdaj: 'ka: nap're: me za'sé:ga 'kar naprej zmerja'. Zvezo *z.[aségati] koga* '= zabavljati komu, očitati' navaja tudi Plet. II: 875 (z dostavkom *Savinska dol.*). – »V Savinjski

gorenji dolini [...] jarem pomeni ›telige‹, in ›teležnik‹ pomeni: ›ungeschickter Mensch‹ (Lekše 1891: 514). Vsaj na obravnavanem področju se danes v navedenih pomenih govori te'lige te'lik (ž mn.) in te'lišnek -a (m). Iz tega vira ima besedo *teléžnik* (s pomenom 'psovka nerodnemu človeku' in dodatkom *jvzhšt.*, *Savinska dol. -DSv.*) tudi Plet. (II: 661). – V članku Imena rodbine in svaščine (Lekše 1893) najdemo zvezo *poplatni brat* 'polbrat', ki da se govori »v Savinjski in Zadrečki dolini« (Lekše 1893: 75); danes je znano le pə'pʊo:ʔə b'ra:t (in pə'pʊo:ʔə 'sje:stra). – V članku Narodno blago: Iz Zadrečke doline (Lekše 1895) je pisec navedel in razložil dve posebnosti. Najprej obravnava besedo *predpoldanka* (»*predpowdanka*, *predpodbnka*«), ki »je med zajutrkom in južino«, s tem da je »[v] tem kraju [...]: fruštek, predpoldanka, južina, mala južina in večerja. ›Kosilo‹ je le pri gospodi in pa v postnem času, kadar jedó ob 11. uri.« Danes f'ró:štek f'ró:ška (m) pomeni 'zajtrk', prat'pə:dənka -e (ž) (≈ (də'pə:dənska) 'mā:lca) je 'dopoldanska malica', ni pa razlikemed *kosilom* in *južino* – za 'kosilo' se govori edinole 'južna -e in jə'žina -e (ž), *mala južina* je (v obliki 'mā:ʔa 'južna (≈ jə'žina)) med starejšimi sicer še znana kot 'popoldanska malica |okoli 16. ure, predvsem za dninarjel', na splošno pa se govori (pə'pə:dənska) 'mā:lca; poleg tega se govori še in vɛ'čè:rja -a (ž). (Besedo *predpořdánka* navaja Plet. II: 228 s pomenom '= predpoldnica' in dostavkom *Savinska dol.*) Druga posebnost je zveza *v prestale*, ki jo je Lekše razložil takole: »Ako A vidi, da B beži, pa mu A po bližnjici ali sicer kako nasproti pride, pravi se, da mu je ›v prestale‹ prišel.« Ta stalna besedna zveza je redka, v Krašah pa se med starejšimi govori v obliki p'rit u p're:stale (redko tudi p'rit na up're:stalə) 'přiti v zasedo'. Mlajši tega ne govorijo.

2. V Pleteršnikovem Slovensko-nemškem slovarju (Plet. I–II) naletimo še na drugo gradivo, ki ima zgolj oznako *Savinska dol. [ina]*. Npr.: *lákati* 'hungern' (Plet. I: 497) – na obravnavanem področju se govori 'lā:kat -əm (≈ st'rā:dat -əm) (nedov.) 'stradati'; *míř* '= neslan' (Plet. I: 581) – na obravnavanem področju se v tem pomenu dejansko govori 'miř 'miřa -ə (prid.); *spúřčljiv* '= spurljiv', pod *spúřljiv* pa je razlaga '= izbirljiv v jedi, heikelig' (Plet. II: 556) – na obravnavanem področju se govori s'purčlu -lɛva -ə (prid.) 'izbirčen |pri jedi|' (poleg tega pa tudi šk'rè:dlu -lɛva -ə ≈ z'bè:rčlu -lɛva -ə); *utruga se mi* 'es beliebt mir nicht' (pod *utrágati* – Plet. II: 740) – na

obravnavanem področju se govori 'sɔ:ncɛ me ʉt'râ:ga 'sončna vročina me utruja', ut'râ:ga me 'utruja me |(sončna) vročina|' in ut'râ:ga se mɛ 'ne ljubi se mi |zaradi (sončne) vročine|'.

Vsaj za enega od zbiralcev gradiva za Pletešnikov slovar vemo, da je bil doma z obravnavanega področja, namreč Franc Gross, sicer pravnik in glasbenik, ki je bil po podatkih iz prepisa rojstne (krstne) knjige za leta 1835–1874 za lokalijo Marija Nazaret v Arhivu Slovenije rojen v Dobletini v kajžarski družini pri Mihovci 27. julija 1851 in še istega dne krščen v Nazarjah (torej ni bil rojen 25. julija istega leta v Nazarjah, kot piše Pirjevec (1925–32: 265), za njim pa prepisuje rojstni kraj Meze (1976: 228)); umrl je 8. februarja 1892 v Idriji. (Kot glasbenik je bil ustanovitelj in prvi dirigent pevskega zbora ljubljanske Glasbene matice leta 1891, uglasbil pa je tudi pesem Perice Mozirjana Jožefa Lipolda, ki je bil od leta 1815 do smrti leta 1855 župnik na Rečici ob Savinji.) Pleteršnik je Grossa v Pripomnjah v Slovensko-nemškem slovarju (Plet. II: VII) naštel med desetimi, ki so mu izročili »[o]bširne zbirke«.

Oznako *Savinska dol.* ima v tem slovarju tudi gradivo, ki sta ga posredovala »V. Herk (iz gor. Savinske doline)« (gre za strokovnega pisca Vladimirja Herleta (r. 1869, u. 1932) iz Solčave (Vider 1982: 154–156) in »T. Suher (iz Savinske doline)« (najbrž Franc Suher, r. 1861 v Hudi Jami v Spodnji Savinjski dolini, u. 1944) (*KLS* III: 183)). Za prav tako v Pleteršnikovih Pripomnjah omenjenega Franca Praprotnika (»s Štajerskega«) (r. 1849, u. 1933) je malce nejasno, katero gradivo je zbral. Ker je prišel v Mozirje šele leta 1889, je le malo verjetno, da bi upošteval tudi zgornjesavinjsko narečje; rojen je bil v Andražu nad Polzelo, pred dokončno ustalitevijo v Mozirju pa je služboval po Štajerskem (F. Baš 1933–52: 474).

3. Leta 1903 je v letnem poročilu gimnazije v Kranju (in tudi kot ponatis) izšla razprava Josipa Tominška Narečje v Bočni in njega sklanjatev (Tominšek 1903). Šolnik, slavist in planinec Josip Tominšek, ki je bil rojen 4. marca 1872 v Bočni pri Porti (Orel 1980: 119–120; Weiss 1983c: 8; 1984b: 8) in je umrl 22. marca 1954 v Ljubljani, jo je prvotno napisal kot seminarsko delo v Inštitutu za slavistiko univerze v Gradcu leta 1896 (z naslovom Sklanja narečja v Zadrecki Dolini; Prunč – Karničar 1987: 113), nato pa oblikoval v doktorsko disertacijo (Šolar 1967: 21). V tem delu je dobro obdelana sklanjatev samostalnikov

in zaimkov, slabše pa pridevnikov, medtem ko se piscu glasoslovni zapis ni prav posrečil. Kritika (Breznik 1903; prim. tudi Wester 1903; Grafenauer 1904) je ob izidu na osnovi zapisanih primerov podvomila, da pozna narečje v Bočni tonemsko naglaševanje, kot je mislil Tominšek. Prav zanimiv je njegov kratek opis zemljepisnih in družbenih okoliščin, značilnih za Zadrebško dolino (Tominšek 1903: 6), ki leži na stičišču vplivov »junsko-koroškega« in gorenjskega narečja ter štajerskih narečij. Vendar pa se »onstran Menine prične gorenjsko narečje kar neposredno, pač zaradi malenkostnega prometa. Po edini pripravi poti hodijo le trume romarjev preko meje na Kranjsko, ali ti korakajo kot tujci med tujci. Zato se še pri zadnjem štajerskem kmetu ob meji govori čisto po »štajersko«, ako pa se zglesiš čez pol ure pri prvem kmetu na kranjski strani, slišiš že pristno gorenjščino.« Vzrok »nekam samolastnega razvoja ondotnega ljudstva in v prvi vrsti njegovega jezika« je po Tominškovem mnenju »mnogolika soseščina in vendar omejenost in zaprtost med gorami«. Nekatera Tominškova opazanja bi spadala že kar v danes pojmovano sociolingvistiko. – Primere iz Tominškovega dela sta črpala Fran Ramovš za svojo knjigo *Dialekti* (Ramovš 1935: 149, 156–159) in Jakob Rigler (1980). – Toporišič (1987: 237) za to Tominškovo delo piše, da so »[o]blikoslovni podatki sami na sebi [...] prav zanimivi, enako glasoslovni, in so mogli kritičnemu bralcu (Ramovšu) postati dobrodošel vir, še zlasti, ker je tu šlo za prvo obsežnejšo in sistematično predstavitev narečne enote s štajerske narečne podstave«.

Tominšek je govor svojega rojstnega kraja rad pritegnil v pisanje o pravopisnih vprašanjih slovenskega jezika (prim. npr. Tominšek 1910: 61). Prav presenetljivo je, da najdemo podatek iz zgornjesavinjskega narečja celo v njegovem Uvodu o latinskem jeziku v Wiesthalerjevem Latinsko-nemškem velikem slovarju (Tominšek 1923: XXIII, op. 1), in sicer pri (ljudski) etimologiji: »Sem [k *ješprejn* 'Gerstenprein', ki je ljudskoetimološko naslonjen na *ješ* – P. W.] spada tudi šaljiva uganka: „Ali »rajš« ješ ali piješ?“ z zamenjavo besed »rajš« = rajši in »rajž« = riž.« – In v oceni Savinjskih Alp Frana Kocbeka (Tominšek 1927: 97) piše: »Iz zunanjega razloga pozdravimo knjigo tudi zato, ker se bo ž njo vendar enkrat za vselej udomačila *edino* (jezikoslovno in po narečju) *pravilna* oblika *Savinja* (kakor Dravinja, Hudinja, Mislinja), v gornji

dolini z naglasom na -a, pa takisto z mehkim -n (t. j. -nj). Savnja, točno: Sauna, kakor tam govorijo: kuhnja (kuhinja).« Prej so namreč pisali *Savina* in *savinski*, kot ima recimo tudi še Pleteršnik.

4. Fran Ramovš je o danes pojmovanem zgornjesavinjskem narečju doslej najbolj kvalificirano pisal v knjigi *Dialekti v okviru savinjskega dialekta* (Ramovš 1935: 156–159), ki pri njem obsega Zgornjo Savinjsko dolino, poleg tega pa še zahodni del danes pojmovanega srednjesavinjskega narečja. Gradivo je zelo dobro izčrpal iz Tominškove razprave *Narečje v Bočni in njega sklanjatev*; z obravnavanega področja ima primere iz Bočne in Šmartna ob Dreti.

5. Ramovševo pojmovanje savinjskega dialekta je popravil Tine Logar v članku *Karakteristika in klasifikacija gornjesavinjskih govorov* (Logar 1954), v katerem so navedeni primeri, nabrani pri zapisovanju narečnega gradiva za slovenski lingvistični atlas. Z obravnavanega področja so upoštevane tele točke: Sp. Kraše in Kokarje (kot ena enota), Homec-Brdo in Zavodice, poleg tega pa primerjalno še Gornji Grad, Radmirje in Ljubno (kot ena enota), Luče, Rečica ob Savinji in Šmihel nad Mozirjem.

6. Na obravnavanem področju je bila leta 1984 izdelana tudi diplomatska naloga Petra Weissa *Govor Kraš* (v Zadrecški dolini) (Weiss 1984a), ki prinaša poleg in hišnih imen v Krašah in dveh besedil še opis glasoslovja in oblikoslovja ter odgovore na vprašalnico za slovenski lingvistični atlas.

7. V zadnjem času je objavljeno vse več narečnega gradiva, nekaj zaradi možnosti v občinskem glasilu *Savinjske novice*, ki izhaja vsak mesec v Mozirju in ga prejema vsako gospodinjstvo, nekaj pa zaradi prizadevnih posameznikov, ki pišejo recimo o splavarstvu (Baš 1974) ali o prevozništvu (furmanstvu) (Videčnik 1988). Takó zbrano gradivo pa je uporabno le kot spodbuda in jezikoslovca, predvsem slovaropisca tako rekoč šele čaka na natančnejšo obdelavo.

Zaradi popolnosti je treba omeniti še nekatere odgovore po vprašalnicah, ki sta jih pripravila nadvojvoda Janez Avstrijski (r. 1782, u. 1859) in Georg Göth (r. 1803, u. 1873); leta 1846 jih je zapisal neznani odgovarjalec iz Nazarij, to je iz skrajnega vzhodnega dela Zadrecške doline. Odgovori so ostali v rokopisu in so bili objavljeni šele več kot sto let po zapisu

(Kretzenbacher 1952: 167–168; Weiss 1986b). Zapisani so tile »posebni ljudski izrazi«: »*Savod, koj, kej ne, kej de.*« Beseda 'zâ:vat -da <m> 'gozd' je znana danes predvsem v Bočni in zahodno od nje (pa še tu le kot redkejša sopomenka k besedi 'gõ:ša -a <ž>, ki je drugod edina običajna). Beseda 'kò:j <prisl.> pomeni 'vendarle', medtem ko zadnjima dvema zvezama danes v narečju ni mogoče najti ustreznic. Nato pa so zapisani še štirje pregovori:

»1.) Ktir flofarfki birt |: gošpodar :| se flo redi, tega domazhija rada jetko dobi.

2.) Ako rauno flof je terd in grob, pijan flofar ga vender poshre.

3.) Star musikant, fstar jager in fstar sagmeifter fo terji berazhi.

4.) Kdor sheli hvalen biti, ta naj omerje, kdor pa hozhe tadlan biti, ta naj se pa shen.«

V govoru Kraš pomeni f'łò:s -a <m> 'splav', f'łò:ser ≈ f'łò:ser -erja <m> 'splavar', f'łò:serskə ≈ f'łò:serskə -erska -ə <prid.> 'splavarski', 'bé:rt -a <m> 'gospodar' (s tem da se sopomenka gəspə'dâ:r -ja <m> govori danes redko, pa še to predvsem pod vplivom knjižnega jezika), 'jət'ka ≈ 'é:t'ka -e <ž> 'jetika', g'rõ:p -ba -ə <prid.> 'velik' (ne pa 'ne do konca obdelan' ipd., kot je v knjižnem jeziku), məzə'kâ:nt ≈ məzi'kâ:nt -a <m> 'muzikant', 'jâ:gər -gra <m> 'lovec', 'žâ:gmeštər -tra <m> 'žagar, žagarski mojster', 'ta:rjə <prid. m. sp.> (star.) 'trije' (s sopomenko t'rijə) in 'tâ:dłən -a -ə <prid.> 'grajan'. Oblika *omrje* je napak rekonstruirana iz u'ma:rja 'umrje', glede na to pač, da predpona *o-* v narečju postane *u-* in je tudi v knjižnem jeziku veliko pogostnejša od predpone *u-*. Zapisovalec najbrž ni bil Zgornjesavinjčan ali pa je pregovore poknjižil, saj si v tem sobesedilu ni mogoče razložiti besed *akoravno* (v govoru Kraš čəp'rõ: ≈ čə'tudə ≈ čə'tut' ≈ čəg'lix 'čeprav'), *berač* (v govoru Kraš 'pè:tler -lerja <m>) in *želi* (v govoru Kraš 'vəča 'hoče', tako kot je v drugem delu četrtega pregovora) ter zveze *ta naj se pa shen* – izgube *i-*ja pri glagolu v 3. os. ed. narečje ne pozna (ustrezna oblika bi bila 'žé:nə); tudi besedni red je v zadnjem primeru govorom na obravnavanem področju tuj – v govoru Kraš bi bilo običajno 'tət' se 'nə: pa 'žé:nə. Na narečje bi v četrtem pregovoru kazala tudi dva sorazmerno blizu stoječa veznika *pa*.

V okolici obravnavanega področja je za splošnoslovanski lingvistični atlas Jakob Rigler zapisal govor Luč (Ivić 1981: 93–101), na Filozofski fakulteti v Ljubljani pa so bili pod mentorstvom prof. Tineta Logarja v diplomskih nalogah zapisani govori krajev Ljubno ob Savinji Irene Goričan (leta 1973), Meliše (pri Ljubnem ob Savinji) Marije Kolenc (1979), Nizka (pri Rečici ob Savinji) Erne Zajamšek (leta 1969) in Mozirje Marije Rutar (leta 1966) in Melite Steiner (leta 1973) (po podatkih v *SRL* 1986: 230). Besedilo Erne Zajamšek je bilo izbrano kot ponazorilo za »Nizko vas pri Rečici ob Savinji« za knjigo Slovenska narečja Tineta Logarja (1975: 72–73, 90, 111–112).

Prednaglasni /ɛ/ alternira z /e/, za /č ž š r j/ pa tudi z /a/ – se'lit ≈ se'lit, čre'pine ≈ čra'pine 'črepinja, črepinje'.

Silabemi ɫ, ɱ, ɳ in ɽ so nastali iz əl (za t in d iz əl), əm (za l iz əm), ən (za l iz ən) in ər v zvezi z moderno vokalno redukcijo in ne morejo biti naglašeni, pojavljajo pa se predvsem v hitrem govorjenju. Na obeh straneh morajo imeti soglasnike, namesto enega od njih pa je lahko začetek ali konec besede (isto vlogo ima meja med predpono in osnovo besede) – dɽ'ga:č, pɽ'nè:su, 'kəkɽ, 'kå:kɽšən, pɽ'učət 'priučiti'.

Soglasniki

Zvočniki

v			m
v'			m'
	ɫ	r	n
	l		n'
j			

Palataliziranost zvočnikov (tudi skupine zvočnikov) v položaju pred sprednjimi samoglasniki v gradivu ni označena. Zvočniki /m/, /n/ in /v/ so palatalizirani v posameznih primerih pred nesprednjimi samoglasniki in na koncu besed (/v/ na koncu besede ne more biti palataliziran) – u'zjɛ:m' (≈ u'zjɛ:mɛ) 'vzemi', m' (≈ mɛ) 'mi (daj. od jaz)', 'kɥo:n' 'konj', p'rå:v'u 'pravil, pripovedoval'. /n/ je palataliziran pri sklanjanju pridevnikov po redukciji ɛ (vendar ne pred g) – 'ja:n'mə 'enem(u)' (toda 'ja:nga 'enega'). /m/ se v takem položaju sploh ne palatalizira – 'så:mga 'samega', 'så:m:ə 'samemu'.

V nekaterih medmetih se govorita tudi h in q – ə'hə 'aha', 'na:q ≈ 'na:'qå: 'izraža zavrnitev'.

Nezvočniki

p	b	f
p'	b'	f'
t	d	
t'	d'	
c	s	z
c'	s'	z'
č	š	ž
k	g	x

Palataliziranost nezvočnikov (tudi skupine nezvočnikov) v položaju pred sprednjimi samoglasniki v gradivu ni označena. Nezvočniki so palatalizirani v položajih, kjer so fonologizirani (npr. 'mâ:t' 'mati'), v primerih izpada ę (← i) (pri reduciranih dvojnica k vel. za 2. os. ed. in pri vel. za 1. in 2. os. mn. ter 1. os. dv., ne pa tudi za 2. os. dv. pred končnicami - 'nĳe:s' 'nesi' poleg 'nĳe:sę, 'nĳe:ste, toda 'nĳe:sta 'nesita') ter pred -u, ki je nastal iz -iŷ ('va:z'u 'vozil (3. os. ed. m. sp.)), na'rĳe:d'u 'naredil', g'râ:b'u 'grabil') in pred -o, ki je nastal iz -ĳu, -ĳl ('jĳm'o 'imel', 'va:t'o 'hotel', 'fa:c'o (fa'cĳe:le) (m) 'ruta |pokrivalo|', 'zib'o ('zibĳe) 'zibel', 'nâ:zb'oĳk 'darilo porodnici'). Če se osnova pridevnika končuje na t ali d, se t in d palatalizirata pri sklanjanju pridevnika, kadar izpade ę (← ĳ) - 'rižast'mĳ (≈ 'rižastĳmĳ) 'črtastemu, progastemu', 'puzd'ga (≈ 'pustĳga) 'pustega'. Oblike velelnika za 1. os. mn./dv., ki se jim osnove končujejo na b in p, ta dva nezvočnika nista palatalizirana. Pri samostalnikih s pripono -ĳk in -ĳk pride do palatalizacije pred pripono stoječega soglasnika - 'pĳĳk 'pĳ's'ka 'psiĳek', z'vĳ:zek z'vĳ:s'ka 'zvezek'. V zahodnem delu obravnavanega področja imajo nekateri samostalniki pripono -ĳk namesto -ĳk; zato v Bočni govorijo npr. ča'ta:rtĳk ≈ čĳ'ta:rtĳk -t'ka 'četrtek', z'rĳ:zek -s'ka 'zrezek', v Krašah pa ča'ta:rtĳk ≈ čĳ'ta:rtĳk -tka, z're:zĳk -ska. - Palatalizira se tudi k, vendar le v primeru 'nĳ:k' (≈ 'nĳ:kę ≈ 'nĳ:k) 'nekje'.

Prozodija

Naglas ni vezan na določeno mesto v besedah.

V naglašanih zlogih poznajo govori kvantiteto, ne poznajo tonemskega naglaševanja ter imajo dva naglasa ('V:, 'V) in nena-glašeno kračino (V).

DISTRIBUCIJA

Samoglasniki

Dolgi samoglasniki nastopajo le pod naglasom, in sicer v vseh položajih. Ni primerov za /ĳ:/ pred /j/. Naglašeni /e:/ pred /j/ ni mogoč; nadomesti ga /ĳ:/, ki lahko alternira z /i/ - 'vĳ:ja ≈

'vija. Prav tako ni mogoč /å:/ pred istozložnim /v/; nadomesti ga /a:/ – (k'rá:va) k'ra:ɥ 'krav', k'ra:ɥjə 'kravji'.

Naglašeni /e:/, ki mu sledi (1.) zlog s sprednjim samoglasnikom, (2.) palatalizirani soglasnik ali (3.) /č ž š r j/, je fakultativno nadomeščen z /e:/ – z've:zde (proti z've:zda, z've:st 'zvezd'), 'vɛ:te (proti 've:ta, toda 'vɛ:) 'veste', t'rɛ:pxɛ 'trebuhi' (proti t're:bɛx), pən'dɛ:lɛk pən'dɛ:lka 'ponedeljek', 'vɛ:ša 'vešča, vešče', s'vɛ:čka -e (in seveda tudi s'vɛ:čk). Pri nekaterih govorcih pride fakultativno do enakega pojava, če naglašeni enozložnici, v kateri je /e:/, sledi nenaglašena enozložnica s sprednjim samoglasnikom (ob omejitvah, ki so navedene v temle odstavku) – 'de: pa na 've:m 'zdaj pa ne vem' proti 'dɛ: bɛ pa 'šɔ: 'zdaj bi pa šel'. – Ponaglasni nenaglašeni /e/ za soglasniki /č ž š r j/ preide v /a/ – s'vɛ:ča 'sveča, sveče', 'kó:ža 'koža, kože', 'gɥo:ra 'gora, gore', 'sá:ja 'saje'. Izjema so le manjšalnice od moških osebnih imen, npr. 'tɔ:nček -a 'Tonček'. V /a/ preide tudi prednaglasni /e/ za soglasniki /č ž š r j/ – p ras'né:t 'presnet'. V vseh predponah in v nekaterih obrazilih je mogoča dvojnica /ɛ/, ki pa se čuti kot novejša in prevzeta iz knjižnega jezika – prɛ'vi ≈ pra'vi 'previj', 'pá:jɛk ≈ 'pá:jak (≈ 'pa:jk) 'pajek', te 'rɛ:nɛ (tɛ 'rɛ:nɛ) 'rajni'.

Naglašeni ali nenaglašeni /ɛ/ za /č ž š r j/ prehaja v /ə/ – 'pɛ:čə 'peči (rod. ed.), 'kó:žə 'koži', 'sušə 'suši 1. (daj./mest. ed.), 2. (vel. za 2. os. ed.), 'durə 'duri', 'vɛ:jə ≈ 'vijə 'veji (daj. ed.), 'šəłə ≈ 'šiłə 'šilo'. Kot se vidi iz zadnjega primera, lahko naglašeni /ə/, ki je nastal iz /ɛ/ za /čžšrj/, alternira z /i/, kar pa je manj običajno, redkejše in z občutkom prevzetosti iz knjižnega jezika.

Prednaglasni /i/ za /č ž š r j/ (kadar se ne reducira popolnoma) le redko preide v /ə/; po navadi se ohranja – ži'vi ≈ žə'vi, ši'vá:nka ≈ šə'vá:nka 'igla', ži'vina ≈ žə'vina ≈ žvina. Analogno se /i/ celo obnavlja iz /e/ – či'žá:na 'čežana'.

Nenaglašena /a/ in /ə/ za /l/ (← l) in /n'/ nista mogoča; namesto njiju nastopata /e/ in /ɛ/ – 'vəle 'volja, volje', 'kɥo:nɛ 'konju', lɛ'be:zən 'ljubezen'.

Če je soglasniška skupina lahko izgovorljiva, nenaglašeni /ə/ včasih izpade – kə'ritə ≈ k'ritə, g'rušək ≈ g'rušk, 'dɛ:sək ≈ 'dɛ:sk, kəra'nina ≈ kra'nina, kə'vā:č ≈ k'vā:č, rə'ja:ɥ ≈ r'ja:ɥ, gə'łɔ:p ≈ g'łɔ:p. Pri starejših govorcih prihaja celo do obratnega pojava – kə'lɛ:ša (≈ k'lɛ:ša) 'klešče', kə'nɥo:f (≈ k'nɥo:f) 'gumb', səm'rè:ka (≈ sm'rè:ka) 'smreka'.

Kadar stoji nenaglašeni /u/ na začetku besede, pred katero je beseda s samoglasnikom v izglasju, lahko ima varianto [ɯ] – 'vè:lkeḡa ɯ'rè:xa 'velikega oreha'. Nasploh je to odvisno od hitrosti govorjenja.

Razporeditev naglašene /å:/ nasproti /a:/ je enaka pri večini besed na celotnem raziskovanem področju. V nekaterih besedah se razlikuje krajevno; tako npr. predvsem v Bočni govorniški 'må:ma, 'å:te, 'kå:kat, 'på:lca, s'jå:lḡ, 'på:nčat, 'bå:ļa 'bala (del. na -l)', v Krašah in Kokarjah pa 'ma:ma, 'a:te, 'ka:kat, 'pa:lca, s'ja:lḡ, 'pa:nčat, 'ba:ļa, v Bočni in Krašah npr. 'kå:ngļa, medtem ko v Kokarjah 'ka:ngļa.

Soglasniki

Zvočniki

- /v/ nastopa kot [v], v položaju pred soglasnikom ima varianto [ɯ], ki lahko, kadar ni v položaju za samoglasnikom, alternira z [u] (predvsem v počasnem govorjenju) – 'višeḡ, m'raɯ:le 'mravlja', u'še:sə 'uho'. Izjemen je [ɯ] med dvema samoglasnikoma v medmetu 'a:'ɯa:j 'av' (← 'a:ɯ); dvojnica 'a:'va:j je redka.
- /v'/ nastopa v gradivu le pred samoglasniki – p'rå:v'u 'pripovedoval, pravil'. Na koncu besede ni mogoč. Po popolni redukciji za njim stoječega samoglasnika preide v položaj, kjer ima varianto [ɯ], ki pa ne more biti palatalizirana – zap'ra:ɯlḡ 'zapravili'. [ɯ] ni mogoč v izglasni skupini (← u + v, u + l – u'bu 'obul', sə'zu 'sezul', 'ču 'slišal'. /j/ ni mogoč za /i/ na koncu besede – 'pi 'pij' (in potem še v ostalih velelniških oblikah, npr. 'pite 'pijte'), tḡlḡ'vizi 'televizij'.
- /ʎ/ nastopa v položaju pred nesprednjimi samoglasniki. Na koncu besede ni mogoč.
- /l/ ni mogoč v položaju pred /a/ (prim. dvojnici 'le:jna ≈ 'ļa:jna 'lajna'). Nastopa pred sprednjimi samoglasniki, v izglasju pri primerih popolne redukcije, npr. za'žje:l (≈ za'žje:lḡ), pred nesprednjimi samoglasniki pa v primerih, ko so nastali po asimilaciji, npr. -o iz -ḡu – 'žje:lḡ 'žlel', in v nekaterih primerih v zvezi l + 'V + j + C (pri čemer je 'V ali 'ò: ali 'o: ali 'e: – 'lò:js 'Lojz', 'lḡ:jzek 'Lojzek', 'lò:jtra (≈ 'le:stuca ≈ 'le:stvænca)

'lestev', 'lò:jtərčnek 'lojtrnik', ž'le:jf 'zavora', 'le:jdra 'lajdra', ž'le:jdra '(močna) veriga', 'le:jtrat 'zvijati po črevih', 'le:jbič 'telovnik', 'le:jbat 'skrbeti za koga, paziti na koga, trpeti kaj', 'le:jp'kis 'podloga za pod komat', 'le:jkməstər 'drzalnik', p'le:jxat 'beliti |lase|'. Redkejšo dvojnico z ž imata 'le:jna 'lajna' in 'le:jka (slabš.) 'ženska'. Sem spada tudi 'lâ:dəlc ≈ 'lâ:dəlc 'predal |del v kosu pohištva|. Nekaterne besede, ki se začnejo na žu-, imajo pri dvojnico lu- – 'žuč ≈ 'luč, 'žučat ≈ 'lučat 'lučati, metati', 'žukne ≈ 'lukne, 'žuna ≈ 'luna, 'žuska ≈ 'luska, 'žuš(t)ən ≈ 'luš(t)ən 'ljubek, prijeten, zabaven', 'žušet ≈ 'lušet 'luščiti', 'žubenica ≈ 'lubenica 'lubenica'; prim. še f'lò:ser ≈ f'žò:ser 'splavar' proti f'žò:s 'splav'.

/n/ ima pred velari varianto [ŋ], ki pa v gradivu ni posebej označena.

Nezvočniki

V besedi in zvezi besed nezveneči nezvočnik ni mogoč pred zvenečim in zveneči ne pred nezvenečim – s'vâ:dba 'svatba', s'ļa:tka 'sladka', b'ra:d ga 'bò: 'brat ga bo', 'nʊo:ž bə mə u'zè:u 'nož bi mu vzel', 'puklazd'ga ('pukłastęga) 'grbastega'.

V besedi nepalatalizirani nezvočnik ni mogoč pred palataliziranim, v izglasju pa ni mogoč nepalatalizirani nezvočnik za palataliziranim (v gradivu je označena le palataliziranost zadnjega nezvočnika; izjema so seveda nezvočniki, ki ne morejo biti palatalizirani) – 'tumazd'ga, 'tumast'mə 'neumnega, neumnemu', d'va:jst' 'dvajset', 'kʏo:st' (≈ 'kʏo:sət ≈ kə'sit) 'kositi', 'zib'ə 'zibel'.

Na koncu besede pred premorom so mogoči samo nezveneči nezvočniki – 'ta:rt 'trd', g'rə:p 'velik', b'râ:st 'brazd'.

Samo nezveneči nezvočniki so mogoči tudi na koncu besede pred samoglasnikom ali zvočnikom naslednje besede – m'ļa:t 'mò:š, s'ļa:p u'kus 'slab okus'. (Pri posameznih govorcih je glede na hitrost govorjenja v takem položaju mogoč tudi zveneči nezvočnik.) Zveneči nezvočniki na koncu besede se ohranjajo v pravih predlogih pred besedami, ki se začenjajo na samoglasnik, zvočnik ali zveneči nezvočnik – ud 'nəga 'od njega', spəd 'nə:k 'izpod nog', braz u'čè:ta 'brez očeta'.

Podvojeni soglasniki se (zaradi vokalne redukcije in na morfemski meji) lahko izgovarjajo podaljšano, vendar pa se predvsem v hitrem govorjenju komajda ali pa sploh ne ločijo od enojnih – 'z:é:lẹ 'z zeljem', 's:je:stɾə 's sestro', p'rit:e (≈ p'rite) 'pridite'.

Prozodija

Naglas ne nastopa na prvotno kratkem zadnjem zlogu večzložnic, temveč se z njega premakne za zlog proti začetku besede ali celo na naslonko – 'za:spẹ 'zaspi (vel.)', 'tje:mən 'temen', 'pɥo:(t)płat 'podplat', 'cɛgən 'cigan', kə'pɔ:vɔ (≈ 'kəpvɔ) 'kupoval', f'rənce 'France', 'pa:r_nas 'pri nas', 'na:_tle 'na tla', x'ra:vət 'Hrvat'.

Dolgi samoglasniki nastopajo le pod naglasom.

Mogoče so zložene in sestavljene besede z več naglasi.

IZVOR

Samoglasniki

Dolgi samoglasniki

- é: ← naglašenega e v nezadnjem besednem zlogu – 'né:su, 'zé:lẹ, 'pé:ku 'pekel (del. na -l)', 'pé:rjə '1. perje, 2. listje', 'žé:nɛn ≈ 'žé:nin (toda 'že:nska 'žẹ:nske)
- ← ẹ: – 'pé:tək, s'vé:t (prid.) 'svet', g'lé:dəm, t'ré:sem, g'ré:, dẹ'vé:t, 'pé:st, i'mé: (≈ (star.) 'jəme) 'ime'
- ← naglašenega ẹ v nezadnjem besednem zlogu – 'dé:tẹle, tẹ'lé:ta
- ← naglašenega ě v nezadnjem besednem zlogu – sm'ré:ka, 'lé:tə, kə'lé:nə, 'ré:pa, pə'lé:nə, st'ré:xa
- ← ě: in i: pred r – z'vé:r '1. izvir, 2. zver', 'mé:ra '1. mirú, 2. mera', 'vé:ra, sẹ'ké:ra, mẹ'xé:r (≈ me'xur) 'mehur'
- ← i pred istozložnim /v/ za p, b – 'bé:ɥ 'bil (del. na -l)', də'bé:ɥ 'dobil', 'pé:ɥ ≈ 'piɥ 'pil (del. na -l)' (in tudi v sestavljenkah), pə'pé:ɥnat 'popivnati'
- ← ə: – 'lé:t 'led', bə'lé:n 'bolan', 'dé:n 'dan', 'vé:s 'vas', 'mé:x 'mah', 'lé:n 'lan'

- ← naglašena ə v nezadnjem besednem zlogu – u'zè:mem, u'sè:xne 'usahne', pra'mé:kne 'premakne', u'tè:knem 'vtaknem', 'mé:žat (Kr, Ko; Bo ≈ 'məžat) 'mižati'
- ← i – pɾ'lè:znen 'priliznjen'
- ó: ← naglašena o v nezadnjem zlogu – 'xò:də, 'dò:bər, 'kò:ža, š'kò:rja, š'kò:da, 'nò:səm, ma'čò:xa 'mačeha', 'xò:ja '1. jelka, 2. hoja', 'nò:ša, š'kò:da, 'nò:səm
- ← nenaglašena o v nezadnjem besednem zlogu, če je bil pred njim kratek naglas – jə'gò:da 'jagoda', bæ'kò:jca (Bo) 'bukev'
- ← o: ali ɔ: pred istozložnim j – 'mò:j, z mɛ'nò:j, za'mò:j (≈ za'mɔ:jə) (prisl.) 'dobro'
- ← u pred istozložnim r, j – 'kò:rba 'kurba', 'čò:j(te) 'čuj(te)', 'gò:rta 'širok trak |pri košu, roletil' (← n. Gurt.), 'kò:rblet 'poganjati |motor|' (← n. kurbeln)
- e:llɛ: ← e: – pe'pe:ɥ 'pepel', 'pɛ:č, čɛ'be:ļa (Kr, Ko; Bo ≈ bɛ'če:ļa), jɛ'se:n
- ← ě: – 'be:ļa, le:p, m'le:kə, z've:zda, 'me:x 'meh', t're:bəx, 'be:ɥ, 'be:ļa, s'le:p, 'me:sənc 'mesec', b're:k, s've:tɛt, s've:ča, 'bɛ:le, 'lɛ:pe, 'lɛ:te, s'lɛ:pe, 'mɛ:mə (Bo; Kr, Ko ≈ 'mje:mə) 'mimo'
- ← ě, ki je prišel pod naglas po premaknitvi naglasa za zlog proti začetku besede – zg'rɛ:šət, č'rɛ:ve, d'rɛ:ve 'drevesa', č're:vəm, d're:vəm
- ← a + j – 'kɛ: 'kàj' (toda 'kå: 'kaj'), 'sɛ: 'saj', 'dɛ: 'daj', 'dɛ:te 'dajte', 'dɛ: ≈ z'dɛ: 'zdaj', 'dɛ:le ≈ z'dɛ:le 'zdajle', te 'rɛ:nɛ 'pokojni', 'mɛ:xnɛ 'majhni', f'rɛ: (Bo; Kr, Ko ≈ f'ra:j) 'prost, svoboden', k'rɛ: (Bo; Kr, Ko ≈ uk'ra:j) 'kraj', uk'rɛ: (Bo; Kr, Ko ≈ uk'ra:j) (prisl.) 'stran', 'dɛ: 'daj'; me:xən -a -ə 'majhen', ta 're:na 'pokojna' (toda g'da:j ≈ kə'da:j 'kdaj', str'ža:j 'stežaj', na'za:j, čə'va:j ≈ ču'va:j, (na)skri'va:j)
- ← -ej – dɛbɛ'lɛ: 'debelej(š)e', drəb'nɛ: 'bolj drobno', gʁəbə'čɛ: 'bolj globoko', xit'rɛ: 'hitreje', xʁad'nɛ: 'hladneje', legət'nɛ: 'lažje', mɛč'nɛ: 'močneje', pəčas'nɛ: 'počasneje', svɛt'lɛ: 'svetleje', švax'nɛ: 'šibkeje', tɛm'nɛ: 'temneje' (pomene gl. pri stopnjeva-

- nju pridevnika, str. 101–102), p'rɛ: 'prej', nap'rɛ:
'naprej', zat'rɛ: (star.) 'zato(rej)'
- ← i v glagolski priponi -irati -iram - u'be:rat (≈
u'bè:rat) 'obirati', žaɯ'fe:rat -əm 'tekati', za'pe:rat
-əm (≈ za'pè:rat ≈ za'pje:rat) 'zapirati', pə'be:rat (≈
pə'bè:rat) -əm 'pobirati' (ostale primere gl. na str.
128)
- ← e v predponi pre- (← pro-), ki je prešel pod naglas -
nap'rɛ:dɛ 'naprodaj'
- ← e v glagolu 'nimam' (← ne имамъ - Ramovš 1936: 193–194)
itd. - 'ne:m, 'ne:məš, 'ne:ma (≈ 'nimam, 'nimaš, 'nima)
- ← i - sə'pe:xat 'sopihati', ka'mɛ:lca 'kamilica'
- o:
- ← o: - 'nɔ:s, 'kɔ:st, 'nɔ:č, 'vɔ:s
- ← zgodaj podaljšanega naglašnega o - ut'rɔ:k 'otrok (rod.
mn.)', pɾ ut'rɔ:cex 'pri otrocih'
- ← ɔ: - 'mɔ:š, 'sɔ:t, k'ɫɔ:p
- ← naglašnega ɔ v nezadnjem besednem zlogu - 'gɔ:ba,
'kɔ:ča, 'tɔ:ča, 'mɔ:ka
- ← ɟ in ɟ - 'vɔ:k 'volk', 'pɔ:n 'poln', 'vɔ:na 'volna',
'sɔ:ncɛ 'sonce'
- ← istozložnih naglašnenih o + w, o + l, o: + w, o: + l,
a: + w in iz skupin o + w, o + l - da'mɔ: 'domov', s'tɔ:
'stol', 'pɔ: 'pol', 'ɔ:ca '1. ovca, 2. storž |pri iglav-
cih|' (toda 'ɔ:ɯɯ ≈ 'ɔ:ɯn 'oven'), gər'mɔ:jɛ 'grmovje',
fɛ'žɔ: 'fižol', 'rɔ:n (Bo; Kr, Ko ≈ 'ra:vən ≈ 'ra:ɯn
≈ 'ra:ɯn) 'raven', um'rɔle (Bo; Kr, Ko ≈ m'ra:ɯle)
'mravlja', 'fɔ:čək (Bo; Kr, Ko ≈ 'fa:ɯčək) 'žepni nož',
gɫa'dɔ:n (prid.) 'lačen', 'fɔ:š (Bo; Kr, Ko ≈ 'fa:ɯš),
'žɔ:tɔ -va -ə (Bo) 'žaltav' (prim. tudi 'bɔ:lnica ≈
'bɔ:lɛnca 'bolnišnica', ki pa je novejša izposojenka)
- ← a: - 'kɔ:m(ɛr) (≈ 'kã:m(ɛr)) 'kam(or)'
- ie:
- ← ə - 'tje:š 'tešč', 'tje:mən, 'dje:š, 'vje:sɛ 'vasi',
'mje:xa 'meha (rod. ed.)', 'žje:rak -rka -ə (Kr, Ko)
'žaltav, žarek', 'bje:det (Kr, Ko; Bo ≈ 'bɛdet) bɛ'dim
'bedeti'
- ← e, ɛ, ě, ki so prešli pod naglas po premiku izglasnega
cirkumfleksa za zlog proti začetku besede - 'pje:ta,
'mje:sə, 'tje:stə, 'sje:nə, u'rje:me, 'pje:čə 'peči',

- 'ž̥ie:na, b'r̥ie:ga, 'r̥ie:pəc 'rep', pək'l̥ie:kənt' 'poklekniti'
- ← naglašanih e, ɛ, ě v edinem besednem zlogu – c'v̥ie:k, x'r̥ie:n, 'v̥ie:č, 'm̥ie:mə (Kr, Ko; Bo ≈ 'm̥e:mə) 'mimo', (toda k'm̥e:t -a)
- ← e v predponi pre- (← pro-), ki je prešel pod naglas – p'r̥ie:dat 'prodati', p'r̥ie:star (pras'tò:ra) 'prostor'
- ← i: pred r – u'm̥ie:rja 'umira', za'p̥ie:rjam 'zapiram' (pri glagolih na -'è:rat -'è:rjam, str. 128), 'm̥ie:rən (≈ 'm̥e:rən) 'miren'
- ← o – f'l̥ie:rjan fler'jã:na 'Flor(i)jan'
- uo: ← o, ki je prešel pod naglas po premiku naglasa s končnega kratkega zloga – 'n̥uo:ga, 'k̥uo:za, k'l̥uo:pɛ 'klopi'
- ← naglašanih o, ɔ v edinem besednem zlogu – 'p̥uo:t 'pôd', k'r̥uo:p 'krop'
- ← ɔ, ki je pozno prišel pod naglas – 'r̥uo:ka, 'm̥uo:tən
- a: ← a: – m'ra:k, m'ła:t -da -ə (≈ m'łã:t -da -ə), m'ra:s, 'ła:s, b'ra:da, 'pa:ɯc -a 'palec', 'ba:ła (≈ 'bã:ła – tako sploh v Bočni) 'bala (del. na -l), 'ma:ma, 'a:te, 'ka:kat, 'pa:lca, s'ja:t 'sejati |semel', 'pa:nčat (Kr, Ko; Bo ≈ 'mã:ma, 'ã:te, 'kã:kat, 'pã:lca, s'jã:lɛ, 'pã:nčat), 'ka:ngła (Ko; Bo, Kr ≈ 'kã:ngła); g'ła:va, b'ra:da (po metatezi likvid)
- ← a:, ki mu sledi istozložni /v/ – k'ra:ɯ, k'ra:ɯjɛ 'kravji', kər'va:ɯ, pɛp'ra:ɯ (≈ pɛp'rã:vɛ) 'popravi'
- ← kratkega naglašanege a – 'ga:t 'gad', 'na:s, s'ta:r, b'ra:t 'brat'
- ← a po premiku naglasa z zadnjega naglašanege zloga proti začetku besede – p'ra:xə 'prahú', u'ra:tə 'vratú', st'ra:xə 'strahú', z'ła:tə (s) 'zlato', 'ta:k 'takó'
- ← glasov, ki bi sicer dali /è:/ (gl. pri /è:/) pred istozložnim /j/ – 'ža:jn (≈ ža:jən) 'žejen', 'pa:jsjɛ 'pasji', 'pa:jsa 'pesa'
- ← o, ki je prišel pod naglas po premiku naglasa s končnega kratkega zloga – 'va:sa 'osa', 'va:da 'voda', g'va:rət ≈ gə'va:rət 'govoriti', 'va:rax 'oreh', 'va:trak 'otrok', 'va:kə 'oko', 'ga:lfat 'goljufati'
- ← e za č ž š r j – 'ša: 'še', 'ja:dən 'eden', 'ja:zɛk 'jezik'

- ← iz r̩:, r̩ (v zvezi a: + r) – 'pa:rst 'prst (m, ž)',
'va:rba 'vrba', s'ta:rt -d̩ (ž) 'med (m)', 'sa:rne
'srna', 'a:rjast ≈ 'a:rj̩ 'rjast'
- ← e – 'na:ḡb̩ 'ne bo', 'na:m 'ne bom', 'na:m̩ 'ne bomo'
itd., 'pa:čat se 'pečati se' (toda p̩č̩:m se)

- â: ← a: – 'kâ:šl̩m 'kašljam', k'râ:l, g'râ:t, u'râ:t 'vrat
(im. sam. m. sp., rod. mn. sam. s. sp.)', 'jâ:strap,
'jastreb', 'pâ:s 'pas', 'pâ:lca, 'mâ:ma, 'â:te, 'kâ:kat,
s'jâ:t 'sejati |seme|', 'pâ:nčat (Bo; Kr, Ko ≈ 'ma:ma,
'a:te, 'ka:kat, 'pa:lca, s'ja:l̩, 'pa:nčat), 'kâ:ngļa
(Bo, Kr; Ko ≈ 'ka:ngļa), z'ļâ:t -a -ə 'zlat', 'tâ:k
'tak(šen)', 'kâ: 'káj (zaim., čl.)', za'kâ: 'zakaj'
- ← ę: za ž – 'žâ:ja 'žeja'

Kratki samoglasniki

Naglašeni kratki samoglasniki

- i ← i: – sin, 'zima, 'list
- ← naglašena i v nezadnjem besednem zlogu – brada'vica,
'žiļa, 'šiļa (≈ 'š̩ļa) 'šilo'
- ← naglašena e pred /j/, [ɥ] – 'vija (≈ 'v̩:ja) 'veja',
'rija (≈ 'r̩:ja) 'reja', b'rija (≈ (nov.) b'r̩:ja)
'breja', u'dija (≈ u'd̩:ja) 'odeja', r̩'tija 'Doroteja'
(← Rotija), na'rijat se (≈ na'r̩:jat se) '1. spakovati
se, 2. slabšati se |vreme|', 'biž̩ (≈ 'b̩:(j)ž̩ ≈
'b̩:(j)š̩) 'beži', 'bište (≈ 'b̩:(j)šte) 'bežite', 'sijat
'sejati |s sitom|', 'pi̩cer (≈ 'p̩:̩cer) 'cepljeno
drevo', 'pi̩c(v)at (redko; ≈ 'p̩:̩c(v)at) 'cepiti',
'zi̩nat (≈ 'z̩:̩nat) 'zelnat'
- ← e – prak'linsk̩ (≈ pr̩k'linsk̩ ≈ pr̩k'l̩:nsk̩) -a -ə
(prid.) (omilj.) 'preklet' (← preklet + peklenski)
- ← u – m̩'kiž̩ -va -ə (prid.) 'mehkužen'

- u ← u: – k'luč, u'ļup 'olupek'
- ← naglašena u v nezadnjem zlogu – 'ļup̩m 'lupim',
s'tudenc, 'buku 'bukev', 'južna 'južina, kosilo', 'kuhat
'kuhati'

- ← izglasnih u + l in u + v - u'bu 'obul', sə'zu 'sezul', 'ču 'slišal'
  - ← o: - 'kumę 'komaj', pəne'gudęt se 'ponesrečiti se |ne dati rezultata|, izroditi se', ɕę'kurja 'cikorija', 'muškra 'šivilja' (← mojškra), 'tutəng'ró:ber 'grobar' (← n. Totengräber), 'tutən'ká:mra 'mrliška vežica', 'furəm -rma 'način' (← n. Form), 'šudər 'gramoz' (n. Schoder), amb'ruš -ža 'Ambruž |gospodar v Bočni|' (← Ambrož), t'rucat -əm '1. trmoglaviti, 2. vztrajno trditi' (← n. trotzen)
  - ← onomatopejskega u - 'kukɔca 'kuka 'kukavica kuka'
  - ← ol - 'juša 'jelša'
- ę
- ← i: - s'vę:ne <s> '1. prašič, 2. ničvreden človek', 'zęt 'zid', š'pęl 'igra |s kartami|' (← n. Spiel)
  - ← kratkega naglašnega i - 'nęč, 'nęxčar 'nihče', 'tęč 'tęč 'tiča '1. ptič, 2. moški spolni ud', 'šet 'sit', 'męš 'miš'
  - ← u za í (po premiku naglasa) - 'lędę (Kr, Ko) ≈ (Bo) 'lędjə 'ljudje'
  - ← ę, ki je prišel pod naglas po premiku naglasa s končnega zloga - 'lępə (≈ 'le:pə) (prisl.) 'lepo'
  - ← e - 'męne (≈ 'məne) 'mene', 'męnę (≈ 'mənę) 'meni', 'tęt' ≈ 'tętę (≈ 'tət' 'tətę) (kaz. zaim. za im. ed. m. sp.) 'ta' (po samoglasniški harmoniji)
- ə
- ← ə - 'pəs, 'vəs, 'bədət (Bo; Kr, Ko ≈ 'bje:det bę'dim) 'bedeti', 'məžat (Bo; Kr, Ko ≈ 'mé:žat) mę'žim 'mižati'
  - ← ɔ, ki je prišel pod naglas po premiku naglasa s končnega zloga - 'zəbę, 'məškę, 'vəgu -gļa 'vogal'
  - ← novoakutiranega o za v - 'vəle '1. volja, 2. olja (rod. ed.)'
  - ← e - 'məne (≈ 'męne) 'mene'
  - ← ę, ę za č ž š r j - 'jətra, 'jə(te) 'jej(te)', 'jəza 'jeza', u'jət -a -ə (prid.) 'ujet'
  - ← i za č ž š r j - za'sęt 'zašiti', 'rət '1. riti (glag.), 2. rit', sk'rət 'skriti (nedol.)', 'jət 'iti', 'jədə ≈ 'jət' 'pojdi', 'jəte 'pojdite', 'jęgļa 'igla', u'žət 'užiti', spə'čət 'spočiti (nedol.)', st'rəžba 'striženje'
  - ← u - 'tə, 'vəš 'uš', k'rəx, 'kəp, 'čət 'slišati', u'bət (nedol.) 'obuti', d'rəgę 'drugje', 'rəmen (≈ rə'mje:n)

- 'rumen', 'xədə (≈ 'xudə) (prisl.) 'hudo', 'pəstə (≈ 'pustə) (prisl.) 'pusto'
- ← a - f'rənc 'Franc', f'rənce frən'cè:ta 'France', 'kəkər 'kakor', 'rəma (≈ 'rā:ma) (ž) 'rama', p'ləmən (≈ p'lą:mən) 'plamen', st'rənskə (≈ st'rā:nskə) 'stranski', 'məstən -tna -ə (redko; ≈ 'ma:stən -tna -ə ≈ 'ma:sən -sna -ə) 'masten'

Nenaglašeni kratki samoglasniki

- i ← i, kadar se ne reducira v /ɛ/ (za č ž š r j v /ə/) - kə'pi 'kipi', ži'vi (≈ žə'vi ≈ ž'vi) 'živi'
- ← e, kadar se ne reducira v /ɛ/ (za č ž š r j v /ə/) - či'žā:na 'čežana', pin'kā:lə (≈ pən'kā:lə) -a (s) 'nalivno pero'
- u ← vzglasnega u- - u'še:sə 'uho'
- ← vzglasnega o- (ostane tudi v obliki s predpono) - u'rè:xə, u'rā:lə, zu'rā:lə 'zorali'
- ← izglasnih v ali l v položaju za r - 'ča:ru 'deževnik', 'ba:ru 'brv', u'ma:ru 'umrl'
- ← izglasnih i + l in i + v s palataliziranjem predhodnega soglasnika (če je palataliziranje mogoče) - m'lą:t'u 'mlatil', 'xɔ:d'u 'hodil', p'lé:sn'u 'plesniv', sp'lé:sn'u 'splesnel', na'dušlu 'nadušljiv', z'bè:rčlu 'izbirčen', s'purčlu 'izbirčen |pri jedi|'
- ← izglasnega o + v tam, kjer razlikujejo zdrō'nikō (prid.) od zdrō'niku (rod. mn.) (tj. v zahodnem delu raziskovanega območja, predvsem pa v Bočni), 'pɔ:kru (≈ pək'rəɥ) pək'rəva (m) 'pokrov'
- ← /ev/ pred pripono -ca, -əc - 'le:stuca (≈ 'le:stvəncə ≈ 'lò:jtra) 'lestev' (← *lestevca), 'kɔ:zuc kə'zɔ:ca 'kozolec'
- ɛ ← izglasnega -e pri sam. s. sp. za c, l, n' (ki ne podaljšujejo osnove) - 'sɔ:ncɛ, 'pɔ:lɛ, zna'mjē:nɛ, 'za:rɛ 'zrnje'
- ← u, o, ə za palatalnim soglasnikom - 'luknɛ 'luknjo', pən'dɛ:lɛk 'ponedeljek', 'va:gnɛ 'ognju (daj. ed.)'
- ← izglasnega -je - 'lɛdɛ 'ljudje' (Kr, Ko; Bo ≈ 'lɛdjə), d'rɛgɛ 'drugje'

- ← ə v priponi -ək ne za č ž š r j b f – 'dè:dək 'možiček', 'lulək 'moški spolni ud', 'mucek 'mucek', pən'də:lək, 'mje:sək (otr.) 'meso', 'mjo:stək 'mostič', 'zizek 'sesek', ča'ta:rtək ≈ čə'ta:rtək -t'ka (Bo; Kr, Ko ≈ ča'ta:rtək ≈ čə'ta:rtək -tka), z're:zək -s'ka (Bo; Kr, Ko ≈ z're:zək -ska) 'zrezek', 'listək -t'ka (Bo; Kr, Ko ≈ 'listek -t'ka), 'jə:zək -a 'manjšalnica od jez'
- ← i v priponi -ika ne za č ž š r j b m v – mərma'ła:dəka (otr.) 'manjšalnica od marmelada', ž'va:dəka 'majhna žival', 'va:dəka 'vodica', pə'nudəka 'ženska, ki se ponuja', 'žiləka 'žilica', 'luləka 'žensko spolovilo', 'lizəka (≈ 'lizika), 'mizəka 'mizica', 'so:zəka 'solzica', 'kjo:zəka 'manjšalnica od koza'
- ← nenaglašenega i ne za č ž š r j – tə'si 'tiščí', 'žè:nən 'ženin', zə'dá:r 'zidar', 'ja:zək 'jezik', 'fə:rtək -- -- (prid., prisl.) 'gotov', 'lé:dək -- -- (prid., prisl.) 'neporočen, samski', 'kə:nək -a (m) '1. kralj |pri kartah|, 2. (slabš.) lenuh', sə'gurnə (≈ si'gurnə)
- ← prednaglasnega o, u za p – pə'le:j 'polaj', pə'lá:nc '1. Poljanec |prebivalec Poljan (pri Rečici ob Savinji)|', 2. prebivalec Polj, tj. Spodnje Savinjske doline', pəs'tjo:ta 'Pustota |ledinsko ime v Rovtu pod Menino|', pəs'tiła (≈ pəs'tiła) 'pustila', pə'lá:k (≈ pə'lá:k) 'Poljak', pəlo'n'á:k 'polovnjak |sod|', pə'nə:ca (redko; ≈ pə'nə:ca) (slabš.) 'posoda'
- ← prednaglasnega u za l – klə(n)'ča:uŋca ≈ klə(n)'ča:uŋca 'ključavnica', lə'be:zən 'ljubezen', lə'bé:nskə 'ljubenski, nanašajoč se na Ljubno ob Savinji', lə'bija 'Ljubija |kr. ime|', lə'di 'ljudi', lə'cija 'Lucija'
- ← nenaglašenega u – lə'sina ≈ lə'sine (≈ lə'sina ≈ lə'sine) 'jajčna, orehova lupina'
- ← prednaglasnega e – mə'xé:r 'mehur', mə'nó:j 'menoj', sə'bó:j (≈ sə'bó:j) 'seboj', tə'bó:j (≈ tə'bó:j) 'teboj'
- ← ponaglasnega, tudi izglasnega i – g'râ:bət, 'xó:dəm, 'mizə, p'ridə (≈ p'rit') 'pridi'
- ← o + j v 1. ženski sklanjatvi – s k'râ:və 's kravo' (in analogno tudi v 2. ženski sklanjatvi – z 'nite –, kjer je or. narejen po dajalniku)

ə ← ə – s'tje:bər, x'ła:pəc

- ← ə v skupini kət – kə'dɔ: (≈ g'dɔ:), kə'dɔ:r (≈ g'dɔ:r) 'kdor', kə'da:j (≈ g'da:j) 'kdaj'
- ← ə v priponi -ək, -ik za č ž š r j b f t (za ostale ni primerov) – 'zəbək ≈ 'zɔ:bək -a 'zobek', 'mā:čək -čka 'maček', kə'nɔ:fək ≈ k'nɔ:fək -fka 'gumbek', s'tɔ:lčək -čka, 'tɔ:rək -rka, 'nɔ:žək -a, 'pé:tək -tka, čə'ta:rtək ≈ ča'ta:rtək -tka (Kr, Ko; Bo ≈ ča'ta:rtək ≈ čə'ta:rtək -t'ka)
- ← i v priponi -ika za č ž š r j b m v (za ostale ni primerov) – 'lubəka 'ljubica', 'ribəka 'ribica', 'kò:rbəka 'manjšalnica od kurba', 'jā:məka 'jamica', 'ma:məka 'mamica', 'sɔ:vəka 'manjšalnica od sova', 'pužəka 'manjšalnica od punčka'
- ← o, ɔ – kə'ritə (≈ k'ritə) 'korito', zə'bɔ: (star.; ≈ 'zəbɔ) 'zob (rod. mn.)', vɛg'ɫɔ: 'vogalov', stə'lica 'stolica |priprava|', 'tjɛ:ɫək ≈ 'tjɛ:ɫək 'teloh'
- ← nenaglašenega u – ɫə'sina ≈ ɫə'sine (≈ lɛ'sina ≈ lɛ'sine) 'jajčna, orehova lupina', sə'sit (≈ 'sušət) 'sušiti', t're:bək, b'rā:tə, 'vinə 'vino (im., tož. ed.)', pə'sɔ:ba 'puščoba', (in)štrə'mjɛ:nt 'inštrument'
- ← prednaglasnega e – sə'sit ≈ sə'sət 'sešiti', sə'sit (prid.) 'sešit', sə'bò:j (≈ sɛ'bò:j) 'seboj', tə'bò:j (≈ tɛ'bò:j) 'teboj'
- ← izglasnega i za č ž š r j – 'tɔ:čə '1. toči (daj. ed.), 2. tolci', 'nɔ:žə 'noži', 'tišə 'tíšči', 'pjɛ:rə (≈ 'pjɛ:r) 'peri', 'vjɛ:rjə 'verjemi'
- ← izglasnih o, ɔ, u ne za palatalnim soglasnikom – 'žitə 'žito, žitu', m'ɫā:kə 'mlako'
- ← a – sə'mɔ:tɛžən (≈ sa'mɔ:tɛžən) 'samotežen', frən'cè:ta 'Franceta (rod. ed.)', 'çɛgən çɛ'gā:na 'cigan'
- ← o in a v končnicah -om in -am samostalniških sklanjatev – s'tɔ:ɫəm, 'krā:vəm
- ← nenaglašenega ɾ (v zvezi ə + r) – kər'tine ≈ kər'tina 'krtina', 'kò:kər 'kolikor'
- ← iz r + reduciranega i (v zvezi ə + r) – pər 'pri', pər'né:su 'prinesel'
- ← i – mək'ɫa:ɯš -ža 'Miklavž', nə'kò:l (≈ nɛ'kò:l) 'nikoli', məst'lé:rat ≈ məst'rè:rat (≈ məst'lé:rat ≈ məst'rè:rat) 'ministriati', cə'ril (≈ çɛ'ril) -ɫa 'Ciril', šmə'xé:ɯ ≈ šmɛ'xé:ɯ -ɫa 'Šmihel nad Mozir jem |kr. imel|', štər'na:jst (≈ štɛ'r'na:jst) '14'
- ← e – p'ɫəmən (≈ p'ɫā:mən) -mna (≈ pɫa'mé:na) (m) 'plamen'

- e || ẹ ← ponaglasnega e – 'pá:met 'pamet'
- ← prednaglasnih e, ẹ, ě – le'nũo:ba, les'nika ≈ leš'nika, le'vica ≈ leḡ'vica, ple'nica ≈ plẹ'nica, čre'pine (≈ čra'pine) 'črepinja, črepinje', reš'nica (≈ ras'nica), ceḡ'dit, le'se:n ≈ leḡ'se:n, sne'že:n ≈ sneḡ'že:n
  - ← istozložnega a + j – u'čé:re 'včeraј', 'deḡe(te) 'delaj(te)', 'de:leta 'delajta', 'duo:mẹ 'doma', meḡ'dá:č (≈ maj'dá:č) 'Majdač |gospodar v Krašah|'
  - ← prednaglasnega ə pred r – ẹerk'liu 'cmerav'
  - ← nenaglašenega ẹ – 'pá:met 'pamet', 'jəme (star.; i'mè:) 'ime'
  - ← e v samostalniški priponi -er (← -ar) – m'liner -neḡja 'mlinar', m'linerca -neḡce 'mlinarica'
  - ← eje (po kontrakciji) – 'vâ:rčne 'varčneje', u'biuḡe 'obilneje', 'vâ:rne 'varneje', 'niže 'nižje, niže' 'lušne ≈ 'lušne 'bolj prijetno', s'nâ:žne 'bolje' (pomene gl. pri stopnjevanju pridevnika, str. 101)
  - ← ə v pridevniški in samostalniški priponi -ək – 'lje:xek ≈ 'lje:gek -xka -ə 'lahek', g'ľâ:dek (≈ g'ľâ:dək) -tka -ə, 'tje:nek -nka -ə 'tenek', s'ľa:dek (≈ s'ľa:dək) -tka -ə, k'râ:tek (≈ k'râ:tək) -tka -ə, 'listek -t'ka (Kr, Ko; Bo ≈ 'listək -t'ka), 'tõ:nček -a 'Tonček', f'ra:nček ≈ (star.) f'râ:nček -a 'Franček', 'a:tək -a 'atek'
  - ← i v samostalniški priponi -(n)ik – 'kõ:tnek 'kočnik', 'kõ:čnek 'zajčnik |hlevček|', 'za:jčnek 'zajčnik |hlevček|', 'fičnek 'denar majhne vrednosti', 'a:jdnek 'ajdov kruh'
  - ← ponaglasnega a za í, ń – k'râ:le, 'zje:mle 'zemlja, zemlje', 'kũo:ne 'konja, konje', kærtine (≈ kærtina) 'krtina' (← krtinja), 'sa:rne '1. srna (← srnja), 2. srne', 'pje:let 'peljati'
  - ← izglasnega ẹ pri sam. s. sp. ne za č ž š r j – s've:ne (s) 'svinja, svinje', 'ka:ce 'mačè', 'žrje:be 'žrebe', 'tje:le 'tele'
  - ← pred- ali ponaglasnega o – te'bâ:k 'tobak', 'põ:vędne -e (ž) 'povodenj', 'põ:vej 'povoj', 'vę:sek (≈ vę'sũo:k) 'visok', peḡ'lõ:na 'Polona', geḡ'fiu 'goljufiv'
  - ← pred- ali ponaglasnega a – maḡe'dâ:m (≈ maka'dâ:m) 'makadam', 'gõ:leš -ža 'golaž', teḡ'jâ:nka '1. Italijanka 2. italijanka |pasma kokoši, puška|'

- ← i - e'ne:kcija 'injekcija', vare'kina 'varikina', be'tumen 'bitumen', de're:ktor 'direktor', z de're:ktne 'hitro, brez obotavljanja, naravnost |iti, priti|', ube'ra:unek 'obiralnik', re's'ke:rat 'riskirati'
- o ← istozložnih o + w, o + l, a + w, a + l (lahko tudi pred priponami, v katerih prihaja do redukcije) - bro'nica 'borovnica', gl'ot'nik 'glavnik', g'lé:dō 'gledal', 'lâ:stōka 'lastovka', 'kukoča 'kukavica', s'ma:rkōc 'smrkavec', fo'sa'rit 'nevoščljiv', fo'lé:rat (≈ fau'lé:rat) 'favlirati', fo'le:ncat (≈ fau'le:ncat) 'lenariti', zron (≈ zraunə) (predl.) 'zraven', fo'sija '1. nevoščljivost, 2. drobnocvetni rogovilček |njivski plevel|', ka'ruzōna 'koruzna slama', 'žā:gōna 'žagovina', 'dé:lōn -a -ə 'delaven', de'žō:n -a -ə 'deževen', mro'lišə (≈ mrau'lišə) 'mravljišče', ro'nina ≈ rau'nina 'ravnina', zdro'nikō 'zdravnikov (rod. mn.; prid.)', b'rā:tō 'bratov (rod. mn.; prid.)' (v zahodnem delu raziskovanega območja, sploh pa v Bočni, razlikujejo b'rā:tō -va -ə (prid.) in b'rā:tu (rod. mn.)) (prim. tudi bol'niška 'bolniški dopust', kar pa je novejša izposojenka)
- ← e + l - čeb'ō'nā:k (Kr, Ko; Bo ≈ bečō'nā:k) 'čebelnjak'
- ← o pred raznozložnim /v/ v ponaglasnih zlogih - 'jā:lōva, 'tinčkōva 'Tinčkova' (pri nekaterih govorcih je fakultativna varianta z a - 'tinčkava)
- ← prednaglasnega e - ubroz'lina (≈ ubraz'lina) 'obrezlina'
- ← prednaglasnega ve - žop'le:nka (≈ žap'lenka) 'žveplenka'
- ← o v novejših besedah, kjer ni prešel v ə - proğ'rā:m, vōdō'vō:t 'vodovod'
- a ← a - mar'tinček, g'lé:daša, la'pux 'lapuh'
- ← e, e, e v položaju za č ž š r j - čra'pine (≈ čre'pine) 'črepinje, črepinja', 'tō:ča 'toče, toča', 'gō:ša -a (ž) 'gozd' (← gošč-), 'va:rax 'oreh', 'rō:ža -a (ž) 'roža', 'ma:ča 'mače', 'peša 'pišče', 'jō:ža 'Jože (m, im. ed.), 'jō:ža 'Joža (ž)', 'inža 'Inže |os. ime|' (← Janez), ša 'še', 'jā:mšak 'jamski les'
- ← o pred raznozložnim /v/ v ponaglasnih zlogih - ma'cé:snava 'macesnova', 'be:ndava 'Bendova' (običajni refleks je o - 'be:ndava)

- ← o v posameznih primerih akanja – 'va:trak 'otrok', p'râ:prat 'praprot', kļa'buk 'klobuk', ļa'pâ:r 'lopar', 'ļa:par 'lapor', da'mo: 'domov', ka'ruza 'koruza', gļa'buč 'plešast' (← *golobuč), k(ə)ļa'riža 'kolesnica' (← koloriža), pa'tò:nka (≈ pə'tò:nka) 'potonika'
- ← prednaglasnega ve – žap'le:nka (≈ žop'lenka) 'žveplenka'
- ← e v posameznih primerih – mṛma'ļa:da 'marmelada', mar'çē:des -za 'mercedes', ca'pin 'cepin', 'cimat 'cimet', 'žâ:mat 'žamet', mar(ə)'kâ:nka ≈ mari'kâ:nka (≈ (a)mer'kâ:nka ≈ (a)mēri'kâ:nka) '1. Američanka, 2. amerikanka |izseljenka, riba, žagal', ad'na:jst 'enajst', bata'rija (Bo; Kr ≈ bat'rija) 'barterija'
- ← e v nikalnici ne – na
- ļ
- ← eļ iz li, eí – 'mṛo:dļte <vel.> 'molite', 'rudļ 'Rudelj'
- ← l za [u] v istem zlogu – 'pa:uļ (≈ 'pa:ul) 'Pavelj', 'ma:uļ (≈ 'ma:ul) 'gobec |prežvekovalcev|'
- ← eļ iz eí – 'mikļņē 'Mikeljni |hišno ime v Krašah|', pē'cikļ 'kolo'
- ṁ
- ← əm, om, am – 'niṁ 'niseṁ', sṁ 'sem <1. os. ed.>', bṁ 'bom', z'me:rṁ 'zmerom', tṁ 'tam'
- ņ
- ← en iz pred- ali ponaglasnega ni – ṅ'kò:l (≈ nə'kò:l ≈ ne'kò:l) 'nikoli', pə'mé:kṅļa 'premaknila', pə've:zṅļa 'poveznila', 'bò:lṅca 'bolnica', s'tjē:kṅ (≈ s'tjē:kņē) 'stakni', 'sò:nčṅca 'sončnica', 'čičṅt' (otr.) 'sesti'
- ← en iz e – 'me:sṅc 'mesec'
- ← l po diferenciaciji (ṅl ← ll) – 'misṅlē (≈ 'mislē) 'mislili'
- ← ponaglasnih en, əm – 'nâ:radṅ 'pripravljen', 'niṅ 'niseṁ', sṅ 'sem', 'va:gṅ' 'ogenj', 'žâ:ļastṅ, ka'ruzṅ 'koruzen'
- ← nə iz prednaglasnega no – ṅ 'in', ṅ'bjē:dṅ 'nobeden'
- ← əm iz am – tṅ 'tam'
- ŗ
- ← ər iz pred- ali ponaglasnega ra, ro, ru, or, ur – 'e:nkr̥t, 'xitŗ <prisl.> 'hitro', dr̥'bit (≈ drə'bit ≈ d'ruo:bēt) 'drobiti', dr̥'ga:č 'drugače', bŗc'lâ:n 'porcelan', kŗbē'rija 'kurbarija', kŗ'jâ:va 'kurjava'
- ← ər iz prednaglasnega ar – mṛma'ļa:da 'marmelada', kŗ'bit (≈ kar'bit) -a 'karbid', pŗ'tija (≈ par'tija) 'delovna skupina', xŗ'puna (≈ xar'puna) 'harpuna', gabŗ'de:n

- 'gabarden', mṛ'kâ:c(i)ja 'markacija', nṛ'kõ:za (≈ nar'kõ:za) 'narkoza', 'kõ:kṛskę (≈ 'kõ:karskę) 'kokar-ski', sṛ'dina (≈ sar'dina) 'sardina'
- ← ər iz pred- ali ponaglasnega ṛ – 'šudṛ 'gramoz', dṛ'võ:jə 'drva (skupno ime)', strṛ'žaj 'stežaj'
  - ← ər izprednaglasnega ri (v predponi pri-), ru – kṛs'tina (≈ kris'tina) 'Kristina', bṛ'gita (≈ bri'gita) 'Brigita', ṛ'tine (≈ rə'tine) 'ritina |del debla|', pṛ'võ:šət, dṛ'ga:č 'drugače', dṛ'gõ:t 'drugod'
  - ← ər iz ə – tṛma'čit se (≈ mra'čit se) 'mračiti se'

Soglasniki

Zvočniki

Zvočniki so nastali iz enakih glasov v izhodiščnem sistemu, poleg tega pa:

- v ← w
- ← l, če ni bil pred samoglasnikom ali j
  - ← predpanskega u – u'bęt 'ubiti'
  - ← iz proteze pred prvotnimi o, ɔ, i – 'va:bnęga, 'va:bnę 'obenj, obnjo', 'va:ča 'va:ča 'oče, očeta', 'va:pṛt 'odpreti', 'va:gən' 'ogenj', 'va:gṛc 'ogrc', 'va:jstər 'oster' 'va:kne 'okno', 'va:kə 'oko', 'vəmatən 'omotičen', 'va:n (≈ 'un') (star.) 'on |v poudarjalni vlogi|', 'va:rat 'orati', 'va:rax 'oreh', 'va:sa 'osa', 'va:sc 'osat', 'va:su 'osel', 'vəsəm 'osem', ub 'va:smėx 'ob osmih', 'va:stat 'ostati', 'va:tək 'Otok |zaselek Bočnel', 'va:trak 'otrok', 'vəbəlč 'oblič', 'vəčəm 'očim', 'vədər 'oder', 'vəfnat (≈ 'va:pərt ≈ utp're:t) 'odpreti' (← n. öffnen), 'vəfər 'cerkveno darovanje' (← n. Opfer), vəd 'od |v počasnem govorjenju|', 'vələ 'olje', 'vərənga 'način' (← n. Ordnung), 'vərgnę ≈ 'vərəngę 'popolnoma, zelo, v veliki meri', 'vərgle 'orgle', 'vəržax 'vzrok' (← n. Ursache), 'võ:zək (Kr, Ko) ≈ 'võ:zek (Bo) 'ozek', vər'le:up 'dopust' (← n. Urlaub), 'vəš 'uš', u'vęt 'uiti'
  - ← b pred š – 'na:uš (≈ 'na:bəš) 'ne boš'

- ← j – zaʊ'vivat -ə̃m (≈ za(ʊ)'vijat -ə̃m) 'zavijati |z vozi-
lom|' (← zaovijati), pə'bivat -ə̃m (≈ pə'bijat -ə̃m) 'po-
bijati', na'vivat -ə̃m (≈ na'vijat -ə̃m) 'navijati'
- j
- ← kot prehodni j – 'va:jstər 'oster', ujst'rina 'ostrina',
'pò:jst'ɔ (≈ 'pò:st'ɔ) 'postelja', 'pa:jsjə 'pasji',
pəjs'jâ:k ≈ pajs'jâ:k 'pasja uta', 'pa:jsa 'pesa',
f'le:jštər 'obliž' (← n. Pflaster), pat'nò:jštər (≈
pat'nò:štər) 'rožni venec |priprava|' (← pater noster),
pra'na:jškvat (≈ pra'nâ:šat) 'prenaša ti', pra'va:jškvat
(≈ prə'vâ:žat) 'prevažati', 'bɛ:jžat bɛ'žim 'bežati',
aj'dijɔ (posam.; ≈ a'dijɔ) 'adijo', 'pò:jšpən ≈ (posam.)
'pò:jšmən 'pušpan', 'na:jgəl 'nagelj', 'ujzda (≈ 'uzda)
- ← iz proteze pred prvotnim i, e – 'jət 'iti', 'jədə
'pojdi' (← idi), 'jəte 'pojdite', 'jəmet 'imeti', 'jəmə
≈ 'jəm' 'imej', 'jəme (star.; ≈ i'mè:) 'ime', 'jəgla (≈
'šivanka ≈ ši'vâ:nka ≈ šə'vâ:nka ≈ š'vâ:nka) 'igla',
'jəgrat se 'igrati se', 'jərxast 'irhast', 'jəskra (pri
starejših govorcih) 'iskra', 'jəsɛx 'kis', 'jərp -ba
≈ 'ja:rp -ba 'dedič' (← n. Erbe), 'jərbat 'dedovati',
'ja:dən 'eden', 'ja:na 'ena'
- ← iz proteze pred a – ja'mjɛ:rka (≈ (a)'mjɛ:rka ≈ a'mjɛ:-
rika) 'Amerika'
- ← ŋ – ka'məjə (Kr, Ko; Bo ≈ ka'mənɛ) 'kamenje'
- ← l – 'jɛ:ʊkɔp'fâ:st 'lepilni obliž' (← levkoplast)
- l
- ← l pred sprednjimi samoglasniki, pred soglasniki in v
izglasju (izjeme gl. pri distribuciji zvočnikov – /l/)
- ← primarne skupine tl, dl pred sprednjimi soglasniki; v
opisnem deležniku, kjer je skupina ohranjena, je t
(lahko) analogično zamenjan z d – 'vile 'vile', 'šəle ≈
'šile 'šila', 'le:tvə 'dleto', 'pâ:dle 'padli',
pə'mjɛ:dle 'pomedli', sp'ljɛ:dle ≈ sp'ljɛ:tle 'spletle'
- ← gl -'lɛ:(te) 'glej(te)'
- ← n (v zvezi m + l) – 'kâ:mlik (Bo, posam.; ≈ 'kâ:mnik)
'Kamnik', 'jâ:mlik (Bo, posam.; 'jâ:mnik) 'Jamnik |gos-
podar v Florjanu nad Gornjim Gradom|'
- ← n pred m – 'a:ʊgəl'mâ:s -a 'mera na oko' (← n. Augen-
maß), 'rɛ:gəl'mâ:ntɛl -na 'dežni plašč' (← n. Regenman-
tel)
- ← r – p'lò:ba (posam.; ≈ p'rò:ba) 'pomerjanje |nedokonča-
nega oblačila|' (← n. Probe)

- ł ← l pred nesprednjimi samoglasniki (izjeme gl. pri distribuciji zvočnikov - /l/)
 ← primarne skupine tl, dl pred nesprednjimi soglasniki - 'šəłə ≈ 'šiłə 'šilo', 'pá:dłə (prim. povedano pri /l/)
- m ← ɔ (v zvezi ɔ: + m) - 'pɔ:mpək (≈ 'pɔ:ɔpək ≈ 'jó:žək) 'popək |na trebuhul'
 ← n (v zvezi m + s) - naza're:mskə (≈ naza're:məŋə) 'nazarenski' (v zvezi 'jəzəs naza're:mskə)
- n' ← ń (v položaju pred sprednjimi samoglasniki se palataliziranost v gradivu ne označuje) - 'niva, 'va:gən', 'sa:rne 'srna', kər'tine 'krtina', łə'šine ≈ lə'šine (≈ łə'šina ≈ lə'šina) 'jajčna, orehova lupina' (zadnji trije primeri z naslonitvijo na pripono -(i)nja)
 ← n (po redukciji) - 'un' (≈ 'unə) 'on (os. zaim.)'
- n ← ń - 'jəšpran 'ješprenj', š'kò:rən (≈ š'kò:rənc) 'ško-renj', 'kuxənske 'kuhinjski', k'râ:nc 'Kranjec', k'râ:nskə 'kranjski'
 ← m - 'sə:n'svətə (ž, m mn.) 'vsi sveti |1. novembra|' (← *кѣ-вѣсѣмѣ-свѣтыжимѣ - Ramovš 1924: 88), 'sè:dənkə (≈ sè:dəmkə ≈ sɛd'mica) 'sedmica', 'vəsənka (≈ 'vəsəmkə ≈ us'mica) 'osmica', 'kò:len'kišta 'zaboj za premog' (← 'kò:ləm -lma (m) 'premog' + 'kišta 'zaboj')
 ← mn - 'sè:dənd'va:jst' '27', vəs'najst '18', vəsənd'va:jst' '28', s'pɔ:net 'spomniti'
 ← b pred č - kłən'čič 'klobčič'
 ← /v/ pred f - š'ra:nf (Bo; Kr, Ko ≈ š'ra:ɸ) -a 'vijak'
 ← l - k'né:bəl 'kembelj' (← n. Klöppel)

Nezvočniki

Nastali so iz enakih glasov v izhodiščnem sistemu, poleg tega pa:

- b ← v - 'gužba (≈ 'gužva) 'gneča', 'bâ:ta (star.; ≈ 'vâ:ta) 'vata', 'sə:rbus (medm.) 'servus', 'bɛ:š -a (m) (Ko) 'perilo' (← n. Wäsche, sh.(?) veš), 'bɛ:kslet -əm ≈ bɛks'lâ:m (≈ mɛ'n'â:vat) 'menjavati'

- ← p – bɾç'lân 'porcelan', šk'rəbəc -pca 'škripec'
 ← d – g'ruBa 'gruda'
- c ← s pred v – c'vé:dər 'sveder', c'vɔ:ra 'svora'
 ← s (v zvezi səs) – s'cé:rət 'sesiriti'
 ← s – cəkɾ'lin ≈ cəkɾ'lin 'saharin', cənk'rè:t ≈ cənk'rè:t
 'stranišče'
- č ← t
 ← t̃ pred l – za'pənčlet 'zapentljati, zaplesti |nit,
 vrv(co)|'
 ← ž (v zvezi ž + v) – č'vé:čət 'žvečiti', učvək'lina (≈
 'čik) 'prežveček'
 ← š – va'ručka 'varuška'
 ← šč – sła'čica (≈ slaš'čica) 'sladica', slač'i'čâ:rna (≈
 slašči'čâ:rna) 'slaščičarna'
 ← c (v zvezi čm) – č'mɔ:kat 'cmokati'
 ← c – 'dɛ:učkɛ 'delški, nanašajoč se na Delce |zaselek
 Bočnel'
 ← d + s, t + s, k + s – xra'va:čkɛ 'hrvaški, hrvatski',
 spəm'la:čkɛ 'spomladanski', sɔ'da:čkɛ 'vojaški',
 fab'ričkɛ 'tovarniški', zad'rɛ:čkɛ 'zadrečki', š'ma:rčkɛ
 'šmarški, nanašajoč se na Šmartno ob Dreti'
- d ← b – 'gâ:dɛt se 'gabiti se', u'gâ:dən 'ogaben'
 ← g pred l – d'le:n (posam.; ≈ g'le:n ≈ g'liɛ:n) 'glen',
 ra:jks'nɛ:dɫ -na (≈ pɾ'tiskɔc) 'risalni žebliček' (← n.
 Reißnagel)
 ← t – 'ré:grat -da 'regrat'
- f ← g pred t – 'nɔ:ft 'noht'
 ← x pred t – 'buftɛl 'buhtelj', 'žje:ftar (posam.; ≈
 'žje:xtar) 'žehtar'
 ← x – 'bufɲt' 'buhniti', 'fâ:raf 'župnišče', 'fè:rtaf (≈
 'fè:rtaf) 'predpasnik', š'la:uɸ '1. gumijasta cev, 2.
 zračnica' (← n. Schlauch)
 ← b – š'ra:uɸ (Kr, Ko; Bo ≈ š'ra:nf) -a 'vijak'
- g ← d pred n, če d ni bil analogično vzdrževan – g'nâ:r
 'denar', g'nâ:rən 'bogat, pri denarju'
 ← d pred l – g'lé:sən (≈ d'lé:sən) 'dlesen', 'pɛ:ngəl -na
 'nihalna krožna žaga' (← n. Pendel), š'vinglet -ɛm (≈

- p'ļõ:nkat) 'prepisovati |v šoli|' (← n. schwindeln 'slepariti'), g'rę:gļca 'venec iz hrastovih, gabrovih ali brezovih trt, s katerim je na splavu vesovnik pritrjen na stožir' (← *gredljica)
- ← k ali g - 'lĳe:gek (≈ 'lĳe:xek) 'lahek', 'mĳe:gek (≈ 'mĳe:xek) 'mehek',
- ← k pred r - gra'gul (≈ kra'gul) 'kragulj', g'ruška 'hruška', gra'de:nca 'kredenca'
- x
- ← k ali g pred t ali k - 'mĳe:xka 'mehka' (toda 'mĳe:gek ≈ 'mĳe:gek), 'lĳe:xka 'lahka' (toda 'lĳe:gek ≈ 'lĳe:xek) 'lahek', 'ļa:xt 'komolec', 'dõ:xter -erja 'zdravnik', 'nę:xterne (≈ tę 'ja:nę) 'nekateri' (← *nekaterni)
- ← k - x'må:ļə 'kmalu'
- ← g v posameznih primerih - 'bõ:x <medm.> (toda 'bõ:k 'būo:ga <m>) 'bog', bõx'ļõ:nę 'boglonaj', (g'rė:gęc) g'rė:xca 'Gregec |gospodar v Krašah|'
- ← t - prõx 'proti'
- k
- ← tj v primerih, ko skupina tj ni bila analogično vzdrževana - 'ke:dən 'teden', t'rė:kę 'tretji', t'rė:kič 'tretjič', naprõ:kę 'naproti'
- ← t pred l - k'li (≈ t'li) 'tli <3. os. ed.>', fe'zę:kəl (≈ fe'zę:tęl) -na 'moška nogavica', 'na:kle (≈ 'na:tle) 'na tla', 'šinkler '1. konjač, 2. mučitelj' (← n. *Schindler?), 'punkəl -na 'cula, sveženj' (← n. Bündel), 'šinkəl -na 'skodla' (← n. Schindel), 'fė:rkļc 'četrtina' (← n. Viertel), 'furklņę <m mn.> 'norčije' (← n. Vorteil), 'ļõ:x'pa:jkəl -na 'dolbilo |ozko dleto|' (← n. Lochbeitel), 'pā:nkəlc 'trak' (← n. Bündel), 'pā:rkəl -na '1. parkelj |spremljevalec Miklavža|, 2. Parkelj |gospodar v Pustem Polju|' (← kor.n. partl 'parkelj |spremljevalec Miklavža| - Lexer 1862: 17), 'ra:jkəl -na (← n. Reitel), 'šā:rkəl -na 'šarkelj'
- ← t - p'rõ:kę <prisl.> 'nasproti', p'rõ:kņca 'manjša sekira' (← protnica - Plet II: 355), nap'rõ:kę 'naproti', 'kisona 'veje tise' (← tisovina), škər'nicęl -na 'škrnicelj' (← n. Stanitzel)
- ← x - 'tĳe:ļək (≈ 'tĳe:ļəx) -a 'teloh', t'rā:kter (≈ t'rā:xter) -erja 'lijak' (← n. Trachter), fļak'nūo:ba (≈ fļax'nūo:ba) 'odprt, navadno raven svet (v gozdu)'
- ← p - kən'tõ:fəl -na (≈ natę'kā:č) 'natikač' (← pantofelj)

- p ← b, predvsem v izposojenkah iz nemščine – pras(:)'ka:rbe 'brez skrbi', pe'ra:jt (neskl. prid.) 'pripravljen' (← bereit), 'pø:rma'šina 'vrtalni strojček' (← Bohrmaschine), 'pø:štap -ba (≈ 'ča:rka) 'črka' (← Buchstabe), p'ræx ≈ p'rux p'ruxa '1. kamnolom, 2. kila' (← Bruch), 'pø:nk ≈ 'xø:bæl'pø:nk (≈ 'vé:rštat) 'skobeljnik |miza|' (← (Hobel)bank)
- ← k – k'lupa (≈ k'luka) 'kljuka |priprava na vratih, oknih|', k'lupca (≈ k'lukca) 'ščipalka |za pripenjanje perila|'
- s ← c – sekə'lå:r 'cirkularna, krožna žaga'
- š ← št
- ← s pred k, t v posameznih primerih – š'kò:rja (≈ (nov.) s'kò:rja) 'skorja', šk'rine (≈ (nov.) sk'rine) 'skrinja', škər'ļup (≈ (nov.) skər'ļup) 'prhljaj', š'tå:pænca ≈ š'tå:pa (≈ stəp'nica) 'stopnica'
- ← st – 'na:jšænca 'najstnica', d'rò:t'pè:ršna 'žična ščetka' (← n. Drahtbürste)
- št ← št – d'ruštne (≈ d'rušne) -e (ž) 'družčina, družba', 'kå:šta 'kašča', š'tigļc 'lišček'
- t ← k – 'pò:ltna (≈ 'pò:lknā) (ž) '(na)oknica'
- ← pt – 'tęč 'tiča '1. ptič, 2. moški spolni ud', 'tica (čustv.) 'zvita ženska'
- ž ← z – p'rå:žænčæn 'prazničen', u'jəžan (del. na -n k u'jəžət ≈ uje'zit 'ujeziti') 'jezen'
- ← z, š v izposojenkah iz nemščine – 'žå:gmeštər -tra 'žagarski mojster', g'la:š g'ļå:ža 'kozarec' (← Glas), 'župa 'juha' (← Suppe), 'riža 'drča' (← Riese), 'ra:jš -ža 'riž' (← Reis), 'ža:jfa 'milo' (← Seife), 'žænft 'sok |iz stisnjenih malin ipd.|' (← Sanft), 'žè:sļ -na 'lesen stol z naslonjalom' (← Sessel), ž'n'ura 'vrvcā' (← Schnur), ž'lje:xt (neskl. prid., prisl.) 'hudoben' (← schlecht), ž'nå:bļa 'ustnica' (← Schnabel), ž'nider -erja 'krojač' (← Schneider), ž'ļa:k ž'ļa:ka ≈ ž'ļa:ka 'kraj, mesto |del zemeljske površine|' (← Schlag)

IZGUBA GLASOV

Samoglasniki

Samoglasniki se največkrat zgubijo v nenaglašenem položaju ob zvočnikih:

i → Ø

- pri glagolu v nedoločniškem obrazilu – 'videt 'videti'
- pri glagolu kot pripona (v nedol. fakultativno) – 'kurt (≈ 'kurət), 'kurła, 'mé:rt (≈ 'mé:rət) '1. meriti, 2. miriti', 'mé:rlę, 'nųo:st' (≈ 'nųo:sęt), u'žię:nt' (≈ u'žię:nęt), 'bę:lt (≈ 'bę:lęt), 'kupt' (≈ 'kupęt), 'rò:jle (Bo; Kr, Ko ≈ rə'jile) 'rojile (3. os. ž. sp. mn.)'
- pri glagolu kot sedanjiška pripona (v mn./dv. sed.) – 'kurmə, 'kurte, 'kurjə, 'kurma, 'kurta; 'vič (≈ 'vidęš) 'vidiš', 'vičte (posam.; ≈ 'vit:e) 'vidite' (če bi zaradi izpada nastala težko izgovorljiva soglasniška skupina, se zvočnik v njej silabemizira – 'misłte)
- pri glagolu kot velelniška pripona (v ed. fakultativno) – p'rim' (≈ p'rimę) 'primi', p'rimte, p'rimta, p'rim:ə 'primimo'
- pri pomožniku (fakultativno) – b' (≈ bę) 'bi', s' (≈ sę) 'si (1. oblika glagola biti za 2. os. ed., 2. naslonska oblika od sebi)', 'na:p' (≈ na:bę) 'ne bi', 'nis' (≈ 'niseę) 'nisi'
- pri pridevniku se izgublja drugi i v or. mn. (kar pa lahko imamo za posplošitev po daj.) – m'ła:dęm – oz. prvi i v or. mn. v končnici, ki jo govorijo starejši m. in ž. sp. – m'ła:d'mę
- pri kazalnem zaimku – 'tət' ≈ 'tęt' (≈ 'tətę ≈ 'tętę) (kaz. zaim. m. sp. ed.) 'ta', 'tist' (≈ 'tistę) 'tisti'
- pri osebнем zaimku, in sicer pri posameznih stranskosklonskih oblikah (fakultativno) – 'mən' (≈ 'mənę), m' (≈ mę), 'tjē:p' (≈ 'tjē:bę), t' (≈ tę), 'sjē:p' (≈ 'sjē:bę), s' (≈ sę) 'si' – in pri obliki 'un' (≈ 'unę) 'oni' ('nəm itd. v or. mn./dv. je pač posplošitev po daj.)

- v nekaterih prislovih – 'čâ:s' (≈ 'čâ:sɛ) 'včasih', (za)'dɥo:st' (≈ (za)'dɥo:stɛ), p'rɛc' (≈ p'rɛcɛ) 'precej', 'kɔ:t' (≈ 'kɔ:t) (prisl.) 'kod', 'gɥo:r' 'gori', 'dɥo:l' 'doli', 'tut' 'tudi', ŋ'kô:l (≈ ŋ'kô: ≈ nə'kô:(l) ≈ nə: kô:l) 'nikoli'
  - v priponah -ica, -ika, -ina, -inja, -ija pri nekaterih samostalnikih – 'kukɔca' 'kukavica', g'ɫa:ɥca, d'ruzgɛlca 'naprava za drozganje', sm'rè:kca, 'buc'ka, 'mic'ka 'Micka', 'mò:t'ka, s'rɔ:t'ka '1. manjšalnica od sirota, 2. sírotka |tekočina|', ka'ruzɔna 'koruzovina', sɔ'da:šne 'vojaščina', d'ruštne ≈ d'rušne 'družčina, družba', 'južna' 'južina, kosilo', s'rɔ:šne 'siromaštvo', 'kuxne' 'kuhinja', kə'mè:dja kə'mè:di (ž mn.) 'neprijetnosti, težave', kɫa'fɔ:nja (≈ kɫa'fɔ:nija) 'kolofonija' (v nekaterih besedah pride do palatalizacije po izpadu i (← -ika, -ija) – 'pâ:c'ka 'packa', 'gɔ:s'ka (≈ 'gɔ:ska) 'goska', pra'cé:s'ja 'procesija'
  - v posameznih besedah – ž'vâ:t ž'va:dɛ (ž) 'domače živali (skupno ime)', s'rɔ:ta 'sirota', š'vâ:nka (≈ šə'vâ:nka ≈ ši'vâ:nka) 'igla', (a)mer'kâ:nka (≈ mar(ə)'kâ:nka ≈ mari'kâ:nka ≈ (a)meri'kâ:nka) '1. Amerikanka, 2. amerikanka |izseljenka, riba, žagal', 'mje:rka (≈ a'mje:r(i)ka ≈ ja'mje:rka) 'Amerika', s'mé:tna (≈ s'mè:tana) 'smetana'
- a → Ø
- mer(i)'kâ:nka ≈ mar(ə)'kâ:nka ≈ mari'kâ:nka (≈ (a)mer'kâ:nka ≈ (a)meri'kâ:nka) '1. Amerikanka, 2. amerikanka |izseljenka, riba, žagal', 'mje:rka (≈ a'mje:r(i)ka ≈ ja'mje:rka) 'Amerika', s'mé:tna (≈ s'mè:tana) 'smetana'
- e → Ø
- 'bɔ:l (≈ 'bɔ:lɛ) 'bolje', van'gè:li ≈ van'gè:lɛm (≈ ɛvan'gè:-li) 'evangelij', bat'rija (Kr; Bo ≈ bata'rija) 'baterijski vložek'
  - v izposojenkah iz nemščine – g'rəšt ≈ (nov.) g'rušt -a 'leseno ostrešje' (← Gerüst), g'vinet 'zmagati' (← gewinnen), g'vje:r ≈ g'vé:r 'orožje' (← Gewehr), k'sixt 'obraz' (← Gesicht), k'sajt (≈ kə'ša:jt ≈ k'sajtən ≈ kə'ša:jtən -tna -ə) (neskl. prid., prisl.) 'pameten' (← gescheit), k'se:ft 'posel' (Geschäft)
  - pri pridevniku – s'tâ:rga 'starega', s'tâ:rmə 'staremu'

● s'ja:t ≈ s'jâ:t 'sejati |seme|'

ę → Ø

● 'pa:jk (≈ 'pâ:jɛk ≈ 'pâ:jak) 'pajek', d'va:jst' '20'

ə → Ø

● pri samostalnikih v končnici -əc za zvočniki in za s - 'za:jc, 'pa:ɥc 'palec', 'sâ:mc, k'łâ:nc, 'nɥo:rc, 'ba:ɥc 'bavbav', k'riɥc 'južni veter', p'râ:sc 'prasec', mɥ'jâ:sc 'merjasec'

● pri samostalnikih v končnici -ək (neobvezno) - 'sê:rk 'sirek' (toda 'sê:rək -a 'manjšalnica od sir', 'tɥo:rk (Bo; Kr, Ko ≈ 'tɥo:rək), 'curk 'curek', u'pâ:nk 'opanek', 'da:ɥk 'davek'

u → Ø

● s'rɔ:ɥ (≈ s'rɔ:) s'rɔ:va -ə 'surov', k'vɥe:rt(a) (≈ kə'vɥe:rt(a)) 'kuverta'

● v glagolski priponi -uje(-) - ('vê:rvat) 'vê:rjam 'verujem'

o → Ø

● 'le:c 'letos', 'lɛ:čnɛ 'letošnji', zat'rɛ: (≈ za'tɔ:) 'zato-(rej)', k'ritə (≈ kə'ritə) 'korito', (v zvezi z j) s'tim (≈ stə'im ≈ stə'jim) 'stojim', 'bim se (≈ bə'im se ≈ bə'jim se) 'bojim se'

● k (≈ kə) 'ko', zrɔn (≈ zraɥnə) (predl.) 'zraven' (← *zravno), 'vâ:rvat -rjam 'pestovati'

● g'łɔ:p (≈ gə'łɔ:p) -ba 'golob', kłā'riža (≈ kəłā'riža) 'kolesnica', kłā'bâ:r (≈ kəłā'bâ:r) 'kolobar', 'kłā:vəs 'kolo-voz', kłā'fɥo:xter 'šaljivec', kłā'fɔ:nja 'kolofonija', kra'bâ:č 'korobač'

ȷ → Ø

● 'jâ:pka '1. jablana, 2. jabolko'

Soglasniki

Zvočniki

j → Ø

● 'pɛ:dɛ 'pojdi', 'pe:ma 'pojdiva', mɛ'nik 'mejnik', bə'žá:st 'božjast', kə'ra:žən 'pogumen', 'zutɾɛ 'zjutraj', stə'im (≈ stə'jim ≈ s'tim) 'stojim', bə'im se ≈ 'bim se (≈ bə'jim se) 'bojim se'

● za i v izglasju ali pred soglasnikom pri sam. m. sp. v im. ed., pri sam. ž. sp. v rod. mn. in pred prid. pripono -ski – š'tudi, 'mɔ:rɸi, 'ki 'kij', van'gɛ:li (≈ van'gɛ:lɛm ≈ ɛvan'gɛ:li) 'evangelij', 'juli, 'juni, aʎu'mini, tɛlɛ'vizi, š'tudiskɛ 'študijski dopust', 'juniskɛ

● za naglašenim è: v izglasju ali pred soglasnikom – sɛg'rɛ:(te) 'segrej(te)'

l → Ø

● ŋ'kò: (≈ ŋ'kò:l) 'nikoli', 'dɥo: (≈ 'dɥo:l) 'dol(i)', 'pɥo: (≈ 'pɥo:l) 'potem', u'tâ:r (≈ ul'tâ:r) 'oltar'

ʎ → Ø

● za u na koncu besede – u'bu 'obul', sɛ'zu 'sezul', 'čɛbu čə'buʎa ⟨m⟩ 'čebula'

í → Ø

● 'čɛ:špa 'češplja'

m → Ø

● s'pɔ:net 'spomniti', vɛs'na:jst '18'

n → Ø

● u'dé:n 'ondan, zadnjič', ma'sɛ:ta ≈ ma'sɛ:t(n)a (≈ man'sɛ:t(n)a) 'manšeta', mɛni'gitis (≈ (nov.) mɛnin'gitis) 'meningitis'

r → Ø

● 'gɥo: (≈ 'gɥo:r) 'gor(i)', 'ka: (≈ 'ka:r) 'kar', s'kɥo: (≈ s'kɥo:r) 'skoraj', 'žix (≈ 'žixɛr) (v zvezi 'žix 'dâ:š 'smeš dati'), kəm'pɛ:r (≈ krəm'pɛ:r) 'krompir', 'mâ:trat (≈ 'mâ:rtrat) 'mučiti'

v → ǫ

- 'sò:j 'svoj', 'tò:j 'tvoj', 'dò:jčək -čka 'dvojček', u'bè:zat 'obvezati', lẹ'dica (≈ lẹd'vica) 'ledvica', 'sa:j (≈ u'sa:j) 'vsaj', 'ča:rstən -tna -ə 'čvrst'

Nezvočniki

b → ǫ

- pə'dó:ja pə'dó:j (ž mn.) 'podboj', m (≈ bṃ ≈ bəm) 'bom', 'na:də (≈ 'na:bdə ≈ 'na:ɯjə) 'ne bodo', u'da:ržat (≈ ub'da:ržat) 'obdržati', ude'łɔ:vət (≈ ubde'łɔ:vət) 'obdelovati'

č → ǫ

- v skupini šč – 'pušat 'puščati', b'lẹ:šət 'bleščati', g'ma:jnšca 'deska, debela 12 mm', 'jərpšne -e (ž) 'dediščina', d'va:jšak 'moški, rojen leta 1920' (← *dvajsetščak), 'lā:nšak 'lanski otrok' (← *lanščak), 'gɔ:ša 'gozd', gra'sina (≈ graš'čina), k'lẹ:ša 'klešče', kə'sica 'koščica', 'ka:ršan 'krščen', 'kušar 'kuščar', 'lò:š 'emajl', lẹ'sa:ɯnik 'luščilnik |za koruzo|', 'lūšət 'luščiti', ma'sɯo:ba 'maščoba', (za)'nɯe:leš '(za)nalašč', 'peša pe'sé:ta ≈ 'pišata (s) 'pišče', p'laš'nā:t 'ploščat', p'lò:ša (≈ p'lɔ:šča ≈ p'łɔ:šča ≈ p'lā:ta), 'puša 'pust, neobdelan svet', s'rɔ:šne 'siromaštvo', t'rẹ:šət, 'vẹ:ša 'nočni metulj', 'vɔ:šət, s'la'čica (≈ s'laš'čica) 'slaščica', 'ša:ɯnce 'ša:ɯnc (ž mn.) 'Šavnice |ledinsko ime na Menini|' (toda š'ča:ɯnca 'scanina') (toda čaš'čɯe:nə ≈ čəš'čɯe:nə 'češčenje', xraš'čina 'hrastov les', x'rɯo:šč, ig'riščə, kəš'čẹ:n, 'nẹ:mščina, peš'čẹ:n, vəš'čẹ:n 'voščen')

d → ǫ

- 'pɯo:płat pəp'lā:ta (≈ 'pɯo:tpłat pətp'lā:ta) 'podplat', 'va:pərt (≈ utp're:t ≈ 'vəfnat) 'odpreti'

g → ǫ

- 'pò:dṛšak -a 'Podršek |gospodar v Vologu|' (← *Podgoršek)

k → ǫ

- 'lɯe:x (≈ 'lɯe:xkə) (prisl.) 'lahko', 'nè:dẹ -ga 'nekdo', šṛ'bine 'škrbina', ẹ'lẹ:trka (posam; ≈ ẹ'lẹ:ktṛka) 'elektrika', up'lā:dək 'obkladek'

p → Ǿ

- 'tęč 'tiča '1. ptič, 2. moški spolni ud', 'tica 'zvita ženska'

s → Ǿ

- (stst → st) 'šę:stǾ 'šeststo'

š → Ǿ

- sła'čica (≈ slaš'čica) 'slaščica'

t → Ǿ

- šęs'na:jst (≈ šas'najst) '16', 'šę:snd'va:jst' (≈ 'šę:stnd'va:jst') '26', žlex'nų:ba (≈ žlEXT'nų:ba) 'hudoba', fajx'nų:ba (≈ fajxt'nų:ba) 'vlaga', ('ma:stən) 'ma:sna -ə (≈ 'ma:stna -ə), mäs'nica 'mostnica', mäs'nik 'Mosnik |gospodar v Bočni|', mäs'nikęc 'Mosnikec |gospodar v Bočni|', x'ra:snikę (≈ x'ra:stnikę) 'Hrastniki |hišno ime v Krašah, Šmartnu|', 'čå:sna (≈ čå:stna) 'častna beseda, (za)obljuba', 'zå:naxęnca 'zanohtnica', d'va:jšak 'moški, rojen leta 1920' (+ *dvajsetščak), f'ró:škat 'zajtrkovati', (f'ró:štęk) f'ró:ška 'zajtrk', d'rušne (≈ d'ruštne) -e (ž) 'družba', 'łušęn (≈ 'łuštęn) 'łušna -ə (in povsod tudi 'lu-) 'ljubek, prijeten, zabaven', 'rę:ngęn (≈ 'rę:ndgen) 'rentgen', kәм'pų:st (≈ kәм'pų:st) 'kompost', 'pų:-płat pęp'łå:ta (≈ 'pų:tpłat pętp'łå:ta) 'podplat', 'rǾ:sf'ra:j (≈ 'rǾ:stf'ra:j) <neskl. prid.; prisl.> 'nerjaveč' (+ n. rost-frei), 'ma:sęn -sna -ə (≈ 'ma:stęn (≈ 'męstęn) -tna ə) 'masten'

- (stst → st) 'šę:stǾ 'šeststo'

z → Ǿ

- 'dę: ≈ 'de: 'zdaj', v besedi jaz v hitrem govoru - 'ja: m pa 'šǾ: 'jaz bom pa šel'

OSTALI POJAVI

Diferenciacija

rp ← pr - kř'piva 'kopriva'

rt ← tr - přtę'šil (≈ petrę'šil) 'peteršilj'

ņl ← ļl - 'misęnlę (≈ 'misłę) 'mislili', 'kuņņ'łå:ger -ęrja 'kroglični ležaj' (+ n. Kugellager)

Disimilacija

j-n ← ŷ-n

- 'ra:ɟfnik 'dimnik' (← n. Rauchfang)

l-r ← r-r

- məst'lé:rat ≈ məst'lé:rat (≈ məst'rè:rat ≈ məst'rè:rat) 'ministrirati', upə'lé:rat (posam.; ≈ upə'rè:rat) 'operirati', 'lé:grat (posam.; ≈ 'rè:grat) -da 'regrat', 'łó:r (≈ 'ró:r) '1. cev, 2. pečica |v štedilniku|' (← n. Rohr), p'łâ:t'łó:r (≈ p'râ:t'ró:r) 'pečica |v štedilniku|' (← n. Bratrohr), p'łâ:t'fɔ:n (≈ p'râ:t'fɔ:n) 'pekač |posoda|' (← n. Bratpfanne), sekəła'rist (star., redko) 'zavarovalniški agent, pobiralec zavarovalnine' (← asekurarist), 'ga:ɥtroža 'vrtnica'

l-r ← r-l

- la'vərber 'revolver', 'le:bura (posam.; ≈ ra'buła) 'rebula', łɔ're:ta (≈ rɔ'le:ta ≈ rɔ'le:tna) 'roleta', lɛ'mâ:ra (≈ u'mâ:ra) 'omara' (← almara), łɔ:rɟi 'Lorfi |ime psa|' (← Rolf)

l-v ← v-v

- lɛ'vé:rca (redko; ≈ i'vé:rca) 'veverica'

m-n ← n-m

- 'cɔ:mən -mna 'vzdevek' (← n. Zuname)

n-l ← l-l

- ankɔ'xɔ:l (posam.; ≈ alkɔ'xɔ:l) -ła ≈ -e 'alkohol'

n-r ← r-r

- bɔmban'dé:rat 'bombardirati'

n-r ← l-r

- 'finter (posam.; ≈ 'filter) -ɛrja 'filter'

r-j ← j-r

- mara'jɔ:n (≈ maja'rɔ:n) 'majaron'

r-l ← l-r

- 'purfəl -na 'smodnik' (← n. Pulver)

r-n ← j-n

- 'fò:jštner '1. logar, 2. Fojštner |gospodar v Vologu|' (← n. Forstner; prim. 'fò:ršt 'Foršt |ledinsko ime v Vologu|' (← n. Forst))

r-n ← l-n

- fɾ'žâ:nčək 'skodelica za kavo' (← sh. fildžan(čič))

Sekundarni glasovi

ə ← Ø

- k'le:ša ≈ kə'le:ša 'klešče', kə'nɔ:f (≈ k'nɔ:f) 'gumb', sɛm'rè:ka (≈ sm'rè:ka) 'smreka'

k ← Ø

- spraš'kɔ:vət ≈ sp'ra:škvət (≈ spra'šɔ:vət) 'spraševati', pra'na:jškvət (≈ pra'nâ:šat) 'prenašati', pra'va:jškvət (≈ pra'vâ:žat) 'prevažati'

m ← Ø

- 'cɛmpat (≈ cɱ'pâ:t) 'copat'

n ← Ø

- klɛn'ča:ɯ̯nca ≈ klɛn'ča:ɯ̯nca (≈ klɛ'ča:ɯ̯nca ≈ klɛ'ča:ɯ̯nca) 'ključavnica', št'runca 'štruca', cɛnk'rè:t ≈ cɛnk'rè:t (≈ cɛk'rè:t ≈ cɛk'rè:t) 'stranišče', 'čɛnčkat 'čečkati', š'te:nga 'stopnica', šprɛnc'è:rat (≈ šprɛnc'e:rat) 'sprehajati se', pa'rungəl 'klad(ic)a |kos lesa|' (Ramovš 1924: 102), ɲt'rjɛ:s (≈ ad'rjɛ:sa (≈ nas'ɫɔ:ɯ̯ nas'ɫɔ:va ≈ nas'ɫɔ:va)) 'naslov', 'žɛnft 'sok', 'žɛnftɛn 'sočen', ž'linkraf 'žli(n)krof', 'de:kna 'odeja', 'â:fna (slabš.) 'ženska' (← n. Affe), 'kè:tna 'veriga' (← n. Kette), 'fe:tna 'fɛ:tne (≈ š'mé:r) 'kolomaz' (← n. Fett), 'zɔ:kɛn 'kratka moška nogavica' (← n. Socke), kra'vâ:tna (≈ kra'vâ:ta), um'le:tna (≈ um'le:ta ≈ pała'činka) 'palačinka', ma(n)'šɛ:tna (≈ ma(n)'šɛ:ta) 'manšeta', 'cɛ:ltna 'šotorsko platno' (← Zelt 'šotor'), 'tâ:cna (≈ 'tâ:ca) 'pladenj' (← n. Tasse), d'rò:t'pè:ršna 'žična ščetka' (← n. Drahtbürste), št're:kna št'rɛ:kne 'železniška proga' (← n. Strecke), 'jâ:kna -e 'jakna' (← n. Jacke), p'luzna '(delovna) bluza' (← n. Bluse)

● nejasno je, ali spadajo sem 'fɛ:lna 'platišče |pri (motornem) kolesu, avtomobilu|' (← n. Felge), 'få:ltən (≈ 'fa:ʊt -da) 'zavihek |pri obleki|', š'nè:rənc (≈ š'nè:rɔc) 'vezalka', 'gå:ntner -ɛrja 'lega |tram, hlod|' (prim. n. Ganter, Ganter, Gantner) (v primerih 'cè:stner 'cestar', 'kɔ:čner 'bajtar', 'ba:jtner (≈ 'ba:jter) 'bajtar' ne gre za sekundarni n; vzroki za njegovo pojavljanje so besedotvorni)

r ← ʁ

● po analogiji - 'nɛxčar 'nihče' (Ramovš 1924: 294)

t ← ʈ

● 'bʊɔ:stne (posam.; ≈ 'bʊɔ:sne ≈ 'bʊɔ:sna ≈ 'bɔ:sna) 'Bosna'

v ← ʋ

● pə'sò:dva (≈ pə'sò:da) 'posoda'

ʌ ← ʌ

● 'a:ʌs'få:lt (posam.; ≈ as'få:lt ≈ 'a:s'få:lt) 'asfalt'

Razno

čeb- → beč- - bečɔ'nå:k (Bo; Kr, Ko ≈ čɛb'ɔ'nå:k) 'čebelnjak'
 četv- → čvet- - čvɛ'tɿe:rən (≈ čɛt'vɿe:rən) 'četver(en)',
 čvɛ'tɿe:rčkɛ (≈ čɛt'vɿe:rčkɛ ≈ čɛt'vɔ:rčkɛ) 'četverčki'

-dš(-) → -č(-) - (po redukciji) 'vič (≈ 'vidɛš) 'vidiš',
 vičte (posam.; ≈ 'vit(:)e) 'vidite'

-kg- → -gg- → -jg- - 'ta:jga ≈ 'tå:jga (≈ 'tå:ga) 'takega',
 d'rujga (≈ d'rug(:)a) 'drugega', 'ka:jga (≈ 'kå:ga) 'akega'

-ks- → -kš- → -š- - 'pò:jšpən ≈ (posam.) 'pò:jšmən 'pušpan,
 zelenika' (← n. Buchsbaum)

-lg- → -jg- - kɛ 'ma:jgɛ (v prislovni rabi) 'kaj malega'

plak- : klap- - pɫa'kɔ:sat : kɫa'pɔ:sat 'pljuskati |v posodi, želodcu|'

p-n → m-n - 'pò:jšmən (posam.; ≈ 'pò:jšpən) 'pušpan, zelenika'

-tos → -ts → -c - 'le:c 'letos'

-toš- → -tš- → -č- - 'lɛ:čnɛ 'letošnji'

OBLIKOSLOVJE

SAMOSTALNIŠKA BESEDA

SAMOSTALNIK

Živost

Slovnico kategorijo živosti – in torej tožilnik ednine, ki je enak roditelju – imajo poleg poimenovanj moškega spola, ki jih naštevajo priročniki slovenskega knjižnega jezika (Toporišič 1984: 212; 1990: 95), kolikor se vsa ta sploh uresničujejo v narečju, še samostalniki srednjega spola, ki poimenujejo človeka in živali (dosledno 'd̥je:k̥le dek'l̥e:ta 'dekle', 'p̥eša p̥e's̥e:ta ≈ 'pišata 'pišče', 't̥je:le te'l̥e:ta 'tele'), poleg njih pa še poimenovanja:

1. vrst (motornih) koles, traktorjev, tovornjakov: 'm̥a:m̥ 'p̥o:nija 'poni |manjše, predvsem zločljivo kolo|', 'p̥o:n̥i eksp're:sa 'kolo s pomožnim motorjem', 'e:m̥'z̥e:ja 'motorno kolo (vzhodno)nemške tovarne MZ (Motorradwerk Zschopau)', k'r̥o:s̥er̥ja 'motorno kolo za motokros', 'ze:t̥or̥ja 'traktor znamke zetor', š't̥a:j̥er̥ja 'traktor avstrijske tovarne Steyr', 'ma:na ≈ 'm̥a:na 'tovornjak (zahodno)nemške tovarne MAN (Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg)'; vendar je tudi tu mogoče slišati tož. ed., enak imenovalniku;

2. avtobusov na določeni progi: s'r̥e:čal̥e sm̥e č̥e'l̥a:na, 'ma:ri'b̥o:r̥čana, l̥e'b̥'l̥a:n̥čana, 'z̥a:grapčana ≈ 'z̥a:gr̥epčana, 'lit̥ošt'r̥o:j̥čana 'avtobus, ki vozi delavce v tovarno Litostroj v Ljubljano';

3. vrst računalnikov, tiskalnikov in ostale pripadajoče opreme: 'm̥a:m̥ 'k̥o:m̥o'd̥o:r̥ja, a't̥a:rija, 'p̥e:'č̥e:ja 'osebni računalnik', 'e:ps̥o:na 'tiskalnik firme Epson' (tovrstna poimenovanja so običajna v knjižnem jeziku, vse pogostnejša pa tudi v narečju);

4. vozil in še nekaterih posameznih naprav: 'v̥ež̥e 'viličarja 'viličar', t'ri't̥o:n̥sk̥e:ga t̥o:vor̥'n̥'â:ka ≈ t'ri't̥o:n̥šaka, 'm̥a:kult'i'v̥a:t̥or̥ja 'motokultivator', 'kip̥er̥ja 'prekucnik', 'b̥a:g̥er̥ja 'bager', 'vid'̥o sm̥ g'r̥a:neka 'žerjav |dvigalnik|' (+ n. Kran 'žerjav |dvigalnik|'), 'j̥e:de na š't̥je:u:ca (≈ na š't̥e:u:ca) p̥e:g̥'l̥e:dat 'na števec', 'rud̥elna ja 'da:u (x t'ra:kt̥or̥j̥e) 'priključek za prevažanje lažjih tovorov'; toda 'vid̥em t'ra:kt̥or̥ ≈ t'r̥a:kt̥or̥ ≈ t'r̥a:kt̥er (sliši se tudi -ja), 'a:u:to'bus,

'mɔ:pɛt, ma'tɔ:r ≈ mɔ'tɔ:r, pɛ'cikəl, p'luk; tu je kar nekaj omahovanja, ki ga še večja nedosledna raba v otroškem jeziku;

5. delov telesa, predvsem v zvezi s spolnostjo: 'lulɛka ≈ 'tiča ≈ (nizko) 'kurca ≈ (otr.) 'bižəka 'moški spolni organ' 'kå:žəš, 'pɥo:pka (≈ 'pɥo:pək) ≈ (otr.) 'jɔ:žəka ≈ (otr.) 'pɔ:mpəka 'popek |na trebuhul', t're:pxa (≈ bušija) 'kå:žəš, ug'rɪzn'u jə ja na 'zizɛka ≈ 'zis'ka (≈ 'zizɛk) ≈ 'jɥo:ška (≈ 'jɥo:š(ə)k) 'dojko' (toda samo: k'rå:va 'må: 'zizɛk 'sesek' bə'lɛn), u'då:ru se ja na pła'tička (≈ pła'tičək) 'zadnjico, polovico zadnjice' (pła'tičək -čka ⟨m⟩ je sicer 'posušen jabolčni krhelj');

6. v govorjenju otrok je primerov živosti pri moških samostalnikih sploh zelo veliko (nekaj jih je navedenih že v prejšnji točki): pəg'lɛ:dɛ 'a:ɥta, 'ga:rdɛga 'pa:rstɛka (≈ 'pa:rst'ka) 'må:š, jɛ'zika 'kå:žəš, 'pustɛ 'kå:mna, a bɛ 'ra:t 'te:gale 'cukra 'jəm'ɔ? 'ali bi rad imel tale bonbon?';

7. kart po številu znakov (ta kategorija v knjižnem jeziku ne nastopa, ker so tovrstna imena vsa ženskega spola), iger s kartami: 'må:m 'cɛ:nɛrja 'desetico', 'na:jnɛrja 'devetico', 'ɔ:xɛrja 'osmico', 'zigɛrja 'sedmico'; 'zigɛrja, 'lustɛga, 'va:sła, 'ča:rnɛga 'pɛ:tra se 'pɛ:mə (zadnje dvoje je razložljivo tudi z osnovno obliko, ki pomeni živo; toda prim. š'n'ɔ:ps, ta'rɔ:k, cənkrɛ:t); samostalnik 'ɔ:xɛr imamo npr. tudi v zvezi tɛ sp'rɛ:dnɛ kə'le:sə pɾ pɛ'cikəlɲə 'må: 'ɔ:xɛrja 'sprednje kolo pri (dvo)kolesu opleta |in nakazuje obliko osmice|' (← n. Achter 'skrivljenost v obliki osmice');

8. denarja: 'jurja mɛ pə'sɔ:dɛ 'bankovec, kovanec za 10 dinarjev |do konca leta 1989|', nɛga 'fɛ:nɛka (≈ 'fičnɛka sɥ 'dɥo:b'u 'kovanec majhne vrednosti', nɛga kə'vå:ča mɛ ja 'da:ła 'kovanec za 10 par |do leta 1985|';

9. sort jabolk (jablan), sliv, orehov (sorte hrušk so vse ženskega spola): 'må:mə 'cå:rjɛviča, 'bɥo:bɔca, kəs'ma:čka, krivɔ'pɛ:cɛlna, š'pɛ:ngɛlna, 'va:sła, kə'šå:ka; vendar pa je tudi tu veliko omahovanja: 'må:mə 'łɔ:ndɔnskɛ 'pɛ:ping poleg 'łɔ:ndɔnskɛga 'pɛ:pinga.

Sovpad sklonov

V govorih na obravnavanem področju je prišlo do izenačevanja formalnih oblik samostalnikov v nekaterih sklonih. Tako na

pretežnem delu obravnavanega področja sovpadajo orodniške oblike samostalnikov v vseh številih z dajalniškimi. (Izjeme so predvsem orodniki množine tipa k'ra:uṃę, 'kɥo:nṃę, ki imajo prevladujoče dvojnice k'rå:vəm, 'kɥo:nṃ, nekatere končniško naglaševane oblike, npr. pęst'mi, ki pa ima dvojnico 'pĭe:stęm, medtem ko ima oblika lęd'mi 'ljudmi' redko dvojnico lę'de:m; vse te oblike so navedene pri posameznih sklanjatvah.) Predvsem na skrajnem zahodu obravnavanega področja (tj. v Bočni, pri posameznih govorcih pa tudi drugod) včasih (ne vedno) orodniške oblike sovpadajo z mestniškimi (kar je značilnost prebivalcev doline ob reki Savinji). Po obliki samostalnika se ravna tudi pridevniška končnica. (M. Kolenc (1979) v opisu govora Meliš (pri Ljubnem ob Savinji) zaradi sovpada večinoma zapisuje le pet sklonov.) – Pri sklanjatvah (tudi pridevniške besede) so preverjeni izsledki Josipa Tomiška, ki je ob koncu prejšnjega stoletja podrobno obdelal sklanjatev v Bočni (Tomíšek 1903).

Moške sklanjatve

1. moška sklanjatev

V to sklanjatev spadajo vsi samostalniki moškega spola, ki imajo v im. ed. končnico -∅, v rod. pa -a (oz. -e, če se osnova končuje na n' ali l) ali redko -ə in v im. mn. -ę (oz. -ə za č ž š r j), v rod. pa -o (na skrajnem zahodnem delu obravnavanega področja in pri posameznih govorcih tudi drugod -u). Tudi samostalniki moškega spola, ki se v im. ed. končujejo na -a (npr. 'jå:ka 'Jaka', dežo'vø:dja), spadajo sem in se po 1. ženski sklanjatvi sploh ne sklanjajo.

Osnovni vzorec je takle:

<ed.>	<mn.>	<dv.>
kə'rå:k-∅ 'korak'	kə'rå:k-ę	kə'rå:k-a
kə'rå:k-a	kə'rå:k-o -u	= mn.
kə'rå:k-ə	kə'rå:k-əm	
kə'rå:k-∅ (-a)	kə'rå:k-e	kə'rå:k-a
kə'rå:k-ə	kə'rå:k-ex	= mn.
kə'rå:k-ə	kə'rå:k-əm	

Velika večina samostalnikov se sklanja tako, spremembe osnove – tu je še posebej treba opozoriti na tiste, ki se končajo na č ž š r j in na n' in l – in končnic pa so navedene posebej.

Spremembe osnove

1. Samostalnik 'va:trak ut'ruo:ka 'otrok', (tož.) ut'ruo:ka je sicer srednjega spola, vendar se sklanja pretežno po 1. moški sklanjatvi; v mn.: ut'ruo:cę ut'rō:k ut'ruo:kəm ut'ruo:ke ut'ruo:kex ≈ ut'rō:cex ut'ruo:kəm ≈ ut'rō:cmeę ≈ ut'rō:cę; v dv.: ut'ruo:ka ut'rō:k ut'ruo:kəm ut'ruo:ka ut'ruo:kex ut'ruo:kəm ≈ ut'rō:cmeę.

2. Zelo pogosta je premena naglašeneega samoglasnika v edinem zlogu osnove:

'a: – 'â: (b'ra:t b'râ:ta, g'ma:x g'mâ:xa 'mir', g'ra:x g'râ:xa, p'ra:k p'râ:ga, m'ra:s m'râ:za, k'ra:j k'râ:ja, g'ļa:š g'ļâ:ža 'kozarec', 'ra:k 'râ:ka (≈ 'ra:ka 'rak') (toda samo 'râ:k -a 'Rak |ime gospodarja v Pustem Polju|')

'â: – 'a: ('sâ:t 'sa:də, g'ļâ:t g'ļa:də, p'râ:x p'ra:xə, 'pâ:s 'pa:sə, g'râ:t g'ra:də (toda v krajevnem imenu 'gò:rņę g'râ:t 'gò:rņęga g'ra:da), st'râ:x st'ra:xə, u'râ:t u'ra:tə, p'ļâ:s p'ļa:zə, sm'râ:t sm'ra:də, frazeologizirano s'vâ:t -a 'svat' u s'va:tę 'v svate'; v rod. ed. je tu povsod lahko končnica -a, vendar pa je potem naglašeni samoglasnik nepremenjen)

'e: – 'ïe: ('le:s 'lïe:sa, b're:k b'rïe:ga, 'me:x 'mïe:xa, s'ne:k s'nïe:ga, x'me:u x'mïe:ļa 'hmelj', s've:t s'vïe:ta)

'ę – 'i ('tęč 'tiča 'ptič', 'zęt 'zida, š'tęx š'tixa '1. vbod, 2. met |pri kartah|', 'dęm 'dima (≈ 'dęma), š'pęl š'pile 'igra |s kartami|', 'bęk 'bika) – tu je predvsem pri mlajših govorcih tudi v im.(/tož.) ed. ę že nadomeščen z i

'ə – 'â: (t'rəm ≈ t'râ:m t'râ:ma)

'ə – 'i (št'rək št'rika 'vrv', g'rəl g'rile 'ščurek' – ə je pač iz ę zaradi predhodnega r) – predvsem pri mlajših govorcih je tudi v im.(/tož.) ed. ę že nadomeščen z i

'ə – 'u ('kəp 'kupa, g'rənt g'runta 'posestvo', 'jək 'juga, 'ļəft 'ļufta 'zrak', k'rəx ≈ k'ru x k'ru x, 'kəpəc 'kupca, p'rəx ≈ p'ru x p'ru x '1. kamnolom, 2. kila', 'tənf 'tunfa (≈ tənfa) 'tolmun') – predvsem pri mlajših govorcih je v im.(/tož.) ed. tudi že u namesto ə

'o: – 'a: ('vō:s 'va:za (≈ (nov.) 'vō:za) 'voz', 'vō: 'va:ļa 'vol')

'o: – 'ə ('zō:p 'zəba)

'o: – 'uō: (p'ļō:t p'ļuō:ta, 'rō:t 'ruō:da 'rod')

'o: – 'ô: (fę'žō: (≈ 'fəžu) fę'žô:ļa)

'ô: – 'uō: (g'nô:j g'nūō:ja)

3. Samostalnik 'dè:n 'dan' ima osnovo d'ne:v-, razen v im./tož. ed., kjer je seveda 'dè:n, v rod. mn./dv. je tudi d'ni in v mest. mn./dv. tudi d'ne:x.

4. S -t- podaljšuje osnovo samostalnik 'va:ča u'čè:ta (≈ 'va:ča) 'oče', poleg njega pa še nekatera osebna imena, npr. f'rænce fræn'cé:ta 'France', s'ta:ne sta'né:ta 'Stane', 'mile -ta 'Mile', 'da:rkø ≈ 'då:rkø -ta 'Darko', 'e:dø -ta 'Edo', 'vå:n'ø -ta 'Vane, Vanjo' (osebna imena na -ø v im. ed. imajo podaljšavo sploh vedno). Ta podaljšava je redka pri samostalniku 'kinø (običajni rod. je 'kina). Pri starejših ima samostalnik 'ke:dæn -dna 'teden' redko množino 'ke:dnatę -ø || -u (sicer 'kę:dneę -ø || -u), samostalnik 'pø:dneę 'pø:dnata 'poldne' (ki je v ed. lahko tudi s. spola) pa edino množino 'pø:dnatę -ø || -u.

5. Nekateri samostalniki, ki se v im. ed. običajno končujejo na -ø, se predvsem pri starejših govorcih končujejo na -ə (npr. 'kinə (≈ 'kinø) 'kina ≈ 'kinøta ≈ 'kinøja 'kino', 'a:utə (≈ 'a:utø) 'a:uta ≈ 'a:utøja 'avta', 'titə (≈ 'titø) 'tita ≈ 'titøta 'Tito'); od teh se podaljšujejo s -t- še npr. 'jå:nkə 'jå:nkøta (≈ 'ja:nkø -ta) 'Janko', b'rå:nkə -ta (≈ b'ra:nkø -ta) 'Branko', s'tå:nkə s'tå:nkøta (≈ s'tå:nkø -ta) 'Stanko', 'då:rkə 'då:rkøta (≈ 'da:rkø -ta) 'Darko', 'må:rkə 'må:rkøta (≈ 'må:rkø ≈ 'ma:rkø -ta) 'Marko', 'mè:rkə (≈ 'mè:rkø) 'mè:rkøta 'Mirko'.

6. Podaljšavo z -n- poznajo npr. samostalniki 'ficəl -na '1. bicelj, 2. štrcelj noge', 'na:jgəl -na 'nagelj', pę'cikəl -na 'kolo |vozilo|', 'šå:rkəl -na, ška'rò:cəl -na 'rman', škər'nicəl -na 'papirnata vrečka', š'tjē:kəl -na '1. (star.) tečaj, 2. del nekdanje graščine v Gornjem Gradu', š'ta:rkəl -na 'kocen |pri zelju|', š'vigəl -na 'deska, debela 12 milimetrov', 'må:ntęl -na 'plašč'; tako je seveda tudi pri samostalnikih, ki imajo podaljšavo tudi v knjižnem jeziku: f'rå:kəl -na, 'cucəl -na, 'må:ndęl -na; le pri starejših govorcih včasih srečamo nepričakovano podaljšavo pri samostalnikih rau'nå:tęl -na in u'čitęl -na. – Podaljšava je redna v osebnih imenih na -l, npr. f'rå:ncęl -na, 'pa:uļ ≈ 'pa:uļ -na 'Pavel', presenetljiva pa v samostalniku 'ø:pəl -na 'opel |avtomobil (zahodno)nemške tovarne Opel|'.

7. Podaljšavo z -j- imajo od rod. dalje samostalniki, ki se jim osnova končuje na -i, npr. f'ra:nci -ja 'Franci', 'ę:di -ja 'Edi', 'vili -ja 'Vili', 'bø:bi 'Bobi |ime psa|', 'ta:ksi ≈ 'tå:ksi -ja. Tako podaljšavo poznajo tudi redki samostalniki, ki imajo naglašen končni samoglasnik (npr. pid'žø: -ja 'pežo |osebni avtomobil francoske tovarne Peugeot|'), in nekateri

samostalniki, ki se jim osnova končuje na -o (npr. 'kinə -ja, 'a:uɔə -ja).

8. Samostalnik f'ró:štək 'zajtrk' ima od rod. dalje (razen v tož ed.) osnovo f'ró:šk-.

9. V mn./dv. se podaljšuje z -ov- le osnova vetr-, namreč kot vet'rə:və vet'rə:u, sicer pa podaljšave ni – 'sinə 'sinovi', 'va:rtə 'vrtovi', 'və:kə 'volkovi', 'zidə 'zidovi' itd.

10. Samostalniki, ki se jim okrajšana osnova v im. ed. končuje na naglašeni -'o: ali nenaglašeni -o (← o + l ali e + l) ali na izglasni -u (← o + l), imajo od rod. dalje (z morebitno izjemo v tož. ed.) celotno, izpolnjeno osnovo, npr. s'tə: s'tuə:ła, 'kə: 'kuə:ła, 'və: 'va:ła, 'fa:c'ə fa'cɛ:le 'naglavna ruta', 'fəžu ≈ fə'žə: fə'žə:ła 'fižol', 'nə:st'ə 'nə:steła 'stelja'. – Izglasni -u je pri samostalniku č'ma:ru č'ma:rła 'čmrlj'. – Nenavadna glede na knjižno je oblika x'me:u x'me:ła ≈ x'mje:u x'mje:ła 'hmelj'.

11. V neničitih sklonskih oblikah nekateri samostalniki izgubijo polglasnik (ə ali ɛ), npr. x'ła:pəc -pca 'hlapec', 'ká:mən -mna 'kamen', 'mucək -c'ka 'mucek', 'lupčək 'ljubček', 'jjuə:pəč -pča (≈ 'jjuə:pič -a) 'pulover', 'tə:pəx -p'xa (≈ 'tə:pix -a) 'preproga'.

Spremembe končnic

1. Samostalniki, ki se jim osnova končuje na č ž š r j, imajo v ed. enake končnice kot osnovni sklanjatveni vzorec, v mn. in dv. pa se razlikujejo od navedenih (-ə ← -ɛ, -a ← -e, -ax ← -ex):

'nuə:š-∅ 'nož'	'nuə:ž-ə	'nuə:ž-a
'nuə:ž-a	'nuə:ž-o -u	= mn.
'nuə:ž-ə	'nuə:ž-əm	
'nuə:š-∅ (-a)	'nuə:ž-a	
'nuə:ž-ə	'nuə:ž-ax	
'nuə:ž-ə	'nuə:ž-əm	

Tako se sklanjajo npr. še 'kuə:š, 'bič, krəm'pè:r -ja, k'luč, 'mə:š 'mə:ža.

V tož. ed. imajo končnico -a samostalniki, ki pomenijo živo (nekateri so navedeni na str. 71–72).

2. Samostalniki, ki se jim osnova končuje na n' ali l, se sklanjajo takole (te končnice so drugačne od osnovnih: -e ← -a, -ɛ ← -ə, -ɛm ← -əm):

'kʏo:n'-∅ 'konj'	'kʏo:n-ɛ	'kʏo:n-e
'kʏo:n-e	'kʏo:n'-o -u	= mn.
'kʏo:n-ɛ	'kʏo:n-ɛm	
'kʏo:n-e (-∅)	'kʏo:n-e	
'kʏo:n-ɛ	'kʏo:n-ex	
'kʏo:n-ɛ	'kʏo:n-ɛm	

Tako gredo npr. še 'a:te -e 'ata, oče' 'â:kəl -kle (≈ -na) 'kavelj', 'žâ:kəl -kle 'žakelj', 'fa:c'ɔ fa'cɛ:le 'naglavna ruta', 'gò:tɛn' -tne 'boter', g'rəl ≈ g'ril g'rile 'ščurek', 'kʏo:stan' ≈ 'kʏo:stɛn' kəs'tâ:ne, kra'gul ≈ (redko) gra'gul 'kragulj', k'râ:l, 'pɛ:cɛl -cle 'pecelj', k'rɛ:mpəl -ple, me'tul -e, 'mʏo:l 'molj', 'pâ:rkəl -kle 'parkelj' (toda 'pâ:rkəl -na '1. parkelj |spremljevalec Miklavža, predstavljajoč hudiča|, 2. Parkelj |gospodar v Pustem Polju|'), 'va:gən' -gne 'ogenj', ž'rɛ:bəl -ble 'žebelj'; vendar pa so v primerjavi s knjižnimi nepričakovane oblike č'ma:ru č'ma:rļa 'čmrlj', 'jəšpran -a 'ješprenj', š'kò:rən -rna 'škorenj'.

3. Samostalniki moškega spola, ki se v im. ed. končujejo na -a, se od rod. dalje sklanjajo kot vsi ostali samostalniki m. sp., torej pismò'nò:ša -a 'poštar', dełò'vò:dja -a 'delovodja'.

4. Nekatera osebna imena se v im. ed. končujejo na -a, čeprav bi pričakovali -e, včasih tudi zaradi č ž š r j, ki stoji pred njim (potem so sklonske končnice take kot tule v točki 1): 'â:nza -a '|Janez|', 'â:nža -a (star.) '|Janez|', 'cɛ:na -a 'Cene', 'fɔ:nza -a '|Alfonz|', 'fɔ:ra -a '|Fortunat|', 'inža -a '|Janez|', 'jâ:ka -a 'Jaka', 'jò:ža -a 'Jože/Joža', 'lɔ:ra -a 'Lovre', 'luka -a 'Luka', ma'tija -a 'Matija', 'mixa -a 'Miha', 'nâ:nda -a 'Nande/Nanda', 'nɛ:ča -a '|Jernej|', 'pò:lda -a 'Polde/Polda', 'ruda -a '|Rudolf|', 'tina -a 'Tine/Tina', 'tinča -a 'Tinče', 'tò:na -a 'Tone/Tona', 'tò:nča -a 'Tonče', 'vika -a '|Viktor|'; od teh imen se enako glasi žensko ime 'vika -e '|Viktorija|', podobno pa je žensko ime 'jò:ža -a (ž) 'Joža'.

5. Samostalniki s slabšalnim pomenom so v im. ed. pretežno srednjega spola, nato pa se sklanjajo kot samostalniki m. sp., npr. u'vɛ:le u'vɛ'lé:ta (slabš.) 'lenuh', ust'rɛ:le ustra'lé:ta ≈ ustrɛ'lé:ta (slabš.) 'nespameten, neumen moški', us'cəne usca'né:ta (slabš.) 'uscanè', us'rəne usra'né:ta (slabš.) 'usranè', z'rɛ:le zra'lé:ta ≈ zrɛ'lé:ta (slabš.) 'sitnež'.

6. V rod. ed. prihaja pri nekaterih samostalnikih za osnovami, ki se končujejo na -l, do nihanja med osnovnimi končnicami in tistimi, ki so navedene tule v točki 2. V rod. ed. se sliši 'kâ:bəl -ble (poleg običajnejšega 'kâ:bļa) 'kabel', fə'tɛ:l -e (poleg običajnejšega fə'te:ļa) 'fotelj', kap'rò:le (≈ kap'rò:ļa) 'prevzetnež', bɛ'fɛ:l -e (poleg običajnejšega bɛ'fe:ļa) 'ukaz', alko'xɔ:le (poleg običajnejšega alko'xɔ:ļa) 'alkohol'.

7. V rod. ed. je lahko v nekaterih primerih tudi končnica -ə (gl. točko 5 pri spremembah osnove). Primere, ki imajo v osnovi vedno 'a:, gl. pri spremembah osnove v točki 2. Še posebej pogosto se govori ut st'ra:xə 'od strahu' (vendar pa tudi že ut st'râ:xa). Tu je prišlo do izenačenja oblik v rod., daj., mest. in or. ed.

8. Poleg oblike samostalnika s've:t s'vje:ta 'svet' v mest. ed. v zvezi pə s'vje:tə srečamo pri starejših govorcih tudi frazeologizirano zvezo pə s've:tɛ.

9. Samostalnik 'lɛdɛ ≈ (Bo) 'lɛdʲɛ 'ljudje' se od rod. dalje sklanja lɛ'di lɛ'de:m lɛ'di lɛ'de:x lɛ'dmi ≈ (redko) lɛ'de:m.

10. Predvsem na zahodu obravnavanega področja se v rod. mn./dv. govori končnica -u, sicer pa -ɔ; v Krašah je slišati večinoma drugo. (Tako da tu razlikujejo med obliko pridevnika m. sp. v im./(tož.), ki se glasi npr. 'pɛ:trɔ 'Petrov', in obliko samostalnika m. sp. v rod. mn./dv. 'pɛ:tru 'Petrov'.) (V govoru Meliš (pri Ljubnem ob Savinji) je običajna le končnica -u (Kolenc 1979: 7).) Le pri končniškem naglasnem tipu imajo samostalniki enako obliko na celotnem področju (npr. p'sɔ: 'psov' poleg 'pɛsɔ || 'pɛsu); prim. tudi naslednjo točko.

11. Samostalniki 'vol', 'zob' in 'vogal' imajo v rod. mn./dv. poleg običajnih še starinske končnice -və'li (poleg običajnejšega 'va:ļɔ) 'volov', zə'bɔ: (poleg običajnejšega 'zəbɔ) 'zob' in vɛg'ļɔ: (poleg običajnejšega 'vɛgļɔ) 'vogalov'.

12. V tož. mn. ima samostalnik s'vâ:t -a 'svat' običajno (frazeologizirano) obliko u s'va:tɛ 'v svate', samostalnika 'ļa:s obliko 'ļa:sɛ (poleg novejše in redkejše 'ļa:se), samostalnik 'kɔ:s pa obliko 'kɔ:sɛ (poleg običajnejše 'kɔ:se).

13. (A) V mest. mn. imajo hišna imena, ki so na obravnavanem področju množinska (od Luč navzgor so npr. edninska), končnico -ɛ oz. - za č ž š r j - -ə (namesto -ex oz. -ax): pɾ 'jɔ:xanɛ, ma'tje:uškɛ, 'tinčkɛ, ble'kâ:čə, rə'jâ:sɛ. Ta končnica je iz nekdanjega -i v mest. ed. (prim. Ramovš 1952: 41, 49), na kar bi kazala oblika pə s've:tɛ (tule v točki 8). (Prim. še na 'va:rɛɛ

(prisl.) 'zgoraj'. – (B) Drugače pa je s hišnimi imeni, ki so nastala iz prvotnih ledinskih: na vər'tâ:čax, na 'sé:čax, u 'lę:šjə. Včasih táko ime preide v skupino (a), ki se potem obnaša kot množinski samostalnik – u jə'gə:cə 'v Jugovcu |na Čretil' je danes že redkejše kot prj jə'gə:nkə. Samostalniki iz skupine (a) imajo svojilne pridevnike na -ə -əva -əvə – 'jò:xanə, ma'tjē:uškə, 'tinčkə, tisti iz skupine (b) pa dajo pridevnike na -skə, -škə ali -čkə – jə'gə:skə, 'lę:škə, 'sę:čkə; če preidejo v skupino (a), pa je oblika pridevnika seveda potem taka, kot je običajno zanje; zato imamo poleg jə'gə:skə -a -ə 'Jugovski' tudi jə'gə:nkə -va -ə 'Jugovnikov'

14. V mest. mn. ima samomnožinski samostalnik 'va:rxə 'Vrhi |zaselek Kraš|' obliko na vər'xe:x (≈ na 'va:rxex). Predvsem starejši govorijo še oblike zə'be:x (≈ 'zəbex) 'zobeh', ła'se:x (≈ 'ła:sex) 'laseh', kə'le:x (≈ 'kūo:lex) 'kolih'.

15. V or. mn. je prevladujoča oblika samostalnika 'lędę 'ljudje' lęd'mi poleg redkejše lę'de:m, pri nekaterih drugih (predvsem enozložnih) samostalnikih pa nastopa naglašena končnica -'mi (kot dvojnica) predvsem pri starejših govorcih, npr. zəb'mi 'zobmi' (poleg 'zəbəm ≈ 'zəbmę), vęz'mi 'vozovi' (poleg 'va:zəm), 'nūo:žmę (≈ 'nūo:žəm) 'noži', 'kūo:nmę ≈ (redko) kən'mi ≈ (redko) kə'n'ā:mę ≈ (redko) kə'nę:mę 'konji' (poleg 'kūo:nēm ≈ (Bo) 'kūo:nex). Pri tem se spremeni tudi končnica pridevnika kot levega prilastka – z 'dūo:stmę lęd'mi, z 'lę:pme 'kūo:nmę. – Slišati je mogoče tudi končnico -ę (npr. ut'rə:cę 'otroki', 'rusę 'Rusi').

16. V or. dv. imajo takele posebne oblike samostalniki 'zəbmę 'zoboma', 'kūo:nmę 'konjema', u'sę:sme 'ušesoma'.

Naglasni tipi

1. Nepremični naglasni tip je zastopan z vsemi enozložnimi primeri in z večino drugih, tako z nekaterimi, ki so v knjižnem jeziku uvrščeni v premični naglasni tip, npr. t're:bəx -pxa, in z vsemi iz mešanega v knjižnem jeziku.

2. V premični naglasni tip spadajo npr. 'būo:žič bə'žiča, 'cęgən cę'gā:na 'cigan', 'čəbu čə'buļa 'čebula', č'łūo:vek čłə'vé:ka, 'da:ne da'né:ta 'Dane', 'fəžu fę'žò:ļa 'fižol', 'fa:c'ə fa'cje:le 'naglavna ruta', f'rənce frən'cé:ta 'France', x'ra:vat xra'vā:ta 'Hrvat', 'ja:rmen jar'mé:na ≈ jęr'mé:na 'jermen', 'ja:zək ja'zika ≈ ję'zika 'jezik', 'kūo:zuc kə'zə:ca

'kozolec', 'm̥je:dvet med'vé:da, p'ʎəmən pʎa'mè:na (≈ p'ʎəmna) 'plamen', 'p̥ʊo:(t)pʎat (≈ pə(t)p'ʎá:t) pə(t)p'ʎá:ta 'podplat', 'p̥ʊo:grap pəg'rè:ba 'pogreb', 'p̥ʊo:tək pə'tò:ka 'Potok |prvotno ledinsko in iz njega hišno ime v Rovtu pod Menino|', 'p̥ʊo:tək pə'to:ka 'Potok |krajevno ime v občini Mozirje|', p'rəmən pra'mè:na (≈ p'rəmna) 'pramen', p'r̥je:star pras'tóra 'prostor', 'r̥á:zrat raz'rè:da 'razred', 'sa:ršan sər'š̥je:na (≈ 'sa:ršana) 'sršen', 's̥o:set sə'sè:da, s'ta:ne sta'nè:ta 'Stane', 'va:ča u'čè:ta 'oče', 'vatek u'tò:ka (≈ (star.) u'tò:kęga) 'Otok |zaselek Bočne|'.

3. Primer za končniški naglasni tip bi bil le samostalnik 'pəs, vendar se tudi ta lahko sklanja po nepremičnem ('pəs -a):

'pəs 'pes'	p'se	p'sa:
p'sa:	p'so:	= mn.
p'sə	p'səm	
p'sa:	p'se:	p'sa:
p'sə	p'se:x	= mn.
p'sə	p'səm	

4. Le nekaj je primerov, ko so nekatere oblike redkih samostalnikov naglašene na končnici, in to v rod., mest. in or. mn.; primeri so navedeni pri spremembah končnic v točkah 9, 11, 14 in 15. Razen oblike lęd'mi 'ljudmi' lahko vsi samostalniki, ki se v knjižnem jeziku naglašujejo po mešanem naglasnem tipu, preidejo v narečju v nepremičnega, npr. s'ne:k s'n̥je:ga, s've:t s'v̥je:ta, 'le:s 'l̥je:sa, 'm̥o:š 'm̥o:ža.

4. moška sklanjatev

Vanjo spadajo samostalniki, ki se sklanjajo kot pridevniki, npr. 'p̥o:štne -ęga -ęmə itd. (≈ 'p̥o:štner -ęrja ≈ 'p̥o:štar ≈ pism̥o'n̥o:ša) 'poštar', 'va:tək u'tò:kęga (star.; ≈ u'tò:ka) 'Otok |zaselek Bočne|'.

Ženske sklanjatve

1. ženska sklanjatev

V to sklanjatev spada večina samostalnikov ženskega spola, sploh pa vsi tisti, ki se v im. ed. končujejo na -a in v rod. na

-e ali za č ž š r j v im. in rod. ed. na -a ali za l ali n' v im. in rod. ed. na -e. V im. mn. končnice ustrezajo roditeljskim edninskim, v rod. mn. pa imajo končnico -∅. Vzorec je takle:

'lip-a 'lipa'	'lip-e	'lip-ę ≈ -e
'lip-e	'lip-∅	= mn.
'lip-ę	'lip-əm	
'lip-ə	'lip-e	'lip-ę ≈ -e
'lip-ę	'lip-ex	= mn.
'lip-ę	'lip-əm	

Tako se sklanjajo npr. še samostalniki 'bã:ba, 'va:da 'voda', 'ʎo:pa 'veža', t're:ska 'trska', 'ɽo:ka, 'ɽo:ga.

Spremembe osnove

1. Izmed samostalnikov, ki se jim osnova končuje na -u (← -əu), se lahko v im. in tož. ed. končujejo na -va samostalniki b'rè:sku (≈ b'rè:skva), b'ritu (≈ b'ritva) (ta je lahko tudi srednjega spola - b'ritvə -a), 'buku (≈ 'bukva), mə(d)'litu (≈ mə(d)'litva) in 'pɽo:tku ≈ 'pɽo:t'ku (≈ 'pɽo:tkva ≈ 'pɽo:t'kva).

2. Pri samostalnikih, ki se jim osnova končuje na soglasnik + r, l, n, n' ali m, se v rod. mn./dv. med soglasnika vriva polglasnik, npr. 'iskər, 'žè:məl, 'dè:kəl, 'jã:sən 'Jasen [os. i. |]', 'mɽo:šən, m'ra:uɭ ≈ m'ra:ul 'mravelj', 'pa:uɭ ≈ 'pa:ul 'Pavel'. (V skupini u + l se torej polglasnik ne vriva, le l se silabemizira.) Pri samostalnikih, ki se v im. ed. končujejo na -u ali na soglasnik + -va, se osnova spremeni tako, da v rod. mn./dv. -əu dá -u, npr. 'buku, kən'zjɛ:ru 'konzerv'.

3. V im. ed. ima samostalnik 'pò:jstɛle ≈ 'pò:stɛle 'postelja' pogostejšo dvojnico 'pò:jst'ɔ (tako tudi v tož. ed.); v ostalih sklonih je osnova 'pò:jstɛl- ≈ 'pò:stɛl-.

4. Samostalniki 'jã:pka '1. jablana, 2. jabolko', g'ruška 'hruška' in 'dje:ska 'deska' imajo v rod. mn./dv. oblike 'jã:bək, g'rušək in 'dje:sək (poleg 'jã:pk, g'rušk in 'dje:sk).

5. Tako kot ima samostalnik 'ʎã:dja v rod. mn./dv. obliko 'ʎã:di, imajo tudi vsi samostalniki, ki se v im. ed. končujejo na soglasnik + -ija (tɛɛ'vizija, z naglasom na priponi kəva'čija 'kovačija') ali na soglasnik + -ja (po redukciji iz -ija, npr. kə'mé:dja kə'mé:di (mn.) 'neprijetnosti, težave')

spremenjeno osnovo, ki se konča na soglasnik + -i, npr. tɛlɛ'vi-zi, kəvə'či, kə'mè:di. Pred j bi se vrnil i, toda sklop -ij se v govorih na obravnavanem področju skrči v -i, npr. 'kɔ:kari (rod. mn.) 'Kokarij', 'nà:zəri (rod. mn.) 'Nazarij'. Tako še npr. š'ká:rja -ri (ž mn.) 'škarje', vɛ'čè:rja -ri.

6. Samostalnika 'rɥo:ka in 'nɥo:ga imata v rod. mn. edino obliko 'rɔ:k in 'nɔ:k, samostalnik 'kɥo:za 'koza' pa poleg običajnejšega 'kɥo:s še 'kɔ:s. V mest. in or. mn./dv. se govorijo tudi oblike, ki so naglašene končniško – tedaj imata prva dva samostalnika osnovo rək- in nɛg-.

7. Samostalnik 'mã:tɛ ≈ 'mã:t' 'mati' ima od rod. ed. dalje osnovo 'mã:ter-, le v tož. ed. je mogoče slišati tudi 'mã:ter namesto pričakovanega in tudi običajnejšega 'mã:terə. – Tu naj bo še povedano, da ima samostalnik 'hçi' vseskozi osnovo x'čè:r-.

Spremembe končnic

1. Kadar se osnova samostalnikov končuje na č ž š r j, se končnice razlikujejo od tistih v osnovnem sklanjatvenem vzorcu (-a ← -e, -ə ← -ɛ, -ax ← -ex):

'xiš-a 'hiša'	'xiš-a	'xiš-ə ≈ -a
'xiš-a	'xiš-∅	= mn.
'xiš-ə	'xiš-əm	
'xiš-ə	'xiš-a	'xiš-ə ≈ -a
'xiš-ə	'xiš-ax	= mn.
'xiš-ə	'xiš-əm	

Tako se sklanjajo npr. še samostalniki x'čè:ra 'hçi', 'mje:ja 'meja', m'rè:ža itd.

2. Če se osnova samostalnikov končuje na l ali n', so končnice drugačne od osnovnega vzorca (-e ← -a, -ɛ ← -ə, -əm ← -əm):

'pin-e 'pinja'	'pin-e	'pin-ɛ ≈ -e
'pin-e	'pin'-∅	= mn.
'pin-ɛ	'pin-əm	
'pin-ɛ	'pin-e	'pin-ɛ ≈ -e
'pin-ɛ	'pin-ex	= mn.
'pin-ɛ	'pin-əm	

Tako gredo še npr. 'vøle 'volja', 'sa:rne 'srna', 'žukne 'luknja', šk'rine (≈ (nov.) sk'rine) 'skrinja', 'kå:ple 'kaplja', m'ra:ule, 'zje:mle, 'žè:mle, pat'rò:le (≈ pat'rò:ļa) 'patrulja', 'pje:tle 'pentlja', ʔə'sine ≈ le'sine 'luščina', 'pò:vødne 'povodenj', 'rine 'pokrovka', xi'na:ušne 'hinavščina', 'jərpšne 'dediščina', 'sa:une 'Savinja', dra'gine 'draginja', šk'rå:pətnə (≈ šk'rå:petna) 'dežna kaplja'.

3. Samostalnik gəs'på: 'gospa' se govori večinoma v nagovorih v im. ed., le redko tudi v preostalih sklonih, npr. v im. mn. (gəs'pə:), medtem ko se govorec ostalim sklonom pač izogne.

4. V or. ed. imata samostalnika 'gʉo:ra 'gora' in 'va:da 'voda' obliki pəd gə'rò:j '1. pod goro, 2. v Podgori |zaselek Kraš|' in za və'dò:j 'ob vodi', obe pa redko govorijo predvsem starejši govorci; sicer je običajno pəd 'gʉo:rə in za 'va:də.

5. Samostalnik 'že:nska ima v rod. mn./dv. običajno obliko 'že:nsk, pri starejših govorcih pa redko tudi 'žə:nskəx (in gre torej po 4. ženski sklanjatvi).

6. V mest. mn. je predvsem pri starejših mogoče slišati redko obliko pə rə'ke:x 'po rokah' (sicer je običajno pə 'rʉo:kex).

7. V or. mn. predvsem starejši govorijo ob enozložnih osnovah končnico -mə, npr. 'nʉo:gmə 'nogami', 'rʉo:kmə 'rokami', 'bå:bme 'ženskami', 'žə:nskme 'ženskami', k'ra:ume 'kravami', 'kʉo:zme 'kozami', 'vilme 'vilami |orodje|. Poleg tega je (prav tako predvsem pri starejših govorcih) redko mogoče slišati tudi obliki rə'kå:mə 'rokami' in nə'gå:mə 'nogami'. Vse te oblike imajo tudi običajne dvojnice 'nʉo:gəm, 'rʉo:kəm itd.

8. Vzporedno s tem govorijo predvsem starejši v or. dv. ob enozložnih osnovah končnico -mə, npr. 'nʉo:gmə 'nogama', 'rʉo:kmə 'rokama', 'bå:bme 'ženskama' itd. Prav tako se sliši (predvsem pri starejših) tudi rə'kå:mə 'rokama' in nə'gå:mə 'nogama'.

Naglasni tipi

1. Nepremični naglasni tip je običajen pri vseh samostalnkih, tudi pri tistih, ki se v knjižnem jeziku naglašujejo po kakem drugem.

2. Izjema je edino v knjižnem jeziku končniško naglaševana gəs'på: 'gospa', kolikor se sploh sklanja.

3. Primeri za mešano naglaševanje so navedeni pri spremembah končnic v točkah 4, 6, 7 in 8.

4. Primerov za premični naglasni tip ni.

2. ženska sklanjatev

Ti samostalniki ženskega spola imajo v im. ed. končnico -∅, v rod. ed. in im. ter rod. mn. pa -ę (oz. -ə, če se osnova končuje na č ž š r j). Vzorec je takle:

'žâ:łast-∅ 'žalost'	'žâ:łast-ę	= mn.
'žâ:łast-ę	'žâ:łast-ę	
'žâ:łast-ę	'žâ:łast-ęm	
'žâ:łast-∅	'žâ:łast-ę	
'žâ:łast-ę	'žâ:łast-ex/-ęx	
'žâ:łast-ę	'žâ:łast-ęm	

Tako se sklanja še velika večina samostalnikov, ki spadajo v to sklanjatev, tudi samomnožinski, kot sta npr. 'jâ:slę -ę 'jasli' in 'sę:n'svętę -ę (≈ ⟨m⟩, ⟨rod.⟩ -o || -u 'vsi sveti [prvega novembra]'

Spremembe osnove

1. Kadar se samostalnik sklanja po mešanem naglasnem tipu, se mu spremeni tudi (običajno enozložna) osnova:

'a: - a ('ma:st mas'ti)
'â: - a (st'vâ:r stva'ri, st'râ:n stra'ni)
'a:r - ər (s'ka:rp skər'bi)
'ę: - ę ('pę:č pę'či)
'e: - ę ≈ a ('rę:t ra'di ≈ rę'di 'red')
'è: - ę ('pè:st pęs'ti)
'o: - ə ('sɔ: sə'li 'sol', k'ło:p kłə'pi, 'kɔ:st kəs'ti, 'pɔ:t pə'ti)
'u - ə ('łuč łə'či)

2. Kadar ostaja naglas na osnovi in v daj., mest. in or. ed. pri samostalnikih, ki se naglašujejo po mešanem naglasnem tipu, se naglašeni samoglasnik premenjuje takole:

'e: 'ę: - 'ie: (bə'le:zən bə'lię:znę, 'pę:č 'pię:čə)
'è: - 'ie: ('pè:st 'pię:stę 'pest')
'ę - 'i ('nęt ≈ (nov.) 'nit 'nite, 'meš ≈ (nov.) 'miš 'mišə)

- 'ə (← 'e) – 'i ('rət ≈ (nov., redko) 'rit 'rite)
 'o: – 'yo: ('mɔ:č 'mɔ:čə, 'sɔ: 'sɔ:lə 'sol')
 'å: – 'a: (st'rå:n st'ra:nə)

3. Nekaj je samostalnikov, ki se jim osnova v im./tož. ed. končuje na -u, v preostalih sklonih pa imajo polno osnovo (z -v-oz. -l-): 'ba:ru 'ba:rvə 'brv', u'ba:ru u'ba:rvə ≈ ubər'vi 'obrv', 'misu 'mislə 'misel'.

4. Samostalnika 'pišə 'piščal' in 'zib'o 'zibel' imata od rod. ed. (razen v tož.) dalje osnovo 'pišəl- ≈ 'pišal- in 'zibel-.

5. Samostalnik k'ri ima tako obliko le v im./tož. ed., sicer pa osnovo k'rəv-.

6. Samostalnik 'vəš -ə 'uš' ima dvojnico 'uš u'ši.

Spremembe končnic

1. Samostalniki, ki se jim osnova končuje na č ž š r j, imajo končnice, ki so drugačne od tistih v osnovnem vzorcu (-ə ← -e, -əm ← -em, -ax ← -ex):

'žuč-∅ 'luč'	'žuč-ə	= mn.
'žuč-ə	'žuč-ə	
'žuč-ə	'žuč-əm	
'žuč-∅	'žuč-ə	
'žuč-ə	'žuč-ax ≈ -əx	
'žuč-ə	'žuč-əm	

Tako gredo npr. še 'mɔ:č 'mɔ:čə, 'mɛš ≈ 'miš 'mišə, 'nɔ:č 'nɔ:čə in samomnožinske d'ruo:žə -ə 'droži'.

2. Nekateri samostalniki, ki imajo enozložne osnove, se sklanjajo po mešanem naglasnem tipu; končniški naglas se pojavlja v rod. ed. in v mn./dv. Tovrstno naglaševanje vse bolj narašča predvsem pri mladih:

'pɔ:t-∅ 'pot'	pə't-i	= mn.
pə't-i	pə't-i	
'pɔ:t-e	pə't-e:m	
'pɔ:t-∅	pə't-i	
'pɔ:t-e	pə't-e:x	
'pɔ:t-e	pət-'mi	

Tako se sklanjajo še k'ļō:p kļē'pi, 'kō:st kēs'ti, 'ļuč lē'či, 'ma:st mas'ti, 'mēš mē'ši, 'mō:č mē'či, 'nō:č nē'či, 'pē:č pe'či, 'pē:st pēs'ti, 'pō:t pē'ti, 'rē:č rē'či ≈ ra'či, s'ka:rp skār'bi, 'sō: sē'li 'sol', st'rā:n stra'ni, st'vā:r stva'ri, u'ba:ru ubēr'vi (in v or. mn. ubērū'mi), 'uš u'ši 'uš' itd.

3. V or. mn. srečamo poleg običajnih končnic -ēm (oz. -əm za č ž š r j) in naglašene -'mi še redko -mē, ki pa jo ob enozložnih osnovah govorijo predvsem starejši, npr. 'pīe:stmē 'pestmi', 'nitmē 'nitmi', 'mislēmē ≈ 'mislēmē 'mislimi'.

4. Tudi v or. dv. je redka končnica poleg običajnih -ēm (oz. -əm za č ž š r j) in -'mi še -mē (pri starejših govorcih ob enozložnih osnovah), npr. 'nitmē 'nit(i)ma'.

Naglasni tipi

1. Nepremični naglasni tip je običajen pri vseh samostalnikih iz te sklanjatve ('misu 'mislē, s'ma:rt -ē, 'ba:ru 'ba:rvē 'brv', 'mēš ≈ 'miš 'mišē, bē'le:zēn bē'līe:znē).

2. Primeri za mešani naglasni tip so navedeni pri spremembah končnic v točki 2.

3. Primerov za premični in končniški naglasni tip ni.

4. ženska sklanjatev

Vanjo bi spadali redki samostalniki, ki se sklanjajo kot pridevniki, npr. sa'vinska '(Zgornja) Savinjska dolina', bōl'niška 'bolniška', 'pō:štna (≈ 'pō:štarca ≈ pismō'nō:škine 'poštarica'). Končnice so sicer enake kot v 1. ženski sklanjatevi, le v rod. mn. je končnica -ēx (oz. -əx za č ž š r j) namesto -∅, npr. dē'žurnēx; poleg 'že:nsk pa starejši govorce uporablja jo v rod. mn./dv. tudi obliko 'žē:nskēx. Tako se sklanja tudi samostalnik u'rā:nska -e (ž) 'Vransko', (mest.) na u'rā:nskē.

Srednje sklanjatve

1. srednja sklanjatev

V to sklanjatev spadajo samostalniki srednjega spola, ki imajo v im. ed. končnico -ə (ali -ę za c ter l in n', v rod. pa -a (oz. -e za l in n')). V im. mn. je končnica -a (oz. -e za č ž š r j ter za l in n'), v rod. pa -∅. Vzorec bi bil takle:

'mé:st-ə 'mesto'	'mé:st-e	'mé:st-ę ≈ -a
'mé:st-a	'mé:st-∅	= mn.
'mé:st-ə	'mé:st-əm	
'mé:st-ə	'mé:st-e	'mé:st-ę ≈ -a
'mé:st-ə	'mé:st-ex	= mn.
'mé:st-ə	'mé:st-əm	

Tako se sklanjajo tudi npr. m'le:kə, 'm̃je:sə, u'še:sə 'uho', kə'le:sə 'kolo', 'ñje:bə, d'r̃je:və, 'sitə, 'žitə, kə'lé:nə, kə'ritə ≈ k'ritə, 'vinə, 'pismə, 't̃je:stə, 'lice, 's̃o:ncę.

Spremembe osnove

1. Nekateri samostalniki podaljšujejo osnovo, in sicer od rod. ed. dalje (razen v tož. ed., če gre za samostalnike, ki označujejo neživo):

s -t- - 'd̃je:k̃le dek'lé:ta 'dekle', 'ma:ča ma'čé:ta 'mačè', 'p̃je:ra pe'ré:ta 'pero', 'p̃ša p̃šé:ta ≈ 'pišata 'pišče', p'r̃je:se pra'sé:ta 'prase', 't̃je:le te'lé:ta 'tele', ž'r̃je:be žra'bé:ta ≈ žr̃é'bé:ta 'žrebe', 'p̃o:dnę 'p̃o:dnata 'poldne' (samo v ed. - sicer je je m. spola);

z -n- - i'mé: ≈ (star.) 'j̃ame i'mé:na 'ime', p'l̃je:me ple'mé:na 'pleme', 'sé:me se'mé:na 'seme', 'té:me te'mé:na 'teme', u'r̃je:me ura'mé:na ≈ ur̃é'mé:na 'vreme', 'ṽeme ≈ 'vime 'vimena 'vime'.

Govori na obravnavanem področju poznajo le nekaj podaljšav s -s-, npr. pri samostalnikih u'še:sə -a 'uho', ki ima podaljšavo posplošeno na vse sklone, kə'le:sə -a 'kolo |1. priprava okrogle oblike, 2. prevozno sredstvo|' in v obliki z drugačnim pomenom: 'ñje:bə 'nebo' proti ne'b̃e:se ≈ ne'b̃e:se ne'be:s ≈ ne'b̃e:s (mn.) 'nebesa').

2. V mn. (in dv. s končnicami po 1. ženski sklanjatvi) imajo nekateri sam. v osnovi glede na ed. premenjene samoglasnike:

'i̯e: – 'e: || 'e̯: (d'r̥i̯e:və – ⟨mn.⟩ d'r̥e̯:ve d're:u, č'r̥i̯e:və – ⟨mn.⟩ č'r̥e̯:ve č're:u, p'l̥i̯e:ča ple'č̥e:ta ≈ pl̥e'č̥e:ta – ⟨mn.⟩ p'l̥e̯:ča p'l̥e̯:č, u'r̥i̯e:me ura'm̥e:na 'vreme' – ⟨mn.⟩ u'r̥e̯:m̥e u'r̥e̯:men 'slabo vreme')

'é: – 'e: || 'e̯: ('sé:me se'm̥e:na ≈ s̥e'm̥e:na – 's̥e:m̥e 's̥e:men, 'm̥e:stə -a – 'm̥e:ste 'me:st ≈ 'm̥e:ste 'm̥e:st)

3. Samostalnik 'va:kə 'oko' ima v mn. obliko u'či. (Sklanjatev v množini gl. pri spremembah končnic.)

4. Kadar se osnova končuje na nezvočnik (primerov z zvočnikom v tem položaju menda ni) + l m n n' r, se v rod. mn./dv. med oba soglasnika vriva polglasnik ('j̥ət̚, 'b̥i̯e:d̚, 'va:k̚). Pred v pa bi se v takem položaju prav tako vrinil polglasnik, vendar pa pride do skrčenja v končnico -u (← -əu), npr. b'ritu (≈ b'ritvə -a ⟨s⟩ ≈ b'ritva -e ⟨ž⟩) 'britev'.

Spremembe končnic

1. Kadar se osnova končuje na č ž š r j, se v mn./dv. končnice razlikujejo od navedenih (-a ← -e, -ax ← -ex, -ə ← -e̯):

'ré:br-ə 'rebro'	'ré:br-a	'ré:br-ə
'ré:br-a	'ré:b̚r-∅	= mn.
'ré:br-ə	'ré:br-əm	
'ré:br-ə	'ré:br-a	'ré:br-ə
'ré:br-ə	'ré:br-ax	= mn.
'ré:br-ə	'ré:br-əm	

Tako gredo še samostalniki 'm̚:r̥j̥ə, s'r̥i̯e:br̥ə itd., seveda pa tudi samomnožinski p'luča, 'j̥ətra itd.

2. Kadar se osnova končuje na l ali n', so končnice spremenjene (-e̯ ← -ə, -e ← -a, -əm ← -əm):

'p̚l-e̯ 'polje'	'p̚l-e	'p̚l-e̯
'p̚l-e	'p̚l-∅	= mn.
'p̚l-e̯	'p̚l-əm	
'p̚l-e̯	'p̚l-e	'p̚l-e̯
'p̚l-e̯	'p̚l-ex	= mn.
'p̚l-e̯	'p̚l-əm	

Tako grede še: zna'mjē:nę ≈ znə'mjē:nę 'znamenje', š'to:kərļę 'lesen stol z naslonjalom', 'šo:štņę 'šošťanj', s'rā:nę 'sranje'.

3. V im./tož. ed. je pri nekaterih posameznikih mogoča tudi končnica -e, in to predvsem na skrajnem zahodnem področju obravnavanega področja. V govoru Meliš (pri Ljubnem ob Savinji) so v ed. običajne samo take končnice, namreč -e -e -ę -e -ę -ę (Kolenc 1979: 8–9).

4. Samostalnik kə'fija 'kava' ima v im. ed. nenavadno končnico; sliši se tudi tudi kə'fijə, v mn. (kjer pač pomeni 'skodelice kave') pa je moškega spola – kə'fijə -o || -u.

5. Samostalnik b'ritvə -a 'britev' je pri starejših govorcih s. sp., ima pa običajnejšo dvojnico b'ritu -tve (ž). Samostalnik š'mā:rtņę 'Šmartno' ima to obliko običajno le v im. in tož. ed. (z dvojnico ž. sp. š'mā:rtna), v ostalih sklonih pa je ženskega spola (in le redko srednjega).

6. Pri samostalnikih s slabšalnim pomenom v im. ed. prevladuje srednji spol, nato pa se sklanjajo kot samostalniki 1. moške sklanjatve. (Nekaj primerov je navedenih v točki 5 pri spremembah končnic samostalnikov 1. moške sklanjatve.) Izjema je menda le samostalnik kər'mule -e 'slabotno bitje' – V tož. ed. je pri samostalnikih, ki pomenijo živo, končnica enaka rodilniški, npr. s'vņęne svę'nė:ta 'svinja', p'rię:se pra'sė:ta 'prašič', 'pę:ša 'pišata 'pišče'; ti samostalniki lahko imajo v mn./dv. končnice iz 1. moške sklanjatve (gl. točko 9).

7. Končnico -ę namesto -ə imajo v im. in tož. ed. samostalniki, katerih osnova se končuje na c – d'rę:uęę 'drevce', 'ja:jęę, 'liceę, u'mjē:uęę 'omelce' 'sa:rcę 'srce', 'so:ncę 'sonce'. V mest. ed. imata samostalnika 'liceę in 'sa:rcę obliki končnici -ę in -ə, ostali pa -ə.

8. Samostalnik k'rižę 'naročje' ima v mest. ed. poleg zveze u k'rižę tudi u k'rileę.

9. Samostalniki, ki podaljšujejo osnovo s -t- in poimenujejo živali, imajo v mn./dv. lahko tudi končnice iz 1. moške sklanjatve, torej (mn.) 'pišatę -o || -u ≈ 'pišate 'pišat 'piščeta'.

10. Samostalnik kə'lė:nę 'koleno' ima poleg zdaj že prevladujoče množine kə'lė:ne pri starejših tudi 'kó:lęne itd.

11. Samostalnik u'či 'oči' se v mn./dv. sklanja po 2. ženski sklanjatvi: u'či u'či u'če:m u'či u'če:x uč'mi ≈ (redko) u'če:m.

12. (Samomnožinski) samostalnik t'le: 'tla' se od rod. dalje sklanja t'le:u ≈ t'ļo: t'ļəm ≈ t'le:m t'le: t'ļę:xę ≈ t'le:x

t'le:mę ≈ t'ləm ≈ t'le:m; v zvezi s predlogom na se v tož. govori 'na:tle.

13. Predvsem pri starejših govorcih se v or. mn. sliši končnica -mę, tako recimo pri samostalnikih kə'le:sme (≈ kə'le:səm) 'kolesi', dək'lé:tmę (≈ dək'lé:təm) 'dekleti', u'še:sme (≈ u'še:səm) 'ušesi'. Po njej se ravna tudi končnica pridevnika ob samostalniku. – Slišati je mogoče tudi zveze s kə'le:sę ≈ s 'pę'cikəlne 's kolesi'. Tudi tu ima morebitni pridevenik ob samostalniku končnico -mę.

14. V im. in tož. dv. imajo samostalniki s. sp. lahko tudi končnico -a, torej tako kot v 1. moški sklanjatvi, npr. 'ja:jca (≈ 'ja:jcę) 'jajci', d'rje:va ≈ d'rje:vę ≈ drę:vę 'drevesi'. Prihaja torej do sovpadanja končnic s. in m. sp., saj so ostale končnice enake kot v 1. moški sklanjatvi.

15. Predvsem starejši govorniki v or. dv. uporabljajo pri nekaterih samostalnikih končnico -mę, npr. d'rę:umę 'drevesoma'.

Naglasni tipi

1. Nepremični naglas na osnovi ima velika večina samostalnikov, npr. b'ła:gə, č'rje:və, d'rje:və, i'mé:, 'jetra, 'ja:jcę, kə'le:sə, kə'pitə, 'mje:sə, m'le:kə, 'pọ:lę, p'ruo:sə, z'ła:tə itd.

2. Premični naglas na osnovi imajo skoraj vsi samostalniki, ki podaljšujejo osnovo s -t- ali z -n-. Primere zanje gl. pri spremembah osnov.

3. Končniški naglas imajo tisti samostalniki, katerih osnova je nezložna; za ednino bi bil primer d'nə 'dno' d'na: d'nə d'nə d'nə d'nə, za množino pa samostalnik t'le: 'tla', katerega sklanjatev je navedena pri spremembah končnic (v točki 12).

4. Primerov za mešani naglasni tip ni; vsi samostalniki, ki v knjižnem jeziku spadajo v ta tip, se v obravnavanih govorih sklanjajo po nepremičnem.

3. srednja sklanjatev

Z neglasovnimi končnicami se sklanja samoedninski samostalnik 'jěstę 'jed, obrok hrane' v zvezah ⟨im.⟩ də'mă:čə 'jěstę, ⟨rod.⟩ braz 'jěstę ja 'šọ:, ⟨daj.⟩ 'te:məle 'jěstę bę pa b'lə t're:ba

ša pa 'né:kę də'da:t, (tož.) 'nĳe:sę mə 'nə 'jęstę, 'tå:kə
'duo:brə 'jęstę sə mę 'da:lę, (mest.) pə 'jęstę bŋ 'ma:gu
s'to:pęt.

4. srednja sklanjatev

V to sklanjatev spadajo samostalniki srednjega spola, ki se sklanjajo s končnicami, podobnimi pridevniškim, npr.:

'lubn-ə 'Ljubno'	'lubn-e	'lubn-ę
'lubn-ęga	'lubn-ęx	= mn.
'lubn-ęm(ə)	'lubn-ęm	
'lubn-ə	'lubn-e	'lubn-ę
'lubn-ęm(ə)	'lubn-ex	= mn.
'lubn-ęm(ə)	'lubn-ęm	

Tu sta množina in dvojina rekonstruirani. Tako se sklanjajo še nekatera krajevna imena, npr. 'ba:rdə -ęga 'Brdo |del naselja Homec-Brdo|', predvsem pri starejših pa tudi 'va:łək və'łó:gęga (poleg običajnejšega və'łó:ga) 'Volog', 'šo:štne -ga (poleg običajnejšega 'šo:štan 'šo:štana ≈ 'šo:štne 'šo:štne) 'Šoštanj', 'va:tək u'tó:kęga (poleg običajnejšega u'tó:ka) 'Otok', vę'lé:ne -ga (poleg običajnejšega vę'lé:ne) 'Velenje'.

SAMOSTALNIŠKI ZAIIMEK

Osebni zaimki

Za pomišljajem so navedene naslonske oblike.

<ed.>	<mn.>	<dv.>
'ja:s 'jaz'	'mi	mɛd'vå: mɛd've:
'mɛne - me	'na:s - nas	'nå:j(ə) ≈ 'na:j - nåj(ə)
'mɛnɛ ≈ 'mɛn' - mɛ	'nɛm - nɛm	'nå:mɛ - nãmɛ
'mɛne - me	'na:s - nas	'nå:j(ə) ≈ 'na:j - nåj(ə)
'mɛnɛ ≈ 'mɛn'	'nɛm	'nå:mɛ
'mɛnɛ ≈ 'mɛn' ≈ mɛ'nó:j	'nɛm	'nå:mɛ
'ti 'ti'	'vi	vɛd'vå: vɛd've:
'tɛ:be - te	'va:s - vas	'vå:j(ə) ≈ 'va:j - vāj(ə)
'tɛ:bɛ ≈ 'tɛ:p' - tɛ	'vɛm - vɛm	'vå:mɛ - vãmɛ
'tɛ:be - te	'va:s - vas	'vå:j(ə) ≈ 'va:j - vāj(ə)
'tɛ:bɛ ≈ 'tɛ:p'	'vɛm	'vå:mɛ
'tɛ:bɛ ≈ 'tɛ:p'	'vɛm	'vå:mɛ
≈ tɛ'bó:j ≈ tɛ'bó:j		
<ed.>		
'un' 'on' <m. sp.>	'una <ž. sp.>	'unə <s. sp.>
'nɛga - ga	'né: - ja	= m.
'nɛmɛ - mɛ	'né: - jə	
'nɛga - ga	'né: ≈ 'n'ó: ≈ 'n'ɔ: - jə	
'nɛmɛ	'né:	
'nɛmɛ	'né:	
<mn.>	<dv.>	
'unɛ 'une	'una (d'vå:) 'une (d've:)	
'nɛx - jɛx	'nɛx (d've:x)	
'nɛm - jɛm	'nɛ:mɛ ≈ 'nɛm (d've:m) - jɛm	
'une ≈ (redko) 'ne: - jɛx	'una (d'vå:) ≈ (redko) 'ne: - jɛx	
'nɛx	'nɛ:mɛ ≈ 'nɛx (d've:x)	
'nɛm	'nɛ:mɛ ≈ 'nɛm (d've:m)	

Posebnosti

1. Pri oblikah v im. za 1., 2. in 3. os. dv. in 3. os. mn./dv. je najprej navedena oblika za moški in srednji spol, za dvema pokončnima črtama pa še oblika za ženski in srednji spol.

2. Za 3. os. ed. ž. sp. sta v tož. k obliki 'nè: redki dvojnici 'n'ò: in 'n'ò:.

3. Navezne oblike so za 3. os. ed. s tožilnikom (-nga -nẹ in -nẹga -nẹ) in z mestnikom (-n'mə -nẹ) ter za 3. os. mn. s tožilnikom (-ne), z mestnikom pa za 1. os. mn. (-nas) in za 2. os. mn. (-vas); zveze v tož. ed. so torej 'č̣ie:ẓ̌nẹga 'č̣ie:ẓ̌nẹ ≈ 'ča:ẓ̌nẹga 'ča:ẓ̌nẹ ≈ (redko) 'ča:znẹga 'ča:znẹ (star.) 'čezenj čeznjo', 'na:ḍnẹga 'na:ḍnẹ 'nadenj nadnjo', 'na:nga 'na:nẹ 'nanj nanjo', 'p̣uo:nga 'p̣uo:nẹ 'ponj ponjo', 'va:ḅnẹga 'va:ḅnẹ 'obenj obnjo', 'za:nga 'za:nẹ 'zanj zanjo', in v tož. mn. 'č̣ie:ẓ̌ne ≈ 'ča:ẓ̌ne ≈ (redko) 'ča:zne 'čeznje, čeznju', 'na:ne 'nanje, nanju' itd., v mest. mn. pa 'pa:ṛnas 'pri nas' in 'pa:ṛvas 'pri vas' ter samo v mest. ed. (redko) 'na:n'mə 'na njem', 'na:nẹ 'na njej'. Ostalih naveznih oblik, kot so znane v knjižnem jeziku, ni. Predvsem mlajši pa namesto teh vse več govorijo zveze predloga in naglašene oblike osebnega zaimka, sploh za m. sp. (ed.), npr. na 'nẹga, čaz 'nẹga, p̣ər 'nəm 'pri nas'.

4. Predvsem starejši govorijo poudarjalno in v pomenu 'mož' in 'žena' vzajemno (tj. kadar žena govori o možu in obratno) 'va:n in 'va:na, ki pa imata ti dve obliki le v im. ed. (Vendar pa se sliši tudi 'n̄a:šə 'va:nẹ sm̄ 'rè:ku 'ženi sem rekel'.) V pomenu 'mož' in 'žena' se (vzajemno) govori še 's̄a:m in 's̄a:ma, 'na:š in 'n̄a:ša, 'mò:j in 'm̄uo:ja.

5. Naslonski obliki v dajalniku m̄e 'mi' in t̄e 'ti' imata v hitrem govorjenju dvojnici m' in t', v daj. in tož. pa ima oblika j̄e '1. ji, 2. jo' dvojnico j.

Povratni osebni zaimek

Imenovalniške oblike nima, druge pa so: 's̄ie:be - se, 's̄ie:b̄e ≈ 's̄ie:p' - s̄e ≈ s', 's̄ie:be - se, 's̄ie:b̄e ≈ 's̄ie:p', 's̄ie:b̄e ≈ 's̄ie:p' ≈ s̄e'bò:j ≈ s̄ə'bò:j. Tu predložne navezne oblike niso mogoče.

Vprašalna zaimka

g'do: ≈ (star.) kə'do (m. sp.) 'kdo'	'kå: (s. sp.) 'kaj'
'kɥo:ga	'če:ga
'kɥo:mə	'če:mə
'kɥo:ga	'kå: ≈ (redko) 'kɥo:ga
'kɥo:mə	'če:mə
'kɥo:mə	'če:mə

Oblika vprašalnega zaimka 'kɥo:ga v tož. se govori le, kadar je jasno, da gre v vprašanju za spraševanje po neživem, npr. 'kɥo:ga (sə 'rè:ku)? 'kaj (si rekel)?'. Za spraševanje po osebi – predvsem pa za ž. in s. spol in za mn./dv. – se uporablja dvojnica 'kè:r -a -ə, za vse spole pa tudi 'kå: za 'ja:dən (≈ nə ≈ n') 'kå: za 'ja:na (≈ na) 'kå: za 'ja:nə (≈ nə), npr. 'kå: za na t'rå:pa ja pa b'ļa: 'tɔ:?' 'katera trapa je bila to?', 'kå: za 'ja:na ja pa b'ļa:?' 'katera je pa bila?'.

Oziralna zaimka

Zaimka g'do:r (m. sp.) 'kdor' in 'ka:r (s. sp.) se govorita le v im., drugi pa poleg tega še v tož. Zamenjana sta lahko z zaimkom 'kè:r 'kateri', sploh pa je to potrebno za ženske osebe in v mn./dv. Ta zaimek se govori tudi v zvezi s 'kɔ:lə (≈ 'kɔ:l) 'koli'. Navesti je treba še redkejši obliki v or., namreč s 'če:mərmə 'kɔ:lə (≈ 'kɔ:l) 's čimer koli' in s 'kɥo:mərmə 'kɔ:lə (≈ 'kɔ:l) 's komer koli'.

Poljubnostni, nedoločni in mnogostni zaimki

V govorih na obravnavanem področju se govorita dva poljubnostna zaimka, in to kag'do: ≈ (star.) kakə'do: (m. sp.) 'kdo' in ka'čje:sə ≈ kə'čje:sə (s. sp.) 'kàj' (z dvojnico 'kɛ:), ki se od rod. dalje sklanja takole (povsod je mogoča dvojnica s kɛ-) – ka'če:ga ka'če:mə ka'čje:sə ka'če:mə ka'če:mə ≈ ka'če:-mərmə. Dvojnica k prvemu je ka'kè:r ≈ kə'kè:r (ki se sklanja kot 'kè:r 'kateri') – temu ustreza oblika ka'kè:ra ≈ kə'kè:ra za ž. sp. in za mn./dv. –, dvojnica k drugemu pa v im. in tož. 'kɛ:, v ostalih sklonih pa 'če:ga 'če:mə 'kɛ: 'če:mə 'če:mə.

Nedoločna zaimka sta 'nè:də (m. sp.) 'nekdo', ki se od rod. dalje sklanja kot prid. m. sp. v ed. ('nè:dəga ≈ 'nè:d'ga

'nè:dəmə ≈ 'nè:d'mə ...), in 'nè:kə (s. sp.) 'nekaj', ki se od rod. dalje sklanja 'nè:čega 'nè:čemə 'nè:kə 'nè:čemə 'nè:čemə. Prvi nedoločni zaimek ima dvojnico 'ja:dən za moški in obliko 'ja:na za ženski spol. Za osebe in stvari se govori tudi zaimek u'nə: 'oné', (rod.) u'ne:ga.

Mnogostni zaimki so 'ma:rseḡ'do: ≈ (star.) 'kè:r 'bò:də (≈ 'bò:t') (m. sp.) 'marsikdo' (za 'kè:r 'bò:də prim. 'kè:r 'bò:də ja 'rè:ku – »'va:š ja pa 'tumast, kə te na na'bija« 'marsikdo je rekel: »Vaš je pa neumen, ker te ne natepe«) in 'ma:rseḡ'kə: ≈ (star.) 'ka:r 'bò:də (≈ 'bò:t') (s. sp.) 'marsikaj' ter 're:tkə g'do: (m. sp.) 'redko kdo' in 're:tkə 'kə: (s. sp.) 'redko kàj'; oba zaimka moškega spola, ki se uporabljata za osebo, imata dvojnico 'ma:rseḡ'kè:r 'marsikateri' (in sploh obliko 'ma:rseḡ'kè:ra za ž. sp. in za mn./dv.).

Nikalna zaimka

Za neobstajanje kake osebe se govori 'neḡčar (m. sp.) 'nihče', ki se od rod. dalje sklanja 'neḡčarga 'neḡčarmə 'neḡčarga 'neḡčarmə 'neḡčarmə; tu je dvojnica nə'bīe:dən ≈ nə'bīe:dən ≈ n'bīe:dən 'nobeden' (sploh pa za osebe ž. sp. in v mn./dv.). Za neobstajanje kake stvari se govori v im./tož. 'neḡč, sicer pa v im., rod. in tož. nə'če:sərca ≈ nə'če:sərca ≈ nə'če:sərce ≈ nə'če:sərce ≈ n'če:sərca ≈ n'če:sərce, v daj., mest. in or. pa nə'če:mərmə ≈ nə'če:mərmə ≈ n'če:mərmə. Poudarjalne oblike imajo pred dvojnicami nə'kò: ≈ n'kò:.

PRIDEVNIŠKA BESEDA

PRIDEVNIK

1. pridevniška sklanjatev

Neimenovalniške končnice pridevnika za m. in s. sp. ed. so dolge (nereducirane) in kratke (reducirane), za ž. sp. ed. ter za mn./dv. pa so le ene vrste.

	<i>dolge</i>	<i>kratke</i>		
(ed.)	s'ʎa:p-∅ (m.)		s'ʎa:b-a (ž.)	s'ʎa:b-ə (s.)
	s'ʎa:b-ɛga	s'ʎa:b-ga	s'ʎa:b-e	= m.
	s'ʎa:b-ɛmə	s'ʎa:b-mə	s'ʎa:b-ɛ	
	s'ʎa:b-∅		s'ʎa:b-ə	s'ʎa:b-ə
	s'ʎa:b-ɛga	s'ʎa:b-ga		
	s'ʎa:b-ɛmə	s'ʎa:b-mə	s'ʎa:b-ɛ	= m.
	s'ʎa:b-ɛmə	s'ʎa:b-mə	s'ʎa:b-ɛ	
(mn.)	s'ʎa:b-ɛ		s'ʎa:b-e (ž. = s.)	
	s'ʎa:b-ɛx		= m.	
	s'ʎa:b-ɛm			
	s'ʎa:b-e			
	s'ʎa:b-ɛx			
	s'ʎa:b-ɛm ≈ -mɛ			
(dv.)	s'ʎa:b-a (m. s.)		s'ʎa:b-ɛ, s'ʎa:b-e (ž. = s.)	
	s'ʎa:b-ɛx		= m.	
	s'ʎa:b-ɛm			
	s'ʎa:b-a		s'ʎa:b-ɛ, s'ʎa:b-e (ž. = s.)	
	s'ʎa:b-ɛx		= m.	
	s'ʎa:b-ɛm			

Določna oblika se tvori tako, da pred obliko pridevnika pride ustrezna nenaglašena oblika zaimka *te ta tə* 'ta ta to'. Razen za m./s. sp. ed. ima vse končnice enake pridevniškimi. V ednini so ustrezne oblike *tele* (vse so navedene na str. 110):

<i>te</i> (m.) 'ta'	<i>ta</i> (ž.)	<i>tə</i> (s.)
<i>tɛga</i>	<i>te</i>	= m.
<i>tɛmə</i>	<i>tɛ</i>	
<i>te</i> <i>tɛga</i>	<i>tə</i>	<i>tə</i>
<i>tɛmə</i>	<i>tɛ</i>	= m.
<i>tɛmə</i>	<i>tɛ</i>	

Spremembe osnove

1. Osnove spreminjajo enozložni pridevniki, npr. 'sɛt (≈ 'sit) 'sita -ə 'sit', z'rjɛ:ɥ z'rɛ:ʎa -ə '1. zrel, 2. siten', s'ta:r s'tɑ:ra -ə 'star', s'ʎən (≈ s'ʎɑ:n) s'ʎɑ:na -ə 'slan'.

Nekateri pridevniki imajo v primerjavi s knjižnim jezikom prese-
netljiv naglas. Navedeni so pri premičnem naglasnem tipu. Tako
še 'tò:pu 'tʉo:pʎa -ə 'topel', 'dò:bər 'dʉo:bra -ə.

2. V im. ed. m. sp. imata posebni obliki pridevnika 'l̥je:gek
(≈ 'l̥je:xek) 'l̥je:xka -ə 'lahék', 'm̥je:gek (≈ 'm̥je:xek) 'm̥je:xka
-ə 'mehek'.

3. Od rod. dalje imajo pridevniki m./s. sp. ed. pred kratkima
končnicama -ga in -mə palataliziran končni t ali d osnove –
'ta:rt 'ta:rda -ə 'trd' – 'ta:rd'ga ≈ 'ta:rđega 'ta:rd'mə ≈
'ta:rdəmə, 'pust -a -ə – 'puzd'ga ≈ 'pustęga 'pust'mə ≈
'pustəmə, 'xut 'xuda -ə – 'xud'ga ≈ 'xudęga 'xud'mə ≈ 'xudəmə.
(Od ostalih soglasnikov se palatalizira le še n pred kratko
končnico -mə – 'ja:n'mə 'enemu', z'nâ:n'mə.) Pred tema dvema
končnicama pride do spremembe osnove, ki se končuje na l – ta
soglasnik se spremeni v ʉ (vendar pa pred dolgo končnico ostaja
l) – 'ce:ʉ 'ce:ʎa -ə – 'ce:ʉga ≈ 'cę:lęga 'ce:ʉmə ≈ 'cę:lęmə,
'be:ʉ 'be:ʎa -ə – 'be:ʉga ≈ 'bę:lęga 'be:ʉmə ≈ 'bę:lęmə (prav
redko je predvsem pri mlajših mogoče slišati tudi 'cę:lga -mə,
'bę:lga -mə).

4. Zaradi glasoslovnega pravila ('â: ni mogoč v zaporedju 'â:
+ ʉ + soglasnik/konec besede – nadomesti ga a) ima pridevnik
p'ra:vę -a -ə 'pravi' v m./s. sp. ed. v im. obliko p'ra:ʉ in s
kratkima končnicama -ga in -mə obliki p'ra:ʉga in p'ra:ʉmə.

Spremembe končnic

1. Če se osnova končuje na č ž š r j, se končnice spremenijo
(-ə ← -ę povsod takoj za osnovo), npr. 'dʉo:mač də'mâ:ča -ə,
'bʉo:žə -a -ə 'božji', 'lę:pšə -a -ə 'lepši', 'dò:bər 'dʉo:bra
-ə, 'bâ:bjə -a -ə, torej də'mâ:čęga, 'bʉo:žęga, 'lę:pšęga,
s'tâ:ręga, 'tujęga itd.

2. Če se osnova končuje na n' (za l ni primerov), se spre-
menijo končnice v im./tož. ed. ž./s. spola in im./tož. dv. m./s.
spola (-ę ← -ə, -e ← -a), npr. 'zâ:dne -e -ę, (z)'gò:rne -e -ę
'zgornji', s'pò:dne -e -ę, s'rę:dne -e -ę; vendar pa je obilo
nihanja med običajnimi končnicami in temi v primerih s pripono
-šən – p'rę:jšən -šna -ə, u'čě:ršən -šna -ə 'včerajšnji', 'zu-
təršən -šna -ə 'jutranji', 'lę:čən -čna -ə 'letošnji', 'zunšən
-šna -ə 'zunanji'. Vse končnice v ed. m./s. spola so dolge.

3. V govorih na obravnavanem področju je razločevanje med
določno in nedoločno obliko s končnicami bolj omejeno kot v

knjižnem jeziku. Oblike se razločujejo po določnosti z okrnelim kazalnim zaimkom – 'mã:m 'le:p kļa'buk : pək'rəu bəm te 'le:p kļa'buk. (Nedoločna oblika pridevnika je torej prav običajna tudi v določni obliki.) V nekaterih uveljavljenih stalnih zvezah okrneli kazalni zaimek izpada – 'vé:lka 'nõ:č, 'gõ:le vər'tã:ča -eḡ vər'tã:č (ž mn.) 'Gole Vrtače |ledinsko ime v Krašah|' (toda tudi ta 'vé:čə lə'dina te 'vé:čə lə'dine 'Največja Ledina |ledinsko ime v Pustem Polju|'). Vendar pa je predvsem v samostalniški rabi pri m. spolu v rabi končnica -eḡ (oz. -ə) – te m'ļa:də (redko) 'zet' in ta m'ļa:da (redko) 'snaha' (na celotnem obravnavanem področju, čeprav je sicer oblika pridevnika m'ļa:t m'ļa:da -ə in predvsem v zahodnem delu tudi m'ļa:t m'ļa:da -ə), te s'tã:rə (redko) '1. tast, 2. oče', 'nã:ša ta s'tã:ra d'vã: 'starši'. – Nedoločna oblika se izraža z nedoločnim zaimkom nḡ na nḡ 'en -a -o' (tudi v množini) – u 'cīe:lḡ səm 'vid'ḡ nḡ 'le:p kļa'buk 'v Celju sem videl lep klobuk'. – Pridevnik 'vé:lke -a -ə 'velik' ima v m. sp. ed. predvsem pri mlajših tudi redko obliko 'vé:lek in 'zã:lḡ -ļa -ə (star.) 'prijazen' nima nedoločne oblike – 'kək ja te č'ļuo:vek 'vé:lke, 'zã:lḡ. – Le določna je oblika 'mã:lḡ -ļa -ə 'mali' (medtem ko je nedoločna ali določna 'mičkən -a -ə 'majhen' ≈ 'me:xən -a -ə 'majhen').

4. V m./s. sp. ed. imajo samo dolge končnice pridevniki, ki se jim v neimenovalniku m. spola osnova končuje na sklop dveh soglasnikov (oz. ki imajo v im. ed. m. sp. v osnovi polglasnik, ki od rod. dalje izpada) – 'rḡ:dek ≈ 're:dək 're:tka -ə – 'rḡ:tkḡga, 'tīe:nək -nka -ə – 'tīe:nkḡga, 'dḡ:žən -žna -ə – 'dḡ:žnḡga, d'rḡo:bən -bna -ə – d'rḡo:bnḡga, 'mḡo:čən -čna -ə – 'mḡo:čnḡga, p'ridən -dna -ə – p'ridnḡga, 'mīe:gek ≈ 'mīe:xək 'mīe:xka -ə – 'mīe:xkḡga, 'dõ:bər 'dḡo:bra -ə – 'dḡo:brḡga, 'vé:lke ≈ (nov.) 'vé:lek -lka -ə – 'vé:lkeḡga, 'tīe:žak -ška -ə – 'tīe:škḡga, us'ļa:stən -tna -ə 'osladen' – us'ļa:stnḡga, pəvḡ'sivən -una -ə – pəvḡ'siḡnḡga 'tak, ki rad hodi na obiske |k sosedom|', 'pḡo:zən -zna -ə – 'pḡo:znḡga, 'vəs u'sa: u'sə 'ves' – u'sḡga. – Od tega pravila odstopajo le primeri, ki se končujejo na soglasniški skupini rt/rd in st/zd – čḡ'ta:rtḡ -a -ə – čḡ'ta:rtḡga ≈ čḡ'ta:rd'ga čḡ'ta:rtḡmḡ ≈ čḡ'ta:rt'mḡ, 'ta:rt 'ta:rda -ə 'trd' – 'ta:rdḡga ≈ 'ta:rd'ga 'ta:rdḡmḡ ≈ 'ta:rd'mḡ, 'pust -a -ə – 'pustḡga ≈ 'puzd'ga 'pustḡmḡ ≈ 'pust'mḡ.

5. Samo kratka končnica je v pridevnikih 'mičkən -a -ə 'majhen' – 'mičkḡnga 'mičkən'mḡ, 'me:xən -a -ə 'majhen' –

'me:xəŋga 'me:xən'mə (vendar pa se govori tudi že 'me:xən -xna -ə – 'me:xnəga -əmə).

6. Kadar ima samostalnik v or. mn./dv. nepričakovano (starinsko in redkejšo) končnico, dobi ustrezno končnico tudi pridevnik, npr. v mn. 'lɛ:pɲɛ 'kɥo:nɲɛ ≈ (redko) kə'n'ã:mɛ ≈ (redko) kə'nɛ:mɛ ≈ (redko) kən'mi 'lepimi konji' (čeprav je sicer običajno 'lɛ:pɛm 'kɥo:nɛm in predvsem na zahodu tudi 'lɛ:pɛx 'kɥo:nɛx), u'mã:zənɲɛ 'rɥo:kɲɛ ≈ rə'kã:mɛ 'umazanimi rokami' (čeprav je sicer običajno u'mã:zənɛm 'rɥo:kəm in predvsem na zahodu tudi u'mã:zənɛx 'rɥo:kɛx), v dv. pa 'lɛ:pɛm ≈ 'lɛ:pɲɛ kə'lɛ:sɲɛ 'lepima kolesoma' (sicer 'lɛ:pɛm kə'le:səm in predvsem na zahodu tudi 'lɛ:pɛx kə'lɛ:sɛx). Posebno končnico -mɛ imata menda le števnik d'vɛ:mɛ 'dvema' in zaimek u'bɛ:mɛ 'obema'; potem lahko dobimo npr. zvezo z d'vɛ:mɛ 'kɥo:nɲɛ 'z dvema konjema'.

Naglasni tipi

1. Primer za nepremični naglasni tip je s'ʎa:p s'ʎa:bɛga ≈ s'ʎa:bga. Sem spadajo tudi pridevniki, ki se v knjižnem jeziku (lahko) naglašujejo po končniškem ('tɥi:mən -mɲɛga) ali mešanem naglasnem tipu ('tɥi:ʒak -škega).

2. Izjemni so nekateri, ki se sklanjajo po premičnem, npr. 'bɥo:gat (≈ (nov.) bə'gã:t) bə'gã:tɛga ≈ bə'gã:d'ga 'bogat', 'dɥi:b'ɔ (≈ (nov.) dɛ'bɛ:ɥ) dɛ'bɛ:lɛga ≈ dɛ'bɛ:ɥga 'debel', 'dɥo:mač (≈ (nov.) də'mã:č) də'mã:čɛga ≈ də'mã:čga 'domačega', 'pɛ:jan (star.; ≈ pɛ'jã:n) pɛ'jã:nɛga ≈ pɛ'jã:nga 'pijan', 'pɥi:čan (≈ (nov.) pɛ'čɥi:n ≈ (nov.) pɛ'čɥi:n) pɛ'čɥi:nɛga ≈ pɛ'čɥi:nga ≈ pɛ'čɥi:nɛga ≈ pɛ'čɥi:nga 'pečen', 'pɥo:šten (≈ (nov.) pəš'tɥi:n) pəš'tɥi:nɛga ≈ pəš'tɥi:nga 'pošten', prax'ʎa:jan (≈ (nov.) praxʎa'ja:n) praxʎa'ja:nɛga ≈ praxʎa'ja:nga 'prehlajen', 'ra:jan (≈ (nov.) ra'ja:n) ra'ja:nɛga ≈ ra'ja:nga 'rejen', 'rɥo:jan (≈ (nov.) rə'ja:n) rə'ja:nɛga ≈ rə'ja:nga 'rojen', 'rəmen (star.; ≈ rə'mɥi:n) rə'mɥi:nɛga ≈ rə'mɥi:nga 'rumen', 'šərak (star.; ≈ š'rɥo:k) š'rɥo:kɛga ≈ š'rɥo:g:a 'širok', 'vəsran (star.; ≈ us'rã:n) us'rã:nɛga ≈ us'rã:nga '1. usran, 2. blaten', 'vɛ:sek (star.; ≈ vɛ'sɥo:k) vɛ'sɥo:kɛga ≈ vɛ'sɥo:g:a 'visok', 'zɥi:len (≈ (nov.) ze'lɥi:n ≈ (nov.) zɛ'lɥi:n) ze'lɥi:nɛga ≈ ze'lɥi:nga ≈ zɛ'lɥi:nɛga ≈ zɛ'lɥi:nga 'zelen', Vsi ti se lahko sklanjajo torej tudi po

nepremičnem naglasnem tipu. Osnove pridevnikov ž. sp. in v množini so potem take kot tule v rod. ed. m./s. sp., torej bæ'gâ:t-, dę'bé:l-, dę'mâ:č- itd.

3. Primerov za končniški in mešani naglasni tip ni.

2. pridevniška sklanjatev

V to skupino spadajo pridevniki, ki se ne sklanjajo z glasovnimi končnicami (tradicionalno se imenujejo tudi nesklonljivi): st'rę:žęk -- -- 'trezen', 'lę:pšę -- -- 'lepši', ž'lję:xt -- -- 'hudoben'. Tako gredo npr. 'fa:jn -- -- (vendar predvsem mlajši govorijo tudi že 'fa:jn -a -ę) 'dober, s pozitivnimi lastnostmi', 'fa:ųš ≈ (Bo) 'fọ:š -- -- 'nevoščljiv' (toda v istem pomenu tudi (redko) fọša'rit -a -ę ≈ (redko) fọša'ritęn -tna -ę), f'ra:j -- -- 'prost, svoboden', 'â:kęłš ≈ (star.) 'â:klix -- -- (vendar tudi 'â:kęłšęn -šna -ę) '(pretirano) natančen', ka'mó:t -- -- '1. len, neprizadeven, 2. udoben, 3. lagoden', 'nó:blix -- -- 'gosposki', ž'lję:xt -- -- 'hudoben', š'va:x -- -- (vendar tudi š'va:xęn -xna -ę ≈ (star.) šva'xọ:n -a -ę) 'šibek, slaboten', pę'cę:nę -- -- 'poceni'. Tako se lahko pregibajo tudi primerniki in presežniki nekaterih pridevnikov (te oblike so navedene pri stopnjevanju pridevnika na str. 101–102). – Pridevnik 'tję:š -a -ę 'tešč' se pregiba.

Stopnjevanje

Primernik tvorimo opisno, tj. s prislovom 'bęl, ali z obrazili, presežnik pa tako, da primerniku dodamo (1.) predpono 'na:j- ≈ 'na:r- (npr. 'na:jm'ļa:jšę 'najmlajši (-a -ę)'), (2.) ustrezno nenaglašeno obliko zaimka te ta tę 'ta ta to' (npr. te 'bọ:lę 'najboljši', ta 'vé:čę 'največja', tę 'xujšę 'najhujše, najhujšo (tož. ed. ž. sp.))' ali (3.) s kombinacijo obojega (npr. 'na:r-te'vé:čę, redko tudi te 'na:r'vé:čę 'največji (-a -ę)'). Pri pridevniku 'ra:t 'râ:da -ę 'rad' je presežnik 'na:j'ra:jšę in 'na:'ra:jšę.

1. Z obrazilom -šə

'ga:rt 'grd' – 'ga:ršə -a -ə ≈ -- --

'xut 'hud' – 'xujšə -a -ə ≈ -- --

k'râ:tək ≈ (Bo) k'râ:tek 'kratek' – k'râ:čə -- -- ≈ -a -ə ≈
k'ra:jšə -a -ə ≈ -- --

'le:p 'lep' – 'le:pšə -a -ə ≈ -- -- (≈ 'gò:ršə -a -ə ≈ -- --)

'mičkən -a -ə 'majhen' – 'mè:nšə -a -ə ≈ -- --

m'ła:t ≈ m'łâ:t 'mlad' – m'ła:jšə -a -ə ≈ -- --

s'ła:p 'slab' – s'łâ:pšə -a -ə ≈ -- --

š'ruo:k (≈ (redko) 'šərak) 'širok' – 'šé:ršə -a -ə ≈ -- --

'tjie:nek 'tanek' – 'té:nšə -a -ə ≈ -- --

2. Z obrazilom -(j)ə || -ę

'lje:xek ≈ 'lje:gek 'lahek' – 'lé:žə -a -ə ≈ -- --

'mičkən -a -ə 'majhen' – 'mè:nę -- --

'nizək ≈ 'nizek 'nizek' – 'nižjə -a -ə

š'ruo:k 'širok' – 'šé:rə -- --

'tjie:nek 'tenek' – 'té:nę -- --

'tjie:žak 'težek' – 'té:žə -- --

'vɔ:zək ≈ 'vɔ:zek 'vɔ:ska -ə 'ozek' – (redko) 'vɔ:žə -- -- ≈
(redko) 'vɔ:žjə -a -ə ≈ -- --

3. Z obrazilom -(j)ę

d'ra:k d'ra:ga -ə 'drag' – d'râ:žę -- --

'nâ:gu -gła -ə 'nagel' – 'nâ:glę -- --

'nizək ≈ 'nizek 'nizek' – 'nižę -- --

s'ła:p s'ła:ba -ə 'slab' – s'łâ:blę -- --

s'nâ:žən -žna -ə 'dober |do soljudi|' – s'nâ:žnę -- --

s'ta:r s'tâ:ra -ə 'star' – s'tâ:rę -- --

vę'suɔ:k ≈ 'vę:sek vę'suɔ:ka -ə 'visok – 'višę ≈ (redko)
'viši -- --

'vɔ:zək ≈ 'vɔ:zek 'vɔ:ska -ə 'ozek' – 'vɔ:žę -- --

4. Z obrazilom -'ę: (← -ěji)

'bɔ:gat ≈ (nov.) bə'gâ:t bə'gâ:ta -ə 'bogat' – bəga'tę:
-- --

'djie:b'ɔ dę'bé:ła -ə 'debel' – dębę'lę: -- --

d'ruɔ:bən -bna -ə 'droben' – drəb'nę: -- --

głə'bɔ:k -a -ə 'globok' – głəbə'čę: -- --

'xitər -tra -ə 'hiter' – xit'rę: -- --

xła:dən -dna -ə 'hladen' – xład'nə: -- --
 le'gʊo:tən -tna -ə 'lahék' – legət'nə: -- --
 'mʊo:čən -čna -ə 'močen' – məč'nə: -- --
 pə'čá:sən -sna -ə 'počasen' – pəčas'nə: -- --
 s'vje:tu -tła -ə 'svetel' – svət'lə: -- --
 š'va:x -- -- ≈ š'va:xən -xna -ə ≈ (star.) šva'xɔ:n -a -ə
 'šibek, slaboten' – švax'nə: -- --
 'tje:mən -mna -ə 'temen' – tem'nə: -- --
 'tó:pu 'tʊo:pła -ə 'topel' – təp'lə: -- --

5. Posebno stopnjevanje

'dɔ:k 'dɔ:ga -ə 'dolǵ' – 'dé:lə -- -- ≈ 'dé:lšə -a -ə ≈ -- --
 'dó:bər 'dʊo:bra -ə 'dober' – 'bɔ:lə -- -- ≈ 'bɔ:lšə -a -ə ≈
 -- --
 'me:xən -a -ə ≈ (redko) -xna -ə 'majhen' – 'mé:nə -- -- ≈
 'mé:nšə -a -ə ≈ -- --
 'vé:lke ≈ (nov.) 'vé:lek -lka -ə 'velik' – 'vé:čə -a -ə ≈
 -- --

Posebnosti pri stopnjevanju

1. Primerniki 'gó:ršə -a -ə ≈ -- -- 'lepši', cə'nə: -- --
 'cenejši' in u'rɛ:dne -- -- (redko) 'cenejši' v govorih na
 obravnavanem področju nimajo izpričanega ustreznega osnovnika v
 odnosnem pomenu. Nadomestna osnovnika bi bila pri prvem
 primerniku 'le:p -a -ə 'lep', za druga dva pa pridevnik pə'cɛ:nə
 -- -- 'poceni'.

2. Primerniki in presežniki, ki niso tvorjeni opisno, se
 govorijo predvsem kot povedkovo določilo in povedkov prilastek,
 le redko pa kot prilastek (v tej vlogi sta primernik in presež-
 nik tvorjena predvsem opisno).

3. Pridevniki, ki se sklanjajo z neglasovnimi končnicami, se
 stopnjujejo opisno (st'rɛ:zək -- -- 'trezen', bəl st'rɛ:zək).

4. Sklonljive dvojnične oblike primernikov in presežnikov, ki
 niso tvorjeni opisno, čedalje več govorijo mladi (pač zaradi
 vpliva knjižnega jezika) in jih stopnjujejo opisno.

5. Pod vplivom knjižnega jezika je predvsem pri mlajših mogo-
 če slišati tudi oblike bəga'tɛ:jšə -a -ə ≈ -- -- (to lahko imamo
 za citatno), sliši pa se tudi 'višəšə -a -ə ≈ -- -- 'višji'.

Pridevniški prislovi

Natančneje so obdelani pri prislovu.

ŠTEVNIK

V govorih na obravnavanem področju se govorijo glavni, vrstilni in množilni, medtem ko se ločilni (v knjižnem jeziku npr. *dvoj*, *troj*) ali opisujejo (d've:x, t're:x 'sò:rt 'dveh, treh vrst') ali pa se redko namesto njih govorijo množilni.

Glavni števnik

Za pomišljajem so navedene naslonske oblike.

'ja:dən - nẹ <m.> 'en'	'ja:na - na <ž.>	'ja:nə - nə <s.>
'ja:nga - nẹga	'ja:ne - ne	= m.
'ja:n'mə - nẹmə	'ja:nẹ - nẹ	
'ja:nga - nẹga	'ja:nə - nə	'ja:nə - nə
'ja:n'mə - nẹmə	'ja:nẹ - nẹ	= m.
'ja:n'mə - nẹmə	'ja:nẹ - nẹ	

Mogoče so tudi nenaglašene oblike jadṇ jana -ə 'neki'.

Naslonske oblike se govorijo v pomenu 'tak, ki ni natančneje določen' (tudi v mn./dv.). Naglašena oblika 'ja:dən pomeni tako števnik 'èn' kot njegovo samostalniško obliko 'eden'. V pomenu 'nekateri -e -a' se govori (v mn.) tẹ 'ja:nẹ te 'ja:ne te 'ja:ne || tẹ 'ja:nẹ (~ 'ja:nẹ 'ja:ne 'ja:ne || 'ja:nẹ).

Števnik 'dva' ima oblike d'vâ: d've: d've: (~ d'vâ:) in se od rod. dalje sklanja d've:x d've:m d'vâ: ~ d've: d've:x d've:m. V daj. in or. je poudarjalna oz. samostalniška oblika (ta za m. in ž. sp.) d've:mẹ (samostalnik ima ob tem števniku posebne končnice) - z d've:mẹ 'pò:bme 'z dvema fantoma', z d've:mẹ k'ra:umẹ 'z dvema kravama, 'sâ:m ja 'bè:u prɔx d've:mẹ 'sam je bil proti dvema', največkrat pa se govori z d've:m 'pò:bəm itd.

Števnik 'trije' se glasi t'rijə ~ (star.) 'ta:rjə t'ri t'ri, od rod. dalje pa se sklanja t're:x t're:m t'ri t're:x t're:m ~ t're:mẹ.

Števník 'štírje' ima oblike š'té:rjə š'té:r š'té:r, od rod. dalje pa se sklanja š'té:rəx ≈ š'té:rəx š'té:rəm š'té:r š'té:rəx ≈ š'té:rəx š'té:rəm ≈ š'té:rəmə ≈ š'té:rme.

Sklanjateni vzorec za števník 'pet' je 'pé:t 'p̩e:təx 'p̩e:təm 'pé:t 'p̩e:təx 'p̩e:təm ≈ 'p̩e:təmə ≈ 'p̩e:tme. Tako se sklanjajo še števníki do sto (navedena sta im. in rod.) – 'še:st 'š̩e:stəx, 'sé:dəm 's̩e:dmeχ, 'vəsəm 'vəsməχ, de'vè:t de'v̩e:təx, de'sé:t de's̩e:təx, ad'na:jst -əx, dva'na:jst, tri'na:jst -əx, štar'na:jst (≈ šter'na:jst) -əx, p̩et'na:jst -əx, šes'na:jst -əx, sed'na:jst ≈ sedəm'na:jst -əx, vəs'na:jst ≈ vəsəm'na:jst -əx, dev̩et'na:jst -əx, ..., s'to: s't̩o:təx.

Števníki od 20 do 90 so d'va:jst', t'rid̩est' ≈ (star.) t'rid̩ešet, š'té:rd̩est' ≈ (star.) š'té:rd̩ešet, 'pé:d̩est' ≈ (star.) 'pé:d̩ešet, 'š̩e:j̩d̩est' ≈ (star.) 'š̩e:j̩d̩ešet, 'sé:d̩ənd̩est' ≈ (star.) 'sé:d̩ənd̩ešet, 'vəsənd̩est' ≈ (star.) 'vəsənd̩ešet, de'vè:d̩est' ≈ (star.) de'vè:d̩ešet. Pri starejših govorcih se prav redko slišijo tudi oblike z -d̩e'sé:t v drugem delu sklopa, npr. t'rid̩e'sé:t, š'té:rd̩e'sé:t itd.

Prvi dve enoti sklopov pri števníkih od '21' do '99' so 'ja:nan- ≈ (star.) 'ja:nanə-, d'v̩a:n- ≈ (star., redko) d'v̩a:nə-, t'rin- ≈ (star., redko) t'rinə-, š'té:rən- ≈ (star., redko) š'té:rnə-, 'pé:tən- ≈ (star., redko) 'pé:tnə-, 'š̩e:sən- ≈ 'š̩e:stən- ≈ (star., redko) 'š̩e:stnə-, sé:dən- ≈ (star., redko) 'sé:dənə- ≈ (star., redko) 'sé:dəmnə-, 'vəsən- ≈ (star., redko) 'vəsəmnə-, de'vè:tən- ≈ (star., redko) de'vè:tnə-. Enote, ki jih govorijo predvsem starejši in so torej označene s (star.), se govorijo v zvezi z enotami -d̩ešet in -d̩e'sé:t, ki so navedene v prejšnjem odstavku (torej npr. 'vəsəmnə'vəsənd̩ešet ≈ 'vəsəmnə'vəsənd̩e'sé:t '88').

Sklopi s -st̩o so d've:st̩o, t'rist̩o, š'té:rst̩o, 'pé:ct̩o, 'š̩e:st̩o, 'sé:d̩ənst̩o ≈ (redko) 'sé:d̩ənst̩o, 'vəsənst̩o ≈ (redko) 'vəsənst̩o, de'vè:ct̩o. Redko je predvsem pri starejših govorcih drugi del sklopa naglašen, torej -s't̩o:, npr. d've:s't̩o:, t'ris't̩o:, š'té:rs't̩o:, 'pé:c't̩o: itd.

Poleg 'ta:užənt 'tisoč' se govori (redko) 'tisoč (pod vplivom knjižnega jezika pa raba narašča). Knjižni vpliv je viden predvsem pri navajanju letnic, kjer se poleg (ən) 'ta:užənt govori tudi (eŋ) 'tisoč.

Samostalnik m̩əl'j̩o:n -a ⟨m⟩ ima redkejšo dvojnico m̩əl'j̩o:n, ki jo govorijo predvsem starejši.

Oblike števnikov, ki označujejo čas po urah, so (v rod.) ub 'ja:nəx, d've:x, t're:x, š'té:rax, 'pje:təx, 'šje:stəx, 'sje:dməx, 'va:sməx, de'vje:təx, de'sje:təx, ad'na:jstəx; od siceršnjih sklonskih oblik se razlikujeta obliki za '4' in '8'.

Tudi z glasovnimi končnicami se sklanja števniki s'to:, samo z neglasovnimi pa števnika 'ta:užənt in mɛl'jò:n ≈ mɛl'jò:n, medtem ko ta sklanjatev pri števniku 'pet' itd. ni običajna.

Vrstilni števniki

Oblike za vrstilne števnike od '1.' naprej so: 'pa:rvə -a -ə '1.', d'ruɡə -a -ə '2.', t'ré:kə -a -ə '3.', čə'ta:rtə -a -ə '4.', 'pé:tə ≈ (nov.) 'pje:tə -a -ə '5.', 'šé:stə ≈ (nov.) 'šje:stə -a -ə '6.', 'sé:dmə ≈ (nov.) 'sje:dmə -a -ə '7.', 'vəsmə -a -ə '8.', de'vé:tə ≈ (nov.) de'vje:tə -a -ə '9.', de'sé:tə ≈ (nov.) de'sje:tə -a -ə '10.', ad'na:jstə -a -ə '11.', dva'na:jstə -a -ə '12.', ..., š'tər'na:jstə ≈ š'tər'na:jstə -a -ə '14.', d'va:jstə -a -ə '20.', t'ridəstə t'ridesta -ə ≈ t'ridəš'ta -ə '30.', ..., s'tuə:tə 'stoti'. Ti števniki se sami, brez jedrne samostalniške besede, le redko govorijo brez členka te, značilnega za določno obliko pridevnika; členek se opušča predvsem pod vplivom knjižnega jezika. – Po njih se sprašujemo s 'kó:kə -a -ə 'kolik' ≈ 'ké:r -a -ə 'kateri'.

Množilni števniki

Na obravnavanem področju se govorijo tile: d'va:jən -jna -ə 'dvojen', t'ruə:jən -jna -ə 'trojen', čə't'vje:rən ≈ čvə'tje:rən -rna -ə 'četreren', pɛ'tje:rən -rna -ə.

Namesto 'enojen' se govori 'á:nfačən -čna -ə (prid.) '|za okno|', za 'dvojen' pa tudi 'tò:pəlš -- -- ≈ 'tò:pəlšən -šna -ə.

Nedoločni števniki

Kot prilastek količine pred samostalnikom se uporabljajo 'duə:st' 'veliko', nə'má:ʔə ≈ nə'mičkənə 'malo', 'vje:č 'več', 'na:j'mje:n' ≈ 'na:r'mje:n' 'najmanj'. Tudi sklanjata se nedoločna števnika 'duə:st' -əx itd. in 'vje:č -əx itd.

PRIDEVNIŠKI ZAIIMEK

Po Toporišiču (1984: 271–273) so pridevniški zaimki štirih glavnih vrst – (A) kakovostni, (B) vrstni, (C) svojilni in (Č) količinski. Po njegovi razdelitvi je v posameznih razredih zastopanost takale.

Vprašalni zaimki

(A) 'kå:k -a -ə 'kak(šen)', (rod. m./s. sp. ed.) 'kå:ga ≈ (nov.) 'kå:jga ≈ (nov.) 'ka:jga, (daj.) 'kå:kmə ≈ (nov.) 'kå:gmə (g pač pod vplivom rodilniške oblike). – (B) 'ké:r -a -ə 'kateri', (rod. m./s. sp. ed.) 'ké:rga. – (C) čə'ga:ɥ čə'gǎ:va -ə 'čigav', (rod. m./s. sp. ed.) čə'ga:ɥga; pri starejših se le še redko sliši 'čijə -a -ə, npr. 'čija sɛ pa 'ti? 'čigava si pa ti?'. Govori se tudi 'ké:r -a -ə 'čigav', v tem pomenu pa tudi 'kå: za 'ja:dən (≈ n') 'kå: za 'ja:na (≈ na) 'kå: za 'ja:nə (≈ nə). – (Č) 'kò:k 'koliko'.

Oziralni zaimki

(A) 'kå:kəršən -šna -ə 'kakršen'. – (B) 'ké:r -a -ə 'kateri' poleg kə, ki se govori v zvezah kə ga 'ki ga, katerega', kə mə 'ki mu, kateremu' itd. – (C) 'Čigar' se opisuje; 'kmet, čigar hiša je zgorela' (SSKJ I: 297) je npr. 'pa:ɥɾ ≈ k'me:t, kə mə ja zgə'rè:ʎa 'xiša. – (Č) 'kò:kər 'kolikor'.

Nedoločni zaimki

(B) V pomenu 'neki' se ob 'ja:dən 'ja:na -ə ≈ jadŋ jana -ə govori še nə na nə. (Sklanjatev za oba zaimka je navedena pri števniku.) – (C) 'né:dɛga 'nekoga' poleg 'ja:nga. – (Č) Za 'nekoliko' se govori 'né:kɛ nəga (dobesedno 'nekaj enega') za m./s. sp. in 'né:kɛ ne za ž. sp., pa tudi nə'mǎ:ʎə ≈ nə'mičkənə.

Poljubnostni zaimki

(A) kåk -a -ə 'kåk(šen)'; sklanja se tako kot 'kå:k -a -ə. – (B) ka'ké:r ≈ kɛ'ké:r -a -ə 'kateri'. – (C) čə'ga:ɥ čə'gǎ:va -ə 'čigav'. – (Č) 'kɛ: ≈ ka'čjɛ:sɛ ≈ kɛ'čjɛ:sɛ 'kàj'. – Za te in

ostale poljubnostne zaimke s ka- ali ke- – ta del se (nedosledno) ravna po osnovi, in sicer po načelih samoglasniške harmonije – prim. Tominšek 1903: 24.

Mnogostni zaimki

(A) 'ma:rsɛ'kâ:k -a -ə 'marsikak(šen)'. – (B) 'ma:rsɛ'kè:r -a -ə 'marsikateri'. – (Č) p'rɛçɛ ≈ p'rɛc' ≈ 'dʉo:st' ≈ u'biɥnə ≈ (redko) u'bé:ɥnə 'precej, mnogo, obilo'.

Oziralni poljubnostni zaimki

Oziralnim je treba dodati členka 'kɔ:lɛ (≈ 'kɔ:l) 'koli' in (star.) 'bɔðɛ (≈ 'bɔt') 'koli', s tem da se v vrsti C ustrezni zaimek ne govori.

Celostni zaimki

(B in C) Za 'vsak' se govori u'sâ:k -a -ə, (rod. m./s. sp. ed.) u'sâ:ga ≈ (nov.) u'sâ:jga ≈ (nov.) u'sa:jga, (daj.) u'sâ:kmə ≈ (nov., redko) u'sâ:gmə (g je tu iz roditeljske oblike). – (Č) Govorita se 'vəs u'sa: u'sə 'ves' ((rod. m./s. sp. ed.) u'sɛga – popolno sklanjatev gl. spodaj) in u'bâ u'bɛ: u'bɛ: ≈ u'bâ: 'oba'; sklanjatev od rod. m./s. sp. ed. je u'be:x u'be:m ≈ u'be:mɛ u'bâ: u'be:x u'be:m ≈ u'bɛ:mɛ.

Nikalni zaimki

(A) nə'kâ:kəršən ≈ nɛ'kâ:kəršən -šna -ə 'nikakršen'. – (B) nə'bɛ:dən nə'bɛ:na -ə ≈ nɛ'bɛ:dən nɛ'bɛ:na -ə 'noben'; od rod. m./s. sp. ed. dalje nə'bɛ:nga nə'bɛ:n'mə nə'bɛ:nga nə'bɛ:n'mə nə'bɛ:n'mɛ; v ž. sp. oblika je nə'bɛ:na, ki se potem sklanja kot prid. (Tudi tu so vzporedne oblike z nɛ-.) – Poudarjalna oblika k temu je nə'kò: nə'bɛ:dən ≈ nə'kò: nɛ'bɛ:dən ≈ nə'kò: n'bɛ:dən. – (C) Za 'nikogar' se govori nə'bɛ:nga nə'bɛ:ne nə'bɛ:nga ≈ nɛ'bɛ:nga nɛ'bɛ:ne nɛ'bɛ:nga. – (Č) 'neč 'nič'; poudarjalna oblika z dvojnicami je nə'kò: (n'kò:) nə'čɛ:sərca (≈ nə'čɛ:sərce ≈ nɛ'čɛ:sərca ≈ nɛ'čɛ:sərce ≈ n'čɛ:sərca ≈ n'čɛ:sərce). Govori se tudi nə'bɛ:dən ≈ nɛ'bɛ:dən – gl. tule v točki B. Mogoč je torej

stavek z enajstimi zanikanimi enotami – nə'kò: nə'kəkər 'nisəm nə'kò: nə'kè:r nə'kò: nə'bje:n'mə nə'kò:l nə'kò: nə'če:sərca 'nə:t'ə 'nikakor nisem nikjer nikomur nikoli ničesar hotel'.

Drugostni zaimki

(A) dṛ'gá:čən -čna -ə 'drugačen'. – (B) d'ruk d'ruga -ə 'drug' (<rod. m./s. sp. ed.) d'rug(:)a ≈ d'rugəga ≈ (nov.) d'rujga, <daj.) d'rugmə ≈ d'rugəmə). – (C) d'rug(:)a ≈ d'rugəga ≈ (nov.) d'rujga 'drugega'.

Istostni zaimki

(A) Za 'enak' se govori g'lix 'tå:k -a -ə. – (B) Poleg novejšega 'istə -a -ə 'isti' se govori g'lix 'tət' (≈ 'tətə ≈ 'tət' ≈ 'tətə) g'lix 'təta g'lix tətə (sklanjatev gl. spodaj). – (Č) Za 'enako' se govori g'lix 'ta:k.

Kazalni zaimki

(A) 'tå:k -a -ə 'tak(šen)', <rod. m./s. sp. ed.) 'tå:g(:)a ≈ (nov.) 'tå:jga ≈ (nov.) 'ta:jga, <daj.) 'tå:kmə ≈ (nov., redko) 'tå:gmə (g je tu iz roditelja). – (B in C) 'tət' (≈ 'tətə ≈ 'tət' ≈ 'tətə) 'təta -ə 'ta', <rod. m./s. sp. ed.) 'təd'ga (≈ 'təd'ga) ≈ 'te:ga, <daj.) 'tət'mə (≈ 'tət'mə) ≈ 'te:mə – vzorec sklanjatve gl. spodaj; 'tist' 'tista -ə 'tisti', <rod. m./s. sp. ed.) 'tizd'ga, <daj.) 'tist'mə ≈ (nov., redko) 'tizd'mə (skupina zd' je iz roditeljske oblike); 'un' 'una 'unə 'oni', <rod. m./s. sp. ed.) 'unga, <daj.) 'un'mə. – (Č) 'tò:k 'toliko'.

Vsem oblikam kazalnih zaimkov se lahko zadaj (nikoli spredaj) dodaja členek -le, npr. 'tå:kle 'tå:kale 'tå:kəle 'takle', 'tå:g(:)ale ≈ 'tå:jgale ≈ 'ta:jgale itd., pa tudi 'tò:kle. Kazalni vrstni zaimek 'un' itd. se od osebnega zaimka 'un' itd. 'on' loči ravno po možnosti tvorbe oblik z -le – 'unle 'unale 'unəle 'onile'.

Svojilni zaimki

Svojilni zaimek 'mò:j 'mʊo:ja -ə 'moj' ima v rod. ed. m./s. sp. 'mò:jga, prav tako tudi 'tò:j -ga 'tvoj', 'sò:j -ga 'svoj',

nɛ'gò:ɥ nɛ'gò:va -ə 'njegov', 'nè:n (≈ (redko) 'nè:nɛn) -a -ə 'njen'. Zaimek 'na:š 'nå:ša -ə 'naš' ima v rod. ed. m./s. sp. 'nå:žga in v daj. ed. m./s. sp. 'nå:šmə ≈ (redko) 'nå:žmə (tako še 'va:š 'vå:ša -ə 'vaš'), 'nå:jən -jna -ə ≈ (nov.) 'nå:jin -a -ə 'najin' pa 'nå:jnɛga ≈ 'nå:jɛnga ≈ (nov.) 'nå:jinga in v daj. 'nå:jnɛmə ≈ 'nå:jən'mə ≈ (nov.) 'nå:jin'mə. (Tako še 'vå:jən ≈ (nov.) 'vå:jin.) Za 'njihov' se le redko govori 'nixɔ; običajno je ud 'nɛx, kar je sploh edina oblika za 'njun'.

sklanjatev

sklanjatev pridevniških zaimkov je taka kot pri pridevnikih.

'vəs (m.) 'ves'	u'sa: (ž.)	u'sə (s.)	u'sɛ use: (mn.)
u'sɛga	u'se:	= m.	u'se:x
u'sɛmə	u'sɛ		u'se:m
'vəs u'sɛga	u'sə	u'sə u'sɛga	u'se:
u'sɛmə	u'sɛ		u'se:x
u'sɛmə	u'sɛ		u'se:m ≈ u'sɛ:mɛ

V im. mn. je prva oblika za m. in s. sp., druga (za dvema pokončnima črtama) pa za ž. in s. sp. Dvojina se govori zelo redko; oblika im. m. sp. dv. bi bila u'sa:, za ž. sp. u'se:, za s. sp. pa obe. – Prav redko je mogoče slišati 'vəzga namesto u'sɛga in 'vəs'mə namesto u'sɛmə.

'tət'* ≈ 'tətɛ* (m.) 'ta'	'təta (ž.)	'tətə (s.)
'təd'ga* ≈ 'te:ga	'tətɛ*	= m.
'tət'mə* ≈ 'te:mə	'tətɛ*	
'tət'* 'təd'ga* ≈ 'te:ga	'tətə	'tətə 'təd'ga* ≈ 'te:ga
'tət'mə* ≈ 'te:mə	'tətɛ*	= m.
'tət'mə* ≈ 'te:mə	'tətɛ*	

Oblike v tož. m./s. sp. pomenijo neživo in za dvema pokončnima črtama živo. V mn./dv. je sklanjatev taka kot pri pridevniku. Oblika 'tət'mə ima redkejšo dvojnico 'təd'mə (d je iz rodilnika). Vzporedne oblike, označene z zvezdico (*), imajo dvojnico s 'tɛ- namesto s 'tə-. (O teh oblikah, ki imajo osnovo v samoglasniški harmoniji, je pisal Tomišek 1903: 24.)

Pri tvorbi določnih oblik pridevnika se uporabljajo ustrezne nenaglašene oblike. Razen za m./s. sp. ed. so vse končnice enake pridevniškim.

te <m.> 'ta'	ta <ž.>	tə <s.>
tęga	te	= m.
tęmə	tę	
te tęga	tə	tə
tęmə	tę	= m.
tęmə	tę	
tę te <mn.>	ta te <dv.>	
tęx	= mn.	
tęm		
te	ta te	
tęx	= mn.	
tęm ≈ tęmə ≈ tęmę		

V im. mn. je prva oblika za moški, druga pa za ženski in srednji spol, v im. in tož. dv. pa je prva oblika za moški in srednji, druga pa za ženski in srednji spol. – Dvojinske oblike (in to tako naglašene kot nenaglašene) lahko imajo ob sebi dopolnjujoči števniki d'vâ: (v ustreznih oblikah).

GLAGOL

1. V namenilniški rabi se vedno govori nedoločnik (ki je kratek); izjema bi bila morda le glagola 'lĳe:čt ≈ 'lĳe:št 'leči', ki se v namenilniški rabi glasi 'lę:č (npr. 'pe:ma 'lę:č 'pojdiva leč' proti pə 'južnę bọ t're:ba nə'mâ:łə 'lĳe:čt (≈ 'lĳe:št) 'po kosilu bo treba malo leči'), in s'ca:t 'scati', ki je v namenilniški rabi po navadi s'câ:t, vendar pa je ločevanje nedosledno. Oblika 'lę:č, ki ne nastopa v sestavljenkah, je presenetljiva, saj se vsi ostali glagoli 4. razreda I. vrste, pri katerih se nedoločnik v knjižnem jeziku končuje na -či, največkrat končujejo na -čt, poleg tega pa se pri glagolih, kjer se sedanjiška osnova končuje na ž, končujejo tudi na -št (ub'lę:čt 'obleči', u'lĳe:čt se ≈ u'lĳe:št se 'uleči se', u'lę:čt 'vleči', 'pĳe:čt 'peči', 'rĳe:čt 'reči', up'rĳe:čt ≈

up'rjē:št 'vpreči', u'rē:čt ≈ 'va:ršt 'vreči', 'tjē:čt 'teči |za tekočine, naprave|').

2. Sedanjik v 3. os. mn. nima kratkih oblik tipa cvetó, pletó, bolé.

3. Glagol 'hoteti' nima nedoločnika, 1. os. sed. je 'vəčəm, (3. os. ed.) 'və:ča, del. na -l 'va:t'ə -tļa -ə; nikalne oblike so 'nə:čəm, (3. os. ed.) 'nə:ča, del. na -l 'nə:t'o -tļa -ə (npr. v zvezi 'nisə 'nə:tlə p'rit 'niso hoteli priti', vendar pa se v istem pomenu sliši tudi 'nisə 'va:tlə p'rit).

4. Velelnik je pri ponazarjalnih primerih naveden (od dveh oblik za 2. os. ed. je prva z nereduciranim samoglasnikom, druga pa reducirana), čeprav je včasih prav redok; velikokrat se namreč namesto formalno nikalne oblike velelnika za 2. os. ed., mn. in dv. uporablja zveza ne + nedoločnik, npr. 'njē: 'xə:dət pə 'rò:žax 'ne hodi (hodite, hodita) po rožah', 'njē: 'krə:lət 'ne vpij (vpijte, vpijta).

5. Prislovi gra'də:č 'mimogrede', (pə) stə'jə:č 'stoje', pə čə'pə:č (≈ pə ča'pə:č) 'čepe', pə lə'žə:č 'leže', pə klə'čə:č so deležja na -č ustreznih glagolov, pridevniki spe'kə:č, pe'kə:č, te'kə:č, de'rə:č, di'sə:č, si'tə:č pa deležniki na -č, medtem ko pridevnik slə'və:č -a -ə '1. sloveč, znamenit, 2. slavnosten' v govorih na obravnavanem področju nima ustreznega glagola.

6. Brezpriponski glagoli imajo v 2. os. mn. končaj -te in v 2. in 3. os. dv. končaj -ta (za knjižna -ste in -sta).

7. Na obravnavanem področju se predpreteklik ne govori.

Sedanjiške končnice:

-m	-mə	-ma
-š	-te	-ta
-∅	-jə	-ta

Velelniške končnice:

-∅	-mə	-ma
-∅	-te	-ta
-∅	-∅	-∅

Po vrsti si v preglednicah sledijo: nedoločnik (s pomenom v zaprtih enojnih narekovajih), v stolpcih vse sedanjiške oblike (za ed., mn. in dv.), potem velelnik (2. os. ed., 1. in 2. os. mn., 1. in 2. os. dv.), deležnik na -l (z običajnim zaporedjem

m., ž. in s. sp. v ed., mn. in dv.) in trpni deležnik na -n/-t (z običajnim zaporedjem m., ž. in s. sp. v ed., mn. in dv.). Vse oblike niso izpisane le v preglednicah pri brezpriponskih glagolih pri deležnikih na -l in -n/-t.

Pri ponazarjalnih primerih so navedeni: nedoločnik (s pomenom v zaprtih enojnih narekovajih), sedanjiška oblika za 1. os. ed. (in tudi za 3. os. ed., če ni predvidljiva iz 1.) – in samo za 3. os. ed., če druge ne obstajajo –, potem velelniški obliki za 2. os. ed. in mn., oblike za m., ž. in s. sp. ed. opisnega deležnika na -l ter morebitne oblike opisnega deležnika na -n/-t (z m., ž. in s. sp. ed.), ki so lahko tudi predpanske, če brezpredpanske niso običajne. Kadar katera od glagolskih oblik ni izkazana, stojita namesto nje ostra lomljena oklepaja (<>), pri odsotnosti narečne nedoločniške oblike pa je v oklepajih navedena knjižna oblika (v zaprtih enojnih narekovajih).

I. vrsta

---

k'ra:st 'krasti'

k'ra:dem

k'ra:demə

k'ra:dema

k'ra:deš

k'ra:dəte

k'ra:deta

k'ra:de

k'ra:dəjə

k'ra:deta

vel. – k'ra:də ≈ k'ra:t', k'ra:d'mə -t:e, k'ra:d'ma k'ra:t:a

del. na -l – k'ra:du -dʎa -ə, k'ra:dlə -e -e, k'ra:dʎa -le ≈ -lə -lə ≈ -ʎa

del. na -n – uk'ra:den -a -ə, uk'ra:dəne -e -e, uk'ra:dena -dēne ≈ -ē -ē ≈ -a

---

Posebnosti

V ponaglasnem zlogu pride do premene e-ja v sedanjiku pri 2. in 3. os. mn. (v 2. zaradi sprednjega samoglasnika v naslednjem zlogu, v 3. zaradi sledečega soglasnika j) in v oblikah trpnega deležnika, v katerih je v zadnjem zlogu sprednji samoglasnik. – V vel. pri 2. os. dv. ne pride do pričakovanega mehčanja (prvega) t-ja. – Če se osnova končuje na č ž š r j, je morebitni e v osnovi ozek, sedanjiške oblike pa imajo v končaju a namesto e; npr.:

st're:žam	st're:žamə	st're:žama
st're:žáš	st're:žate	st're:žata
st're:žá	st're:žajə	st're:žata

Če se osnova pred morfemom -en v deležniku na -n končuje na č ž š, se morfem spremeni v -an (s'le:čan -a -ə itd., z'râ:šan -a -ə itd.).

V velelniku prihaja do sprememb pri glagolih prvega razreda, ki se jim osnova končuje na t ali d, se po izgubi glasu i v 2. os. dv. soglasnik le redko mehča (k'ra:t:a ≈ k'ra:t'ta); pri glagolih 3. razreda, ki se jim osnova končuje na b ali p, in 5. razreda, ki se jim osnove končujejo na m, se ti soglasniki v velelniku sploh ne mehčajo.

1. razred: koren na d, t

'bʏo:st' 'bʏo:dem '1. bosti, 2. siliti |prizadevati si iti, priti kam|', 'bʏo:də ≈ 'bʏo:t' 'bʏo:t:e, 'bô:du ≈ 'bʏo:du 'bʏo:dʎa -ə, za'bʏo:den -a -ə

g'nje:st' g'nje:dem 'gnesti', g'nje:də ≈ g'nje:t' g'nje:t:e, g'né:du g'nje:dʎa -ə, zgne'dje:n -a -ə

'gɔ:st' 'gɔ:dem 'gosti |igrati|', 'gɔ:də ≈ 'gɔ:t' 'gɔ:t:e, 'gɔ:du -dʎa -ə, <>

k'ra:st k'râ:dem 'krasti', k'ra:də ≈ k'ra:t' k'ra:t:e, k'râ:du -dʎa -ə, uk'râ:den -a -ə

'pa:st' 'pâ:dem 'pasti padem', 'pa:də ≈ 'pa:t' 'pa:t:e, 'pâ:du -dʎa -ə, na'pâ:den -a -ə

p'lje:st' p'lje:tem 'plesti |ne s pletilkami|', p'lje:tə ≈ p'lje:t' p'lje:t:e, p'lé:du p'lje:tʎa -ə, ple'tje:n -a -ə (toda št'rikat -əm 'plesti |s pletilkami|')

pə'mje:st' pə'mje:dem 'pomesti', pə'mje:də ≈ pə'mje:t pə'mje:t:e, pə'mé:du pə'mje:dʎa -ə, pəme'tje:n -a -ə

p'rje:st' p'ré:dem 'presti', p'rje:də ≈ p'rje:t' p'rje:t:e, p'ré:du -dʎa -ə, sp'ré:den -a -ə

'ra:st 'râ:stem 'rasti', 'ra:stə ≈ 'ra:st' 'ra:st:e, 'râ:stu -tʎa -ə, za'râ:šan -a -ə

'sje:st' 'sé:dem 'sesti', 'sé:də ≈ 'sé:t' 'sé:t(:)e, 'sé:du -dʎa -ə, sə'sé:den -a -ə

Sem bi spadale še nekatere oblike glagola iti:

'jət g'rém 'iti', 'jədə ≈ 'jət' 'jət(:)e, 'šə: š'ła: š'lə,

◇

V sestavljenkah so oblike:

'dʊə:jt' 'dò:jdem 'doiti', 'dò:jdə ≈ 'dò:jt' 'dò:jt(:)e,
'dʊə:šu ≈ 'dò:jdu 'dʊə:šła -ə, ◇

'na:jt 'na:jdem 'najti', 'na:jdə ≈ 'na:jt' 'na:jt(:)e,
'na:jdu -dła -ə ≈ 'na:šu -šła -ə, z'na:jden -a -ə

p'rit p'ridem 'priti', p'ridə ≈ p'rit' p'rit(:)e, 'pa:ršu
-šła -ə, ◇

u'vət u'idem ≈ (star.) u'videm 'uiti', ◇, u'šə: uš'ła:
uš'lə, ◇

'za:jt 'za:jdem 'zaiti', 'za:jdə ≈ 'za:jt' 'za:jt(:)e, 'za:šu
-šła -ə ≈ 'za:jdu -dła -ə, ◇

Sedanjik pojdem itd. v obravnavanih govorih ni znan, prav tako tudi ne oblike rasem itd. z del. na -l rasel -sla -o (s sestavljenkami vred).

2. razred: koren na s, z

g'rəst' ≈ g'rist' g'rizem 'gristi', g'rižə ≈ g'ris' g'riste,
g'rizu -zła -ə, zg'rižan -a -ə

'lə:st' ≈ 'le:st 'lə:zem 'lesti', 'lə:zə ≈ 'lə:s' 'lə:ste,
'le:zu -zła -ə,

'mə:st ≈ m'lje:st ≈ m'le:st 'mə:zem 'molsti', 'mə:zə ≈ 'mə:s'
'mə:ste, 'mə:zu -zła -ə, pə'mə:žan -a -ə

'nje:st' 'nje:sem 'nesti', 'nje:sə ≈ 'nje:s' 'nje:ste, 'né:su
'nje:sła -ə, pṛnə'sje:n -a -ə

'pa:st 'pá:sem 'pasti pasem', 'pá:sə ≈ 'pa:s' 'pa:ste, 'pá:su
-sła -ə, pə'pá:šan -a -ə ≈ pə'pá:šan -a -ə

t'rje:st' t'ré:sem 'tresti', t'rje:sə ≈ t'rje:s' t'rje:ste,
t'ré:su -sła -ə, pət'ré:sen -a -ə

3. razred: koren na b, p, v

g'rje:pst' g'rje:bem 'grebsti', g'rje:bə ≈ g'rje:p' g'rje:pte
(g'rje:bma), g'ré:bu g'rje:bła -ə, zag'rje:ben -a -ə

p'le:t p'lə:vem 'pleti', ◇, p'le:u p'le:ła -ə, up'le:t -a -ə

't̥i̯e:pst' 't̥i̯e:pem 'tepsti', 't̥i̯e:p̥ə ≈ 't̥i̯e:p' 't̥i̯e:pte
('t̥i̯e:pmə), 't̥e:pu 't̥i̯e:p̥la -ə; 't̥i̯e:pen ≈ t̥ə'p̥i̯e:n t̥ə'p̥i̯e:na -ə
'z̥i̯e:pst' 'z̥e:be 'zebsti', ◊, 'z̥e:b̥lə, u'z̥e:bu -b̥la -ə

Zadnji soglasnik osnove v oblikah vel. v 1. os. mn./dv. torej ni omehčan.

4. razred: koren na g, k

'l̥i̯e:čt ≈ 'l̥i̯e:št 'l̥e:žam 'leči', nam. 'l̥e:č (toda ne v sestavljenkah), 'l̥e:žə ≈ 'l̥e:š 'l̥e:šte, 'l̥e:gu -g̥la -ə, pə'l̥e:žan -a -ə ≈ pə'l̥e:gu -g̥la -ə

('moči') 'm̥o:r̥em, ◊; 'm̥o:gu 'm̥u̯o:g̥la -ə (Kr, Ko; ≈ Bo) 'm̥o:g̥la -ə, ◊

'p̥i̯e:čt 'p̥i̯e:čam 'peči', 'p̥i̯e:čə ≈ 'p̥i̯e:č 'p̥i̯e:čte, 'p̥e:ku 'p̥i̯e:k̥la -ə, 'p̥i̯e:čan ≈ p̥ə'č̥i̯e:n p̥ə'č̥i̯e:na -ə

'r̥i̯e:čt 'r̥i̯e:čam 'reči', 'r̥i̯e:čə ≈ 'r̥i̯e:č 'r̥i̯e:čte, 'r̥e:ku 'r̥i̯e:k̥la -ə, zar̥ə'č̥i̯e:n -a -ə

's̥i̯e:čt 's̥e:žam 'seči', 's̥e:žə ≈ 's̥e:š 's̥e:šte, 's̥e:gu -g̥la -ə, up's̥e:žan -a -ə

st'r̥e:čt ≈ st'r̥e:št st'r̥e:žam 'streči', st'r̥e:žə ≈ st'r̥e:š st'r̥e:šte, st'regu -g̥la -ə, pəst'r̥e:žan -a -ə

st'r̥əčt st'rižam 'striči', st'rižə ≈ st'riš st'rište, st'rigu -g̥la -ə, ust'rižan -a -ə

't̥i̯e:čt 't̥i̯e:čam 'teči |za tekočine, naprave, ne pa za ljudi, živali|', 't̥i̯e:čə ≈ 't̥i̯e:č 't̥i̯e:čte, 't̥e:ku 't̥i̯e:k̥la -ə, u't̥e'č̥i̯e:n -a -ə ≈ u't̥e:ku u't̥i̯e:k̥la -ə 'otečen, otekel'

't̥o:čt 't̥o:čam 'tolči', 't̥o:čə ≈ 't̥o:č 't̥o:čte, 't̥o:ku -k̥la -ə, pə't̥o:čan -a -ə

up'r̥i̯e:čt up'r̥e:žam 'vpreči', up'r̥e:žə ≈ up'r̥eš up'r̥e:šte, up'r̥e:gu -g̥la -ə, up'r̥e:žan -a -ə

u'r̥e:čt ≈ 'va:r̥št 'va:r̥žam 'vreči', 'va:r̥žə ≈ 'va:r̥š 'va:r̥šte, 'va:rgu -g̥la -ə, za'va:r̥žan -a -ə

u'l̥e:čt u'l̥e:čam 'vleči', u'l̥e:čə ≈ u'l̥e:č u'l̥e:čte, u'le:ku -k̥la -ə, ul̥e:čan -a -ə (tako še: ub'l̥e:čt, s'l̥e:čt)

5. razred: koren na m, n

'na:čənt' ≈ 'na:čat ≈ na'č̥i̯e:t 'na:čnem 'načeti', 'na:čn̥ə ≈ 'na:čən' 'na:čən'te, na'č̥e:u̯ ≈ na'č̥i̯e:u̯ na'č̥e:la -ə ≈ 'na:čn'u 'na:čənla -ə, na'č̥e:t -a -ə (tako še: 'za:čənt' ≈ 'za:čat ≈ za'č̥i̯e:t 'začeti')

'va:pənt' 'va:pnem 'odpeti odpnem', 'va:pne ≈ 'va:pən' 'va:pənte, 'va:pn'u 'va:pənʎa -ə, < (tako gresta še glagola 'na:pənt' 'napeti', 'za:pənt' 'zapeti zapnem'); poleg tega glagola se v istem pomenu uporablja še

ut'p̥i:et ut'p̥e:nem 'odpeti odpnem', ut'p̥i:ne ≈ ut'p̥i:n' ut'p̥i:nte, ut'p̥i:u ≈ ut'p̥e:u ut'p̥e:ʎa -ə, ut'p̥e:t -a -ə (tako gredo še na'p̥i:et 'napeti', za'p̥i:et 'zapeti', s'p̥i:et 'speti', p̥r'p̥i:et 'pripeti', rəs'p̥i:et 'razpeti'); obe osnovi imata skupni deležnik na -t

u'n̥i:et se u'n̥e:me se 'vn̥eti se', u'n̥i:me ≈ u'n̥i:m' u'n̥i:mte, u'n̥i:u ≈ u'n̥e:u u'n̥e:ʎa -ə, u'n̥e:t -a -ə

p'r̥i:et p'rimem 'prijeti', p'rim̥e ≈ p'rim' p'rimte (p'rim̥ə), p'r̥i:u ≈ p'r̥e:u ≈ 'pa:r̥j̥ə p'r̥e:ʎa -ə, <

u'ž̥i:et u'ž̥e:mem 'ož̥eti', u'ž̥i:me ≈ u'ž̥i:m' u'ž̥i:mte (u'ž̥i:mm̥ə), u'ž̥i:u ≈ u'ž̥e:u u'ž̥e:ʎa -ə, u'ž̥e:t -a -ə

k'l̥i:et ≈ 'k̥o:net 'kleti', 'k̥o:ne -te, k'l̥i:u k'l̥e:ʎa -ə ≈ 'k̥o:n'̥ə 'k̥o:neʎa -ə, prak'l̥e:t -a -ə

u'z̥i:et u'z̥e:mem 'vzeti', u'z̥i:me ≈ u'z̥i:m' u'z̥i:mte (u'z̥i:mm̥ə), u'z̥e:u -ʎa -ə, za'u'z̥e:t -a -ə

s'n̥i:et s'n̥e:mem 'sneti', s'n̥i:me ≈ s'n̥i:m' s'n̥i:mte (s'n̥i:mm̥ə), s'n̥i:u ≈ s'n̥e:u s'n̥e:ʎa -ə, s'n̥e:t -a -ə

'za:jat 'za:jmem 'zajeti', 'za:jme ≈ 'za:jəm' 'za:jəmte ('za:jəmm̥ə), za'j̥əu ≈ 'za:jm'u za'j̥əʎa -ə, za'j̥ət -a -ə

na'j̥ət 'na:jmem 'najeti', 'na:jme ≈ 'na:jəm' 'na:jəmte ('na:jəmm̥ə), na'j̥əu ≈ 'na:jm'u na'j̥əʎa -ə, na'j̥ət -a -ə (tako še: za'j̥ət 'zajeti')

'ž̥i:et 'ž̥e:nem 'ž̥eti', 'ž̥i:ne ≈ 'ž̥i:n' 'ž̥i:nte, 'ž̥i:u 'ž̥e:ʎa -ə, pə'ž̥e:t -a -ə

'v̥i:erjat v̥er'j̥a:mem ≈ v̥e'r̥e:mem 'verjeti', 'v̥i:erj̥ə -te, 'v̥i:erj̥ə ≈ v̥e'r̥e:u v̥e'r̥e:ʎa -ə, <

Namesto glagola 'ujeti' se po navadi govori u'ʎ̥o:v̥et 'uloviti', se pa – pod vplivom knjižnega in pogovornega jezika – govori del. na -t u'j̥ət -a -ə 'ujet'; glagol 'meti' se v obravnavanih govorih glasi 'm̥i:ncat -əm.

6. razred: koren na r, l

d'r̥e:t 'd̥i:ram 'dreti', 'd̥i:re ≈ 'd̥i:r 'd̥i:rte, 'da:ru -rʎa -ə, ud'r̥e:t -a -ə '1. odrt, 2. jokav |za otroka|'

k'ła:t 'kò:lem 'klati', 'kʷo:lə ≈ 'kʷo:l 'kʷo:lte, k'ła:ɥ -ła -ə, zak'łā:n -a -ə (po 2. razredu V. vrste)

m'lije:t 'mè:lem 'mleti', 'mie:lə ≈ 'mie:l 'mie:lte, m'lije:ɥ m'lé:ła -ə, zm'lé:t -a -ə (po 2. razredu V. vrste)

t'rę:t 'tje:ram 'treti', 'tje:rə ≈ 'tje:r 'tje:rte, 'ta:ru -rła -ə, st'rę:t -a -ə

utp'rę:t ut'pje:ram 'odpreti', ut'pje:rə ≈ ut'pje:r ut'pje:rte, ut'pa:ru -rła -ə, utp'rę:t -a -ə (tako še: up'rę:t 'opreti', pətp'rę:t 'podpreti', zap'rę:t za'pje:ram 'zapreti'); poleg tega glagola se v istem pomenu uporablja še

'va:přt 'va:pram 'odpreti', 'va:prə ≈ 'va:př 'va:přte, 'va:pru -rła -ə, < (tako še: 'za:přt 'za:pram); obe osnovi imata skupni deležnik na -t

Glagol 'spreti se' se v obravnavanih govorih glasi sk'rę:gat se -əm se, 'cvreti' pa je 'pò:xat -əm.

7. razred: koren na samoglasnik

koren na i

b'rət b'rijam 'briti', b'ri -te, b'rəɥ ≈ (nov.) b'riɥ b'riła -ə, ub'rit -a -ə (tako še: k'rət k'rijam 'kriti', 'rət 'rijam 'riti')

g'nęt g'nijam 'gniti', g'ni g'nite, g'nęɥ ≈ (nov.) g'niɥ g'niła -ə, sęg'nit -a -ə (del. stanja je tudi g'niɥ -ła -ə) (tako še: u'męt u'mijam 'umiti' z del. na -t u'mit -a -ə)

na'bęt na'bijam 'nabiti', na'bi na'bite, na'bęɥ ≈ (nov.) na'biɥ na'biła -ə, na'bit -a -ə (tako še s predponami pər-, pra-, u-, ud-, z-, za-)

'pęt ≈ 'pit 'pijam 'piti', 'pi -te, 'pè:ɥ ≈ 'piɥ 'piła -ə, pə'pit -a -ə (tako še: na'pęt se, pra'pęt, s'pęt, pə'pęt, ut'pęt)

sə'šet sə'šijam 'sešiti', sə'ši -te, sə'šəɥ ≈ (nov.) sə'šiɥ sə'šiła -ə, sə'šit -a -ə

spə'čet spə'čijam 'spočiti', spə'či -te, spə'čəɥ ≈ (nov.) spə'čiɥ spə'čiła -ə, spə'čit -a -ə

Predvsem mlajši uporabljajo tudi oblike nedoločnika, ki imajo v osnovi naglašeni i namesto e (ali ə za č ž š r j). Del. na -t se potem (površinsko) izenači z nedoločnikom.

koren na u

'čət 'čujam 'slišati', 'čò:j -te (v medmetni vlogi izraža opozorilo), 'ču 'čuļa -ə, pra'čut -a -ə

na'sət na'sujam 'nasuti', na'suj -te, na'su na'suļa -ə, na'sut -a -ə (tako še: sə'sət, za'sət, up'sət, ut'sət, pra'sət, də'sət, pə'sət, rə's:ət, u'sət '1. vsuti; 2. usuti; 3. (čustv.) udariti')

sə'zət sə'zujam 'sezuti', sə'zuj -te, sə'zu sə'zuļa -ə, sə'zut -a -ə

u'bət u'bujam 'obuti', u'buj -te, u'bu u'buļa -ə, u'but -a -ə

Predvsem mlajši uporabljajo oblike, ki imajo v osnovi naglašeni u namesto ə (tedaj se deležnik na -t površinsko izenači z nedoločnikom).

koren na a

s'p̥u:znat sp̥əz'n̥a:m 'spoznati', s'p̥u:zn̥ə -te, s'p̥u:zn̥o sp̥əz'na:ļa -ə, sp̥əz'n̥a:n -a -ə (tako še: 'p̥u:znat 'poznati')

z'na:t z'n̥a:m 'znati', <, z'na:u -ļa -ə, z'n̥a:n -a -ə (tako še: p̥r̥z'na:t 'priznati')

us'ta:t us't̥a:nem '1. ostati; 2. vstati', us'ta:n̥ə ≈ us'ta:n' us'ta:nte, us'ta:u -ļa -ə (tako še: ups'ta:t '1. obstati, 2. zdržati')

Glagola us'ta:t 'ostati' in zaus'ta:t 'zaostati' imata poleg navedenih oblik še tile dve posebni: ned. (za)'va:stat in del. na -l m. sp. (za)'va:st̥o. - V pomenu 'postati postanem' se na obravnavanem področju govori g'r̥a:tat -əm.

koren na e

'd̥i:t 'd̥e:nem 'deti', 'd̥i:n̥ə ≈ 'd̥i:n' 'd̥i:nte, 'd̥i:u -ļa -ə, 'd̥e:t -a -ə ≈ d'j̥a:n -a -ə (tako še: pra'd̥i:t 'predeti', spra'd̥i:t 'spremeniti')

za'd̥i:t za'd̥e:nem 'zadeti', za'd̥i:n̥ə ≈ za'd̥i:n' za'd̥i:nte, za'd̥i:u ≈ za'd̥e:u za'd̥e:ļa -ə, za'd̥e:t -a -ə (tako še: u'd̥i:t 'odeti'); glagol u'd̥i:t u'd̥e:nem 'vdeti' ima poleg teh oblik še vel. u'd̥e: -te

'p̥u:ɟat ≈ 'p̥e:t 'p̥u:ɟəm 'peti', 'p̥u:ɟ̥ə -te, 'p̥u:ɟ̥o -jaļa -ə ≈ 'pe:u 'pe:ļa -ə, za'p̥u:ɟən -a -ə ≈ za'pe:t -a -ə (glagol je torej prešel v V. vrsto, ima pa dvojnice po prvi)

II. vrsta

'va:rənt' 'vrniti'

'va:rnem   'va:rnemə   'va:rnama

'va:rneš   'va:rneṭe   'va:rmeta

'va:rne   'va:rneṭjə   'va:rmeta

vel. - 'va:rneṭ ≈ 'va:rən', 'va:rən'mə va:rənte, 'va:rən'ma
'va:rənta

del. na -l - 'va:rn'u -rənḷa -ə, 'va:rənḷe -e -e, 'va:rənḷa
-le ≈ -lḷe -lḷe ≈ -ḷa

del. na n - 'va:rnen -a -ə, 'va:rneṭe -e -e, 'va:rmeta -neṭe
≈ -eṭe -eṭe ≈ -a

'ca:rkənt' 'ca:rknem 'crkniti', 'ca:rkneṭ ≈ 'ca:rkən'
'ca:rkənte, 'ca:rk'n'u -kənḷa -ə, 'ca:rknen -a -ə

x'rā:neṭ ≈ x'rā:nt' x'rā:nem (dov.) 'shraniti', x'rā:neṭ ≈
x'rā:n' x'rā:nṭe, x'rā:n'u x'rā:nḷa -ə, x'rā:nen -a -ə (toda
xra'n'ḡ:vat xra'nujam 'shranjevatī', š'pā:rat -əm 'hraniti |ime-
ti kaj spravljeno|')

'kixənt' 'kixnem 'kihniti', 'kixneṭ ≈ 'kixən' 'kixənte,
'kixn'u 'kixənḷa -ə, ◇

'kipənt' 'kipne 'vziti |testo|', ◇, 'kipn'u -zənḷa -ə,
'kipnen -a -ə

'mā:xənt' 'mā:xnem 'mahṇiti', 'mā:xneṭ ≈ 'mā:xən' 'mā:xənte,
'mā:xn'u 'mā:xənḷa -ə, 'mā:xnen -a -ə 'čudaški, nor'

'minḡt ≈ 'mint' 'mine 'miniti', ◇, 'min'u 'minḷa -ə ≈
(star.) me'nḡ:ḷa -ə

p'lunḡt ≈ p'lunt' p'lunem 'pljuniti', p'lunḡt ≈ p'lun'
p'lunte, p'lun'u -nḷa -ə, ◇

pə'ginḡt ≈ pə'gint' pə'ginem 'poginiti', pə'ginḡt ≈ pə'gin'
pə'ginte, pə'gin'u -nḷa -ə, ◇

pəg'rḷe:zənt' pəg'rḷe:znem 'pogrezniti', pəg'rḷe:zneṭ ≈
pəg'rḷe:zəṭ' pəg'rḷe:zəṭ'te, pəg'rḷe:zn'u -zənḷa -ə, pəg'rḷe:znen
-a -ə

prḷ'liḷe:zənt' prḷ'lḷe:znem 'prilizniti', prḷ'liḷe:zneṭ ≈
prḷ'liḷe:zəṭ' prḷ'liḷe:zəṭ'te, prḷ'liḷe:zn'u prḷ'lḷe:zənḷa -ə, prḷ'lḷe:znen
-a -ə

pr̥pə'g̊ie:n̥ɛt' se ≈ pr̥pə'g̊ie:nt' se pr̥pə'g̊e:nem se 'pripogniti se', pr̥pə'g̊ie:n̥ɛ ≈ pr̥pə'g̊ie:n' pr̥pə'g̊ie:nte, pr̥pə'g̊ie:n'u pr̥pə'g̊e:n̥ɫa -ə, pr̥pə'g̊e:nen -a -ə

pə'ga:r̥ənt' pə'ga:r̥nem 'pogr̥niti', pə'ga:r̥n̥ɛ ≈ pə'ga:r̥ən' pə'ga:r̥ənte, pə'ga:r̥n'u -r̥ən̥ɫa -ə, pə'ga:r̥nen -a -ə

s't̥e:g̊ənt' s't̥e:g̊nem '1. stegniti; 2. priti pravočasno', s't̥e:g̊n̥ɛ ≈ s't̥e:g̊ən' s't̥e:g̊ənte, s't̥e:g̊n'u -g̊ən̥ɫa -ə, s't̥e:g̊nen -a -ə

s't̥is̥ɛnt' s't̥is̥nem 'st̥is̥njen', s't̥is̥n̥ɛ ≈ s't̥is̥ən' s't̥is̥ənte, s't̥is̥n'u -s̥ən̥ɫa -ə, s't̥is̥nen -a -ə

ug'r̥iz̥ɛnt' ug'r̥iz̥nem 'ugr̥iz̥niti', ug'r̥iz̥n̥ɛ ≈ ug'r̥iz̥ən' ug'r̥iz̥ən'te, u'gr̥iz̥n'u -z̥ən̥ɫa -ə, u'gr̥iz̥nen -a -ə

uz'd̥ig̊ənt' uz'd̥ignem 'vzd̥igniti', uz'd̥ign̥ɛ ≈ uz'd̥ig̊ən' uz'd̥ig̊ənte, uz'd̥ign'u -g̊ən̥ɫa -ə, uz'd̥ignen -a -ə

u'g̊ā:s̥ɛnt' u'g̊ā:s̥nem 'ugas̥niti', u'g̊ā:s̥n̥ɛ ≈ u'g̊ā:s̥ən' u'g̊ā:s̥ən'te, u'g̊ā:s̥n'u -s̥ən̥ɫa -ə, u'g̊ā:s̥nen -a -ə

u't̥u̯o:n̥ɛt ≈ u't̥u̯o:nt' u't̥o:nem 'utoniti', u't̥u̯o:n̥ɛ ≈ u't̥u̯o:n' u't̥u̯o:nte, u't̥u̯o:n'u u't̥o:n̥ɫa -ə, ◇

zak'l̥i̯e:n̥ɛt ≈ zak'l̥i̯e:nt' zak'l̥é:nem 'zakl̥eniti', zak'l̥i̯e:n̥ɛ ≈ zak'l̥i̯e:n' zak'l̥i̯e:nte, zak'l̥i̯e:n'u zak'l̥é:n̥ɫa, zak'l̥é:nen -a -ə

'zin̥ɛt ≈ 'zint' 'zinem 'ziniti', 'zin̥ɛ ≈ 'zin' 'zinte, 'zin'u 'zin̥ɫa -ə, ◇

Glagol 'dvigniti' v govorih na obravnavanem področju nadomešča uz'd̥ig̊ənt'.

Prvotno so imeli polglasnik v osnovi tile glagoli:

'g̊i̯e:n̥ɛt ≈ 'g̊i̯e:nt' 'g̊é:nem 'ganiti', 'g̊i̯e:n̥ɛ ≈ 'g̊i̯e:n' 'g̊i̯e:nte, 'g̊i̯e:n'u 'g̊é:n̥ɫa -ə, ◇ (oblike so torej enake kot pri glagolu pr̥pə'g̊i̯e:n̥ɛt' se ≈ pr̥pə'g̊i̯e:nt' se 'pripogniti se')

'p̥i̯e:x̥ənt' 'p̥é:x̥nem 'pah̥niti', 'p̥i̯e:x̥n̥ɛ ≈ 'p̥i̯e:x̥ən' 'p̥i̯e:x̥ən'te, 'p̥i̯e:x̥n'u 'p̥é:x̥ən̥ɫa -ə, s'p̥é:x̥nen -a -ə (tako še: pə'p̥i̯e:x̥ənt' (popah̥niti', s'p̥i̯e:x̥ənt' 'spah̥niti', za'p̥i̯e:x̥ənt' 'zapah̥niti')

pra'm̥i̯e:k̥ənt' pra'm̥é:k̥nem 'premak̥niti', pra'm̥i̯e:k̥n̥ɛ ≈ pra'm̥i̯e:k̥ən' pra'm̥i̯e:k̥ənte, pra'm̥i̯e:k̥n'u pra'm̥é:k̥ən̥ɫa -ə, pra'm̥é:k̥nen -a -ə (tako še: ud'm̥i̯e:k̥ənt', pr̥'m̥i̯e:k̥ənt', z'm̥i̯e:k̥ənt', spəd'm̥i̯e:k̥ənt', r̥əz'm̥i̯e:k̥ənt', za'm̥i̯e:k̥ənt')

u'sj̥e:xənt' u'sé:xnem 'usahñiti', u'sj̥e:xnĕ ≈ u'sj̥e:xən'
u'sj̥e:xənte, u'sj̥e:xn'u u'sé:xəñla -ə, ◊

u'tj̥e:kənt' u'té:knem 'vtakñiti', u'tj̥e:kn̆ ≈ u'tj̥e:kən'
u'tj̥e:kənte, u'tj̥e:kn'u u'té:kəñla -ə, u'té:knen -a -ə (tako še:
na'tj̥e:kənt', s'tj̥e:kənt', p̥r'tj̥e:kənt', s'tj̥e:kənt', pra'tj̥e:-
kənt', za'tj̥e:kənt')

III. vrsta

1. razred

š'tj̥e:t š't̥e:jam 'šteti', š'té: -te, š'tj̥e:ɥ š'té:ɣa,
praš'té:t -a -ə

u'rj̥e:t u'rijam 'vreti vrem', u'ré: -te, u'rj̥e:ɥ u'ré:ɣa -ə,
zaɥ'ré:t -a -ə

'j̥əmet 'm̥a:m 'imeti', 'j̥ənĕ ≈ 'j̥əm' 'j̥ənte, 'j̥əm'ɔ 'mé:ɣa -ə,
◊ (sedanjik torej po V. vrsti; zanikano 'ne:m ≈ 'niməm ≈ 'nim
'ne:məš ≈ 'niməš ≈ 'nimš 'ne:ma ≈ 'nima, 'ne:mə ≈ 'nim:ə itd.)

Glagola 'zavreti, zavirati |z zavoro zmanjš(ev)ati hitrost|'
se v govorih na obravnavanem področju glasita (za)p'r̥e:ɣmzat,
(za)ž'le:jfat.

2. razred

'videt 'videti'

'vid̆əm

'vid'mə

'vid'ma

'vid̆əš ≈ 'vič

'vit(:)e

'vit(:)a

'vid̆ə ≈ 'vit'

'vid'j̆ə

'vit(:)a

del. na -l - 'vid'ɔ 'vidɣa -ə, 'vidl̆ə -e -e, 'vidɣa -le ≈ l̆ə
-l̆ə ≈ -ɣa

del. na -n - pra'viden -a -ə 'previden' (k 'prevideti')

Redki sta dvojnici 'vičte (za 2. os. mn.) in 'vičta (za 2.
os. dv.).

Za glagol 'slišati' se govori 'čət 'čujam.

'p̆ɔ:net 'p̆ɔ:n̆əm 'pomñiti', 'p̆ɔ:n̆ĕ -te, 'p̆ɔ:n'ɔ 'p̆ɔ:neɣa -ə,
za'p̆ɔ:n̆ən -a -ə

Glagoli z naglasom na nedoločniški osnovi v nedoločniku in na končaju v sedanjiku

- 'bʏo:let bə'li 'boleti', <>, 'bʏo:lɔ bə'lé:ʎa -ə, <>
 'č̣je:pet ča'pim ≈ č̣e'pim, 'č̣je:pɛ ≈ 'č̣je:p' 'č̣je:pte
 ('č̣je:pma), 'č̣je:p'ɔ ča'pé:ʎa -ə ≈ 'č̣é:peʎa -ə, <>
 'diʂat ḍe'ṣim 'diʂati', <>, 'diʂɔ 'diʂaʎa -ə, <>
 'da:rʒat dər'žim 'držati', 'da:rʒə ≈ 'da:rš 'da:ršte, 'da:rʒɔ
 dər'žé:ʎa -ə ≈ 'da:rʒaʎa -ə ≈ (Bo) dər'žâ:ʎa -ə, zadər'žâ:n -a -ə
 'fa:rčat fər'čim 'leteti |za ptice|', 'fa:rčə ≈ 'fa:rč
 'fa:rčte, 'fa:rčɔ fər'čé:ʎa -ə ≈ 'fa:rčaʎa -ə, <>
 'ga:rmət gər'mim 'grmeti', <>, 'ga:rm'ɔ gər'mé:ʎa -ə, <>
 'gʏo:rat gə'rim ≈ g'rim 'goreti', <>, 'gʏo:rɔ gə'ré:ʎa -ə, <>
 'xa:rlet ≈ 'xa:rəlt 'xa:rlem ≈ xər'lim 'smrčati', <>, 'xa:rlo
 xər'lé:ʎa -ə ≈ 'xa:rlu 'xa:rʎa -ə, <>
 'xitet x̣e'tim ≈ xi'tim 'hiteti', 'xiteɣ ≈ 'xit' 'xit:e, 'xit'ɔ
 x̣e'té:ʎa -ə ≈ xi'té:ʎa -ə ≈ 'xiteʎa -ə, <>
 k'lé:čət ≈ k'ḷje:čət kle'čim 'klečati', k'lé:čə ≈ k'lé:č
 k'lé:čte ≈ k'ḷje:čte (≈ k'ḷe:čə ≈ k'ḷe:č k'ḷe:čte), k'lé:čɔ
 k'lé:čaʎa -ə ≈ k'ḷje:čɔ kle'čé:ʎa -ə ≈ kle'čé:ʎa -ə, <>
 'ḷje:tət le'tim '1. leteti, 2. teči |za ljudi, živali|',
 'ḷje:tɛ ≈ 'ḷje:t' 'ḷje:t:e, 'ḷje:t'ɔ le'té:ʎa -ə, <>
 'ḷje:žat le'žim 'ležati', 'ḷe:žə ≈ 'ḷe:š 'ḷe:šte, 'ḷje:žɔ
 ḷe'žâ:ʎa -ə, zaḷe'žâ:n -a -ə
 'ṃé:žat ṃe'žim 'mižati', 'ṃé:žə ≈ 'ṃé:š 'ṃé:šte (≈ (Bo) 'ṃəžə
 ≈ 'ṃəš 'ṃəšte), 'ṃé:žɔ -žəʎa -ə ≈ ṃe'žâ:ʎa -ə, <>
 'nʏo:rat nə'rim 'noreti', 'nʏo:rə ≈ 'nʏo:r 'nʏo:rte, 'nʏo:rɔ
 nə'ré:ʎa -ə, <>
 'pa:rɔet pər'dim 'prɔeti', <>, 'pa:rd'ɔ pər'dé:ʎa -ə, <>
 'pa:ršat pər'ṣi 'pršeti', <>, pər'ṣé:ʎə, <>
 'ṣje:ɔet se'dim 'sedeti', 'ṣe:ɔɛ ≈ 'ṣe:t' 'ṣe:t:e, 'ṣje:d'ɔ,
 se'dé:ʎa -ə, zaṣe'ḍje:n -a -ə
 s'ka:rbət skər'bim 'skrbeti', s'ka:rbɛ ≈ s'ka:rp' s'ka:rpte,
 s'ka:rb'ɔ skər'bé:ʎa -ə, zaskər'b'ḷje:n -a -ə
 s'ma:rčat smər'čim 'smrčati', s'ma:rčə ≈ s'ma:rč s'ma:rčte,
 s'ma:rčɔ -čaʎa -ə ≈ smər'čé:ʎa -ə, <>
 s'ma:rɔet smər'dim 'smrdeti', <>, s'ma:rd'ɔ -deʎa -ə ≈
 sṃɣ'dé:ʎa -ə, (usm'ra:jan -a -ə)
 'sa:rbət ṣɣ'bi 'srbeti', <>, 'sa:rb'ɔ ṣɣ'bé:ʎa -ə ≈ 'sa:rbeʎa
 -ə, <>

š'ta:rlet ≈ (nov.) š'tər'lije:t š'tr'lim 'štrleti', ◊, š'ta:rlə
š'tər'lé:ļa -ə, ◊

'ta:rpet tər'pim '1. trpeti, 2. trajati', 'ta:rpe ≈ 'ta:rp'
'ta:rpte, 'ta:rp'ə tər'pé:ļa -ə, ◊

z'dije:t se z'dim se 'zdeti se', ◊, z'dije:u z'dé:ļa -ə, ◊

'žje:let že'lim ≈ ža'lim 'želeti', 'žje:lə ≈ 'žje:l 'žje:lte,
'žje:lə že'lé:ļa -ə ≈ ža'lé:ļa -ə, ◊

'živet žə'vim ≈ ži'vim ≈ ž'vim 'živeti', 'žive ≈ 'žiu 'žiute,
'živ'ə žə'vé:ļa -ə ≈ ži'vé:ļa -ə ≈ ž'vé:ļa -ə ≈ 'živeļa -ə, ◊

'ba:t se ≈ (Bo, sicer star.) 'bā:t bə'jim se ≈ bə'im se ≈
'bim se 'bati se', 'bó:j se -te se, 'ba:u se 'ba:ļa se -ə se ≈
(Bo, sicer star.) 'bā:ļa se -ə se, ◊

s'ta:t ≈ (star.) s'tā:t stə'jim ≈ stə'im ≈ s'tim 'stati
stojim', s'tó:j -te, s'ta:u s'tā:ļa -ə, us'tā:n -a -ə '1. ustan
|kava|, 2. (star.) sposoben, v stanju' (tako še: pras'ta:t 'pre-
stati')

s'pa:t ≈ (Bo, sicer star.) s'pā:t s'pim 'spati', s'pə s'pite
≈ s'pəte, s'pa:u s'pa:ļa -ə, zas'pā:n -a -ə (zas'pa:t (tudi v
Bočni samo tako) 'zaspati' ima vel. 'za:spə zas'pite ≈ zas'pəte)

Okrajšana oblika 'čę:š 'čę:te glagola 'hoteti' se uporablja
(za 2. os. ed. in mn.) le v zvezi 'kā:(sę) 'čę:š, 'kā:(sę)
'čę:te 'ni pomoči' (tudi s citatnim prvim (in drugim) delom
'ka:j (si ≈ sę) 'čę:š, 'ka:j (si ≈ sę) 'čę:te).

Pri glagolu 'molčati' predvsem starejši uporabljajo le nedol.
'mọ:čət, vel. 'mọ:čə ≈ 'mọ:č 'mọ:čte in del. na -l 'mọ:čə
'mọ:čaļa -ə, mlajši pa predvsem ustrezne oblike iz zveze 'bət
'tixə. Glagol 'vrteti' je nadomeščen z glagolom 'sukat 'sučam.

IV. vrsta

u'bę:sęt ≈ u'bę:st' 'obesiti'

u'bę:sęm   u'bę:s'mə   u'bę:s'ma

u'bę:sęš   u'bę:ste   u'bę:s'ta

u'bę:sę   u'bę:s'jə   u'bę:s'ta

vel. - u'bę:sę ≈ u'bę:s', u'bę:s'mə -ste, u'bę:s'ma u'be:sta

del. na -l - u'bę:s'u u'be:sļa -ə, u'bę:slę -e -e, u'be:sļa

u'bę:sle ≈ -lę -lę ≈ -ļa

del. na -n - u'bę:šan -a -ə, u'bę:šanę -e -e, u'bę:šana -e ≈

-ę -ę ≈ -a

Če se osnova končuje na č ž š r j, pride do glasovne spremembe končajev v sedanjiku (namreč -em itd. → -əm itd.) – 'kurət ≈ (nov.) 'kurt 'kurəm itd., seveda pa tudi do spremembe morfema -en (v del. na -n) v -an.

Kadar se pri oblikah velelnika osnova končuje na b ali p, le-ta ni omehčan.

'butət -em 'butniti', 'butə ≈ 'but' 'but:e, 'but'u -tļa -ə, 'butnen -a -ə

'gā:zət -em 'gaziti', 'ga:zə ≈ 'ga:s' 'ga:s'te ≈ 'gā:zə 'gā:s' 'gā:ste, 'gā:z'u -zļa -ə, pra'gā:žan -a -ə

'gō:dət 'gō:dəm 'godrnjati', 'gō:də ≈ 'gō:t' 'gō:t:e, 'gō:d'u -dļa -ə, <

'gūo:nət ≈ 'gūo:nt' 'gō:nəm 'goniti', 'gūo:nə ≈ 'gūo:n' 'gūo:n:e, 'gūo:n'u 'gō:nļa -ə, z'gō:nen -a -ə

g'rā:bət -em 'grabiti', g'rā:bə ≈ g'rā:p' g'rā:p'te (g'rā:bmə), g'rā:b'u -bļa -ə, pəg'rā:blen -a -ə

'xūo:dət ≈ 'xūo:st' 'xō:dəm 'hodim', 'xūo:də ≈ 'xūo:t' 'xūo:t:e, 'xūo:d'u 'xō:dļa -ə, pə'xō:jan -a -ə

x'vā:lət ≈ (nov.) x'vā:lt x'vā:ləm 'hvaliti', x'vā:lə ≈ x'vā:l x'vā:l:e, x'vā:lu -lļa -ə, x'vā:len -a -ə

k'ļā:tət -em 'klatiti', k'ļā:tə ≈ k'ļā:t' k'ļā:t:e, k'ļā:t'u -tļa -ə, sk'ļā:ten -a -ə

k'rō:lət -em 'vpiti', k'rō:lə ≈ k'rō:l k'rō:l:e, k'rō:lu -lļa -ə, <

k'rō:tīt -tləm 'drezati', k'rō:tļə ≈ k'rō:təl k'rō:tėlte, k'rō:tlu -tělļa -ə, sk'rō:tlen -a -ə

k'rušət -əm 'krušiti', k'rušə ≈ k'ruš k'rušte, k'rušu -šļa -ə, utk'rušan -a -ə

'kupət ≈ (nov.) 'kupt' 'kupəm 'kupiti', 'kupə ≈ 'kup' 'kupte ('kupmə), 'kup'u -pļa -ə, 'kuplen -a -ə

'ļō:čət -əm 'ločiti', 'ļō:čə ≈ 'ļō:č' 'ļō:čte, 'ļō:ču -čļa -ə, 'ļō:čan -a -ə

'ļūo:mət ≈ 'ļūo:mt' 'lō:məm 'lomiti', 'ļūo:mə ≈ 'ļūo:m' 'ļūo:mte ('ļūo:mma), 'ļūo:m'u 'lō:mļa -ə, pə'ļō:mnen -a -ə

'mē:rət ≈ 'mē:rt' 'mē:rəm '1. meriti, 2. miriti', 'mērə ≈ 'mē:r' 'mē:rte, 'mē:ru -rļa -ə, pə'mē:rjan -a -ə

'misəlt -em 'misliti', 'mislə ≈ 'misəl' 'misėlte, 'mislu 'misənļa -ə ≈ (nov.) 'misļa -ə, za'mišlen -a -ə

m'ļā:tət -em 'mlatiti', m'ļā:tə ≈ m'ļā:t' m'ļā:t:e, m'ļā:t'u -tļa -ə, um'ļā:ten -a -ə

'm̥yo:čət ≈ 'm̥yo:čt 'm̥ó:čəm 'močiti', 'm̥yo:čə ≈ 'm̥yo:č
 'm̥yo:čte, 'm̥yo:ču 'm̥ó:čļa -ə, z'm̥ó:čan -a -ə
 'm̥yo:dlt 'm̥ó:dļəm 'moliti', 'm̥yo:dļə ≈ 'm̥yo:dļ 'm̥yo:dļte,
 'm̥yo:dlu 'm̥ó:dļļa -ə, z'm̥ó:dlen -a -ə
 'm̥o:tət -əm 'motiti', 'm̥o:tə ≈ 'm̥o:t' 'm̥o:t:e, 'm̥o:t'u -tļa
 -ə, z'm̥o:ten -a -ə (≈ z'm̥o:čan -a -ə 'zmeden')
 'n̥yo:sət ≈ 'n̥yo:st' 'n̥ó:səm 'nositi', 'n̥yo:sə ≈ 'n̥yo:s'
 'n̥yo:ste, 'n̥yo:s'u 'n̥ó:sļa -ə, pə'n̥ó:šan -a -ə
 p'r̥a:vət ≈ p'r̥a:vət p'r̥a:vəm 'praviti, pripovedovati', p'r̥a:və
 ≈ p'r̥a:v p'r̥a:vte, p'r̥a:v'u p'r̥a:vļa -ə, pəp'r̥a:vlen -a -ə
 p'r̥yo:sət ≈ p'r̥yo:st' p'r̥ó:səm 'prošiti', p'r̥yo:sə ≈ p'r̥yo:s'
 p'r̥yo:ste, p'r̥yo:s'u p'r̥ó:sļa -ə, p'r̥ó:šan -a -ə
 'silət ≈ 'silt 'siləm 'siliti', 'silə ≈ 'sil 'silte, 'silu
 'silļa -ə, pə'silen -a -ə 'vsiljiv'
 s'k̥yo:čət ≈ s'k̥yo:čt s'k̥ó:čəm 'skočiti', s'k̥yo:čə ≈ s'k̥yo:č
 s'k̥yo:čte, s'k̥yo:ču s'k̥ó:čļa -ə, pras'k̥ó:čan -a -ə
 s't̥o:pət -əm 'stopiti', s't̥o:pə ≈ s't̥o:p' s't̥o:pte, s't̥o:p'u
 s't̥o:pļa -ə, zas't̥o:plen (tako še: zas't̥o:pət 'razumeti')
 s't̥yo:rət ≈ (nov.) s't̥yo:rt s't̥ó:rəm, s't̥yo:rə ≈ s't̥yo:r
 s't̥yo:rte, s't̥yo:ru ≈ s't̥o:ru s't̥ó:rļa -ə, s't̥ó:rjan -a -ə '1.
 storjen, 2. narejen v tovarni'
 't̥yo:čət ≈ (nov.) 't̥yo:čt 't̥ó:čəm 'točiti', 't̥yo:čə ≈ 't̥yo:č
 't̥yo:čte, 't̥yo:ču (≈ 't̥o:ču) 't̥ó:čļa -ə, s't̥ó:čan -a -ə
 'va:zət ≈ (nov.) 'va:st' 'vəzəm 'voziti', 'va:zə ≈ 'va:s
 'va:ste, 'va:z'u 'vəzļa -ə, pə'vəžan -a -ə
 zd'r̥a:vət -əm 'zdraviti', zd'r̥a:və ≈ zd'r̥a:v zd'r̥a:vte,
 zd'r̥a:v'u zd'r̥a:vļa -ə, pəzd'r̥a:vlen -a -ə
 'ž̥ie:nət ≈ (nov.) 'ž̥ie:nt' 'ž̥é:nəm 'ženiti', 'ž̥ie:nə ≈ 'ž̥ie:n
 'ž̥ie:nte, 'ž̥ie:n'u 'ž̥é:nļa -ə, u'ž̥é:nen -a -ə

'budət ≈ (nov.) bə'dit 'buditi'

bə'dim

bə'dimə

bə'dima

bə'diš

bə'dite

bə'dita

bə'di

bə'dijə

bə'dita

vel. – 'budə ≈ 'but' 'but:e, 'bud'mə 'but:e, 'bud'ma 'but:a

del. na -l – 'bud'u bə'diļa -ə, bə'dilə -e -e, bə'diļa -le ≈
 -lə -lə ≈ -ļa

del. na -n – z'bujan ≈ zbə'ja:n zbə'ja:na -ə, zbə'ja:nə -e
 -e, zbə'ja:na -e ≈ -ę -ę ≈ -a

---

g(ə)'va:rət ≈ g(ə)'va:rt gva'rim 'govoriti', g(ə)'va:rə ≈ g(ə)'va:r g(ə)'va:rte, g(ə)'va:ru ≈ (star.) gə'vɔ:ru gva'riša -ə, zgvar'ja:n -a -ə

'kʏo:sət ≈ (nov.) kə'sit kə'sim 'kositi', 'kʏo:sə ≈ 'kʏo:s' 'kʏo:ste, 'kɔ:s'u ≈ 'kʏo:s'u kə'siša -ə, pəkə's̃je:n -a -ə

'ʎo:vət ≈ (nov.) ʎə'vit ʎə'vim 'loviti', 'ʎo:və ≈ 'ʎo:ʎ 'ʎo:ʎte, 'ʎo:v'u ≈ ʎə'viʎ ʎə'viša -ə, uʎəʎ'lije:n -a -ə

na'rè:dət ≈ na'r̃je:st' ≈ (nov.) nar'dit nar'dim ≈ (star.) nara'dim 'narediti', na'rè:də ≈ na'rè:t' na'rè:t:e, na'rè:d'u (≈ nar'diʎ) nar'diša -ə ≈ (star.) nara'diʎ nara'diša -ə, na'rè:t -a -ə 'narejen'

'pustət ≈ (nov.) pəs'tit ≈ p̃s'tit pəs'tim ≈ p̃s'tim 'pustiti', 'pustə ≈ 'pust' 'pust(:)e, 'pust'u ≈ pəs'tiʎ pəs'tiša -ə ≈ p̃s'tiʎ p̃s'tiša -ə, zapə's̃je:n ≈ za'pušan zapə's̃je:na -ə

's̃a:dət ≈ (nov.) sa'dit sa'dim 'saditi', 'sa:də ≈ 's̃a:də ≈ 'sa:t' ≈ 's̃a:t' 'sa:t:e ≈ 's̃a:t:e, 's̃a:d'u ≈ (nov.) sa'diʎ sa'diša -ə, na'sa:jan nasa'ja:na -ə

'učət ≈ (nov.) u'čit u'čim 'učiti', 'učə ≈ 'uč 'učte, 'uču ≈ (nov.) u'čiʎ u'čiša -ə, nau'č̃je:n -a -ə (toda 'zučan zu'č̃je:na -ə 'izučen')

za'mudət ≈ (nov.) zamə'dit zamə'dim 'zamuditi', za'mudə ≈ za'mut' za'mut:e, za'mud'u ≈ (nov.) zamə'diʎ zamə'diša -ə, zamə'ja:n -a -ə

z'budət ≈ (nov.) zbə'dit 'zbuditi', z'budə ≈ z'but' z'but:e, z'bud'u ≈ (nov.) zbə'diʎ zbə'diša -ə, zbə'ja:n -a -ə

z'gubət ≈ (nov.) zgə'bit zgə'bim 'zgubiti', z'gubə ≈ z'gup' z'gupte (z'gubmə), z'gub'u ≈ (nov.) zgə'biʎ zgə'biša -ə, zgəb'lije:n -a -ə

z'ñe:bət ≈ (nov.) zñe'bit zñe'bim 'znebiti', z'ñe:bə ≈ z'ñe:p' z'ñe:pte, z'ñe:b'u ≈ (nov.) zñe'biʎ zñe'biša -ə, <

z'va:ñət ≈ z'va:nt' ≈ (nov.) zvə'nit zvə'nim 'zvoniti', z'va:ñe ≈ z'va:n' z'va:ñte, z'va:ñ'u ≈ (nov.) zvə'niʎ zvə'niša -ə, <

Tako grede še: 'g̃a:sət ≈ (nov.) ga'sit ga'sim 'gasiti', 'k̃a:dət ≈ (nov.) ka'dit ka'dim 'kaditi' (<del. na -l> 'k̃a:d'u ≈ (nov.) ka'diʎ ka'diša -ə, <del. na -n> za'ka:jan ≈ zaka'ja:n zaka'ja:na -ə), 'dušət ≈ (nov.) də's̃it də's̃im 'dušiti', (<del. na -l> 'dušu ≈ (nov.) də's̃iʎ, <del. na -n> za'dušān ≈ zadə's̃je:n zadə's̃je:na -ə)

debe'lit se debe'lim se 'debeliti se', <>, debe'liu -ļa -ə,
udebe'ļie:n -a -ə

dē'lit dē'lim 'deliti', 'dē:lē ≈ 'dē:l 'dē:lte, 'dē:lu ≈
dē'liu dē'liļa -ə, dē'ļie:n -a -ə

grē'sit grē'sim 'grešiti', g'rē:šə ≈ g'rē:š g'rē:šte, g'rē:šu
≈ grē'siu grē'siļa -ə, zgrē'sīe:n -a -ə

jē'zit jē'zim 'jeziti', 'jəzə ≈ 'jəs' 'jəste, 'jəz'u ≈ jē'ziu
jē'ziļa -ə, u'jəžan -a -ə

V. vrsta

1. razred

'dixat 'dihati'

'dixəm   'dixəmə   'dixəma

'dixəš   'dixəte   'dixəta

'dixa   'dixəjə   'dixəta

vel. - 'dixə, 'dixəmə 'dixəte, 'dixəma -ta

del. na -l - 'dixə -xaļa -ə, 'dixələ -e -e, 'dixaļa -le ≈ -lē
-lē ≈ -ļa

del. na -n - za'dixən -a -ə, za'dixəņə -e -e, za'dixəna -e ≈
-ē -ē ≈ -a

Če se osnova končuje na l ali n', pride do glasovne spremembe
(-əm itd. ← -əm itd., -e ← -a), zato je spregatvena paradigma
takale:

'kā:šlet 'kašljati'

'kā:šlēm   'kā:šlēmə   'kā:šlēma

'kā:šlēš   'kā:šlēte   'kā:šlēta

'kā:šle   'kā:šlējə   'kā:šlēta

vel. - 'kā:šlē, 'kā:šlēmə 'kā:šlēte, 'kā:šlēma -ta

del. na -l - 'kā:šlə -leļa -ə, 'kā:šlēle -e -e, 'kā:šleļa -le
≈ -lē -lē ≈ -ļa

del. na -n - ut'kā:šlən -a -ə, ut'kā:šlēņə -e -e, ut'kā:šlēna
-e ≈ -ē -ē ≈ -a

Tako se spregajo glagoli 'mɛ:net -ɛm 'menjati', 'tå:let -ɛm 'deliti', š'pilet -ɛm 'igrati', nap'ra:ulet -ɛm 'napravljeni', 'jɛnet -ɛm 'odstopiti prostor, umakniti se', 'mɛ:net -ɛm 'menjati', st'rɛ:let -ɛm 'streljati'.

Po osnovni paradigmi se sprega veliko glagolov, npr. 'då:jat ≈ (redko) 'da:jat -əm 'dajati', 'fɛ:xtat -əm 'beračiti, prositi', g'lɛ:dat -əm 'gledati', 'kidat -əm 'kidati', 'kisat -əm (≈ 'kišam itd.) 'kisati', 'kuxat -əm 'kuhati', 'lâ:jat -əm 'lajati', 'lâ:kat -əm 'stradati', 'mɛ:šat -əm 'mešati', na'rɔ:čat -əm (dov.) 'naročiti' (nedovršna oblika je narə'čɔ:vət narə'čujam 'naročati'), 'pɔ:kat -əm 'pokati', st'râ:dat -əm 'stradati', 'tå:jat -əm 'tajati', u'bɛ:šat -əm 'obešati', ug'rɛ:bat -əm ≈ ug'rɛ:blem '1. osipavati, 2. ogrebat |spravljeni čebelji roj, čmrlje v panj|', up'râ:šat -əm 'vprašati', 'žɔ:kat -əm 'drezati'.

Od glagolov, ki se končujejo na -'ɛ:jat -'ɛ:jəm, imajo nekateri dvojnice na -'ijat -'ijəm, npr. na'rɛ:jat se ≈ na'rijat se -əm se '1. pačiti se, 2. slabšati se |za vreme|', 'zɛ:jat -əm ≈ 'zijat ≈ z'jâ:t 'zijəm (slabš.) 'gledati', toda samo 'sijat -əm 'sejati |skozi sito|', sp'rɛ:jat -əm 'pršiti sprej'.

Nekateri glagoli na -'ɛ:rat -'ɛ:rəm imajo predvsem pri starejših dvojnico na -'e:rat -'e:rəm, npr. pə'bɛ:rat ≈ pə'be:rat 'pobirati' (tako še sestavljenke s predponami na-, z-, u-), trən'čɛ:rat ≈ trən'če:rat '1. kosati |žival|, 2. (čustv.) mučiti', kəmən'dɛ:rat ≈ kəmən'de:rat 'ukazovati', s'pɛ:rat ≈ s'pe:rat 'spirati', štə'dɛ:rat ≈ štə'de:rat 'študirati', u'fɛ:rat ≈ u'fe:rat '1. (hrupno) voščiti god, 2. potepati se', šə'fɛ:rat ≈ šə'fe:rat 'šofirati', vɛʒɛ'tɛ:rat ≈ vɛʒɛ'te:rat ≈ vizi'tɛ:rat ≈ vizi'te:rat 'pregledovati'.

Nekaj glagolov ima spet drugačen vzorec:

za'pɛ:rat za'pɛ:rəm ≈ za'pɛ:rjam 'zapirati', za'pɛ:rɛ ≈ za'pɛ:rjə -te, za'pɛ:rɔ zape'râ:la -ə, <>; tako še: u'pɛ:rat '1. opirati, 2. upirati', u'dɛ:rat '1. udirati, 2. vdirati', pə'dɛ:rat 'podirati', u'mɛ:rat 'umirati', pə'žɛ:rat 'požirati'.

Samo obliko na -'e:rat -'e:rəm imajo glagoli lau'fe:rat -əm (čustv.) 'tekati', fr'xe:rat -əm '1. zasliševati, 2. (čustv.) (natančno) spraševati', na'še:rat -əm 'nadeti vprežno opremo' (← n. schirren 'nadeti vprežno opremo'), rəntə'te:rat -əm (čustv.) 'izražati jezo, nezadovoljstvo', štrap'ce:rat 'biti strog |s kom|', 'te:rat -əm '1. gnati, goniti, 2. poditi', ucłə've:rat -əm 'odsloviti'.

Glagol za'vijat -əm ima v pomenu 'delati ovinek' redkejšo dvojnico za(ϋ)'vivat -əm, z'vijat -əm 'zvijati' pa ima redkejšo dvojnico z'vivat -əm.

Če je naglašen končaj, je vzorec takle:

'kʷo:ʂtat 'stati stanem'

kəʂ'tā:m   kəʂ'tā:mə   kəʂ'tā:ma

kəʂ'tā:ʂ   kəʂ'tā:te   kəʂ'tā:ta

kəʂ'tā: kəʂ'tā:jə   kəʂ'tā:ta

vel. – 'kʷo:ʂtə, 'kʷo:ʂtemə -təte, 'kʷo:ʂtema -ta

del. na -l – 'kʷo:ʂtə kəʂ'tā:ʎa -ə, kəʂ'tā:lə -e -e,
kəʂ'tā:ʎa -le ≈ -lə -lə ≈ -ʎa

del. na -n – ◊ (zdeϋ'jā:n -a -ə, zdeϋ'jā:nə -e -e,
zdeϋ'jā:na -e ≈ -e -e ≈ -a (in povsod tudi (nov.) zdiϋ-)

'ba:xat se ≈ 'bā:xat se ba'xā:m se 'bahati se', 'ba:xə se -te
se ≈ 'bā:xə se -te se, 'ba:xə se ≈ 'bā:xə se ba'xā:ʎa se -ə se,
◊

'deϋjat deϋ'jā:m ≈ (nov.) diϋ'jā:m 'divjati', 'deϋjə -te,
'deϋjə deϋ'jā:ʎa ≈ (nov.) diϋ'jā:ʎa -ə, zdeϋ'jā:n ≈ (nov.)
zdiϋ'jā:n -a -ə

'jəgrat ig'rā:m 'igrati', 'jəgrə -te, 'jəgrə ig'rā:ʎa ə, ◊

'sje:net se se'n'ā: se 'sanjati', ◊, 'sje:n'ə se se'n'ā:ʎa
se -ə se , ◊

2. razred

Glagoli, pri katerih se sedanjiška osnova končuje na č ž š j, imajo takle spregatveni vzorec:

---

b'risat 'brisati'

b'rišam   b'rišamə   b'rišama

b'rišaš   b'rišate   b'rišata

b'riša   b'rišajə   b'rišata

vel. – b'rišə ≈ b'riš, b'rišmə -te, b'rišma -ta

del. na -l – b'risə -saʎa -ə, b'risalə -e -e, b'risaʎa -le ≈
-lə -lə ≈ -ʎa

del. na -n – zb'risən -a -ə, zb'risənə -e -e, zb'risəna -e ≈
-e -e ≈ -a

Če se osnova končuje na l, so končaji takile:

'p̥uo:słat 'poslati'

'p̥o:šlem   'p̥o:šlemə   'p̥o:šlema

'p̥o:šleš   'p̥o:šleṭe   'p̥o:šleta

'p̥o:šle   'p̥o:šlejə   'p̥o:šleta

vel. – 'p̥uo:šleṭ ≈ 'p̥uo:šəl, 'p̥uo:šəlmə -te, 'p̥uo:šəlma -ta

del. na -l – 'p̥uo:słə pəs'ła:ła -ə, pəs'ła:lə -e -e,
pəs'ła:ła -le ≈ -lə -lə ≈ -la

del. na -n – pəs'łā:n -a -ə, pəs'łā:nə -e -e, pəs'łā:na -e ≈
-e -e ≈ -a

'č̥ie:sat ≈ 'č̥e:sat 'č̥e:šam 'česati', 'č̥ie:šə ≈ 'č̥ie:š
'č̥ie:šte, 'č̥ie:sə ≈ 'č̥e:sə 'č̥e:sała -ə, pə'č̥e:sən -a -ə

'iskat 'išam 'iščem', 'iše ≈ 'iš 'ište, 'iskə -kała -ə, ◊

k'r̥e:sat ≈ k'r̥ie:sat k'r̥e:šam 'kresati', k'r̥ie:šə ≈ k'r̥ie:š
k'r̥ie:šte, k'r̥ie:sə ≈ k'r̥e:sə k'r̥e:sała -ə, uk'r̥e:sən -a -ə

'l̥ie:gat 'l̥ā:žam 'lagati', 'l̥a:žə ≈ 'l̥a:š 'l̥a:šte ≈ 'l̥ie:ge
-te, 'l̥ie:gə le'gā:ła -ə, zle'gā:n -a -ə

'm̥e:tat ≈ 'm̥ie:tat 'm̥e:čam 'metati', 'm̥ie:čə ≈ 'm̥ie:č
'm̥ie:čte, 'm̥ie:tə ≈ 'm̥e:tə 'm̥e:tała -ə, rəz'm̥e:tən -a -ə

pəst'ła:t pəs'té:lem 'postlati', pəs't̥ie:lə ≈ pəs't̥ie:l
pəs't̥ie:lte, pəst'ła:ɥ pəst'ła:ła -ə, pəst'łā:n -a -ə

'r̥e:zat ≈ 'r̥e:zat 'r̥e:žam 'rezati', 'r̥e:žə ≈ 'r̥e:š 'r̥e:šte,
'r̥e:zə ≈ 'r̥e:zə 'r̥e:zała -ə, z'r̥e:zən -a -ə

't̥e:sat ≈ 't̥ie:sat 't̥e:šam 'tesati', 't̥ie:šə ≈ 't̥ie:š
't̥ie:šte, 't̥ie:sə ≈ 't̥e:sə 't̥e:sała -ə, up't̥e:sən -a -ə

u'te:kat -əm ≈ u'te:čjam ≈ u'te:čam 'otekati', ◊, u'te:kə
-kała -ə, ut̥e'č̥ie:n -a -ə

'va:rat 'va:rjam 'orati', 'va:rə (≈ 'va:rjə) -te, 'va:rə
u'rā:ła -ə, zu'rā:n -a -ə

Tako še: k'licat k'ličam 'klicati', 'lizat 'ližam 'lizati',
'pisat 'pišam 'pisati', p'lé:sat p'lé:šam 'plesati', 'risat
'rišam 'risati', s'tikat s'tikəm ≈ s'tičam 'stikati |iskati|',
'sukat 'sučam ≈ (otr.) 'sukəm 'sukati', u'be:tat -əm ≈ u'bē:čjam
'obetati', 'vé:zat 'vé:žam 'vezati'.

'mã:zat 'mã:žam 'mazati', 'ma:žə ≈ 'ma:š 'ma:šte, 'mã:zo -zała -ə, u'mã:zən -a -ə (tako še: 'kã:zat 'kã:žam 'kazati', s'kã:kat s'kã:čam 'skakati')

Glagoli 'pixat -əm 'pihati', 'jã:xat -əm 'jahati', 'vixat -əm 'vihati', 'dã:jat -əm 'dajati' se spregajo samo kot glagoli 1. razreda V. vrste.

'kũ:pat 'kopáti'

'kò:plem 'kò:plemə 'kò:plema

'kò:ple 'kò:pləte 'kò:pleta

'kò:ple 'kò:pləjə 'kò:pleta

vel. - 'kũ:plə ≈ 'kũ:pəl, 'kũ:pəlmə -te, 'kũ:pəlma -ta

del. na -l - 'kũ:pə kə'pã:ła -ə, kə'pã:lə -e -e, kə'pã:ła -le ≈ -lə -lə ≈ -ła

del. na -n - skə'pã:n -a -ə, skə'pã:nə -e -e, skə'pã:na -e ≈ -ə -ə ≈ -a

---

Večina glagolov iz te skupine se pregiba še po 1. razredu V. vrste (tako ima glagol 'kũ:pat 'kopáti' v sed. kə'pã:m itd.) - 'čò:xat 'čò:xlem ≈ 'čò:xəm 'čohati' (<del. na -l> 'čũ:xə 'čò:xała -ə), 'de:vat 'dɛ:ɥlem ≈ 'de:vəm 'devati', d're:mat d'rɛ:mlem ≈ d'rɛ:məm 'dremati', 'gibat 'gibəm ≈ 'giblem 'gibati', 'ja:mat 'ja:mlem 'jemati' (<del. na -l> 'ja:mə 'ja:mała ≈ jɛ'mã:ła ja'mã:ła -ə), 'ké:pat -əm ≈ (redko) 'ké:plem) 'kepati', k'liɛ:pat k'lé:plem ≈ k'lé:pəm 'klepati |ostriti rezilo|' (<del. na -l> k'liɛ:pə k'lé:pała -ə), 'kə:pat -əm ≈ 'kə:plem 'kópati', pə'čɛ:pat -əm ≈ pə'čɛ:plem 'počepati', pə'rivat -əm ≈ (redko) pə'riɥlem 'porivati', s'tə:pat -əm ≈ s'tə:plem 'stopati', 'ribat -əm ≈ 'riblem 'ribati', 'šipat -əm ≈ 'šiplem 'ščipati', šk'ripat -əm ≈ šk'riplem 'škripati', š'té:pat -əm ≈ (redko) š'té:plem 'šivati |s šivalnim strojem|', u'se:vat -əm ≈ u'sɛ:ɥlem 'opletati |nepravilno, nihajoč se gibati (za kolo)|' (tako še: up'se:vat -əm ≈ up'sɛ:ɥlem '1. obsevati, 2. opletati |nepravilno, nihajoč se gibati (kolo)|'), u'sipat -əm ≈ u'siplem '1. usipati, 2. vsipati', u'te:pat -əm ≈ u'tɛ:plem '1. otepati, 2. vtepati', zak'le:pat -əm ≈ zak'le:plem 'zaklepati'

'zibat 'ziblem ≈ 'zibəm 'zibati', ž'lé:pat -əm ≈ (redko) ž'lé:plem 'brcati'.

V pomenu 'tipati' se v govorih na obravnavanem področju govori glagol š'łá:'tat -əm.

3. razred

b'ra:t 'bĳe:ram 'brati', 'bĳe:rə ≈ 'bĳe:r 'bĳe:rte, b'ra:ŭ
b'ra:ła -ə, prab'rā:n -a -ə

g'na:t 'žĳe:nem 'gnati', 'žĳe:nę ≈ 'žĳe:n' 'žĳe:n-te, g'na:ŭ
g'na:ła -ə, zag'nā:n -a -ə

p'ra:t 'pĳe:ram 'prati', 'pĳe:rə ≈ 'pĳe:r 'pĳe:rte, p'ra:ŭ
p'ra:ła -ə, up'rā:n -a -ə

ž'ga:t ž'gĳam 'žgati', ž'gę -te ≈ ž'gi -te, ž'ga:ŭ ž'ga:ła
-ə, zaž'gā:n -a -ə (zaž'ga:t zaž'gĳam ima v sed. tudi vel.
'za:žgę (≈ zaž'gę ≈ zaž'gi))

'kĳo:vat 'kĳam 'kovati', 'kĳ -te ≈ (redko) 'kĳo:vę -te,
'kĳo:vŭ kə'vā:ła -ə, pətkə'vā:n -a -ə

Glagola k'luvāt -əm 'kljuvati' in p'luvāt -əm 'pljuvati' se spregata tako kot glagoli 1. razreda V. vrste.

4. razred

s'ja:t ≈ (star.) s'jā:t 'sę:jam 'sejati', <, s'ja:ŭ s'ja:ła
-ə ≈ (star.) s'jā:ła -ə, us'jā:n -a -ə

V končaju je a ← e (zaradi predhodnega j).

VI. vrsta

kə'pŏ:vat kə'pujam 'kupovati', kə'puj -te, kə'pŏ:vŭ kəp'vā:ła
-ə, <

s'vé:tvat s'vé:tjam ≈ sve'tŏ:vat sve'tujam 'svetovati',
s'vé:tjə -te, s'vé:tvŭ -vała ≈ svet'vā:ła -ə, nas'vé:tvən -a -ə

Tako gredo npr. še: 'bé:rtvat 'bé:rtjam 'gospodariti',
kə'šŏ:vat kə'šujam 'poljubljati', naškráp'lŏ:vat naškráp'luja
'kapljati |za dež|' (← šk'rā:petna ≈ šk'rā:pętne 'dežna
kaplja'), našte'lŏ:vat ≈ (redko) naš'tĳe:lvat našte'lujam 'pri-
pravljati' (<del. na -l) našte'lŏ:vŭ ≈ naš'tĳe:lvŭ našte'l'vā:ła

---

'jɛ:st ≈ 'ja:st 'jesti'

'je:m	'je:mə	'je:ma
'jɛ:š	'jɛ:te	'je:ta
'jɛ:	'jɛ:jə	'je:ta

vel. – 'jə -te ≈ (star., redko) 'è: -te

del. na -l – 'jɛ:du 'jɛdʒa -ə ≈ (star., redko) 'è:dʒa -ə

del. na -n – pə'jɛ:den -a -ə

'bɛt 'biti sem'

səm ≈ sm̩ ≈ sn̩	smə	sma
sɛ ≈ s'	ste	sta
ja ≈ j	sə ≈ s	sta

vel. – 'bɔ:dɛ ≈ 'bɔ:t 'bɔ(:)te

del. na -l – 'bè:ɥ b'ʒa: b'ʒə

Naglašene oblike so 'səm 'sɛ 'ja:, s'mə s'te: 'sə, s'ma: s'ta: s'ta:. Zanikane oblike so 'nisəm ≈ 'nis̩m̩ ≈ 'nis̩n̩ 'nisɛ ≈ 'nis' 'ni, 'nismə 'niste 'nisə ≈ 'nis, 'nisma 'nista 'nista. Oblike za prihodnjik so bəm ≈ b̩m̩ ≈ m bæš ≈ ɥš bɔ ≈ ɥ, bəmə ≈ bmə ≈ ɥmə ≈ mə bəte ≈ pte ≈ ɥte bədə ≈ bdə ≈ (nov.) bɛjə ≈ (nov.) ɥjə, bəma ≈ bma ≈ ɥma bəta ≈ pta ≈ ɥta bəta ≈ pta ≈ ɥta; ustrezne naglašene oblike so 'bəm 'bɛš 'bɔ:, 'bəmə 'bəte 'bədə ≈ (nov.) 'bɛjə, 'bəma 'bəta 'bəta; zanikane oblike so 'na:ɥbəm ≈ 'na:ɥm 'na:ɥbɛš ≈ 'na:ɥš 'na:ɥbɔ ≈ 'na:ɥ, 'na:ɥmə (nov.) 'na:ɥmə 'na:ɥpte ≈ 'na:ɥte 'na:ɥbdə ≈ 'na:ɥdɛ ≈ (nov.) 'na:ɥjə ≈ (redko) 'na:ɥdɛ, 'na:ɥma 'na:ɥpta ≈ 'na:ɥta 'na:ɥpta ≈ 'na:ɥta; vzporedno s temi se redkeje govori tudi zveza na 'ne' + ustrezna naglašena oblika prihodnjika. Del. na -l se glasi 'bè:ɥ b'ʒa: b'ʒə, v zvezah 'ni bil -a -o' pa se glasi 'ni b'è:ɥ 'ni b'ʒa: 'ni b'ʒə in redko tudi 'ni bɛɥ 'ni bʒa 'ni bʒə. – bɛ (≈ b' ≈ p') <> <> 'bi' ima naglašeno dvojnico 'bɛ, zanikano 'na:ɥbɛ ≈ 'na:ɥb' ≈ 'na:ɥp' ≈ (redko) na 'bɛ ≈ (nov.) 'nɛ:ɥbɛ.

Glagol *biti* je še v osnovi glagolov 'dɥo:bɛt də'bim 'dobiti', 'dɥo:bɛ ≈ 'dɥo:p' 'dɥo:pte, 'dɥo:b'u də'biʒa -ə, dəb'liɛ:n -a -ə (tako – po IV. vrsti – se spregata še glagola z'nɛ:bɛt ≈ (nov.) znɛ'bit znɛ'bim 'znebiti' in pə'zɑ:bɛt -ɛm 'pozabiti', (del. na -n) pə'zɑ:blen -a -ə).

PRISLOV

Prislovi kraja

'ké: 'kje'

'tə 'tu', 'təm ≈ (star.) 'ində ≈ (star.) 'əndə ≈ (star.) 'əndə ≈ (star.) 'vəndə ≈ (star.) 'təndə 'tam', 'né:kə ≈ 'né:k' 'nekje', ka'ké: ≈ kə'ké: 'kje |v poljubnostni rabil' (← *kje kje), nə'ké:r ≈ nə'ké:r 'nikjer', 'ké:r 'kjer', 'ké:r 'kə:lə (≈ 'kə:l) 'kjer koli', 'ké:r 'bə:də (≈ 'bə:t') 'kjer koli', 'dʊo:mə 'doma', na'va:rɣə 'zgoraj', (tɥ ≈ tɥ) udz'gʊo:rə ≈ (nov.) z'gʊo:rə 'zgoraj', (tɥ ≈ tɥ) 'gʊo:(r) 'gori', (tɥ ≈ tɥ) uc'pə:t ≈ uc'pʊo:də ≈ (nov.) s'pʊo:də 'spodaj', (tɥ ≈ tɥ) 'dʊo:(l) 'doli', (tɥ ≈ tɥ) p'rɣ:də ≈ ucp'rɣ:də ≈ (nov.) sp'rɣ:də 'spredaj', (tɥ ≈ tɥ) ud'zɑ:də ≈ (nov.) 'zɑ:də 'zadaj', (tɥ ≈ tɥ) 'nət(ər) ≈ 'notri', (tɥ ≈ tɥ) udz'nə:tɣ ≈ (nov.) z'nə:tɣ 'znotraj', (tɥ ≈ tɥ) 'vənə ≈ ud'zunə ≈ (nov.) 'zunə 'zunaj', 'dʲe:lɛč 'daleč', b'lizə, d'rəgə 'drugje', z'ra:ʊnə 'zraven, poleg'

Členek -le se govori v tehle zvezah: 'təle 'tule', 'təmle ≈ (star.) 'indle ≈ (star.) 'əndle ≈ (star.) 'əndle ≈ (star.) 'vəndle ≈ (star.) 'təndle 'tamle', (tɥ ≈ tɥ) 'gʊo:(r)le ≈ 'təmle 'gʊo:(r) ≈ (redko) 'təmle 'gʊo:(r)le 'tamle gori', (tɥ ≈ tɥ) 'dʊo:le ≈ 'təmle 'dʊo:(l) ≈ (redko) 'təmle 'dʊo:le 'tamle doli'; poleg tega se za natančnejšo opredelitev kraja govorijo še zveze prislovov 'təle 'gʊo:r 'tule (gori)', 'təle 'dʊo:l 'tule (doli)'. 'təle 'nətər 'tule notri', 'təmle 'vənə ≈ 'təmle ud'zunə 'tamle zunaj', 'təmle 'nətər ≈ (redko) 'nətərle 'tamle notri', redko pa tudi še nekatere druge zveze.

'kɑ:m ≈ 'kə:m 'kam'

'sʲie:m ≈ (redko) 'səm 'sem', 'ta:j ≈ (Bo) 'tɑ: 'tja', 'né:kəm 'nekam', ka'kɑ:m ≈ kə'kɑ:m ≈ ka'kə:m ≈ kə'kə:m 'kam |v poljubnostni rabil' (← *kje kam), nə'kɑ:mər ≈ nə'kə:mər ≈ nə'kɑ:mər ≈ nə'kə:mər 'nikamor', 'kɑ:mər ≈ 'kə:mər 'kamor', 'kɑ:mər 'kə:lə (≈ 'kə:l) ≈ 'kə:mər 'kə:lə (≈ 'kə:l) 'kamor koli', da'mə: 'domov', na'va:rɣ 'gor', (ta) 'gʊo:r ≈ 'gʊo: 'gor', (ta) 'dʊo:l ≈ 'dʊo: 'dol', (ta) 'nətər ≈ 'nət 'noter', 'vən 'ven', d'rəgəm 'drugam', uk'ra:j ≈ (Bo) uk'rɣ: ≈ st'rɑ:n ≈ (nov.) ust'rɑ:n

'stran', nauz'do: 'navzdol', u'me:s 'vmes', z'ra:uə 'zraven, poleg', p'ruo:č 'proč', p'rɔ:kɛ 'nasproti', nap'rɔ:kɛ 'naproti'

Členek -le se govori v zvezah 'ta:jle ≈ (Bo) 'tå:le 'tjale', za natančnejšo opredelitev kraja pa še zveze 'təle 'sje:m 'semle', 'təle 'gɥo:(r) 'semle gor', 'təle 'dɥo:(l) 'semle dol', ta 'gɥo:r(le) ≈ 'ta:jle (≈ (Bo) 'tå:le) 'gɥo:(r) '(tja) gor', ta 'dɥo:l(e) ≈ 'ta:jle (≈ (Bo) 'tå:le) 'dɥo:(l) '(tja) dol', ta 'vən (redko) '(tja) ven' ta 'nət(ər) (redko) '(tja) noter', 'ta:jle (≈ (Bo) 'tå:le) 'gɥo:(r) 'tjale gor', 'ta:jle (≈ (Bo) 'tå:le) 'dɥo:(l) 'tjale dol', 'ta:jle (≈ (Bo) 'tå:le) 'vən 'tjale ven', 'ta:jle (≈ (Bo) 'tå:le) 'nət(ər) ≈ (redko) 'nətərle 'tjale noter', redko pa tudi še druge.

'kɔ:t ≈ (star.) 'kodɛ ≈ (star.) 'kɔ:t' 'kod'

ka'kɔ:t ≈ ka'kɔ:t' ≈ (star.) ka'kɔ:dɛ ≈ kɛ'kɔ:t ≈ kɛ'kɔ:t' ≈ (star.) kɛ'kɔ:dɛ 'kod [v poljubnostni rabi]', 'kɔ:dər 'koder', 'kɔ:dər 'kɔ:lɛ (≈ 'kɔ:l) 'koder koli', 'kɔ:dər 'bɔ:dɛ (≈ 'bɔ:t') 'koder koli', 'təm ta 'gɥo:(r) 'tam gor', 'təm ta 'dɥo:(l) 'tam dol'

Členek -le se govori v zvezah 'tɔ:d'le 'todle', 'təle 'ta:j 'tule tja', 'təmle ta 'gɥo:(r) 'tamle gor', 'təmle ta 'dɥo:(l) 'tamle dol'.

Prislovi časa

g'da:j ≈ (star.) kə'da:j 'kdaj'

'dɛ: ≈ (nov.) z'dɛ: 'zdaj', 'tjɛ:dɛ 'tedaj', 'e:nkrat ≈ 'e:nkɛrt ≈ (star.) 'ja:nkɛrt 'enkrat, nekoč', kag'da:j ≈ kɛg'da:j ≈ (star.) kakə'da:j ≈ (star., redko) kɛkə'da:j 'kdaj [v poljubnostni rabi]', nɛg'då:r ≈ (poud.) 'nig'då:r 'nikdar', nə'kò:l ≈ nɛ'kò:l 'nikoli', u'pɔ:dne 'opoldne', 'kədər 'kadar', 'kədər 'kɔ:lɛ (≈ 'kɔ:l) 'kadar koli', 'kədər 'bɔ:dɛ (≈ 'bɔ:t') 'kadar koli'; 'zutɾɛ 'zjutraj', 'då:vɛ 'davi', də'pɔ:dne ≈ dəu'pɔ:dne 'dopoldne', u'pɔ:dne 'opoldne', pə'pɔ:dne 'popoldne', pəd'nɛ:vɛ 'podnevi', d'rɛ:vɛ 'drevi', vɛ'čɛ:r ≈ (nov.) zvɛ'čɛ:r 'zvečer', pə'nɥo:čə ≈ pə'nɥo:č 'ponoči', u'pɔ:'nɥo:čə 'opolnoči'; nəx'cò:j ≈ (nov.) nəx'cò:j 'nocoj', 'dɥo:ns 'danes', u'čɛ:rɛ 'včeraj', s'nɔ:čə ≈ s'nɔ:č 'sinoči', 'jutər 'jutri',

pradu'čè:rņem ≈ pradu'čè:ršņem 'predvčerajšnjim', pə'jutəršņem 'pojutrišnjem', 'dʏo:nste'dé:n 'dandanes', za'ca:jta 'zarana', 'pʏo:znə 'pozno', spəm'łá:dę 'spomladi', pə'lé:tę 'poleti', ję'sę:nę ≈ ja'sę:nę ≈ ję'se:n ≈ ja'se:n 'jeseni', pə'zimę 'pozimi'; 'le:c 'letos', 'łá:nę 'lani', 'čá:sę ≈ 'čá:s' ≈ (nov.) u'čá:sęx ≈ (nov.) u'čá:sę ≈ (nov.) u'čá:s' 'včasih', z'me:rəm 'zmeraj', 'ka:r ≈ 'ka: 'takoj', g'liz'dę: ≈ g'lizdę ≈ u'sâ:k 'ca:jt 'vsak čas', ta'kọ:j ≈ (star.) ta'kó:j 'takoj', u'dé:n 'ondan, zadnjič', x'mâ:łə 'kmalu', p'rę: 'prej', u'zâ:dęnč ≈ (nov.) u'zâ:dnič ≈ 'zâ:dęnč ≈ (nov.) 'zâ:dnič 'zadnjič', gra'dọ:č 'gredoč, spotoma', na'e:nkrat ≈ na'e:nkert ≈ (star.) na'ja:nkert 'naenkrat', nau'sęl 'vselej'; 'dę:le 'pʏo:l 'čez nekaj časa |glede na čas govorjenja|'

Členek -le se govori v zvezah 'dę:le ≈ (nov.) z'dę:le 'zdajle', p'rę:le 'prejle'.

ud g'da:j ≈ (star.) ut kə'da:j 'od kdaj'

ud 'né:gdę 'od nekdej', pəsex'ma:ʏ ≈ ucęx'ma:ʏ (star.) 'od-sihmal', ud z'dę: 'odslej'

də g'da:j ≈ (star.) də kə'da:j 'do kdaj'

dəsex'ma:ʏ (star.) 'dosihmal', də z'dę: 'doslej', 'dʏo:kler 'dokler'

Prislovi vzroka

za'kâ: (≈ 'kək pa 'da:) 'zakaj'

za'tọ: 'zato', zat'rę: (star.) 'zato(rej)', 'ta:k 'takó', słə'ča:jnə 'slučajno', 'nįe:leš 'nalašč'

zax'čəm ≈ pəx'čəm 'čemu'

za'tọ: 'zato'

(s kakšnim uspehom:) zas'tọ:n' 'zastonj'

Prislovi lastnosti

'kək 'kako'

'ta:k 'tako', 'né:kak ≈ (star.) 'né:kakə 'nekako', ka'kək 'kako |v poljubnostni rabil', nə'kəkər ≈ nę'kəkər 'nikakor', 'kəkər 'kakor' 'kəkər 'kọ:lę (≈ 'kọ:l), pə'sę:bę 'posebej', sk'rižəm, gra'dọ:č 'spotoma', pə'cę:nę, pə'čá:sə 'počasi', pə'kʏo:ncę ≈

pə'kʏo:nc' 'pokonci', u'kəp 'skupaj, vkup', na'rɔ:bɛ 'narobe';
 dr̥'ga:č ≈ dr̥'ga:čə 'drugače', z'nâ:k ≈ uz'nâ:k 'vznak', (na)
 skri'va:j ≈ (na) skər'va:j 'skrivaj', p'rɔ: 'prav', pə pra'vice
 ≈ pə pra'vic' 'po pravici, 'kumɛ ≈ 'kumi 'komaj'

S členkom -le se govori 'ta:kle 'takole'.

'kò:k ≈ (star.) 'kò:kə 'koliko'

'tò:k ≈ 'tò:kə 'toliko', 'nè:kɛ 'nekaj', 'kɛ: 'kàj', 'nè:kəm
 'nekam', 'nè:kak ≈ (star.) 'nè:kakə 'nekako', 'nɛč 'nič',
 'kò:kər 'kolikor', 'kò:kər 'kɔ:lɛ (≈ 'kɔ:l) 'kolikor koli',
 nə'mâ:lə (≈ n'mâ:lə) ≈ nə'mičkənə (≈ n'mičkənə) 'malo', 'm̥i:ɛn ≈
 'm̥i:ɛnɛ 'manj', p'rəcɛ ≈ p'rəc' 'precéj', 'kò:k ≈ (nov.) 'ka:j
 'veliko', kɛ 'ma:jgɛ ≈ (redko) kɛ 'ma:lga 'kaj malega'

Členek -le se govori v prislovu 'tò:kle 'toliko'.

'kò:krat ≈ 'kò:kərt 'kolikokrat'

'tò:krat ≈ 'tò:kərt 'tolikokrat', u'sâ:kərt 'vsakokrat,
 vsakič', 're:tkəg'da:j ≈ (star.) 're:tkəkə'da:j 'redkokdaj',
 'ma:rɛg'da:j ≈ (star.) 'ma:rɛkə'da:j 'marsikdaj', 'čâ:sɛ ≈
 'čâ:s' ≈ (nov.) u'čâ:sɛx 'včasih', 'təm pa 'təm ≈ 'tə pa 'təm
 'tu in tam', 'v̥i:čkɛrt ≈ 'v̥i:čkərt ≈ 'v̥i:čk'râ:t 'večkrat',
 'e:nkrat ≈ 'e:nkərt ≈ (star.) 'ja:nkərt 'enkrat', s'tɔ:kɛrt ≈
 s'tɔ:kərt 'stokrat'

(kolikanj)

'kò:lčkɛ ≈ 'kò:kɛ 'količkaj', 'bəl 'bolj', z'lə 'zelo',
 čistə ≈ 'čist 'čisto'

Pridevniški prislovi

Večinoma so enaki pridevniškim oblikam za s. sp. v im. ed. To velja tudi za oblike primernika in presežnika, čeprav so pri prislovih bolj običajne tiste, ki niso tvorjene opisno. Posebne oblike pridevniških prislovov so 'xitər 'hitro' (primernik k temu je xit'rɛ:), 'xədə '1. hudo, 2. (star.) zelo', z'v̥i:stə ≈ z'v̥é:stə 'zvesto, zavzeto', medtem ko obliki 'lɛpə 'lepo', 'pəstə 'pusto' govorijo predvsem starejši. Določni obliki pridevnika 'mâ:lɛ -lā -ə 'mali' pripada prislov nə'mâ:lə ≈

(nov.) 'mā:ʔə 'malo' (primernik k temu je 'mje:n' ≈ 'mje:ne' 'manj'), obliki 'mičkən -a -ə 'majhen' prislov nə'mičkənə ≈ (nov.) 'mičkənə 'malo', medtem ko iz sopomenskega pridevnika 'me:xən -a -ə ni mogoč prislov. Pridevniški prislovi 'dɔ:gə 'dolgo', 'dɔ:brə 'dobro' in u'biɥnə ≈ u'bé:ɥnə 'obilo' imajo primernike 'dje:l ≈ 'dje:lə 'dalj' (toda 'dè:lə ≈ 'dè:lšə 'daljši'), 'bɔ:lə (≈ 'bɔ:lšə) in u'biɥnə ≈ u'bé:ɥnə. Prislov pu:znə 'pozno' ima primernik pəz'nə: 'pozneje', prislov pə'čā:sə 'počasi' pa pəčas'nə:. Seveda je tudi tu primernike mogoče tvoriti s prislovom 'bəl pred osnovnikom. Za 'najprej' se poleg 'na:jp'rə: ≈ 'na:rp'rə: govori tudi tə 'pa:rvə. Primernik 'bɔ:lə ima dvojnico 'bɔ:l.

Ostale oblike primernikov in presežnikov gl. pri stopnjevanju pridevnika (str. 100–102)

V prislovni rabi se govorijo še zveze za k'rā:jə 'ob strani', na 'un'mə k'rā:jə 'na drugi strani', u k'rā:jə 'stran, v red', zak'ra:j 'ob stran', zak'rā:jə 'ob strani', pṛ (≈ u) 'mè:rə ≈ pṛ (≈ u) g'mā:xə 'pri miru' itd. (Navedene bodo v slovarju.)

PREDLOG

Pred dvema pokončnima črtama je navedena oblika, ki stoji pred besedami, ki se začnejo na samoglasnik, zvočnik ali zveneči nezvočnik, za pokončnima črtama pa oblika, ki stoji pred besedami, ki se začnejo na nezveneči nezvočnik.

Rodilnik: braz || bras 'brez' (in (star.) v zvezi pras(:)- 'ka:rbə 'brez skrbi'), də 'do', ud || ut 'od', z || s '1. iz, 2. z/s' (in (star.) v zvezah ž 'né: '(i)z nje', ž 'nəga '(i)z njega' itd.), spəd || spət 'izpod', znad || znat 'iznad', sprad || sprat 'izpred'; - blizə 'blizu' (ustrezni prisl. je b'lizə 'blizu'), s'kɥo:nc 'ob koncu', na 'unə st'ra:nə 'onstran, onkraj', mjemə 'mimo', namest ≈ (nov.) namist 'namesto', naušt'rəc ≈ ušt'rəc (≈ (nov.) naušt'ric ≈ (nov.) ušt'ric) 'vštric', ukɔl ≈ kɔl 'okoli', up'ričə 'vpričo', zraɥnə ≈ zrɔn 'zraven, poleg' (ustrezni prisl. je z'ra:ɥnə 'zraven, poleg').

Dajalnik: x 'k/h', pṛox ≈ praka 'proti'; - nap'rɔ:kə 'naproti'.

Tožilnik: čaz || čas 'čez, skozi' (in (star.) v zvezah z naveznimi oblikami 'čje:ž_ņega ≈ 'ča:ž_ņega ≈ 'ča:z_ņega 'čezenj', 'čje:ž_ņę ≈ 'ča:ž_ņę ≈ 'ča:z_ņę 'čeznjo', 'čje:ž_ņe ≈ 'ča:ž_ņe ≈ 'ča:z_ņe 'čeznje, čeznju') (ustrezna prislova sta č're:s ≈ 'čę:s 'čez' in s'kọ:s '1. skozi, 2. ves čas'), na 'na' (in v zvezah z naveznimi oblikami os. zaimka 'na:_nga 'nanj', 'na:_ņę 'nanjo', 'na:_ņe 'nanje, nanju'), ub || up 'ob' (in v zvezah 'va:b_ņega 'obenj', 'va:b_ņę 'obnjo', 'va:b_ņe 'obnje'), pə 'po' (in v zvezah 'pųo:_nga 'ponj', 'pųo:_ņę 'ponjo', 'pųo:_ņe 'ponje, ponju'), med || met 'med', nad || nat 'nad' (in v zvezah 'na:d_ņega 'nadenj', 'na:d_ņę 'nadjno', 'na:d_ņe 'nadjne, nadjnu'), pəd || pət 'pod', prad || prat 'pred', u ≈ ũ 'v', za 'za' (in v zvezah 'za:_nga 'zanj', 'za:_ņę 'zanjo', 'za:_ņe 'zanje, zanju').

Mestnik: pər 'pri' (in v zvezah 'pa:r_ņas 'pri nas' in 'pa:r_vas 'pri vas'), na 'na' (in v zvezah 'na:_n'mə 'na njem', 'na:_ņę 'na njej'), ub || up 'ob', pə 'po', u ≈ ũ 'v'; u ≈ ũ (nov.) 'o' – običajno se govori ud || ut 'od' (npr. pə'vė: ka'čje:sę ud 'ņega 'povej kaj o njem') in u ≈ ũ '|za izražanje časa|' (npr. u bə'žičə 'o božiču', ko je enakozvočen predlogu u ≈ ũ 'v' in ub || up 'ob').

Orodnik: z || s 'z/s' (in (star.) v zvezah ž 'ņemə 'z njim', ž 'nė: 'z njo' itd.), med || met 'med', nad || nat 'nad', pəd || pət 'pod', prad || prat 'pred', za 'za'.

VEZNIŠKA BESEDA

Za priredje: pa ≈ nə ≈ nə pa ≈ (nov.) in 'in', a ≈ al ≈ a pa ≈ al pa 'ali', dər'ga:č 'sicer', pač pa 'temveč, ampak', sāmə ≈ (redko) sām '1. samo, le, 2. toda, vendar', 'sę: 'saj', za'to: 'zato'.

Za podredje: b'ra:z da 'ne da' čə 'če', čəp'rọ: 'čeprav', čə'tut' ≈ čə'tudę 'četudi', da 'da', kə '1. ker, 2. ko, 3. ki', kədər 'kadar', ' kəkər 'kakor', kọ:kər 'kakor', 'ņę: 'naj', 'ta:g da 'tako da', ut'ka:r 'odkar'.

Veznika čəp'rọ: 'čeprav' in čə'tut' ≈ čə'tudę 'četudi' se pojavljata tudi z ločenimi sestavinami, npr. čə ja p'rọ: 're:z, da .. 'čeprav je res, da ..', pa čə bę 'tud' b'lə 'ta:k, .. 'četudi bi bilo tako, ..'. – Vezniki so navedeni še pri posameznih vrstah priredja in podredja (na str. 171–179).

ČLENEK

Po Toporišiču (1984: 384–385) je členkov več vrst.

Navezovalni: a 'ali', ja 'ja', 'puo:l ≈ 'puo: 'potem', 'se: 'saj' ...

Čustvovanja: x'va:ʎa (≈ x'vâ:ʎa) 'buo:gə 'hvala bogu', 'duo:brə 'dobro', jə 'ja', ...

Poudarni: g'lix 'ravno', pa 'pa', ...

Izvezalni: sâmə ≈ (redko) sâm 'samo', 'kumə 'komaj', 'sa:j ≈ (nov.) u'sa:j 'vsaj', ...

Presojevalni: s'kuo:r ≈ s'kuo: 'skoraj', s'kuo:rda 'skoraj-da', də'ma:jgə (star.) 'domala', p'riličnə 'precej, še kar', ...

Zadržka: p'rɔ:zap'rɔ: 'pravzaprav', 're:zda 'resda', ...

Potrjevanja ali soglašanja: 'jâ: 'da', se'gurnə ≈ (star.) gə'tu:və 'gotovo', se've:da 'seveda', 're:s 'res', 're:zda 'resda', 've:žda 'seveda', pɾ'mò:j'duš 'pri moji duši', ə'hə 'aha', ...

Možnosti, verjetnosti: 'mò:rat 'morda', 'mò:rada 'morda', nau'sə'zâ:dne 'navsezadnje', 'kuo:nčnə ≈ (redko) 'kɔ:nčnə 'končno', 'kuo:nc 'kuo:ncɔ 'konec koncev', ...

Mnenja, domneve: 'bò:j ≈ 'bò:jda 'baje', 'mənda 'menda', 'rjē:čmə da 'recimo da', 'čə:ž da 'češ da', ...

Vprašalni: a 'ali', 'ə 'kaj', a'njē: da 'kajne da', ...

Spodbujalni trdilni: a 'ali', da 'da', 'kək 'kako', 'mò:rat ≈ 'mò:rada 'morda', ...

Spodbujalni nikalni: 'kè: 'kje', 'kâ: 'kaj', 'se: 'saj', ...

Zanikanja in nesoglašanja: 'njē: 'ne', nə'ka:r ≈ nɛ'ka:r 'nikar', 'figə ≈ d'rjē:ka ('pa:jsjəga) 'figo', pale ≈ sele (star.) 'tak' (v zvezi pale (≈ sele) 'njē:xə ga 'nə 'luo:mɛt 'tak nehaj ga no lomiti'), ...

MEDMET

Po Toporišiču (1984: 387) so medmeti treh vrst, namreč razpoloženski, velelni in posnemovalni (onomatopejski). To zaporedje bi bilo ustreznejše glede na upad čustvenosti.

Na splošno je mogoče reči, da je to besedno vrsto najtežje zapisati iz dveh vzrokov. Niti prirejen inventar črkovnih in

drugih znakov namreč ne zadošča, da bi jih lahko vedno zapisali enoumno. (Zapis v posebnem, ločenem opisu bi še bil mogoč, težave pa nastopijo pri zapisu v besedilu, ki največkrat ne omogoča dodatnih opisov. Sicer pa so zaradi še ožjega inventarja pri natančnem zapisovanju v knjižnem jeziku še večje težave, npr. pri medmetu *mhm*, ki je lahko »izgovorjen« tudi skozi nos.) Prav pri razpoloženjskih (delno pa tudi velelnih) medmetih so najbolj vpadljive govorne razlike med posamezniki (idiolektizmi). Ob tem nastopajo še težave s sopomenskostjo (sploh pri razpoloženjskih, delno pa tudi pri velelnih medmetih). Medmeti bodo v celoti zapisani v slovarju.

Razpoloženjski medmeti

Nekateri od njih so:

'a: ' |izraža domislek, začudenje, zavrnitev, nejevoljlo'

'a:'ja ~ 'a:'jã: ' |izraža zavrnitev|'

a'jã: ' |izraža domislek|' (drugi zlog je (po navadi za dva tona) nižji ali pa (redkeje) višji od prvega)

'ajdę'ga: ~ 'ħajdę'ga: ' |izraža zavrnitev|'

'a:'ję:j ~ 'i:'ję:j ~ 'o:'ję:j ~ 'u'ję:j ' |izraža čustveno prizadetost, zaskrbljenost, začudenje|'

'a:s ~ 'a:'sa:j ~ (redko) 'a:js ' |izraža telesno bolečino, predvsem zaradi vročine ali ostrega predmeta|'

'a:u ~ 'a:'ua:j ~ 'a:'va:j ' |izraža telesno bolečino|'

'a:'ja: ~ 'a:ja ' |izraža zavrnitev|'

'e: '1. |izraža začudenje| (rastoče), 2. |zavrnitev|'

'ę:j ~ 'ję:j ~ 'a:'ję:j ~ 'ę:'ję:j ~ 'o:'ję:j ~ 'u'ję:j ' |izraža obžalovanje, zadrego, zavrnitev|'

'ə '1. |izraža vprašanje| (rastoče, izgovorjeno skoz usta brez pripore, izdišno tudi skozi nos), 2. |izraža ugodje| (izgovorjeno ali izdihano dolgo)'

'ə'ə ' |izraža zavrnitev| (drugi zlog je (po navadi za dva tona) nižji od prvega, izgovorjeno skoz usta brez pripore, izdišno tudi skozi nos)'

ə'ħə ' |izraža pritrjevanje| (izgovorjeno skoz usta brez pripore, izdišno tudi skozi nos; drugi zlog je (po navadi za dva tona) višji ali pa (redkeje) nižji od prvega)'

'ja:u ' |izraža telesno bolečino|'

'mm(m) '1. |izraža vprašanje| (rastoče, izdišno skozi nos),
2. |izraža ugodje| (padajoče, izdišno skozi nos)'

'na:q ≈ 'na:'qã: '|izraža zavrnitev| (v prvem primeru je medmet izgovorjen sorazmerno višje, v drugem pa je drugi zlog (po navadi za dva tona) nižji od prvega)'

'o: '|izraža občudovanje, zadovoljnost, domislek, telesno ali duševno trpljenje, vdano, ravnodušno prepričanje o povedanem|'

'o: 'ti '|izraža čustveno prizadetost, zaskrbljenost, rahlo grožnjol'

'o:h ≈ 'jɔ:h ≈ 'juh '|izraža vdano, ravnodušno prepričanje o povedanem, podkrepitev trditve|'

'ti 'ti (otr.) '|izraža rahlo grožnjol (izgovorjeno lahko tudi z visokim tonom)

'u '|izraža podkrepitev trditve, telesno ali duševno trpljenje| (izgovorjeno lahko tudi dolgo)'

'uh '|izraža podkrepitev trditve| (izgovorjeno lahko tudi z visokim tonom)'

Sem lahko prištejemo tudi kletvice, katerih število zaradi različnih zvez in z variantami zelo naraste – lahko so tudi šaljive. Tako npr. imajo osnovo *krščén* in/ali *duš* tele kletvice: 'ka:ršan(ɛ) 'duš, 'a:ršan(ɛ) 'duš, 'o:ršan(ɛ) 'duš, šan 'duš, 'ka:ršan(ɛ) 'bã:š, 'ka:ršan(ɛ) 'fiks, 'ka:ršana 'ma:st, 'duš, 'duš 'jã:sne, (')ti 'duš (')ti ('jã:sne), 'duš (ale'luja), 'pɔ:rka (≈ pɔrka 'o:rka ≈ ɔrka ≈ ka) 'duš (ale'luja), ma'dɔ:na 'duš (ale'luja), 'mò:j'duš, pɾ'mò:j'duš; omiljevalna varianta h *krščén* je 'kã:šl'o (v zvezah 'kã:šl'o 'bã:š, 'kã:šl'o ma'tičək), k *duš* pa 'dux (v zvezah 'mò:j'dux, pɾ'mò:j'dux). Slišati je mogoče še kaj od tega.

Velelni medmeti

Ljudem so namenjeni 'a:jde ≈ 'a:jt' '|izraža spodbudo za začetek|', 'de: (nov.) '1. |izraža začudenje, zavrnitev|, 2. |izraža spodbudo za začetek|', 'le: -te 'glej', 'na: ≈ 'nã: -te 'vzemi', 'ma:rš ≈ (star., redko) 'be:k 'odidi', 'xɔ:'ruk ≈ 'va:r'gu '|izraža spodbudo pri delu|' (pri teh dveh medmetih pomeni prvi, potegnjeno izgovorjeni zlog nekakšno pripravo na dejanje, drugi, odsekano izgovorjeni zlog pa izvršitev dejanja), 'a:la 'pojdi(te)', 'pss(t) ≈ 'pšš(t) ≈ 'šš(t) '|izraža opozori-

lo, naj bo kdo tiho, naj molči|', otroku z 'a:s ≈ 'a:js rečemo, naj se pazi vročega ali ostrega predmeta, z 'a:q ≈ 'a:k ≈ 'ka:k pa, da je stvar umazana.

Velelnice za živali so takele. Pri konju (in pri govedu) pomeni 'dija 'naprej', 'və: ≈ 'və:'ħa: ≈ 'və:j ≈ 'ə: ≈ (redko) 'və: 'stoj (izgovorjeno kratko, odsekano, če je potreben hiter ukaz, ali pa dolgo)', 'cu'rik ≈ (redko) 'cu'ruk ≈ cu'rike '(stopi) nazaj' (to se šaljivo reče tudi človeku), 'biste'xa:r '(zavij) na levo', 'di'xə:t' ≈ 'xə:t' ≈ 'ti'bə: '(zavij) na desno', 'psst 'stopaj počasi', 'xa:p 'xa:p 'stopaj enakomerno |po gladki površini|', 'xumi ≈ 'xumə 'odmakni se |cel ali z zadnjimi nogami|', 'a:uf 'dvigni nogo' (kar se v šali reče tudi človeku), medtem ko se velelnica 'steci' izrazi z enim ali dvema, redkeje s tremi »cmokljaji«, tj. glasovi, kakršni nastanejo pri poljubu. – Psa spodbuja k napadalnosti 'ša:u ga (|| jə) ≈ 'puc' ga (|| jə) 'napadi, zgrabi ga/jo', s 'pə:lək pa mu gospodar ukaže, da naj hodi tik ob njem. – Kokoši odganjamo s 'ššəc. – Ujede odganjamo s 'pu 'pu, kar je izgovorjeno s približno za oktavo višjim tonom.

Mačka vabimo z ('muci) 'muc' 'muc' (izgovorjeno z višjim tonom), psa s 'te: ('te:) (pred tem po navadi povemo ime psa), kokoši pa s ('piška) 'piš 'piš 'piš, kar je izgovorjeno s (približno za oktavo) višjim tonom.

Zvalnice za ljudi so 'ə:, 'ə:j, 'xə:j.

Hvaležnost izraža x'va:ħa ('le:pa), na kar se vljudnostno odgovori s p'rə:sim. Starejši za 'hvala (lepa)' govorijo bəx 'ħə:nə, na kar se ne odgovarja. Ko kdo (prvič) kihne, se mu reče na zd'ra:ujə, na kar kihajoči odgovori s x'va:ħa, predvsem starejši pa tudi z bəx 'ħə:nə. Predvsem starejši pa v takem položaju namesto *na zdravje* rečejo bəx (≈ bəg) pə'mā:gə (≈ (star.) 'mā:gə), na kar kihajoči (ne glede na starost) odgovori z bəx 'ħə:nə (x'va:ħa tu ne pride v poštev – delovalo bi komično). Za 'dober tek' se govori dəbər 'tə:k, na kar udeleženec pri jedi odgovori (1.) s x'va:ħa ali predvsem starejši z bəx 'ħə:nə, če ogovarjajoči ni udeležen pri jedi in (2.) s (x'va:ħa) ə'na:kə, če je ogovarjajoči udeležen pri jedi. Predvsem starejši za 'dober tek' govorijo bəx (≈ bəg) 'žə:gə, na kar udeleženci pri jedi (ne glede na starost) odgovorijo z bəx 'ħə:nə (x'va:ħa spet ne pride v poštev). – 'Prosim' se kot odgovor pri zahvali, pri odgovarjanju na telefonski klic in kot vprašanje po nerazumljeni trditvi govori p'rə:sim (v zadnjem

pomenu je drugi, še zelo uveljavljeni, vendar predvsem v sporazumevanju s tujci umikajoči se izrazi 'kak', 'kâ: 'kaĵ' in 'e, ki izraza vprašanje), v vseh drugih položajih pa je običajno p'ro:sêm (kar je navadna oblika glagola p'ruo:sêt ≈ p'ruo:st').

Fozdravi so tilie:

dôber 'da:n ≈ bar 'da:n ≈ 'dô:ber 'da:n ≈ (star.) 'bô:gde (≈ daĵ) ≈ (star.) 'bô:g'dé: (≈ 'da:ĵ) ≈ 'bô:gadé (≈ daĵ) ≈ (star.) 'bô:ga'dé: (≈ 'da:ĵ) (← bog ga daĵ) 'dober dan'; predvsem starejši pozdravljajo tudi z obema uveljavljenima oblikama, namreč *dober dan bog daĵ*, ali pa na pozdrav *dober dan odgovarjajo z bog daĵ* ali *dober dan bog daĵ* (tako je tudi pri pozdravih *dobro jutro in dober večer*):

dôbrô ≈ 'jutrô ≈ dôbra ≈ 'jutra ≈ brô ≈ 'jutrô ≈ bra 'jutra ≈ dôber 'jutar ≈ 'dô:bra 'jutra, erô:bra 'jutra, dobroĵutrô'; dôber vé'čé:r ≈ r: ≈ dôŕ (≈ dôr) vé'čé:r ≈ 'čé:r ≈ 'dô:ber vé'čé:r, 'dôber večer';

zd'ra:vô ≈ 'živiĵô ≈ 'žiŕĵô ≈ (redko) 'se:rbus (nov.) 'izra- za pozdrav ob srečanju, redkeje ob slovesu', na s'vidênĵé ≈ a'diĵo (≈ posam.) aĵ'diĵô ≈ (redko) 'diĵô) ≈ z'bô:gôm ≈ s're:čna ≈ (otr.) 'pa: ≈ (nov.) 'ba:ĵ'ba:ĵ ≈ (nov.) 'ča:ŕ, 'izraza pozdrav ob slovesu';

x'va:lĵén 'jé:zus (star., redko) 'pozdrav duhovniku'.

PRIPOMBE K BESEDOTVORJU SAMOSTALNIKA

Tule so navedene le nekatere pripone (in konci besed), ki so razvrščene drugače kot knjižne in so v obravnavanih govorih bolj produktivne kot v knjižnem jeziku. Problematiko je težko zajeti, tudi zato, ker za narečno besedotvorje še nimamo izdelane vprašalnice. Navedeni sezname nekoliko nakazujejo težave pri rekonstruiranju knjižnih oblik, ki bodo potrebne za gesljenje v narečnem slovarju.

Pri obdelavi sem upošteval tole literaturo: Bajec 1950, 1952, 1959; Toporišič 1984; Breznik 1921: 162–184. V pomoč mi je bil tudi odzadnji slovar slovenščine (Mader 1981).

MOŠKI SPOL

-ək : -(n)ək : -k : -ək : -(n)ek : -ak : -(n)ik

Pripone -ək, -(n)ək, -k, -ək, -(n)ek, -ak in -(n)ik so v obravnavanih govorih marsikdaj sovpadle; vsaj po izvoru jih ni mogoče čisto zanesljivo razmejiti. C pomeni 'soglasnik'.

-Cək (za č ž š r j lahko tudi iz -ək), rod. -Cəka || -Cka

1. Iz glagolov so də'bitək -tka 'dobitek', də'dā:tək -tka 'dodatek', za'čē:tək -tka 'začetek', za'ma:šək -ška 'zamašek', z'mé:tək -tka 'ostanek mleka v maslu', z're:zək -ska (≈ z're:zek -s'ka) (Kr, Ko; ≈ Bo z're:žək -s'ka) 'zrezek'.

2. Pripona -ək izraža tudi manjšalnost; pri tem je samostalnik izpeljan iz samostalnika - 'bižək -a (otr.) 'moški spolni organ', 'čičək -čka (otr.) 'stolček', d're:uček -čka 'drevce', dər'bižək ≈ drə'bižək -a 'majhen, droben otrok', 'fəžək -a 'fižolček' (← 'fəžu fə'žō:ļa 'fižol'), gə'ļo:bək -a 'golobek', 'ja:jček -čka 'jajček', 'jō:žək -a '1. Jožek, 2. popek |na trebuh|', k(ə)'nūo:fək -fka 'gumbek', kə'fičək -čka 'kavica' (← kə'fija ≈ (posam.) kə'fijə -a ⟨s⟩ 'kava'), kə'ļa:čək -čka 'kolaček |potical|', kəs'ma:čək -čka 'kosmač |jabolko|', 'kušək -ška (otr.) 'poljub', 'lubək -a 'ljubček', 'lupček -čka 'ljubček', 'mō:žək -a 'možiček', 'nūo:žək -a ≈ -ška, 'pō:bək -a 'fantek' (← 'pō:p 'pō:ba 'fant'), rə'ga:čək -čka 'parkelj |spremljevalec Miklavža|', 'sē:rək -a 'manjšalnica od sir', s'tō:lčək -čka,

sra'ma:čək -čka 'siromak' (← sra'mā:k), 'zəbək ≈ 'zɔ:bək -a 'zobek', ža'łɔ:čək -čka 'želodček' (← ža'łɔ:c -a).

Iz samostalnika so izpeljane tudi ljubkovalne ali klicne oblike osebnih imen - 'da:nčək ≈ (Bo) 'dā:nčək -čka 'Danček' (← 'da:ne da'né:ta 'Dane'), 'ivančək -čka 'Ivanček', 'mè:rančək -čka 'Miranček', 'simončək -čka 'Simonček', 'tò:nčək -čka 'Tonček'.

3. Iz pridevnika oz. števnikar so izpeljani - čə'ta:rtək ≈ ča'ta:rtək -tka (Kr, Ko; Bo ≈ čə'ta:rtək ≈ ča'ta:rtək -t'ka) 'četrték', 'pé:tək -tka 'petek'.

Na -ək se v našem narečju končuje še nekaj samostalnikov, npr. - 'xujək -a '1. (otr.) prašič, 2. (slabš.) umazan otrok', 'jã:šək -ška 'jašek', 'mā:čək -čka 'maček', 'tɥo:rək -rka (Kr, Ko; Bo ≈ 'tɥo:rk) 'torek', 'vɔ:sək -ska 'vosek'.

-Āək (ne za č ž š r j, kjer je -ək), rod. -Āeka || -Ā'ka

1. Iz glagolov so izpeljani 'lulək -a (otr.) 'moški spolni ud', 'zizək 'zis'ka ≈ -a 'sesék', z're:zək -s'ka (Bo; Kr, Ko ≈ z're:zek -s'ka ≈ z're:zək -ska) 'zrezek'.

2. Pripona -ək izraža manjšalnost; izpeljanka je izsamostalniška - 'dè:dək -a 'možiček', 'fa:cək -c'ka ≈ -a 'rutica |pokri-valo|' (← 'fa:c'ɔ fa'cɥe:le (m)), 'fè:rtək -a ≈ -t'ka (otr.) 'predpasnik' (← 'fè:rtaf ≈ 'fè:rtax -a 'predpasnik'), fə'žò:lək -a 'fižolček' (← 'fəžu fə'žò:ła 'fižol'), 'jɛ:zək -a (otr.) 'jez', 'listək -t'ka (Bo; Kr, Ko ≈ 'listek -t'ka) 'listek', 'mje:sək -a ≈ -s'ka (otr.) 'meso', 'mucek -c'ka 'mucek' (← 'muc (ljubk.) 'maček'), 'mɥo:stək -t'ka (otr.) 'most', 'pildək -t'ka 'podobica', sɔ'dā:tək -t'ka 'ciklama', 'vɔ:zək -a 'voziček'.

Iz samostalniške so tudi ljubkovalne oblike osebnih imen: 'łò:jzək -a 'Lojzek', 'nā:ndək ≈ 'na:ndək -a 'Nandek', 'titek -a 'Tito'.

3. Iz pridevnika so izpeljani tile samostalniki s pripono -ək - čə'ta:rtək ≈ ča'ta:rtək -t'ka (Bo; Kr, Ko ≈ čə'ta:rtək ≈ ča'ta:rtək -tka) 'četrték', 'dè:łonək -nka 'delavnik', pa'sɔ:nək -nka 'pašnik'.

Tako so tvorjena tudi nekatera imena gospodarjev (oz. hišna imena) - jə'gɔ:nək -nka 'Jugovnik |gospodar na Čreti|', 'pɛ:šanək -nka 'Pešnik |1. prvotno ledinsko in iz njega hišno ime v Potoku, 2. gospodar v Potoku|', bra'zɔ:nək -nka 'Brezovnik |gospodar v Šmartnu ob Dreti|'.

Na -ęk se končujejo še tile samostalniki - 'bęcęk -c'ka 'izpuščaj', 'fę:nęk -a 'kovanec majhne vrednosti', 'inęk -a 'ivje', 'kę:nęk -a '1. kralj |pri kartah|, 2. (čustv.) lenuh', 'mę:tęk -t'ka '1. naboj, 2. izstrelek, krogla' (← sh. metak), 'pọ:nęk -nka (≈ 'pọ:nek -a) '1. korec |pri mlinskem kolesu|, 2. posoda na drogu |za zajemanje gnojnice|', s(ə)'mọ:nęk -nka 'Samonik |ledinsko ime v gozdu nad Krašami|', 'šinęk -nka ≈ (redko) -a 'gnjat'.

-k, rod. -a

V nekaterih primerih je pripona brez enega ali drugega polglasnika, ki se je za zvočnikom reducirala - 'curk -a 'curek', 'da:ųk -a 'davek' 'sę:rk 'sirek', 'tųo:rk -a (Bo; Kr, Ko ≈ 'tųo:ręk -rka) 'torek', u'bujk 'obujek', u'pą:nk 'opanek', z'vę:rk -a 'izvir', 'pa:jk -a (≈ 'pą:jak -a) 'pajek'.

-ęk, rod. -a

Ljubkovalne in klicne oblike osebnih imen (izpeljane torej iz samostalnika) s pripono -ęk se oblikoslovno razlikujejo od izpeljank s pripono -ek; tudi to kaže, da gre za neavtohtone besede, prevzete iz knjižnega ali pogovornega jezika - f'ra:nčęk ≈ (star.) f'rą:nčęk 'Frančęk', 'ła:dęk 'Ladek' (← 'ła:dọ ≈ (star.) 'ła:dọ -ta), 'lọ:jzęk 'Lojzek' (← 'łó:js -za), 'ra:dęk 'Radek' (← 'ra:dọ -ta), 'tọ:nčęk 'Tončęk' (← 'tó:na -a), 'a:tęk (ljubk.) 'atek'.

-ęk (ne za č ž š r j, kjer je -ak)

1. Iz glagola sta izpeljana (ali pa morda kar izposojena iz knjižnega ali pogovornega jezika) - ses'tą:nek -nka 'sestaneč', z're:zek -s'ka (≈ z're:zek -ska) (Kr, Ko; Bo ≈ z're:zek -s'ka) 'zrezek', z've:zek -s'ka 'zvezek'.

2. Iz samostalnika je izpeljana tudi manjšalnica (če ne gre kar za izposojenko iz knjižnega ali pogovornega jezika) - 'listek -t'ka (Kr, Ko; Bo ≈ 'listęk -t'ka) 'listek'.

3. Iz pridevnika so izpeljani tudi tile samostalniki (najbrž gre za starejše izpeljanke nasproti tistim s pripono -(n)ik) - 'a:ųdęrżnek (slabš.) 'surov človek', bęličnek 'beličnik |jabolko|', cę'diųnek 'cedilo', 'cọ:pęrnek 'čarovnik', głę'biųnek 'golobjak', g'rubnek 'kladica za tolčenje grud', ka'ruznek (slabš.) 'neumen človek', 'kọ:čnek 'zajčnik |hlevčęk|', 'kọ:tnek 'kočnik' (toda 'kotnik '1. ogelna spona, 2.

mizarski kotnik, 3. Kotnik |gospodar v Kokarjah|'), 'kurnek 'kurnik', 'lò:jtərčnek 'lojtrnik', mę'nutnek 'minutnik', 'q:xərnek 'skopuh', 'ritnek 'ritnik |del črevesa|', se'kundnek 'sekundnik', smę'tišnek 'smetišnica', škřə'piṽnek ≈ škər'piṽnek 'škropilnik', tę'lišnek (slabš.) 'surov človek', ubę'ra:ṽnek 'obiralnik', 'za:jčnek 'zajčnik |hlevček|', zli'va:ṽnek 'pomivalno korito'.

4. Tak način izpeljave (iz pridevnika) je običajen za gospodarje (oz. za hišna imena) (konkurenčna ji je izpeljava s podobno pripono -(n)ik) – kə'zq:čnek 'Kozočnik |gospodar v Pustem Polju|', s'kq:nčnek 'Skončnik |gospodar v Bočni|', vę'nišnek 'Vinišnik |gospodar v Lačji vasil|' (← vę'niša vę'niš <ž mn.) 'Viniše |ledinsko ime|'), z'ja:ṽčnek 'Zjavčnik |gospodar v Kokarjah|'.

5. Tako se končujejo še nekateri drugi samostalniki – 'fičnek 'kovanec majhne vrednosti', gļə'ba:nek 'jurček |goba|' (če osnova ni celo pridevniška?), kər'tučnek '(posam., šalj.) postelja', męča'ra:dnek 'močerad' (če ni osnova pridevniška), 'pq:nek (≈ 'pq:nęk -nka) '1. korec |pri mlinskem kolesu|, 2. posoda na drogu |za zajemanje gnojnice|', 'ta:rnek 'trnk'.

-ak (za č ž š r j), rod. -a

Bajec tvori nekatere samostalnike iz »izvedenih pridevnikov«, tj. s priponama -ščak (← ski + jak). Pravi še: »Besede so v rabi zlasti na vzhodu, v centralnih narečjih se je po glasovnih zakonih -ščak reduciral v -šček, -ščək in -šək, tako da danes v njem občutimo obrazilo -ək, zlasti pogosto v rodovnih imenih: *Zakrajšek, Savinšek, Jevšek* itd.« (Bajec 1950: 82–83).

Tvorjenke in zloženke – dę'sé:t'juršak 'bankovec, kovanec za sto dinarjev', dę'sé:t'pā:ršak 'kovanec za deset par', d'va:jšak 'kdor je rojen leta 1920', 'jā:mšak 'jamski les', 'ļā:nšak 'kdor je rojen lani, kar je rojeno lani', 'pé:t'pā:ršak 'kovanec za 5 par', 'pé:tmęl'jō:nšak ≈ 'pé:tmęl'jō:nšak 'bankovec za pet milijonov dinarjev |do konca leta 1989|'.

Izpeljanke za gospodarja (oz. hišno ime) – p'ļq:nqšak 'Plonovšek |gospodar v Pustem Polju|' (← p'ļq:nova -e <ž> 'Plonova |prvotno ledinsko in iz njega hišno ime v Pustem Polju|'), 'ļq:mšak ≈ 'ļq:nšak 'Lomšek/Lomšak |gospodar na Čretih|' (← 'ļq:m 'ļqo:ma <m> 'Lom |prvotno ledinsko in iz njega hišno ime na

Čretil'), ša'tinšak 'šetinšek |gospodar v Lačji vasil' (← ša'tinc -a ⟨m⟩ 'šetinc |prvotno ledinsko in iz njega hišno ime v Lačji vasil').

Sem spada še samostalnik 'pâ:jak -a (≈ 'pa:jk -a) 'pajek'.

-(')(n)ik, rod. -a

Samo kot gradivo naj bodo dodani samostalniki, ki se v narečju končujejo na (nenaglašeni ali naglašeni) -ik (pri čemer je -(n)ik pripona ali pa ne) – xła'dilnik 'hladilnik', 'xɔ:dnik, 'lɛ:tɲik, 'ma:jɲik 'maj', 'piɲnik ≈ 'pɛ:ɲnik 'pivnik', rɛz'bò:jɲik, s'vinčɲik, 'tilɲik, 'župɲik; də'minik ≈ dɔ'minik 'Dominik', ka'nó:nɲik (≈ ka'nó:nɛk) '1. kanonik, 2. (slabš.) lenuh', me'xâ:nɲik, 'ra:jfnɲik 'dimnik'; mɛ'ɲnik 'mejnik', skəč'ɲik 'skakalnica', spəmɛ'ɲnik '1. spomenik, 2. nagrobnik', ukap'ɲik 'kapnik |drevo|'.

Izpeljava iz pridevnika je običajna za gospodarje (oz. za hišna imena) (konkurira ji izpeljava s podobno pripono -(n)ek): x'ra:s(t)ɲik 'Hrastnik |gospodar |v Krašah, v Šmartnu ob Dretil', 'kɔ:čɲik 'Kočnik |gospodar v Bočni|', 'sɛ:čɲik 'Sečnik |gospodar v Lačji vasil', vər'tâ:čɲik 'Vrtačnik |gospodar v Krašah|'.

-əc : -c

-əc

'bò:gəc -kca (čustv.) 'ubožec', p'ła:xəc -xca 'plah človek', 'fè:rbəc -pca '1. radovednost, 2. radovednež', g'rəbəc -pca 'ocvirek |košček mesa|', k'ruxəc -xca 'manjšalnica od kruh', s'ruo:təc s'ruo:(t)ca 'sirotek'

-c, rod. -a

Pripona -c je nastala po redukciji polglasnika za zvočnikom (in v enem primeru za s) – 'ba:ɥc 'bavbav', bri'sa:ɥc 'brisalec', 'fè:rkəlc 'četrt', f'râ:kəlc 'frakelj', 'ka:v'bɔ:jc 'kavboj', k'ra:jc 'krajec', k'ruo:gəlc 'ovratnik', 'kɥo:nc 'konec', 'kurc 'moški spolni ud', mə'zɥo:lc 'mozolj', 'pa:ɥc 'palec', 'pɛ:nzɛlc 'čopič', p'râ:sc (≈ p'râ:səc -sca) 'prasec', 'ringəlc (Kr, Ko) ≈ u'ringəlc (Bo) 'uhan', 'sâ:mc 'samec', š'kò:rənc (≈ š'kò:rən) 'škorenj', š'tâ:jarc 'Štajerec', u'mjɛ:ɥc 'omelo', 'za:jc 'zajec'.

-er : -ar : -ər

-er, rod. -erja

Le nekaj je samostalnikov z izvorno slovensko podstavo (npr. 'cé:stner, m'liner, 'kọ:čner) – 'ba:jt(n)er 'bajtar' 'cé:ker 'cekar', 'cé:stner 'cestar', 'cé:stner 'cestar', 'diner 'dinar', 'dó:xter 'zdravnik', f'ló:ser ≈ f'łó:ser 'splavar', 'ké:lner 'natakar', k'łọ:pfer 'iztepač', 'kọ:čner 'bajtar', 'kó:ler 'ovratnik', 'kọ:xer 'kuhalnik', k'ra:jcer (čustv.) 'denar', ła'værber 'revolver', 'lustiger 'veseljak', m'liner 'mlinar', 'pọ:štner (≈ 'pọ:štar ≈ 'pọ:štnę -ga ≈ pismo'nọ:ša) 'poštar', prọ'fę:ser (≈ prọ'fe:sor -ja) 'profesor', 'ra:uber '1. ropar, 2. vtična razvodnica', 'šá:lter 'stikalo', š'pę:ngler 'krovec', šp'ricer 'brizganec', š'tę:ker 'vtičnica', t'râ:kter ≈ t'râ:xter 'lijak', t'râ:kter (≈ t'râ:ktor) (star.) 'traktor', 'tutəng'ró:-ber 'grobar', upə'tę:ker 'lekarnar', 'ur'mųo:xer 'urar', 'vâ:ler 'valjar', 'vâ:xter 'čuvaj', 'vəlcer 'gozdni delavec', 'zigmer 'sedmica |pri kartah|', ž'nider 'krojač'.

Tudi imena gospodarjev (oz. hišna imena) imajo pripono -er namesto po knjižnem jeziku pričakovane -ar (razen če ni taka zato, ker se osnova končuje na č ž š r j) – də'liner 'Dolinar |gospodar v Krašah|', 'ma:uxer 'Mavher |gospodar v Krašah|', 'riber 'Riber |gospodar v Krašah|', sər'n'â:ker 'Srnjaker |gospodar v Potoku|', t'ra:uner 'Travner |gospodar v Krašah|', 'lé:ver 'Lever |gospodar v Šmartnu ob Dretih|'.

-ar, rod. -ja

Pripona -er ni mogoča, če se osnova končuje na č ž š r j – 'bọ:lničar, g'râ:ničar 'graničar', k(r)əm'pižar 'dereza', lę'vičar, 'mâ:tičar, 'miličar (≈ (redko) 'miličę) 'miličnik'.

Imena gospodarjev (oz. hišna imena) imajo pripono -ar (← -er zaradi e → a za č ž š r j) – g(ə)'ričar 'Goričar |gospodar v Potoku|', 'kọ:čar 'Kočar |gospodar v Pustem Polju|'.

-ər

Glede na obliko v knjižnem jeziku ima presenetljivo pripono kə'ljie:ndər -dra 'koledar'.

ŽENSKI SPOL

-ica : -ca : -elca

-ica, rod. -e

V zaporedju -šk- + -ica sploh ne more priti do redukcije - a'lɛ:nčica 'Alenčica', 'â:nica 'Anica', 'bɔ:lnica (≈ 'bɔ:lɛnca) 'bolnišnica', b'rɔ:škica (otr.) 'manjšalnica k broška', 'buškica (otr.) 'manjšalnica k buška', 'da:nica 'Danica', 'ga:jbica 'zaboj', g'ruškica (otr.) 'manjšalnica k hruška', 'jɔ:žica 'Jožica', k'nigica (otr.) 'manjšalnica od knjiga' (toda k'nikca 'manjšalnica od knjiga', k'nišca '1. knjižica, 2. hranilna knjižnica'), 'kɔ:kica (otr.) '1. kokoška, 2. (šalj.) ženska', 'kò:rbica ≈ 'kɔ:rbica (≈ 'kò:rbɛka) 'manjšalnica od kurba', 'lubɛnica ≈ 'ʎubɛnica 'lubenica', 'ma:mica (ljubk.) 'mamica', 'mucica (≈ 'mucika ≈ 'mucɛka) (otr.) 'mucka', 'ɔ:lgica 'Olgica', 'ribica (≈ 'ripca) 'srebrna ribica' (toda 'ribɛka 'manjšalnica od riba |vodna žival|'), 'šɛ:kica (otr.) 'lisasta krava' (← 'še:ka 'šɛ:ke 'lisasta krava'), 'tɥo:škica (otr.) 'manjšalnica od ženska torbica' (← 'tɥo:ška 'ženska torbica'), 'vikica 'Vikica'.

-ca

'bɔ:lɛnca (≈ 'bɔ:lnica) 'bolnišnica', gɛs'pò:dɛnca (v zvezah 'mâ:ʎa g. 'mali šmaren', 'vè:lka g. 'veliki šmaren'), 'gɔ:sɛnca 'gɔ:sɛnce 'gosenica', k'nišca ≈ k'nikca '1. knjižica, 2. hranilna knjižnica' (toda (otr.) k'nigica 'manjšalnica od knjiga'), 'ma:jca 'majica', 'pò:dɛnca 'podnica |deska debeline 48 mm|', p'rè:dɛnca '1. naramnica |trak za nošenje kake priprave na hrbtu|, 2. ⟨mn.⟩ naramnice |za pripenjanje hlač|', p'rɔ:kɛnca 'manjša sekira' (← protnica - Plet. II: 355), p'rukca (≈ p'ručka) 'pručka', 'ripca (≈ 'ribica) 'srebrna ribica' (toda 'ribɛka 'manjšalnica od riba |vodna žival|'), 'sitɛnca 'ženska oblika k sitnež', 'žâ:kca 'žagica'.

-elca

d'ruzgɛlca 'mečkalnik |za sadje|' (← d'ruzgat 'mečkati'), 'gu(n)gɛlca 'gugalnica' (← 'gu(n)gat 'gugati'), 'mučkɛlca 'mečkalnik |za sadje| (← 'mučkat' 'mečkati'), 'pɔ:kɛlca (star.) 'pokalica |1. rastlina, 2. pijača|', 'pɔ:zɛlca 'poledica' (← 'pɔ:zat 'drseti'), p'rè:sɛlca 'preslica'.

-C'ka : -ka : -ęka : -əka : -(')ika : -očka || -'o:ka

-C'ka, rod. -e

Pripona izraža manjšalnost; izpeljanke z njo so narejene iz samostalnikov (prav tako pa tudi ljubkovalne in klicne oblike osebnih imen) – ba're:t'ka 'baretká', 'buc'ka 'bucika', de'sé:t'ka (Bo; Kr, Ko ≈ de'sé:tka) 'desetica |pri kartah|', dut'ka (≈ 'dudeka) '1. duda |za sesanje|, 2. vrsta hruške', 'é:t'ka (Kr) 'jetika', 'gõ:s'ka (posam.; ≈ 'gõ:ska) 'gos', 'kâ:t'ka 'Katka', 'kõ:c'ka 'kocka', řa'pâ:t'ka 'lopatka', řa'put'ka 'loputka', 'řut'ka (≈ 'lut'ka) 'lutka', 'mõ:t'ka 'motika', 'muc'ka (≈ 'muceka ≈ 'mucica) -e 'mucka', 'pâ:c'ka ≈ 'pa:c'ka 'packa', 'pâ:s'ka 'pazduha', 'rit'ka 'ritka', s'řõ:t'ka 'sirotka', sa'řâ:t'ka (otr.) 'solata', řa'řõ:t'ka 'řalotka', 'řje:t'ka 'řcetka', ři'le:t'ka 'britvica'; – 'be:t'ka 'Betka', 'řõ:js'ka 'Lojzka', 'ma:jt'ka 'Majdka', 'mic'ka 'Micka' (toda 'micika 'Micika'), 'nâ:t'ka 'Renatka', 're:s'ka 'Rezika' (toda 're:zika 'Rezika').

-ka, rod. -e

'dje:ska 'deska', 'gõ:ska (≈ (posam.) 'gõ:s'ka) 'gos', 'xiška 'hiška', k'řõ:cka 'koklja', 'le:ska 'leska'; – 'mie:třcka 'metlica', p'ručka (≈ p'rukca) 'pručka', s'řâ:mčka (otr.) 'slamica', 'vilčke 'vilčk (ř mn.) (otr.) 'vilice', 'řilčka (≈ 'řilca) 'řilica'.

-ęka (← -ika), rod. -e

'dudeka (≈ dut'ka) '1. duda |za sesanje|, 2. vrsta hruške', 'kõ:zeķa 'manjšalnica od koza', 'lizęka (≈ 'lizika), 'luleķa (otr.) 'žensko spolovilo', 'mizeķa 'mizica', mërma'řâ:dęka (otr.) 'marmelada', 'muceķa (≈ 'muc'ka) -e 'mucka', pë'nudeķa 'ženska, ki se ponuja', 'sõ:zeķa 'solzica |kapljica iz očesne votline|', 'va:dęka 'vodica', 'řileķa 'řilica', z've:zdeķa 'zvezdica', ř'va:dęka 'řivalca'.

-əka (← -ika), rod. -e

V naslednjih primerih je pred pripono -əka osnova, ki se končuje na č ž š r j b m – 'bâ:bəka 'ženica', 'xę:jəka (otr.) 'krava' (← 'xę:ja (otr.) 'krava'), 'xujəka '1. (otr.) svinja, 2. (slabš.) umazana deklica, ženska', 'jâ:məka 'jamica', 'kõ:rbəka

(≈ 'kò:rbica ≈ 'kõ:rbica) 'manjšalnica od kurba', 'lubəka 'ljubica', 'ma:məka (≈ 'ma:mika) (ljubk.) 'mamica', 'pužəka 'manjšalnica od punčka', 'ribəka 'manjšalnica od riba |vodna žival|', 'syo:vəka 'manjšalnica od sova', 'žā:bəka 'žabica |žival|'.

-ika, rod. -e

Pripona je značilna za mlajše prevzete besede – e'łā:stika ≈ gumə'łā:stika ≈ gumi'łā:stika 'elastika', 'lizika, 'ma:mika (≈ 'ma:məka) (ljubk.) 'mama', 'mõ:nika 'Monika', 'muzika, 'rə:zika (≈ 'rə:s'ka) 'Rezika'.

-õka || -'õ:ka, rod. -e

kə're:nõka (Bo; Kr) kəřə'n'õ:ka 'korenjeva zel', pra'sipõka (Bo) 'manjša posoda za nabiranje gozdnih sadežev', 'iļõka 'ilovica', 'və:jõka ≈ 'vijõka 'okleščena veja |listavcev|', š'tõ:rõka 'štorovka'.

-ne : -'ine

-ne, rod. -e

Pripona zastopa knjižni -inja in -ina – d'ruš(t)ne 'družčina, družba', xə'na:ušne ≈ xi'na:ušne 'hinavščina', 'jərpšne 'dediščina', kra'vā:tne (≈ kra'vā:tna) 'kravata', 'kuxne 'kuhinja', ne'umšne 'neumnost', p're:pražne 'neumnost', 'sa:une 'Savinja', s'rõ:šne 'siromaštvo', sõ'da:šne 'vojaščina', 'sušne 'sušava |travel|', võ'jā:šne 'vojaščina'.

Na -ne se končuje še nekaj drugih besed – 'bõ:s(t)ne (≈ 'bõ:sna) 'Bosna', d'rine (Kr) (redko) 'listnica |prostor|', fər'tune 'nevihta', k'line 'rezilo', łə'bā:ne 'lobanja', 'pine 'pinja', 'rine 'pokrovka', 'sa:rne 'srna', 'šine '1. tirnica, 2. opornica |za imobilizacijo telesnih udov|'.

-'ine, rod. -e

Pripona zastopa knjižni priponi -inja in -ina – gəspə'dine 'gospodinja', kər'tine (≈ kər'tina) 'krtina', lə'šine ≈ łə'šine (≈ lə'šina ≈ łə'šina) 'jajčna lupina', ər'tine ≈ rə'tine 'ritina |del debla|', stə'pine 'stopinja', šər'bine 'škrbina'.

-'ina : -(o)na

Besede s priponama -'ina (← -ina), -na in -ona so glede na tiste na -ne in -'ine v manjšini.

-'ina, rod. -e

bę'lina 'beljava', čər'nina 'črnjava |v hrastovem lesu|', ce'lina 'celec', dręp'tina 'drobtina', gļə'bina, jə'žina (≈ 'južna) 'kosilo', k(ə)ra'nina 'korenina', rə'zina 'rozina', učvek'lina 'prežveček', varę'kina ≈ vara'kina 'varikina'.

V enem primeru pomeni pripona -'ina za samostalniško osnovo skupno ime – xra'šina 'hrastov les'.

-na, rod. -e

Za samostalniško osnovo pomeni pripona skupno ime – 'gò:vedna -vędne ≈ gə'vé:dna -e 'govedina'.

-ona (← -ovina), rod. -e

Nenaglašena pripona -ona pomeni za samostalniško osnovo skupno ime – brō'ničona 'borovničevje', 'bukona 'bukov les', g'ļā:žona 'zdrobljeno steklo', ka'ruzona 'koruzna slama', ma'linona 'malinovje', rə'bidona 'robidovje', sə'šičona 'tanjše drevje |za rantel|', ust'rō:gona 'robidovje', 'vəbļona 'oblanci', 'žā:gona 'žagovina', ž'lé:mō:na 'belo tkivo na mesu'.

Izposojeni sta besedi 'bā:tina '1. močen udarec, 2. (v zvezi ja 'bō:k i 'bā:tina) vplivnež', 'lę:nčina (čustv.) 'len človek'.

-ļa : -le

Pri besedah, ki se končujejo na -ļa in -le, je načelno mogoče ugotoviti, da prva skupina izhaja iz tistega, kar je v knjižnem jeziku -la, druga pa iz -lja, vendar pa prihaja tudi do razlik.

-ļa, rod. -le

Morebitna drugačna sprememba osnove je navedena – 'bā:ļa 'bala', čę'be:ļa ≈ ča'be:ļa čę'bę:le ≈ ča'bę:le (Kr, Ko) ≈ (Bo) bę'če:ļa 'čebela', 'fā:fļa 'perut', 'xā:ļa (≈ 'xā:le -e) 'halja', 'kā:xļa 'nočna posoda', ka'pē:ļa 'kapela', kast'rō:ļa (≈ kast'rō:le -e) (slabš.) 'železna posoda', 'kugļa 'krogla',

'mje:tļa 'metla', 'pā:vōļa (star.) 'bombaž', 'puc'vō:ļa 'snažilna volna', 'sā:bļa (≈ 'sā:ble -e) 'sablja', š'kā:tļa 'škatla', š'tā:ļa '(konjski) hlev', š'tibļa 'štrcelj |kot del rastline|', um're:ļa um're:le 'dežnik', x'vā:ļa 'hvala', ž'nā:bļa 'ustnica', ž're:ļa ž're:le 'bruhalnik'.

-le, rod. -e

'dē:tēle 'detelja', 'file 'nadev' (← n. Fülle), 'gō:mbele (šalj.) 'noga', 'xā:le (≈ 'xā:ļa -le) 'halja', 'kā:ple 'kaplja', kast'rō:le (≈ kast'rō:ļa -le) (slabš.) 'železna posoda', 'kē:le '1. zagozda, 2. zidarska žlica' (1. ← n. Keile, 2. ← n. Kelle), 'kuxle 'kuhalnica', ne'dē:le 'nedelja', 'pīe:tle 'pentlja', 'sā:ble (≈ 'sā:bļa -le) 'sablja', 'šē:fle 'zajemalka', š'pile 'špila', 'za:jkle 'zajklja'.

-erca, rod. -erce

Če bi se osnova končevala na č ž š r j, bi bila pripona -arca (tak primer je menda le c'vā:jarca (≈ c'vā:jerca) -e 'ostra bela moka') - 'be:kerca 'budilka' (← n. Wecker ⟨m⟩ 'budilka'), 'cō:lerca 'colarica', kap'cinerca 'kapucinka', 'nulerca 'mehka bela moka', 'singerca 'šivalni stroj znamke Singer', 'šinklerca 'mučiteljica' (← 'šinkler -erja '1. konjač, 2. mučitelj' ← n. *Schindler? 'konjač'), š'ma:jklerca 'vrsta jabolka', š'riberca '1. vrsta jabolka, 2. risanica |puška|' (← š'riber -erja ⟨m⟩ 'pisar'), š'rō:terca 'šibrenica' (← š'rō:t -a ⟨m⟩ '1. šibra, 2. šrot |grobo zmleto zrnje, zlasti koruzel|', 'tuklerca 'potuhnjenka' (← 'tukler -erja ⟨m⟩ '1. ponirek, 2. potuhnjenec'), 'unterca 'spodnje krilo' (← n. Unter(rock)), ž'niderca 'šivilja' (← ž'nider -erja ⟨m⟩ 'krojač').

SREDNJI SPOL

-lę : -le

-lę, rod. -e

'cīe:lę 'Celje', 'kō:lę 'kolje |več kolov, koli|', š'tā:mpēr-lę 'šilce'.

-le, rod. -e

kər'mule (slabš.) 'slabotno bitje'

-le

ust'rje:le ustra'lě:ta (slabš.) 'nespameten, neumen moški',
z'rje:le zra'lě:ta ≈ zrę'lě:ta (slabš.) 'sitnež' (+ z'rje:u
z'rě:ła -ə (prid.) (slabš.) 'siten |ki povzroča slabo voljo|',
u'vje:le uve'lě:ta (slabš.) 'lenuh' (+ u'vje:u u'vè:ła -ə
(prid.) (slabš.) 'len').

SKLADNJA

O slovenski narečni skladnji se je pisalo sorazmerno malo, kot je ugotavljal že Kolarič (1959: 42). V zadnjem času se stanje na tem področju zboljšuje, saj novejša raziskava upoštevajo narečne skladijske pojave (npr. Zorko 1989a; 1989b; 1990). I. Povše (1980: 88–111) je zbrala veliko primerov za posamezne narečne skladijske pojave govora Šmarja pri Jelšah in okolice (gre pravzaprav tudi za značilnosti pogovornega jezika in prostega govorjenja – prim. Toporišič 1984: 27–28).

Primeri so navedeni iz tule objavljenih besedil, s tem da je povsod navedeno, od kod so vzeti, in da niso upoštevani spraševalčevi, tj. tisti, ki so označeni s PW, pa tudi iz posnetkov in zapiskov. (Ti imajo naveden le kraj, kjer so bili posneti ali zapisani.) Uporabljena so prav taka ločila kot v objavljenih besedilih (gl. str. 180–181), le v primerih, ko je bil pri povedi izpuščen njen nebistveni (po navadi končni) del ali v premem govoru med narekovaji poved (povedi) oz. napovedni (spremni) stavek v premem govoru, je to označeno z dvema pikama med oglatima oklepajema. (Celotno sobesedilo je mogoče preveriti v objavljenih besedilih.) Glede ostalih uporabljenih ločil je treba upoštevati razlago v uvodu k besedilom.

Negotovo je določanje meje med posameznimi povedmi oz. stavki, saj dobesedni zapisi povedanega silijo v rešitve, ki so marsikdaj nenavadne in nejasne (npr. 'tɔ: ja b'ʎə g'lix u 'sɛ:nsvɛtɛx ja b'ʎə – Kr2: 80), vendar odločitev za varianto, ki je zapisana, pač pomeni, da se je zapisovalcu zdela najustrežnejša.

SKLADENJSKE POSEBNOSTI

Popolne ponovitve

'å:nčka ja 'xò:dʎa, pa 'tinča. □ sta pa 'xò:dʎa čas pʎa'ninɛ.
 □ 'ja:s pa 'nisəm s'mé:ʎa, k sm b'ʎa: 'tò:kə m'ʎa:jšə nə kə me
 zaradɛ 'vɔ:kɔ 'nisə spɛs'tilɛ, da p' 'xò:dʎa čas pʎa'ninɛ.
 (Kr1: 105–108)

p'ride 'mic'ka pə 'ma:mə 'ta:j, jəx pɛ'lå: da'mɔ:, u
 'pò:jst'ɔ jəx sp'rå:vɛ, pə'nɔ:čə sɛ pa ɯ'ma:rlɛ, jəx ja pa

'ka:p. □ 'ka: u'rɔ:čə jəm ja 'ta:g b'ʎə. □ pə'nɯo:čə jəx ja pa 'ka:p, sə b'lɛ pa 'ma:rtvɛ. (Kr1: 152–155)

'ja:s se 'zutɾɛ zbə'dim – 'tɔ: ša pa 'ta:k 'pɔ:nɛm, 'kə bɛ 'dɛ:le b'ʎə, k se zbə... ... □ se pa zbə'dim, pa 'vidɛm 'ma:mə 'liɛ:žat na 'pá:rax 'žə, sə žə pa 'ma:rtvɛ le'žá:lɛ. □ 'vɛ:žda sɯ 'ta:k u'piʎa, u'sɛ smə 'ta:k 'jɔ:kale! (Kr1: 156–159)

in 'ta:k 'pɔ:nɛm, 'riɛ:čə, a 'mó:ra 'tɔ: 'bɛt, 'kək 'ja:s 'tɔ: 'pɔ:nɛm, 'kək 'pɔ:nɛm 'ja:s u'sə, 'kək se ja u 'bɯo:stnɛ u k'lučə 'riɛ:kʎə ka'ké:rə 'xišə .., 'kək ja b'ʎə dek'lé:təm i'mé:. (Kr1: 189–193)

'vé:čə kəkər 'mi. □ 'vé:čə 'žə kəkər 'mi, 'já:. □ 'já:. (Kr1: 206)

in smə ta 'ɣɯo: x tistɛm 'ʎá:zinɛm z'me:rəm 'xò:dle ɣ'lé:dat ta 'ɣɯo:r, 'ɣɯo: sə 'mé:lɛ mɛsɛ'riɛ. (Kr1: 207–208)

g'ré:ma pa g'ré:ma, 'a:jdɛ, sə b'lɛ 'žə 'bɛ:učkɛ s'pé:t. (Kr2: 33–34)

g'ré:ma ta 'ɣɯo:, g'ré:ma, na'za:j se 'nisma 'neč u'zè:raʎa, 'ja:nkɾt se pa za'diɛ:ra – »s'tɔ:j!« (Kr2: 40–41)

vəc'lɔ:škɛ ja pa 'bé:u ša m'ʎa:t 'pó:ba, a'nɛ:, m'ʎa:t 'pó:ba, u'rɔ:žja pa 'neč 'ni 'jəm'ɔ, kə ga ja [...] (Kr2: 44–46)

'pɯo: sə ša pa 'məne, 'pɯo: sə ša pa 'məne. (Kr2: 55)

'nə, 'pɯo: pa p'ridemə .. 'ta:j 'né:kəm, 'kək se ja 'riɛ:kʎə, na 've:m ('tɔ: ja b'ʎə ɣ'lix u 'sɛ:nsvɛtɛx ja b'ʎə), pa p'ridemə ta 'nətər də ne s'ta:ɯbe, 'təm .. 'təm smə pa pəs'ta:lɛ, 'pɯo: 'təm sə pa 'na:s 'nətər .. 'nətər u .. ('dɛ: na 've:m, a ja b'ʎa 'šɔ:ʎa al 'ká: ja b'ʎa:), sə nas 'nətər .. 'nətər 'pɯo:l sp'ra:ɯlɛ. (Kr2: 79–84)

pe'lá:mə se, pe'lá:mə, pa p'ridemə u lɛb'lá:nə. □ u lɛb'lá:-nə. □ 'nə, 'pɯo: 'təm s pa naz 'da:lɛ u 'riɛ:st, u lɛb'lá:nɛ. (Kr2: 99–100)

'kəkɾ ja b'ʎə, ja b'ʎə, 'diɛ:š ja 'šɔ:, pa smə s'ta:lɛ 'pɯo: tɯ 'vəne, 'vəne, 'já:, 'diɛ:š ja 'šɔ:, 'já:, pəct'ré:xɛ smə 'pa: b'lɛ. (Kr2: 117–119)

na š'té:rax kə'lɛ:sex, 'já:, na š'té:rax kə'lɛ:sex, da smə 'vən 'vəzlɛ, da smə 'indɛ 'vən 'vəzlɛ, 'já:. (Kr: 165–166)

'nə, 'pɯo: sə š'lɛ, sə pa 'tiste, kə smə 'riɛ:kʎɛ, da smə b'lɛ u parti'zá:nɛx, pa u'se: mɔbli'zé:rale. □ u'se: mɔbli'zé:-rale. (Kr2: 340–342)

ja 'ré:ku 'ja:dɯ, ja 'ré:ku, ja 'pa:ršu praka 'mən', ja 'ré:ku – »'de: smə pa na'je:bale, 'de: smə pa na'je:bale, kə se 'nismə p'rɔ: zagə'vá:rjalɛ.« (Kr2: 342–346)

'nə, 'pɥo: se ja pa 'xitər pa 'titə pa z a'mi:riķe pə'vè:zə, 'jǎ:, kə se ja 'ba:ɥ, da bɛ .. da bɛ ga 'ruse na'pǎ:dle, se ja 'ba:ɥ. (Kr2: 378–380)

'nə, 'pɥo: s pa 'ja:nkr̩t nə'mǎ:ʎə pə'rixtale, 'pɥo: smə pa za'čé:lə 'jət, 'jǎ:, 'pɥo: smə pa za'čé:lə 'jət. (Kr2: 411–413)

'jǎ:, 'lustəkova sə p'ra:ɥlə. □ 'lustəkova bri'gǎ:da. □ 'jǎ:, 'lustəkova. (Kr2: 451–452)

ja b'ʎə u ɥ'se:m 'fa:jn ja b'ʎə. (Kr2: 482)

'ja:s sm̩ 'bé:ɥ 'təle pa g'lé:də 'təle, g'ré:ta pa 'təle pə 'cé:stə. (Bo2: 55–56)

'šə:snt'ridestəga 'lé:ta sma se ɥ'žé:nʎa, 'vəsnt'ridestəga 'lé:ta sma pa 'kupʎa .. 'təle vəd 'ja:ne, kə ja 'mé:ʎa pə 'pɥo:ʎə 'si:estrə ja 'mé:ʎa pa v a'mi:riķe. (Kol: 39–41)

sə 'ma:gu 'iskat 'vəndə g'nǎ:r, 'jǎ:, sə 'ma:gu g'nǎ:r 'iskat, a'nje:, čə sə 'va:t'ə, a'nje:, da sə 'živ'ə. (Kol: 147–149)

pa sm̩ 'nó:sʎa 'duo:l .. nə 'urə ..., 'bəl kə nə 'urə ja 'žə ud 'ʎə:mšakə, 'nətər pəd rabər'niķe 'nətər, pəd rabər'niķe 'nətər. (Kol: 131–133)

Ponovitve soodnosnega pomena

'pɥo:l, 'pɥo: smə pa b'lə 'nətər, 'nətər u nɛ .. u nɛ vɤ'tǎ:čə, 'nət, 'bəl na də'lina ja b'ʎa:, smə b'lə 'nətər, pa kəman'dǎ:nt zrən 'na:s. (Kr2: 11–14)

'sɛ:, 'te:ga se 'ta:k 'nis̩ 'neč 'ba:ɥ, 'təte s'ma:rtɛ se 'nis̩ 'neč 'ba:ɥ. (Kr2: 64–65)

'sɛ:, kɛ p'rida 'ni b'ʎə, a'nje:, tistə 'dè:ʎə, pa m'ra:s ja 'bé:ɥ, 'vɛ:š, 'kò:kər 'tò:k ja b'ʎə 'fa:jn, kə ja b'ʎə 'ma:rzʎə [...] (Kr2: 173–175)

[...] da ja b'ʎə .. da ja b'ʎə 'ka:r. □ ja 'ka: š'ʎə 'pɥo:l. (Kr2: 206)

ša ja 'pɥo:l, kə 'pɥo:l, k sə tiste 'ruskine š'le:, ə, sə š'le: tiste d'vɛ: 'ruskine, sta 'tudə š'le:, 'jǎ:, ɥ 'sɥo:jə dəmə'vinə, 'pɥo: .. 'pɥo: ja 'bé:ɥ pa 'ta:k u... .. 'žǎ:ʎastən. (Kr2: 542–544)

'nə, 'sɛ: 'pɥo: sə sɛ 'ka: pə'jənelə, 'sɛ: 'pɥo: 'nisə 'vi:č ɥ'ne:gale 'pɥo:l. (Kr3: 118–119)

'kəg bɛ 'kɛ: 'ri:ekʎa, 'kəg bɛ 'kɛ: pə'vɛ:dʎa ..? (Kol: 78–79)

Povezovalni členki

'jâ:, 'tɔ: ja b'ɫə 'kumɛ nə 'tâ:kəle, ŋ 'ta:g, da kə s' 'sɫe:d'ɔ na t'lɛ:xɛ, da sɛ 'ka: 'ta:k na'ra:ɯnast 'sɛ:gu. (Kr1: 87–88)

'pɯo: smə pa 'ma:mə 'tɫe:dɛ pa s 'cugə, 'vɛ:š, pɛ'lâ:lɛ pa ɯ .. z gr'mɛ:ča pa ɯ .. ɯ k'luč. (Kr1: 180–181)

in 'pɯo: s nâj pa 'gɯo:r pɾpɛ'lâ:lɛ, 'pɯo: sm pa 'ja:s tɔ ɯs'ta:ɫa, 'pɯo:l 'â:nčka j pa 'tut' b'ɫa:, 'â:nčka, 'ja:l ... (Kr1: 221–223)

'pɯo:l, 'pɯo: pa g'rɛ:mə, 'jâ:, ta 'gɯo:r. (Kr2: 22)

'pɯo: pa g'rɛ:ma ta 'dɯo:l, pə nɛ 'šumɛ ta 'dɯo:l, da sma 'pa:ršɫa na 'pɔ:lɛ. (Kr2: 28)

'nə, 'pɯo:l, p'ɯo: sɛ pa 'na:j, 'jâ:, pa .. pɛ'lâ:lɛ ta 'dɯo: ɯ tistɔ 'vɛ:s, kə sma p'rɛ: md'vâ: š'ɫa: s'kɔ:z 'gɯo:r [...] (Kr2: 68–69)

'nə, 'pɯo: s pa 'na:s pa 'təm zasliš'vâ:lɛ, a'nɫe:, na b'le:də .. na b'le:də. (Kr2: 312–313)

'pɯo: s pa 'na:s pa ɯ'lɛ:klɛ ɯ š'kò:fjə 'ɫɔ:kə. □ 'pɯo: smə pa 'dɯo: b'lɛ, a'nɫe:. (Kr2: 351–352)

'jâ:, 'nə, 'pɯo: ja b'ɫə pa ɯ 'rɛ:də. (Kr2: 369)

'ja:, 'tɔ: ja 'rɛ:s, 'tɔ: ja 'rɛ:s 'ta:k. (Kr2: 658)

'jə, 'tiste sɛ pa 'ɫukne. (Kr3: 14)

'pɯo: pa g'rɛ:mə, p'ridemə pa 'təle ɯ š'mâ:rtɲə, čə 'vɛ:š, 'kɛ: ja b'ɫa: 'čâ:s' 'bâ:kɔva 'žâ:ga. (Bo2: 87–88)

jə 'nɛč 'kɛ: 'ni na'gâ:..., kə ja 'bɛ:ɯ s'pɯo:dɛ, a'nɫe:, sɔ b'lɛ tistɛ dəš'nikɛ. (Kol: 152–153)

Ogovorilni glagolski izrazi

'vɛ:š, 'pɛ:rɔ, 'mɯo:ja s'tâ:rša, k sta se pɛrə'čɫa, sta sɛ 'təle 'xišə nar'diɫa. (Kr1: 1–2)

b'lɛ sɛ pa 'dɯo: 'vɔ:kɛ, 'vɛ:š, 'dɯo:stɛ 'vɔ:kɔ ja b'ɫə. (Kr1: 33)

ša ɯ'sə 'vɛ:m, 'kək ja b'ɫə na'rɛ:tə, 'lɛ:. (Kr1: 208–209)

'rɫe:čə, da sɛ 'va:trak 'tâ:kə 'rɛ:č za... .. za'pɔ:ne nə pa za'mɛ:rka, 'kək ja b'ɫə. (Kr1: 209–210)

'vɛ:š, 'ka: 'fa:jɲ, sm 'bɛ:ɯ bras:'ka:rɛɛ zarat 'te:ga. (Kr2: 169)

'vič, pa 'tɔ: ja 'nè:kɛ 'čudnɛga, da sɛ 'ma:glɛ 'jɛmet 'tå:kɛ
 'vè:zɛ, da sɛ .. da 'ka:r, kɛ sɛ pɛ .. pɛ 'cugex š'lɛ, pa sɛ jɛx
 .. pa sɛ jɛx p'rè:lɛ pa za'pa:rlɛ. (Kr2: 415–417)
 dɾ'ga:č se ja 'mɛnɛ, 'vɛ:š, 'tɔ: 'ka:r dɛ'pá:dʒɛ. (Kr2: 477)
 'vič, 'ta:k ja z gal'fija. (Kr2: 663)
 'lɛ:, 'dɛ: sɛm pa 'tɔ: pɛ'zå:bʒa. (Bo1: 12–13)
 k sma 'ka:r 'gɥo: lɛ'žå:ʒa, 'vɛ:te. (Ko1: 281)

Drugačen besedni red (predvsem v naslonskem nizu) kot v knjižnem jeziku

'nɛ, 'pɥo: 'tɛm s pa naz 'da:lɛ ɥ 'rɛ:st, u lɛb'lå:nɛ.
 (Kr2: 100)

jɛx ja 'dɥo:stɛ b'ʒɛ, 'tɔ: ja b'ʒɛ 'dɥo:stɛ, 'nɛ: ka
 n'må:ʒɛ. (Kr1: 130–131)

'jå:, sɥ 'rè:ku – »'rè:ku mɛ ja 'ma:jstɛr, da 'ma:rɛm na'za:j
 u 'sa:lc'burk 'xɥo:dɛt ..., 'jɛt.« (Kr2: 212–213)

'nɛ, 'pɥo: smɛ pa š'lɛ, kɛ smɛ 'pa:ršlɛ ta 'nɛt u sɛ'ké:rxɥ,
 'tɛm, 'tɛm, 'jå:, sɛ 'pɥo: me zas'lišalɛ, 'pɥo: ja 'šɔ: pa
 'tistɛ ta 'gɥo:r, da ja .. da ja za 'mɛnɛ p'rɥo:s'u, čɛ bɛ 'mɛnɛ
 pɛs'tilɛ, 'tɛm 'nɛtɛr. (Kr2: 275–277)

'nɛ, 'pɥo: s pa 'indɛ nas pa zb'ra:lɛ, smɛ 'indɛ b'lɛ nɛ
 'dè:n al 'kɛg 'dɔ:gɛ, 'pɥo: s pa 'na:s .. 'pɥo: s pa 'na:s,
 'jå:, 'tɛm, 'pɥo: .. 'pɥo: sɛ 'na:s 'tɛm, 'jå:, 'da:lɛ, u
 'sa:lc'burgɛ, u 'sa:lc'burgɛ sɛ nas 'pɥo: 'da:lɛ, sɛ 'ta:j nas
 pɛ'lå:lɛ [...] (Kr2: 281–285)

sɛ 'ni b'ʒɛ 'xɛdɛ 'dɥo:, sɛ 'jɛstɛ smɛ 'mè:lɛ za'dɥo:stɛ,
 'ta:k smɛ 'žɛ 'kɛ: 'ma:jgɛ st'rå:žå 'da:ržalɛ 'tudɛ [...] (Kr2:
 352–354)

'jå:, 'jå:, 'jå:, 'ka: 'lɛ:ɣkɛ 'tɔ: bɛ b'ʒɛ. (Kr2: 435)

'jɛ:'bɛ:mti, sɛ se 'tɛm 'čudlɛ 'ja:nɛ 'mɛ, da 'kɛk ja
 ne'umɛn. (Kr2: 533–534)

ja 'rè:ku – »'ja:s na g'rè:m da'mɔ:,« ja 'rè:ku, »'titɛ bɔ me
 'da:ɥ ust'rɛ:lt ..., kɛ sɥ 'nɛ:mškɛ 'va:jskɛ s'ʒužu.« (Kr2:
 553–555)

p're: mɛ ja pa š'ʒɛ 'fa:jn, 'jå:, 'de: pa pɛ 'tò:k jɛx ja
 'jɛm'ɔ de'ʒa:ɥɔ pa .. pa 'ta:kɛ zas'tɔ:n' 'de:ʒalɛ. (Kr2:
 580–581)

'de: pa .. 'de: pa tistɛ sta'rɔ:stnɛ, 'vɛ:š, ɥ'lɛ:čam, tistɛ
 pɔkɔj'ninɛ sta'rɔ:stnɛ ɥ'lɛ:čam. (Kr2: 637–638)

ša mę ja 'ja:nkřt 'ri:ekļa na soci'ja:lņę, ja 'ri:ekļa – »'tęta ja pa 'ta:k 'na:jtas'ļā:blę,« ja 'ri:ekļa, ə, »sta'rō:st-na.« (Kr2: 638–640)

ja b'ļa: pa 'tętale, kę 'duo:le sę'di [...] (Bo2: 73–74)

'jā:, da ja b'ļę zga'rā:nę p'ri:več. (Kol: 194)

'puo: ja nāj pa 'zē:bļę, sma ša pa, sma ša pa na 'va:rx 'di:ļa, a'njē:, ša pa 'tiste 'žā:kļe, da nāję 'ni 'zē:bļę. (Kol: 305–307)

bę 'ri:ekļa .. 'tęm .. ja žę 'ka: p'ręcę b'ļa: 'žixēr 'vė:lka, da ja ..., kę n' 'kę:dән. (Kol: 325–326)

Pomožni glagol na začetku stavka

ja pa 'rė:ku 'męņę – »pęg'lė:dęta ga, š... s'vę:ne š'tā:jar-ska!« (Kr2: 50–51)

ja b'ļę naz 'duo:stę žę 'puo: tistęx parti'zā:nę pa tistęx parti'zā:nk ja b'ļę 'nė:kę 'tudę, da smę 'puo: 'nętēr .. 'nętēr lę'žā:lę [...] (Kr2: 84–86)

ja pa 'rė:ku tistę 'ma:jstēr, ja 'rė:ku, ə, da .. da m 'ma:gu na'za:j u 'sa:lc'burk 'xuo:dęt. (Kr2: 208–210)

ja ša 'rė:ku 'tęmle x'ri:n, ja 'rė:ku (ja 'ta:g 'dā:ję za pi'jā:čę, pa 'ja:s 'nisęm 'mō:gu 'duo:stę 'pit), ja 'rė:ku – »'ļušnę te ja b'ļę pēs'ļušat.« (Kr2: 494–496)

sę 'ri:ekļę – »'una ja b'ļa: p'ridna, ja z'na:ļa m'ljē:st', ja z'na:ļa ų'sę,« [...] (Kr2: 534–535)

ja 'va:stę 'tęm 'nętēr, da ja 'ma:gu 'jęt, 'jā:, da 'ni 'mō:gu 'va:stat 'tę pę .. pę k'mę:tę, ja 'ma:gu 'jęt. (Kr2: 556–558)

ja 'rė:ku – »'kā:m pa g'rė:š, f'ręc?« □ ja 'rė:ku – »g'rė:m u 'bō:lņicę, smę 'rā:nen,« ja 'rė:ku. □ »'vidęš,« ja 'rė:ku, »'se: bō 'ta:k x'mā:ļę 'kuo:nc 'va:jske.« □ pa 'tō:. □ ja pa ų 'ljē:ųcę 'bė:ų .. – 'a:, 'njē: ų 'ljē:ųcę, u .. 'guo:r u 'budim'pę:štę u 'bō:lņicę. □ ja pa 'kā:rtę ša 'pisę, 'ta:kļe dę 'pō: 'kā:rte na'pisę, ja pa 'pā:du. □ ja b'ļę pa zast'rupleņę. (Bo1: 19–25)

sņ pa 'vė:d'ę, 'kā: bō 'ri:ekļa. (Bo2: 39)

Izpuščen povedek (ali njegov del)

'ce:ɫa 're:č ja b'ɫə, pa 'təm 'pa:ršlɛ, a'nɪe:, pa 'na:z
g'lé:dale [..] (Kr2: 92–93)

'e:zəs, 'má:ɫə 'jəstɛ də'bɪlɛ, smə b'lɛ 'tá:kɛ 're:učkɛ.
(Kr2: 110)

'pɯo:l pa 'unɛ 'pó:bɛ, kə sə žə p're: 'dɪ:l 'ca:jta 'nətər
b'lɛ, 'ka:r 'xitr̩ pə'pɯo:kale, ɯ'sə sp're:mnə, a'nɪe:, pa
'bɛ:žale. (Kr2: 125–127)

t're:šɫə 'ta:g, da g'lix 'tò:g, da me s 'pó:jstɛle 'ni
'va:rgɫə. (Kr2: 131–132)

'pɯo: 'ja:s se pa 'nɪsm̩ .. 'ja:s se pa 'nɪsm̩ 'nɔ:t'ɔ, kə
'nɪsm̩ 'tá:kɛx kɔ'pa:lk, a'nɪe:, pa 'tɔ:, pa se 'nɪsm̩ 'nɔ:t'ɔ
'jɛt, a'nɪe:, me ja b'ɫə s'rá:m, 'já:. (Kr2: 305–307)

pa s'pè:t nap're:, a'nɪe:, 'pɯo: pa – 'ká:m sə 'na:s. □ sɯ
pə'vé:dɔ, 'ká:m sə 'na:s, da ɯ .. 'a:ɯstrijə. (Kr2: 321–323)

'je:zəs, 'pɯo: pa nas 'ta:g zasliš'vá:lɛ pa zasliš'vá:lɛ,
jɛ'be:mɔ, 'tɔ: g'lix 'ta:k, kə sm̩ pɾ tɪst'mə dek'lè:tə 'bé:ɯ,
'kə bɛ 'bé:ɯ pɾ s'pɔ:vɛdɛ. (Kr2: 420–422)

'já:, 'tɪstɛ .. 'tɪstɛ k'me:t, 'tɪstɛ bɛ me 'pa:, st'ra:šnə
'ra:d bɛ 'me, 'tɪstɛ k'me:t. □ st'ra:šnə 'ra:t. □ st'ra:šnə
'ra:t bɛ 'me:. (Kr2: 456–458)

p're: mə ja pa š'ɫə 'fa:jn, 'já:, 'de: pa pə 'tò:k jəx ja
'jəm'ɔ de'ɫa:ɯcɔ pa .. pa 'ta:kle zas'tɔ:n' 'de:ɫalɛ. (Kr2:
580–581)

'ta:k 'čá:sɛ 'ruskine pra'pɛ:vale, da .., kə sə b'le: 'pɯo:
f'ra:j pa da sə 'lɪe:xkə š'le: na 'sɯo:ja də'mɔ:ve. □ 'cɛ:le
'nɯo:čə pra'pɛ:vale 'bá:be 'ta:k! (Kr2: 584–586)

f'lɪe:rjan ja 'bé:ɯ d'vá:ndɛ'vé:dɛzd'ga 'lé:ta, f'rənce pa
'vəsndɛ'vé:dɛstɛga. (Bo1: 6–7)

'já:, 'já:ka sm̩ 'tut'. (Bo2: 3)

'já:ka jə pa 'tɔ:dle 'dɯo:l. (Bo2: 7–8)

se pa 'ka: s'pɔ:nɛm pa 'xitr̩ 'tá:le u 'da:rvəncə pa də'bɪm nə
'tá:kə 'dɔ:gə .. p're:kɫə, pa ta 'gɯo:le ɯ tɪstɛ kɾ'pɪve, k ja
'bé:ɯ tɪstɛ š'tò:r. (Bo2: 9–11)

'ja:s pa da'mɔ:, pa 'tá:le ɯ 'da:rvəncə, sm̩ pa g'lè:dɔ 'vən,
čas šp'ra:nɛ, 'ká: ja 'dè:ɫɔ. (Bo2: 20–21)

sɯ ša n'má:ɫə spraš'kɔ:vɔ, se 'nɛč 'á:m u'zè:ɫa, sta 'ka:
š'ɫa:. (Bo2: 61–62)

s'kɔ:s 'ta:k k'lɪe:ɯ, 'ta:k, pa 'žulɛ pa 'žulɛ pa 'žulɛ, 'ka:
'tɔ: ja p'rá:v'u, pa 'kumɛ ja 'šɔ: 'gɯo:r. (Bo2: 97–98)

pa ja b'ʎə 'ka: 'duo:brə, 'ka:r ja b'ʎə – u pʎa'te:x kəm'pè:r
a pa 'zè:lə a pa 'ka:r .. 'ka:r sma 'pa:č 'mè:ʎa, sma 'pa:.
(Kol: 348–350)

Izpuščen osebek

sə pa 'təm ka'dilə, sə pa 'vidlə, da sə ka'dilə, se ja 'vidʎa
tista 'ʎuč, a'nje:, 'kå: 'misləš 'ti, da sə ta 'gʎo: 'tå:kə
'dè:lə ʁ 'ʎəft 'vidlə, sə pa 'va:rglə 'duo: nɛx 'på:r 'bɔ:mp.
(Kr2: 141–144)

'pʁo:l ja pa 'rè:ku – »'na: bəš 'šɔ: p'rɛ: da'mɔ:, da se bəš
s'kɔ:pɔ.« (Kr2: 308–309)

pra'bje:ra, ja 'rè:ku – »tɔ'vå:riš,« ja 'rè:ku, »'ka:
pə'čå:kɛ,« ja 'rè:ku, »u krå:tkɛm,« ja 'rè:ku, »tətɛ 'lɛ:tnikɛ
.. u k'rå:tkɛm g'rè:te,« ja 'rè:ku, »da'mɔ:..« (Kr2: 359–362)

'indɛ 'vən ja pa 'tje:škə 'pa:ršu 'pʁo:l. (Kr2: 605)

'pʁo: sə pa .., 'pʁo: ja žə pa 'tətɛ, 'jå:, 'bé:ʁ 'duo:le
'žə 'pʁo:l, kə ja štə'dè:rɔ, 'jå:, za 'təd'ga .. səd'nik... ..
a'nje:, səd'nika, 'pʁo: sə se pa n'må:ʎə 'ša:jxalɛ, 'vɛ:š, da bɛ
.. 'kɛ: .., 'jå: ... (Kr3: 132–135) (osebek je nadomeščen s
kazalnim zaimkom, ki pa mu manjka odnosnica)

pač pa .., na s'mɛ: se pa č'ʎuo:vɛk 'ta:kle 'pustɛt, a'nje:,
pa bɛ 'lje:xkə 'pʁo: nap'rɛ: pa nap'rɛ: pa bɛ ša 'vje:č š'ʎə,
'jå:, pa ša d'rɛgɛ. (Kr3: 141–144)

ja b'ʎə pa zast'ruplənə. (Bol: 24–25)

Pretrgan skladenjski vzorec

da smə b'le 'duo:l. □ 'nə, 'pʁo: 'pa:, k sə ut tɔ 'duo: š'le,
zə ... □ b'le sə pa 'duo: 'vɔ:kɛ, 'vɛ:š, 'duo:stɛ 'vɔ:kɔ ja
b'ʎə. (Kr1: 31–33)

'a:... 'a:te ja ... □ 'a:te, kə sə š'le na 'šixt 'zutɛ,
'tje:dɛ smə b'le ʁ gr'mɛ:čə, kə sə š'le čas pʎa'ninə u s'ʎužbə,
na 'šixt, se jəm 'ja: .., ə ... □ sə š'le pa s... .., sə s've:tɛ
sɛ z 'ʎučə, kə .., 'nə 'jå:, k sə š'le za'ca:jta 'tak, se jəm ja
pa pɾd'ružu nɛ 'vɔ:k in jɛx ja s'kɔ:s sp'rɛ:mlɔ, 'nətər də
'əndɛ, kə sə š'le 'de:ʎat. (Kr1: 37–42)

sə pa 'rje:klɛ – »k sm 'pa:ršu də št'rɛ:kne, 'dɛ:le bɔ pa
'mɔ:rat 'šɔ: ka'kå:m. (Kr1: 46–47)

'jâ:, dr'ga:č, dr'ga:č, 'jâ:, ja pa ... □ tist pa ... □ 'puo:
'rje:čame, da ja tista 'niva 'gvo:rle pr' 'miklne pa, 'nə 'jâ:,
'tə: ja 'cé:sta [...] (Kr3: 47-49)

Kratki (enodelni) glagolski in neglagolski stavki

'a:'jâ:, u špor'xe:rtə, kə 'ni b'łə pə'či, 'duo: pa 'ni b'łə
pə'či. □ 'ni b'łə. (Kr1: 74-75)

pa s'pé:t nap're:, a'nje:, 'puo: pa - 'kâ:m sə 'na:s. (Kr2:
321-322)

'ja:s pa da'mə:, pa 'tâ:le ū 'da:rvəncə, sm pa g'lé:də 'vən,
čas šp'ra:nə, 'kâ: ja 'dè:łə. (Bo2: 20-21)

Pogosta ponavljana mašila

Ta so pri posameznih govorcih različna, daleč najbolj pogosto
pa je a'nje: 'kajne' (Kr2: 23, 33, 38, 42, 45 itd.; Kr3: 29, 40,
43, 59, 62 itd.; Kol: 4, 11, 14, 15, 35 itd.; v ostalih, npr. v
Kr1, se sploh ne pojavi).

Poročanje o premem govoru

Posebna značilnost v govorjenju predvsem starejših govorcev
je sorazmerno pogosto navajanje glagolov rekanja oz. natančno
navajanje napovednega (spremnega) stavka, kar zelo poživi pripo-
vedovanje in ga naredi napetega. (Mlajši pripovedovalci namesto
tega največkrat uporabljajo odvisni govor). Napovedni stavek
omogoča večjo preglednost nad udeleženci v pogovoru, o katerem
poroča pripovedovalec, približno tako kot napovedni stavek in
narekovaji (z ostalimi ločili vred) omogočajo večjo nazornost v
natisnjenem knjižnem besedilu.

O tem se lahko prepričamo iz nekaj daljših odlomkov.

[...] ja pa 'ré:ku - »'ma:rtine,« ja 'ré:ku, »'de:j tē pa
pə've:m,« ja 'ré:ku, »da j 'žje:na ū'ma:rła.« (Kr1: 169-170)

pra'bje:ra, ja 'ré:ku - »tə'vâ:riš,« ja 'ré:ku, »'ka:
pə'čâ:kə,« ja 'ré:ku, »u krâ:tkəm,« ja 'ré:ku, »tətē 'lē:tnikē

.. u k'rá:tkəm g'rè:te,« ja 'rè:ku, »da'mo: . □ 'já:,« ja 'rè:ku, »bete x'má:žə spə'sjə:nə.« (Kr2: 359–363)

ja ša 'rè:ku 'təmle x'rjē:n, ja 'rè:ku (ja 'ta:g 'dā:jə za pi'já:čə, pa 'ja:s 'nisəm 'mò:gu 'duo:stə 'pit), ja 'rè:ku – »'žušnə te ja b'žə pəs'žušat.« (Kr2: 494–496)

sŋ 'rè:ku – »pa 'čudnə 'ja:,« sŋ 'rè:ku, »'neč .. 'neč,« sŋ 'rè:ku, »kə 'mā:m janə 'lè:tə pa 'pə: parti'zā:nstva, pa mę 'ni n'ké:r 'neč priz'nā:nə.« □ ja 'rjē:kļa – »'já:, 'tə: .. 'tə: pa .. 'tə: .. 'tə: pa 'ni,« ja 'rjē:kļa, »pŕ sta'rə:stnə, da bę b'žə parti'zā:nstvə priz'nā:nə.« (Kr2: 640–645)

[..] ja pa 'bé:ŋ spra'bitnik pa 'pò:p 'guo:le na 'va:rxə, sta k'siļa, na 'nivę, 'já:. □ 'puo: ja pa 'rè:... .. 'rè:ku spra'bitnik – »'ti,« ja 'rè:ku – »kə'da:j ja .. kə'da:j se za... .., kə'da:j se pa .. 'mje:ja pra'dę:ule.« □ sŋ pa 'rjē:kļa – »bəm tę 'da:ļa x'má:žə 'mje:ja!« sŋ 'rjē:kļa. □ »a na 'vę:š, 'ké: ja 'mje:ja,« sŋ 'rjē:kļa. □ »'ti sę nəm 'va:rgu 'mje:... .. męj'nike 'vən,« sŋ 'rjē:kļa. □ ja 'rè:ku – »'ja:z 'žə 'nje:..« □ sŋ 'rjē:kļa – »čə jəx 'nise 'ti, ja pa 'tist', k ja 'va:rə,« sŋ 'rjē:kļa. □ »pač pa 'tə: 'ja, 'ti sę žast'nik,« sŋ 'rjē:kļa, da 'tə: se na ... □ »'tə: se na 'dę:ļa,« sŋ 'rjē:kļa. (Kr3: 68–78)

f'rənce ja pa 'kumę nę 'me:sŋc p'rę:, ə, ə, 'rá:nen 'bé:ŋ ŋ 'lè:və 'ruo:kə, 'puo: ja 'bé:ŋ pa ve'se:ŋ, ja pa 'rè:ku – »'se: bə x'má:žə 'kuo:nc,« da ja 'duo:le nę ŋ'nuko mə pə'vé:də, a pə'vé:də 'puo:l. □ ja 'rè:ku – »'kām pa g'rè:š, f'rənc?« □ ja 'rè:ku – »g'rè:m u 'bə:lnicə, sŋ 'rá:nen,« ja 'rè:ku. □ »'vidęš,« ja 'rè:ku, »'se: bə 'ta:k x'má:žə 'kuo:nc 'va:jske.« □ (Bo1: 16–21)

p'ride pa 'já:ka – »j 'kå: ja 'pa:?» □ sŋ 'rè:ku – »'duo:le sŋ 'bé:ŋ,« sŋ 'rè:ku, »sŋ pa 'vid'ə 'vidrə, kə ja 'təle 'pa:ršļa z 'va:de pa 'tə:dle 'duo:,« sŋ 'rè:ku, »'dę:le ja š'ļa: pa ŋ 'tətle š'tò:r. □ 'de: pa kə bę 'ja:dŋ 'təle 'bé:ŋ, da bę 'ja:s 'lje:t'ə da'mo: pə .. k'rəmp pa pə 'rə:ŋcə, da bę ut'kuo:pə, da bę jə də'biļa." □ j 'rè:ku – »'dę: 'mən' 'pā:lcə, bŋ pa 'ja:s 'čuvə.« (Bo2: 13–19)

sŋ pa 'vè:d'ɔ, 'kâ: bɔ 'rjɛ:kɫa. □ p'rideta 'tən ta 'gʊo:r, ja pa 'rjɛ:kɫa – »'jâ:,« ja 'rjɛ:kɫa, »a tɛ 'nismɔ p'ra:ɥɫa, da 'na:ɥpta?« □ sŋ 'rè:ku – »a 'vɛ:ž za 'tâ:kə s'mʊo:lə! □ pa g'lix 'dʊo:ns ..!« sŋ 'rè:ku. □ »kə'da:j bɛ žə b'ɫa: 'fɛ:rɛk,« sŋ 'rè:ku, »p'ride pa jɛr'sě:tɔvə 'dʲɛ:kɫe,« sŋ 'rè:ku, »pə 'nâ:jə. □ ja pa na k'râ:va uš'ɫa: vən s x'le:va pa 'jâ:pkə də'biɫa,« sŋ 'rè:ku, »'dɛ: se pa 'gʊo:r ... □ 'jâ:pkə 'mè:ɫa 'nət, da sma š'ɫa: ta 'gʊo:, da smə tistə k'râ:və rɛš'vâ:lɛ.« □ »jə 'tɔ: 'žə 'nʲɛ:!« □ sŋ 'rè:ku – »sɛ've:da,« sŋ 'rè:ku, »čə 'nʲɛ:, bɛ žə b'ɫə 'fɛ:rɛk.« □ »jə 'kək ja pa 'dɛ:?' □ »'jâ:,« sŋ 'rè:ku, »'nismə jə ɥ..., 'mʊo:glɛ, 'dɛ: sə jə pa zak'ɫa:lɛ.« □ ja 'rjɛ:kɫa – »a bdə 'mʲɛ:sə prada'jâ:lɛ?« □ sŋ 'rè:ku – »'sɛ: .. ga 'lʲɛ:xkə də'biš.« (Bo2: 39–51)

'pʊo: ja pa 'mɔ:š 'tistɛ 'rè:ku, da se na sp'ɫâ:ča, ja 'rè:ku, dɛ'lit, ja 'rè:ku. □ »'mi 'ta:k 'mâ:mə za'dʊo:stɛ,« ja 'rè:ku, »'ti pa g'lɛ:j,« ja 'rè:ku, »da 'na:ɥbəš na 'cè:stɛ,« j 'rè:ku, »pa da na 'bəš na s'tâ:rast bras k'ruxa.« (Kol: 43–46)

SKLADENJSKI NAKLON

Predvsem pri posameznih starejših govorcih je mogoče slišati pripovedne povedi, ki že mejijo na vzklične, in tudi vprašalne, Povečini so enostavčne. V njih se zadnji (ali edini) naglašeni zlog besede razbije v dva naglašena dela, od katerih je prvi relativno običajno dva tona višji od okolja; v tej vlogi nastopa zadnja (ali edina) beseda s prvotnim naglasom na predzadnjem zlogu – po novem je potem naglašen tudi zadnji zlog –, ki je relativno običajno dva tona višji od okolja. Tovrstna besedno-stavčna intonacija se govori v poudarjalni vlogi. Primeri so npr.:

'tɔ: se nara'di-'i. 'To se naredi.' (Kr)

u'sâ:ke 'dɛ: na z'nâ:-'â:m. 'Vsake [melodije] zdaj ne znam.' (Kr)

(a se 'tɔ: 'pʊo: 'kuxa?) – 'ku-'xa:. '(Ali se to potem kuha?) – Kuha.' (Bo)

'e:, 'ɫâ:čna 'ni-'i. 'E, lačna ni.' (Bo)

a se mɛ pɛz'nâ:-'â:? 'Ali se mu pozna?' (Kr)

gəspə'dâ:rət z'nâ:, gəspə'dinɛt pa 'nʲɛ:-'e:. 'Gospodariti zna, gospodinjiti pa ne.' (Bo)

Pripovedne povedi

b'lɛ sə pa 'dɥo: 'vɔ:kɛ, 'vɛ:š, 'dɥo:stɛ 'vɔ:kɔ ja b'ɫə.
(Kr1: 33)

u 'sɑ:nice, k smə pa b'lɛ, 'dɥo:l, kə sɯ se rə'diɫa, 'dɥo: ja
b'ɫə pa 'pɥo:l 'ka:r 'čistə b'lizə 'turškə 'sɫie:ɫə. (Kr1:
55–56)

'pɥo: tɛ m pa pə'vɛ:do, 'nə, 'tɔ:. □ bəš pa 'vid'ɔ, 'kək ja
b'ɫə. (Kr2: 7–8)

s'likalɛ sə 'na:s, 'pɥo:l, 'pɥo: s pa 'na:s pa na'ɫò:žlɛ pa
nətər, nətər u 'a:ɥtə, 'tɑ:k, pək'rit 'a:ɥtə, a'nɫie:. (Kr2:
96–98)

sɯ b'ɫa: pa 'ja:s 'e:nkrɫ pɫ 'mikɫnɛ, 'tɫie:des, kə ja
'mikɫnɔvə p'rɑ:lɛ st'rɔ:j də'biɫə, sɯ pa š'ɫa: mə pəkɑ:zat,
a'nɫie:, kə ša ga 'ni 'mɛ:ɫə p'rɛ: 'unə, ja pa 'bɛ:ɥ spra'bitnik
pa 'pò:p 'gɥo:le na 'va:rxə, sta k'siɫa, na 'nivɛ, 'jɑ:. (Kr3:
65–69)

pa ša ja 'šɔ: čaz u'rɑ:te, ja pa 'rɛ:ku – »'mɑ:tɛ, 'mɥo:dlɛ
za 'mənɛ.« (Bo2: 33–34)

'višɛ 'gɥo:r ja b'ɫa: pa 'təm na 'vɛ:lka m'ɫɑ:ka, pa 'təm na
ɥ'sɑ:kmə k'rɑ:jə pa 'ta:k ŋ'mɑ:ɫə nɛga 'pɔ:ta. (Bo2: 90–91)

pa p'rɑ:vɛm, a'nɫie:, 'nɑ:šmə 'pò:bə p'rɑ:vɛm, da 'bəm ša
š'ɫa:, čə .. čə bɛ ša 'živeɫa, 'lɛ:c .. 'lɛ:c 'ja:nkrat 'ša: ta
'gɥo:r g'lɛ:dat, kə sɯ 'gɥo:rlɛ 'xò:dɫa, kə sɯ 'tɛ..., kə sə 'dɛ:
'cɛ:le ɥ'nɛ: 'žə, 'cɛ:le 'gɔ:ša. ((Ko1: 277–280)

Vprašalne povedi

Za členek 'ali' se pojavlja a, prav redko pa se izpušča, tako
da se potem poved začenja z naslonskim nizom. (Zato je vprašalna
intonacija redka – nadomeščena je s povedno.)

a kə sɯ 'bɛ:ɥ ɥ 'a:ɥstrijə? (Kr2: 2)

a tɛ bɛ s'kɔ:s pə'vɛ:dɔ, kə sɯ 'bɛ:ɥ ɥ parti'zɑ:nɛx, 'kək ja
b'ɫə .. 'pɥo: ? □ 'ce:ɫə 'mɥo:jə žiɥ'liɛ:nɛ? (Kr2: 4–5)

»[...] kə'da:j s' pa 'vid'ɔ 'sɥo:jə 'mɑ:ter?« (Kr2: 60)

»'kɑ: pa 'ti?« (Kr2: 128)

»'jɑ:, [...] 'kɛ: bɯ pa 'pɥo: s'pa:ɥ?« (Kr2: 207–208)

»s 'kɑ:kmə na'mɛ:nə sɛ 'šɔ: .. u .. u 'nɛ:mčijə?« (Kr2:
317–318)

- 'dɛ: sɛ pa 'jəm'ɔ 'dɔ:gə p'rid'gə, a'nɛ:ʔ (Kr2: 402)
 kə'da:j sm̩ 'pa:ršu? (Kr2: 406)
 »a 'vi pa z'nâ:te?« (Kr2: 548)
 a 'təle .. 'pa:rnas? (Kr3: 5)
 »a na 'vɛ:š, 'kɛ: ja 'mɛ:ja?« (Kr3: 72–73)
 t'rɛ:..., ə .., 'čâ:kɛ, 'kò:kɛga ap'riʎa 'kɛ: ..? (Bo1: 11–12)
 »'kâ:m pa g'rɛ:š, f'rɛnc?« (Bo1: 19)
 'kâ: se bɛ mə pa 'ja:s 'dɛ:le na'liɛ:gɔ? (Bo2: 5)
 »j 'kâ: ja 'pa:ʔ« (Bo2: 13)
 »'jâ:ka, a 'čuvəš 'pa:rvega ap'riʎa?« (Bo2: 23–24)
 »'jâ:, [...] a tɛ 'nis̩m̩ p'ra:uʎa, da 'na:pta?« (Bo2: 40–41)
 »jə 'kək ja pa 'dɛ:ʔ« (Bo2: 48)
 »a bdə 'mɛ:sə prada'jâ:lɛ?« (Bo2: 50)
 'kò:kɛga 'lɛ:ta j 'kɛ: b'ʎə? (Ko1: 10)
 a 'kò:kɛga 'lɛ:ta sm̩ b'ʎa: 'ja:s rə'ja:na? (Ko1: 59)
 'kæg bɛ 'kɛ: 'rɛ:kʎa, 'kæg bɛ 'kɛ: pə'vɛ:dʎa ..? (Ko1:
 78–79)
 'kâ: žə 'ta:k cvɛ'ti ..? (Ko1: 89)

Veľelne, želne in vzklične povedi

Te imajo padajočo intonacijo, le čustveno obarvane tudi rastočo.

- 'ɔ:, 'kək sə ɯ'pilɛ, 'kâ:k 'jò:k ja 'šɔ: kɔl 'xiša! (Kr1:
 117–118)
 'vɛ:žda sn̩ 'ta:k u'piʎa, ɯ'sɛ smə 'ta:k 'jò:kale! (Kr1: 159)
 'mi smə .., ɯt'ruo:cɛ, 'kək mə pa 'mi udeʎ'vâ:lɛ! (Kr1:
 215–216)
 »s'tɔ:j!« (Kr2: 24, 41)
 »pəg'lɛ:deta ga, š... s'vɛ:ne š'tâ:jarska! □ 'ka:pʎar 'ja:!
 [...]« (Kr2: 51–52)
 »ta'kò:j da mə jə z'rɛ:žəš 'duo:l.« (Kr2: 53)
 'jâ:, 'sâ:mə da bɛ na 'mučlɛ 'nɛ:ʔ! (Kr2: 67)
 'jɔ:h, 'de: pa 'ta:kle 'dɛ:leč, a'nɛ:ʔ! (Kr2: 210)
 'a:j'dux, 'a: ja b'ʎə žiɯ'liɛ:nɛ! □ 'kâ:kə žiɯ'liɛ:nɛ ja
 're:z b'ʎə, 'kək smə b'lɛ 'bò:gɛ! □ jɛ'be:mɔ, jɛ'be:mɔ! (Kr2:
 400–401)
 'cɛ:le 'nuo:čə pra'pe:vale 'bâ:be 'ta:k! (Kr2: 586)

- pa 'kâ: 'tistə! (Kr2: 649)
 'o: ti xu'dik ti 're:s 'ti! (Kr2: 587)
 »bəm tē 'da:ʎa x'mâ:ʎə 'mje:ja!« (Kr3: 72)
 'ja:zəs, pa 'kumə nə'mâ:ʎə p'rē: ja 'bē:ɥ na də'pustə, da ga
 ... (Bo1: 27–28)
 pa 'sē:, g'do: pa 'vē:! (Bo1: 31)
 »p'rō:k'lē:ta 'kō:rba xu'dičova! □ ša ma 'pa:ršʎa ɥ'kupē!«
 (Bo2: 25–26)
 t'a:k sɯ se mə s'mje:jō! (Bo2: 27)
 »jə 'tō: 'žə 'nje:!
 'ka:ršanə 'duš! □ a 'pɥo: ja pa 'una 'məne! (Bo2: 54)
 p'rō:k'lē:tə, se .., a 'dē: sē me pa 'ti nas'ra:ʎa! (Bo2:
 67)
 »a 'ni š'kō:da x'ʎā:č, [...] 'kâ:ke ɥš pa 'jəm'o!?'« (Bo2:
 81–82)
 »təle jəx 'mâ:š, prak'lē:ta 'bâ:ba, 'dē: jəx pa 'nje:s'!
 (Bo2: 83–84)
 smə se pa 'tut' 'ta:k smē'jâ:lē 'pɥo:l! (Bo2: 105)
 se 'fa:jn ka'di, čə 'vō:gu 'kuxəš. □ 'o:'jē:j! (Ko1: 167)

PRIREDJE

Priredne dele stavka povezujejo vezniki pa (ta tudi dele prav pogostih mnogovezij), nə, nə pa, n, in, in pa, 'sē:, le, a – a, in 'tō:, za'tō:, sāmə ≈ 'sām, pa tudi prislovi 'pɥo:l ≈ 'pɥo: 'potem', 'tje:č ≈ 'tje:čas ≈ 'tje:dē ≈ 'tje:des 'tedaj'. Pogosta so tudi brezvezja.

Vezalno priredje

sə š'lē pa s... .., sə s've:tlē sē z 'ʎučə, kə .., 'nə 'jâ:, k sə š'lē za'ca:jta 'tak, se jəm ja pa pɥd'ružu nə 'vō:k in jəx ja s'kō:s sp'rē:mlō, 'nətər də 'əndē, kə sə š'lē 'de:ʎat. □ in 'dɥo:kler .. ja .., 'dɥo:kler jəx 'ni upra... .. u... .. 'pust'u, 'nisə 'ʎučə ɥ'gâ:sɯlē. (Kr1: 39–44)

in 'turkine sə 'sâ:mə p'rē:dle s'viʎə, pa št'rikale pa cte 'čilme sə 'de:ʎale, pa 'tâ:kə, 'məškə s pa na 'pō:lē 'de:ʎalē. (Kr1: 57–59)

[...] 'pɥo: sə pa k'rižəm 'nɥo:ge 'da:lɛ pa ɥ'kɔ:lnə'kɔ:l tiste 'sɛ:čija se ɥ'sɛ:dlɛ pa 'ɛ:dlɛ. (Kr1: 83–85)

na 'va:kne sə 'kɥo:ce 'dɥe:lɛ, za'tɔ: da .. da b' 'jã: na 'čulɛ jəx 'ta:k, kə sə 'tulle pə'nɥo:čə, nə pa 'bã:lɛ sə se, da bɛ ka'kək 'tut' 're:s u'ʒo:mlɛ 'nətər. (Kr1: 127–130)

'a:te sə b'lɛ pa na pʎa'ninɛ, kə sə b'lɛ pə 'cɛ:lmə 'tɛ:dnə 'gɥo:r, ə, in sə 'mɛ:lɛ 'gɥo: kən'zum, da sə 'pɥe:klɛ k'rux 'gɥo:r [...] (Kr1: 160–162)

'mica nas ja 'pɥo: gəspə'dinʎa pa 'kuxaʎa 'nəm [...] (Kr1: 178–179)

'pɥo: pa s've:da ɥ'zɛ:mem 'ja:s 'nɥo:š 'vən, z 'vã:ržata, pa mə jə z're:žam. (Kr2: 53–54)

'ce:ʎa 're:č ja b'ʎə, pa 'təm 'pa:ršlɛ, a'nɥe:, pa 'na:z g'lɛ:dale, 'ja:nɛ ta ɥ 'na:s p'luvalɛ, 'ja:nɛm sə se 'ka: g'ʎa:ve pə've:sle pa sə 'ka: š'lɛ ɥst'rã:n, a'nɥe:, 'pɥo:l .. 'nə, 'pɥo:l ... (Kr2: 92–95)

s'likalɛ sə 'na:s, 'pɥo:l, 'pɥo: s pa 'na:s pa na'ʒo:žlɛ pa nətər, nətər u 'a:ɥtə, 'tã:k, pək'rit 'a:ɥtə, a'nɥe:. (Kr2: 96–98)

[...] sma 'ma:gle g'rã:bɛt pa 'mɥe:tat 'dɥo:, 'jã:, da bɛ 'ra:jš 'mɛ:ʎa, da bɛ 'nɥe:. (Kr3: 140–141)

se pa 'ka: s'pɔ:nɛm pa 'xitrɥ 'tã:le u 'da:rvəncə pa də'bim nə 'tã:kə 'dɔ:gə .. p're:kʎə, pa ta 'gɥo:le ɥ tiste kɥ'pive, k ja 'bɛ:ɥ tiste š'tò:r. (Bo2: 9–11)

za'tɔ: ja nãj pa 'zɛ:bʎə, a'nɥe:, čə sma lɛ'žã:ʎa, sma pa us'ta:ʎa, sma pa š'ʎa: pa sma sɛ .. pa sma sɛ 'kurʎa. (Ko1: 342–343)

Veznik pa v tem priredju je daleč najpogostejši, medtem ko je veznik in (tudi v zvezi in pa) redkejši. Zanimivo je, da je sorazmerno pogost pri pripovedovalki AL (v besedilu Kr1), srečamo ga tudi pri pripovedovalki MR (v besedilu Ko1), medtem ko ga FI v svojem obsežnem besedilu (Kr2) sploh ne uporabi (in prav tako tudi ne njegova sestra AI v besedilu Kr3). Veznik in pod vplivom knjižnega jezika čedalje več govorijo mlajši.

Stopnjevalno priredje

'bɛ:ɥ ja 'nɥe: 'sã:mə 'xut, p'rɔ: s'rɔ:ɥ ja 'bɛ:ɥ də 'nɛga.
(Bo)

Veznik je 'nje: 'sâ:mə 'ne samo' v prvem delu, medtem ko v drugem delu manjka.

Odločevalno priredje

ja pa 'ré:ku tistə kəman'dâ:nt, ja 'ré:ku - »'de: pa na 've:m,« ja 'ré:ku, »a sə 'nâ:šə 'gʊo:r, al .. al sə .. al sə .. a sə 'bɛ:učkɛ.« (Kr2: 16-18)

[..] 'čâ:s' s 'ta:kle 'riɛ:klɛ, da g'rè:mə - »ta'gʊo:le na t'rig'ʎa:u bəmə š'lɛ,« kə'sit a pa ub'ra:čvat a pa 'ka:r 'kɔ:lɛ, a'nje:. (Kr3: 41-43)

Veznik je a - a 'ali - ali' (tudi al namesto enega od teh dveh), katerega prvi del je lahko tudi izpuščen, drugi del pa je lahko a pa ≈ al pa.

Izključevalno priredje

na 'mò:rəm nje s'tâ:t nje 'sje:det nje 'lje:žat. □ 'kâ: 'nɛ: nar'dim? □ - (u'bɛ:sɛ se.) (Kr)

Veznik je nje - nje 'ne - ne'.

Protivno priredje

'ma:ma sə b'lɛ p'ʎo:nɔskɛ, p'ʎo:nɔska 'mica, 'a:te pa š'ta:uɔ 'tina z ra..., s s'pɔ:dne ra'čice. (Kr1: 2-3)

ta 'dʊo:l smə š'lɛ 'pɛ:ška, na'za:j smə se pa s 'cugə pɾpɛ'lâ:lɛ [...] (Kr1: 141-142)

tə bɛ jəx pa 'žixər na'mje:tɔ na 'tistə pʎa'ninə, 'ja:, na 'ta:užnɛ, pa b' na sə'suʎə. (Kr2: 169-171)

'pʊo: sə jə pa u'zɛ:lɛ, sâmə 'ni 'dɔ:gə ži'vè:ʎa, 'nə, 'pʊo: ja pa x'mâ:ʎə u'ma:rʎa 'tut'. (Kr1: 232-233)

Vezniki so pa 'pa', sâmə ≈ (nov.) sâm 'samo', tɔda ≈ (star.) tɔdɛ ≈ pač pa 'toda'.

Sklepalno priredje

na 'va:kne sə 'kʷo:ce 'dʲe:lɛ, za'tɔ: da .. da b' 'jǎ: na
'čulɛ jəx 'ta:k, kə sə 'tullɛ pə'nʷo:čə, nə pa 'bǎ:lɛ sə se, da
bɛ ka'kək 'tut' 're:s u'ʎó:mlɛ 'nətər. (Kr1: 127–130)

tizd'ga k'ruca 'vən pə'té:gnemə, pa ja 'bé:ʷ 'čizd zm'linčan.
(Bo2: 102–103)

za'tɔ: sma pa 'pʷo:l, a'nʲe:, kə sə se 'ta:k səs'tǎ:ralɛ,
'pʷo: sma pa 'vɔ:gu 'kuxaʎa. (Kol: 72–73)

Veznika sta pa 'pa', za'tɔ: 'zato'.

Vzročno priredje

sɛ'gurnə ja b'ʎa: 'una, 'sɛ: jə pəz'nǎ:m. (Bo.)

'xitər 'ma:rəš 'jət, dʲ'ga:č bəž za'mud'u. (Kr)

Veznika sta 'sɛ: ~ 'se: 'saj', dʲ'ga:č 'drugače'.

Pojasnjevalno priredje

'nə, 'pʷo: 'təm s pa naz 'da:lɛ ʷ 'rʲe:st, u lɛb'lǎ:nɛ.
(Kr2: 100)

'pʷo: sə pa 'na:s na'ʎó:žlɛ, smə se pa ʷ 'a:ʷstrijə z'na:šlɛ,
ʷ 'sa:lc'burgə, ʷ 'sa:lc'burgə. (Kr2: 115–116)

'pʷo: 'rʲe:čamə, da ja tista 'niva 'gʷo:rle pʲ 'miklɛ pa,
'nə 'jǎ:, 'tɔ: ja 'cé:sta, tista 'cé:sta ja 'ta:k 'nǎ:ša 'ša:,
kə g'ré: 'təm ta 'nətər. (Kr3: 48–50)

[..] 'ma:ma sə b'lɛ pa pəd'jɛ:znəkavɛ, 'tɔ: ja pa ʷ š'mǎ:rt-
nɛ. (Kol: 8–9)

Veznik je 'tɔ: ja 'to je', ki je velikokrat sploh izpuščen.

PODREDJE

V več vlogah je vezni kə ~ k 'ki, ker, ko, kot', ki ga je marsikdaj težko določiti, kot npr. v temle primeru:

'nə, 'pɥo:l, p'ɥo: sə pa 'na:j, 'jã:, pa .. pɛ'lã:lɛ ta 'dɥo:
 ɥ tistə 'vɛ:s, kə sma p'rɛ: md'vã: š'ła: s'kɔ:z 'gɥo:r, 'dɥo: ja
 pa 'žə b'łə, 'jã:, 'pɥo:l 'né:kɛ parti'zã:nu pa nɛx 'pã:r parti-
 'zã:nk 'tudɛ. (Kr2: 68–71)

Osebkov odvisnik

pa s'rɛ:ča 'bɥo:žə, da 'nisə .. za'dɛ:lɛ pə'nɥo:č, a'njɛ:..
 (Kr2: 77–78)

'šɛ:snt'ridɛstɛga 'lɛ:ta sma se ɥ'žɛ:nłə, 'vəsnt'ridɛstɛga
 'lɛ:ta sma pa 'kupłə .. 'tələ vəd 'ja:ne, kə ja 'mé:łə pə
 'pɥo:łə 'sɛ:stɾə ja 'mé:łə pa v a'mjɛ:rkɛ. (Kol: 39–41)

[..] 'pɥo: sma pa 'tistə, kar ja b'łə 'tã:ga, a'njɛ:, sma
 pɛpɛ'lã:łə sɛ 'tud' na k'linc, a'njɛ:, sma 'vɛz... .. sma ɥ'lɛ:kłə
 'dɥo:l. (Kol: 176–178)

Veznik je da 'da', v tej vlogi pa tudi vprašalni členek a
 'ali' in vprašalni zaimki in oziralni zaimek kə 'kateri -a -o'.

Predmetni odvisnik

[..] ja pa 'rɛ:ku – »'ma:rtinɛ,« ja 'rɛ:ku, »'dɛ:j tɛ pa
 pə've:m,« ja 'rɛ:ku, »da j 'žjɛ:na ɥ'ma:rłə.« (Kr1: 169–170)

in 'ta:k 'pɔ:nɛm, 'rjɛ:čə, a 'mò:ra 'tɔ: 'bɛt, 'kək 'ja:s
 'tɔ: 'pɔ:nɛm, 'kək 'pɔ:nɛm 'ja:s u'sə, 'kək se ja ɥ 'bɥo:stnɛ ɥ
 k'lučə 'rjɛ:kłə ka'kɛ:rə 'xišə [..] (Kr1: 189–191)

'rjɛ:čə, da sɛ 'va:trak 'tã:kə 'rɛ:č za... .. za'pɔ:ne nə pa
 za'mɛ:rka, 'kək ja b'łə. (Kr1: 209–210)

pa sm̩ .. pa sm̩ pəb'ra:ɥ, a'njɛ:, ɥ'sə, kar sm̩ 'jəm'ɔ 'gɥo:.,
 pa sm̩ 'šɔ:.. (Kr2: 250–251)

ja pa .. sə pa sprašk'vã:lɛ tizd'ga k'mɛ:ta, čə 'mã: 'kɛ:
 kãkɛx 'rã:dnikɔ. (Kr2: 260–261)

Vezniki so da 'da', čə 'če', a ≈ al 'ali', v tej vlogi pa so
 še vprašalni in oziralni zaimki.

Prilastkov odvisnik

'tɔ: sm̩ 'ja:s ɯ'sə 'ču, kə sm̩ 'indɛ 'kɯ:ɔsə k'liɛ:pɔ, sm̩ 'bɛ:ɯ 'ta:g b'lizə, a'njɛ:. (Kr2: 261–263)

Vezniki so da 'da', čə 'če', a ≈ al 'ali', vezniška beseda kə 'kot', v tej vlogi pa se govorijo še vprašalni in oziralni zaimki.

Prislovni odvisniki**1. Krajevni odvisnik**

'jã:nes, 'tist' ja 'bɛ:ɯ pa s'kɔ:s u p'ɫɔ:nɔvɛ, 'tə, k sə b'lɛ 'ma:ma 'dɯ:mɛ, 'ta: da 'tist' 'ni 'bɛ:ɯ p'rɛ: 'nɛč u 'bɯ:stnɛ, 'jã:, 'tist' ja 'ka: 'tə us'ta:ɯ, kə sə š'lɛ 'ta:j. (Kr1: 19–22)

[..] 'nə 'jã:, k sə š'lɛ za'ca:jta 'tak, se jəm ja pa pɾd'ružu nɛ 'vɔ:k in jəx ja s'kɔ:s sp'rɛ:mlɔ, 'nətər də 'əndɛ, kə sə š'lɛ 'de:ɫat. (Kr1: 40–42)

u 'sã:nice, k smə pa b'lɛ, 'dɯ:l, kə sɯ se rə'diɫa, 'dɯ: ja b'ɫə pa 'pɯ:l 'ka:r 'čistə b'lizə 'turškə 'sje:ɫə. (Kr1: 54–55)

Vezniške besede so kə ≈ k 'kjer, kamor', 'kã:mər ≈ 'kɔ:mər 'kamor' in ostali vprašalni in oziralni zaimki.

2. Časovni odvisnik

'vɛ:š, 'pɛ:rɔ, 'mɯ:ja s'tã:rša, k sta se pərə'čilã, sta sɛ 'tələ 'xišə nar'diɫa. (Kr1: 1–2)

'jã:nes, 'tist' ja 'bɛ:ɯ pa s'kɔ:s u p'ɫɔ:nɔvɛ, 'tə, k sə b'lɛ 'ma:ma 'dɯ:mɛ, 'ta: da 'tist' 'ni 'bɛ:ɯ p'rɛ: 'nɛč u 'bɯ:stnɛ, 'jã:, 'tist' ja 'ka: 'tə us'ta:ɯ, kə sə š'lɛ 'ta:j. (Kr1: 19–22)

in 'dɯ:kler .. ja .., 'dɯ:kler jəx 'ni upra... .. u... .. 'pust'u, 'nisə 'ɫučə ɯ'gã:sɯlɛ. (Kr1: 42–44)

u 'sã:nice, k smə pa b'lɛ, 'dɯ:l, kə sɯ se rə'diɫa, 'dɯ: ja b'ɫə pa 'pɯ:l 'ka:r 'čistə b'lizə 'turškə 'sje:ɫə. (Kr1: 54–55)

'tɔ: ja b'ɫə nɛ'vɑ:rnə. [] 'ta: da ut k'rɑ:ja, 'dʏo:kler se 'ma:ma .., {Z} 'nise blɛ na'vɑ:janɛ jəx, 'vɛ:š, p'rɛ: – u 'sɑ:nice – jəx pa 'ni b'ɫə. (Kr1: 125–127)

'kumi p'ride nɛ'mɑ:ɫə ud 'vɛ:sɛ, mə ja pa 'kʏo:n' 'ta:k sk'rulu, da 'ni 'mɔ:gu 'nɛč 'dɛ:lɛ, da ja 'ma:gu na'za:j 'jɛt ž 'nɛ:mə. (Kr2: 268–271)

sɑmə 'nɛtɛr, a'nɛ:, p'rɛ:dnə, a'nɛ:, sɛ pa z'ɫɔ:žlɛ tistə 'kʏo:pə s'kɛp, sɛ 'ma:glɛ 'bɛt pa š'tɛ:rjə 'kʏo:lɛ, a'nɛ: [...] (Kol: 109–111)

Vezniške besede so kə ≈ k 'ko', 'dʏo:kler 'dokler', p'rɛdnɛ ≈ p'rɛ:dnə 'preden', kɛdɛr 'kadar', 'kumɛ ≈ 'kumi 'komaj'.

3. Načinovni odvisniki

a) Pravi načinovni odvisnik

ja 'šɔ:, b'ra:z da bɛ se pɛs'ɫɔ:v'u. (Kr)

Vezniški besedi sta b'ra:z da 'ne da', 'kɛkɛr 'kakor'.

b) Primerjalni odvisnik

pɛ'mɑ:gɔ mɛ 'ja:, 'kɔ:kɛr ja 'mɔ:gu. (Ko)

Vezniški sta 'kɔ:kɛr 'kolikor', kə 'ko(t)'.

c) Posledični odvisnik

'jɑ:nes, 'tist' ja 'bɛ:ɥ pa s'kɔ:s u p'ɫɔ:nɔvɛ, 'tɛ, k sɛ b'lɛ 'ma:ma 'dʏo:mɛ, 'ta: da 'tist' 'ni 'bɛ:ɥ p'rɛ: 'nɛč u 'bʏo:stnɛ, 'jɑ:, 'tist' ja 'ka: 'tɛ us'ta:ɥ, kə sɛ š'lɛ 'ta:j. (Kr1: 19–22)

'pʏo: pa g'rɛ:ma ta 'dʏo:l, pɛ nɛ 'šumɛ ta 'dʏo:l, da sma 'pa:ršɫa na 'pɔ:lɛ. (Kr2: 28–29)

'nɛ, 'pʏo: pa, s've:da, 'pʏo: sɤ pa 'šɔ: na ɥ'ɫɑ:k pa sɤ se 'pɛ:lɔ pa 'pɛ:lɔ, a'nɛ:, 'ta:g da sɤ 'pa:ršʉ dɛ 'tiste s'lɛ:dne pɛs'tɑ:ja, a'nɛ:, da sɤ ga zag'lɛ:dɔ. (Kr2: 193–195)

'dɛ: 'unɛ ja pa p'ɫa:čvat 'ma:gu, da ja 'ma:gu 'dʏo:stɛ 'zɛ:mle p'rɛ:dat, a'nɛ:. (Kr2: 532–533)

Veznik je 'ta:g (≈ (redko) 'ta:) da 'tako da', pa tudi samo da 'da'.

č) Dopustni odvisnik

pa .. 'se: ja .. ja b'lə 'ka: 'fa:jn, čə ja p'rɔ: 'rè:ku tistə 'ma:jstər, ja 'rè:ku, da bɔ 'ka: 'fa:jn təm 'nətər. (Kr2: 202–204)

Veznik je čəp'rɔ: 'čeprav' (oz. v dveh delih čə ja p'rɔ: 'če je prav').

d) Pogojni odvisnik

sm̩ 'misl̩u, da me, čə me də'bijə, 'pɥo: m pa zap'rɛ:t. (Kr2: 472–473)

Veznika sta čə 'če', kə 'ko'.

4. Vzročnostni odvisniki

a) Vzročni odvisnik

[..] in da smə 'tɔ: ubdeɫ'vå:..., da sə ubdeɫ'vå:lɛ 'tistə 'rɛ:č. □ 'ja:s 'nisəm, k sɯ ša b'ła: pra'mičkəna, 'pa:č, 'ma:ma, da sə ubdeɫ'vå:lɛ, da smə 'mé:lɛ 'təm. (Kr1: 24–27)

'šɔ: pa 'ni x 'nɛ:mɛ, kə ja 'ɫuč b'ła:, 'så:mə, ə, z'ra:ɥnə, naušt'rəc 'nɛx ja 'šɔ:. (Kr1: 44–45)

'a:'jå:, u špɔr'xe:rtə, kə 'ni b'lə pɛ'či, 'dɥo: pa 'ni b'lə pɛ'či. (Kr1: 74–75)

'ja:s pa 'nisəm s'mé:ɫa, k sm̩ b'ła: 'tó:kə m'ɫa:jšə nə kə me zaradɛ 'vɔ:kɔ 'nisə spəs'tilɛ, da p' 'xó:dɫa čas pɫa'ninə. (Kr1: 106–108)

Veznik je kə ≈ k 'ker'.

b) Namerni odvisnik

vəc'lɔ:škɛ ja pa 'bé:ɥ ša m'ɫa:t 'pò:ba, a'njɛ:, m'ɫa:t 'pò:ba, u'rɔ:žja pa 'nɛč 'ni 'jəm'ɔ, kə ga ja .. kə ga ja 'ka:

pɛs'tiɯ, kə smə ɯ za'sé:də 'pa:ršlɛ 'v̥i:čk'râ:t, a'n̥i:ɛ:, ja pa
'ka: pɛs'tiɯ, da ja 'lé:žə ɯ's̥ɔ:. (Kr2: 44–48)

'pɯo: sə 'pa: ɯ 'tistɛ .. 'pɯo: s pa .. 'pɯo: s pa pə 'məne
'misɯlɛ .., {Z} da bɛ 'šɔ: x 'pò:rma'sinɛ. (Kr2: 150–151)

'pɯo: smə pa 'ɛndɛ b'lɛ, a'n̥i:ɛ:, kə se ja 'nɔ:č nara'diɻa,
praka 'nɯo:čə 'šɻə, ja pa ɯ'sâ:k 'be:ɯčək 'ja:nga, 'ja:nga
parti'zâ:na, a'n̥i:ɛ:, 'čuvɔ, kə smə š'lɛ, da j... .. da ja .. da ja
'šɔ: zrɔnə 'nɛga, da 'ni 'mò:gu ɯ'vɛt. (Kr2: 71–75)

'tist' se ja pa 'ba:ɯ 'jət da'mɔ:, 'jâ:, da b' ga 'titə 'pɯo:
'da:ɯ ɯst'rɛ:lt. (Kr2: 558–559)

'məne ja 'ta:k jɛ'ziɻə, kə sta 'nâ:ša kə'siɻa, 'pɯo: sm̥ pa
čas 'cé:stə 'dɯo: 'ma:gɻa .., {Z} sma 'ma:gle g'râ:bɛt pa
'm̥i:ɛ:tat 'dɯo:, 'jâ:, da bɛ 'ra:jš 'mé:ɻa, da bɛ 'n̥i:ɛ:. (Kr3:
139–141)

Veznik je da 'da', da bɛ (≈ p') 'da bi'.

BESEDILA

Pred vsakim besedilom so navedeni kraj, od koder je glavni pripovedovalec, potem glavni pripovedovalec in morebitni sodelujoči pri pripovedovanju. Deli besedila, ki izvirajo od stranskih pripovedovalcev, so v oglatih oklepajih in imajo na začetku navedeno pripovedovalčevo kratico. Natančnejši podatki o vseh pripovedovalcih so v razdelku o informatorjih. – V vseh besedilih se kot stranski pripovedovalec pojavlja tudi spraševalec, označen s kratico PW (tj. Peter Weiss ml.). Podatkov o njem na začetku besedila ni. – Nato sledita datum, ko je nastal posnetek, in številka kasete iz avtorjeve zbirke posnetkov (z razdelitvijo na magnetofonskem števcu).

Polkrepki knjižni naslov nakazuje vsebino.

K pravopisu, prilagojenem za to priložnost, je treba povedati tole. V besedilih niso uporabljene velike začetnice, ker silijo v rabo neuveljavljenih znakov, npr. velikih ə, ŋ, ɔ ali ɹ. Ločilni znak □ pomeni mejo med povedmi v odstavku in nadomešča veliko začetnico na začetku povedi, ki sledi temu znaku. Lastna imena so v besedilih pisana z malo začetnico.

Odstopanja od pravopisne norme so tudi pri zapisovanju napovednega spremnega stavka pred dobesednim navedkom v premem govoru. Namesto dvopičja (ki tule pač označuje dolžino samoglasnikov in izjemoma soglasnikov) je uporabljen pomišljaj. Premi govor je označen z dvojnimi srednjimi narekovajem, premi govor v premem govoru pa z enojnim srednjim narekovajem.

Pri ločilih so odstopanja še pri stičnih treh pikah, ki pomenijo izpust dela besede, in pri dveh pikah, ki sta nestični in pomenita krajši premor ali popravljanje v toku besedila; tu lahko gre sredi povedi tudi za kombinacijo dveh pik in vejice, na koncu povedi pa za kombinacijo dveh pik ter končne pike ali klicaja. Oznaka {I} v samostojni vrsti pomeni, da je na tistem mestu večji del besedila izpuščen oz. da ni zapisan. Podpičje v zapisih ni uporabljeno.

Označeno je še kašljanje (pokašljevanje) pripovedovalca oz. sodelujočih v vsakokratnem njihovem besedilu (s {K}), medtem ko je ločeno označen smeh pripovedovalca (s {Sp}) in smeh sodelujočega (ali sodelujočih) pri pripovedovanju (s {Ss}), saj ima večjo besedilnočlenitveno vlogo (Hafner – Prunč 1980: 308–313).

Daljši premor v pripovedovanju je označen s {P}, v zavutih oklepajih pa je v enem primeru navedena še menjava magnetofonskega traku (v samostojni vrsti, z {M}).

Prekinitev stavčnega vzorca je označena z {Z}; v nemščini se temu reče *Versprechen*, kar bi bilo še najbolje prevesti z *zarek* (pripovedovalcu se je namreč *zareklo*).

Vsa besedila imajo ob desnem robu navedene številke vrstic (in sicer vsake pete), na katere se sklicujejo komentarji k posameznim besedilom.

- ... izpust dela besede
- .. krajši premor (lahko tudi v kombinaciji z vejico, končno piko ali klicajem)
- [ ] deli besedila, ki ne izvirajo od glavnega pripovedovalca (s kratico vsakokratnega stranskega pripovedovalca)
- meja dveh povedi (v istem odstavku)
- {I} izpust (nezapis) večjega dela sicer posnetega besedila
- {K} kašljanje (pokašljevanje) pripovedovalca
- {M} menjava traku (kar je dejansko {I})
- {P} daljši premor
- {Sp} smeh pripovedovalca
- {Ss} smeh sodelujočega (sodelujočih) pri pripovedovanju
- {Z} »zarek« (n. *Versprechen*), tj. začetek ne do konca izpeljane stavka ali povedi

KRAŠE – Kr1

Prip.: Antonija LEVAR

Posn.: 10. apr. 1982 (*2 A: 2-162)

Spomini na otroštvo v Bosni

'vɛ:š, 'pɛ:rɔ, 'mɔ:ja s'tâ:rša, k sta se pɛrɛ'čiča, sta sɛ 'tɛle 'xišɛ nar'diča. □ 'ma:ma sɛ b'lɛ p'ɫɔ:nɔskɛ, p'ɫɔ:nɔska 'mica, 'a:te pa š'ta:ɯtɔ 'tina z ra..., s s'pɔ:dne ra'čice. □ kɛ sta sɛ pa 'tɛle 'xišɛ zgra'diča, sta š'ɫa: pa ɯ 'bɔ:stnɛ, 'pɔ:sta pa 'tɛm ..., 'tɛm ..., 'pa:č, sɛ 'de:ɫalɛ ɯ p'ɫa'ninɛ, sɛ b'lɛ 5 za ..., ə, p're:d:e'ɫa:ɯca. □ 'pɔ: sɛm b'ɫa: pa jas 'tɛm rɛ'ja:na.

[PW: u 'ké:rmə k'rā:jə 'tə:ʔ]

u 'sā:nice, u k'lučə səm b'ļa: pa pɾ 'ka:rstə. □ na'tə: smə
 š'lə pa zə .. 'sā:nice, smə š'lə ɥ k'luč .., {Z} s 'sā:nice smə 10
 š'lə ɥ gr'mə:č, z gr'mə:ča smə š'lə ɥ k'luč, s k'luča sɯ pa
 'ja:s 'puo: 'sje:m 'pa:ršļa. □ 'ma:ma sə ɥ'ma:rlə pa u ..
 gr'mə:čə. □ 'jā:. □ pəkə'pā:nə sə pa ɥ k'lučə. □ 'jā:. □ 'ta:
 da 'ja:s sɯ b'ļa: s'tā:ra 'šə:st 'lə:t, kə sə 'ma:ma ɥ'ma:rlə,
 'ja:na 'sje:stra ja b'ļa: m'ļa:jšə 'ša: ... 15

[PW: 'tə: ja b'ļa: f'rā:nca.]

f'rā:nca, 'ā:nčka ja b'ļa: nə'mā:lə sta'rə:jšə, 'mica ša pa
 s'pé:t sta'rə:jšə, pa 'tinča, b'ra:t. □ f'rənc, te sta'rə:jšə,
 ja 'bé:ɥ žə pa tak'ra:t pɾ və'jā:kex. □ 'jā:. □ 'jā:nes, 'tist'
 ja 'bé:ɥ pa s'kə:s u p'ļə:nəvə, 'tə, k sə b'lə 'ma:ma 'duo:mə, 20
 'ta: da 'tist' 'ni 'bé:ɥ p'rə: 'neč u 'buo:stnə, 'jā:, 'tist' ja
 'ka: 'tə us'ta:ɥ, kə sə š'lə 'ta:j. □ ə, in 'təm smə 'mé:lə, k
 smə b'lə u 'sā:nice, smə 'mé:lə kme'tija 'né:kə, smə 'mé:lə
 pra'šiča, k'rā:və .. in da smə 'tə: ubdeļ'vā:..., da sə
 ubdeļ'vā:lə 'tistə 'rə:č. □ 'ja:s 'nisəm, k sɯ ša b'ļa: 25
 pra'mičkəna, 'pa:č, 'ma:ma, da sə ubdeļ'vā:lə, da smə 'mé:lə
 'təm. □ b'lə .., stanə'vā:lə smə pa ɥ 'fè:rmənskə 'xišə.

[PW: ə, 'kək ja 'tə: z...? {Z} □ 'kā:ka 'xiša ja b'ļa: 'tə:ʔ]

'tə: se j... {Z} □ le'se:na, z b'run, 'vé:lka 'xiša, 'le:pa,
 ə, in 'tə: se 'rje:ča 'fè:rmənska al pa gra'šinska, 'jā:, 'kəkər 30
 g'də:. □ 'duo: smə rje:klə 'fè:rmənska. □ 'jā:. □ da smə b'lə
 'duo:l. □ 'nə, 'puo: 'pa:, k sə ut tɯ 'duo: š'lə, zə ... {Z}

b'lə sə pa 'duo: 'və:kə, 'və:š, 'duo:stə 'və:kə ja b'ļə. □
 'jā:. □ pa s'tje:kləx p'sə: 'tudə. □ ɥ'sə ja 'tə: b'ļə 'təm.

[PW: in 'kək ja b'ļə 'tistə, kə sə 'a:te 'e:nkrɫ š'lə s 35
 pļa'nine, kə jəx ja nə 'və:k 'xə:psəʔ]

'a:... 'a:te ja ... {Z} □ 'a:te, kə sə š'lə na 'šixt 'zutɾə,
 'tje:də smə b'lə ɥ gr'mə:čə, kə sə š'lə čas pļa'ninə u s'lužbə,
 na 'šixt, se jəm 'ja: .., {Z} ə ... □ sə š'lə pa s... .., {Z} sə
 s've:tlə sɛ z 'ļučə, kə .., {Z} 'nə 'jā:, k sə š'lə za'ca:jta 40
 'tak, se jəm ja pa pɾd'ružu nə 'və:k in jəx ja s'kə:s sp'rə:mlə,
 'nətər də 'əndə, kə sə š'lə 'de:lat. □ in 'duo:kler ..
 ja .., 'duo:kler jəx 'ni upra... .. u... .. 'pust'u, 'nisə 'ļučə
 ɥ'gā:sɯlə. □ 'šə: pa 'ni x 'nə:mə, kə ja 'ļuč b'ļa:, 'sā:mə,
 ə, z'ra:ɥnə, naušt'rəc 'nəx ja 'šə:. □ in sə 'mé:lə s'kə:s 45
 'ļuč. □ sə pa 'rje:klə – »k sɯ 'pa:ršu də št'rə:kne, 'de:le bə
 pa 'mò:rat 'šə: ka'kā:m. □ 'a:'jā:, sɯ 'pa:ršu pa čas št'rə:knə,

ja 'žə ..., me ja 'žə s'pé:t se pɾd'ružu, ja 'šə: s'pé:t nap're: z'ra:unə.« □ in jəx ja s'kə:s sp're:mlə, də 'lə:pəga d'nə:va, k se ja pa 'dē:n na'rē:d'u, 'tjē:də ja pa 'pɥo: 'šə:. □ kə 'nisə 50 'žučə p're: ɥ'gá:sɳlə, da ja 'pɥo:l 'və:k 'šə:. □ 'və:k pa x 'žučə na g'rē:. □ 'jǎ:.

[PW: 'jǎ:, pa 'kək sə 'mè:le 'turkine 'duo:l, k ste me žə p'ra:ɥlə 'tut', ə ..? {Z}]

u 'sǎ:nice, k smə pa b'le, 'duo:l, kə sɳ se rə'diʃa, 'duo: ja 55 b'lə pa 'pɥo:l 'ka:r 'čistə b'lizə 'turškə 'sje:lə. □ sə b'le: 'sǎ:me 'turkine, 'lə:pe 'žə:nske, 'jǎ:. □ in 'turkine sə 'sǎ:mə p'rē:dle s'viʃə, pa št'rikale pa cte 'čilme sə 'de:ʃale, pa 'tǎ:kə, 'məškə s pa na 'pə:lə 'de:ʃalə. □ 'ta:g da kə smə, {Z} 'ja:s 'xò:dʃa k 'nə:mə ɥ 'vé:s, pa 'mɥo:ja 'ma:ma, smə š'le: 60 'vie:čkrat k 'nə:mə. □ ja k'rux 'pje:kʃa, ja 'mè:ʃa 'tǎ:k... .. 'niskə ɥg'nišə, 'čist 'niskə. □ 'pɥo: ja pa na'kurʃa na tistə ɥg'nišə, kə ja b'lə za'duo:stə ɥ'rə:čə tistə ɥg'nišə, k'rux ja 'mè:ʃa 'nǎ:radɳ, ka'ruzɳ, 'neč u'suo:len, pa p'ra:s k'vǎ:sa, ə, ja pa pəg'rē:nʃa 'təm, pə'mje:dʃa na 'tist'mə pras'tò:rə, pa 65 k'rəx 'da:ʃa 'gɥo:r, pə've:znʃa, 'pɥo: pa 'tǎ:kə ɥk'rə:gʃə 'sǎ:čʃə, ža'lé:znə, 'da:ʃa 'gɥo:r ..., pək'riʃa, 'ta:g da ja b'lə 'vé:čə kəkər k'rux, 'pɥo: ja pa tistə 'žè:rjəkə, tistə 'sə:pəlçə, p'ra:ɥjə, a pa 'žè:rjəka, 'tistə 'gɥo: nag'rē:nʃa, 'ta:g 'də:gə, da se ja k'rux s'pé:ku. □ in 'kək ja 'bè:ɥ 70 'dò:bər, s'ʃa:dek, 'rə:s. □ 'jǎ:.

[PW: 'kək ste pa 'vi ..., {Z} 'kǎ:k k'rəx ste 'jedlə, kə ste b'le 'duo:l? □ na'vǎ:dən, u 'pje:čə 'pje:čan?]

'a:'jǎ:, u špə'r'xe:rtə, kə 'ni b'lə pə'či, 'duo: pa 'ni b'lə pə'či. □ 'ni b'lə. 75

[PW: 'və:təda, čə ja b'ʃa: lə'se:na 'xiša.]

jə pa 'tut' 'ta:k 'ni b'lə pə'či 'duo:l, k'rušɳəx pə'či pa 'nisə 'mè:lə.

[PW: ə'hə, 'ni b'ʃa: na'vǎ:da, da bə jəx 'de:ʃalə.]

'ə'ə, kar ja b'lə 'ta:k, d'rugəx 'xiš, sə 'mè:lə špə'r'xe:rtə, 80 ə ..., 'turkə sə pa 'mè:lə tistə ɥg'nišə, 'jǎ:, da sə ... {Z} □ 'è:dle sə 'pa:, da sə se ɥ'sé:dle 'na:_tle, pa 'sə:čijə na t'le:xə 'mè:lə (namist 'mize ja b'ʃa: 'sə:čija), 'pɥo: sə pa k'rižəm 'nɥo:ge 'da:lə pa ɥ'kə:lnə'kə:l tistə 'sə:čija se ɥ'sé:dle pa 'è:dle. 85

[PW: in 'kò:k ja pa b'ʃa: tista 'mizəka və'suo:ka?]

'jǎ:, 'tə: ja b'lə 'kumə nə 'tǎ:kəle, ɳ 'ta:g, da kə s' 'sje:d'ə na t'le:xə, da sə 'ka: 'ta:k na'ra:unast 'sə:gu.

- [PW: čə'ta:rt me:tra.]
 'jâ:, 'jâ:.. 90
- [PW: ə'hə. □ ə, 'jâ:, 'pɥo:l, 'kò:k 'ca:jta ste b'lə 'dɥo:l, u 'bɥo:sne?]
 'vəsəm 'lɛ:t.
 [PW: 'tɔ: ja b'lə də .. šəs'na:jstɛga 'lɛ:ta.]
 'jâ:, 'jâ:, 'vəsəm 'lɛ:t. □ 'pɥo: sm̩ 'pa:ršļa pa 'gɥo:r, səm 95
 pa 'tə pa na gə'ricə u 'šɔ:lə za'čɛ:lā 'xɥo:dɛt. □ 'sā:m.. ...
 [PW: a se ša s'pɔ:nɛte ka'čjɛ:sɛ z 'bɥo:sne?]
 a z 'bɥo:sne?
 [PW: 'jâ:..]
 'ɔ:, s'pɔ:nɛm, kə sm̩ 'dɥo: 'xò:dļa .., {Z} kə 'ja:s 'nisəm 100
 'dɥo: s'mɛ:lā u 'šɔ:lə 'xɥo:dɛt, kə ja b'lə 'vɔ:kɔ 'tò:lkə, pa
 'nisəm .., {Z} me pa 'nisə spəs'tilɛ čas pļa'ninə.
 [PW: a 'ta:g da ste 'dɥo:l .. ste 'dɥo:l 'tud' u 'šɔ:lə
 'xò:dɫɛ, a bɛ 'ma:glɛ 'xɥo:dɛt?]
 'ja:s 'nɛ:, k sm̩ b'lā: pram'lā:da. □ 'ā:nčka ja 'xò:dļa, pa 105
 'tinča. □ sta pa 'xò:dļa čas pļa'ninə. □ 'ja:s pa 'nisəm
 s'mɛ:lā, k sm̩ b'lā: 'tò:kə m'lā:jšə nə kə me zaradɛ 'vɔ:kɔ 'nisə
 spəs'tilɛ, da p' 'xò:dļa čas pļa'ninə. □ 'jâ:. □ 'ta:k smə pa
 stanə'vā:lɛ u gr'mɛ:čə, ja b'lə 'vəsəm ... {Z} □ sə b'le: 'tā:ke
 lɛ'sɛ:ne ba'rā:ke, 'ta:k, 'le:pə na'rɛ:te, da ja b'lā 'kuxne, 110
 'pɥo: pa 'sɥo:ba 'ja:na z'ra:ɥnə. □ in 'tɔ: jəx ja b'lə 'vəsəm
 zapə'rɛ:dmɛ, 'čist 'ta:kle blizə št'rɛ:kne ja b'lə .., sə b'le:
 tiste .., ə .., ba'rā:ke. □ k sə b'lɛ u'sɛ 'tā:kɛ .., {Z}
 stanə'vā:lɛ 'nətər, k sə b'lɛ ɥsluž'bɛ:ncɛ, ə, 'tɛtɛ,
 'fɛ:rmənskɛ. □ 'jâ:. □ in .. in smə 'təm b'lɛ. □ 'ta:kle 115
 vɛ'čɛ:r, kə se ja pa 'nɔ:č nar'diļa, pa 'nismə s'mɛ:lɛ 'vən, sə
 žə b'lɛ 'vɔ:kɛ ud'zunɛ. □ 'ɔ:, 'kək sə ɥ'pilɛ, 'kā:k 'jò:k ja
 'šɔ: kɔl 'xiša! □ in 'kəkər se bɛ ɥt'ɥo:cɛ 'jò:kale! □ pa
 'nisɛ, 'nisɛ nə'kəkər, 'nə 'jâ:, s... .. 'nisɛ s'mjɛ:ɥ 'vən.
 'ja:na 'žɛ:nška ja 'mɛ:lā 'təm u m'ra:kə ɥ'rā:te utp'rɛ:te, 120
 ja pa 'lɛ:t'ɔ 'vɔ:k 'nətər 'pit, kə ja 'mɛ:lā ɥ 'a:jmɛrjə
 'va:də 'nətər, ja 'šɔ: pa ɥ 'tist' 'a:jmɛr 'va:də 'pit. □
 sɛ've:da se ga ja 'ba:lā, 'una se ja 'ka: ɥ 'kuxnɛ pəmɛ:kɥļa
 na'za:j, k se ja pa na'pɛ:ɥ, ja pa 'šɔ: 'vən. □ 'ta:k sə b'lɛ pa
 z'mɛ:rəm 'vɔ:kɛ. □ 'tɔ: ja b'lə nɛ'vā:rnə. □ 'ta: da ut k'rā:ja, 125
 'dɥo:kler se 'ma:ma .., {Z} 'nisə blɛ na'vā:jənɛ jəx, 'vɛ:š,
 p'rɛ: – u 'sā:nice – jəx pa 'ni b'lə. □ na 'va:kne sə 'kɥo:cɛ
 'dɛ:lɛ, za'tɔ: da .. da b' 'jâ: na 'čulɛ jəx 'ta:k, kə sə

'tulle pə'nʊo:čə, nə pa 'bā:lə sə se, da bə ka'kək 'tut' 're:s
u'lò:mle 'nətər. □ jəx ja 'dʊo:stə b'lə, 'tə: ja b'lə 'dʊo:stə, 130
'nɲe: ka n'mā:lə. □ 'jā:.

[PW: 'kā: pa – 'vi, ʊt'rʊo:cə, se 'niste 'ba:lə?]
'e:.

[PW: ste b'le ša 'tò:k m'la:də.]

smə b'le 'tò:k m'la:jšə. □ k smə 'lè:gle, smə pa pəs'pa:lə. 135
□ 'jā:. □ 'ma:ma sə se pa 'ba:lə. □ 'ma:me j pa b'lə st'rā:x.

'pʊo: smə pa š'le ... {Z} □ 'e:nkr̩t sə pa 'rɲe:kle – »'de: mə
š'le pa z gr'mə:ča pa ʊ 'sā:nicə na'za:j ta 'dʊo:, k smə b'le,
pəg'lè:dat .. x tistəm 'turkinəm.« □ smə pa š'le ʊ 'vè:s ta
'dʊo: x 'nə:mə, 'ja:s pa f'rā:nca n pa 'ā:nčka. 140

ta 'dʊo:l smə š'le 'pə:ška, na'za:j smə se pa s 'cugə
prpə'lā:lə, 'və:š, k ja 'va:z'u čas pła'ninə 'cuk. □ 'jā:. □
p'ridemə pa da'mə: pa də 'pa:rve sə'sè:dne 'xiša .., tiste ..
'xiša, 'jā:, p'ridemə, ja pa 'ma:mə 'xədə g'rā:talə, ja pa
'tista 'rɲe:kla – »'sè:t:e 'təle 'dʊo: nə'mā:lə, sę pte pa 145
pə'čile, 'pʊo: bə pa 'bə:lšə.« □ smə pa ... {Z} □ 'ma:ma sə
'sè:dle 'dʊo:, 'mi, ʊt'rʊo:cə, pa 'ta:k, 'və:žda, s... ('kā: ja
'va:trak 'tumastə!), smə pa 'le:talə ʊ'kə:lə. □ 'pʊo: jəm pa
'neč 'ni b'lə 'bə:lšə, 'neč, 'mic'ka ja b'la pa 'dʊo:mə. □ ə,
'pʊo: j pa k'llicała 'mic'kə, ja 'rɲe:kla – »'mic'ka, 'pə:də pə 150
'ma:mə, k ja 'ma:mə 'ta:k 'xədə,« ja 'rɲe:kla, »pa jə 'pɲe:lə
da'mə:, da bə š'la: ʊ 'pò:jst'ə.« □ p'ride 'mic'ka pə 'ma:mə
'ta:j, jəx pə'lā: da'mə:, u 'pò:jst'ə jəx sp'rā:və, pə'nʊo:čə sə
pa ʊ'ma:rlə, jəx ja pa 'ka:p. □ 'ka: ʊ'rə:čə jəm ja 'ta:g b'lə.
□ pə'nʊo:čə jəx ja pa 'ka:p, sə b'le pa 'ma:rtvə. 155

'ja:s se 'zutřə zbə'dim – 'tə: ša pa 'ta:k 'pə:nəm, 'kə bə
'dè:le b'lə, k se zbə... ... {P} □ se pa zbə'dim, pa 'vidəm
'ma:mə 'lɲe:žat na 'pā:rax 'žə, sə žə pa 'ma:rtvə le'žā:lə. □
'və:žda sɲ 'ta:k u'pila, ʊ'sə smə 'ta:k 'jò:kale!

'a:te pa 'ni b'lə 'dʊo:mə. □ 'a:te sə b'le pa na pła'ninə, kə 160
sə b'le pə 'cə:lmə 'te:dne 'gʊo:r, ə, in sə 'mé:lə 'gʊo:
kən'zum, da sə 'pɲe:kle k'rux 'gʊo:r, 'pé:ka sə 'mé:lə, nə
'ce:lə ... {Z} kən'zum, 'jā:, da sə ʊ'sə 'mé:lə nap'rə:daj, da
'ni b'lə t're:ba de'la:ucəm 'neč sę z də'line ta 'gʊo: 'nʊo:sət,
sə ʊ'sə 'gʊo: də'bile. □ 'pʊo: j pa 'ja:dən 'məškə 'šə: 'pʊo:ne 165
ta 'gʊo:r, da sə və'čé:r šale 'pʊo: 'pa:ršlə da'mə:, 'ta:k sə
b'le 'dɲe:leč na pła'ninə. □ və'čé:r 'pa:ršlə, pa jəm 'tud' 'ni
p'rə: pə'vè:də kə 'pʊo:l, kə sə b'lizə 'xiša .., {Z} k sta

b'ļa:, ja pa 'rè:ku – »'ma:rtine,« ja 'rè:ku, »'dè:j tɛ pa pə've:m,« ja 'rè:ku, »da j 'žie:na u'ma:rļa.« □ 'jā:. □ p'rɛ: 170
jəm pa 'ni pə've:dɔ. □ 'jā:.

[PW: in 'kò:k ste 'vi b'lɛ 'tjɛ:č s'tā:rə?]

'šɛ:st 'lɛ:t.

[PW: 'šɛ:st 'lɛ:t.]

'šɛ:st 'lɛ:t. □ 'jā:. □ 'vɛ:žda, 'pɥo: sɲ ša pa b'ļa: u 175
'bɥo:stnɛ, 'nə 'jā:, da sm b'ļa: pɾ .., 'nə 'jā:, pɾ 'nɛx, kə ja
'mica nas 'pɥo: gəspə'dinļa. □ 'mica ja b'ļa: pa s'tā:ra
štɛr'na:jst 'lɛ:t. □ 'mica nas ja 'pɥo: gəspə'dinļa pa 'kuxaļa
'nəm, 'a:te sɛ've:da sə 'ma:glɛ g'lix 'ta:k .. 'pɥo: 'xɥo:dɛt.

'pɥo: smə pa 'ma:mə 'tjɛ:dɛ pa s 'cugə, 'vɛ:š, pɛ'lā:lɛ pa u 180
.. z gr'mɛ:ča pa u .. u k'luč. □ na 'cug, da sə 'da:lɛ t'rugə,
in smə 'mi b'lɛ u 'tist'mə va'gò:nə 'nətɛr – p'ra:ɥmə va'gò:nə,
'nɛ: ži'vinskəmə, p'ra:ɥmə va'gò:nə –, k ja b'ļa: t'ruga in smə
'mi b'lɛ u'sɛ 'nətɛr, 'nə 'jā:, də ta 'dɥo:l, 'pɥo:l kə smə jɛx
pɛ'lā:lɛ u k'luč pə'kɥo:pat. 185

[PW: pa za'kā: ste jɛx u k'luč pɛ'lā:lɛ, kə 'ni b'ļə ..? {Z}]

kə 'ni b'ļə d'rəgɛ .., 'ni b'ļə d'rəgɛ pəkəpa'lišča, k ja
'kluč 'bè:ɥ 'pa:č za .. za tətə .. u'sə tətə u'kɔ:licə. □ 'jā:.

in 'ta:k 'pɔ:nəm, 'rjɛ:čə, a 'mò:ra 'tɔ: 'bɛt, 'kək 'ja:s
'tɔ: 'pɔ:nəm, 'kək 'pɔ:nəm 'ja:s u'sə, 'kək se ja u 'bɥo:stnɛ u 190
k'lučə 'rjɛ:kļə ka'kè:rə 'xišə ..,

[PW: 'kək se ja pa 'rjɛ:kļə?]

.. 'kək ja b'ļə dek'lè:təm i'mè:.

[PW: 'nə, 'kək se ja 'rjɛ:kļə pɾ 'xišax?]

se ja 'rjɛ:kļə pɾ 'ļā:zinex, pɾ 'cicɛ, 'pɥo:l 'təm pɾ 195
ka'vā:rɛ, kə sə 'kā:və 'kuxalɛ, 'jā:, da .. da sə b'le:. {P} □
ə, 'ļā:zinɛ sə 'mè:lɛ mesa'rijə, 'pɥo: sə b'le: pa dek'lè:te, ja
b'ļa: 'mā:ra, 'pɥo: ja b'ļa:, ə, {P} 'čā:kɛ, 'ā:nuša, {P} 'pɥo:
pa .., 'pɥo: pa 'se:ka. □ 'jā:. □ 'rjɛ:čə, da jɛx .. da jɛx
'mò:rəm 'pɔ:n... □ 'pɥo:l 'tə pɾ 'cicinɛx ja b'ļa: pa 'cica .. 200
'ja:na, 'pɥo: 'ja:na ja b'ļa: 'mā:rija .., pɾ d'rugɛ 'xišə
...

[PW: a 'tɔ: sə b'le: dek'lè:te?]

dek'lè:te, 'jā:, pa žə 'vè:čə.

[PW: in 'kò:k sə b'le: s...?] 205

'vè:čə kəkər 'mi. □ 'vè:čə 'žə kəkər 'mi, 'jā:. □ 'jā:.

in smə ta 'gɥo: x tistɛm 'ļā:zinɛm z'mè:rəm 'xò:dɛ g'lè:dat
ta 'gɥo:r, 'gɥo: sə 'mè:lɛ mɛšɛ'rijə. □ ša u'sə 'vɛ:m, 'kək ja

b'lə na'rè:tə, 'lɛ:. □ 'jǎ:, 'rɛ:s. □ 'rjɛ:čə, da sɛ 'va:trak
'tǎ:kə 'rɛ:č za... .. za'pɔ:ne nə pa za'mé:rka, 'kək ja b'lə. □ 210
'jǎ:.

u k'lučə, 'jǎ:, k smə pa b'lɛ, u k'lučə ja pa b'lə ... {Z} □
ə, 'tə pa 'nismə 'mé:lɛ d'rugɛ kə nə 'va:rtə za zɛlɛ'n'ǎ:və,
'ta:k pa 'ni... .. 'nismə 'vjɛ:č 'mé:lɛ d'rugɛ n'če:srca. □
sɛ've:da, 'a:te s na 'šixt š'lɛ, 'ta:k 'nismə 'mɔ:glɛ. □ 'mi 215
smə ..., {Z} ɥt'ruo:cɛ, 'kək mə pa 'mi udeɫ'vǎ:lɛ! □ 'nɛč, 'jǎ:.

[PW: 'nə, in 'kək ste 'pɔ:l 'pa:ršlɛ da'mɔ:ʔ]

'jǎ:, 'pɔ: sə pa p'ɫɔ:nɔska 'tjɛ:ta – ud 'mɔ:ja 'ma:me
'sje:stra – pa 'mɔ:ja s'tǎ:ra 'ma:ma .., sə pa 'va:tlɛ, da sə
'a:te 'ma:glɛ pɾ'pjɛ:let 'nǎ:j 'gɔ:r, 'məne nə pa 'ǎ:nčkə. □ 220
d've: dɛk'lé:tɛ, z 'bɔ:stne 'gɔ:r. □ in 'pɔ: s nǎj pa 'gɔ:r
pɾpɛ'lǎ:lɛ, 'pɔ: sm pa 'ja:s tɛ ɥs'ta:ɫa, {P} 'pɔ:l 'ǎ:nčka j
pa 'tut' b'ɫa:, 'ǎ:nčka, 'ja:l ... {Z} □ sǎmə kə sə se 'pa: ..,
{Z} kə se ja pa 'mica ɥ'žɛ:nɫa, 'mic'ka, sə pa 'a:te pə 'ǎ:nčkə
'pa:ršlɛ, da jəx ja š'ɫa: 'ǎ:nčka gəspə'dinɛt. □ 'pɔ: ja š'ɫa: 225
pa 'ǎ:nčka ta 'dɔ:l, sm pa 'ja:s 'sǎ:ma ɥs'ta:ɫa ɥ p'ɫɔ:nɔvɛ.
{P}

'pɔ:l ja pa .., {Z} sə se pa 'a:te ɥ'žɛ:nlɛ, k ja š'ɫa:
'tɛle na g'rè:gɔva s pɛd'gɔ:ra, 'zjɛ:fa, ta 'dɔ:l, 'pɔ: s se
pa 'ma:glɛ u'žjɛ:nt', sə 'rjɛ:klɛ – »kə 'ni b'lə dɾ'ga:č, kə ja 230
j..., ta 'dɔ: 'pa:ršɫa. □ 'pɔ: nɛ bɛ na 'pa:ršu nə'kò:l.« □ ja pa
'sǎ:ma ta 'dɔ: 'pa:ršɫa. □ 'pɔ: sə jə pa ɥ'zɛ:lɛ, sǎmə 'ni
'dɔ:gə ži've:ɫa, 'nə, 'pɔ: ja pa x'mǎ:ɫə u'ma:rɫa 'tut'. □
'jǎ:.

KRAŠE – Kr2

Prip.: Franc IRMANČNIK

Sod.: Antonija IRMANČNIK

Posn.: 28. jan. 1988 (4 A: 004–416; 4 B: 002–084)

V partizanih in na prisilnem delu v Avstriji

[PW: 'kək ja 'pɔ:l b'ləʔ]

a kə sm 'bé:ɥ ɥ 'a:ɥstrijəʔ

[PW: 'jǎ:, 'jǎ:..]

a tɛ bɛ s'kɔ:s pə've:dɔ, kə sm 'bé:ɥ ɥ parti'zǎ:nɛx, 'kək ja
b'lə .. 'pɔ:ʔ □ 'ce:ɫə 'mɔ:jə žiɥ'ljɛ:neʔ

[PW: 'jâ:, 'jâ:. □ me za'nima.]

'pɥo: tɛ m pa pə've:do, 'nə, 'tɔ:. □ bəš pa 'vid'ɔ, 'kək ja b'ɫə.

'ja:s, kə ... {Z} □ 'jâ:, 'sɛ: ja 'tò:na 'tud', 'mò:j b'ra:t, ja 'tude 'bè:ɥ u parti'zâ:nex, ɥ'bâ: sma b'ɫa:. □ 'sɛ: ja b'ɫa: 10
'xuda 'rɛ:č tɱ 'nətər, st'ra:šnə 'xudə ja b'ɫə. □ 'pɥo:l, {K}
'pɥo: smə pa b'lɛ 'nətər, 'nətər u nɛ .. u nɛ vr'tâ:čə, 'nət,
'bəl na də'lina ja b'ɫa:, smə b'lɛ 'nətər, pa kəman'dâ:nt zrɔn
'na:s.

'ta:kle 'gɥo: ɥ x'ribə, 'bəl 'gɥo: 'višɛ 'na:s, se ja pa 15
z'gɔ:var 'ču. □ sə gva'rile sɫə've:nskə. □ ja pa 'rè:ku tistɛ
kəman'dâ:nt, ja 'rè:ku – »'de: pa na 've:m,« ja 'rè:ku, »a sə
'nâ:šə 'gɥo:r al .. al sə .. al sə .. a sə 'bɛ:ɥčkɛ.« □ 'nə,
'pɥo:l .. pa z'bɫie:ra 'mənɛ pa nɛga .. pa nɛga 'vɔ:dnika pa
'təle ja z 'rɔ:ta 'tude 'bè:ɥ nɛ vɛc'lɔ:škɛ. □ ('sɛ: 'tist' ja 20
žə ɥ'ma:ru 'dɛ:.)

'pɥo:l, 'pɥo: pa g'rè:mə, 'jâ:, ta 'gɥo:r. □ 'nismə .. 'nismə
.. {Z} 'ni b'ɫə 'dɔ:gə, a'nɫie:, p'ridemə 'ka: b'lizə, sə 'žə
zəɥs'ta:ɥleɫɛ. □ »s'tɔ:j!« □ sɛ've:da, 'mi pa 'ka: ɥ 'be:k! □
'ja:s 've:m, da sɱ 'ka: .., {Z} sɱ 'nətər čaz ne pɛ'či s'kɥo:ču, 25
tistɛ vɛc'lɔ:škɛ za 'mənɛ, 'kək ja z 'vɔ:dnikə b'ɫə – 'tɔ: pa na
've:m, 'kək ja b'ɫə.

'pɥo: pa g'rè:ma ta 'dɥo:l, pə nɛ 'šumɛ ta 'dɥo:l, da sma
'pa:ršɫa na 'pɔ:lɛ. □ 'təm, 'nə, 'təm sma, {Z} 'təm ja b'ɫa: pa
na 'vé:s, 'pɥo: sma .., {Z} 'pɥo: sɱ pa 'ja:s 'rè:ku – »'dɫie:leč 30
pa 'nisə 'nâ:šə 'dɛ:.« □ sma š'ɫa: pa n'mičkənə nap'rɛ: ta 'dɥo:
'ša:, 'pɥo: pa s'pè:t ta 'gɥo: sma š'ɫa:, s'pè:t ta 'gɥo: ɥ
'gɔ:šə, a'nɫie:. □ g'rè:ma pa g'rè:ma, 'a:jdɛ, sə b'lɛ 'žə
'bɛ:ɥčkɛ s'pè:t. □ sə za'čé:le pa s'pè:t st'rɛ:let pə 'nâ:mɛ,
md'vâ: pa 'ka: ɥ 'be:k s'pè:t. □ 'ka:r uš'ɫa: s'ma:, pa sma čas 35
'tistə 'vé:s š'ɫa:, pa .. pa sə b'lɛ .. pa sə b'lɛ nətər ..,
'jâ:, pa sə nətər b'lɛ 'nɛ:mçɛ ɥ tistɛ 'vɫie:sɛ, pa 'nɛč, sma
'ka:r s'rè:čnə s'kɔ:s 'pa:ršɫa, a'nɫie:, pa sma š'ɫa: ɥ d'rugɛ
x'rip, ta 'gɥo:r sma ... {Z} □ ja b'ɫə pə n'mə t'ra:ɥnikə za 'jət
ta 'gɥo: naɥb'rɛ:k. □ g'rè:ma ta 'gɥo:, g'rè:ma, na'za:j se 40
'nisma 'nɛč u'zè:raɫa, 'ja:nkrɫ se pa za'dɫie:ra – »s'tɔ:j!« □
'pɥo: pa, sɛ've:da, 'pɥo: sma pa pɛs'ta:ɫa, a'nɫie:, 'kâ: 'čɛ:š,
'nisɛ sɛ 'mò:gu 'nɛ:č pə'mâ:gat, 'kəkər 'bɔ:, pa 'bɔ:. □ pa
p'ridejə də 'na:j, pa 'na:rp'rɛ: ... {Z} □ vɛc'lɔ:škɛ ja pa
'bè:ɥ ša m'ɫa:t 'pò:ba, a'nɫie:, m'ɫa:t 'pò:ba, u'rɔ:žja pa 'nɛč 45

'ni 'jəm'ɔ, kə ga ja .. kə ga ja 'ka: pɛs'tiɯ, kə smə ɯ za'sè:də
'pa:ršlɛ 'vi:čk'râ:t, a'njɛ:, ja pa 'ka: pɛs'tiɯ, da ja 'lè:žə
ɯ'sɔ:. □ 'sɛ: bɛ ga 'ta:k ustra'lilɛ, ə, 'nâ:šə, kə bɛ ga ...,
{Z} kə bɛ p'rɛ: na 'bé:ɯ u'jət.

'nə, 'pɯ:ɔ:l .. 'pɯ:ɔ:l ja pa z've:zdə 'jəm'ɔ, a'njɛ:. □ ja pa 50
'rè:ku 'mənɛ – »pəg'lè:deta ga, š... s've:ne š'tâ:jarska! □
'ka:pɫar 'ja:! □ ta'kò:j da mə jə z'rɛ:žəš 'dɯ:ɔ:«, ja 'rè:ku
'mənɛ. □ »ta'kò:j da mə jə z'rɛ:žəš 'dɯ:ɔ:l.« □ 'pɯ:ɔ: pa s've:da
ɯ'zè:mem 'ja:s 'nɯ:š 'vən, z 'vâ:ržata, pa mə jə z'rɛ:žam. □
'pɯ:ɔ: sə ša pa 'mənɛ, 'pɯ:ɔ: sə ša pa 'mənɛ. □ 'rug'zɯ:k sm̩ 55
'jəm'ɔ, 'nətər. □ 'ja:s sm̩ pa 'bé:ɯ z'ɫə ɯb'rɔ:žan, st'ra:šnə
z'ɫə. □ g've:r sm̩ 'jəm'ɔ, pa 'nətər u 'rug'zɯ:kə mu'nicija pa
nɛx 'šɛ:st tɛl'jâ:nskɛx 'bɔ:mp, pa 'ja:nə ang'lɛ:škə 'ta:kle na
'pa:sə .. sm̩ 'nɯ:ɔ:s'u. □ »pəg'lè:dɛte ga, s've:na š'tâ:jarska,
'kək ja ɯb'rɔ:žan! □ kə'da:j s' pa 'vid'ɔ 'sɯ:ɔ:jə 'mâ:ter?« □ 60
'pɯ:ɔ: sm̩ pa pə've:dɔ, kə'da:j, a'njɛ:, sɯ 'šɔ: ɯ'd:ɔ:ma. □
'ta:kle, 'ta:kle ja na'rè:d'u – »sɛ 'žə, kər 'sɛ!«

'ja:s sɯ pa 'tɔ: 'ka:r 'vé:d'ɔ, da .. da .. da bəm
ust'rɛ:ɫen, 'nə. □ 'sɛ:, 'te:ga se 'ta:k 'nisɯ 'neč 'ba:ɯ, 'təte
s'ma:rtɛ se 'nisɯ 'neč 'ba:ɯ. □ sm̩ 'mislu – 'təta s'ma:rt 'ta:k 65
'ni 'xuda. □ d'rugɛ me pa 'ta:k na 'čâ:ka kə .. kə s'ma:rt. □
'jâ:, 'sâ:mə da bɛ na 'mučlɛ 'njɛ:!

'nə, 'pɯ:ɔ:l, p'ɯ:ɔ: sə pa 'na:j, 'jâ:, pa .. pɛ'lâ:lɛ ta 'dɯ:ɔ:
ɯ tistə 'vé:s, kə sma p'rɛ: md'vâ: š'ɫa: s'kɔ:z 'gɯ:ɔ:r, 'dɯ:ɔ:
ja pa 'žə b'ɫə, 'jâ:, 'pɯ:ɔ:l 'né:kɛ parti'zâ:nu pa nɛx 'pâ:r 70
parti'zâ:nk 'tudɛ. □ 'pɯ:ɔ: s pa 'indɛ nâj prik'lučlɛ. □ 'pɯ:ɔ:
smə pa 'ɛndɛ b'lɛ, a'njɛ:, kə se ja 'nɔ:č nara'diɫa, praka
'nɯ:ɔ:čə 'šɫə, ja pa ɯ'sâ:k 'be:ɯčək 'ja:nga, 'ja:nga
parti'zâ:na, a'njɛ:, 'čuvɔ, kə smə š'lɛ, da j... .. da ja .. da ja
'šɔ: zrɔnə 'nega, da 'ni 'mò:gu ɯ'vɛt. □ 'jâ:. □ 'pɯ:ɔ: smə š'lɛ 75
pə'nɯ:č, pə'nɯ:č ja 'čâ:sɛ 'pɔ:kaɫə, 'ta:g da smə 'mislɛ, da
mə .. da mə .. {Z} da bdə 'na:s 'čist pə'bilɛ. □ pa s'rè:ča
'bɯ:žə, da 'nisə .. za'dé:lɛ pə'nɯ:č, a'njɛ:. □

'nə, 'pɯ:ɔ: pa p'ridemə .. 'ta:j 'né:kəm, 'kək se ja 'riɛ:kɫə,
na 've:m ('tɔ: ja b'ɫə g'lix u 'sɛ:n'svɛtɛx ja b'ɫə), pa p'ridemə 80
ta 'nətər {K} də ne s'ta:ɯbe, 'təm .. 'təm smə pa pəs'ta:lɛ,
'pɯ:ɔ: 'təm sə pa 'na:s 'nətər .. 'nətər u .. ('dɛ: na 've:m, a
ja b'ɫa 'šɔ:ɫa al 'kâ: ja b'ɫa:), sə nas 'nətər .. 'nətər 'pɯ:ɔ:l
sp'ra:ɯlɛ. □ ja b'ɫə naz 'dɯ:ɔ:stɛ žə 'pɯ:ɔ: tistɛx parti'zâ:nɔ pa
tistɛx parti'zâ:nk ja b'ɫə 'né:kɛ 'tudɛ, da smə 'pɯ:ɔ: 'nətər .. 85

- 'nətər lə'žā:lə – 'nətər ja b'ļa: s'ļa:ma, 'nət u tistə s'ļa:mə smə lə'žā:lə, {K} da smə se 'ta:k u'si na..., na'lə:zlə, pras'né:t, da ja, {Z} da sə nas 'ka: 'nó:sle. □ 'nə, 'pυo:l .. 'pυo: sə pa 'na:s pa ta 'dυo:l pradə tistə s'ta:ubə pə'lā:lə pa 'na:s 'təm pəstrə'ji..., 'jā:, pəst'rɔ:jlə, 'pυo: s pa nas 90 s'likalə. □ 'pυo:l .. lə'di ja b'ļə pa 'dυo:stə, 'və:š, k ja b'ļə g'lix na 'sə:n'svətə, kə sə ɥ 'cə:rku š'lə. □ 'ce:ļa 'rə:č ja b'ļə, pa 'təm 'pa:ršlə, a'njie:, pa 'na:z g'lé:dale, 'ja:nə ta ɥ 'na:s p'lualə, 'ja:nəm sə se 'ka: g'ļa:ve pə've:sle pa sə 'ka: š'lə ɥst'rā:n, a'njie:, 'pυo:l .. 'nə, 'pυo:l ... {Z} □ 'mi 95 pa 'nismə 'neč 'və:dlə. □ s'likalə sə 'na:s, 'pυo:l, 'pυo: s pa 'na:s pa na'łó:žlə pa nətər, nətər u 'a:ɥtə, 'tā:k, pək'rit 'a:ɥtə, a'njie:. □ 'kām bəmə š'lə – 'neč 'nismə 'və:dlə. □ pə'lā:mə se, pə'lā:mə, pa p'ridemə ɥ ləb'lā:nə. □ ɥ ləb'lā:nə. □ 'nə, 'pυo: 'təm s pa naz 'da:lə ɥ 'rjie:st, u ləb'lā:nə. 100
- [PW: 'ké: ja pa 'unə b'ļə, kə sə vas 'lədə p'lualə pa 'tɔ:, kə ste 'rjie:kļə?]
- na 've:m, a ja se 'əndə 'rjie:kļa s'tična al 'kā:.
- [PW: ə'hə, ə'hə.]
- 'jā:, 'ta:k se mə z'di, u s'tičnə, 'jā:.. 105
- [PW: 'jā:, 'jā:..]
- 'nə, 'pυo:l, 'pυo: smə pa 'təm u 'rjie:stə b'lə. □ 'pυo: smə pa 'təm 'bė:ɥ ɥ 'rjie:stə ne .. ne t'ri 'tə:dne, 'jā:. □ 'se: 'təm ja pa 'xədə b'ļə s'pė:t 'pυo:l, 'təm smə pa 'ļa:kale, 'və:š. □ 'e:zəs, 'mā:ļə 'jəstə də'bilə, smə b'lə 'tā:kə 'rə:ɥčkə. 110
- 'nə, 'pυo:l, 'pυo: 'ja:nkr̥t, 'ja:nkr̥t, 'jā:, sə pa 'na:s s'pė:t na'łó:žlə 'né:kə, 'né:kə sə jəx .. 'dυo:st' sə jəx pəstra'lilə tɥ 'nətər, a'njie:, pa 'kā: ša 've:m, 'kā: sə ša ɥ'sə nara'dilə, 'pυo: 'né:kə ja pa 'na:s pa ɥs'ta:ļə .. 'tudə ša, 'jā:, 'pυo:l. □ 'pυo: sə pa 'na:s na'łó:žlə, smə se pa ɥ 115 'a:ɥstrijə z'na:šlə, ɥ 'sa:lc'burgə, ɥ 'sa:lc'burgə. □ pə'nυo:č smə 'pa:ršlə. □ 'kəkɥ ja b'ļə, ja b'ļə, 'djie:š ja 'šɔ:, pa smə s'ta:lə 'pυo: tɥ 'vənə, 'vənə, 'jā:, 'djie:š ja 'šɔ:, 'jā:, pəct'rė:xə smə 'pa: b'lə. □ da ja 'šɔ: 'tistə, 'jā:, k ja 'na:s .. k ja 'na:s 'va:d'u, da ja 'šɔ:, 'kām bəm .., {Z} 'kām 120 bə naz 'da:lə.
- 'nə, 'pυo: sə pa nas 'nətər u ne ba'rā:ke .. ne ba'rā:ke sp'ra:ɥlə, z'mučanə smə b'lə ... {Z} □ 'pυo:l .. 'ja:nkr̥t pa a'ļa:rɥ, da sə .. da sə š'lə .. 'jā:, da sə š'lə čaz 'mie:jə .. 'nə:mcə, {Z} aməri'kā:ncə. □ 'pυo:l pa 'unə 'pó:bə, kə sə žə 125

p're: 'dije:l 'ca:jta 'nətər b'le, 'ka:r 'xitr pə'puo:kale, u'sə
 sp're:mnə, a'nije:, pa 'bē:žalē. □ 'ja:s sm pa 'ka: 'liē:žə ..
 'ka: 'liē:žə. □ »'kå: pa 'ti?« □ sŋ 'rē:ku – »'təle 'žə 'na: də
 bōmban'dē:ralē.« □ »'nə, bəž 'žə 'vid'ə.« □ pa 'za:čne 'pə:kat.
 □ 'ka: ma'ļə:ra, 'ja:s 'ka: 'dē:knə čaz g'ļa:və, sŋ 'mislu – 130
 'dē: sŋ pa 'fē:rtēk. □ t're:šļə 'ta:g, da g'lix 'tō:g, da me
 s 'pō:jstēle 'ni 'va:rgļə. □ 'vič, pa g'lix 'təm jə pa 'nisə
 'va:rglē. □ s'rē:ča, 'jā:, da .. da sŋ 'žiu 'va:stə. □ kə ja pa
 s'pē:t ud'rugič 'bē:u 'puo:l .. d'rug 'dē:n .. a:..., tistē
 a'ļā:rŋ, sŋ pa .. sŋ pa g'lix 'ta:k 'šə: ž 'nē:mē kə 'neč. □ 135
 'nism 'no:t'ə 'neč 'vīe:č 'nətər 'bēt. □ 'jā:. □ ta nət u 'gə:šə
 smə 'xó:dlē. {K} □ pa 'vīe:čk'rā:t sŋ 'šə: .. 'šə: 'təm z
 'nē:mē, kə 'nism 'ja:z za d'rugə kļə... .. zakļə'niščə 'vē:d'ə.

'puo:l ... □ s'rē:čə, 'ja:nkr̥t pa 'nism 'šə:, za'kå: 'nism
 'šə:, a'nije:, 'tə: na 've:m, da sŋ .. da .. da .. da 'nisŋ 'šə:, 140
 'jā:, ž 'nē:mē. □ sə pa 'təm ka'dilē, sə pa 'vidlē, da sə
 ka'dilē, se ja 'vidļa tista 'ļuč, a'nije:, 'kå: 'mislēš 'ti, da
 sə ta 'gūo: 'tā:kə 'dē:lē u 'ļəft 'vidlē, sə pa 'va:rglē 'duo:
 nēx 'pā:r 'bə:mp. □ u'sə ja b'ļə 'ma:rtvə 'indē, u'sə 'ma:rtvə,
 'ja:s pa 'žiu ša 'va:stə. 145

'nə, 'puo: smə pa .. 'puo: smə pa u'se:x 'sō:rt 'de:ļalē təm
 'nətər. □ 'puo: s me 'da:lē pa .. 'puo: s me 'da:lē pa nət u
 zakļə'niščə, da sŋ 'nətər 'dē:ļə. □ 'nət u zakļə'niščə, a'nije:,
 kə'pā:lē pa st're:lelē 'nətər, a'nije:, da sə 'de:ļalē 'ša:
 'vē:čə p'ļa:c. □ 'puo: sə 'pa: u 'tistē .. 'puo: s pa .. 'puo: s 150
 pa pə 'məne 'misŋlē .., {Z} da bē 'šə: x 'pō:rma'siņē. □ sŋ pa
 'rē:ku, da 'nisŋ zd'ra:u, da 'ja:s sē na 'upam. □ 'jā:, 'puo: s
 me pa 'ka: pēs'tilē, a'nije:.

'puo: sŋ pa 'bē:u pŕ tistēx 'guntēx, 'ta:rjə smə b'le, da smə
 na tistēx 'guntēx 'vəzlē 'vən tistē 'šudŕ, a'nije:, tistə 155
 ka'məjə.

[PW: 'kək ja pa b'ļə 'tə:?? □ 'kå:ka 'rē:č ja b'ļa: .. 'tə:??]

'tə: ja b'ļə 'nət u pļa'nine.

[PW: kə ste 'rīe:klē 'gunte.]

'ta:k kə bē 'təle ... {Z} □ a'jā:, 'tistē .. 'jā:, 'tist 160
 p'ra:ujə 'ja:nē 'gunte, 'jā:, pa 'ja:s na 've:m, 'kək se .. kək
 sə 'təm p'ra:ulē, k sŋ 'ja:s 'bē:u, 'jā:, pŕ tistē 'rīe:čə. □
 'ta:rjə smə b'le, da smə 'vəzlē 'vən.

[PW: a ja 'tə: 'və:s na š'tē:rax kə'lē:sex a 'kək?]

na š'té:rax kə'lə:sex, 'jǎ:, na š'té:rax kə'lə:sex, da smə 165
 'vən 'vəzle, da smə 'inde 'vən 'vəzle, 'jǎ:. □ 'kəder ja 'bé:u
 pa a'ǎ:rṃ, pa 'nismə s..., s'mé:lə 'vje:č 'va:zət 'vən. □ 'jǎ:,
 'neč 'vje:č. □ 'inde .. 'inde ja b'ǎ za 'ja:n'mə u'zè:rə,
 've:š, 'ka: 'fa:jn, sṃ 'bé:u bras:'ka:rbə zara't:e:ga. □ tə bə
 jəx pa 'žixər na'mje:tə na 'tistə pǎ'ninə, 'ja:, na 'ta:užnte, 170
 pa b' na sə'suǎ. □ 'jǎ:. □ 'təm smə .. {Z} 'təm ja b'ǎ 'ka:
 'fa:jn, 'jǎ:. □ sṃ 'bé:u 'təm 'puo: .. 'də:gə 'ca:jta, 'jǎ:. □
 'se:, kə p'rida 'ni b'ǎ, a'nje:, tistə 'dé:ǎ, pa m'ra:s ja
 'bé:u, 've:š, 'kó:kər 'tó:k ja b'ǎ 'fa:jn, kə ja b'ǎ 'ma:rzǎ,
 da .. se n'ca:jt 'bé:u 'vəne, 'tó:g da sə sə'sule, 'puo: pa 175
 na'za:j 'nətər, a'nje:, pa s'pét na'sule pa pe'lǎ:lə 'vən. □
 'nə, sṃ 'inde .. 'inde sṃ 'bé:u 'puo:l 'də:gə, 'jǎ:, tistə 'zimə
 sṃ 'inde pra'živ'ə 'nətər, 'jǎ:, u tist'mə zakǎ'niščə.
 'nə, 'puo:l, 'puo: sə me 'da:lə pa .. 'puo: s me 'da:lə pa
 ne... .. x zə'dǎ:rjəm, da sṃ zə'dǎ:rjəm st're:gu. □ 'jǎ:, 180
 x zə'dǎ:rjəm. □ 'puo:l .. 'inde .. 'inde ja b'ǎ 'tut' 'ka:r,
 'jǎ:, ja 'tut' 'ka: š'ǎ 'né:kakə, se've:da. □ 'puo:l, 'puo: ja
 pa tistə .. tistə 'ma:jstər, 'jǎ:, k ja 'na:s 'jəm'ə, ja pa
 'məne zb'ra:u pa neǎa 'ne:mca, pa sma š'ǎ: ut 'sa:lc'burga ...
 □ ŋ 'tǎ:kale dəl'ǎ:va ja b'ǎ: kə 'təle u 'cie:lə. □ sma š'ǎ:. 185
 □ ja ša 'ré:ku 'mənə .. ja 'ré:ku, tistə 'ma:jstər .. ja 'ré:ku,
 da, {Z} 'nə, 'se:, 'tə: me 'ja:, {Z} 'tə: ja xra'vǎ:tə pə'vé:də,
 'tistə x'ra:va:t ja pa z'na:u 'ne:mškə, a'nje:, da ja 'puo:
 'tistə x'ra:vat 'mənə pə'vé:də, da .. da 'kǎ:m bəm 'šə: pa 'ké:
 bə 'məne tistə 'ne:mc 'čǎ:kə 'təm, pa 'kó:k pəs'ta:j 'ja:, 190
 a'nje:, 'kó:kə pəs'ta:j, 'təm bə 'pa: ... {Z} □ »'təm te bə pa
 'čǎ:kə, 'ka: na pəs'tǎ:jə. □ 'tistə .. 'tistə 'čuve, da ga bəš
 'na:šu.« □ 'nə, 'puo: pa, s've:da, 'puo: sṃ pa 'šə: na u'ǎ:k pa
 sṃ se 'pje:lə pa 'pje:lə, a'nje:, 'ta:g da sṃ 'pa:ršu də 'tiste
 s'lə:dne pəs'tǎ:ja, a'nje:, da sṃ ga zag'lé:də. □ da sṃ 'šə: 195
 'puo: 'duo:l, a'nje:.
 'nə, 'puo:l, 'puo: sma pa s 'tist'mə 'de:ǎǎa 'təm .., ja pa
 'təm, sə z ma'tə: ... .., {Z} u 'mé:stə s nēmə .. nēmə inžə'né:rjə
 zbomban'dé:rale, 'puo: ja pa 'təm .. 'təm 'kup'u ud neǎa k'me:ta
 ne s've:t, da s' ja 'təm 'cimprə. □ 'puo: smə pa 'təm, {Z} 'puo: 200
 sma pa 'təm kə'pǎ:ǎ .., sma 'təm kə'pǎ:ǎ za .. za .. za tistə
 'ba:jte, a'nje:, u g'rənt. □ pa .. 'se: ja .. ja b'ǎ 'ka:
 'fa:jn, čə ja p'rə: 'ré:ku tistə 'ma:jstər, ja 'ré:ku, da bə
 'ka: 'fa:jn təm 'nətər. □ ja 'ré:ku – »'təm 'na:bdə, 'təm 'neč

na bõmban'dé:rəjə, « 'jǎ:, pa 're:s 'nisə 'neč, a'nije:, da ja .. 205
da ja b'ǎə .. da ja b'ǎə 'ka:r. □ ja 'ka: š'ǎə 'puo:l.

'puo: sm̩ pa .. 'puo: s̩ pa up'rǎ:šõ 'ma:jstra – »'jǎ:, « s̩
'ré:ku, »'ké: b̩ pa 'puo: s'pa:u? « □ ja pa 'ré:ku tistə
'ma:jstər, ja 'ré:ku, ə, da .. da m 'ma:gu na'za:j u 'sa:lc'burk
'xuo:dət. □ 'jõ:h, 'de: pa 'ta:kle 'dije:leč, a'nije: ! □ 'puo: ja 210
pa 'məne 'tista inžõ'né:rka, kə smə jə 'de:ǎalə 'ində, me ja pa
up'rǎ:šaǎa, 'ké: b̩ s'pa:u. □ 'jǎ:, s̩ 'ré:ku – »'ré:ku mə ja
'ma:jstər, da 'ma:rəm na'za:j u 'sa:lc'burk 'xuo:dət .., 'jət. «
□ ja pa 'rije:kǎa – »'jǎ:, 'puo: pa 'ta:k 'na: bəš 'neč 'dé:ǎõ,
bəš pa 'ka:r 'səm pa 'ta:j se 'va:z'u. « □ 'puo: mə ja pa 'tista 215
z'rixtaǎa stanə'vǎ:nə 'təm 'nətər. □ 'jǎ:. □ tista inžõ'né:rka,
a'nije:. □ pa x'rǎ:nə 'tude, x'rǎ:nə 'tude, na gəs'tilnə. □
dr'ga:č sm̩ 'təm, 'jǎ:, 'puo:l, p̩ tistə 'žije:nə, kə sm̩ 'bé:u na
stanə'vǎ:nə .., {Z} mə ja 'da:ǎa və'čé:rjə pa 'zut̩rə f'ró:štək.
□ ə, x 'južnə sm̩ 'xuo:d'u pa na gəs'tilnə. □ 'ni b'ǎə ud 'ində, 220
kə smə 'de:ǎalə, 'ni b'ǎə z'ǎə 'dije:leč na gəs'tilnə za 'jət. □
pa ja 'tistə u'sə tista inžõ'né:rka p'ǎa:čaǎa. □ 'jǎ:, tistə
x'rǎ:nə sm̩ 'jəm'õ 'təm.

'nə, 'puo: smə pa 'təm b'le, 'təm, 'jǎ:, smə b'le 'puo:l
'ta:g 'dõ:gə, 'ta:g 'dõ:gə, da ja b'ǎə pa 'va:jske 'kuo:nc. □ 225
'puo: sm̩ pa 'bé:u g'lix 'ta:k kə na zgəb'lije:na 'õ:ca, 'jǎ:. □
'puo:znõ sm̩ se pa 'təm z 'vije:čmə, 'jǎ:. □ 'təm, kə sm̩ 'bé:u na
stanə'vǎ:nə, ja 'bé:u nə k'me:t 'tude, ja 'jəm'õ d've: 'xišə, ja
'jəm'õ 'nətər š'tǎ:ntməne 'tude .., u tə d'ruge 'xišə. □ 'puo:l
.., 'puo:l .., 'puo:, 'jǎ:, səm pa 'ində 'bé:u ņ'ca:jt, 'puo: 230
mə ja pa .., 'puo: mə ja pa tista .., tista .. tista ud .. tista
ud žõ'né:rja 'žije:na pa 'guo: z'rixtaǎa p̩ 'tist'mə k'me:tə, kə
sm̩ p're: 'bé:u, da s̩ .. da s̩ 'ində .. da s̩ 'ində 'va:stõ,
'puo: pə 'va:jskə, da smə 'ində kə'pǎ:le 'mə, 'tǎ:ke g'rǎ:bne,
'və:š, pə t'ra:unikex, k ja b'ǎə məč've:rjə. 235

'nə, 'puo:l .., 'puo: sə've:da 'dé:ǎa..., 'dé:ǎat sm̩ 'ma:gu
'ka: 'fe:st, a'nije:, se mə 'ni də'pǎ:dǎə. □ 'sə: x'rǎ:na ja ša
'ka: b'ǎa:. □ 'lije:žõ s̩ guo na 'mǎ:rafə u 'pó:stəle, ja 'tut'
'ka: dəs'tõ:jna 'pó:st'õ b'ǎa:, a'nije:, 'pa:č, ə, 'zut̩rə se mə
'ni də'pǎ:dǎə, kə sm̩ 'ma:gu za'ca:jta .. {Z} me ja 'pa:ršǎa 240
k'licat, 'jǎ:. □ 'puo:l, 'puo: pa 'ində se mə 'ni də'pǎ:dǎə,
'puo: sm̩ pa nə nə'dé:le – kə 'nismə 'de:ǎalə u nə'dé:le, a'nije:,
smə pa 'de:ǎalə 'təm – pa g'rém də tizd'ga k'me:ta, kə sm̩ p're:
'bé:u t̩ 'duo:l, a'nije:, 'puo: s̩ ga pa .., s̩ 'ré:ku – pa me ..
pa ša nə .. nə 'sa:rp me ja naš'té:lõ 'tut', k ja 'bé:u 'duo:l, 245

ə, ja 'rè:ku – »'ka: 'pə:t', 'təle p'ride.« □ 'puo: sŋ ga pa
 up'râ:šə, čə bə, sŋ 'rè:ku – »'sə: 'ja:s sŋ .., {Z} 'sâ:mə za
 x'râ:nə bə 'dè:ʎə,« sŋ 'rè:ku. □ 'puo:znə me ja pa p're:, 'jâ:,
 'məne 'žə, k sŋ 'ində, 'ində 'xuo:d'u, 'jâ:, na x'râ:nə, a'njie:.
 □ ja pa 'ka:r 'bè:u za 'tə:, 'jâ:. □ pa sŋ .. pa sŋ pəb'ra:u, 250
 a'njie:, u'sə, kar sŋ 'jəm'ə 'guo:, pa sŋ 'šə:. □ 'sə: ja b'ła:
 ša 'jəzna na 'məne inžə'nè:rka, 'və:š, ŋ'ca:jt 'neč 'ni gva'ri-
 ŋa, kə sŋ jə pə'tè:gn'u ud 'unga k'meta pa 'te:mə. □ 'nə, 'puo:
 sŋ pa pŕ 'te:mə 'bè:u də 'kɥo:nca. □ 'jâ:. □ 'dè:ʎə sŋ mə 're:s
 'ka: p'ridnə. □ də'pâ:du sŋ se mə 'ta:k, da 'un' me 'ni 'mislu 255
 da'mə: s'pustət. □ 'jâ:. 'un' bə 'məne 'ra:t pə'da:ržə təm
 'nətər, kə sŋ .. u'sə sŋ z'na:u 'dè:ʎat, u'sə 'čistə, pa 'bè:u
 'puo:šten, a'njie:, pa .. me ja z'lə 'ra:t 'jəm'ə.

'nə, 'puo:l, 'ja:s sŋ pa 'təm pa nə 'kɥo:sə k'lije:pə,
 'ja:nkr̩t pa p'ride .. p'ride 'nè:kə ne pəli'cija. □ ja pa .. sə 260
 pa sprašk'vâ:lə tizd'ga k'me:ta, čə 'mâ: 'kə: kâkəx 'râ:dnikə.
 □ »'jâ:,« ja 'rè:ku, »'mâ:m 'ja:nga, 'ja:nga s'lə've:niš pa
 'ja:nga, 'ja:nga xra'vâ:ta.« □ 'puo:l ... {Z} □ ('tə: sŋ 'ja:s
 u'sə 'ču, kə sŋ 'ində 'kɥo:sə k'lije:pə, sŋ 'bè:u 'ta:g b'lizə,
 a'njie:.) □ »da se 'jutər, da se 'jutər 'ja:uta u, u sə'kè:rxŋ.« 265
 □ 'ta:j, 'ta:j ja b'lə pa janə 'urə 'dije:leč za 'jət.

'nə, 'puo:l, 'puo: ja pa 'kɥo:ne nap'rè:gu, da ja naj
 'pje:lə. □ 'kumi p'ride nə'mâ:lə ud 'vje:sə, mə ja pa 'kɥo:n'
 'ta:k sk'rulu, da 'ni 'mò:gu 'neč 'dije:lə, da ja 'ma:gu na'za:j
 'jət ž 'ne:mə. □ ja pa 'rè:ku, da 'ka: 'ne: pə'čâ:kəma 'ində, da 270
 bə 'pa:ršu s t'râ:ktərjə. □ 'ja:s sŋ pa 'rè:ku – »'ni t're:ba,
 'sə: 'ni t're:ba« – z'na:u sŋ 'ta:k ta 'nətər, a'njie: – »'ni
 t're:ba.« □ 'jâ:, 'va:t'ə 'ja:, da sma ga pə'čâ:kâ:la, da ja
 'puo: nâj s t'râ:ktərjə 'pje:lə.

'nə, 'puo: smə pa š'lə, kə smə 'pa:ršlə ta 'nət u sə'kè:rxŋ, 275
 'təm, 'təm, 'jâ:, sə 'puo: me zas'lišalə, 'puo: ja 'šə: pa
 'tistə ta 'guo:r, da ja .. da ja za 'məne p'rɥo:s'u, čə bə 'məne
 pəš'tilə, təm 'nətər. □ sə pa 'rije:klə, da .. da 'tistə .. da
 'tistə na 'mò:rjə 'pustət, da 'ma:ra .. da 'ma:ra u'sâ:k 'jət u
 'sɥo:jə dəmə'vinə. □ 'jâ:. 280

'nə, 'puo: s pa 'ində nas pa zb'ra:lə, smə 'ində b'lə nə
 'dè:n al 'kæg 'də:gə, 'puo: s pa 'na:s .. 'puo: s pa 'na:s,
 {Z} 'jâ:, 'təm, 'puo: .. 'puo: sə 'na:s 'təm, 'jâ:, 'da:lə, u
 'sa:lc'burgə, u 'sa:lc'burgə sə nas 'puo: 'da:lə, {Z} sə 'ta:j
 nas pə'llâ:lə, 'puo: s pa 'təm naz 'da:lə 'nət u ne ba'râ:ke, 285

a'nje:, da smə b'le .., da smə 'čâ:kale na tistę t'ra:ns'põ:rt, a'nje:, kə'da:j bõ 'šõ: ta .. za 'jugəs'lâ:vijə.

'pũ:l pa te .. na te 'pa:rvęga 'nism 'mõ:gu p'rit, ja b'le 'že p'rije:več. □ mę ja b'le 'ta:k 'xədə, 'dõ:k'ca:jt mę ja b'le, 'təm sm se na've:lčõ. □ sę 'xədə 'ni b'le, 'jěstę smə 'mė:lę 290 za'dũ:stę 'indę ę tist'mə 'lũ:gerjə, smə 'mė:lę za'dũ:stę 'jěstę. □ 'pa:č da'mõ: bę 'ra:t 'šõ:. □ 'nə, 'pũ: z d'rugmə sm pa 'šõ:.

'pũ: smə se pa 'lę:pə, a'nje:, p'pę'lâ:lę 'təle na jęšę'nice, 'tə sə pa 'pa:ršlę, a'nje:, 'nâ:šə, da sə 'pũ: nas 295 'təm na'lõ:žlę. □ 'ta:j sə pa nas pa ameri'kâ:ncę p'pę'lâ:lę, s t'ra:ns'põ:rtə, a'nje:, də jęšę'nic, də 'mje:ja.

'nə, 'pũ: se pa, 'pũ: se .. {Z} 'pũ: s pa 'na:s na'lõ:žlę, 'jâ:, təm 'nətər, 'nâ:šə, 'pũ: pa s'põ:təma .. s'põ:təma sə jəx 'nė:kę 'ka: za'pa:rlę, 'kâ: 'mislęš 'ti, 'ka: za'pa:rlę. □ 300 'ta:k smə .. 'ta:k smə b'le 'nė:kakə ę 'pâ:rjanę, a'nje:, ę 'pâ:rjanę. □ 'nə, pa sə nas p'pę'lâ:lę na b'le:t, 'təm .. 'təm smə se 'ma:glę pa s'kõ:pat ę'sę, ę'sə ja b'le na'mę:šənə – 'žę:nske, ę't'ruõ:cę – ę'sə ja b'le na'mę:šənə, 'vę:š, ę'sə 'čist. □ 'pũ: 'ja:s se pa 'nism .. 'ja:s se pa 'nism 'nõ:t'õ, 305 kə 'nism 'tâ:kęx kõ'pa:lk, a'nje:, pa 'tõ:, pa se 'nism 'nõ:t'õ 'jət, a'nje:, me ja b'le s'râ:m, 'jâ:. □ 'ja:nę .. 'ja:nę sə 'mė:lę, 'ja:nę 'neč, da sə se 'ka: 'ta:k 'kõ:pale. □ 'pũ:l ja pa 'rė:ku – »'na:_bėš 'šõ: p'rę: da'mõ:, da se bėš s'kõ:põ.« □ 'jâ:, 'neč, 'pũ: sm se pa ud'lõ:ču, sm pa 'šõ:, da sm se 310 s'kõ:põ. □ 'jâ:, {Sp} 'jâ:, 'ta:k ja b'le.

'nə, 'pũ: s pa 'na:s pa 'təm zasliš'vâ:lę, a'nje:, na b'le:də .. na b'le:də. □ 'pũ:l .. g'rė:m na zasliš'vâ:nę. □ 'nətər ja b'la: na 'punca, m'lâ:da, 'fę:st, a'nje:, 'ta:kle j sę'dė:lâ, a'nje:, kə 'dę: md'vâ: sę'dima, 'ja:s sũ pa na 'tətę 315 st'ra:nę 'sje:d'õ, 'una pa 'təm, da sm ę 'n'õ: g'lė:dõ. □ pa me ja ę'sə sprašk'vâ:lâ – »s 'kâ:kmə na'mė:nə sę 'šõ: .. u .. u 'nę:mčijə?« □ 'pũ: sm pa pə've:dõ, 'ka: pə pra'vic', a'nje:, 'kək ja b'le. □ sũ 'rė:ku – »'jâ:, 'bė:ę sũ .. u parti'zâ:nex sũ 'bė:ę. □ 'pũ: s me .. 'pũ: s me .. 'pũ: sm 'bė:ę pa ę'jət, kə 320 sũ 'šõ: ę pat'rõ:lę, s me pa 'təm də'bile.« □ pa s'pė:t nap'rę:, a'nje:, 'pũ: pa – 'kâ:m sə 'na:s. □ sũ pə've:dõ, 'kâ:m sə 'na:s, da ę .. 'a:ęstrijə. □ 'kâ: sũ 'təm 'dė:lõ, sũ ę'sə pə pra'vic' pə've:dõ, 'kâ: sũ 'dė:lõ, a'nje:, 'nism 'neč 'lje:gõ. □ 'pũ:l .. ja ę'sə pə'pisala 'tist, 'ka:r sũ gə'võ:ru, a'nje:. □ 325

'nə, 'pɥo:l sma b'ʎa: pa 'fɛ:rtɛk, ja pa rʎe:kʎa – »'dɛ:le ..
'dɛ:le čaz nə'mǎ:ʎə 'ca:jta pa g'rɛ:te ta 'ɥo:r na 'tətə n
'tətə šte'vilkə, g'rɛ:te ta 'ɥo:r .. x nɛmə ufi'cɛ:rjə .. na
zasliš'vǎ:nɛ.« □ 'ja:s sɲ pa 'mislu – »'jɛ:'be:mɔ, 'tɔ: pa
'na: bɔ u 'rɛ:də.« □ pa 'nisɲ 'nɔ:t'ɔ 'nɛč 'jɛt za'ja:nkrɪt, 'nɛč. 330
□ 'pɥo: ja b'ʎə pa 'na:s pa 'vʎe:č 'tǎ:kɛx, da smə 'rʎe:klɛ, da
smə b'lɛ u parti'zǎ:nex pa da smə b'lɛ 'təm u'jɛtɛ, a'nʎe:,
'vʎe:č ja b'ʎə 'tǎ:kɛx. □ 'pɥo:l, 'ta:g 'dɔ:gə, da ja k'licɔ jɛx
'pɥo: tist' ufi'cɛ:r, u'se: 'tɛtɛ, 'na:s 'nɛtɛr, da smə 'pɥo:l
'ma:glɛ 'jɛt, a'nʎe:. □ 'nə, 'pɥo: sɲ pa 'təm g'lix ta:k p'rǎ:- 335
v'u 'tut' kə pa tist'mə dɛk'lɛ:tə, a'nʎe. □ 'jəm'ɔ ja pa u'se:
'tiste dəkə'mʎe:nte žə 'un' 'ɥo:r, kə se ja p'rɛ: zasliš'vǎ:ʎə,
a'nʎe:. □ sɲ u'sə pə pra'vic' pə'vɛ:dɔ, a'nʎe:, da sɲ .. da sɲ
'bɛ:u, 'jǎ:, u parti'zǎ:nex pa da sɲ 'bɛ:u u'jɛt .., pa 'kǎ: sɲ
'təm 'dɛ:ʎɔ 'tudɛ pa 'ja:nə pa d'rugə. □ 'nə, 'pɥo: sə š'lɛ, sə 340
pa 'tiste, kə smə 'rʎe:klɛ, da smə b'lɛ u parti'zǎ:nex, pa u'se:
mɔbli'zɛ:ralɛ. □ u'se: mɔbli'zɛ:ralɛ. □ jɛ'bɛ:mti, sə mɛ 'ka:
'ʎa:sɛ pə'kɥo:ncɛ pəs'tǎ:jalɛ, 'ta:k mɛ ja b'ʎə 'xədə. □ ja
'rɛ:ku 'ja:dɲ, ja 'rɛ:ku, ja 'pa:rʃu praka 'mən', ja 'rɛ:ku –
»'dɛ: smə pa na'je:balɛ, 'dɛ: smə pa na'je:balɛ, kə se 'nismə 345
p'rɔ: zagə'vǎ:rjalɛ.« □ 'jǎ:. {Sp} □ pa 'ja:s se pa 'nisɲ 'nɛč
'tɔ:kə, a'nʎe:, 'mɛ:n'u. □ 'nə, 'pɥo: s pa 'na..., {Z} 'une sə
spɛs'tilɛ da'mɔ:, 'jǎ:, 'kɛ:rə sə 'ta:g b'lɛ prag'nǎ:nɛ pa
'ja:nə pa d'rugə, 'kɛ:rə smə 'rʎe:klɛ, da smə b'lɛ u
parti'zǎ:nex, 'tiste pa u'se mɔbli'zɛ:ralɛ. 350

'pɥo: s pa 'na:s pa u'lɛ:klɛ u š'kɔ:fjə 'ʎɔ:kə. □ 'pɥo: smə
pa 'dɥo: b'lɛ, a'nʎe:. □ sɛ 'ni b'ʎə 'xədə 'dɥo:, sɛ 'jɛstɛ smə
'mɛ:lɛ za'dɥo:stɛ, 'ta:k smə 'žə 'kɛ: 'ma:jgɛ st'rǎ:žǎ 'da:ržalɛ
'tudɛ, a'nʎe:, pa ša nə'mǎ:ʎə t... .. 'dɥo:stɛ tiste tɛ'ɔ:rija
'mɛ:lɛ, a'nʎe:, pa 'ja:nə pa d'rugə. 355

'nə, {K} 'pɥo:l, 'pɥo: sɲ də'bɛ:u pa də'pust. □ za nɛ 'me:sɲc
d'ni sɲ də'bɛ:u də'pusta, a'nʎe:, da sɲ 'pa:rʃu da'mɔ:, 'pɥo:,
predɲ sɲ 'šɔ: na'za:j, sɲ pa p'rɥo:šnɛ na'rɛ:d'u, a'nʎe:, da
sɲ 'nɛ:su 'ka: nɛt u .. nɛt u š'tǎ:p .. 'jəm. □ pra'bʎe:ra, ja
'rɛ:ku – »tɔ'vǎ:riš,« ja 'rɛ:ku, »'ka: pə'čǎ:kɛ,« ja 'rɛ:ku, »u 360
krǎ:tkɛm,« ja 'rɛ:ku, »tɛtɛ 'lɛ:tnikɛ .. u k'rǎ:tkɛm g'rɛ:te,«
ja 'rɛ:ku, »da'mɔ:. □ 'jǎ:,« ja 'rɛ:ku, »bɛtɛ x'mǎ:ʎə
spə'sʎe:nɛ.« □ 'jǎ:, 'nə, pa ja 're:z b'ʎə 'ta:k, da smə b'lɛ
x'mǎ:ʎə spə'sʎe:nɛ. □ 'nə, 'pɥo: sɲ pa 'šɔ:, 'jǎ:, da'mɔ:, 'pɥo:
sɲ 'bɛ:u pa 'dɥo:mɛ. □ 'ta:kle, a'nʎe:, se u'sə zagə'vǎ:rja, 365

'ce:lə .. ɥ'sə tətə .. tətə 'cè:rkus, s'kɔ:s ɳ s'kɔ:s. □ 'jǎ:. □
'tɔ: ja zanim'livə.

[PW: 'jǎ:, 'sɛ: ja, 'sɛ: ja, 're:s ja.]

'jǎ:, 'nə, 'pɥo: ja b'lə pa ɥ 'rè:də. □ 'jǎ:, 'jǎ:, 'sɛ: 'xudə
'ni b'lə, 'sɛ: 'ni b'lə 'nəm 'təm 'xədə ɥ š'kò:fjə 'lɔ:kɛ 'pa:č. 370
□ 'pa:č .., 'ba:lɛ smə se 'pa:, 'vɛ:š, kə sə ... {Z} □ 'tjɛ:čas
sə 'pa:, kə ja 'titə p'rɛ: 'bè:ɥ u 'rusijə, a'njɛ:, se ja z
'rusəm 'vè:zɔ, {K} 'pɥo:l j ja pa 'sɛ:m pə'té:gn'u, a'njɛ:, da
ja ɥ parti'zǎ:nex 'tudɛ 'bè:ɥ, da ja .. da ja na 'tətələ ..
'jugəs'lǎ:vijə pa 'cikɔ. □ 'rusɛ sə b'lɛ .., 'rusɛ sə b'lɛ pa 375
'silɛ 'fɔ:liš. □ 'ta:g da smə 'čulɛ 'təm 'nətər, 'jǎ:, kə sə se
zgə'vǎ:rjalɛ, da 'rusɛ .. 'rusɛ 'nǎ:ša pəg'rǎ:ničarja
upstra'lujajə, 'jǎ:. □ 'vič, kə bɛ 'pɥo:l ... {Z} □ 'nə, 'pɥo:
se ja pa 'xitər pa 'titə pa z a'mjɛ:rikɛ pə'vè:zɔ, 'jǎ:, kə se
ja 'ba:ɥ, da bɛ .. da bɛ ga 'rusɛ na'pǎ:dlɛ, se ja 'ba:ɥ. □ z 380
a'mjɛ:rikɛ ('sɛ: .. 'sɛ: ja 'bè:ɥ pɣ'mò:ran), z a'mjɛ:rikɛ
pə'vè:zalɛ, da .. da sə 'pɥo: nɛ'xǎ:lɛ 'rusɛ .. 'tɔ:le. □ 'jǎ:,
'vɛ:š, mɛri'kǎ:ncɔ sə se pa 'ba:lɛ. □ 'rusɛ sə b'lɛ z'lə
š'ča:rpəɛ. □ st'ra:šnə sə b'lɛ š'ča:rpəɛ. □ 'kǎ: pa 'mislɛš,
čə sə žə 'nɛ:mcɛ b'lɛ 'nətər .. blizə 'mɥo:skve, da sə žə 385
'mɥo:skvə ɥpstral'vǎ:lɛ, 'jǎ:. □ 'tɔ: ja b'lə 'tjɛ:čas
ne'vǎ:rnə, 'jǎ:, ne'vǎ:rnə, 'nə, 'pɥo: pa, k se ja 'tɔ:
pə'mè:rǎ, da sə se z mɛri'kǎ:ncɛ, 'jǎ:, pə'vè:zalɛ, 'pɥo:l,
'pɥo: ja .. 'pɥo: se ja pa z'bɔ:lšǎlə. □ 'pɥo: s pa 'na:z da'mɔ:
spɛs'tilɛ. □ 'jǎ:. 390

pa 've:m, ša ja 'tələ, kə smə na sɛ... .. na tiste ses'tǎ:nke
'xò:dlɛ, da ša ja 'təm, 'jǎ:, gə'vɔ:ru .. 'tudɛ 'nəm, da .. da ..
da .. da .. da .. da smə b'lɛ pri'mò:ranɛ, da smə se 'ma:glɛ z
mɛri'kǎ:ncɛ pə'vè:zat, 'jǎ:. {P} □ 'ja:s sm .. 'ja:s sm pa 'ta:k
'vè:d'ɔ, za'kǎ:, a'njɛ:, kə p'rɛ: se ja z 'rusɛ 'vè:zɔ, 'nə, 395
'pɥo: ga ja pa 'rus, a'njɛ:, pa za'va:rn'u, {Sp} da ja 'ta:kle
ga s'pizd'u.

[PW: 'jǎ:, 'jǎ:..]

'jǎ:. □ da ja b'lə 'tɔ: ne'vǎ:rnə za ɥ'se: .. s'kupe. □ 'jǎ:..
'a:j'dux, 'a: ja b'lə žiɥ'ljɛ:nɛ! □ 'kǎ:kə žiɥ'ljɛ:nɛ ja 400
're:z b'lə, 'kək smə b'lɛ 'bò:gɛ! □ jɛ'be:mɔ, jɛ'be:mɔ!

[AI: 'dɛ: sɛ pa 'jəm'ɔ 'dɔ:gə p'rid'gə, a'njɛ:?? {Sp}]

[PW: 'jǎ:, 'sɛ: ja 'fa:jn, 'sɛ: ja 'fa:jn. – □ 'jǎ:, g'da:j
'pɥo: pə 'va:jskɛ .. pə 'kɥo:ncə 'va:jske ste pa da'mɔ:
'pa:ršlɛ? □ 'kò:k 'ca:jta ja 'tistə .. ša t'rǎ:jalə 'pɥo:l?] 405

kə'da:j sm̩ 'pa:ršu? □ 'ta:kle us're:d 'lè:ta 'ja:nkr̩t. □ ša
 'dɔ:gə 'nism̩ 'nɛ: 'mò:gu 'sɛ:m s 'sa:lc'burga, kə ja b'ʎə,
 'vɛ:š, ʊ'sə s'tɔ:čanə ja b'ʎə, 'nisə 'neč 'vəzlɛ, ə ..., 'cugɛ pa
 'nɛ: 'neč, da smə 'pɔ: 'təm b'lɛ, 'jǎ:, 'tudɛ ša 'dɔ:gə 'pɔ:l
 tɱ 'nətər, a'nɛ:, nət u tistɛmə 'ʎɔ:gɛrjə. □ 'sɛ: 'ni b'ʎə nəm 410
 'xədə, sāmə da'mɔ: bɛ 'rǎ:dɛ š'lɛ. □ 'nə, 'pɔ: s pa 'ja:nkr̩t
 nə'mǎ:ʎə pə'rixtalɛ, 'pɔ: smə pa za'čè:lɛ 'jət, 'jǎ:, 'pɔ: smə
 pa za'čè:lɛ 'jət. □ 'vɛ:ž, 'de: pa da sɛ də kǎjga 'tǎ:jga
 'vɛ:dlɛ, da ja 'bè:ʊ kǎk izda'ja:ʊc, da j ja 'ta:j pə'tè:gn'u. □
 'vič, pa 'tɔ: ja 'nè:kɛ 'čudnɛga, da sɛ 'ma:glɛ 'jɛmet 'tǎ:kə 415
 'vè:zə, da sɛ .. da 'ka:r, kə sɛ pə .. pə 'cugɛx š'lɛ, pa sɛ jəx
 .. pa sɛ jəx p'rè:lɛ pa za'pa:rlɛ. □ 'a: smə 'se: .. 'a: smə
 b'lɛ ʊ st'rǎ:xə, 'vɛ:š! □ 'jǎ:.

[PW: 'vɛ:te da.]

'je:zəs, 'pɔ: pa nas 'ta:g zasliš'vǎ:lɛ pa zasliš'vǎ:lɛ, 420
 jɛ'be:mɔ, 'tɔ: g'lix 'ta:k, kə sm̩ pɾ tist'mə dek'lè:tə 'bè:ʊ,
 'kə bɛ 'bè:ʊ pɾ s'pɔ:vɛdɛ. □ me ja sprašk'vǎ:ʎə, 'jǎ:, 'ta:k pa
 'ta:k, a'nɛ:, pa 'kǎ: sm̩ 'dè:ʎɔ pa 'ja:nə pa d'rugə. □ 'jǎ:. □
 sɛ've:da, 'ka:r sɱ 'vè:d'ɔ, sɱ 'ta:k pə'vè:dɔ pə pra'vic'. □
 'jǎ:. □ 'vič, kə bɛ pa 'ja:z za 'tǎ:kə 'vè:d'ɔ, bɛ pa na 'rè:ku, 425
 da sm̩ 'bè:ʊ ʊ parti'zǎ:nex, 'ta:g bɛ me 'pɔ: mɔbli'zè:ralɛ,
 dɾ'ga:č bɛ 'šɔ: pa da'mɔ:. □ 'jǎ:. □ jɛ'be:mti, smə ga pəs'ra:lɛ
 'tistɛ. □ pa, 'nə 'jǎ: .. pa 'sɛ: ja 'ta:k ... {Z}

[PW: 'jǎ:, 'neč .. 'neč na 'vɛ:te.]

'jǎ:, 'neč .. 'neč se na 'mò:ra 'vè:det, 'jǎ:.. 430

[PW: 'kǎ: pa, čə bɛ 'unɛ 'mè:lɛ pə'dǎ:tke ..]

'jǎ:, 'jǎ:, 'tudɛ ... □

[PW: .. pa da ste b'lɛ ʊ parti'zǎ:nex, pa da 'vi 'dɛ: 'nɔ:čte
 pə'vè:dat?]

'jǎ:, 'jǎ:, 'jǎ:, 'ka: 'liɛ:xkə 'tɔ: bɛ b'ʎə. □ 'jǎ:, 'ka:r 435
 p'rɔ: ja b'ʎə 'tɔ:, 'ja:s sɱ 'ka: pə pra'vic', 'jǎ:, 'nism̩ 'bè:ʊ
 'neč xi'na:ʊskɛ pa .. pa 'ta:k nap'rɛ:, 'ta:k k sɛ 'ja:nɛ b'lɛ,
 'jǎ: .. 'jǎ:. □ 'ja:s sɱ .. 'ja:s sm̩ 'ka:r 'pǎ:metnə, pa sɱ jə
 'ka:r 'le:pə s'kɔ:z z'va:z'u, s'rè:čnə.

'jǎ:, 'mò:j b'ra:t ... {Z} □ z b'rǎ:tə sma pa b'ʎa: ʊ'kupi, 440
 'jǎ:, 'təm 'nətər .. 'tud' na dɛ'lɛ:nskɛm ... □ ʊ'kupi sma,
 s'kupi sma b'ʎa: ʊ'bǎ: ʊ nɛ bri'gǎ:dɛ. □ sɱ 'ja:z 'bè:ʊ p'rɛ:
 ʊ'jət, a'nɛ:, 'pɔ: 'un' ja 'bè:ʊ pa 'rǎ:nɛn u g'ʎa:və, ja pa
 'tudɛ 'bè:ʊ u'jət, da ja .., {Z} da sɛ ga 'pɔ: 'da:lɛ pa 'nət u

'dâ:xavə, da ja 'p̥uo: 'tə ..., sra'mâ:k, 'təm u'ma:ru, 'jâ:, kə 445
ja 'tifəs də'bé:u.

[PW: in 'ké:ra bri'gâ:da ja b'ļa: 'tɔ:, a ja 'mé:ļa kâkə
pə'se:bnə i'mé:ʔ]

a 'təm, na də'lɛ:nskəm?

[PW: na də'lɛ:nskəm, 'jâ:..] 450

'jâ:, 'lustəkova sə p'ra:uɫɛ. □ 'lustəkova bri'gâ:da. □ 'jâ:,
'lustəkova. □ 'sɛ: 'tiste pə'dâ:tke s̃ɔ 'ta:k 'təle 'tude p'uo:l
'ma:gu 'da:t 'nətər, a'njie:, u 'ké:rə bri'gâ:dɛ s̃ɔ 'bé:u ..

[PW: 'jâ:, 'jâ:, 'jâ:..]

.. u 'ké:rə bri'gâ:dɛ s̃ɔ 'bé:u. {P} 455

'jâ:, 'tistɛ .. 'tistɛ k'me:t, 'tistɛ bɛ me 'pa:, st'ra:šnə
'ra:d bɛ 'me, 'tistɛ k'me:t. □ st'ra:šnə 'ra:t. {P} □ st'ra:šnə
'ra:t bɛ 'me:.

[PW: pa 'kək, čə .. čə 'təm 'na: bɛ 'rije:klɛ, da 'ma:rte
da'mɔ: 'jət, a bɛ 'vi g'runtalɛ, a bɛ 'g̥uo:r us'ta:lɛ a bɛ 460
da'mɔ: 'pa:ršlɛʔ]

'jâ:, 'tjie:č .. 'tjie:č 'ni... .. 'nism̃ 'neč g'runtɔ ... □ 'ka:
da'mɔ: .. 'ka: da'mɔ:.. {Sp, Ss}

[PW: 'tjie:č 'ka: da'mɔ:, 'kəkər 'kɔ:lɛ bɛ b'ļa, čə sə .., {Z}
čə bɛ se 'un' 'ka: u'bɛ:s'u?] 465

'jâ:, 'jâ:.. □ 'tjie:č pa 'nije:, 'tjie:č pa n'kəkər 'nije:.. □
'ka: da'mɔ: me ja u'le:kļa, sāmə 'p̥uo: me ja 'pa: g'rivaļa, k s̃ɔ
'pa:ršu, kə ja b'ļa 'ta:k 'xədə, 'vɛ:š, ŋ'ca:jt ut k'râ:ja,
'jâ:, ja b'ļa 'ta:k 'xədə, kə .. ja ... {Z} {Sp, Ss}

[PW: kə se ja b'ļa t're:ba na b'le:də 'kɔ:pat.] 470

'p̥uo:l .. 'p̥uo:l, 'p̥uo: me ja pa g'rivaļa. □ 'nə 'jâ:, pa ..
sɛ 'nism̃ 'upɔ 'jət na'za:j, 'vɛ:š, sɛ 'nism̃ 'upɔ. □ s̃ɔ 'mislu,
da me, {Z} čə me də'bije, 'p̥uo: m pa zap're:t. □ ja pa s'pɛ:t na
'figa. □ 'p̥uo: pa s'tâ:ršə sə se mɛ s'millɛ, 'vɛ:š, 'tude,
'tistɛ sə se mɛ s'millɛ. □ 'nə, 'p̥uo: se ja pa 'žə z'bɔ:lšaļa, 475
'jâ:, da .. da 'p̥uo:l .. 'p̥uo: s̃ɔ pa 'ka: 'bé:u .. zadə'vɛlɛn. □
d̃ɔ'ga:č se ja 'mənɛ, 'vɛ:š, 'tɔ: 'ka:r də'pâ:dļa. □ jas s̃ɔ 'mis-
lu, da se na 'dâ: pə s'vɛ:tɛ 'živet. □ pa se 'ka: 'dâ:, 'vɛ:š,
'fa:jn, 'né:kɛ 'fa:jn lɛ'di, 'ta:k kə pa 'təle 'tude, 'jâ:..

[PW: g'lix 'ta:k.] 480

g'lix 'ta:k ja 'tɔ:, 'jâ:.. □ 'd̥uo:brə 'lɛdɛ, a'njie:,
p̃ɔp'ra:uɫɛ. □ ja b'ļa u u'se:m 'fa:jn ja b'ļa.

[PW: 'p̥uo:l kə te 'ču:jə, da sɛ 'tujc, ša 'čâ:s' 'lɛ:pšə s
tɛ'bɔ:j 'de:ļəjə, u'se:x 'sò:rt.]

- 'jâ:, 'tude, 'tude, a'nje:, 'tude. □ 'jâ: 'jâ. {P} 485
 [PW: 'ta:k. – □ 'jâ:, 'duo:brə, 'duo:stę ste pə've:dlę, s'kɔ: za 'pɔ: 'ura.]
- 'jâ:. {Sp} □ 'jâ:, 've:š, 'lje:xkə sm 'ja:s 'ka: p'râ:v'u 'ta:k kə 'rò:žnk'ra:nc, kə .. kə 'nisŋ ša n'kò:l pə'zâ:b'u, ša z'me:rŋ 'tiste 'ca:jte g'runtəm, 'jâ:. □ 'kək ja b'lə, ɯ'sə z 490
 za'čè:tkā. □ 'sę: ša 'ja:nkr̩t 'təmle ɯ š'mâ:rtne .. 'tude ... {Z} □ smə 'nətər 'pile, a'nje:, 'puo: sm pa 'tude dəpə'vje:dvɔ, a'nje:, 'ta:k kə 'dę:le 'tje:bę, a'nje – 'tɔ: sə me 'ta:k pəs'lušale, 've:š. □ ja ša 'ré:ku 'təmle x'rje:n, ja 'ré:ku (ja 'ta:g 'dâ:jɔ za pi'jâ:čə, pa 'ja:s 'nisəm 'mò:gu 'duo:stę 'pit), 495
 ja 'ré:ku – »'lušnə te ja b'lə pəs'lušat.« □ 'jâ:.
- [PW: 'jâ:. – □ 'kâ: ja ša pa b'lə 'tâ:ga s 'te:ga žiu'ljie:ne 'guo:r ɯ 'a:ɯstrijə .. 'kę: 'tâ:ga, pə'sę:bnega, da b'... .. da se .. da ste sę pə'sę:bę za'pɔ:nele?] 500
- 'jâ:, 'neč .. 'neč dr'ga:č kə pa 'təle 'duo:mę. □ na kme'tijə sŋ 'dè:lɔ, a'nje:, 'jâ:. □ 'tɔ: ja – x'râ:na ja b'la: ɯ 'ré:də .., ɯ 'ré:də x'râ:na, a'nje:.
- [PW: 'kək pa – 'ne:mščine ste se nau'čile 'tò:g, da ste se z'mę:nle 'puo: 'kę:?] 505
- 'jâ:, 'tude, 'ɔ: 'jâ:, 'ɔ: 'jâ:, sŋ se 'ka: z'mę:n'u 'puo:l, 'jâ:. □ 'a:, 'tist ja pa b'lə. □ kə sm pa .. {Z} sma s tist'mə 'ne:mcə ɯ'kupe 'de:lala 'tò:kə 'ca:jta 'guo: za tistə 'ba:jtə, 'tist', 'tist' ja pa z'me:rŋ nap'rę: gə'vɔ:ru, z'me:rŋ nap'rę:, pə 'ne:mškə, a'nje:, da sŋ se 'ta:k na'uču, a'nje:. □ 'de: pa, s've:da, 'sę: 'nisŋ 'neč s'lə've:nskega 'ču. □ 'ka: 'ne:mškə. 510
- 'a:, 'ja:s, kə bę .., 'rije:čmə .., kə bę 'bé:ɯ 'təm, 'ja:z bę 'duo:ns z'na:ɯ prɔ'fe:ktne 'ne:mškə. □ kə sm se pa ɯ 'šɔ:lə 'təle 'xò:dlę 'učət, sm pa 'mislu – 'məne bədə 'ta:k ustra'lile, 'ja:s se na 'mò:rəm na'učət. □ 'jâ:. □ 'ni mę š'lə ɯ g'la:və, ɯ 'šɔ:lę. □ 'nə, 'təm ja pa dr'ga:č, 'jâ:, 'puo:l, kə .. na 'čujaž 515
 d'ruge, a'nje:, kə 'ne:mškə.
- [PW: kə ja 'mus.]
- 'jâ:, k ja 'mus, 'jâ:. – □ 'jâ:, sə 'ka: 'fa:jn 'lędę b'le tŋ 'nətər, smə se 'ka:r .. 'ka:r u... 'le:pə, 'jâ:, 'ta:kle pəgva'rile 'tude, ɯ'sə 'čistə. □ 'de: pa, kə me ja 'ta:k 'ra:t 520
 'jəm'ɔ, tistę, tistę k'me:t. □ 'təm se, 'təm sə .. 'təm .., {Z} p'rę: ja b'lə 'fa:jn 'za:ŋga, a'nje:, ja 'jəm'ɔ .., {Z} sm 'bé:ɯ 'ja:s, 'puo: ja 'bé:ɯ nę pɔ'lâ:k, 'nə, 'puo: ja 'pa:ršu pa nę x'ra:vat 'ša:. □ 'puo: pɛl... .. pɛ'lâ:k ja .. 'tist' ja pa 'šɔ:

'puo:l. □ 'puo: ja pa x'ra:vat, 'jâ:, x'ra:vat 'pa:ršu. □ 'nə, 525
 'puo: sta b'le: d've: 'ruskinə .. d've: dək'lé:tə 'ruskine,
 a'njie:, 'tud' na tist'mə k'me:tə, ə, da ja .. da ja 'jəm'ə
 de'ła:uço, 'vę:ž, 'duo:st', 'jâ:. □ pa nə .. nə 'ne:mškə
 'dije:kle ja 'tude b'łə, ša 'tâ:kə, m'ła:də.

{M} .. 'čé:dna 'že:nska ja b'ła: pa ša m'ła:da, da ja 'puo:l 530
 pṛ 'tiste 'živ'ə, a'njie:, da ja 'puo: 'tistə 'jəm'ə za 'suo:jə
 'žie:nə. □ 'de: 'unə ja pa p'ła:čvat 'ma:gu, da ja 'ma:gu
 'duo:stə 'zije:mle p'rje:dat, a'njie:. □ 'ję:'bę:mti, sə se 'təm
 'čudlę 'ja:nə 'mə, da 'kək ja ne'umən. □ sə 'rje:kle – »'una ja
 b'ła: p'ridna, ja z'na:ła m'lie:st', ja z'na:ła u'sə,« ja 'rje:... 535
 .. ja 'ré:ku 'ja:dŋ, »'təta pa 'neč na z'nâ:..« □ 'jâ:, 'neč na
 z'nâ:.

'de: u... .., {Z} tista d'vá: ut'ruo:ka sta pa 'pa:ršła 'čâ:sę
 x 'nəmə, 'jâ:, ša pəglé:dat, sta 'pa:ršła. □ 'sę: jəx ja 'jəm'ə 540
 'ra:t, jəm ja 'da:u, a'njie:, k'ruxa nə u'sęga. □ 'jâ:. □ 'žie:ne
 pa 'nism 'tiste 'neč, 'neč 'vi..., 'neč 'vid'ə, 'jâ:, 'neč 'vid'ə.
 □ ša ja 'puo:l, kə 'puo:l, k sə tiste 'ruskine š'le:, ə, sə
 š'le: tiste d've: 'ruskine, sta 'tude š'le:, 'jâ:, u 'suo:jə
 dəmə'vinə, 'puo: .. 'puo: ja 'bė:u pa 'ta:k u... .. 'žâ:łastŋ. □
 'puo: ja 'ma:gu pa 'sâ:m m'lie:st. □ 'jâ:, 'de: pa ne'gó:va 545
 'žie:na, 'təta 'ni z'na:ła m'lie:st. □ 'puo: ja pa 'məne
 up'râ:šo, čə z'nâ:m m'lie:st. □ sm pa 'ré:ku, da .. da na
 z'nâ:m. □ sŋ 'ré:ku – »a 'vi pa z'nâ:te?« □ ja 'ré:ku – »'ja:z
 z'nâ:m u'sə,« ja 'ré:ku, »p'lé:sat 'pa: na z'nâ:m.« □ 'jâ:,
 'ta:kle ja 'ré:ku. {Sp, Ss} □ 'ta:k ja bė:u 'žâ:łastŋ, 'jâ:, 550
 za'to: bę pa 'məne 'ta:k 'ra:t.

tiste x'ra:vat .. tiste x'ra:vat, 'jâ:, pa 'ni 'no:t'ə 'jət
 da'mo:. □ ja 'ré:ku – »'ja:s na g'rė:m da'mo:,,« ja 'ré:ku,
 »'titə bə me 'da:u ust'rę:lt .., kə sm 'ne:mškə 'va:jskə s'łu-
 žu.« □ 'jâ:. □ pa ja 'tude ... {Z} □ na 've:m, 'kək ja b'łə 'kę: 555
 'puo: ž 'nəmə ... {Z} □ ja 'va:stə 'təm 'nətər, da ja 'ma:gu
 'jət, 'jâ:, da 'ni 'mò:gu 'va:stat 'tə pṛ .. pṛ k'me:tə, ja
 'ma:gu 'jət. □ 'tist' se ja pa 'ba:u 'jət da'mo:, 'jâ:, da b' ga
 'titə 'puo: 'da:u ust'rę:lt. □ 'ə:, 'ti pras'nė:ta 'rę:č 'ti.
 {P} 560

'ja:, ša ... {Z} □ 'sę:, 'təm sə se pa 'ruskine pa se
 sk'rivale, 'vę:š, 'tud' 'ja:ne, da 'nis 'no:tle 'jət u 'suo:jə
 dəmə'vinə. □ sə .. smə pa š'le: .., na 've:m, 'kâ:m smə žə š'le:,
 sŋ 'šo: ž 'ne:mę, kə 'ja:s 'nism z'na:u, 'puo:l .. 'puo: smə pa

- 565 u'se:x 'sò:rt se pəgə'vã:rjalə, a'njē:, kə z 'ruse s̃m se 'ka:r
 'ljē:ɣkə, 'rjē:čmə, čə s̃ə 'ti z'na:u, a'njē:, 'sa:rpskə
 'duo:brə, kə z'lə 'ta:k 'ruse gva'rijə 'tude 'ja:nə kə .. kəkər
 'sa:rbə. □ 'puo: smə pa š'lə s'kupe, smə pa .., {Z} s̃m pa 'rè:ku
 'ja:nə, s̃n 'rè:ku – »'za:štə nə pəji'xa:tə də 'dò:mu?« □ »nə ..
 nə pəji'xa:m də d... .. 'dò:mu, nə 'da:va də'vò:l ku'ša:t.« □ da 570
 nə... na 'dã: za'duo:stə 'jəstə. □ 'və:š, 'tə: se ja pa 'ta:k
 'čuŋə, da 'lã:kəjə 'təm. □ »nə 'da:va də'vò:l ku'ša:t.« □ da na
 'dã: za'duo:stə 'jəstə. □ 'jã:. □ pa 'ruse, 'ruse, 'jã:, sə
 'ma:glə, 'tiste sə 'ma:glə 'da:t z 'a:u..., z 'a:ustrija u .. u
 'rusijə, 'tə: ja 'ruz zax'te:və, 'jã:, st'rə:gə zax'te:və, da sə 575
 'ma:glə ... {Z} □ pa 'nisə 'nə:tlə .., 'nə, 'rã:də 'mè:lə 'tə, u
 'a:ustrijə, 'jã:, 'rusa. □ 'sə: 'nisə b'le: ne'rò:dne tiste
 dək'lè:te, 'sə: sə b'le: 'ka: p'ridne, 'mi smə se 'ka: .., 'nə,
 z 'nə:mə smə se 'ka: zas'tə:plə 'fa:jn. □ 'jã:. □ {K} {P} 'jã:,
 'jã:. □ p're: mə ja pa š'lə 'fa:jn, 'jã:, 'de: pa pə 'tò:k jəx 580
 ja 'jəm'ə de'lã:uɔ pa .. pa 'ta:kle zas'tə:n' 'de:lalə. □ 'jã:.
 'jã:. □ 'jã:, 'kək .. 'kək ja .. 'kək ja 'bè:u 'nã:rət
 və'se:u, 'ja:nə, 'ja:nə, 'nə:mə pa 'nisə b'le və'sə:lə, kə s
 'ta:kle pra'pã:dlə. □ 'ta:k 'čã:sə 'ruskine pra'pə:vale, da ..,
 {Z} kə sə b'le: 'puo: f'ra:j pa da sə 'ljē:ɣkə š'le: na 'suo:ja 585
 də'mə:ve. □ 'cə:le 'nuo:čə pra'pə:vale 'bã:be 'ta:k!
 'ə: ti xu'dik ti 're:s 'ti! {P}
 'jã:, d... .. 'ja:s s̃n 'bè:u və'se:u, kə s̃n 'šə:, 'un' pa
 'žã:ŋastn, g'lix 'tò:g, da se 'ni 'jò:kə, 'ta:k ja .. 'ta:k mə 590
 ja b'lə 'xədə, kə s̃n 'ja:s 'šə:. □ na 'məne ja 'bè:u 'ta:k
 na'vè:zən. □ 'məne bə 'ta:k u'da:ržə, kə bə 'tə: .. 'rjē:čmə
 'na:blə 'mus, da se ja 'ma..., da.. da sə 'ma:glə s'pustət u'se:,
 'jã:. {P}
 'de: pa 'təm sə 'nəm, kə sə 'mè:lə za'sè:dənə məri'kã:nčə,
 {K} 'sa:lc'burk, {K} 'təm smə 'mè:lə 'jəstə za'duo:stə, 'fa:jn 595
 smə 'živele 'nət u tist'mə 'lɥo:gerjə, sãmə kə 'nisə 'nəč
 'dè:lə, 'ka: g'runtə 'sə, ja b'lə pa 'ka:r 'dò:k'ca:jt. □ 'de:
 pa u'sə ja b'lə na'mə:šənə u tist'mə 'lɥo:gerjə, u'sə –
 'žə:nske, ut'ruo:cə nə u'sə ja b'lə na'mə:šənə, 'jã:. {K}
 'jã:, smə b'le və'sə:lə nə pa 'njē:. □ g'lix 'ta:k ... {Z} 600
 [PW: a 'tət' 'lã:ger ..? {Z} □ 'tə: ja b'lə u 'sa:lc'burgə,
 ə, a 'kè: .. 'kè: ja 'bè:u 'lã:ger?]
 'tə u 'sa:lc'burgə, 'jã:. □ p'rə: .. p'rə: 'tə, u
 'sa:lc'burgə. □ 'sã:mə te g'lã:uɔ 'lɥo:ger ja 'bè:u pa 'nət u

'dâ:xomə. □ 'jâ:. □ 'ində 'vən ja pa 'tjē:škə 'pa:ršu 'puo:l. □ 605
 'ja:s sŋ ša pa 'tə 'va:stə. □ sŋ se 'ka: 'fa:jn, 'və:š, z...,
 zgə'vâ:rjə .. zagə'vâ:rjə, 'fə:st. □ 'dē: 'jəm'ə sŋ ša .., s
 sə'bô:j sŋ ša 'né:su tistə .. tistə .. tistə ləgəti'mâ:cijə
 'nə:mškə, a'njē:, da sŋ 'jəm'o 'təm u parti'zâ:nex 'jə, kə sə
 'puo:l naj də'bilə 'ində tistə 'bē:učkə, sə ū'sə pəb'ra:lə 610
 'nâ:mə. □ 'nuo:..., 'nuo:š nə ū'sə. □ 'ja:s pat'nô:štər sŋ 'jəm'ə
 ū 'vâ:ržatə, 'tizd'ga sə m' 'pa: ps'tilə .., 'tizd'ga sə mə 'pa:
 pəs'tilə. □ 'tist' se me ja pa s'kə:s puo 'da:ržə, 'jâ:. □
 d'rugə sə pa ū'sə pəb'ra:lə.

'vič, 'puo: s pa 'na:šlə, 'dē: 'bē:ū sŋ 'ta:k 'vərgnə u 615
 ci'bil, a'njē:, 'puo: sə pa 'na:šlə ut 'xa:jmat'bunda 'tudə, da
 sŋ, da sŋ 'jəm'ə 'nətər u prif'tuo:šəlnə, a'njē:, tistə .. tistə
 is'kâ:žncə, 'puo: sə pa .. 'puo: s pa 'ka: 'mislə – »'tət' ..
 'tətə 'žə 'ni 'šə: prəstə'vəlnə, 'jâ:, kə ja 'tə:le ū'sə s
 sə'bô:j, {Z} da ja 'bē:ū məbli'zē:rən, kə ...« {Z} □ ə ... {P} 620
 'sə: 'na:s 'nə:mčə 'ta:k 'nisə 'vė:lkə zasliš'vâ:lə .., 'sə:
 'nisə nas 'vė:lkə zasliš'vâ:lə. □ 'puo: 'tə, kə smə 'sje:m
 'pa:ršlə, 'puo: sə nas 'bəl na 'tjē:nkə ū'sə. □ 'puo:l. {P}

'sə: 'mən' se ja 'tə: ū'sə ra'čunažə, 'ja:s 'mâ:m .. ū'se:
 'tətə pə'dâ:tke 'mâ:m u ləb'lâ:nə, zarad 'mənə, 'kək ja b'žə, 625
 a'njē:. □ da sə 'na:z 'duo: zasliš'vâ:lə. □ 'mənə .. 'mə... .. □
 'ja:s 'mâ:m priz'nâ:nəga janə 'lė:tə pa 'pə: parti'zâ:nstva, kə
 'ja:s sŋ 'bē:ū 'kumi u parti'zâ:nex 'duo:bra t'ri 'mė:sce. □
 'jâ:. □ 'puo: sŋ 'bē:ū pa ū'jət. □ 'dē: ja .. 'dē: mə se pa 'tə:
 ū'sə ra'čunažə. □ kə sŋ 'bē:ū .. kə sŋ 'bē:ū ū 'rjē:stə, a'njē:, 630
 u 'rjē:stə 'tô:k ŋ 'tô:k 'ca:jta, ŋ'ca:jt u ləb'lâ:nə, 'puo: pa
 .. 'puo: pa ū be'gunex, 'təm 'nismə b'lə 'də:gə, 'təm sə jəx
 'né:kə 'puo: pəstra'lilə 'tudə, u be'gunex.

'nə, 'puo:l, 'puo:, kə səm 'puo:l 'tudə, kə səm 'bē:ū .. kə
 səm 'bē:ū ū 'a:ūstrijə, 'tə: se mə ū'sə ra... .. ja ū'sə š'té:žə 635
 za .. za partə'zâ:nə, parti'zâ:nstvə, 'jâ:. □ pa mə 'duo:ns se
 'nəč na ūpəš'tə:va 'tə:. □ 'de: pa .. 'de: pa tistə sta'rə:stnə,
 'və:š, ū'lə:čam, tistə pəkoj'ninə sta'rə:stnə ū'lə:čam. □ ša mə
 ja 'ja:nkr̩t 'rjē:kļa na soçi'ja:lne, ja 'rjē:kļa – »'təta ja pa
 'ta:k 'na:jtas'žâ:blə,« ja 'rjē:kļa, ə, »sta'rə:stna.« □ sŋ 640
 'ré:ku – »pa 'čudnə 'ja:,« sŋ 'ré:ku, »'nəč .. 'nəč,« sŋ 'ré:ku,
 »kə 'mâ:m janə 'lė:tə pa 'pə: parti'zâ:nstva, pa mə 'ni n'ké:r
 'nəč priz'nâ:nə.« □ ja 'rjē:kļa – »'jâ:, 'tə: .. 'tə: pa .. 'tə:
 .. 'tə: pa 'ni,« ja 'rjē:kļa, »pr̩ sta'rə:stnə, da bə b'žə

parti'zâ:nstvə priz'nâ:nə.« □ sâmə 'tistəle dəb'lâ:vəm, 'jâ:, 645
tistəle .. tistəle .. tistəle .. 'bõ:rčəyskə, tistə invalid'ninə
... {Z}

[PW: tizd' də'dâ:tək.]

'jâ:, 'tizd'ga dəb'lâ:vəm. □ pa 'kâ: 'tistə! □ 'čâ:sə .. 650
'čâ:sə, čə ja kâkə dəp'la'čikə, də'bim pə ne t'ri mɛl'jõ:ne,
na'vâ:dnə ja pa .. ja pa .. ja pa nɛ mɛl'jõ:n pa dɛ'vè:c'tõ:. □
'jâ:. □ 'ta:k.

'ti... .. kə ... {Z} □ 'tistɛ pa, kə 'nɛ:mjə kɛ'ti, 'tistɛ pa
'vi:č u'lɛ:čajə. □ 'jâ:. □ 'ja:s pa .. 'mi pa 'mâ:mə 'vè:lkə 655
kɛ'tijə, 'vè:lkə us'nõ:və, 'vɛ:š, pa .. pa nɛm na g'rè: 'ta:k.
□ ša 'tə sə mɛ ɥd'bilɛ, 'pɥo: sɯ se na lɛb'lâ:nə pɣ'tõ:žɯ, z
lɛb'lâ:ne ja pa 'ka: 'pa:ršlə, da mɛ g'rè:. □ 'jâ:. {Sp} {P}

'ja:, 'tõ: ja 're:s, 'tõ: ja 're:s 'ta:k. □ 'ja:nɛ 'pa:, kə
'nisə 'mè:lɛ, kə 'nisə 'mè:lɛ priz'nâ:nɛga .. 'tõ:kə, sə pa .. 660
sə pa 'da:lɛ s... u'pizat, da ja .. da ja .. da sə š'lɛ prad
dɛ'vè:t'mə dɛ'vè:t'mə. □ 'tistɛ pa 'na:j'viši põkõj'ninə
u'lɛ:čajə. □ 'na:j'viši 'tistɛ. □ ŋ'bije:dɯ 'nɛ: 'tõ:kə. {P}

'vič, 'ta:k ja z gal'fija. □ 'ja:s sɯ pa pə pra'viceɥ u'sə
gə'võ:ru, 'nisɯ 'nɛč 'liɛ:gõ, pa sɯ 'tut' 'ka: 'dɥo:brɛ s'kõ:s
'pa:ršu. □ 'sɛ: čə se 'lâ:žəš 'təm, 'təm 'ta:k 'čâ:sə u... 'pâ:deš 665
u š'mɥo:rən. {Ss} □ 'jâ:.

KRAŠE – Kr3

Prip.: Antonija IRMANČNIK

Posn.: 12. apr. 1987 (2 A: 069–132)

Ledinska imena na Vrtačah in sporni mejnik

[PW: 'jâ:, 'tõ:le ša pte 'tud' 'liɛ:xkə pə'vɛ:dɛ, 'kək se
'riɛ:ča 'tɛle kâkɛm 'nivəm pa t'ra:ɯnikəm pa, ə, 'kək se ɥ
'gõ:šə 'riɛ:ča .., kə 'mâ:jə tətə i'mè:ne, ə .., raz'ličnɛ
'dɛ:lɛ.]

a 'tɛle .. 'pa:rnas? 5

[PW: 'tɛle .. 'pa:rvas, 'jâ:..]

'jâ:, 'tɛle 'dɥo: p'ra:ɯmə pət 'xišə, 'tɛtele 'nive, 'tɛle ja
'dɥo: .., {Z} 'tɛle p'ra:ɯmə, da ja tətɛ g'rəč, na g'ričə
p'ra:ɯmə, 'tɛle, kə sə'simə, 'tɛle na g'ričə bəmə kə'silɛ,

'puo:l 'duo:le .. ja b're:k, kə sə tistə b'ri:ge 'nətər, 10
p'ra:umə, da sə b'ri:ge.

[PW: 'kå: pa 'təm, kə sə 'tiste 'lukne, ə, 'misləm, kə se
'zi:mlə u'di:rja 'nətər?]

'jə, 'tiste sə pa 'lukne. □ 'sə: ja 'bè:u 'təle 'e:nkrt ..
'təle ... {Z} □ 'tè:ršak ja 'pa:ršu, kə ja ... {Z} □ smə 'nè:ke, 15
kə ... {Z} □ ja 'jå:v'u, 'jå:, da .. 'ta:kle, 'da:uk pła'čujamə
pa 'tə:, da ... {Z} □ ja 'pa:ršu, 'jå:, g'lè:dat. □ pa 'ti:de
ša jəx 'ni blə 'tò:kə, 'də: se čə'då:lə 'bəl u'di:rja 'nətər. □
'tist pa 'ni 'neč, 'tist s pa 'ka:r ... {Z} □ 'lukne sə.

[PW: 'lukne.] 20

'jå:, 'ta:k pa ... {Z} □ 'puo: pa 'ri:čamə .., {Z} 'təmle na
'unə st'ra:nə pa p'ra:umə 'ra:una, 'jå:, 'puo: 'təmle pət 'kə:čə
p'ra:umə pət 'kə:čə, 'puo: ja tist' k'rižnik 'təle 'guo:r.

[PW: 'kək? □ k'rižnik?]

k'rižnik, 'jå:, na 'va:rxə. □ 'nə, 'puo:l, ə, təle 'ri:čamə 25
tᵐ pət š'tukə 'duo:l, tᵐ za 'gə:šə.

[PW: 'ké: ja 'tə: - 'na:t 'cé:stə 'guo:r?]

'təle ud 'miklᵐo 'duo:l, s'kə:z 'duo:l, ud 'miklᵐo 'duo:l,
tiste 'nive, a'nije:, kə sə 'nive, pa .. pa lə'dine 'tud'
z'ra:unə. 30

[PW: in 'təm se 'ri:ča .. u š'tukə?]

'jå:.

[PW: a 'pət š'tukə, 'kək?]

'nə, 'təm u š'tukə, 'jå:.

[PW: u š'tukə.] 35

'jå:.

[PW: ə'hə. □ 'kå: pa 'guo:r na 'va:rxə, ə, kə ja 'tista
'cé:sta prəx 'miklᵐəm .., 'pə:t?]

'tistə pa, 'tistə pa p'ra:u..., pa p'ra:umə, 'təmle 'guo:r
tistə t'rig'la:u, kə ja 'tå:ka 'niva, a'nije:, kə ja uk'rə:gļa, 40
uk'rə:gļa 'niva ja 'guo:r, 'mi p'ra:umə .., {Z} 'čå:s' s 'ta:kle
'ri:kle, da g'rè:mə - »ta 'guo:le na t'rig'la:u bəmə š'le,«
kə'sit a pa ub'ra:čvat a pa 'ka:r 'kə:lə, a'nije:.

[PW: a 'ta:k 'ja:?]

'jå:. 45

[PW: 'nə, 'vite!]

'jå:, dr'ga:č, dr'ga:č, 'jå:, ja pa ... {Z} □ tist pa ... {Z}
□ 'puo: 'ri:čamə, da ja tista 'niva 'guo:rle pr 'miklᵐə pa, 'nə
'jå:, 'tə: ja 'cé:sta, tista 'cé:sta ja 'ta:k 'nå:ša 'ša:, kə

g'rè: 'təm ta 'nətər. □ pa ša 'tistę 'rɔ:p, kəkər ja 'gʊo:r, ja 50
 ša 'tut' 'na:š, za spra'bit'kavę n... 'nivę, 'jã:. □ 'sę: sə nəm,
 ə, 'va:rglę 'vən tiste ka'nã:... tiste .. ɯ'ne:, kə smə 'mé:lę
 'nətər ..., {Z} tiste ...

[PW: mę'nike.]

mę'nike, 'jã: ..., 'nè:kę 'jəx. □ 'pʊo: sə se 'pa:, {Z} 'pʊo: 55
 sə pa za'čé:lę tɲ 'gʊo:le pa ... {Z} □ ne s... .., {Z} ɯ'ne:gat,
 'nət 'de:vat, k ja 'na:š 'rudɫ, {Z} sə b'lę, 'ta:k ne 'va:se, ja
 pa 'šɔ: 'e:nkrɫ, ja pa tiste 'va:se 'vən s'kʊo:pɔ, sə pa p... ..
 tistę mę'nik pa pras'ta:ɯlę dʊo 'nižę, a'njie:, da sə ... {Z} □
 'pʊo:l .. 'pʊo: smə se pa ... {Z} 60

'nã:šə tə 'zi:fastə ja b'lə pa 'tut' 'tã:kə, da ja 'rã:də
 k'lubvałə, a'njie:, pa z'me:rəm 'xò:dłə pa tiste mę'nike ..., {Z}
 ə, ka'čjie:sę ɯš'pilet pa 'tɔ:.. □ 'e:nkrɫ se ša ja 'mənda
 ɯs'ra:lə 'gʊo: a 'kã: ja nar'diłə. {Sp}

'pʊo:l smə pa ... {Z} □ ja pa ... {Z} □ sm b'ła: pa 'ja:s 65
 'e:nkrɫ pr 'mikɫnę, 'tjie:des, kə ja 'mikɫnɔvə p'rã:lnę st'rɔ:j
 də'biłə, sm pa š'ła: mə pə'kã:zat, a'njie:, kə ša ga 'ni 'mé:lə
 p'rę: 'unə, ja pa 'bè:ɯ spra'bitnik pa 'pò:p 'gʊo:le na 'va:rxə,
 sta k'siła, na 'nivę, 'jã:. □ 'pʊo: ja pa 'rè:... .. 'rè:ku
 spra'bitnik - »'ti,« ja 'rè:ku - »kə'da:j ja .. kə'da:j se za... 70
 .., {Z} kə'da:j se pa .. 'mie:ja pra'dę:ɯle.« □ sm pa 'rjie:kła -
 »bəm tę 'da:ła x'mã:łə 'mie:ja!« sɲ 'rjie:kła. □ »a na 'vę:š,
 'ké: ja 'mie:ja?« sɲ 'rjie:kła. □ »'ti sę nəm 'va:rgu 'mie:... ..
 męj'nike 'vən,« sɲ 'rjie:kła. □ ja 'rè:ku - »'ja:z 'žə
 'njie:..« □ sɲ 'rjie:kła - »čə jəx 'nise 'ti, ja pa 'tist', k ja 75
 'va:rɔ,« sɲ 'rjie:kła. □ »pač pa 'tɔ: 'ja, 'ti sę łast'nik,« sɲ
 'rjie:kła, da 'tɔ: se na ... {Z} □ »'tɔ: se na 'dę:ła,« sɲ
 'rjie:kła.

'pʊo: smə se pa 'gʊo:le p'ra:ɯdalę, ja pa 'rè:ku 'pò:p - »čə
 'na:ɯš 'tix, te m 'ta:k u'dã:ru, da ɯš ta 'dʊo:le zlę'té:łə.« □ 80
 'ja:s pa s'tɔ:pəm prɔx 'nəmə. □ »'ti 'ka: 'dę:j,« sɲ 'rjie:kła,
 »'ka: 'dę: 'me:..«

'pʊo: ja pa žə 'na:j'ba:rž 'dè:da mə pə'mé:žɔ a 'kã:,
 da ja .. da ja 'pʊo: 'ka: ɯ'tixn'u pa ja 'ka: 'tixə 'bè:ɯ. □
 'pʊo:l smə se ša pa p'ra:ɯdalę, 'ja:s sɲ pa š'ła: 'ta:j, sm pa 85
 'rjie:kła - »'bã:ba sm,« sɲ 'rjie:kła, »pa 'vidəm na 'va:kə, 'ké:
 ja 'mie:ja,« sɲ 'rjie:kła, »'ti sę pa na z'ra:jtəš, 'ké: ja
 'mie:ja,« sɲ 'rjie:kła, »da 'silte ɯ 'nã:šə,« sɲ 'rjie:kła. □
 »'sę: 'mənę 'ni za tistę mę'nik,« sɲ 'rjie:kła, »ampak 'da:ržat

se pa 'ma:ra č'ʎuo:vek zarad d'rugex 'puo:l, čə d'rugə p'ridejə, 90
 bdə 'rje:kle - >'kå: sə za ne 'lede b'le, « sŋ 'rje:... .. sŋ
 'rje:kʎa, »da sə 'ta:kʎe maʎə'må:rne b'le, da sə 'tə:le
 peš'tile, da sə d'rugə 'nət kə'sile, « sŋ 'rje:kʎa. □ 'tist pa
 'ta:k ... {Z} 'se: 'de:, 'une sə ... {Z} □ kə'sijə 'guo:, 'se:
 up'rå:šəjə u'så:kə 'lè:tə. 95

[PW: a 'ta:k?!]

'jå:, jəm peš'timə, da pəkə'sijə, kə 'mi 'må:mə 'ta:g
 za'duo:stə. □ 'nə, 'puo: smə se b'le, 'jå:, ŋ'ca:jt u 'xudem,
 'jå: .., da 'nisə ... {Z} □ 'puo: se ja pa 'žə 'e:nkr̥t pa
 n'må:ʎə ... {Z} □ 'se: se jəm ja z'dè:ʎə, da 'tə: 'ni bʎə p'rə:, 100
 a'nie:, da sə 'puo: za'čè:le gə'va:rt. □ 'puo: z b'le pa
 'duo:brə, 'jå:, 'de: pa kə'si 'guo:r, pa ša 'təle 'duo: ja
 kə'siŋ.

[PW: sām 'kək ... {Z} □ me'nik ja pa 'de: pə tēmə s'tå:rmə. □
 'mie:ja g'rè: ... {Z}] 105

'jå:, 'puo: sm 'pa: ...

[PW: a pə 'nuo:umə, 'ta:k kəkər ..?]

.. 'ta:k kəkər ja b'ʎə ... {Z} □ 'jå: ... {Z} □ 'tist ja
 'rè:ku te 'rə:nə šəm'lå:k, k sŋ 'ja:s 'puo: 'xò:dʎa tiste ..
 tiste me'nik 'vən 'mie:tat, kə ja ga 'nəter 'de:və, 'puo: sm pa 110
 'ja:s 'tå:ke 'kò:lčke .. u u'så:k me'nik .., 'tå:ke 'kò:lčke
 'da:ʎa 'sje:m, na 'nå:šə, 'nie: 'ta:j, 'sje:m, na 'tət' k'ra:j.
 □ pa kə ja ša 'nå:š... .. {Z} □ 'pə: 'me:tra, ja 'rè:ku šəm'lå:k,
 da ja ša 'må:jə .. 'nå:šə zu'rå:nə. □ 'jå:, 'jå:. □ ja 'rè:ku –
 »'ja:s 'və:m, kə sm 'bè:u 'tje:des 'təle.« □ sə 'rje:kle – kə bə 115
 'tə: 'pa:ršə na 'tuo:žbə, bə 'lje:x šəm'lå:ka 'da:le za
 p'ričə, bə pa gə'tuo:və 'va:n ša 'vje:č 'nive z'gub'u. □ 'jå:..

'nə, 'se: 'puo: sə se 'ka: pə'jənelə, 'se: 'puo: 'nisə 'vje:č
 u'ne:galə 'puo:l.

'puo: ja pa .., {Z} smə pa š'le, 'jå:, ta 'nəter pə me'nikə, 120
 p'ridemə də tizd'ga 'kå:mna, 'ja:z ga ž'lè:pəm ta, ta pət ..,
 {Z} da ja na 'cè:stə pr'lie:t'ə 'dè:də də'ma:jgə na 'nuo:ge,
 {Sp} pa kå... .., {Z} 'tət spəme'nik, 'jå:. □ sŋ 'rje:kʎa – »'tə:
 'ni n'kå:kr̥šən me'nik, « sŋ 'rje:kʎa. □ »'to ja 'ʎukne ud .. ud
 'va:s, « {Sp} sŋ 'rje:kʎa, »'nie: pa me'nik, « sŋ 'rje:kʎa. 125

[PW: 'ʎukne ud .. ud 'va:s?]

'jå:, kə ja .. 'rudʎ tiste 'va:se 'kuo:pə 'vən, ja pa
 'ʎukne peš'tiŋ, da ja 'ni za'dè:ʎə, a'nie:, 'puo: sə pa 'tətə pa
 .. pra'mè:kŋlə. □ 'puo: sə pa .., 'puo: sə pa tiste 'kò:le, kə

sŋ 'ja:z 'da:ɫa 'nətər ..., {Z} tiste 'kò:lčke ..., {Z} 'jâ:, sə 130
pa š'lɛ, pa ɯ'sə 'vən pə'pullɛ. □ 'jâ:.

'pɯo: sə pa ..., {Z} 'pɯo: ja žə pa 'tətɫe, 'jâ:, 'bé:ɯ
'dɯo:le 'žə 'pɯo:l, kə ja štə'dé:rɔ, 'jâ:, za 'təd'ga ..
səd'nik... .. a'njie:, səd'nika, 'pɯo: sə se pa n'mâ:ɫə 'ša:jxalɛ,
'vɛ:ž, da bɛ .. 'kɛ: ..., 'jâ: ... {Z} 135

[PW: a'jâ:, a'jâ:.]

'pɯo: sə se pa .. 'pɯo: sə sɛ pa pə'jənelɛ.

pa 're:s. □ 'se: sŋ 'rje:kɫa – 'tistɛ mɛ'nik .. 'nəm 'sâ:mə
... {Z} □ 'məne ja 'ta:k jɛ'ziɫə, kə sta 'nâ:ša kə'siɫa, 'pɯo:
sŋ pa čas 'cè:stə 'dɯo: 'ma:gɫa ..., {Z} sma 'ma:gle g'râ:bɛt pa 140
'mje:tat 'dɯo:, 'jâ:, da bɛ 'ra:jš 'mè:ɫa, da bɛ 'njie:. □ pač pa
..., na s'mɛ: se pa č'ɫɯo:vɛk 'ta:kɫe 'pustɛt, a'njie:, pa bɛ
'liɛ:xkə 'pɯo: nap'rɛ: pa nap'rɛ: pa bɛ ša 'vje:č š'ɫə, 'jâ:, pa
ša d'rɛgɛ.

BOČNA – Bo1

Prip.: Ana REMIC

Posn.: 31. jan. 1988 (10 A: 106–127)

Dva brata, padla v prvi svetovni vojni

[PW: kə nɛ 'va:ž b'ra:t ja 'pâ:du.]

d'vâ:.

[PW: d'vâ:?]

'jâ:.

[PW: 'ké:ra d'vâ: sta b'ɫa: 'tɔ:?] 5

f'liɛ:rjan pa f'rənce. □ f'liɛ:rjan ja 'bé:ɯ d'vâ:ndɛ'vé:-
dɛzd'ga 'lé:ta, f'rənce pa 'vəsŋdɛ'vé:dɛstɛga.

[PW: pa 'jadŋ ja 'bəl na za'čé:tkə a 'kək 'pâ:du?]

'jâ:, ə ... {P} □ pɛt'na:jzd'ga 'lé:ta.

[PW: 'ké:r 'tɔ:?] 10

t'rɛ:... .. □ f'liɛ:rjan. □ t'rɛ:..., ə ..., 'čâ:kɛ, 'kò:kɛga
ap'riɫa 'kɛ: ..? □ 'tɔ: səm pa ... {Z} □ 'lɛ:, 'dɛ: səm pa 'tɔ:
pə'zâ:bɫa. □ a pɛt'na:jstɛga ap'riɫa al .. 'ta:k 'nè:kakə ja
'pɯo: 'pâ:du, pɛt'na:jzd'ga 'lé:ta.

[PW: 'jâ:, 'jâ:.] 15

f'rənce ja pa 'kumɛ nɛ 'me:sŋc p'rɛ:, ə, ə, 'râ:nen 'bé:ɯ ɯ
'lé:və 'rɯo:kə, 'pɯo: ja 'bé:ɯ pa ve'se:ɯ, ja pa 'ré:ku – »'se:

bø x'må:ʒə 'kʏo:nc,« da ja 'dʏo:le ne ʏ'nukø mə pə've:dø, a pə've:dø 'pʏo:l. □ ja 'ré:ku – »'ká:m pa g'ré:š, f'rənc?« □ ja 'ré:ku – »g'ré:m u 'bø:lnicə, sm̩ 'rá:nen,« ja 'ré:ku. □ 20
 »'videš,« ja 'ré:ku, »'se: bø 'ta:k x'må:ʒə 'kʏo:nc 'va:jske.« □
 pa 'tø:. □ ja pa ʏ 'lije:ʏcə 'bé:ʏ .. – 'a:, 'n̩je: ʏ 'lije:ʏcə, u .. 'gʏo:r u 'budim'pə:štə u 'bø:lnicə. □ ja pa 'ká:rtə ša 'pisø, 'ta:kle də 'pø: 'ká:rte na'pisø, ja pa 'pá:du. □ ja b'ʒə pa zast'ruplenə. 25

[PW: a 'ta:k ja b'ʒə?]

'já:. □ 'ja:zəs, pa 'kumə nə'må:ʒə p'rə: ja 'bé:ʏ na də'pustə, da ga ... {Z} □ kə bə ga 't̩je:də sk'rile, bə b'ʒə pa .., {Z} bə pa 'živ'ø. 30

[PW: 'já:, 're:s.]

pa 'sə:, g'dø: pa 'və:!

[PW: 're:s, 'já:..]

pa ša ja 'šø: čaz u'rå:te, ja pa 'ré:ku – »'må:tə, 'mʏo:dl̩te za 'məne.« □ 'já:, 'tø: pa 'na:ʏ n̩'kò:l pə'zå:bʒa. {P} □ 'ta:k smə se 'jò:kalə ʏ'sə, kə ja 'šø:. □ g'lix u 'xisçə smə 'pə:č 35
 'nʏo:və 'de:ʒalə – al u 'xišə, 'ta:k 'vəčəm 'r̩je:čt, kə smə u 'xisçə 'pʏo: b'le.

[PW: 'já:..]

ja 'pa:č 'ta:k, 'nə, 'ta:k ja b'ʒə.

BOČNA – Bo2

Prip.: Jože LOČIČNIK

Sod.: Vera LOČIČNIK (in Franc ČEPLAK)

Posn.: 1. apr. 1990 (22 B: 029–063, 090–112)

Venček prvoaprilskih

[VL: ša 'tist pə've:, 'kək sɛ .. čəb'li..., čəb'linøga 'já:ka, da t' ja 'vidrə 'čuvø!]

'já:, 'já:ka sm̩ 'tut'.

[VL: 'tø: ja pa 'gʏo:le 'ja:d̩, kə se ... {Z}]

g'lix 'pa:rvə ap'ril ja 'bé:ʏ, 'ta:k kə 'dʏo:ns. □ pa p'ridem 5
 'təle 'tud' 'vən, 'tə ša ja b'ʒə pa 'tud' za'rå:šanə, 'gʏo:le ne
 'vé:lke š'tò:r, ša 'ni bʒə 'neč za'sutə. □ 'já:ka jə pa 'tø:dle
 'dʏo:l. □ 'misləm – 'ká: se bə mə pa 'ja:s 'dɛ:le na'lije:gø? □
 se pa 'ka: s'pø:nəm pa 'xit̩ 'tå:le u 'da:rvəncə pa də'bim nə

'tâ:kə 'dɔ:gə .. p'rɛ:kɫə, pa ta 'gɥo:le ɥ tiste kr'pive, k ja 10
 'bé:ɥ tistɛ š'tò:r. □ sɯ pa 'ta:k 'tɔ:ku, 'kə b' 'bé:ɥ
 p'rɛ:prast, pə tistmɛ kr'pivɛ, pa 'le:tɔ 'gɥo: pa 'dɥo:l. □
 p'ride pa 'jâ:ka – »j 'kâ: ja 'pa:?'« □ sɯ 'ré:ku – »'dɥo:le sɯ
 'bé:ɥ,« sɯ 'ré:ku, »sɯ pa 'vid'ɔ 'vidrə, kə ja 'təle 'pa:ršɫa z
 'va:de pa 'tɔ:dle 'dɥo:,« sɯ 'ré:ku, »'dɛ:le ja š'ɫa: pa ɥ 'tət- 15
 le š'tò:r. □ 'de: pa kə bɛ 'ja:dɯ 'təle 'bé:ɥ, da bɛ 'ja:s
 'liɛ:t'ɔ da'mɔ: pə .. k'rəmp pa pə 'rɔ:ɥɯcə, da bɛ ut'kɥo:pɔ, da
 bɛ jə də'biɫa." □ j 'ré:ku – »'dɛ: 'mən' 'pâ:lɛ, bɯ pa 'ja:s
 'čuvɔ.« {Ss}

'ja:s pa da'mɔ:, {Sp} pa 'tâ:le ɥ 'da:rvəncə, sɯ pa g'lɛ:dɔ 20
 'vən, čas šp'ra:nɛ, 'kâ: ja 'dɛ:ɫɔ. □ 'ma:'dɔ:na, 'ka: 'ta:kɫe
 ja 'čuvɔ, da bɛ mə na ɥš'ɫa:, p'rɛc' 'dɔ:gə. □ sɯ se pa
 na'vé:lčɔ, g'rɛ:m pa 'tâ:le na b're:k, sɯ pa 'ré:ku – »'jâ:ka, a
 'čuvəš 'pa:rvega ap'riɫa?'« {Ss}

ja 'ré:ku – »p'rɔ:k'lɛ:ta 'kò:rba xu'dičɔva! □ ša ma 'pa:ršɫa 25
 ɥ'kupeɫ!« {Sp, Ss}

t'a:k sɯ se mə s'mjɛ:jɔ! □ pa g'lix 'pa:rvega ap'riɫa ja
 b'ɫə.

'ɛ:nkrɫ sɯ pa 'tut' ... {Z} □ pɛg'lɛ:dnik .. pa 'ja:s sma pa
 'gɥo:le k'siɫa, 'təle ta 'gɥo: ɥt kə'zɔ:ca, b're:k. □ lɛ'pička 30
 'â:nčka pa tɛtɛ 'ivan, 'nə, kə ja 'dɛ: ..., {Z}

[VL: žə ɥ'ma:ru.]

.. 'jâ:, sta š'ɫa: pa ɥ 'cé:rku, ja pa 'ré:ku – »'pó:p ..,«
 {Z} a .. 'â:nčka j 'riɛ:kɫa – »'dɥo:ns ja pa ..« (nɛ'dɛ:le ja
 b'ɫa:), ja 'riɛ:kɫa – »'dɥo:ns ja pa 'na:ɥpta pək'siɫa.« □ sɯ 35
 'ré:ku – »kə pta š'ɫa: ɥd'vá: da'mɔ:, bɔ .. pəkə'sjɛ:nə ɥ'sə.« □
 'nə, 'pɥo: pa 'rɛ:s – g'rɛ:ta da'mɔ:, ɯd'vá: sma pa n 'pɔ: ...,
 {Z} pa sɯ 'ta:k 'vé:d'ɔ, da 'na:ɥma, 'ja:s sɯ 'tɔ: 'ta:k 'vé:d'ɔ.

sɯ pa 'vé:d'ɔ, 'kâ: bɔ 'riɛ:kɫa. □ p'rideta 'tən ta 'gɥo:r,
 ja pa 'riɛ:kɫa – »'jâ:,« ja 'riɛ:kɫa, »a tɛ 'nisɯ p'ra:ɥɫa, da 40
 'na:ɥpta?« □ sɯ 'ré:ku – »a 'vɛ:ž za 'tâ:kə s'mɥo:ɫə! □ pa g'lix
 'dɥo:ns ..!« sɯ 'ré:ku. □ »kə'da:j bɛ žə b'ɫa: 'fɛ:rɛk,« sɯ
 'ré:ku, »p'ride pa jɛr'sé:tɔvə 'djɛ:kɫe,« sɯ 'ré:ku, »pə 'nâ:jə.
 □ ja pa na k'râ:va ɥš'ɫa: vən s x'le:va pa 'jâ:pkə də'biɫa,« sɯ
 'ré:ku, »'dɛ: se pa 'gɥo:r ... {Z} □ 'jâ:pkə 'mé:ɫa 'nət, da sma 45
 š'ɫa: ta 'gɥo:, da smə tistə k'râ:və rɛš'vá:lɛ.« □ »jə 'tɔ: 'žə
 'nɛ:!'« □ sɯ 'ré:ku – »sɛ've:da,« sɯ 'ré:ku, »čə 'nɛ:, bɛ žə
 b'ɫə 'fɛ:rɛk.« □ »jə 'kək ja pa 'dɛ:?'« □ »'jâ:,« sɯ 'ré:ku,
 »'nismə jə ɥ..., 'mɥo:glɛ, 'dɛ: sə jə pa zak'ɫa:lɛ.« □ ja 'riɛ:kɫa

- »a bdə 'mje:sə prada'jã:lə?« □ sn̩ 'rè:ku - »'sə: .. ga 50
'lje:xkə də'biš.« □ ja š'ła: pa pə 'mje:sə. {Sp, Ss}

[VL: 'ja:zəs, se ta gra'do:č z'łã:ža, da 'le: ka'kɥo:ga
də'bi, 'nə!]

'ka:ršanə 'duš! □ a 'pɥo: ja pa 'una 'mənə! □ ja b'ła: pa na 55
nə'dè:le, g'rè:ta pa ɥ'bã: z 'dɥe:c:ə .. s 'cé:rkve. □ 'ja:s sm̩
'bé:ɥ 'təle pa g'lé:dɔ 'təle, g'rè:ta pa 'təle pə 'cé:stə. □ ja
pa 'rje:kła - »'təle s'tiš,« ja 'rje:kła, »ɥ 'bã:kəçə ja pa ..,
{Z} ɥ'sə g'ri,« ja 'rje:kła, »'tã:k ... {Z} □ s 'pɔ:le se 'vidə,
'kã:kə ja 'ɥo:r,« ja 'rje:kła, »namezd:a p' 'šɔ: ta 'ɥo:r.« □
'dè:da ja 'šɔ: 'ka: nap'rə:. □ 'tɔ: mə ja pə've:dła pa 'tut' 60
'ka:r ... {Z} □ sn̩ ša n'mã:lə spraš'kɔ:vɔ, se 'neč 'ã:m ɥ'zé:ła,
sta 'ka: š'ła:.

ɥ'ca:jt g'runtəm, xu'dič, sm̩ 'mislu, 'tɔ: bə pa ɥ'sə b'łə 65
'mɔ:žnə. □ se pa naš'té:ləm pa g'rè:m. □ pa sm̩ 'šɔ: ɥ'pɥo:də,
da me 'ni ɥ'bje:dɥ 'vid'ɔ, 'nətər pət 'xišə, 'dɥo: ɥ'pɥo:də. □
p'ridem ɥ 'bã:kɔçə, nə'ké:r nə'bje:nga 'dɛma, 'niš'ta:. □ sm̩
'mislu - p'rɔ:k'lé:tə, se .., {Z} a 'dɛ: sɛ me pa 'ti nas'ra:ła!
{Sp, Ss}

[VL: 'va:rənła! □ sɛ 'tudə vɛ..., vɛ'rè:ɥ.]

'pɥo: sm̩ 'šɔ: pa na pəglə'dijə, da 'ni 'neč 've:dła, da sm̩ 70
'ja:z 'bé:ɥ 'ɥo:r, da se mə 'na: ɥ smɛ'jã:ła. {Sp, Ss}

{I}

a pa 'e:nkr̩t smə š'lə pa z 'vəlagə. □ ja b'ła: pa 'tətale, kə 75
'dɥo:le sɛ'di ..,

[VL: g'rã:bnerca.]

.. g'rã:bnerca, pa 'jã:ka, 'mɔ:š, tɛtə b'rɛ:gɛrjɔ, 'jã:ka, pa 80
'ja:s pa 'təmle .. na 'mic'ka. □ smə b'lə na 'vəlagə, 'nə, 'pɥo:
smə n'mã:lə 'pilə, kə ja b'ła: 'təm ɥ'čã:s' ušta'rija, g'rè:mə
pa 'dɥo:l, 'pɥo: pa g'rè:mə 'sje:m čaz 'vəlagə, ja pa 'rɛ:z b'łə
b'łã:tə pa 'tã:kə, ja pa {Sp, Ss} {P} 'jã:ka ka 'tã: pa 'sje:m
pa ɥ ɥ'sã:kə m'łã:kə ja s'tɔ:p'ɥ. □ ja 'rje:kła - »a 'ni š'kò:da
x'łã:č,« j 'rje:kła, »'kã:ke ɥš pa 'jəm'ɔ!?'« □ 'jã:, 'jã:ka pa
'ɥo:r, x'łã:ča 'va:pne pa jəx ja s'lɛ:ku. □ »'təle jəx 'mã:š,
prak'lé:ta 'bã:ba, 'dɛ: jəx pa 'nje:s'!« {Sp, Ss}

'ka:ršanə 'duš, 'pɥo: smə ga 'kumə naš'té:lelə, da jəx ja 85
na'za:j ɥb'lɛ:ku!

'pɥo: pa g'rè:mə, p'ridemə pa 'təle ɥ š'mã:rtənə, čə 'vɛ:š,
'ké: ja b'ła: 'čã:s' 'bã:kɔva 'žã:ga.

[PW: 'jã:..]

'višę 'gʷo:r ja b'ļa: pa 'təm na 'vè:lka m'ļa:ka, pa 'təm na 90
 ʌ'sà:kmə k'râ:jə pa 'ta:k ŋ'mâ:lə neğa 'pə:ta. □ 'nə, 'mi
 smə jə .. pə 'pə:tə, 'jâ:ka jə ja pa 'ka: čas 'tistə. □ s'tə:pę
 'nətər, ja pa 'šə:lən z'gub'u, 'ja:dŋ. {Sp} □ 'pʷo: j 'ja:dŋ
 'šə:lən 'nət 'pust'u, z 'ja:n'mə ja 'pa:ršu 'vən. □ 'pʷo: smə pa 95
 'žə də'bile tistę 'šə:lən 'vən, da se ja ʌ'bu, 'nə, 'pʷo: smə
 š'lę pa 'tə:dle 'gʷo: s š'mâ:rtne 'gʷo: prəx 'bò:čnę. {Ss} □
 s'kə:s 'ta:k k'lije:ʌ, 'ta:k, pa 'žulę pa 'žulę pa 'žulę, 'ka:
 'tə: ja p'râ:v'u, pa 'kumę ja 'šə: 'gʷo:r. □ 'nə, p'ridemə pa
 'gʷo:r, {Sp} smə pa š'lę pa 'nət, se pa sə'zuja, ja 'jəm'ə pa
 k'ruca {Sp, Ss} 'čizd zm'linčanga gʷor u 'pa:rstex, ja pa 'tist' 100
 'ca:jt, kə ja se .. {Z} 'šə:lən 'bé:ʌ 'nət, ne k'ruc 'nətər
 z'le:zu. {Sp, Ss} □ tizd'ga k'ruca 'vən pə'té:gnemə, pa ja 'bé:ʌ
 'čizd zm'linčan. {K}
 [VL: 'ja:zəs, 'ja:zəs 'ti!]
 smə se pa 'tut' 'ta:k smę'jâ:lę 'pʷo:l! {K} {Ss} □ 'ka: 105
 'žulę ga j s'kə:z 'gʷo:. {K} {P}
 'jâ:, 'čâ:s' ja b'ļa 'lušnę, k ja 'dę:.

KOKARJE – Kol

Prip.: Marija RIGA

Sod.: Jernej RIGA (ker je skoraj ves čas govoril šepetaje,
 v temle zapisu ni upoštevan)

Posn.: 3. mar. 1990 (21 A: 368–538, 551–559; 21 B: 245–299,
 323–398)

Spomini na otroštvo in oglarjenje

[PW: 'a:te, ste 'rije:klę, da sə b'lę rə'ja:nę 'kè:?]
 sə b'lę rə'ja:nę u ʌ'tò:kəm pŕ .., {Z} 'rije:kļə se ja 'čâ:sę
 pŕ 'xə:stnikę, ə, ə .., 'tə: pa na 'mò:rəm 'rije:čt g'lix ... {Z}
 {P} □ 'tə: 'vę:m, a'nje:, da sə 'mè:lę .., {Z} da sə 'rije:klę,
 da sə 'mè:lę 'va:ča pa 'mâ:terə pa 'vəčima pa ma'čò:xə. 5
 [PW: 'jâ:, ʌ'sə ʌ'kupe.]
 'jâ:, ʌ'sə ʌ'kupe. □ ə, 'nə, 'ma:..., 'ma:..., 'ma:ma sə b'lę pa
 rə'ja:..., {Z} 'ma:ma sə b'lę pa pəd'ję:znękavę, 'tə: ja pa ʌ
 š'mâ:rtne. □ pŕ .. pŕ pəd'ję:znękę se ja 'rije:kļə. □ 'pʷo: sə se
 pa ʌ'žė:nlę. □ ('kò:kęga 'lé:ta j 'kę: b'ļa? {P} □ 'sę: 'lé:tə 10

'ni .. 'ni 'vâ:žnə!) □ 'p̥uo: sə se pa u'ž̥e:nl̥ə, a'n̥iɛ:, 'p̥uo: sə
'pa:r̥sl̥ə pa 't̥əle ... {Z} □ se 'm̥ən' z'di, da sə 'm̥é:l̥ə t̥ə
u'č̥é:ta, 't̥əle u 'k̥o:k̥arjax, {P} 'p̥uo: ja 'b̥é:u pa 'va:ča
u'ž̥e:nen. □ 'k̥ə da ja 'p̥uo: b'ļa:, a'n̥iɛ, ma'č̥o:xa 'n̥á:... ..
'n̥á:šm̥ə .. 'f̥o:tr̥ə. □ ma'č̥o:xa ja 'p̥uo: b'ļa:, 't̥ista, a'n̥iɛ:, 15
k̥ə ja 't̥əle b'ļa: 'p̥uo:l u 'k̥o:k̥arjax.

[PW: 'j̥á:, p'r̥o: 't̥əle?]

'j̥á:, 'n̥iɛ:, 't̥əle, na š̥t̥ər'na:jst̥ə š̥t̥ə'vil̥k̥ə, 's̥ə: 'd̥ə: ja
'ni, t̥iste š̥t̥ə'vil̥ke, sm̥ə p̥ə'da:rl̥ə 'p̥uo:l .. t̥ist̥ə 'r̥ə:č̥.

[PW: 'viš̥ə 'g̥uo:r.]

20

'j̥á:, 'j̥á:, 'viš̥ə 'g̥uo:r ja b'ļ̥ə. □ 'p̥uo:l ... □ 'viš̥ə 'g̥uo:r
ja b'ļ̥ə 't̥ist̥.

[PW: pa 't̥əm se 'ni 'n̥eč̥ 'e:k̥stra p̥ə d̥ə'm̥á:č̥ə 'r̥iɛ:k̥l̥ə?]

p̥r̥ 'j̥urč̥k̥ə.

[PW: p̥r̥ 'j̥urč̥k̥ə?]

25

p̥r̥ 'j̥urč̥k̥ə.

[PW: a 'd̥ə: se pa 't̥əle 'r̥iɛ:ča p̥r̥ 'j̥urč̥k̥ə?]

'd̥ə: se 'r̥iɛ:ča pa 't̥ə p̥r̥ t̥ə'n̥á:č̥ə.

[PW: 't̥əle?]

'j̥á:.

30

[PW: 'pa:r̥_vas?]

'j̥á:.

[PW: 'j̥á:, s̥ám̥ə sm̥ up'r̥á:š̥o, 'k̥é: ja p̥r̥ 'j̥urč̥k̥ə, sə pa
'r̥iɛ:k̥l̥ə ... {Z}]

'j̥á:, 's̥ə:, 't̥o: pa .. 't̥o: pa 'ta:k, a'n̥iɛ:, t̥ə s't̥á:r̥ə, 35
a'n̥iɛ:, t̥ə p'r̥ə:j̥š̥n̥ə, me p'r̥a:u̯j̥ə za 'j̥urč̥k̥av̥ə, 'ta:k, a'n̥iɛ:,
ja pa 'd̥ə:le b'ļ̥ə p̥r̥ t̥ə'n̥á:č̥ə, k̥ə ja b'ļ̥ə .., {Z} k̥ə sma 't̥əle
'kup̥ļa, k̥ sma se u'ž̥e:n̥ļa, z 'm̥o:ž̥ə. □ 't̥o: ja b'ļ̥ə pa ... {Z}
□ 'š̥ə:s̥nt'rid̥əst̥əga 'l̥é:ta sma se u'ž̥e:n̥ļa, 'v̥əs̥nt'rid̥əst̥əga
'l̥é:ta sma pa 'kup̥ļa .. 't̥əle v̥əd̥ 'ja:ne, k̥ə ja 'm̥é:ļa p̥ə 40
'p̥uo:l̥ə 's̥iɛ:str̥ə ja 'm̥é:ļa pa v a'm̥iɛ:rk̥ə. □ p'r̥ə: ja ... {Z} □
't̥ə sta b'le:, 'ž̥ivele, 'p̥uo:l .. 'p̥uo: ja š'ļa: pa v a'm̥iɛ:rk̥ə,
's̥iɛ:str̥a. □ 'p̥uo: ja pa 'm̥o:š̥ 't̥ist̥ə 'r̥é:ku, da se na sp'ļ̥á:ča,
ja 'r̥é:ku, d̥ə'lit, ja 'r̥é:ku. □ »'mi 'ta:k 'm̥á:m̥ə za'd̥uo:st̥ə,«
ja 'r̥é:ku, »'ti pa g'l̥ə:j,« ja 'r̥é:ku, »da 'na:_b̥əš̥ na 'c̥é:st̥ə,« 45
j 'r̥é:ku, »pa da na 'b̥əš̥ na s't̥á:r̥ast bras k'r̥uxa.«

'p̥uo: sə pa s̥ə z̥gva'r̥il̥ə, a'n̥iɛ:, da sma 'p̥uo:l, ə .., da sma
'p̥uo: 'kup̥..., 'kup̥ļa, 'n̥ə. □ 'ta:k, a'n̥iɛ:, na u'b'r̥o:ke sma
'kup̥ļa, da sma u's̥á:k̥ə 'l̥é:t̥ə 'n̥é:k̥ə 'ma:g̥ļa 'pa:č̥ 'da:t̥. □ 't̥o:
s̥ə b'l̥ə 'm̥ə:s̥n̥c̥ə .., {Z} g'l̥ix k̥ə'da:j, 'n̥ə, se m̥ə z'di, da ja 50

b'lə 'ta:kle 'ma:jnika 'me:sŋca, da ja b'lə ste'čje:nə, da sma
 u'sâ:kə 'lé:tə jəm 'puo: 'de:vała. □ da sma jəm da'jâ:ła.

[PW: in 'vi ste b'le rə'ja:nə 'puo:l ...]

'ja:s sŋ b'ła: pa rə'ja:na pŕ 'jurčkə, 'guo:rle na
 šter'na:jstə šte'vilke. 55

[PW: 'a:'ha:, 'guo:r.]

'jâ:, na šter'na:jstə.

[PW: 'kò:kəga 'lé:ta 'tò:?]

a 'kò:kəga 'lé:ta sŋ b'ła: 'ja:s rə'ja:na? □ 'ja... ... {Ss}□
 en 'tisoč de'vé:ctə 'vəsəm, 'jâ:, en 'tisoč de'vé:ctə 'vəsəm. □ 60
 'ta:g bŋ 'de:le 'sé:dŋd'va:jstəga 'mâ:rca s'tâ:ra
 d'vâ:nə'vəsŋdəst' 'le:t. □ 'jâ:, 'sé:dŋd'va:jstəga d'vâ:n'vəsŋ-
 dəst'.

'ma:ma s pa .., 'ma:ma pa ... {Z} □ na 'mò:rəm 'tud' 'nje:
 'rje:čt g'lix, 'kò:kəga 'lé:ta ... {Z} □ 'tò: 'və:m 'ša:, 65
 a'nje:, da sə ša .., da sə ša b'le 'ta:g za'neč, a'nje:, da sŋ
 'puo: 'ma:gła žə 'šo:lə 'nje:xat, 'tətə, na'vâ:dne, 'nə, 'šo:lə,
 'nje:xat, da səm 'puo: 'duo:mə b'ła:, da səm st're:gła 'jəm,
 'ma:mə, kə 'nisə 'mò:glə 'a:te pła'čə:vət, dəpła'čə:vət, kə 'ni
 b'lə də'xə:tkə. □ sə 'mè:... .., b'le 'ka: 'ta:k, a'nje:, 'gə:zdne 70
 de'ła:uc, 'puo: pa 'nisə 'mjo:glə, a'nje:, dəpła'čə:vət, sə
 'xò:dle pa ... {Z} sə ... {Z} □ za'tò: sma pa 'puo:l, a'nje:, kə
 sə se 'ta:k səs'tâ:rale, 'puo: sma pa 'və:gu 'kuxała.

[PW: 'nə, 'kək ja b'lə pa 'tò:? □ 'kək .. 'kək se ja
 p'rə:zap'rə: sp'lə:x za'čè:lə?] 75

'və:... 'və:gu se ja pa za'čè:u 'kuxat ... {Z} □ 'na:rtə'pa:r-
 və, a'nje:, sma .. sə .. sə nəm 'da:lə 'ta:k, a'nje:, 'nje:
 gra'šina, 'ta:k, pŕ'vâ:tne de'ła:ucə ... {Z} □ 'kəg bə 'kə:
 'rje:kła, 'kəg bə 'kə: pə'və:dła ..? {P} □ k'mə:t, a'nje:,
 k'mə:t ja 'bè:u, a'nje:, da ja 'da:u, a'nje:, da ja 'ré:ku – 80
 »'čò:j,« ja 'ré:ku, »'dè: pa 'təle 'vən pə'sè:kə 'tò:le,« ja
 'ré:ku. □ 'un' ja sm'rè:ke pə'sè:kə, a'nje:, məd'vâ: sma 'pa:,
 a'nje:, pa 'da:rve 'tiste 'sə:kala. □ 'puo: sma pa ... {Z}

[PW: 'jâ:. □ 'kâ:k 'le:s ja 'ma:gu 'bət?]

'le:s ja pa 'ma:gu 'bət ... {Z} □ 'na:j'bə:lšə ja 'bè:u 85
 'jâ:var. □ x'râ:st 'ni 'bè:u. □ d'rugə ja b'lə u'sə 'žixər –
 tə'pò:ła, 'buku, 'jâ:var, ə, 'gâ:bər, 'le:ska, 'tò: ja .., {Z}
 'nə 'jâ:, 'tude ja 'bè:u, a'nje:, 'tiste 'ga:rmə sə b'le,
 a'nje:, vədə ... {Z} □ 'kâ: žə 'ta:k cvə'ti ..? □ na s'pə:nəm
 ... □ ud 'bje:zga 'tut', 'žixər ... □ 'ta:g da ja b'lə 'žixər 90

'kumə 'ta:k 'mɛ:jxnə, da sma 'puo: pə'sɛ:kafə, a'nɛ:, 'puo: pa, kə sma pə'sɛ:kafə, a'nɛ:, 'puo: sma 'ma:gfa pa .. 'puo: sma pa .. 'ma:gfa pa rɛz'žā:gat, a'nɛ:, 'sɛ, 'nɛ:kɛ na 'mɛ:tər, a'nɛ:, 'žixər ŋ' 'mɛ:tər pa 'pɔ:, 'kəkər ja b'fə, 'nɛ:kɛ pa 'čist 'mɛ:jxnɛx, 'kumə pəfə'vicə 'mɛ:tra, a'nɛ:, da sma 'puo: 95
z'fō:žfa tistə 'kuo:pə s'kəp. □ 'puo: se ja pa tista 'kuo:pa, a'nɛ:, z'fō:žfa, 'puo: pa, kə s... {Z} □ 'puo: se ja pa .., {Z} 'ta:kle s'puo:dɛ .., {Z} 'ta:kle 'nətər sɛ b'le: pa 'fukne, 'ta:k kə nɛ dəš'nikɛ. □ na 'va:rx ja b'fə pa s 'pa:rstɛ .. p'rɛ:, a'nɛ:, s'kəp na'rɛ:tə 'tistə, 'puo: ja b'fə pa sm'rɛ:čjə na 100
'tistɛ .., {Z} na 'tistə 'rɛ:č na'rɛ:tə, 'puo: ja b'fə pa s 'pa:rstɛ 'guo: za'sutə.

'puo: sɛ b'le pa na 'va:rxɛ, a'nɛ:, 'ta:k u'kɔ:lnəu'kɔ:lɛ .. sɛ b'le pa 'ta:k kə nɛ dəš'nikɛ, sɛ 'rɛ:klɛ. □ 'puo: ja pa tistɛ, a'nɛ:, na tistɛx dəš'nikɛx, a'nɛ:, 'puo:l .. tistɛ 'dɛm 105
'šɔ: 'vən. □ na 'va:rxɛ 'guo:r, a'nɛ:, ja b'fə pa .., {Z} 'ša na 'va:rxɛ 'ta:k, z'fō:žane 'da:rve, 'nə, 'tɛ ja b'fə 'ta:k, 'tɛ ja b'fə pa 'ta:k. □ 'puo: ja b'fa: pa 'fukne u'kɔ:lɛ, a'nɛ:, 'puo: ja pa čas 'tistə 'nətər, {Z} se ja 'ma:gfa na'kurt. □ sāmə 'nətər, a'nɛ:, p'rɛ:dnə, a'nɛ:, sɛ pa z'fō:žlɛ tistə 'kuo:pə 110
s'kəp, sɛ 'ma:glɛ 'bɛt pa š'tɛ:rjɛ 'kuo:lɛ, a'nɛ:, 'puo: pa pə'vɛ:zənɛ s'kəp, da sɛ 'puo:l, a'nɛ:, 'tistɛ 'kuo:lɛ 'ta:k s'kəp 'da:ržalɛ, a'nɛ:, da 'ni se s'tisənɛ 'tistə s'kəp, a'nɛ:, da ja 'bɛ:u 'lɛft, da ja 'puo: 'lɛ:ɛkə gə'rɛ:ɛ.

[PW: 'jā:, da 'ni u'kupɛ 'pā:dɛ.] 115

'jā:, da 'ni u'kupɛ 'pā:dɛ. □ 'puo: pa, kə ja pa u'kəp 'pā:dɛ, a'nɛ:, da ja b'fə 'kuxənə, a'nɛ:, 'puo: sma pa rɛz'da:rfa, a'nɛ:, se ja pa tistə u'sə, a'nɛ:, tista 'pa:rst tɛ 'pa:rvə, a'nɛ:, ust'rā:n, 'puo: se ja pa tistɛ, a'nɛ:, tistə dɾ'vɔ:jɛ, kə ja b'fə uʒ'gā:nə, se ja pa tistə dɾ'vɔ:jɛ pa 120
.. pa 'ta:k, a'nɛ:, sə'suɛ p'rɛ:č, a'nɛ:, k se .. {Z} ja b'fə 'kuxənə, 'puo:l, 'puo: sma pa z g'rā:blɛm 'dɛ:vaɛ, a'nɛ:, 'vən, pa 'ta:k, a'nɛ:, kəkər da bɛ 'jəm'ɔ 'təm .. u'nɛ: .., 'sɛ:nə, a'nɛ:, 'tā:ke 'riža sma naš'tɛ:leɛ. □ 'puo: pa, kə se ja uɣla'diɛ 'tistə (uɣla'dit se ja 'ma:gfa, 'tɔ: ja tɾ'pɛ:ɛ, 125
bɛ 'rɛ:kfa, 'čā:sɛ ne t'ri d'ni, a'nɛ:, š'tɛ:r d'ni, da sma 'žixər pəs'tiɛ p'rɛ:), 'puo: se ja šale, a'nɛ:, 'žixər 'tistə rɛzdɛ'rā:ɛ.

'nə, 'puo: pa, kə sma pa rɛz'da:rfa, a'nɛ:, 'puo: sma pa sp'ra:uɛ s'kəp. 130

pa sm̩ 'nò:sʎa 'duo:l .. nə 'urə ..., 'bəl kə nə 'urə ja 'žə
ud 'l̩o:mšak̩, 'nətər pəd rabər'nik̩ə 'nətər, pəd rabər'nik̩ə
'nətər. □ sm̩ pr̩'n̩je:sʎa, 't̩o: ša s'p̩o:n̩əm, 'e:nkrat. □ 't̩o: sə
b'l̩e 't̩a:k̩e 'ž̩a:kl̩e, da sma na'suʎa, pə 'p̩e:t̩ɯd'va:jst' 'kil, pə
t'rid̩ešet 'kil, 'kəkər ja b'l̩ə. □ 'p̩uo: sma pa na .., {Z} ɯ 135
'k̩uo:š .. s̩ɯ s̩e na'l̩o:ž̩a .. 'ž̩a:k̩əl u 'k̩uo:š, pa s̩ɯ š'ʎa:.

'e:nkrat ša s'p̩o:n̩əm, a'n̩je:, da səm n̩e pə'p̩o:dn̩e 'nò:s... ..,
'ce:ɯ 'd̩e:n 'nò:sʎa, da s̩ɯ d̩e'v̩e:tkrat pr̩'n̩je:sʎa 'duo:l, t̩e
d̩e'v̩e:tek'r̩a:t' sm̩ pa š'ʎa: ɯ 's̩uo:b̩ə, sm̩ pa 'ka: 'p̩a:d̩ʎa na
'p̩o:jst'̩o pa 'n̩ism̩ 'm̩uo:g̩ʎa 'v̩je:č, 'ta:g z'm̩a:rtr̩na sm̩ b'ʎa:. 140

'a:te pa 'n̩is̩ə 'm̩o:gl̩e, kə s̩ə žə 'p̩uo: ɯne'm̩uo:gl̩e 't̩o:k̩ə, pa
'n̩is̩ə 'm̩o:gl̩e 'ta:k. □ 't̩o: ja ... {Z}

[PW: 'n̩uo:s̩et.]

'j̩a:. □ p'r̩e:, 'duo:kler s̩ə ša pa 'm̩o:gl̩e, s̩ə ša pa .. s̩ə ša
pa 'a:te 'tut'. □ kə 'ni b'l̩ə .. kə 'ni b'l̩ə 'ta:k, a'n̩je:, da 145
b̩e 'k̩e:r 'š̩o:, a'n̩je:, pa 'ta:k̩le pr̩'p̩je:l̩o, kəkər 'duo:ns
pr̩'p̩e'l̩a:j̩ə .. 's̩e. □ s̩e 'ma:gu 'iskat 'v̩end̩e g'n̩a:r, 'j̩a:, s̩e
'ma:gu g'n̩a:r 'iskat, a'n̩je:, č̩ə s̩e 'va:t'̩o, a'n̩je:, da s̩e
'ž̩iv'̩o.

[PW: pa 'kək ja 'p̩uo:l, kə ja g̩ə'r̩e:ʎə 'nətər, a v̩əm ja 'k̩e: 150
na'g̩a:jaʎə 'tut'?)

j̩ə 'n̩eč 'k̩e: 'ni na'g̩a:..., kə ja 'b̩e:ɯ s'p̩uo:d̩e, a'n̩je:, s̩ə
b'l̩e t̩ist̩e d̩əš'nik̩e.

[PW: 'j̩a:, pa da b̩e se v̩əm kag'da:j uʎ'ga:ʎə, 'r̩je:čm̩e.]

'n̩je:, 't̩ist se .. 't̩ist se ni uʎ'ga:ʎə. □ 't̩ist̩ə se na 155
'm̩o:ra uʎ'ga:t.

[PW: se na 'm̩o:ra uʎ'ga:t?]

'n̩ə, 't̩ist̩ə se na 'm̩o:ra, kə ja p̩ək'rit̩ə, a'n̩je:, k ja 'p̩uo:
'č̩ist p̩ək'rit̩ə.

[PW: kə na 'm̩o:ra 'ʎəft z'ra:ɯn̩ə ...]

kə 'n̩ima 't̩o:k̩ə 'ʎufta. □ č̩ə b̩e pa, a'n̩je:, 'ta:k b'l̩ə,
a'n̩je:, da b̩e 'm̩e:n̩ʎə se uʎ'ga:t, a'n̩je:, s̩e pa 'ka: 'pa:r̩st̩e
'g̩uo: na'd̩e:v̩o, da ja b'l̩ə na 'm̩o:č̩ p̩ək'rit̩ə.

[PW: 'k̩a: pa kag'da:j .., 'bux̩ənʎə 'ja: 'k̩e: 'v̩ən al 'k̩e:
't̩a:ga. □ a 't̩o ...? {Z}] 165

'j̩a:, 't̩ud̩e, 't̩ud̩e, 'tut' 'ta:k se, a'n̩je:, da se ka'di, pa
't̩o:. □ se 'fa:jn ka'di, č̩ə 'v̩o:gu 'kux̩əš. □ '̩o:'j̩e:j!

[PW: in 't̩o: ste 'r̩je:kl̩e, da ste t̩ɯ 'g̩uo:r 'de:ʎal̩e. □ 's̩a:m
- a ste 'de:ʎal̩e za raz'lične k'm̩e:te .. 'g̩uo:r, al 'kək ja b'l̩ə
't̩o: na'r̩e:t̩ə?] 170

'tɔ: ja b'ɫə 'ta:k kəkər 'na:š k'rux.

[PW: 'jã:, 'jã:, 'jã:, 'jã:. □ 'tɔ: ja 'un' 'ré:ku, da 'tistə, kar ga 'ni za'nimaɫə, 'nə: ... {Z}]

'jã:, a'nje:, 'un' ja pə'sə:kɔ 'lɛ:s, a'nje:, a pa 'ta:k, 175
a'nje:, čə ja b'ɫə na f'rã:tə 'sə:kənə, a'nje:, čə pa 'nje:, čə
sma pa 'nje:, sma pa 'ka:r 'ta:k pət'rɛ:bɫa, a'nje:, 'puo: sma
pa 'tistə, kar ja b'ɫə 'tã:ga, a'nje:, sma pɾpɛ'lã:ɫa sɛ 'tud'
na k'linc, a'nje:, sma 'vəz... .. sma ɥ'lɛ:kɫa 'duo:l. □ ja b'ɫə
'tã:kə, a'nje:, dɾ'vɔ:jə, 'nə:kɛ ja b'ɫə dɛ'bɛ:lɛga, 'nə:kɛ sɛ 180
'lje:xkə 'ka: 'ta:k pət 'pã:s'kɛ 'dje:ɥ, 'nə:kɛ sɛ na'vɛ:zɔ na
š'pã:gə, a'nje:, pa ɥ'lɛ:ku, a'nje:, pa 'bəl sɛ se pɾk'ɫuo:n'u,
'lɛ:žə sɛ ɥ'lɛ:ku. 'jã:.

{I}

[PW: in 'kò:k ste b'lɛ s'tã:rə, kə ste ša, ə, 'vɔ:gu, ə, 185
'de:ɫalɛ?]

'jã:, 'tɔ: smə ša pa ... {Z} □ 'čã:kɛ, 'kò:kə, 'nə 'jã:. □
'tɔ: ja ... {Z} □ 'šɛ:stɾt'ridɛstɛga 'lɛ:ta sɯ se 'žɛ:nɫa, sɯ ša
'tje:č, a'nje:, 'xò:dɫa ta 'guo:r 'a:tɛ pə'mã:gat ...

[PW: a 'ta:k?]

.. 'jã:, 'vɔ:gu ta 'guo:r, ə, {Z} da sɯ pə'mã:gaɫa, a'nje:, 190
'puo: pa 'ni 'mɔ:š pəs'tiɥ 'vje:č. □ ja 'ré:ku, da 'ra:jšə žə'vi
ɥ'bã:, ja 'ré:ku, kəkər pa da bɛ se 'ta:kɫe 'mã:rtraɫa.

[PW: kə ja b'ɫə p'rje:več zga'rã:nə.]

'jã:, da ja b'ɫə zga'rã:nə p'rje:več.

{I}

[PW: 'ša: 'tistə me za'nima, kə ste 'rje:kɫɛ p'rɛ:, 'kã:kə 195
dɾ'vɔ:jə ja 'ma:gɫə 'bɛt, ə ...]

a'jã:, za ..

[PW: .. za 'vɔ:gu.]

.. za 'vɔ:gu. □ 'čist ɥ'sã:kə dɾ'vɔ:jə ja 'lje:x b'ɫə, 200
sm'rɛ..., 'čist ɥ'sã:kə dɾ'vɔ:jə, 'sã:mə x'rã:st, 'tistə 'nisə
'mɛ:lɛ 'rã:dɛ, a'nje:, kə ja 'ta:k štrɥ..., štrɥ'kɛ:caɫə. □ a'nje:,
'vɛ:te, k ja 'pɔ:kaɫə, a'nje:, štrɥ'kɛ:caɫə, 'dɛ: ja 'ma:gu,
a'nje:, 'ta:k, a'nje:, kə sə 'tə ... {Z} □ tistɛ 'vɔ:gu na
'va:gən' 'dje:ɥ, a'nje:, 'puo: ja pa 'təm, a'nje:, s k'lɛ:šmɛ 205
'təm, a'nje:, sɛ naštɛ'lɔ:vɔ, 'tistə .. 'kã: bɛ 'rje:kɫa,
'puo:t'kve, a'nje:, pa .. pa 'tã:ke stva'ri, 'puo: ja pa tistɛ
'vɔ:gu, a'nje:, pa štrɥ'kɛ:cɔ, a'nje:, da ja b'ɫə nɛ'vã:rnə za
ɥ'či, da sə 'ka: 'ta:k 'iskra lɛ'tɛ:le, 'ka: 'tje:dɛ pa 'tje:dɛ,

'nɛ: 'ka: nap'rɛ:. □ 'tɛ:dɛ 'pa:č, čə ja 'pa:ršlɛ 'tistɔ 210
'da:rvə na .. na .. na 'va:rstɔ. □ 'jǎ:.

[PW: 'jǎ:, pa .. a ja 'ma:gɫɛ 'bɛt 'tistɔ rɛz're:zənɔ .., {Z}
ə, kə ja b'ɫɛ rɛz're:zənɔ – a ja 'ma:gɫɛ 'bɛt 'suxɔ a ja 'žixɛr
b'ɫɛ 'ka:r s'rɔ:vɛ?]

'jǎ:, 'bɔ:lšɛ ja b'ɫɛ, č ja b'ɫɛ 'suxɔ. □ 'bɔ:lšɛ .. 'bəl ja 215
b'ɫɛ, a'nɛ:, sɛ... .., {Z} čə ja b'ɫɛ 'suxɔ. □ kə ša ja, a'nɛ:,
kə 'ni 'ta:k 'təm 'čistɔ 'mɔ:gɫɛ 'təm pə'gɔ:rat 'nɛtɛr, a'nɛ:,
'pɔ: pa, kə se ja 'tistɔ rɛz'da:rɫɛ, a'nɛ:, 'pɔ: sɛ ša pa
tistɛ .., {Z} 'tǎ:kɛ kə'mǎ:dɛ, 'ta:k, a'nɛ:, da 'ni 'čistɔ
zgɛ'rɛ:lɛ .., {Z} a'nɛ:, 'pɔ: se ja pa d'rugɛ .. d'rugič 220
'lɛ:xkɛ 'dɛ:lɛ 'tistɔ s... .. 'nɛtɛr, ɥ'mɛ:s.

[PW: ə'hɛ, ə'hɛ, ə'hɛ!]

'jǎ:, da se je ɥ'sɛ pə'nucalɛ.

[PW: da ja š'ɫɛ ša d'rugič ...]

'jǎ:, da ša ja d'rugič se .. {Z} nɛt u 'kɔ:pɛ. {Z} 225

[PW: 'jǎ:, pa a ste 'rɛ:klɛ, da ste 'vɔ:gu 'kuxalɛ al ..
ž'ga:lɛ?]

ž'ga:lɛ, ž'ga:lɛ, ž'ga:lɛ. □ 'čǎ:sɛ sɛ 'rɛ:klɛ 'kuxalɛ,
a'nɛ:, a'nɛ:, pa 'dɛ:, a'nɛ:, pa 'rɛ:ča..., 'dɛ: ja pa ... {Z}

[PW: 'ja:s 'tɔ: s k'nik 'vɛn pɛz'nǎ:m, 'vɛ:te, 'pɔ: pa na 230
've:m te p'rǎ:ve, 'pɔ: pa spra'sɯjam ne'umnɛ. □ in 'ma:gɫɛ ja
'bɛt 'tɔ: ɥk'lɛ:šanɛ?]

'jǎ:, 'jǎ:, 'jǎ:, 'jǎ:, ɥk'lɛ:šanɛ. □ pa čə ja b'ɫɛ dɛ'bɛ:lɛ
'da:rvɛ, a'nɛ:, ja 'žixɛr b'ɫɛ 'tut' pra'sɛ:kɛnɛ, se ga ja
p'rɛ: 'va:gɛn' p'rɛ:ɥ. 235

[PW: 'jǎ:, 'jǎ:. □ 'jǎ:, 'kǎ: pa .., a kǎkɛ 'va:dɛ ste
'nucalɛ z'ra:ɥnɛ?]

'jǎ:, 'jǎ:, 'tudɛ, 'sɛ: se ja 'ma:gɫɛ, a'nɛ:, kə se ja ..
'vɛn, a'nɛ:, z g'rǎ:blɛm 'vɛn pɛg'rǎ:b'ɥ 'tistɛ ɥ'nɛ: ... {Z} □
'tɔ: ja b'ɫa: 'žɛ:rjɔka, a'nɛ:, kɛ'kɛ: ja b'ɫa: 'ka: 'žɛ:rjɔka 240
ša z'ra:ɥnɛ, a'nɛ:, kɛ'kɛ: ja pa 'žɛ 'ta:k, a'nɛ:, da ja 'ka:
'ta:g b'ɫɛ, da 'ni b'ɫɛ 'žɛ:rjɔke. □ 'pɔ: sɛ pa pɛšp'ricɔ,
a'nɛ:, da sɛ 'jɛm'ɔ 'təm kǎkɛ 'tǎ:kɛ 'ka:ngɫɛ a pa 'a:jmɛr,
a'nɛ:, 'pɔ: pa, 'kɛ:r se ja 'va:tɫɛ ž'ga:t, sɛ 'ma:gu pa
pɛšp'ricat. □ 'ta:k ja 'ma:gɫɛ 'bɛt pa, a'nɛ:, da ja b'ɫɛ 245
x'ɫa:dnɛ, čə 'nɛ:, se bɛ ɥž'ga:lɛ 'tut', a'nɛ:, 'pɔ:l .., kə
ja 'zɥnɛ b'ɫɛ. □ 'tɔ: se ɥž'gija 'tut'.

[PW: 'kǎ: pa ..? {Z} □ 'nɛ, 'ja:s 'tɔ:, kə s k'nik pɛz'nǎ:m,
p'rǎ:ɥjɛ, da ja .. da ja, ə .., na tɛkɔ'čina 'tut' 'tɛ:kɫa pa

da sə 'tistə z'bè:ralə. □ 'tə: 'ni b'lə, 'pa:r_vas ja 'ka:r u 250
t'le: š'lə pa .. pa 'kʷo:nc?]

'tə ja š'lə 'ka: u t'le:.

[PW: ja š'lə 'ka: u t'le:, ə'hə.]

təko'činə sə pa, bə pa 'rjē:kla, a'njē:, sə pa z'bè:ralə,
'tistə sə pa za zdra'vile 'mè:lə, 'tist ja 'bè:ʷ pa ma'cé:sən. □ 255
ma'cé:snava s'mʷo:la.

[PW: sām 'tā:ga 'vi 'niste 'de:lalə?]

'mi 'nismə 'dē:lalə 'tizd'ga. □ 'nismə, a'njē:. □ 'tistə ...
{Z} □ 'tə: .. 'tə:, a'njē:, ja b'lə 'ka: 'təm pa 'təm, kə'kè:r,
a'njē:, da ja 'jəm'ə za 'sʷo:ja zdra'vile. □ 'tistə, a'njē:, pa 260
čə ja 'va:t'ə, a'njē:, ja 'ma:gu pa ma'cé:sən, a'njē:, ja
d'rjē:və, a'njē:, ša 'rā:stlə pa s'ta:lə, 'pʷo: ja 'ma:gu pa
'nətər za'va:rtat, a'njē:, 'pʷo: pa f'lā:šə 'dij:t 'ta:k, 'pʷo:
ja pa, a'njē:, tistə .. tistə f'lā:šə..., {Z} tista təko'čina
(kə 'tə: ja b'lə 'tā:kə .. 'čist .. s'mʷo:la), {Z} 'tistə sə 265
'pʷo: 'mè:lə za 'rā:ne. □ 'ta:k. □ sāmə 'njē: na 'rā:nə, 'gʷo:
'ni 'dij:ʷ, 'tə: ja 'dij:ʷ 'ka:r kəl 'rā:ne.

[PW: u'kə:lnəʷ'kə:l.]

'jā:, 'jā:, 'jā:.

[PW: a 'tə: ja b'la: ma'cé:snəva s'mʷo:la?] 270

'tə: ja b'la: ma'cé:snava s'mʷo:la.

{I}

'ja:s p'rā:vəm, da nə 'lè:..., nē 'mē:sɯc 'ta:kle .. bə
č'ʷo:vek 'ta:kle ... {Z}

[PW: bə nəm pɹ'və:šlə?] 275

'jā:, 'bə, 'sā:mə za pəs'kust'.

pa p'rā:vəm, a'njē:, 'nā:šmə 'pò:bə p'rā:vəm, da 'bəm ša
š'la:, čə .. čə bə ša 'živeła, 'lɛ:c .. 'lɛ:c 'ja:nkrat 'ša:
ta 'gʷo:r g'lé:dat, kə sɯ 'gʷo:rlə 'xò:dla, kə sɯ 'tɛ..., kə sə
'dɛ: 'cɛ:le ʷ'nɛ: 'žə, 'cɛ:le 'gə:ša. □ bə ša pa š'la: g'lé:dat, 280
'kè: sɯ lɛ'žā:la. □ k sma 'ka:r 'gʷo: lɛ'žā:la, 'vɛ:te. □ 'tə:
sma 'mè:la 'tā:kə .., 'tə: sma 'mè:la 'tā:kə .. sm'rè:kə .. s
sm'rè:k .. 'tiste, a'njē:, kə se sm'rè:ka ʷ'ʷɛ, a'njē: ..,

[PW: 'jā:..]

.. 'pʷo: sə .., {Z} sma 'dij:la jə pa 'na:tle, a'njē:, da ja 285
b'la: 'ra:ʷna.

[PW: 'jā:..]

'pʷo:l sma pa 'dij:la 'ta:k, dv... .., {Z} □ 'ta:k 'da:rve sma
pa 'dij:la t'əm, 'tò:g, da ja 'da:ržalə, 'ta:kle da ja b'lə na-

- 'ré:tə, da ja b'ļa: st'ré:xa, 'p̥uo: uc'p̥uo:də 'nətər, a'n̥ie:, za 290
 'li:žat sma 'd̥ie:ļa pa ne 't̥a:kele 'da:rve, də 'ja:nga d'ruga.
 □ 'p̥uo: 'tistə sma pək'riļa, tistə st'ré:xə sma pək'riļa, 'ka:
 'ta:g 'd̥uo:l, ja se 'd̥uo: pək'riļə ..., s tistə sm'ré:kə, 'p̥uo:
 sma 'd̥ie:ļa pa tistə .. tistə .. tiste u'n̥e:, 'p̥uo:l sma š'ļa:
 pa 'g̥uo: x sə'sé:də, x t... .. x 'ļ̥o:mšakəm, da sma s'ļ̥a:me 295
 p̥r'n̥ie:sļa, 'p̥uo: sma pa s'ļ̥a:me p̥r'n̥ie:sļa, 'p̥uo: sma jə pa
 'na:tle pə'ļ̥o:žļa. □ 'ta:k, bə 'ré:ku, kə za s've:ne. □ 'p̥uo:
 sma pa .. 'p̥uo: sma pa 'lé:gļa 'd̥uo:l, pa 'ni b'ļə t're:ba 'neč
 p'ra:t pa .. 'ka:r na 'tistə s̥ə 'lé:gu. □ 'p̥uo: s' .., {Z} 'p̥uo:
 ja b'ļə pa ... {Z} □ 'p̥uo: 'nətər j... .. sma 'mé:ļa tistə 300
 'p̥o:jštər. □ ja pa 'bé:u 'ka: 'd̥o:bər, 'ka:r 'ž̥a:kļə tistə,
 kəkər sma 'v̥o:gu 'ku..., 'v̥o:gu 'n̥o:sļa, sma pa tiste 'ž̥a:kļə
 s'kəp zɡən'd̥a:ļa pa sma 'd̥ie:ļa 'g̥uo:r. □ 'ta:g da čə sma
 'mé:ļa, sma 'mé:ļa 'k̥o:tər p're:, a'n̥ie:, s'p̥uo:də, da sma b'ļa:
 u'dé:ta. □ 'p̥uo: ja n̥āj pa 'zé:bļə, sma ša pa, sma ša pa na 305
 'va:rx 'd̥ie:ļa, a'n̥ie:, ša pa 'tiste 'ž̥a:kļə, da n̥ājə 'ni
 'zé:bļə. □ pa sma l̥ə'ž̥a:ļa 'ka: u'buta, 'd̥uo:st'krat 'ka: u'bu-
 ta, pa kə ja za'čé:ļə 'təm, a'n̥ie:, kə ja 'č̥a:s̥ə 'ta:k, a'n̥ie:,
 prag'ré:ļə 'təm u tistə 'v̥o:gvənc̥ə, da ja b'ļə, da sə 'p̥uo:l
 š'l̥ə, a'n̥ie:, da sə 'p̥uo:l tiste 'pa:rstə za'd̥e:val̥ə 'g̥uo:r 310
 na'za:j pa da sə zadə'sil̥ə tistə 'va:gən'. □ da se ja 'ma:gļə
 tut' pə'n̥uo:čə 'ā:xtat, 'ni se s'mé:ļə 'tistə, bə 'ré:ku – d̥e:
 pa 'ka: na'kurəš, 'p̥uo: pa 'ka: p̥eš'tiš. □ da s̥ə 'ma:gu 'čuvat.
 [PW: pa 't̥o: sta se 'p̥uo: m̥ə'n'ā:vaļa?]
 'j̥ā:. □ 'ta:k sma ži..., 'žixər l̥ə'ž̥a:ļa, 'ta:g, bə 'r̥ie:kļa, 315
 pə {Z} 'd̥o:g̥ə... .. 'd̥o:g̥ə.
 čə n̥āj ja pa 'zé:bļə, a'n̥ie:, da bə n̥āj 'zé:bļə, a'n̥ie:, sma
 pa u'zé:ļa št'rək pa, pa 't̥a:kə s'ké:rcə pa sma š'ļa: ta 'g̥uo:r
 u 'g̥o:šə, pa sma p̥r'biļa tistə .., tistə 'da:rve pa .. pa sma
 u'l̥ə:kļa 'd̥uo:l, da sma s̥ə nau'l̥ə:kļa s'kəp, 'p̥uo: sma pa na 320
 'r̥uo:čnə 'ž̥a:gə rəz'ž̥a:gaļa.
 [PW: 'j̥ā:, 'j̥ā:, 'j̥ā:. □ 'k̥o:k 'ca:jta ja pa 'p̥uo:l 'ma:gļa
 'g̥uo:rat 't̥a:ka 'k̥o:pa?]
 a'j̥ā:, 't̥a:ka 'k̥o:pa? □ 'n̥ā:šə .. 'n̥ā:šə 'nisə 'd̥e:ļal̥ə 'ta:k
 'vé:lkeḅ. □ bə 'r̥ie:kļa .. 'təm .. ja žə 'ka: p'reč̥ə b'ļa: 325
 'žixər 'vé:lka, da ja .., {Z} kə n' 'k̥e:dən. □ 'n̥e:xt̥ər̥n̥ə sə
 'd̥e:ļal̥ə pa 'vé:lke 'k̥uo:pe.
 [PW: a 'ta:k?]
 'a:'j̥e:j, 'o: 'j̥ā:. □ 't̥o: ja b'ļa: 't̥o:k, a'n̥ie:, da s..., da
 ja p're: zɡə'ré:ļə, da sma 'p̥uo: s̥ə tist' 'ca:jt, kəkər sə 'tə 330

'kurlę .. 'kurlę, nə 'jǎ:, 'təta 'kɥo:pa gə'ré:ła, sma sę pa za d'rugə 'kɥo:pə 'dɥo:l pɾu'lę:kła 'da:rve s'kəp pa na'žǎ:gała, da sma 'mé:ła 'pɥo: s'pé:t 'ka: 'ná:radne za ɥ d'rugə.

[PW: a na'e:nkr̩t ja b'ła: ..., {Z} na'e:nkr̩t ste 'mé:lę 'sǎ:m 'ja:nə?]

335

'jǎ:, 'jǎ:, 'sǎ:mə 'ja:nə.

[PW: pa 'tɔ: ja b'łə u pə'lé:ckəmə 'ca:jtə a 'kək?]

'jǎ:, 'nɨe:, ja .. {Z} da ja 'le: s'nɨe:k sk... .., {Z} kə ja 'bé:ɥ ša s'nę:k, sma 'žə pɾp'ra:ɥleła s'kəp. □ 'pɥo: pa, 'kəkər, a'nɨe:, da ja n'mičkənə, 'tò:g da .. da sma sę 'upała ɥps'tǎ:t, sma pa .., {Z} sə pa zaž'ga:lę 'tistə, 'pɥo: sma pa 'tistə ... {Z} □ za'tɔ: ja nǎj pa 'zé:błə, a'nɨe:, čə sma lę'žǎ:ła, sma pa us'ta:ła, sma pa š'ła: pa sma sę .. pa sma sę 'kurła.

340

'ta:k sma pa 'kuxała 'ka: 'təm, na t'lę:xę, a'nɨe:, 'ta:k kə bę 'dɥo:ns, a'nɨe:, sę ɥt'rɥo:cę na'kurlę 'təm, 'təm, a'nɨe:, za ... {Z}

345

[PW: 'jǎ:, 'jǎ:..]

pa ja b'łə 'ka: 'dɥo:brə, 'ka:r ja b'łə – u pła'tę:x kəm'pé:r a pa 'zé:lę a pa 'ka:r ..., 'ka:r sma 'pa:č 'mé:ła, sma 'pa:.

350

KOMENTARJI K BESEDILOM

Komentarji k besedilom se zgledujejo pri tistih v zbirki *Sorbische Dialekttexte*, ki je izhajala v letih 1963–1972, za lužiška narečna besedila (prim. npr. Jentsch – Michalk 1971). Tule gre predvsem za komentar besedja (pri tem je še posebna pozornost posvečena dvojnicam in sopomenkam), manj pa so upoštevani pojavi iz oblikoslovja, glasoslovja in skladnje. – Razlage temeljijo na avtorjevem poznavanju narečja (in aktivnem obvladanju govora Kraš), pa tudi na njegovih raziskavah in zapiskih ter na primerjavi besedišča Kraš, Bočne in Kokarij.

Kadar je navedena krajšava Kr1, Kr2, Kr3, Bo1, Bo2 ali Kol, se navedek nanaša na glavnega pripovedovalca, če pa je spredaj še krajšava imena in priimka sodelujočega pri pripovedovanju, navedek v določenem besedilu izvira od njega (npr. VL–Bo2), zatem pa je za dvopičjem navedena vrstica v tistem besedilu. Znak $\uparrow$ pomeni *glej, primerjaj*. – Deli besedil, ki izvirajo od PW, razen enkrat ($\uparrow$ kom. h Kr2: 487) niso upoštevani za iztočnice komentarjev, medtem ko pri komentarjih samih so, kjer se je zdelo potrebno in kjer manjka siceršnje gradivo. – Komentarji so urejeni tako, da so pojavi pojasnjeni tam, kjer se prvič pojavijo, zato so začetna besedila na videz komentirana bolje kot zadnja. Praviloma so navedeni prvi trije primeri v vsakokrat navedenem besedilu, od pomenov pa predvsem aktualni in tisti, ki so zanimivi za primerjavo. – Če je najprej razložena besedna zveza, so šele za njo navedene posamezne sestavine.

KRAŠE – Kr1

1 **'mjo:ja s'tâ:rša**. Dvojina samostalnika s'tâ:ršə 'starši' je približno tako pogosta kot množina (Kr2: 474), običajne pa so tudi zveze 'ma:ma pa 'a:te, 'mâ:tę (~ 'mâ:t') pa 'va:ča (~ 'fɔ:tər ~ 'fuo:tər), (ljubk.) 'ma:mi pa 'a:ti, (ljubk.) 'ma:mica pa 'a:tek. Iz Kokarij je zapis (sə 'mè:lę) 'va:ča pa 'mâ:terə (Kol: 5). V tem pomenu se govori tudi 'nâ:ša (d'vâ:), 'vâ:ša (d'vâ:) itd., pa tudi ta s'tâ:ra (d'vâ:) (v zadnjem času to prehaja v območje slabšalnega). ● **k 'ko'** (Kr1: 32, 55, 124, 135 itd.; PW–Kr1: 53; Kr2: 387, 467, 542; Kr3: 57?, 109; Kol: 38, 121). ≈ kə (Kr1: 14, 22, 37 itd.; PW–Kr1: 35, 36; Kr2: 2, 4, 9 itd.; Kr3: 52?, 66, 113?, 115, 139?; Bo1: 28, 35; Bo2: 16, 101; Kol: 116, 124, 129 itd.) ≈ kəkər (Kol: 330). $\uparrow$ k 'ker' ($\uparrow$ kom. h Kr1: 25), 'kjer' ($\uparrow$ kom. h Kr1: 20), 'ki' ($\uparrow$ kom. h Kr1: 113), 'kot, kakor' ($\uparrow$ kom. h Kr2: 437), 'kamor' ($\uparrow$ kom. h Kr1: 42). ● **pərə'čiła**. Vpliv knjižnega jezika. Na obravnavanem področju je običajno u'žje:nęt ≈ u'žje:nt' u'žè:nëm (dov.) 'oženiti' ($\uparrow$ Kr1: 224, 230; Kol: 10, 11), za 'poročiti se s kom' pa tudi u'zje:t ka'kjo:ga 'vzeti koga'.

2 **'ma:ma sə b'lę p'ļo:nosķę** 'mama so bili Plonovski'. Tu naletimo na pojav t. i. spoštljivega govorjenja o odsotnih osebah, za katero Toporišič (1984: 326) pravi, da je »danes že skoraj čisto iz rabe«; vendar se to nanaša na knjižni jezik,

medtem ko je v govorih obravnavanega področja še zelo živo. Tu starejši na splošno svoje starše vikajo in le izjemoma tikajo, prav tako pa le redki mlajši govorci vikajo svoje stare starše. (Tu starejši pomenijo generacijo tistih, ki povečini staršev nimajo več živih, mlajši pa generacijo, ki povečini še nima otrok.) Pri govorjenju o odsotnem (ali umrlem) očetu ali materi ali starem očetu ali stari materi, ki ga/jo vikajo, govorijo starejši povečini 3. os. množine namesto ednine. Tudi o starejših (odsotnih ali umrlih), ki jih vikajo (so jih vikali) in ogovarjajo (so jih ogovarjali) s *stric/teta* (ali če bi pri govorjenju o njih uporabljali pridevnik od domačega imena + *stric/teta*), govorijo pretežno na ta način. Kadar je odnos do tistega, o katerem govorec poroča, nespoštljiv (če gre npr. za kakega vaškega posebneža) ali če bi pri govorjenju o njem uporabljal pridevnik od domačega imena + *stric/teta* + osebno ime, so praviloma rabljene oblike za 3. os. ed. Splošno veljavnega pravila ni – povsod je treba upoštevati še osebni odnos in sobesedilo (zadnje npr. 'tə: ja b'ła: f'rā:nca 'to je bila Franca' (PW-Kr1: 16) – govorec o njej sicer govori na spoštljiv način). – Nekateri starejši (vendar povečini ženske) uporabljajo 3. os. mn. tudi pri govorjenju o odsotnih župnikih in ostalih cerkvenih dostojanstvenikih: gəs'pə:t sə 'mè:lə pa 'dʉ:ns 'lə:pə p'rid'gə 'duhovnik je imel danes lepo pridigo', š'kʉ:ɸ bədə 'fè:rmalə 'škof bo birmal'. ↑ še Kol: 7-15 in kom. h Kol: 13. – Onikanje na obravnavanem področju ni znano. ● **'ma:ma** -e ⟨ž⟩ (Kr, Ko; Bo ≈ 'mā:ma) 'mama' (Kr1: 13, 14, 20 itd.; Kol: 7, 8, 64, 69). ≈ 'mā:tə (≈ 'mā:t') 'mā:tera ⟨ž⟩ (Bol: 33; Kol: 5) ≈ (ljubk.) 'ma:mica -e ≈ (ljubk.) 'ma:məka ≈ (ljubk.) 'ma:mika ≈ (ljubk., klicna oblika) 'ma:mi ≈ (slabš.) ta s'tā:ra te s'tā:ra '1. mati, 2. tašča'. 'ma:ma je lahko tudi okrajšano iz s'tā:ra 'ma:ma 'babica'. Za neobičajno obliko 'mā:ter v tož. ed. ↑ kom. h Kr2: 60. ● **p'łə:nəškə** -a -ə ⟨prid.⟩ 'Plonovski' (← Plonova (v Pustem Polju)) (Kr1: 218). Za hišno ime p'łə:nəva 'Plonova' ↑ kom. h Kr1: 20.

3 **'a:te** -e ⟨m⟩ 'ata' (Kr1: 37, 160, 179 itd.; Kol: 69, 141, 145, 188). ≈ 'va:ča -a (Kol: 5, 13) ≈ u'čè:ta (Kol: 13) ⟨m⟩ 'oče'. ≈ 'fə:tər -tra ⟨m⟩ (Kol: 15) ≈ 'fʉ:tər ≈ (ljubk.) 'a:tək -a ≈ (ljubk.) 'a:ti -ja ≈ (slabš.) te s'tā:rə təga s'tā:r(ə)ga ⟨m⟩ '1. oče, 2. tast, 3. (nekdaj) predsednik države Josip Broz-Tito'. 'a:te je lahko tudi okrajšano iz s'ta:r 'a:te 'dedek'. ● **s s'pə:dne ra'čice** 'iz Spodnje Rečice'. Pridevnik s'pə:dne se glasi dosledno tako samo v tem krajevnem imenu; sicer je s'pə:dne, npr. v imenu s'pə:dne pəb'rè:ža s'pə:dne pəb'rə:š ⟨ž mn.⟩ 'Spodnje Pobreže' ali – kadar se sploh govori – s'pə:dne k'rā:ša s'pə:dne k'rā:š ⟨ž mn.⟩ 'Spodnje Kraše'.

4 **zgra'diła**. Vpliv knjižnega jezika. Običajno je sə'zidała ≈ s'cimprała ≈ pəs'ta:uła ≈ (star., redko) s'puvała, pomensko manj določno pa nar'diła (Kr1: 2) ≈ (star.) nara'diła. ● **u 'bʉ:stne**. Soglasniška skupina -stn- v samostalniku 'bʉ:stne -e ⟨ž⟩ 'Bosna' je pripovedovalkina posebnost (Kr1: 21, 176, 190, 221). Sicer se govori 'bʉ:sne -e ⟨ž⟩ 'Bosna' (PW-Kr1: 92, 97 in od tod tudi pri govorki AL 'bʉ:sne ⟨rod. ed.⟩ (Kr1: 98)) ≈ 'bʉ:sna -e ≈ 'bə:sna (tudi v stalni besedni zvezi pa 'mè:rna

'bo:sna 'in brez ugovarjanja'). ● 'puo: 'potem' (Kr1: 6, 12 itd.; Kr2: 5, 7, 12, 22 itd.; Kr3: 21-23, 25 itd.; Bo1: 14, 17, 37; Bo2: 37, 54, 70 itd.; Kol: 9, 11, 13 itd.). ≈ 'puo:l (Kr1: 51, 56, 91 itd.; Kr2: 11, 19, 22 itd.; Kr3: 10, 60 itd.; Bo1: 19; Bo2: 105; Kol: 16, 19, 21 itd.).

9 na'to: . Vpliv knjižnega jezika. Običajno je 'puo:l ≈ 'puo: (↑ kom. h Kr1: 4).

11 u gr'me:č. gr'me:č -a ⟨m⟩ 'Grmeč' (← sh. G̃r̃mēč -éča ⟨m⟩) (↑ Kr1: 11, 13, 38). V jeziku splavarjev srečamo npr. še izposojena samostalnika ta'ľa:s -a ⟨m⟩ 'val' (← sh. t̃ālās -a ⟨m⟩) in le'mā:n ≈ li'mā:n -a 'vrtinec' (← sh. l̃imān -ána ⟨m⟩). Gre torej za redno nadomeščanje sh. dolgega (nenaglašenega, le v stranskih sklonih ponekod naglašenega) samoglasnika z narečnim vedno naglašenim (razen če ni tako že srbohrvaško narečno naglaševanje).

12 'sje:m. Namreč iz Bosne v Pusto Polje. AL je besedilo pripovedovala na svojem domu v Krašah. ≈ 'guo:(r).

14 ja b'ľa: m'ľa:jšə 'je bila mlajša'. Pri starejših prevladujejo primerniške (in presežniške) oblike, ki se sklanjajo z neglasovno končnico - ujemalne oblike tipa 'mē:nša ja b'ľa: 'manjša je bila' se vse bolj uveljavljajo pri mlajših. ↑ še ('ā:nčka ja b'ľa:) sta're: jšə (Kr1: 17, 18), 'vė:čə (dėk'lė:te) (Kr1: 203, 205).

17 nə'mā:ľə ⟨prisł.⟩ 'malo |izraža nedoločeno omejitel' (Kr1: 145; Kr2: 268, 327, 354 itd.; Bo1: 27). ≈ n'mā:ľə (Kr1: 131; Kr3: 100, 134; Bo2: 61, 78) ≈ ṇ'mā:ľə (Bo2: 91) ≈ nə'mičkə-nə ≈ n'mičkə-nə (Kr2: 31; Kol: 340). Toda ↑ 'mā:ľə 'malo |izraža nezadostno stopnjo| (Kr2: 110).

18 te sta're: jšə 'najstarejši'. Za ostale načine tvorjenja presežnika ↑ kom. h Kr2: 44.

19 'tist'. ('tist' ⟨zaim. v im. ed. m. sp.⟩ 'tisti' (Kr1: 21, 122; Kr2: 20, 334, 508 itd.; Kr3: 23; Bo2: 100; Kol: 330). ≈ ('tistə (Kr2: 16, 26, 119, 134 itd.; Kr3: 40, 50, 59 itd.; Bo2: 11, 95, 105, 204 itd.). ● tak'ra:t. Vpliv knjižnega jezika. Običajno je 'tje:də 'tedaj, takrat' (Kr1: 38, 50, 180; Kr3: 17; Bo1: 28; Kol: 210) ≈ 'tje:č (PW-Kr1: 172; Kr2: 462, 466; PW-Kr2: 464; Kr3: 66, 115; Kol: 188) ≈ 'tje:čas (Kr2: 371, 386) ≈ 'tje:des (Kr3: 66, 115). V Kokarjah je govorka MR uporabila tudi stalno besedno zvezo 'tje:də pa 'tje:də 'kdaj pa kdaj' (Kol: 209) - ta ima dvojnico 'tje:č pa 'tje:č. ● pṛ vɔ'jā:kex 'pri vojakah'. ≈ u 'va:jskə ≈ (star.) pṛ sɔ'dā:tex.

20 s'kɔ:s (star.) 'ves čas' (Kr1: 41, 45, 49; Kr2: 4, 613; Bo2: 97). ≈ 'vəs (≈ 'ce:u) 'ca:jt ≈ s'kɔ:s ṇ s'kɔ:s (Kr2: 366). ● u p'ľo:nɔvə. p'ľo:nɔvə -e ⟨ž⟩, ⟨mest.⟩ u p'ľo:nɔvə 'Plonova |prvotno ledinsko in iz njega hišno ime v Pustem Polju' (Kr1: 226). Za prid. p'ľo:nɔskə -a -ə ↑ kom. h Kr1: 2. ● k 'kjer' (Kr1: 138, 183 itd.; Kr2: 162; Bo2: 10). ≈ kə (Kr1: 55, 121, 196; Kr2: 69, 218, 227 itd.; Kr3: 9, 10, 29 itd.; Kol: 37, 279). Za sopomenke ↑ kom. h Kr1: 1. ● 'duo:mə 'doma'.

22 'ta:j 'tja' (Kr1: 153; Kr2: 79, 215, 266 itd.; Kr3: 85, 112). ≈ (Bo, drugod star.) 'tā: (Bo2: 80). ● in (nov.) 'in' (Kr1: 24, 30, 41, 42 itd., PW-Kr1: 35, 86). ≈ pa (Kr1: 18, 34, 58 itd.; Kr2: 13, 19, 33 itd.; Kr3: 17, 29, 50 itd.; Bo1: 6, 22,

33; Bo2: 9, 10, 12 itd.; Kol: 5, 94, 123 itd.) ≈ (star.) nə (Kr1: 107) ≈ n ≈ nə pa (Kr1: 129, 210, 220) ≈ n pa (Kr1: 140).

25 k 'ker' (Kr1: 40, 105, 107, 142 itd.; Kr2: 91, 235, 249 itd.; Kol: 158, 203, 281). ≈ kə (Kr1: 44, 50, 74 itd.; Kr2: 46, 138, 174 itd.; Kr3: 67, 97, 115; Bol: 36; Bo2: 78; Kol: 69, 141?, 145, 152). Za sopomenke ↑ kom. h Kr1: 1.

26 pra'mičkəna. pra'mičkən -a -ə 'premajhen'. ≈ (nov.) pra-me:xən -a -ə.

27 'fê:rmənskə. V tem primeru 'tak, ki se nanaša na firmo |podjetjel'. ≈ gra'sinskə (Kr1: 30) – tako na obravnavanem področju zaradi gornjegrajske gosposčine, ki je imela gozdno upravo v graščini v Nazarjah. Drugi, tule neizpričani pomen je 'birman-ski'.

34 p'so: 'psov'. ≈ 'pəsə.

37 na 'šixt 'na delo'. Govorka je vzporedno uporabila izraza u s'lužbə (Kr1: 38) in na 'šixt (Kr1: 39). Predvsem starejši praviloma ločujejo – 'šixt -a ⟨m⟩ je '(fizično) delo |zaposlitev, služba|', s'lužba ≈ (redko) s'ležba -e ⟨ž⟩ pa '(pisarniško, nefizično) delo |zaposlitev, služba|'. ● 'zutre 'zjutraj'.

38 'tje:de 'tedaj, takrat'. ↑ kom. h Kr1: 19.

40 za'ca:jta 'zarana' (Kr2: 240). ≈ x'mā:žə 'zutre.

41 sp're:mlə (nov.) 'spremljal' (Kr1: 49). ≈ 'šə: z'ra:uə (≈ zronə ≈ zron ≈ naušt'rəc) ('nəx) (↑ Kr1: 45, 48–49). ● ne. ne na nə ⟨zaim.⟩ 'neki' (↑ Kr1: 87, 162, 213; Kr2: 12, 19, 20, 25, 28 itd.; Kr3: 57, 91; Bol: 18; Bo2: 6, 9, 91, 101; Kol: 99, 104, 126 itd.). Za enakoglasni števniki '1' ↑ Bol: 16; Kol: 94, 131, 137, 274, 326.

42 'nətər. Ta prislov govorijo v poudarjalni rabi predvsem starejši (mlajši ga opuščajo). (↑ 'təm ta 'nətər (Kr3: 50).) Tako govorec FI govori səm rəc'ne:ja 'nətər u'zè:u 'vzel sem zdravila'; sicer se govori səm rəc'ne:ja (≈ tab'le:te) u'zè:u. ● 'əndə (star.) 'tam'. ≈ 'təm (Kr1: 5, 6, 22 itd.; Kr2: 29, 81, 82, 90 itd.; Kr3: 34, 50; Bo2: 90; Kol: 123, 205, 206, 217 itd.) ≈ (star.) 'vəndə (Kol: 147) ≈ (star.) 'ində (Kr2: 71, 144, 166 itd.) ≈ (star.) 'əndə (Kr2: 72, 103) ≈ (star., redko) 'tində ≈ (star., redko) 'təndə. ● kə 'kamor'. Za sopomenke ↑ kom. h Kr1: 1.

46 də št're:kne 'do tirov'. ● 'de:le 'zdajle' (Kr1: 157; Kr2: 326, 327, 493; Bo2: 8; Kol: 37, 61). Vse bolj uveljavljajoča se dvojnica je z'de:le. ↑ kom. h Kr1: 169.

47 ka'kām 'kam |v poljubnostni rabi|. ≈ kə'kām ≈ ka'kə:m ≈ kə'kə:m. ● 'a:'jā: 'izraža zavrnitev|' (Kr1: 74). ≈ 'a:'ja: ≈ 'a:ja 'izraža zavrnitev, nejevero|. Od tega je treba ločiti medmet a'jā: 'izraža domislek|'.

56 'turškə 'sje:žə 'muslimanska vas'. ● 'sje:žə (citatno) 'vas' (+ sh.). ≈ 'vè:s 'vje:sə ⟨ž⟩. V Krašah sicer še 'sje:žə -a ⟨s⟩, ⟨mest.⟩ na 'sje:žə 'Selo |ledinsko ime v Krašah|'.

57 'turkine. 'turkine -e ⟨ž⟩ 'muslimanka'.

58 št'rikale 'pletle'. ● cte 'tiste'. Tolikšna redukcija je v govorih na obravnavanem področju redka, do nje pa pride v hitrem govorjenju. ● 'čilme. 'čiləm -lma ⟨m⟩ (citatno) 'preproga' (+ sh. čilim). ≈ 'tə:pix -a ≈ 'tə:pəx 'te:pxa ⟨m⟩.

60 k 'ne:mę 'k njim' (Kr1: 61). Govorka tu (najbrž zaradi magnetofona) uporablja predlog k, prevzet iz knjižnega jezika, poleg tega pa govori tudi x 'ne:mę (Kr1: 44, 140); sicer je običajen le predlog x (Kr1: 51, 139, 207; Kr2: 151, 180, 181, 328; Kol: 295). • 'ne:mę (os. zaim., daj. k 'unę || 'une 'oni') (redko) 'njim'. ≈ 'nem. Za enakoglasnico v or. ↑ kom. h Kr2: 135. • u 'vé:s 'na krajši obisk, na klepet' (Kr1: 139); ↑ v vas iti, priti 'zu Besuche gehen, kommen' (Plet. II: 749).

61 'vje:čkrat 'večkrat'. ≈ 'vje:čkert ≈ 'vje:čk'rá:t (Kr2: 47, 137). Za '-krat' ↑ 'ę:nkrat (Kol: 133, 137) ≈ 'e:nkert (≈ 'e:nkřt) (Kr1: 137; PW-Kr1: 35; Kr3: 14, 58, 63, 99) ≈ (star.) 'ja:nkrat (Kol: 278) ≈ (star.) 'ja:nkert (≈ 'ja:nkřt) (Kr2: 41, 123, 139 itd.), 'duo:stęk'rá:t ≈ 'duo:stękrat ≈ 'duo:st'krat (Kol: 307) ≈ 'duo:st'kert, toda samo u'sá:kert (star.) 'vsakokrat, vsakič' ≈ u'sá:kič; 'pa:rvek'rá:t' 'prvikrat, prvič' ≈ pa:rvič. ↑ še de'vé:tkrat 'devetkrat' (Kol: 138), de'vé:tek'rá:t' 'devetič' (Kol: 139)), x ne k'ra:te 'naenkrat'. • ja k'ruX 'pje:kła. Iz sobesedila je razvidno, da muslimanka. • k'ruX. k'ruX -a ⟨m⟩ (nov.) 'kruh' (Kr1: 63, 69 itd.; Kol: 171) ≈ k'rəX k'ruXa (Kr1: 66; PW-Kr1: 72). V stranskih sklonih ↑ Kr2: 540; Kol: 46.

63 za'duo:stę 'dovolj' (Kr2: 291, 353, 571, itd.; Kr3: 98; Kol: 44). ≈ za'duo:st' ≈ (posam.) pọ'vọ:l. (Za razmerje med 'duo:stę in 'duo:st' v besedilih ↑ kom. h Kr1: 112.)

64 'ná:radņ -dna -ə (star.) 'pripravljen' (Kol: 333). ≈ prš'té:lęn ≈ prp'ra:ųlen ≈ sp're:mən (↑ Kr2: 127). • 'neč u'sųo:len 'nič osoljen'. ≈ 'mių 'miła -ə 'neslan'. Pridevnik 'osoljen' ima obliki usə'lje:n (≈ (star., redko) u'sųo:len ≈ (star., redko) u'sọ:len) usə'lje:na -ə. • p'ra:s (star.) 'brez'. ≈ bras ≈ (poud.) b'ra:s. Splošno razširjena je oblika pras(:)'ka:rbę 'brez skrbi', vendar se tudi tu že uveljavlja bras(:)'ka:rbę (↑ bras:'ka:rbę (Kr2: 169)). • k'vą:sa. k'vą:s -a ⟨m⟩ se vse bolj uveljavlja predvsem pri mlajših, vendar je še vedno običajno je 'gje:rəm -rma ⟨m⟩ (+ n. Germ).

67 'sá:čłə -a ⟨m⟩ (citatno) 'železen ali glinast pokrov, pod katerim se peče krompir, kruh, pita in druga jedila' (+ sh. sač ⟨m⟩ - Jurančič 1986: 1013). V obravnavanih govorih seveda ni pomenskega ustreznika, saj tudi predmeta ni.

69 'sọ:pəlca. Ker govorka takoj zatem navaja sopomenko 'žė:rjoka, bi torej to pomenilo 'žerjavica'; sicer neznano, zato lahko imamo izraz za trenutno stvorjen ali pa idiolektičen. • 'guo: 'gor' (ponekod pomeni tudi 'gori') (Kr1: 161, 165; Kr2: 15, 32, 40 itd.; Kr3: 64, 94; Bo2: 12, 96, 106; Kol: 102, 163, 266 itd.). ≈ 'guo:r (Kr1: 67, 95, 161, 162, 220, 221; Kr2: 18, 22, 39 itd.; Kr3: 23, 39, 41 itd.; Bo1: 23; Bo2: 39, 45, 59 itd.; Kol: 21, 106, 168 itd.). Prim. še 'guo:le 'tamle gor(i)' (Kr3: 42, 56, 68, 79; Bo2: 6, 10, 30). ≈ 'guo:rlə (Kr3: 48; Kol: 54, 279). • nag're:nła 'nagrenila'.

74 pę'či 'peči' (↑ Kr1: 75, 77; Kr2: 25). ≈ 'pje:čə (PW-Kr1: 73).

82 'ė:dłę (star., redko) 'jedli' (Kr1: 85). ≈ 'jədłę (PW-Kr1: 73). • 'na:tle 'na tla' (Kol: 285, 297). ≈ (nov., redko) na t'le:. • 'sę:čiję. 'sę:čija -a ⟨ž⟩ (citatno) 'lesena

klop v muslimanski hiši' (+ sh. sećija - Jurančič 1986: 1028) (Kr1: 83, 84). V obravnavanih govorih ni predmeta in torej tudi ne potrebe po poimenovanju naprave. ● na t'le:xə 'na tleh' (Kr1: 88; Kol: 344). ≈ (nov.) na t'le:x.

83 namist 'namesto'. ≈ namest || namezd ≈ namešt || namezd (↑ Bo2: 59).

84 k'rižəm 'križem'. ≈ sk'rižəm.

88 na'ra:unast 'naravnost'. ≈ (nov.) na'ra:unost (Kr, Ko; Bo ≈) na'ro:nast.

96 na gə'ricə. gə'ricə -e ⟨ž⟩, ⟨mest.⟩ na gə'ricə 'Gorica |zaselek Lačje vasil'. ≈ g'rica -e ⟨ž⟩, ⟨mest.⟩ na g'ricə.

101 'tò:lke (redko) 'toliko'. ≈ 'tò:kə (Kr1: 107; Kr2: 347, 507, 659; Kr3: 18; Kol: 141, 161) ≈ 'tò:k (Kr1: 135; PW-Kr1: 134; Kr2: 174, 580; Kol: 329).

102 spəs'tilə 'spustili'. Poleg 'pust'u (≈ pəs'tiɥ) pəs'tiɥa -ə 'pustil' (↑ Kol: 127, 191) se govori tudi pəs'tiɥ -ɥa -ə (↑ Kr2: 46, 47, 153 itd.; Kr3: 93, 97, 128; Kol: 313).

105 pram'ɥa:da 'premlada' (↑ Kr2: 314, 529). Predvsem v zahodnem delu obravnavanega področja in starejši na celotnem obravnavanem področju govorijo m'ɥa:t -da -ə.

107 zaradə (star.) 'zaradi'. ≈ zarad || zarat (Kr2: 169, 625).

110 na'rè:te (↑ Kr1: 209; Kol: 100, 101, 289; PW-Kol: 170). na'rè:t -a -ə 'narejen'.

111 'suo:ba -e ⟨ž⟩ 'soba'. Tako se imenuje 'prostor, namenjen predvsem za spanje ljudi, kot del stanovanja' v novejših hišah (Kol: 139). V kmečki hiši je temu ustrezala 'xisca (↑ kom. k Bo: 35), 'kå:mra ali - redkeje - 'xiša (↑ kom. k Bo: 36).

112 zapə'rè:dme 'zaporedoma'.

113 k 'ki' (Kr1: 114; Kr2: 119, 120, 183 itd.; Kr3: 75). ≈ kə (Kr2: 125, 211, 341; Kr3: 40, 110, 133; Bo2: 14, 31; Kol: 40, 120). Za sopomenke ↑ kom. h Kr1: 1.

114 usluž'be:nce (star., redko) 'uslužbenci'. ≈ us'lužbence. ● 'təte (zaim. v im. mn. m./s. sp.) 'ti'. ≈ 'təte (Kr2: 64, 315, 327, 328 itd.; Kr3: 128).

116 ve'čè:r (prisl.) 'zvečer' (Kr1: 166, 167) ≈ (nov.) zve'čè:r.

119 nə'kəkər 'nikakor'. ≈ ne'kəkər ≈ n'kəkər (Kr2: 466).

120 utp're:te. utp're:t -a -ə (prid.) 'odprt'. ≈ 'vəfnən -a -ə.

121 'lje:t'ə. 'lje:tet le'tim pomeni 'teči |hitro se premi-kati z nogami|' (↑ Kr1: 148; Bo2: 17), poleg tega pa tudi 'lete-ti' (Kol: 209). ● 'pit ≈ 'pət. ● u 'a:jmerjə. 'a:jmer 'a:jme:rja ⟨m⟩ 'vedro' (Kr1: 122; Kol: 243).

123 'ba:ɥa 'bala' (↑ Kr1: 136; PW-Kr1: 132; Kr2: 371, 383). Vendar pa je govorka AL uporabila tudi obliko 'bå:lə (Kr1: 129). Oblike z 'bå:- namesto 'ba:- govorijo predvsem starejši v zahodnem delu obravnavanega področja. ● pə'mè:kɥa 'pomaknila'.

124 na'pè:u 'napil'. ≈ (nov.) na'piu.

125 z'me:rəm 'zmeraj, vedno' (↑ Kr1: 207; Kr2: 490, 508; Kr3: 62). ≈ (Bo) z'mè:rəm ≈ (nov.) z'mè:rə. ● ut k'rå:ja 'od začetka'. ≈ ud za'čè:tka.

128 'dije:lę 'dali' (↑ Kol: 221, 285, 288, 289). ≈ 'da:lę (↑ Kr1: 66, 67, 84; Kr2: 100, 121, 147, 179; Kr3: 116; Kol: 77).

● 'čule. 'čet 'čujam 'slišati'.

129 ka'kək 'kako, na kak način [v poljubnostni rabi]'.
● 'tut' 'tudi' (Kr1: 223; PW-Kr1: 77; Kr2: 181, 182, 238 itd.; Kr3: 51, 61; Bo2: 3, 29, 60, 105; Kol: 145, 166, 234 itd.). ≈ 'tud' (Kr1: 103, 167; Kr2: 9, 441, 562; Kr3: 29; Bo2: 6; Kol: 64, 177) ≈ 'tude (Kr2: 10, 20, 71 itd.; Kol: 88, 166, 238). ● j 'je' (Kr1: 150, 165, 170; Kr2: 374, 414; Bo2: 18, 34, 82, 93, 106; Kol: 19). ≈ ja.

130 u'łó:mlę 'vlomili'. ≈ u'da:rlę.

133 'e: 'izraža zavrnitev'.

136 'ma:mę j pa b'łę st'rā:x. Običajno se (sploh med mladimi) govori s predmetom v tožilniku namesto v rodilniku, torej ma:mę ja pa b'łę st'rā:x. Tako se sliši tudi bəm 'šọ: 'ā:nčke up'rā:šat 'bom šel Ančko vprašat'.

140 x 'neme 'k njim'.

141 'pe:ška 'peš'. Vse bolj uveljavljajoča se dvojnica je 'pe:š. ● s 'cugę. 'cuk 'cuga (m) (star.) 'vlak'. ≈ u'łā:k.

142 pꝛꝛę'lā:lę. Pričakovali bi obliko pꝛꝛę'lā:le.

143 da'mọ: 'domov'.

144 'xədə g'rā:tałę 'postalo slabo'. ≈ g'rā:tałę s'ła:bę.

● 'xədə (prisl.) je sicer 'hudo'. Prim. kom. h Kr2: 11. ● ja pa 'tista 'rje:kła. Najbrž soseda, česar pa natančno ne izvemo.

146 se pte pa pę'čile 'si boste pa odpočili'. pę'čet se pę'čijam se (dov.) 'odpočiti si' ≈ (nov.) spę'čet se pę'čijam se 'spočiti si'. ● 'sę:dle 'duo:. Mlajši uporabljajo pretežno samo 'sę:dle, torej brez 'duo:(1), razen če ni prislov potreben za natančnejšo prostorsko opredelitev.

147 've:žda (Kr1: 159, 175) 'seveda'. ≈ se've:da ≈ s've:da. Prisl. 've:žda ima tudi množinsko obliko 've:teda (PW-Kr1: 76), ki se govori predvsem pri vikanju.

148 'va:trak. 'va:trak ut'ruo:ka (s), (tož.) ut'ruo:ka 'otrok'. ● 'tumastę 'neumno' (← n. dumm). ≈ ne'umnę ≈ 'butastę.

● 'le:tale. 'le:tat -əm pomeni 'tekati [hitro se premikati z nogami]' (↑ Bo2: 12), poleg tega pa tudi 'letati'.

150 'pe:de. ≈ 'pe:t'. Tule 'pridi', sicer pa tudi 'pojdi'.

152 u 'pō:jst'ọ 'v posteljo'. 'pō:jst'ọ (≈ (redko) 'pō:jstęle) 'pō:jstęle (ž) (↑ Kr1: 153; Kol: 140; Kr2: 238) ≈ (nov.) 'pō:st'ọ (≈ (redko) 'pō:stęle) 'pō:stęle (ž) (↑ Kr2: 238, 239).

158 na 'pā:rax. 'pā:ra 'pā:r (ž mn.) 'mrtvaški oder'.

160 na pła'nine (↑ še Kr1: 167). Sicer se na obravnavanem področju običajno govori u pła'nine, kar je na začetku (Kr1: 5) uporabila tudi sama govorka.

161 pę 'ce:lmę 'te:dne 'po cel teden'. Nenavadno. Pričakovali bi pę 'ce:u 'ke:dęn ≈ pę 'cele 'ke:dne. ● 'te:dne. 'te:dęn -dna (m) (nov.) 'teden' (Kr2: 108). ≈ 'ke:dęn (Kol: 326). Pri starejših je redko mogoče slišati množino 'ke:dnatę -ọ || -u.

163 nap'ro:daj. Vpliv knjižnega jezika. Običajno je nap're:-de ≈ za 'kupęt.

164 de'ła:ucęm. de'ła:uc -a (m) 'delavec'. (↑ Kr2: 528, 581; Kol: 71). ≈ (nov.) 'dę:łoc. ↑ p're:d'e'ła:uca (Kr1: 6).

165 'puo:ne 'ponje'. Prim. 'puo:ne 'ponjo' (Kr1: 231).

169 'ma:rtine 'Martin'. Zvalniška oblika je citatna iz srbohrvaščine. V govorih na obravnavanem področju, kjer je zvalnik sploh neznan, bi bilo običajno 'ma:rtin. • 'de:j 'zdaj'. Neobičajno. Govori se 'de: (↑ Kr1: 137; Kr2: 21, 31, 82 itd.; Bo1: 12; Kol: 18, 29, 81 itd.) ≈ (nov.) z'de:.

178 šter'na:jst (redko) 'štirinajst' (↑ Kol: 18, 55, 57). ≈ šter'na:jst.

179 g'lix (prisl.) 'ravno' (Kr2: 80, 92, 131 itd.; Bo1: 35; Bo2: 5, 27, 41; Kol: 3, 50, 65). • 'ma:gle. 'ma:gu -gļa -ə 'moral' (Kr1: 220, 230; Kr2: 209, 236, 240 itd.; Kr3: 140; Kol: 49, 67, 85 itd.).

187 pəkəpa'lišča. pəkəpa'liščə (≈ pəkəpa'lišə) -a ⟨s⟩ (nov.) 'pokopališče'. ≈ b'ritaf ≈ f'ritaf -a ⟨m⟩.

191 ka'kè:rə 'kateri |v poljubnostni rabi|'. ≈ kə'kè:rə. Tu ne gre za glasovno spremembo, temveč za ka- '|predpona za izražanje poljubnosti (s pridevniki, prislovi)|' + 'kè:r -a -ə 'kateri'. ≈ kə'kè:r (Kol: 259).

196 'kā:və. Vpliv knjižnega jezika. Običajno je kə'fija ≈ (posam.) kə'fijə -a ⟨s⟩.

197 mesa'rija -a ⟨ž⟩ (star.) 'mesnica'. ≈ (star.) mešə'rija -a ⟨ž⟩ (Kr1: 208) ≈ meš'nica -e ⟨ž⟩.

201 'mā:rija. Citatno iz srbohrvaščine. ≈ ma'rija.

208 mešə'rijə. ↑ kom. h Kr1: 197.

213 d'ruge (redko) 'drugega' (Kr1: 214). ≈ d'rug(:)a.

216 udeļ'vā:lə 'obdelovali'. Ista govorka je uporabila tudi ubdeļ'vā:lə (Kr1: 24-26).

229 s pəd'gūo:ra 'iz Podgore'. Zapisano bi lahko bilo tudi spēd 'gūo:ra 'izpod Gore'. Prim. Uvod, str. 11. • 'zjē:fa -e ⟨ž⟩ '|Jozefal|'.

230 dr'ga:č 'drugače' (Kr2: 218, 427, 477 itd.; Kr3: 47).

KRAŠE – Kr2

4 s'kə:s (prisl.) 'od začetka do konca'. ≈ s'kə:s ŋ s'kə:s (Kr2: 366).

11 'xudə (prisl.) 'hudo' (Kr2: 369). Ta dvojnica se vse bolj uveljavlja na račun zaenkrat še običajnejše oblike 'xədə (Kr2: 109, 289, 290 itd.; Kr1: 144, 151).

12 'nət 'notri' (ponekod pomeni tudi 'noter') (↑ Kr2: 86, 148, 158 itd.; Bo2: 45, 94, 99, 101). ≈ 'nətər (Kr2: 11-13, 25, 56, 57 itd.; Kr1: 42, 114, 121 itd.; Kr3: 10, 18, 50 itd.; Bo2: 65, 93, 101; Kol: 65, 98, 109, 110).

13 zron (predl.) 'zraven'. ≈ zronə (Kr2: 75) ≈ zraunə.

16 z'gə:var 'ču 'slišal pogovor'.

19 z'bje:ra 'izbere' (lahko bi bilo tudi 'zbere').

20 vəc'lə:ške 'Viclovški |iz Viclovca v Rovtu pod Menino|' (Kr2: 26, 44). ≈ vəc'lə:ške.

23 'ka: (prisl.) 'kar' (Kr2: 24, 25, 35, 46 itd.). ≈ 'ka:r (Kr2: 35, 38, 63 itd.).

26 za 'mənə 'za menoj'. ≈ za mē'nò:j.

28 'šumə (citatno) 'gozdu' (+ sh.). Za 'gə:ša 'gozd' ↑ kom. h Kr2: 33.

- 31 n'mičkənə 'malo'. ↑ kom. h Kr1: 17.
- 33 'gō:šə 'gozd'. V Bočni (predvsem na Kropi) in zahodno od nje se poleg tega govori tudi 'zā:vat -da ⟨m⟩. Delno sopomensko je na celotnem področju še pļa'nina (Kr1: 5)
- 35 md'vā: (redko) 'midva'. ≈ međ'vā.
- 41 'ja:nkr̥t 'enkrat'. ↑ kom. h Kr1: 61. Pripovedovalčeva sestra AI govori 'e:nkr̥t (↑ Kr3: 14, 58, 63, 99). ● s'tō:j 'stoj'. Citatno iz vojaškega jezika. Sicer je 'zahteva po prenehanju gibanja' pəs'tō:j.
- 42 'kā: 'čę:š 'kaj češ'. Drugi del je citaten. Govori se še zveza 'kā: sę 'čę:š. Citatni sta še zvezi 'ka:j (sę) 'čę:š in 'kā: (sę) 'vęčš.
- 44 'na:j 'naju' (Kr2: 68). ≈ 'nā:jə (≈ nājə (Kol: 306)) ≈ 'nā:j (≈ nāj (Kr2: 71, 274; Kr1: 221)). ● 'na:rp're: 'najprej'. ≈ 'na:jp're:.. Za 'na:j- proti 'na:r- ↑ 'na:jtas'łā:blę (Kr2: 640), 'na:j'viši (Kr2: 661, 662) in 'na:rtə'pa:rvə (Kol: 76). Presežnik se tvori še s te ta tə + primernik (te sta're:jšə (Kr1: 18)).
- 45 'pō:ba. ≈ 'pō:ba -a (redko) 'fant'. ≈ 'pō:p -ba ⟨m⟩ (Kr2: 125, Kr3: 68, 79; Bo2: 33, Kol: 277).
- 52 ta'kō:j 'takoj' (Kr2: 53). ≈ ta'kō:j ≈ (čustv.) za'fō:rt.
- 53 s've:da (redko) 'seveda' (Kr2: 193, 510). ≈ sę've:da (Kr1: 123, 179, 215; Kr2: 24, 42, 182 itd.) ≈ sə've:da (Kr2: 236). Prim. kom. h Kr1: 147.
- 54 z 'vā:ržata. 'vā:ržat -a ⟨m⟩ (star.) 'žep' (Kr2: 612). ≈ 'žje:p -a ⟨m⟩.
- 55 'rug'zuo:k -a ⟨m⟩ 'nahrbtnik' (Kr2: 57). ≈ rəg'zuo:k -a ⟨m⟩.
- 56 ub'rō:žan (redko) 'oborožen' (Kr2: 60). ≈ ubə'rō:žan ≈ (nov.) ubərə'žje:n.
- 57 g've:r. g've:r ⟨m⟩ (redko) 'orožje'. ≈ g'vje:r -a ⟨m⟩.
- 58 təl'jā:nskex 'italijanskih'. ≈ (i)tal'jā:nskex.
- 60 kə'da:j (star.) 'kdaj' (Kr2: 61, 287, 406; Kr3: 70, 71; Bo2: 42; Kol: 50). ≈ g'da:j (PW-Kr2: 403). ● 'mā:ter. Vpliv knjižnega jezika. Običajna oblika je 'mā:terə. Prim. kom. h Kr1: 2.
- 64 ust're:len 'ustreljen'. ≈ ustra'lje:n.
- 69 s'kō:z 'guo:r ⟨prisl.⟩. s'kō:z || s'kō:s 'izraža razporejenost vzdolž česa'.
- 71 'inde 'tam'. ↑ kom. h Kr1: 42. ● prik'lučlę (nov.) 'priključili'. ≈ pr̥k'lučlę. Pri predponi pri- gre za vpliv knjižnega jezika (tako še pri'mō:ranę (Kr2: 393), priz'nā:nə ipd. (Kr2: 627, 643, 645, 659) običajna predpona v (glagolskih sestavljenkah) je pr̥- (pri govorcu FI pr̥pę'lā:lę (Kr2: 294, 296, 302), pr̥'mō:ran (Kr2: 381), pr̥'tō:žu (Kr2: 656), pri ostalih pa pr̥d'ružu (Kr1: 41, 48), pr̥'pje:let (Kr1: 220), pr̥'mē:žō (Kr3: 83), pr̥'lje:t'ō (Kr3: 122), pr̥'nje:słā (Kol: 133, 138, 296), pr̥'pje:lō (Kol: 146), pr̥pę'lā:łā (Kol: 177), pr̥k'łuo:n'u (Kol: 181), pr̥'biłā (Kol: 319), pr̥'le:kłā (Kol: 333), pr̥p'ra:ulełā (Kol: 339); ↑ še pr̥'vā:tne (in kom. h Kol: 78)
- 72 'ende 'tam'. ↑ kom. h Kr1: 42. ● praka 'nuo:čə š'łə 'nočilo se je'. Pomožni glagol je izpuščen. ● praka ⟨predl.⟩ (redko) 'proti' (Kr2: 344). ≈ prōx (Kr3: 81; PW-Kr3: 38; Bo2:

96). Ustrezni prislov p'rō:kę pomeni 'nasproti' (pa tudi 'sproti'), nap'rō:kę pomeni 'naproti', v pomenu, ko 'izraža nasprotovanje, odpor', pa je prevzet iz knjižnega jezika in se glasi p'rō:tę.

75 u'vęt 'uiti'.

76 pә'nųo:č (redko) 'ponoči' (Kr2: 78, 116. ≈ pә'nųo:čә (Kr1: 129, 153, 155; Kol: 312). • 'čā:sę 'včasih' (Kr2: 538, 584, 649 itd.). ≈ 'čā:s' (PW-Kr2: 483; Kr3: 41) ≈ (nov.) u'čā:sę ≈ (nov.) u'čā:s' ≈ (nov.) u'čā:sęx. • 'misļę (nov.) 'mislili' (Kr2: 618). ≈ 'misņļę (Kr2: 151).

80 u 'sę:n'svētex 'o vseh svetih'. ≈ na 'sę:n'svētę (Kr2: 92). 'sę:n'svētę -ę (ž mn.) ≈ 'sę:n'svētę 'sę:n'svēto || -u (m mn.) 'vsi sveti |prvega novembra|. • u. Predlog je mogoče razumeti kot 'o' ali 'v'.

88 pras'nē:t 'presneto'. ≈ pras'nē:tә.

89 pradә (redko) 'pred'. ≈ prad || prat.

90 pęstrә'ji., 'jā:, pęst'rō:jļę. Običajno je pęstrә'jit pęstrә'jim 'postrojiti'; govorec se je v popravljeni obliki približal srbohrvaščini.

95 ūst'rā:n 'stran' (Kol: 119). ≈ st'rā:n ≈ p'rųo:č.

100 'rļe:st 'zapor' (Kr2: 107, 108, 630, 631).

109 'lā:kale 'stradali' (↑ Kr2: 572). ≈ (nov.) st'rā:dale.

110 'e:zәs (medm.) 'jezus'. ≈ 'ja:zәs (Kr2: 420; Bol: 27; VL-Bo2: 52, 104) ≈ 'jәzәs ≈ 'jō:zәs. • 'jәstę. 'jәstę -- (s) 'jed, obrok hrane' (Kr2: 290, 292, 352 itd.). ≈ x'rā:na (↑ Kr2: 217, 223, 237 itd.).

112 'duo:st' 'veliko' (Kr2: 528). ≈ 'duo:stę (Kr1: 33, 130; Kr2: 84, 91, 354, 495; PW-Kr2: 486).

118 'vәņę 'zunaj' (Kr2: 175). ≈ (nov.) ud'zunę.

120 'va:d'u 'vodil'.

125 'pųo:l pa 'unę 'pō:bę. V stavku manjka pomožni glagol.

127 sp're:mņә 'pripravljeno'. • 'bę:žalę (nov., redko) 'bežali'. ≈ 'bę:jžalę ≈ bę'žē:lę.

128 'na:đә 'ne bodo'. ≈ 'na:đә (Kr2: 204) ≈ 'na:ųđә ≈ (poud.) na 'bәdә.

129 bōmban'dē:rale. bōmban'dē:rat -әm 'bombardirati' (↑ Kr2: 199, 205). ≈ bombar'dē:rat.

130 'ka: ma'lō:ra (medm.) '|izraža podkrepitev trditve|'. 'ka: je okrajšano iz 'ō:rka, 'pō:rka. • ma'lō:ra. ≈ ma'lō:ra. • 'ja:s 'ka: 'dę:kņә čaz g'lā:vә 'jaz kar volneno odejo čez glavo'. V stavku manjka glagol.

131 'dę: sņ pa 'fe:rteķ 'zdaj sem pa mrtev'. Za 'fe:rteķ ↑ Bo2: 42.

132 'pō:jstęle 'postelje'. ↑ kom. h Kr1: 152. • 'vič 'vidiš'. ≈ 'vidęš.

133 'va:stō 'ostal' (Kr2: 145, 233, 556 itd.). ≈ (nov.) us'ta:ų (Kr1: 22).

134 ud'rugič 'drugič'. ≈ d'rugič (Kol: 220, 225; PW-Kol: 224) ≈ (star.) d'rugek'rā:t'.

135 ž 'nę:mę 'z njimi'. Prim. z 'nę:mę (Kr2: 138, 564, 579) • ž (star.) 'z' (Kr2: 141, 270, 556, 564). ≈ z. • 'nę:mę (os. zaim., or. k 'unę || 'une 'oni, one') (redko) 'njimi' (Kr2: 579). ≈ 'nēm. Za enakoglasnico v daj. ↑ kom. h Kr1: 60.

136 'nism 'nɔ:t'ɔ 'nitem hotel'. Za 'nɔ:t'ɔ -tʃa -ə 'ne hotel' ↑ Kr2: 305, 306, 330, 552, 562, 576.

143 'tã:kə 'dè:lɛ 'tãko daljava'. 'dè:lɛ -e <ž> (redko) 'daljava'. Pričakovali bi u 'tã:kə 'dè:lɛ. ≈ dɛ'lã:va (↑ Kr2: 185) ≈ (nov.) dal'jã:va. • 'ʃæft. 'ʃæft 'ʃufta <m> 'zrak' (Kol: 114, 161; PW-Kol: 160). ≈ (nov.) 'ʃuft.

149 kə'pã:lɛ pa st'rɛ:lɛlɛ 'nɛtər 'kopali in streljali notri'. Manjka pomožni glagol.

151 pə 'mɛne 'misnɛ. Pričakovali bi za 'mɛne 'misnɛ 'zame mislili'. • 'pɔ:rma'ʃinɛ. 'pɔ:rma'ʃina -e <ž> 'vrtalnik'. ≈ 'pɔ:rma'ʃina ≈ 'bɔ:rma'ʃina.

152 'upam. Nenavadna oblika. Običajno je 'upat sɛ 'upəm sɛ (nedov.) 'upati si'.

154 'guntex. 'gunt -a <m> 'hunt |rudniški voziček|' (← n. Hunt, Hund 'rudniški voziček' - Wahrig 1980: 1896) (↑ Kr2: 155, 161). • 'ta:rjɛ (star.) 'trije' (Kr2: 163). ≈ t'rijɛ.

160 'tist. ('tist <zaim. za im./tož. ed. s. sp., kot pov. določilo> 'tisto' (Kr2: 325, 506; Kr3: 19, 47, 93, 108; Bo2: 92; VL-Bo2: 1; Kol: 22, 155, 255). ≈ ('tistə (Kr2: 192, 222, 279, 649; Kr3: 39; Kol: 100, 109?, 113, 118, 155 itd.).

168 za 'ja:n'mə u'zè:rɛ. Zveza je govorčeva posebnost. Običajno je u 'ja:n'mə (≈ nɛmɛ) u'zè:rɛ 'v enem pogledu'.

169 'fa:jn <prisl.> '(s širokim pomenskim obsegom) dobro, prijetno, zelo' (Kr2: 172, 174, 203 itd.; PW-Kr2: 403; Kol: 167). Prim. 'fa:jn -- -- <prid.> '(s širokim pomenskim obsegom) dober, prijeten' (Kr2: 479, 518). • bras:'ka:rɛ 'brez skrbi'. Prim. kom. h Kr1: 64. • 'tə bɛ jəx pa 'ʒixər na'mjɛ:tɔ 'tu bi jih pa lahko nametal'.

170 'ʒixər <povdk.> (v zvezi) 'ʒixər ja 'sme biti, lahko je' ipd. (Kol: 86, 90, 94, 127 itd.; PW-Kol: 213). ≈ 'ʒix.

174 'kò:kər 'tò:k 'kolikor toliko'.

175 'pɔ: pa na'za:j 'nɛtər. V stavku manjka glagol.

188 x'ra:'va:t 'Hrvat'. Enkratno tvorjena oblika. Pričakovali bi 'xra:vat 'xra'vã:ta (Kr2: 187, 189, 263, 524, 525 itd.).

190 'kò:k 'koliko' (PW-Kr1: 86, 91, 172 itd.). ≈ (star.) 'kò:kə (Kr2: 191; Kol: 186).

195 s'lɛ:dne. s'lɛ:dne -e -ɛ <prid.> (redko) 'zadnji'.

198 inʒɔ'nè:rjɛ. inʒɔ'nè:r -ja <m> ≈ (star.) ʒɔ'nè:r 'inženir'. Vse bolj se uveljavlja novejša dvojnica inʒɛ'nè:r, izposojena iz knjižnega jezika.

202 'ba:jtə 'hišo' (Kr2: 507). ≈ 'xišə (Kr1: 2, 4, 27 itd.; Kr2: 228, 229; Kr3: 7; Bo2: 65). Beseda 'ba:jta v zadnjem času v pomenu 'nova hiša' prehaja v območje slabšalnega. • u g'rɛnt 'v tla'. ≈ u t'le:.

217 na gəs'tilnɛ (redko) 'v gostilni' (↑ Kr2: 220, 221). ≈ u gəs'tilnɛ. Nekoč se je - po pričevanju starejših informatorjev - govorilo u ušta'rijɛ in na gəs'tilnɛ, šele po drugi svetovni vojni pa je začela prevladovati zveza u gəs'tilnɛ. Prim. še na tist'mə k'mɛ:tə 'pri tistem kmetu, na tisti kmetiji' (Kr2: 527), na lɛp'lã:nə 'v Ljubljano' (Kr2: 656). • gəs'tilnə. gəs'tilna -e <ž> 'gostilna'. ≈ ušta'rija -a <ž> (Bo2: 78) ≈ (gostilna v družbeni lasti v Šmartnu ob Dreti) 'mɛ:nza 'mɛ:nze <ž>.

219 f'rò:štɛk. f'rò:štɛk -ška <m> 'zajtrk'.

- 220 x 'južne. južna -e (ž) 'kosilo'. ≈ jə'žina.
- 229 š'tá:ntmøne 'najemnike'.
- 234 g'râ:bne 'jarke'. g'râ:bən -bna (m) sicer pomeni tudi 'potok'.
- 239 dəs'tô:jna. Vpliv knjižnega jezika. Običajno je 'dʊo:bra ≈ (p'rɔ, (pə)'vərgnə) 'fa:jn ipd.
- 245 nę 'sa:rp me ja naš'té:lɔ 'neki Srb me je spodbudil, pripravil'. • naš'té:lɔ. naš'té:let -əm (dov.) 'pripraviti' (↑ Bo2: 64, 85; Kol: 124). Za našte'lɔ:vət ↑ kom. h Kol: 206.
- 249 na x'râ:nə. Vpliv knjižnega jezika. Tu bi bil običajen namenilnik (ki je enak nedoločniku) glagola 'jesti' - 'jɛ:st ≈ 'ja:st 'jesti'.
- 253 'te:mə. Pričakovali bi x 'te:mə.
- 256 pə'da:ržɔ (posam.) 'obdržal'. ≈ ub'da:ržɔ ≈ (redko) u'da:ržɔ (Kr2: 591).
- 261 sprašk'vâ:lɛ 'spraševali' (↑ Kr2: 317, 422). ≈ spraš-'vâ:lɛ. • čə 'mâ: 'kɛ:kâkɛx 'râ:dnikɔ 'če ima kaj kakih delavcev'. • 'râ:dnikɔ (citatno) 'delavcev' (← sh.). ≈ de'la:ɥc ≈ 'dè:lɔc (↑ kom. h Kr1: 164).
- 262 sʃə've:niš -- -- (prid.) (citatno) 'slovenskega' (← n.).
- 266 janə (redko) 'eno' (↑ Kr2: 627, 642). ≈ nə.
- 268 'kumi (redko) 'komaj' (Kr2: 628). ≈ 'kumɛ (Kr1: 87; Bo1: 16, 27; Bo2: 85, 98; Kol: 91, 95)
- 269 sk'rulu. s'krulɛt -əm 'začeti šepati'. • 'dʲe:lɛ (prisl.) 'dalje. ≈ 'dʲe:l ≈ nap'rɛ:.
- 270 s t'râ:ktɛrjə. t'râ:ktɛr -ɛrja (m) (star.) 'traktor'. ≈ t'râ:ktɔr ≈ t'ra:ktɔr -ja.
- 280 dɔmə'vinə. dɔmə'vina -e (ž) (redko) 'domovina'. ≈ dəmə-'vina (Kr2: 544, 563).
- 283 u 'salc'burgə, u 'salc'burgə sə nas 'pʊo: 'da:lɛ. Razumeti je treba z dopolnilom u (ne) ba'râ:ke 'v (neke) barake'. Tu je samostalnik 'sa:lc'burk -ga (m) 'Salzburg' v mest. ed. Za knjižni izgovor ↑ Slovenski pravopis 1962, ki ima [sálcburg], medtem ko Slovenski pravopis 1990 (Toporišič 1990: 169) predvideva [záldzburg-].
- 287 za 'jugəs'ʃâ:vijə 'proti Jugoslaviji'. 'jugəs'ʃâ:vija -a (ž) (star.) 'Jugoslavija' (Kr2: 375). ≈ jugəs'ʃâ:vija.
- 291 'ʃʊo:gerjə. 'ʃʊo:ger -ɛrja (m) (redko) 'taborišče' (Kr2: 410, 596, 598 itd.). ≈ 'ʃâ:ger -ɛrja (PW-Kr2: 601, 602) ≈ št'ra:f'ʃʊo:ger -ɛrja.
- 297 t'ra:ns'pɔ:rtə. t'ra:ns'pɔ:rt -a (m) (redko) 'transport'. ≈ trans'pɔ:rt ≈ (redko) t'râ:nsport ≈ (redko) t'râ:ns-'pɔ:rt.
- 299 s'pɔ:təma (nov., redko) 'spotoma, mimogrede'. ≈ gra'dɔ:č (VL-Bo2: 52) ≈ (nov., redko) s'pɔ:təma.
- 300 za'pa:rlɛ 'zaprli' (Kr2: 417). ≈ 'za:pɾlɛ.
- 301 u'pâ:rjanɛ. Običajno se govori pə'pâ:rjanɛ 'poparjeni'.
- 306 kɔ'pa:lk. kɔ'pa:lke kɔ'pa:lk (ž mn.) 'kopalke'. ≈ (star.) kɔ'pâ:lke kɔ'pâ:lk (ž mn.).
- 308 'pʊo:l ja pa 'rè:ku 'potem je pa rekel'. Najbrž paznik ali stražar.

314 'punca. Vpliv knjižnega jezika. Običajno je 'd̥je:k̥le dek'l̥e:ta ⟨s⟩, ⟨tož.⟩ dek'l̥e:ta, kar je uporabil za isto osebo tudi pripovedovalec (d̥k'l̥e:tə (Kr2: 336)).

316 u 'n'ɔ: (redko) 'vanjo'. ≈ u 'né: ≈ (redko) u 'n'ò:.

318 pə pra'vic' 'po pravici' (Kr2: 324, 338, 424, 436). ≈ pə pra'vice (Kr2: 663).

321 u pat'rò:l̥e. pat'rò:le -e 'patrola' ⟨ž⟩. ≈ pat'rò:l̥a -le ⟨ž⟩.

343 pəs'tá:jal̥e (redko) 'vstajali'. ≈ us'tá:jal̥e.

348 'k̥é:r̥ə. 'k̥é:r̥ -a -ə ⟨ozir. zaim.⟩ 'kateri' (Kr2: 349, 453, 455; Kol: 146).

353 'k̥e: 'ma:j̥e (star.) 'nekaj malega'. ≈ nə'má:l̥ə ≈ nə'mičkənə. Prim. kom. h Kr1: 17. ● st'râ:ž̥a 'da:ržal̥e 'stražili'. ≈ st'râ:ž̥l̥e.

354 tiste t̥e'ɔ:rija 'tiste teorije'. t̥e'ɔ:rija -a ⟨ž⟩ (redko) 'teorija'. Naglas kaže na to, da gre izposojenko iz srbohrvaščine. ≈ t̥eɔ'rija ≈ t̥eɔ'rija.

356 d̥ə'b̥é:u 'dobil'. ≈ 'd̥ɔ:b'u ≈ (nov.) d̥ə'biu.

365 zagə'vâ:rja. Iz sobesedila je mogoče razbrati pomen 'pripoveduje'. Sicer se glagol v tem pomenu ne govori.

366 s'k̥ɔ:s ŋ s'k̥ɔ:s 'ves čas, od začetka do konca'. Prim. kom. h Kr1: 20 in h Kr2: 4.

367 zanim'livə (star.) 'zanimivo' (citatno iz sh.). ≈ zan̥ə'mivə ≈ zani'mivə.

372 'titə -a ⟨m⟩ (star.) 'Tito' (↑ še Kr2: 379, 554, 559). ≈ 'titə -a (≈ -ta).

375 'cik̥ɔ. 'cikat -əm '1. meriti [na koga, kaj], 2. želeti si'. ≈ 'cilet -əm.

376 sil̥e ⟨prisl.⟩ (redko) 'sila, zelo'. ≈ z'l̥ə ≈ (redko) na 'm̥ɔ:č. ● 'f̥ɔ:liš -- -- ⟨prid.⟩ 'jezen'.

377 zgə'vâ:rjal̥e 'pogovarjali'. ≈ (nov.) p̥əgə'vâ:rjal̥e (Kr2: 565). Za 'pogovor' je v govorih na obravnavanem področju edinole z'g̥ɔ:var -a ⟨m⟩ (↑ Kr2: 16). ● p̥əg'râ:ničarja. p̥əg'râ:ničar -ja (redko) 'graničar'. ≈ g'râ:ničar.

379 a'm̥je:rik̥e. a'm̥je:r̥ika -e ⟨ž⟩ 'Amerika' (Kr2: 381). ≈ a'm̥je:r̥ka (Kol: 41, 42) ≈ (star.) (ja)'m̥je:r̥ka.

383 m̥eri'k̥â:nc̥ɔ. m̥eri'k̥â:nc̥ -a ⟨m⟩ 'Američan' (Kr2: 388, 394, 594). ≈ (a)m̥er'k̥â:nc̥ ≈ mar(ə)'k̥â:nc̥ ≈ mari'k̥â:nc̥.

385 'm̥ɔ:skve. 'm̥ɔ:skva -e ⟨ž⟩ (redko) 'Moskva'. ≈ 'm̥ɔ:skva.

396 da ja 'ta:k̥le ga s'pizd'u 'da je takole zbežal'. Običajno da jə ja 'ta:k̥le s'pizd'u.

412 p̥ə'rixtal̥e 'popravili'. ≈ p̥əp'ra:ɔl̥e.

417 p'r̥é:l̥e 'prijeli'.

427 p̥əs'ra:l̥e. p̥əs'ra:ɔ -l̥a -ə 'posral [polomil]'. ≈ p̥ə'l̥ɔ:m'u ≈ p̥ə'bik̥s̥ɔ.

437 k 'kot, kakor' (Bo2: 107). ≈ kə (Kr1: 168, 213; Kr2: 66, 135, 185 itd.; Bo2: 5; Kol: 99, 104, 131 itd.) ≈ kəkər (Kr1: 68, 206; Kr2: 567; Kr3: 50, 108; Kol: 123, 146, 171 itd.). Za sopomenke ↑ kom. h Kr1: 1.

445 'd̥â:xavə. Govorec sklanja neobičajno 'd̥â:xavə 'd̥â:x̥ɔga ⟨s⟩ 'Dachau', ⟨mest.⟩ u 'd̥â:x̥ɔmə (Kr2: 605). ≈ 'd̥â:x̥aɔ -ava ⟨m⟩, ⟨mest.⟩ u 'd̥â:xavə.

- 446 'tifəs (star.) 'tifus'. ≈ 'tifus.
- 451 'lustəkova bri'gā:da. Najbrž 'Levstikova brigada'.
- 467 me ja pa g'rivaļə 'mi je pa bilo žal' (Kr2: 471).
- 468 ņ 'ca:jt ut k'rā:ja 'nekaj časa na začetku'.
- 478 pə s've:tə (star., redko) 'po svetu'. ≈ pə s'v̄ie:tə.
- [487 s'kuo: 'skoraj'. ≈ s'kuo:r.]
- 489 'rō:žnk'rā:nc -a ⟨m⟩ 'rožni venec |molitev|'.
- 491 u š'mā:rtne 'v Šmartnu ob Dreti' (Bo2: 87, 96; Kol: 9).
- 494 x'r̄ie:n -a ⟨m⟩ 'Hren |gospodar v Šmartnu ob Dreti|'.
- 495 'dā:jə 'dajal'. ≈ (redko) 'da:jə.
- 496 'lušnə ⟨prisl.⟩ 'prijetno, zabavno'. ≈ 'lušnə ('lušne (Bo2: 107)).
- 505 z'mē:n'u 'pogovoril'. ≈ pəg'va:ru ≈ pəgə'və:ru ≈ pə'mē:-n'u.
- 512 prə'fe:ktne (star.) 'perfektno'. ≈ per'fe:ktne ≈ (čustv.) 'pə:r'fe:ktne. • kə smə se pa u 'šə:ļə 'təle 'xō:dlə 'učət 'ko smo se pa v šolo tule hodili učiti'. Med drugo svetovno vojno je bil pouk nemščine za odrasle v Krašah pri Remci.
- 'učət 'učiti'. ≈ (nov.) u'čit.
- 518 k ja 'mus 'ker je nujno (potrebno)'. ≈ kə se 'ma:ra.
- 'mus ⟨povdk.⟩ 'nujno (potrebno)' (Kr2: 592: PW-Kr2: 517).
- 520 u'sə 'čistə 'čisto vse'. Nenavaden besedni red (običajno 'čistə u'sə ≈ 'čist u'sə).
- 522 'za:ŋga 'zanj'. ≈ (nov.) za 'nega.
- 523 pə'lā:k 'Poljak'. ≈ (star.) pə'lā:k (Kr2: 524).
- 526 'ruskinə 'Rusinji'. Za dvojino ↑ sta b'le: d've: 'ruskinə .. d've: dək'lē:tə 'ruskine (Kr2: 526), k sə tiste 'ruskine š'le:, ə, sə š'le: tiste d've: 'ruskine, sta 'tudə š'le:, (Kr2: 542-543).
- 533 p'r̄ie:dat 'prodati'.
- 554 ust'relt 'ustreliti' (Kr2: 559). ≈ (nov.) ustra'lit ≈ (nov.) ustrē'lit.
- 562 'nis 'niso'. ≈ 'nisə (Kr1: 43, 50, 78 itd.; Kr2: 31, 78, 132 itd.; Kr3: 99, 118; Kol: 69, 71, 141 itd.).
- 569 »za:štə ne pōji'xa:tə də 'də:mu?« □ »ne .. ne pōji'xa:m də d. .. 'də:mu, ne 'da:va də'və:l ku'ša:t.« Ti dve povedi (in ponovitev v Kr2: 572) sta citatni. Glasovi so substituirani z narečnimi. Po mnenju prof. dr. Franca Jakopina se je govorec naučil »rusko« v stiku z Ukrajinci.
- 577 ne'rō:dne. ne'rō:dən -dna -ə 'slab |za ljudi|'.
- 582 'nā:rot -da ⟨m⟩ 'ljudje, ljudstvo'. ≈ 'lėdė (≈ (Bo) 'lėdjə).
- 584 'ta:k 'čā:sə 'ruskine pra'pə:vale. V stavku manjka glagol.
- 586 'cə:le 'nuo:čə pra'pə:vale 'bā:be 'ta:k! V stavku manjka glagol. • 'bā:be. 'bā:ba -e ⟨ž⟩ 'ženska' (v zadnjem času prehaja v območje slabšalnega). ≈ 'že:nška ≈ 'bā:bəncə.
- 591 'məne bə 'ta:k u'da:ržə, kə bə 'tə: .. 'r̄ie:čmə 'na:blə 'mus, da se ja 'ma..., da .. da sə 'ma:glə s'pustət u'se: 'mene bi tako obdržal, ko bi to recimo ne bilo nujno (potrebno), da so morali spustiti vse'. • u'da:ržə 'obdržal'. Prim. kom. h Kr2: 256. ≈ ub'da:ržə.

608 **leḡəti'mā:cijə**. leḡəti'mā:cija -a (ž) (star.) 'legitima-cija'. ≈ leḡiteḡ'mā:c(i)ja ≈ leḡeḡeḡ'mā:c(i)ja ≈ (nov.) is'kā:zən-ca (Kr2: 618).

611 **pat'nō:štər** -tra (m) 'rožni venec |priprava|'. ≈ pat'nō:jštər ≈ (redko) 'rō:žənk'rā:nc.

616 **ut 'xa:jmat'bunda**. 'xa:jmat'bunt -da (m) 'hajmatbunda'.

617 **prif'tuə:šələnə**. prif'tuə:šəl -na (m) 'denarnica'. ≈ pr̥'tuə:šəlc -a ≈ pr̥'tuə:šəl -na.

618 **'tət'**. (')tət' (zaim. v im. m. sp. ed.) (Kr3: 112). ≈ (')təḡ (Kr2: 366, 619; Kr3: 8)

619 **prōstə'vələnə** 'prostovoljno'. ≈ prōstə'və:lənə.

621 **'vė:lkə** (redko) 'veliko'. ≈ 'duə:stə ≈ 'duə:st'.

628 **'mę:sce**. 'me:səc -sca (m) (nov.) 'mesec'. ≈ 'me:sɯc (Kr2: 356; Bol: 16; Kol: 50, 51, 273).

638 **pəkōj'ninə sta'rō:stnə**. Nenavaden besedni red. ≈ sta'rō:stnə pəkōj'ninə. ● **pəkōj'ninə**. pəkōj'nina -e (ž) 'pokojnina' (Kr2: 661). ≈ 'pę:nzija -a (ž). ● **u'lę:čam** 'dobivam' (Kr2: 654). ≈ də'bivəm.

639 **sōci'ja:lne**. sōci'ja:lna -e (ž) 'skupnost socialnega zavarovanja'. ≈ sōci'jā:lna.

650 **męljō:ne**. męljō:n -a (m) (star.) 'milijon' (Kr2: 651). ≈ męljō:n ≈ męljō:n.

655 **nəm na g'rė:** 'nam ne pripada' (Kr2: 657).

665 **'pā:deš u š'muə:rən** 'prideš v neprijeten, zapleten položaj'. ≈ 'pā:deš u d'rjė:k (≈ (nov.) s'rā:neḡ). ● **š'muə:rən** -rna (m) 'praženec'.

KRAŠE – Kr3

7 **'tətele 'nive** 'tele njive'. Tož. mn. v sobesedilu ni funkcionalen, je pa razumljiv.

8 **təḡ g'rəč** 'ta grič'. Mlajši govorijo za m. sp. ed. samo 'tət'. ● **g'rəč** (≈ (nov.) g'rič) g'riča (m) 'grič'.

9 **kə'silę** 'kosíli' (↑ Kr3: 43, 93, 94 itd.). ≈ (redko) k'silę (↑ Kr3: 69; Bo2: 30). Prim. še pəkə'sijə (Kr3: 97) ≈ pək'siła (Bo2: 35).

10 **'puə:l** 'potem'. ↑ kom. h Kr2: 5. ● **'duə:le** 'tamle doli' (Kr3: 133; Bol: 18; Bo2: 13, 74). Za ta 'duə:le ↑ kom. h Kr3: 80.

14 **'e:nkr̥t** 'enkrat'. ↑ kom. h Kr1: 61.

18 **čə'dā:lę** 'čedalje'. ≈ čə'djė:lę ≈ čə'djė:l ≈ (nov.) čəz-'dā:lę. ● **u'djė:rja** (star.) 'udira' (PW-Kr3: 13). ≈ u'dė:ra.

25 **na 'va:rxə** 'na vrhu' ali pa 'zgoraj', pri čemer je oba pomena zelo težko ločiti (↑ Kr3: 68). ≈ na 'va:rx (Kol: 99) ≈ na 'va:rxę (PW-Kr3: 37; Kol: 103, 106, 107). Prim. na 'va:rx 'na vrh, gor' (Kol: 305).

28 **s'kə:z** 'duə:l (prisł.). s'kə:z || s'kə:s 'izraža razporejenost vzdolž česa'.

42 **ta 'guə:le** 'tjale gor' (Bo2: 10). ≈ 'ta:jle (≈ 'tā:le) 'guə:(r).

43 **ub'ra:čvat** ub'ra:čjam (nedov.) 'obračati |travo, seno, vozilo|'. ≈ (nov.) ub'rā:čət.

50 'təm ta 'nətər '(tam) tja noter'.

51 sprā'bit'kavə 'Sprebitkovi'. Pridevniška pripona -o -ava -ə je – kljub drugačni razporejenosti, kot jo lahko razberemo iz gradiva v besedilih – predvsem značilnost zahodnega dela obravnavanega področja (↑ 'dā:xavə (Kr2: 445), pəd'jē:znəkavə (Kol: 8), 'jurčkavə (Kol: 36), ma'cē:snava (Kol: 256, 271)); v Krašah namesto te prevladuje pridevniška pripona -o -və -ə, vendar pa na celotnem obravnavanem področju prihaja do mešanja; pri govorki AI je npr. 'miklŋovə (Kr3: 66); ↑ še g'rè:gova (Kr1: 229), 'lustəkova (Kr2: 451–452), xu'dičova (Bo2: 25), jər'šé:tovə (Bo2: 43), 'bā:kovə (Bo2: 88), ma'cē:snova (PW-Kol: 270).

52 u'ne: . u'ne: u'ne:ga ⟨s⟩ 'oné' izraža osebo, stvar, ki se noče, ne more imenovati ali ki se je govorec (kot v tem primeru) ne more spomniti (Kol: 123, 239, 280, 294).

56 tŋ 'guo:le 'tamle gori'. ≈ 'təmle 'guo:(r) ≈ 'guo:rle (Kr3: 48; Kol: 54, 279) ≈ 'guo:le (Kr3: 68, 79; Bo2: 4, 6, 30).

● u'ne:gat. u'ne:gat -əm ⟨nedov.⟩ 'onegati' (Kr3: 119) lahko nadomešča vsak glagol, ki izraža dejanje, ki je znano, a se noče, ne more imenovati, ki se ne imenuje zato, ker se govorec ne more spomniti pravega (kot v tem primeru) ali ker je opolzek (omiljuje predvsem glagol za 'spolno občevati'). – Nekateri predvsem starejši govorci nenavadno velikokrat uporabljajo nadomestke, poleg navedenih za sam. in glag. (dov. oblika je pəu'ne:gat -əm) še za pridevnik u'ne:gəstən -tna -ə in za svojilni pridevnik u'ne:gačə -va -ə –, zaradi česar se okolica iz njih norčuje. (Ob upoštevanju pomena 'spolno občevati' pri nadomestku za glagol šele postane smešna zgodbica o Melavcu z Brdega, ki je zelo vznemirjen prišel k sosеду in povedal – »u'ne:, p'ridə mə 'nə pə'mā:gat, k sm 'nā:šə u'ne:, 'nā:šə 'va:nə pəu'ne:gə.« Sosed se sprva ni hotel mešati v družinske zadeve, vendar pa je čez čas uspel izvedeti: za pomoč proseči je v kleti zabijal v tla kol za oder (za ozimnico), pri tem pa je po nesreči po glavi udaril ženo, ki mu je pri delu pomagala. (Za 'va:na -e ⟨ž) 'žena' ↑ kom. h Kr3: 117.)

57 'va:se. 'va:sa -e ⟨ž) 'osa' (Kr3: 58, 125, 127; PW-Kr3: 126).

61 'nā:šə tə 'zjē:fastə 'naša Zefa' (← 'zjē:fa 'Jozefa|'). Pripovedovalka za odsotne brate in sestre ter okoliške vrstnike še iz otroštva pogosto uporablja vzorec (naš(a)/vaš(a)/prid. iz hišnega imena +) ta + (za m. sp. določna) oblika pridevnika na -ast iz osebnega imena, npr. ('na:š) te 'rudlŋastə 'naš Rudelj', te f'rəncastə 'France', ('nā:ša) ta 'micasta 'naša Mica', ta 'tò:nkasta 'Tonka, Tončka', 'miklŋova ta 'zjē:fasta 'Mikeljnova Zefa'. Pri ženskah je lahko ženski spol iz vzorca nasploh spremenjen v srednjega, npr. 'nā:šə tə 'zjē:fastə 'naša Zefa', 'miklŋovə 'Mikeljnova' (Kr3: 66). Tako zelo redko govorita, vendar predvsem za sestre, tudi pripovedovalkina brata. – Informatorica AL je tako govorila za svojega strica, ki ga je tudi vikala (te 'tò:nastə st'ric 'stric Tona'), za brate in sestre pa ne. – Oba načina sta zelo redka in ju uporabljajo posamezni starejši govorci; okolica se iz takega načina norčuje.

63 ka'č̣ie:ṣe 'kaj |v poljubnostni rabi|' (tož.) (PW-Kr1: 97). ≈ (nov.) 'ḳe:̣. • uš'p̣ilet -̣em (dov.) 'narediti kaj nepri-mernega, nedovoljenega'. ≈ ṣəš'p̣ilet.

71 pra'ḍe:̣ule. pra'ḍe:̣vat pra'ḍe:̣ulem ≈ pra'ḍe:̣vəm (nedov.) 'predevati'. ≈ pras'ta:̣ulet ≈ pra'mikat.

74 mẹj'nike. Vpliv knjižnega jezika (zaradi čustvene zanese-nosti?). Pričakovali bi mẹ'nik -a ⟨m⟩ (Kr3: 55, 59, 89 itd.). Prim. še 'ḍe:j (Kr3: 81). Mogoče spada v območje čustvenega tudi g'ḷe:j (Kol: 45).

75 ja pa 'tist' 'je pa tisti'. Namesto pričakovanega j̣əx ja pa 'tist'.

79 p'ra:̣udaḷe 'prepirali' (Kr3: 85). ≈ k're:galẹ.

80 ta 'ḍuo:le 'tjale dol'. ≈ 'ta:jle 'ḍuo:(l). Za 'ḍuo:le ↑ kom. h Kr3: 10.

81 'ḍe:j 'daj'. Vpliv knjižnega jezika. Pričakovali bi 'ḍe:̣. Tako kot pri mẹj'nike (namesto mẹ'nike) (Kr3: 74) najbrž zaradi čustvene zanesenosti.

83 p̣ə'ṃe:̣ẓ̌o 'pomežiknil' (češ da naj odneha). ≈ p̣əme'ẓ̌ikn'u.

89 ampak. Vpliv knjižnega jezika. Običajno je pa ≈ pač pa ≈ ṣəṃə ≈ (nov.) ṣəṃ ≈ ṭoda ≈ (star.) ṭode.

93 p̣eš'tilẹ 'pustili'. ≈ p̣əs'tilẹ. Prim. kom. h Kr1: 102.

98 sṃə ṣe b'ḷe, 'j̣ä:, ŋ'ca:jt u 'xuḍem 'nekaj časa smo bili sprti'.

109 te 're:̣ne 'rajni'. • ṣ̌əm'ḷā:k 'šumljak/šemljak |ime gospodarja v Krašah|'.

112 'ṇie: 'ta:j, 'ṣie:m, na 'ṭət' k'ra:j 'ne tja, sem, na to stran'.

114 da ja ša 'ṃā:j̣ə 'ṇā... 'ṇā:ṣ̌ə zu'ṛā:ṇə. Pričakovali bi da (ja) ša 'ṃā:j̣ə 'ṇā:ṣ̌ə zu'ṛā:ṇə, torej z os. zaim. v rod., ne pa v tož.

116 na 'ṭuo:̣ẓ̌ḅə (star.) 'pred sodišče'. ≈ na ṣə'diṣ̌č̣ə. • 'ḷie:x 'lahko'. ≈ 'ḷie:xḳə.

117 g̣ə'ṭuo:ṿə (star.) 'gotovo'. ≈ ṣe'gurṇə ≈ si'gurṇə.

• 'va:n -a -ə ⟨zaim.⟩ (star.) 'on |poudarjalno|. ≈ 'un'. 'va:n je predvsem v vzajemnem govorjenju lahko tudi '(star., redko) mož' in 'va:na '(star., redko) žena' (le redko – predvsem za ž. sp. – tudi v stranskih sklonih).

118 'ṣe: 'p̣uo: ṣə ṣe 'ka: p̣ə'j̣əneḷe 'saj potem so kar odnehali' (Kr3: 137). • p̣ə'j̣əneḷe. p̣ə'j̣ənet ṣe -̣em ṣe 'odnehati'. 'j̣ənet -̣em (dov.) pomeni 'umakniti se, odstopiti prostor'.

121 ž'ḷe:p̣em. ž'ḷe:p̣et -̣em (dov.) (star.) 'brcniti'. ≈ 'ba:rc̣ent'.

122 ḍə'ṃa:j̣e (star.) 'domala'. ≈ s'ḳuo:(r).

123 sp̣əmẹ'nik 'spomenik'. Namreč mejnik. Do zamenjave je najbrž prišlo zaradi podobnosti obeh predmetov in v narečju tudi glasovne podobnosti (sp̣əmẹ'nik : mẹ'nik).

124 nẹ'ḳā:ḳṛṣ̌ən -ṣ̌na -ə 'nikakršen'. ≈ ṇə'ḳā:ḳəṛṣ̌ən.

128 za'ḍe:̣ḷo 'zasul'. ≈ za'su ≈ za'ḅẹu.

129 pra'ṃe:̣ḳṇḷe 'premaknili'. • 'ḳō:ḷe. Govorka za kazalnim zaimkom 'tiste, za katerim bi pričakovali obliko 'ḳuo:le (tož. mn. samostalnika 'ḳo: 'ḳuo:̣la ⟨m⟩ 'kol' (Kol: 111, 112)), nadaljuje z ustrezno obliko samoedninskega samostalnika 'ḳō:ḷe -e ⟨s⟩ 'kolje |več kolov, kolil|. Najbrž zato v naslednjem stavku

(kə sɤ 'ja:z 'da:ʎa 'nətər) sploh ni ustrezne oblike osebnega zaimka (kə sɤ ga [...] ali kə sɤ jəx [...]).

130 'kô:lčke. 'kô:lčək -čka (m) 'količek'. ≈ 'kɤo:lčək -čka.

134 n'mā:ʎə 'malo'. ↑ kom. h Kr1: 17. • 'ša:jxalə 'bali' (+ kor.n. si' scheuch·n, schoich·n 'sich scheuen, fürchten' – Lexer 1862: 217). ≈ 'ba:lə ≈ 'bā:lə.

140 sma 'ma:gle g'rā:bət. Namreč s sestro Zefo, ki je bila v času pripovedovanja že mrtva.

144 d'rəgə 'drugje'.

BOČNA – Bo1

6 f'lije:rjan fler'jā:na (m) 'Florijan'. • f'rənce -ca ≈ frən'cè:ta (m) 'France' (Bo1: 7, 16). ≈ f'rənc -a 'Franc' (Bo1: 19; Kr1: 18). • f'lije:rjan ja 'bè:ɥ d'vā:ndə'vè:dəzd'ga 'lè:ta. Namreč rojen. Pri pripovedovalki lahko opazujemo kratke in dolge oblike vrstilnih števnikov: kratki obliki sta d'vā:ndə'vè:dəzd'ga (Bo1: 6) in pət'na:jzd'ga (Bo1: 9, 14), dolgi pa 'vəsndə'vè:dəstəga (Bo1: 7) in pət'na:jstəga (Bo1: 13). Prim. še 'šə:sɤ-t'ridəstəga (Kol: 39), 'vəsnt'ridəstəga (Kol: 39), 'sè:dnd'va:jstəga (Kol: 61, 62), 'šə:stnt'ridəstəga (Kol: 187).

11 'kô:kəga 'katerega' (↑ Kol: 59, 65). ≈ (nov.) 'kè:rga.

18 nɤ ɥ'nuko 'neki Vnukov' (najbrž iz Potoka).

19 'bô:lnicə. 'bô:lnica (≈ 'bô:lɤca) -e (ž) 'bólnica'. ≈ 'bô:lɤca (star., redko) špə'ta:ɥ špə'tā:ʎa ≈ (star., redko) špi'ta:ɥ špi'tā:ʎa (m).

22 ɥ 'lije:ɥcə 'v Levcu (pri Celju)'.

23 u 'budim'pə:štə 'v Budimpešti'. Glede na to obliko mestnika ed. bi lahko sklepali, da govorka uporablja samostalnik 'budim'pə:št -a (m).

27 ja 'bè:ɥ na də'pustə. də'pust -a (m) 'dopust'. ≈ (star., redko) vər'le:ɥp -ba (m) 'dopust'.

33 čaz u'rā:te 'skozi vrata'.

35 g'lix u 'xisçə smə 'pə:č 'ɤo:və 'de:ʎalə 'ravno v hisci smo delali novo peč'. • 'xisçə. 'xisca -e (ž) 'manjša soba v hiši, navadno za spanje' (Bo1: 37).

36 u 'xišə. 'xiša -a (ž) 'glavni stanovanjski prostor v kmečki hiši'. Sicer tudi v pomenu 'hiša |stavba|' (Kr1: 2, 4, 27 itd.; Kr2: 228, 229; Kr3: 7; Bo2: 65).

BOČNA – Bo2

1 'kək sɤ čəb'li, čəb'linoɤa 'jā:ka 'kako si Čeblinevega Jaka'. Namreč nas'ra:ɥ (↑ Bo2: 67), na'xe:cɔ 'nalagàl'.

6 'tə 'tu', namreč pred pripovedovalčevo hišo, kjer je pripovedoval. • za'rā:šanə 'zaraščeno'. • nɤ 'en' (↑ še Bo2: 101).

7 'jā:ka jə pa 'tɔ:dle 'ɤo:l. Namreč (pɤ)'mā:xa '(pri)maha'.

9 'tā:le 'tjale'. ≈ 'ta:jle. • u 'da:rvəncə 'v drvarnico'. ≈ (nov.) dɤ'vā:rɤca -e (ž).

10 pa ta 'ɤo:le ɥ tiste kɤ'pive. Namreč g'rè:m. • p'rɤ:-prast 'ponorel, neumen, zmešan' (+ preprost).

12 pə tistnɛ kr'pivɛ 'po tistih koprivah'. Pričakovali bi pə tistɛx kr'pivɛx. ● 'le:tɔ 'guo: pa 'duo:l 'tekal gor in dol'.

18 'pɑ:lca. 'pɑ:lca -e ⟨ž⟩ 'palica'. (Bo; Kr, Ko ≈) 'pa:lca.

21 čas šp'ra:nɛ 'skozi špranja'. ● šp'ra:ne -e ⟨ž⟩ (redko) 'špranja'. ≈ šp'rɑ:ne -e ⟨ž⟩. ● 'ma:'dɔ:na. Samostojne enobesedne kletvice (ali posamezne večzložne besede večbesednih kletvic) imajo pogosto dva naglasa. Prim. še p'rɔ:k'lé:ta ('kò:rba xu'dičova!) (Bo2: 25), p'rɔ:k'lé:tə (Bo: 67), 'a:j'dux (Kr2: 400). Sem bi spadala – pač zaradi čustvene zanesenosti – še beseda 'niš'ta: (Bo1: 66).

29 pəg'lé:dnik 'Poglednik |gospodar v Bočni|'. Prim. komentar k Bo2: 70.

30 k'siła (redko) 'kosíla'. ≈ kə'siła. Prim. kom. h Kr3: 9.

● 'təle ta 'guo: ɥt kə'zɔ:ca 'tule od kozolca gor'.

35 ja pa 'na:pta pək'siła 'je pa ne bosta pokosila'.

● pək'siła (redko) 'pokosila'. ≈ pəkə'siła. Prim. kom. h Kr3: 9.

36 ɥd'vɑ: (redko) 'vidva'. ≈ vɛd'vɑ:.

37 ɥd'vɑ: (redko) 'midva'. ≈ mɛd'vɑ:.

38 pa sn 'ta:k 'vɛ:d'ɔ, da 'na:ma. Namreč pək(ə)'siła.

42 kə'da:j bɛ žə b'ła: 'fɛ:rteɔk 'kdaj bi že končala'.

● 'fɛ:rteɔk -- -- ⟨prid.⟩ 'gotov' (↑ Kr2: 131).

44 ja pa 'jɑ:pkə də'bíła. Jabolko se ji je zataknilo v grlu, zato se je začela dušiti. ● 'jɑ:pkə. 'jɑ:pka -e ⟨ž⟩ 'jabolko', sicer pa še 'jablana'.

45 'nət 'notri'. ≈ 'nətər. Prim. kom. h Kr2: 12.

50 prada'jɑ:lɛ 'prodajali'. ≈ pra'dɑ:jalɛ. Za obliko da'jɑ:ła 'dajala' ↑ Kol: 52.

52 ta gra'dɔ:č 'mimogrede'. ≈ (nov., redko) s'pɔ:təma ≈ (nov., redko) s'pɔ:tɔma. ● ka'kuo:ga 'koga |v poljubnostni rabil|'.

57 s'tiš 'stojiš'. ≈ stə'iš ≈ stə'jiš. ● u 'bɑ:kəɟ. 'bɑ:kəca -e ⟨ž⟩, ⟨mest.⟩ u 'bɑ:kəɟ 'Bakovica |prvotno ledinsko in iz njega hišno ime med Bočno in Homom|' (AS1 87/B2: Bakovnik). ≈ 'bɑ:kɔca (Bo2: 66).

58 g'ri 'gori'. ≈ gə'ri.

61 spraš'kɔ:vɔ. spraš'kɔvat -ujam ⟨nedov.⟩ 'spráševal'. ≈ sprašɔ:vət -ujam (PW-Kol: 231). ● se 'neč 'ɑ:m u'zɛ:ła 'se ni(sta) nič zmenila'. Manjka glagol 'ni (ali 'nista). ● 'ɑ:m (v zvezi) 'ɑ:m se u'zɛ:t (ipd.) (ka)'če:ga/(ka)'kuo:ga 'zmeniti se za kaj/koga'.

64 naš'té:lɛm 'pripravim' (tu pravzaprav 'oblečem'). ≈ ub'lɛ:čam. Prim. kom. h Kr2: 245. ● uc'puo:dɛ 'spodaj' (Bo2: 65; Kol: 290). ≈ s'puo:dɛ (Kol: 89, 152, 304).

65 'nətər pət 'xišə '(spodaj) pod hišo'.

66 nɛ'kɛ:r 'nikjer'. ≈ nə'kɛ:r ≈ n'kɛ:r. ● 'dɛma. 'dɛm -a ⟨m⟩ 'dima'. ≈ 'dim. ● 'niš'ta: (čustv.) 'nič' (+ sh.). ≈ 'ništa.

67 nas'ra:ła 'nalagála'.

70 na pəglɛ'dijə. pəglɛ'dija -a ⟨ž⟩, ⟨mest.⟩ na pəglɛ'dijə 'Pogledija |prvotno ledinsko in iz njega hišno ime v Bočni|' (AS1 87/B2: Poglednik). Prim. kom. k Bo2: 29.

71 'na:ɥ 'ne bo'. ≈ 'na:ɔ.

73 z 'vəʎage. 'vəʎaga -e (ž), na 'vəʎagə 'Vologa |vas v občini Žalec|' (Bo2: 77). • 'tətale 'tale' (ž). 'tət'le 'tətale 'tətəle 'tale tale tole'.

78 n'mā:ʎə (prisl.) 'malo'. ≈ nə'mā:ʎə ≈ nə'mičkənə. Prim. kom. h Kr1: 17. • ušta'rija -a (ž) 'gostilna'. Prim. komentar h Kr2: 217. • g'rè:mə pa 'd̥uo:l. Vologa leži 588 m n. m., Lipa 721 m n. m., Šmartno ob Dreti 377 m n. m., Bočna pa 415 m n. m. Prim. 't̥o:dle 'g̥uo: s š'mā:rtne 'g̥uo: pr̥ox 'b̥o:čn̥ə (Bo2: 96), 'g̥uo:r (Bo2: 98), s'k̥o:z 'g̥uo: (Bo2: 105). FL je besedilo pripovedoval pred svojo hišo v Bočni.

79 'p̥uo: pa 's̥je:m čaz 'vəʎagə. Najbrž pomota za čez Lipo (tj. prelaz na poti z Vologe proti Šmartnu).

80 't̥ā: pa 's̥je:m. Običajno s členoma v zaporedju 's̥je:m pa 't̥ā: (≈ 'ta:j).

81 ja 'r̥je:k̥ʎa. Namreč njegova žena.

82 j 'r̥je:k̥ʎa 'je rekla' (Bo2: 106). • j 'je' (↑ kom. h Kr1: 136). • 'j̥ā:ka pa 'g̥uo:r. Približni pomen je 'Jaka se razburi' (in vstane, tako kot kdo, ki je pred tem sedel).

83 'va:pne 'odpne'. ≈ ut'p̥e:ne.

90 na ũ's̥ā:k̥m̥ə k'r̥ā:j̥ə 'na vsaki strani'.

91 'mi sm̥ə j̥ə .. p̥ə 'p̥o:t̥ə. Namreč 'mā:x̥ən̥lə 'mahnilil'. • p̥ə 'p̥o:t̥ə. 'p̥o:t̥ -a (m) 'pot' (Bo2: 92). ≈ 'p̥o:t̥ -ə ≈ p̥ə'ti (ž).

93 'š̥o:l̥ən -lna (m) 'nizki čevalj'.

96 pr̥ox 'b̥o:čn̥ə 'proti Bočni'.

99 'n̥ət 'noter'. Najbrž v kako hišo. • k'r̥uca. k'r̥uc -a (m) '1. gorski urh, 2. majhna žaba sploh'.

107 'j̥ā:, 'č̥ā:s' ja b'ʎə 'lušn̥ə, k ja 'd̥e: 'ja, včasih je bilo bolj prijetno, zabavno, kot je zdaj'.

KOKARJE – Kol

2 s̥ə b'ʎə r̥ə'ja:n̥ə. Glede spoštljivega govorjenja o odsotnih osebah ↑ kom. h Kr1: 2. Vendar pa ↑ kom. h Kol: 13. • ũ't̥o:k̥em. 'va:t̥ək ũ't̥o:ka (≈ (star.) ũ't̥o:k̥əga) (m) 'Otok |zaselek Bočne|', (mest.) ũ ũ't̥o:k̥ə (≈ (star.) ũ ũ't̥o:k̥em).

3 pr̥ 'x̥ostnik̥ə. 'x̥o:stnik̥ə -o || -u (m mn.) 'Hostniki |hišno ime v Bočni|'. Poleg tega se govori še 'x̥o:sta -e (ž), (mest.) ũ 'x̥o:st̥ə 'Hosta |prvotno ledinsko in iz njega hišno ime v Bočni|. • 't̥o: pa na 'm̥o:r̥əm 'r̥je:čt̥ g'lix 'tega pa ne znam ravno povedati'. ≈ 'te:ga pa na 'm̥o:r̥əm (≈ z'n̥ā:m) glix p̥ə'v̥e:dat.

5 'v̥əčima pa ma'č̥o:x̥ə 'očima in mačeho'. Skupni izraz za krušne starše je pri mlajših govorcih k'r̥ušn̥ə s't̥ā:r̥šə (mn.) (≈ k'r̥ušna s't̥ā:r̥ša (dv.)) -ex -o || -u. (Za starši ↑ kom. h Kr1: 1.) • 'v̥əčima. 'v̥əčəm ≈ 'v̥əčim 'v̥əčima (m) 'očim'.

8 p̥əd'j̥e:zn̥ekav̥ə 'Podjeznekovi (v Šmartnu ob Dreti)'. K pridevniški priponi -o -ava -ə (namesto -o -va -ə) ↑ kom. h Kr3: 51.

12 'm̥ən' 'meni'. ≈ 'm̥eņ̥ə ≈ 'm̥əņ̥ə (Kr2: 26, 51, 53 itd.; Kr3: 89) ≈ 'm̥ən' (Kr2: 344, 624; Bo2: 18).

13 'p̥uo: ja 'b̥e:ũ pa 'va:ča ũ'ž̥e:n̥en. Ko tu pripovedovalka govori o svojem starem očetu, ne uporablja spoštljive množinske

oblike, temveč navadno edninsko. Prim. kom. h Kr1: 2 in h Ko2: 2.

18 na šter'na:jstę šte'vilke 'na številki 14'. Vrstilni števniki uporabljajo predvsem starejši govorniki npr. tudi za označevanje številke čevljev ('ja:nanš'té:rdestə šte'vilke 'má: 'ima številko 41') in žeblice za podkovanje konjev. • šter'na:jstę '14.'. Prim. kom. h Kr1: 178.

36 me p'ra:uję za 'jurčkavə. Konstrukcija je taka, kot da gre za glagol *klicati* (namesto *praviti*), ki pa se pri nas ne govori. V Krašah se govori me p'ra:uję, da sem 'jurčkova ≈ me 'má:ję za 'jurčkavə.

40 vəd 'od'. ≈ ud || ut. • pə 'puo:lə 'sje:strə 'polsestro'.

41 pa v a'mje:rke. Predlog v je tu izjemen, in sicer zaradi samoglasniškega okolja. ≈ u ≈ u. • v a'mje:rke. a'mje:rka -e (ž) 'Amerika' (Kol: 42). Prim. kom. h Kr2: 379.

45 g'le:j. Vpliv knjižnega jezika. Običajno je g'lé:dę ≈ 'čuve 'pazi'.

46 na 'bəš (redko) 'ne boš'. ≈ 'na: bəš (Kol: 45) ≈ 'na: uš.

50 'me:snce 'meseci'. Prim. kom. h Kr2: 628.

51 'ma:jnika 'me:snce (star.) 'maja'. ≈ 'má:ja ≈ (star.) 'má:ja 'me:snce.

59 en 'tisoč. Vpliv knjižnega jezika. ≈ (ən) 'ta:užənt.

69 'mó:glę. 'mó:gu -gła -ə 'mogel' (Kol: 141, 142, 144, 217), pripovedovalka pa govori tudi 'mó:gu 'mjo:gła -ə (Kol: 71, 140; ↑ Kr1: 215; Bo2: 49) (in ume'mjo:glę 'onemogli' (Kol: 141)).

73 'vo:gu -gła (m) 'ogljje' (Kol: 76, 167, 190 itd.).

76 'na:rtə'pa:rvə 'najprej'. Za ostale načine tvorjenja presežnika ↑ kom. h Kr2: 44.

77 'nje: gra'sina 'ne graščina'. Do druge svetovne vojne je bila v gradu Vrbovec »graščinska uprava ljubljanskega škofijskega veleposestva« (Savnik 1937: 172); tu je zdaj uprava gozdnega gospodarstva. Iz tega je pridevnik gra'sinske (Kr1: 30).

78 pɾ'vā:tne. pɾ'vā:tən -tna -ə 'privaten'. ≈ pri'vā:tən -tna -ə ≈ pri'vā:t -- -- (prid.).

81 'čö:j -te 'izraža opozorilo'. • pə'sé:kę 'posekaj'. ≈ pə'sé:kę.

86 d'rugə ja b'lə u'sə 'žixər 'drugo je vse smelo biti, drugo je vse lahko bilo'. • 'žixər (povdk.) (v zvezi) 'žixər ja 'lahko je, sme biti' ipd. ≈ 'žix. ↑ kom. h Kr2: 170.

88 tə'pö:lā. tə'pö:lā -le (ž) 'topol'. ≈ (Kr) 'tó:pu tə'pö:lā (m).

90 ud 'bje:zga. 'bje:zək -zga (m) ≈ 'bəzge -a (s) 'bezeg'. ≈ 'bəkək -zga (m) ≈ 'bəzge -a (s).

91 'me:jxnə. 'me:jxən -xna -ə (redko) 'majhen'. ≈ 'mičkən ≈ (nov.) 'me:xən.

107 'tə ja b'lə 'ta:k. Pri tem pripovedovalka pokaže, da postrani.

108 'tə ja b'lə pa 'ta:k. Pripovedovalka pokaže, da postrani v drugo smer kot prej.

119 dɾ'vo:jə. dɾ'vo:jə -a (s) 'več drv, drva' (= drvovje) (Kol: 120, 179, 197 itd.).

124 'tā:ke 'riža sma naš'té:leļa 'take proge sva pripravila'. 'riža -a (ž) sicer pomeni 'drča'.

- 125 **ux'la'dit** 'ohladiti'. ≈ ux'la:dɛt.
- 128 **rəzde'rā:ʔə** 'razdiralo'. ≈ rəz'dé:raʔə.
- 130 **s'kəp** 'skupaj'. ≈ 'skupe (Kr2: 399, 568) ≈ u'kəp ≈ u'kupe (Bo2: 26; Kol: 7, 116; PW-Kol: 6, 115).
- 132 **ud 'ʔo:mšako.** 'ʔo:mšake (≈ 'ʔo:nšake) -o || -u (m mn.) 'Lomški/Lomški |hišno ime na Čreti pri Kokarjah|' (AS1 88/B2: Lomšek) (Kol: 295). • **pəd rabr'nike.** rabər'nikə -o || -u (m mn.) 'Rebrniki |hišno ime na Čreti pri Kokarjah|' (AS1 88/B2: Rebrnik).
- 133 **'e:nkrat.** Prim. kom. h Kr1: 61.
- 135 **t'rideset** '30'. ≈ t'ridɛst'. Govorka sama uporabljaja pri števniku tudi reducirano dvojnico d'vā:n'vəsɛst' (Kol: 62-63). ↑ kom. k Bol: 6.
- 137 **nə pə'pɔ:dne.** pə'pɔ:dne pə'pɔ:dnata (m) 'popoldne'. ≈ (s).
- 138 **də've:tkrat.** Prim. kom. h Kr1: 61.
- 139 **də've:tek'rā:t'** 'devetič'. ≈ də've:tič. Prim. kom. h Kr1: 61.
- 140 **z'mā:rtrəna.** z'mā:rtrən -a -ə 'utrujen'. ≈ z'mā:trən.
- 147 **'vənde** 'tam'. ↑ kom. h Kr1: 42. • **g'nā:r.** g'nā:r -ja (m) 'denar' (Kol: 148). ≈ (nov., redko) d'nā:r.
- 161 **'nima** (nov.) 'nima'. ≈ 'ne:ma (↑ 'nɛ:mjə (Kr2: 653)).
- **'tò:kə** 'toliko'. ≈ 'tò:k. ↑ kom. h Kr1: 101.
- 162 **da bə 'me:nʔə se uʒ'ga:t** 'da bi se nameravalo vžgati'. Glagol 'meniti' ima samo del. na -l 'mɛ:n'u -nʔa -ə, ki v zvezi s členkom bə in nedoločnikom pomeni 'imeti namen, nameravati'. (Za 'mɛ:nɛt se -ɛm se (nedov.) 'meniti se' ↑ Kr2: 346-347.)
- 175 **na f'rā:tə 'sɛ:kənə** 'sekano na golo'.
- 178 **na k'linc.** k'linc -a (m) 'klin |z verigo v ušesu, za vlačenje hlodov|'.
- 179 **sɛ 'liɛ:xkə 'ka: 'ta:k pət 'pā:s'kɛ 'dʔe:u** 'si lahko kar tako pod pazduho dal'.
- 180 **pət 'pā:s'kɛ.** 'pā:s'ka -e (ž) 'pazduha'. ≈ pət'pā:s'ka. Pričakovali bi pət 'pā:s'kə. • **na š'pā:gə.** š'pā:ga -e (m) 'vrvcā'; 'vrvcā' je št'rək ≈ (nov.) št'rik št'rika (m) (↑ kom. h Kol: 318).
- 202 **štr'kè:caʔə.** štr'kè:cat -əm (nedov.) 'sipati, švigati, kresati se (za iskre)' (Kol: 203, 208).
- 205 **s k'le:šmɛ** 's kleščami'. ≈ s k'le:šəm.
- 206 **našte'lɔ:vɔ.** našte'lɔ:vət našte'lujam (nedov.) 'pripravljati'. Za naš'tè:let ↑ kom. h Kr2: 245.
- 223 **pə'nucaʔə** 'porabilo'. Prim. še 'nucalɛ 'potrebovali' (PW-Kol: 237).
- 228 **ž'ga:lɛ.** Pripovedovalka na izrecno vprašanje odgovori presenetljivo: v zvezi s pridobivanjem oglja namreč uporabljaja glagol 'kuxat -əm (nedov.) 'kuhati' (↑ Kol: 74, 76, 117, 122, 167, 228), ž'ga:t ž'gijam (nedov.) 'žgati' pa (prav kategorično) le v tem odgovoru.
- 233 **u'k'le:šanə** 'okleščeno' (PW-Kol: 232). ≈ sk'le:šanə.
- 235 **p'rè:u.** p'rè:u ≈ p'rjè:u p'rè:ʔa -ə 'prijel'. Prim. p'rè:lɛ (Kr2: 417).
- 242 **pəšp'ricɔ** 'poškropil' (Kol: 245).

- 243 'ka:ngl̩ə. 'ka:ngl̩a -le 'škropilnica' (sicer tudi 'kangla'). ≈ šp'ric'ka:ngl̩a (Ko; Kr, Bo) (šp'ric)'kã:ngl̩a.
- 244 'kê:r 'kjer'.
- 255 zdra'vile. zdra'vil̩ə -a ⟨s⟩ (nov., redko, nav. mn.) 'zdravilo' (Kol: 260). ≈ r̩c'ne:ja r̩c'ne:j ⟨ž mn.⟩.
- 263 f'ł̩:šə 'steklenico' (Kol: 264).
- 276 p̩s'kust' 'poskusiti'. ≈ p̩s'kus̩t̩.
- 306 n̩jə 'naju'. Prim. kom. h Kr2: 44.
- 312 'ã:xtat -əm ⟨nedov.⟩ 'paziti'.
- 318 št'rək. št'rək št'rika ⟨m⟩ 'vrv'. • s'kê:rcə. s'kê:rca -e ⟨ž⟩ (redko) 'sekirica'. ≈ s̩'kê:rca.
- 320 'r̩o:čnə 'žã:gə. 'r̩o:čna 'žã:ga -e -e ⟨ž⟩ 'ročna žaga'. ≈ 'cug'žã:ga.
- 324 'kô:pa. Govorka je tu ponovila izraz iz vprašanja, čeprav sicer govori 'k̩o:pa -e ⟨ž⟩ 'kopa' (Kol: 96, 110, 225, 327, 331, 332). Spraševalec je uporabil napačen izraz, ker je v Krašah običajna sopomenka 'v̩o:gv̩enca -e ⟨ž⟩ (tako tudi Kol: 309).
- 348 u p̩l̩a'te:x k̩m'p̩:r 'krompir v oblicah'. • k̩m'p̩:r -ja ⟨m⟩ 'krompir'. ≈ kr̩m'p̩:r -ja.

ZAKLJUČKI

Na obravnavanem področju spodnje Zadrečke doline (med Gornjim Gradom in Nazarjami) so bili zapisani govori vasi Bočna, Kraše in Kokarje, upoštevano pa je bilo še gradivo iz vasi Šmartno ob Dreti, Lačja vas in Doblečina.

Na posebnosti obravnavanih govorov so vplivale zemljepisne in zgodovinske okoliščine. Zgornja Savinjska dolina je namreč sorazmerno zaprto področje, z obravnavanega področja v spodnji Zadrečki dolini, ki je v času obstoja benediktinskega samostana spadalo v urad ob Dreti, pa je mogoč prehod le na sever proti dolini ob Savinji (teh dostopov je več), na zahod skozi Gornji Grad proti Kamniku, na vzhod skozi Nazarje in Mozirje proti Celju in Velenju, na jug pa nekdanje živahnejše povezave z Vranskim in Tuhinjsko dolino ter z braslovškimi Dobrovljami komajda še obstajajo. Obravnavano področje omejujeta Gornji Grad, kjer je bil v srednjem veku (od leta 1140 dalje) benediktinski samostan in sedež zemljiškega gospoda, potem dejansko sedež ljubljanske škofije (s pripadajočim osebjem in vzgojnim zavodom) ter vse do druge svetovne vojne upravno središče Zgornje Savinjske doline, in Nazarje z gradom in frančiškanskim samostanom. Predvsem na besedišče so vplivali še stiki, ki so jih imeli savinjski splavarji (torej tudi splavarji s celotnega obravnavanega področja) in gozdni delavci s srbohrvaško (in manj romunsko) govorečimi. Na obravnavanem področju doline, ki je dolgo vsega skupaj 10 kilometrov, je začuda malo razlik med govori posameznih vasi, kar si je mogoče razlagati s sorazmerno živahnimi stiki na tem ozemlju in s cerkvenoupravno razdelitvijo, saj je obravnavano področje skoraj do konca 18. stoletja spadalo le v dve župniji – Gornji Grad in Rečica ob Savinji.

V **glasoslovju** na obravnavanem področju so tele značilnosti. Govori poznajo dinamični naglas. S končnega naglašenege zloga se je naglas premaknil proti levi (najstarejši je premik v primerih 'mò:t'ka 'motika', 'kò:lěne <s, mn.> 'kolena' (Ramovš 1935: 148), mlajši pa v 'mje:gļa 'megla', z'ļa:tə 'zlato', 'kjo:stę 'kosti'), zaradi česar se zelo poveča število samostalnikov, ki se sklanjajo po nepremičnem naglasnem tipu. Naglas je pogosto premaknjen na predpono (p'rje:dat 'prodati', 'pa:r_nas 'pri nas', 'na:_tle 'na tla').

Dolgi naglašeni *samoglasniki* so $\acute{e}$:, e : || $\acute{e}$:, $\acute{i}e$:, a :, $\acute{a}$:, uo :, $\acute{o}$:(+ $a:r$), pri čemer a : ni izrazito dolg. $\acute{e}$: je položajna varianta k e :. Razvoj (po Rigler: 1986) je bil takle: $\acute{e}$: ← $\acute{e}$:, $\acute{e}$ -̣, $\acute{e}$ -̣, $\acute{e}$ -̣, $\acute{e}$ -̣, e :, $\acute{e}$:(+ r), i :(+ r), $\acute{e}$:, $\acute{e}$ -̣; e : || $\acute{e}$: ← e :, $\acute{e}$:(j), $\acute{e}$ -̣, $\acute{a}j$; $\acute{i}e$: ← e -̣, $\acute{e}$ -̣, $\acute{e}$ -̣, $\acute{e}$ -̣, $\acute{e}$ -̣; a : ← a :, $\acute{a}$ -̣, o -̣; $\acute{a}$: ← a :, $\acute{a}$ -̣, $\acute{e}$: (za $\acute{z}$); uo : ← o -̣, $\acute{o}$ -̣, $\acute{o}$ -̣; $\acute{o}$: ← o :, $\acute{o}$:, $\acute{o}$ -̣, $\acute{z}$:, $\acute{z}$, o (+ w/l), a (+ w); $\acute{o}$: ← o -̣, $\acute{o}$ -̣, $o:/\acute{o}$:(+ j); $a:r$ ← r :, r . Naglašeni e : pred zlogom s sprednjim samoglasnikom, omehčanim soglasnikom ali pred $\acute{c}$ $\acute{z}$ $\acute{s}$ j ($z'v\acute{e}:zde$ 'zvezde' : $z've:zda$ 'zvezda', ' $p\acute{e}:t$ ' 'pojdi' : ' $p\acute{e}:ma$ 'pojdiva', ' $p\acute{e}:\acute{c}$ ' 'peč', ' $v\acute{e}:\acute{s}a$ 'vešča').

Kratki naglašeni samoglasniki so i , u , $\acute{e}$, $\acute{e}$, pri čemer i in u nista izrazito kratka. Razvoj je bil takle: i ← i :, $\acute{i}$ -̣ (+ $j/[u]$); u ← u :, $\acute{u}$ -̣; $\acute{e}$ ← i :, $\acute{i}$ -̣; $\acute{e}$ ← $\acute{e}$, u , $\acute{o}$ -̣, $-o$, $-o$.

Kratki nenaglašeni samoglasniki so i , $\acute{e}$, e , a , $\acute{o}$, u , $\acute{e}$, $\acute{e}$. V nekaterih primerih je $\acute{e}$ položajna varianta k e . Za $\acute{c}$ $\acute{z}$ $\acute{s}$ r j ponaglasni e vedno preide v a ($s'v\acute{e}:\acute{c}a$ 'sveče', ' $p\acute{o}:\acute{z}ax$ (m, mest. mn.) 'polži' : $b'r\acute{a}:\acute{t}ex$ 'brati'), v predponah in nekaterih obrazilih pa $\acute{e}$ alternira z a ($pr\acute{e}'vi \approx pra'vi$ 'previj', ' $p\acute{a}:\acute{z}ek \approx 'p\acute{a}:\acute{z}ak$ 'pajek'). Zaradi moderne vokalne redukcije se v hitrem govorjenju pojavljajo tudi $\acute{l}$, $\acute{m}$, $\acute{n}$, $\acute{r}$.

Pri *soglasnikih* so posebnosti velarni $\acute{l}$, ki se pojavlja pred nesprednjimi samoglasniki ($g'\acute{l}a:va$), in možnost, da so v določenih položajih skoraj vsi lahko omehčani, recimo po izgubi i , pred $-u$ (← $-i\acute{u}$) ali pred $-\acute{o}$ (← $-\acute{e}\acute{u}/-\acute{e}\acute{l}$) – $p'r\acute{a}:v'u$ 'pravil', $u'z\acute{i}e:m$ 'vzemi', $u't\acute{u}o:n'u$ 'utopil', $s't\acute{o}:p'u$ 'stopil', $g'r\acute{a}:b'u$ 'grabil', $ut'r\acute{u}o:f'u$ 'zadel', ' $pust'u$ 'pustil', $na'r\acute{e}:d'u$ 'naredil', ' $fa:c'\acute{o}$ 'ruta |pokrivalo|', $p'r\acute{u}o:s'u$ 'prosil', ' $g\acute{a}:z'u$ 'gazil'). Omehčani ne morejo biti $\acute{l}$, $\acute{c}$, $\acute{z}$, $\acute{s}$, r , j , k (ki pa izjemoma tudi j), g , x .

V *oblikoslovju* je pri sklanjatvah samostalnika in pridevnika veliko posplošenj; izenačijo se npr. orodniške končnice z dajalniškimi (oz. na zahodu obravnavanega področja z mestniškimi), pa tudi mestniška $-ex$ v vseh spolih množine in dvojine. Na zahodu obravnavanega področja prevladuje pri samostalnikih 1. moške sklanjatve v rod. mn./dv. končnica $-u$, medtem ko je drugod $-\acute{o}$ (' $pa:rstu$: ' $pa:rsto$ 'prstov'). Pri nekaterih samostalnikih je še ohranjeno starejše končniško naglaševanje ($v\acute{e}z'mi$ poleg ' $v\acute{o}:-z\acute{e}m/'va:z\acute{e}m$ 'vozovom', $z\acute{e}'b\acute{o}$: poleg ' $z\acute{e}b\acute{o}$ 'zob (rod. mn.)'), medtem ko je pri samostalnikih iz 2. ženske sklanjatve končniško naglaševanje novejše (' $p\acute{o}:t$ (ž) 'pot' z rodilnikom ' $p\acute{o}:t\acute{e}$ poleg

pə'ti). Samostalniki srednjega spola se v dvojini ravnajo nekateri po dvojini ženskega, drugi po dvojini moškega spola ali celo po obeh (d've: pə'sě:tə poleg d'vâ: 'pišata 'dve piščeti'). - Pri pridevniku sta pri moškem in srednjem spolu v ed. na splošno na voljo dve vrsti končnic - dolge in kratke ('le:p 'lɛ:pɛga : 'le:bga 'lep'). Pri stopnjevanju pridevnika je veliko oblik, ki se sklanjajo tudi z ničto končnico (npr. 'ga:ršə -a -ə ≈ -- -- 'grši'), nekatere pa le tako (npr. 'mɛ:nɛ -- -- 'manjši', 'vɔ:žɛ -- -- 'ožji', tɐp'lɛ: -- -- 'toplejši'). - Pri glagolu je končnica -ma v 1. os. dv. nastala po križanju končnic -mo (v 1. os. mn.) in -va (v 1. os. dv.). Tudi brezpriponski glagoli imajo v 2. os. mn. končnico -te in v 2. in 3. os. dv. -ta. Velelniške oblike v 2. os. ed., ki se končujejo na -ɛ (← -i) oz. - zaradi soglasniškega okolja - na -ə, imajo reducirane dvojnice (npr. 'jəmə ≈ 'jəm' 'imej').

V **pripombah k besedotvorju** so navedene nekatere pripone in konci samostalnikov, ki se razlikujejo od pričakovanih knjižnih in se obnašajo drugače od njih ('kurnek -a ⟨m⟩ 'kurnik').

Skladnja, ki temelji predvsem na dodanih besedilih, izkazuje posebnosti, na katere naletimo tudi v pogovornem jeziku in pri prostem govorjenju, npr. ponovitve, povezovalne členke, ogovornilne glagolske izraze, izpuščen povedek ali osebek, pretrgan skladdenjski vzorec in poročanje o premem govoru.

Besedila izvirajo od šestih različnih govorcev starejšega rodu (najmlajši je bil rojen leta 1920). V **komentarjih k besedilom** so navedene predvsem razlage ter dvojnice k posameznim besedam in oblikam; iz njih je mogoče razbrati, da dvojnice niso razporejene strogo zemljepisno ali generacijsko, temveč jih srečamo eno ob drugi v isti družini, marsikdaj pa celo pri istem govorcju. Zaradi preseljevanja povečini na obravnavanem področju pa lahko tudi na vzhodu srečamo pojav, ki se zdi značilen zgolj za skrajni zahod obravnavanega področja (to sta npr. pridevniška pripona -ɔ -ava -ə (proti -ɔ -va -ə - 'be:ndava : 'be:ndɔva 'Bendova') in samostalniška končnica -u (proti -ɔ) v rod. mn./dv.).

Govori med Gornjim Gradom in Nazarjami spadajo v zgornjesavinjsko narečje štajerske narečne skupine. Primerjave z govori okoliških krajev v Zgornji Savinjski dolini izkazujejo nekatere posebnosti predvsem v glasoslovju (nasproti Ljubnemu ob Savinji in Lučam recimo naglašeni zaokroženi 'â:), v oblikoslovju (v

govorih obravnavanega področja so izenačene predvsem orodniške sklonske oblike z dajalniškimi, medtem ko se te oblike v govorih ob Savinji izenačijo z mestniškimi – ta pojav srečamo tudi v skrajnem zahodnem delu obravnavanega področja in nasploh pri posameznih govorcih) in v besedišču.

Opisu glasoslovja, oblikoslovja in skladnje v govorih Zadrecke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami bo predvidoma sledil popoln slovar (morda tudi z upoštevanjem lastnoimenskega gradiva).

LITERATURA

Kratice in okrajšave

ASl ↑ V. Kos 1985

AslPh – Archiv für slavische Philologie

CZ – Cankarjeva založba

ČZN – Časopis za zgodovino in narodopisje*DS* – Dom in svet

DZS – Državna založba Slovenije

FF – Filozofska fakulteta

izd. – izdal(a)

JiS – Jezik in slovstvo*KLS* – Krajevni leksikon Slovenije*LZ* – Ljubljanski zvon

MK – Mladinska knjiga

NUK – Narodna in univerzitetna knjižnica

Plet. I–II ↑ Pleteršnik 1894–95

SAZU – Slovenska akademija znanosti in umetnosti

SBL – Slovenski biografski leksikon

SM – Slovenska matica

SRL – Slavistična revija (Ljubljana)*SSKJ* ↑ Slovar slovenskega knjižnega jezika

zal. – založil(a)

ALERIC, Danijel

1979, Problem desnoga i lijevoga u jugoslovenskoj toponimiji, v: *Rasprave Zavoda za jezik IFF* 4–5, Zagreb: Zavod za jezik, 1979, str. 135–212.

Arheološka najdišča

1975, *Arheološka najdišča Slovenije*, Ljubljana: SAZU (izd.) – DZS (zal.), 1975, XII + 416 str. + pril.

BAJEC, Anton

1950, *Besedotvorje slovenskega jezika I: Izpeljava samostalnikov*, Ljubljana: SAZU, 1950 (Dela razreda za filološke in literarne vede 1), 135 str.

1952, *Besedotvorje slovenskega jezika II: Izpeljava slovenskih pridevnikov*, III: *Zloženke*, Ljubljana: SAZU, 1952 (Dela razreda za filološke in literarne vede 6), 135 str.

1959, *Besedotvorje slovenskega jezika IV: Predlogi in predpone*, Ljubljana: SAZU, 1950 (Dela razreda za filološke in literarne vede 14), 142 str.

BAJEC, Anton – Rudolf KOLARIČ – Mirko RUPEL

1973, *Slovenska slovnica: Neizpremenjena izdaja iz l. 1968 z razširjenim kazalom in vnesenimi popravki izdaje iz l. 1971*, Ljubljana: DZS, 1973, 358 str.

BAŠ, Angelos

1974, *Savinjski splavarji*, Ljubljana: CZ, 1974, 275 str.

BAŠ, Franjo

1933–52, Praprotnik, Franc, v: *SBL* II, Ljubljana, 1933–52, str. 474.

1938a, Doneski k zgodovini Gornjegrajskega I: Gornjegrajsko na prehodu iz XVIII. v XIX. stoletje, *ČZN* 33 (1938), str. 1–16. – Ponatis v: Franjo BAŠ, *Prispevki k zgodovini severovzhodne Slovenije: Izbrani zgodovinski spisi*, Maribor: Obzorja, 1989 (Documenta et studia historiae recentioris VIII), str. 336–346.

1938b, Doneski k zgodovini Gornjegrajskega III: Zadrecški lončarji, *ČZN* 33 (1938), str. 129–146. – Ponatis v: Franjo BAŠ, *Stavbe in gospodarstvo na slovenskem podeželju: Izbrani etnološki spisi*, Ljubljana: SM, 1984 (Razprave in eseji 28), str. 244–261 (prim. opombe Angelosa Baša na str. 379).

BLAZNIK, Pavle

1986, *Slovenska Štajerska in jugoslovanski del Koroške do leta 1500* 1, Ljubljana: SAZU (izd.) – Maribor: Obzorja (zal.), 1986 (Historična topografija Slovenije II/1), 574 str.

1988, *Slovenska Štajerska in jugoslovanski del Koroške do leta 1500* 2, Ljubljana: SAZU (izd.) – Maribor: Obzorja (zal.), 1988 (Historična topografija Slovenije II/2), 575 str.

BOLTA, Lojze

1965, Ilirsko grobišče v Šentjanžu pri Rečici, v: *Celjski zbornik*, Celje: Svet za kulturo in znanost Skupščine občine, 1965, str. 295–301.

BREZNIK, Anton

1903, Narečje v Bočni in njega sklanjatev. Spisal dr. Jos. Tomišek. Jahresbericht des k.k. Kaiser Fr. Jos. Staatsgymn. in Krainburg 1903, *DS* 16 (1903), str. 626–627. – Ocena.

1921, *Slovenska slovnica za srednje šole*, Prevalje: Družba sv. Mohorja, ²1921, 248 str.

CIGLENEČKI, Slavko

1987, Gornji Grad, *Varstvo spomenikov* 29 (1987), str. 274–275.

DOLINAR, France Martin

1989, *Slovenska cerkvena pokrajina*, Ljubljana: Teološka fakulteta, 1989 (Acta ecclesiastica Sloveniae 11), 239 str.

FINKA, Božidar

1977, Dugootočki čakavski govori, v: *Hrvatski dijalektološki zbornik* 4, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1977, str. 7–178.

GESTRIN, Ferdo

1952–53, Gospodarska in socialna struktura gornjegrajske posesti po urbarju leta 1426, *Zgodovinski časopis* 6–7 (1952–53), str. 473–514 + pril.

GRAFENAUER, Ivan

1904, Narečje v Bočni in njega sklanjatev. Von Dr. Josip Tomišek. Im Jahresberichte des Staatsgymnasiums in Krainburg 1903, *AslPh* 26 (1904), str. 305–312. – Ocena.

1939, Štiftarji in štiftarska narodna pesem, *Slovenski jezik* 2 (1939), str. 15–38, 137–154.

GRUDEN, Josip

1908, *Cerkvene razmere med Slovenci v petnajstem stoletju in ustanovitev ljubljanske škofije*, Ljubljana: Leonova družba, 1908, IX + 148 str.

GSPAN, Alfonz – Josip BADALIČ

1957, *Inkunabule v Sloveniji*, Ljubljana: SAZU, 1957 (Dela razreda za filološke in literarne vede 10), 495 str. + pril.

HAFNER, Stanislaus – Erich PRUNČ

1980 (izd.), *Lexikalische Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten: Grundsätzliches und Allgemeines*, Graz: Institut für Slawistik der Universität Graz, 1980 (Slowenistische Forschungsberichte 1), 354 str. + pril.

1982 (izd.), *Schlüssel zum »Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten«*, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1982 (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Schriften der Balkankommission, Linguistische Abteilung, Sonderpublikation), 111 str. + pril.

HRIBERNIK, Franc

1956, O savinjskem splavarstvu: Zgodovinski in narodopisni paberki, v: *Kotnikov zbornik: Narodopisni zapiski z Gornjegrajskega in Kozjanskega*, Celje: Mestni muzej, 1956, str. 45–55.

ILEŠIČ, Svetozar

1958, Dreta, v: *Enciklopedija Jugoslavije* 3, Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ, 1958, str. 87.

IVIĆ, Pavle

1981 (ur.), *Fonološki opisi srpskohrvatskih/hrvatskosrpskih, slovenačkih i makedonskih govora obuhvaćenih opšteslovenskim lingvističkim atlasom*, Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, 1981 (Posebna izdanja LV, Odjeljenje društvenih nauka 9), 828 str. + pril.

JAKOPIN, Franc, idr.

1985, *Slovenska krajevna imena*, Ljubljana: CZ, 1985 (Leksikoni Cankarjeve založbe), 358 str.

JENTSCH, H. – S. MICHALK

1971, *Sorbische Dialekttexte IX: Säuritz, Ostro und Jauer, Kreis Kamenz*, Bautzen: Domowina-Verlag, 1971, 51 str.

JURANČIČ, Janko

1986, *Srbskohrvatsko-slovenski slovar*, Ljubljana: DZS, ³1986, XXXI + 1351 str.

KARNIČAR, Ludwig

1990, *Der Obir-Dialekt in Kärnten: Die Mundart von Ebriach/Obirsko im Vergleich mit den Nachbarmundarten von Zell/Sele und Trögern/Korte (Phonologie, Morphologie, Mikrotoponymie, Vulgonamen, Lexik, Texte)*, Graz 1986, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1990 (Philosophisch-historische Klasse, Sitzungsberichte 551), 420 str.

KIDRIČ, France

1929–38, *Zgodovina slovenskega slovstva od začetkov do Zoisove smrti: Razvoj, obseg in cena pismenstva, književnosti in kulture*, Ljubljana: Slovenska matica, 1929–1938, 4* + 724 + LXXVIII str.

KOCBEK, Fran

1926 (ur.), *Savinjske Alpe*, Celje: Goričar & Leskovšek, 1926, 310 str. + pril.

KOKOL, Hadrijan

1915, *Die Geschichte der Franziskanerklöster in Untersteiermark in der Aufklärungsperiode und in der Zeit des Absolutismus (ca. 1750–1850)*, Görz, 1915, XIX + 152 str. (konkretno o samostanu v Nazarjah str. XIII–XV, 89–96, 112–114, 118–126, 134, 151–152).

KOLARIČ, Rudolf

1955, Slovenska narečja na Štajerskem, v: *Pogovori o jeziku in slovstvu: Predavanja na zborovanju slovenskih slavistov v Mariboru od 26. junija do 1. julija 1954*, Maribor: Obzorja, 1955, str. 54–60.

1959, O sintaksi pivškega govora, *Razprave razreda za filološke in literarne vede V*, Ljubljana: SAZU, 1959, 46–51.

KOLENC, Marija

1979, *Govor vasi Meliše pri Ljubnem ob Savinji: [Diplomsko delo]*, Ljubljana, 1979, 65 str.

KOS, Milko

1918, O nameravani ustanovitvi škofije v Gornjem gradu leta 1237, *ČJKZ* 1 (1918), str. 100–118.

KOS, Milko – Francè STELE

1931, *Srednjeveški rokopisi v Sloveniji*, Ljubljana: Umetnostnozgodovinsko društvo, 1931, X + 248 str.

KOS, Vili

1985 (ur.), *Atlas Slovenije*, Ljubljana: MK – Geodetski zavod SR Slovenije, 367 str.

KOTNIK, Fran

1930–31, Pogodba za dobavo lesa, sklenjena med mozirskim tržanom in Zagrebčanom v letu 1796, *Etnolog* 4 (1930/31), str. 122–124.

KOVAČIČ, Franc

1928, *Zgodovina Lavantinske škofije (1228–1928)*, Maribor: Lavantinski kn.šk. ordinariat, 1928, XVI + 491 str. + 56 pril.

KRETZENBACHER, Leopold

1952, Slovenski pregovori v starih štajerskih rokopisih, *Slovenski etnograf* 5 (1952), str. 160–168.

LEKŠE, Franc

1888, Recimo katero o našem pravorečju!, *DS* 1 (1888), str. 75–76, 125–126, 137–139, 152–154, 169–171.

1890, Nekaj porabnih mislij v slovenščini v govoru in pismu, *DS* 3 (1890), str. 24–27, 55–57, 85–87, 120–122, 153–156, 187–189, 247–250, 282–284, 310–313, 339–343, 374–375.

1891, Porabne misli o slovenščini v govoru in pismu, *DS* 4 (1891), str. 39–43, 79–80, 138–140, 229–230, 378–379, 512–514.

1892, Naš jezik in naša književnost, *DS* 5 (1892), str. 90–91, 282–283, 558–561.

1893, Imena rodbine in svaščine, *DS* 6 (1893), str. 32–33, 75–78, 386–388.

1895, Narodno blago: Iz Zadrečke doline, *DS* 8 (1895), št. 15 (ov.).

1896, Dr. Vatroslav Oblak, *DS* 9 (1896), str. 433–435, 474–475.

1898, »Knezoškof« ali »knez in škof«?, *DS* 11 (1898), str. 23–26.

LEXER, Matthias

1862, *Kärntisches Wörterbuch*, Leipzig: Hirzel, 1862, XVIII str. + 340 stlp.

LOGAR, Tine

1954, Dialektološke študije III: Karakteristika in klasifikacija gornjesavinjskih govorov, *SRL* 5–7 (1954), str. 155–162.

1968, Štajerska narečja, *JiS* 13 (1968), 171–175.

1975, *Slovenska narečja: Besedila*, Ljubljana: MK, 1975 (Kondor 154), 119 str.

LUKMAN, Franc Ksav.

1925–32, Lekše, Franc, v: *SBL* I, Ljubljana, 1925–32, str. 633.

MADER, Elfriede

1981, *Rückläufiges Wörterbuch des Slowenischen*, Klagenfurt: Klagenfurter Sprachwissenschaftliche Gesellschaft, 1981 (Klagenfurter Beiträge zur Sprachwissenschaft 5), VII + 244 str.

MEZE, Drago

1966, *Gornja Savinjska dolina: Nova dognanja o geomorfološkem razvoju pokrajine*, Ljubljana: SAZU, 1966 (Dela razreda za prirodoslovne in medicinske vede 20), 199 str. + pril.

1976, Občina Mozirje, v: *KLS 3*, Ljubljana: DZS, 1976, str. 203–244.

1983, Kako pisati ime naše doline, *Savinjske novice* 1983, št. 10 (okt.), str. 4–5.

1986, Še o leksikonu: Slovenska krajevna imena, *Savinjske novice* 1986, št. 7 (jul.), str. 4.

MIKLAVČIČ, Maks

1960–71a, Ravbar, Krištof, *SBL III*, Ljubljana: SAZU, 1960–71, str. 37–39.

1960–71b, Seebach, Peter, *SBL III*, Ljubljana: SAZU, 1960–71, str. 263–270.

1989, Gornji Grad, v: *Enciklopedija Jugoslavije 4*, Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 1989, str. 441.

Okraj Šoštanj

1954, Okraj Šoštanj, v: *Krajevni leksikon Ljudske republike Slovenije: Osnovni podatki o prebivalstvu, šolstvu, zdravstvu, poštah, železniških postajah, s seznamom katastrskih občin, planinskih postojank in abecednim imenikom zaselkov in naselij*, Ljubljana: Zavod za statistiko in evidenco LRS (izd.) – Uradni list LRS (zal.), 1954, str. 241–248 + pril.

OREL, Tine

1980, Tominšek, Josip, v: *SBL IV*, Ljubljana: SAZU, 1980, str. 119–120.

OROŽEN, Božena

1971–72, Poučni izlet v tri doline: Savinjsko, Šaleško in Zadrebško, *JiS 17* (1971/72), str. 186–194, 214–221.

OROŽEN, Ignac

1876, *Das Benediktiner-Stift Oberburg*, Marburg: samozaložba, 1876 (Das Bisthum und die Diözese Lavant II/1), 324 str.

1877, *Das Dekanat Oberburg*, Marburg: samozaložba, 1877 (Das Bisthum und die Diözese Lavant II/2), 263 str. + pril.

OROŽEN, Janko

1936, *Gradovi in graščine v narodnem izročilu I: Gradovi in graščine ob Savinji, Sotli in Savi*, Celje, 1936, str. 19–20, 96–99, 260.

1965, Preteklost Savinjske doline od davnih do današnjih dni, v: *Savinjski zbornik* [1], Celje: Pripravljalni odbor za proslavo dvajsetletnice osvoboditve in proglastitve trga Žalec za mesto, 1965, str. 322–415.

PIRCHEGGER, Hans

1962, *Die Untersteiermark in der Geschichte ihrer Herrschaften und Gülden, Städte und Märkte*, München, 1962, str. 199–201.

PIRJEVEC, Avgust

1925–32, Gross, Fran, v: *SBL I*, Ljubljana, 1925–32, str. 265.

PLETERŠNIK, Maks

1894–95 (ur.), *Slovensko-nemški slovar I–II*, Ljubljana: Knezoškofijstvo, 1894–95, XVI + 883, 978 + IX str.

Popis

1984, *Popis stanovništva, domačinstava i stanova u 1981. godini: Tabela 194 (Stalno stanovništvo, stanovništvo u zemlji i osnovni skupovi stanovništva u zemlji, po mestu stalnog stanovanja – str. 361–736*, Beograd: Savezni zavod za statistiku, 1984, str. 488–490.

POVŠE, Ivana

1980, *Govor Šmarja pri Jelšah in okolice: Magistrsko delo*, Ljubljana, 1980, 215 str. + pril.

PRUNČ, Erich – Ludwig KARNIČAR

1987, *Materialien zur Geschichte der Slawistik in der Steiermark*, Graz: Institut für Slawistik der Universität Graz – Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut, 1987 (Slowenistische Forschungsberichte 2), 168 str.

RAMOVŠ, Fran

1924, *Historična gramatika slovenskega jezika II: Konzonantizem*, Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1924 (Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani: Dela I[/2]), X + 336 str.

1935, *Historična gramatika slovenskega jezika VII: Dialekti*, Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1935 (Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani: Dela I[/7]), XXXII + 207 str.

1936, *Kratka zgodovina slovenskega jezika I*, Ljubljana: Akademsko založba, 1936 (Akademska biblioteka 3), VII + 245 str.

1952, *Morfologija slovenskega jezika: Skripta, prirejena po predavanjih prof. dr. Fr. Ramovša v l. 1947/48, 48/49*, Ljubljana: DZS (za Univerzitetno študijsko komisijo), 1952, 170 str.

RESMAN, Blaž

1989, Gornji Grad: Umetnostni spomeniki, v: *Enciklopedija Slovenije 3*, Ljubljana: MK, 1989, str. 296–297.

RIGLER, Jakob

1980, Nekaj pripomb o glasovnih značilnostih gornjesavinjskih govorov, *SRL 28* (1980), str. 21–34.

1986, Pregled osnovnih razvojnih etap v slovenskem vokalizmu, v: Jakob RIGLER, *Razprave o slovenskem jeziku* (ur. Franc JAKOPIN), Ljubljana: SM, 1986, str. 139–186.

SAVNIK, Roman

1937, Srez Gornji grad, v: *Krajevni leksikon dravske banovine: Krajevni repertorij z uradnimi, topografskimi, zemljepisnimi, zgodovinskimi, kulturnimi, gospodarskimi in tujskoprometnimi podatki vseh krajev dravske banovine*, Ljubljana: Zveza za tujski promet za Slovenijo (izd.) – Uprava krajevnega leksikona dravske banovine v Ljubljani (zal.), 1937, str. 162–174 + pril.

SIMONITI, Primož

1974a, Med knjigami iz stare gornjegrajske knjižnice, *Zbornik Narodne in univerzitetne knjižnice I*, Ljubljana: NUK, 1974, str. 17–48.

1974b, Še nekaj inkunabul v slovenskih knjižnicah, *Zbornik Narodne in univerzitetne knjižnice I*, Ljubljana: NUK, 1974, str. 55–73.

1979, *Humanizem na Slovenskem in slovenski humanisti do srede XVI. stoletja*, Ljubljana: Slovenska matica, 1979, 299 str.

Slovar slovenskega knjižnega jezika

1970–85, *Slovar slovenskega knjižnega jezika I* (A–H, 1970), II (I–Na, 1975), III (Ne–Pren, 1979), IV (Preo–Š, 1985), Ljubljana: SAZU (izd.) – DZS (zal.), I: LXII + 844 str., II: 1030 str., III: 1076 str., IV: 1025 str.

STEGENŠEK, Avguštin

1910, O najstarejši zgodovini gornjegrajskega okraja, *ČZN 7* (1910), str. 1–33.

STESKA, Viktor

1912, Tomaž Hren in gornjegrajska sinoda l. 1604, *Čas 6* (1912), str. 49–57.

STOPAR, Ivan

1976, *Vrbovec z okolico*, Ljubljana: Zavod za spomeniško varstvo SR Slovenije (izd.) – Maribor: Obzorja (zal.), 1976 (Kulturni in naravni spomeniki Slovenije: Zbirka vodnikov 60), 31 str.

1982, *Gradovi, graščine in dvorci na slovenskem Štajerskem*, Ljubljana: FF, 1982, 630 + 9 + 9 str.

STRIEDTER-TEMPS, Hildegard

1963, *Deutsche Lehnwörter im Slowenischen*, Wiesbaden: Harrasowitz, 1963 (Veröffentlichungen der Abteilung für slavische Sprachen und Literaturen des Osteuropa-Instituts (Slavisches Seminar) an der Freien Universität Berlin 27), XIX + 256 str.

ŠOLAR, Jakob

1967, Anton Breznik, v: Anton BREZNIK, *Življenje besed*, Maribor: Obzorja, 1967 (Glotta 7), str. 7–74.

ŠTREKELJ, Karel

1904–07, *Slovenske narodne pesmi 3*, Ljubljana: Slovenska matica, 1904–07, str. 802–805.

TOMINEC, Ivan

1964, *Črnovrški dialekt: Kratka monografija in slovar*, Ljubljana: SAZU, 1964 (Dela razreda za filološke in literarne vede 20), 266 str. + (3) pril.

TOMINŠEK, Josip

1903, *Narečje v Bočni in njega sklanjatev: Ponatis iz »Jahresbericht des k.k. Kaiser Franz Joseph-Staatsgymnasiums in Krainburg, 1902/1903«*, Ljubljana, 1903, 27 str.

1910, *Antibarbarus: Studije o napakah in pravilih slovenskega pisanja I*, Ljubljana: Schwentner, 1910, 68 str.

1923, Uvod o latinskem jeziku, v: Fran WIESTHALER (ur.), *Latinsko-slovenski veliki slovar: a-facilis*, Ljubljana, 1923, str. V–XXVII.

1927, Savinjske Alpe. Uredil Fran Kocbek. Ob svoji tridesetletnici izdala Savinjska podružnica SPD Celje 1926, *ČZN 22* (1927), str. 96–97. – Ocena.

TOPORIŠIČ, Jože

1984, *Slovenska slovnica*, Maribor: Obzorja, ²1984, 739 str.

1987, *Portreti, razgledi, presoje: K zgodovini slovenskega jezikoslovja ob 400-letnici Trubarjeve smrti*, Maribor: Obzorja, 1987, 488 str.

TOPORIŠIČ, Jože, idr.

1990 (ur.), *Slovenski pravopis I: Pravila*, Ljubljana: SAZU (izd.) – DZS (zal.), 1990, 243 str.

VIDEČNIK, Aleksander

1988, *Furmani ob Savinji in Dreti*, Mozirje: Občinski sindikalni svet, 1988, 63 str.

VIDER, Valent

1982, *Zapiski o Solčavi in njeni okolici: Prispevki k zgodovinskemu in etnografskemu gradivu*, Solčava: Turistično društvo, 1982, 186 str.

VREČER, Rajko

1930, *Savinjska dolina: S posebnim ozirom na splošno, krajevno in upravno zgodovino v besedi in sliki*, Žalec, 1930, str. 14–15, 56–67, 86–111, 138–155, 246–247.

WAHRIG, Gerhard

1980, *Deutsches Wörterbuch: Mit einem »Lexikon der deutschen Sprachlehre«*, Völlig überarbeitete Neuauflage, [b. kr.:] Mosaik Verlag, 1980, 4358 stlp.

WEINREICH, Uriel

1976, *Sprachen in Kontakt: Ergebnisse und Probleme der Zweisprachigkeitsforschung*, München: Beck, 1976 (Beck'sche Elementarbücher), 281 str.

WEISS, Peter

1979a, O imenih naselij in še o čem, *Savinjske novice* 1979, št. 8 (avg.), str. 5.

1979b, Krajevno ime Šmartno (ob Dreti), *Mlada lipa* (Šmartno ob Dreti), št. 1 (okt. 1979), str. 19–21.

1982a, Kokarska božja pot, *Savinjske novice* 1982, št. 2 (febr.), str. 8.

1982b, Nova Štifta, *Savinjske novice* 1982, št. 3 (mar.), str. 8.

1982c, Savinjčani na dunajski univerzi v srednjem veku, *Savinjske novice* 1982, št. 5 (maj), str. 8.

1983a, Franc Lekše (1862–1928), *Savinjske novice* 1983, št. 8 (avg.), str. 8.

1983b, Zakaj Zgornja Savinjska dolina?, *Savinjske novice* 1983, št. 11 (nov.), str. 8.

1983c, Josip Tominšek (1872–1954), *Savinjske novice* 1983, št. 12 (dec.), str. 8.

1984a, *Govor Kraš (v Zadrecški dolini): Diplomaska naloga*, Ljubljana, 1984 (tipkopis), 100 str.

1984b, Josip Tominšek (1872–1954): Nadaljevanje, *Savinjske novice* 1984, št. 1 (jan.), str. 8.

1985, Toponimija Krnice, v: Veljko ŽVIPELJ (ur.), *Zbornik poročil delovnih skupin 2: Študentski raziskovalni tabor Zgornja Savinjska dolina – Luče 84*, Ljubljana: ZOTKS, Gibanje Znanost mladini – Zgornjesavinjski študentski klub, 1985 (nov.), str. 191–195.

1986a, Izšel je leksikon Slovenska krajevna imena, *Savinjske novice* 1986, št. 6 (jun.), str. 4.

1986b, Pregovori iz naše doline iz leta 1846, *Savinjske novice* 1986, št. 8 (avg.), str. 8.

1987, Benedikt Kuripečič in njegov Potopis, *Slava: Debatni list* 1 (1987), št. 1, str. 27–37.

1989, Vinogradi v naši dolini še enkrat, *Savinjske novice* 1989, št. 4 (apr.), str. 7.

1990, Imena naselij v naši dolini, *Savinjske novice* 1990, št. 1 (jan.), str. 5.

WESTER, Josip

1903, Narečje v Bočni in njega sklanjatev. Spisal dr. Jos. Tominšek. Ponatis iz »Jahresbericht des k.k. Kaiser Franz Joseph-Staatsgymnasiums in Krainburg, 1902./03.«, *LZ* 23 (1903), str. 506–507. – Ocena.

ZEMLJIČ, Branko

1956, Gornjesavinjski splavarji, v: *Kotnikov zbornik: Narodopisni zapiski z Gornjegrajskega in Kozjanskega*, Celje: Mestni muzej, 1956, str. 55–68.

ZORKO, Zinka

1989a, Vzhodnokoroški govori v Dravski dolini, na severnem Pohorju in v Dravskem obmejnem hribovju, v: Franc JAKOPIN (ur.), *Zbornik razprav iz slovanskega jezikoslovja: Tinetu Logarju ob sedemdesetletnici*, Ljubljana: SAZU, 1989, str. 395–405.

1989b, Framski govor, *Znanstvena revija* (Maribor) 1 (1989), št. 1, str. 133–145.

1990, Starejši koroški in mlajši štajerski narečni pojavi v Dravski dolini, v: Tone PRETNAR – Darinka POČAJ-RUS (ur.), *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj* 26, Ljubljana: FF, 1990, str. 217–233.

KAZALO

Predgovor	1
Zapisovanje glasov, posebni znaki in krajšave . . .	2
Zbiranje gradiva in informatorji	5
Uvod	10
K poimenovanju obravnavanega področja	10
Zemljepisni del	12
Zgodovinski del	18
Stiki prebivalcev z drugimi narečji in jeziki .	24
Dosedanje upoštevanje narečnega gradiva	30
Glasoslovje	38
Inventar	38
Distribucija	40
Izvor	44
Izguba glasov	62
Ostali pojavi	67
Oblikoslovje	71
Samostalniška beseda	71
Samostalnik	71
Samostalniški zaimек	92
Pridevniška beseda	95
Pridevnik	95
Števnik	103
Pridevniški zaimек	106
Glagol	110
Prislov	135
Predlog	139
Vezniška beseda	140
Členek	141
Medmet	141
Pripombe k besedotvorju samostalnika	146
Moški spol	146
Ženski spol	152
Srednji spol	156

Skladnja	158
Skladenjske posebnosti	158
Skladenjski naklon	168
Priredje	171
Podredje	174
Besedila	180
Kraše – Kr1	181
Kraše – Kr2	187
Kraše – Kr3	204
Bočna – Bo1	208
Bočna – Bo2	209
Kokarje – Kol	212
Komentarji k besedilom	222
Kraše – Kr1	222
Kraše – Kr2	229
Kraše – Kr3	236
Bočna – Bo1	239
Bočna – Bo2	239
Kokarje – Kol	241
Zaključki	245
Literatura	249
Kazalo	260
Prilogi (pred zalistom)	
Slovenija z občino Mozirje	
Občina Mozirje	

OBČINA MOZIRJE

